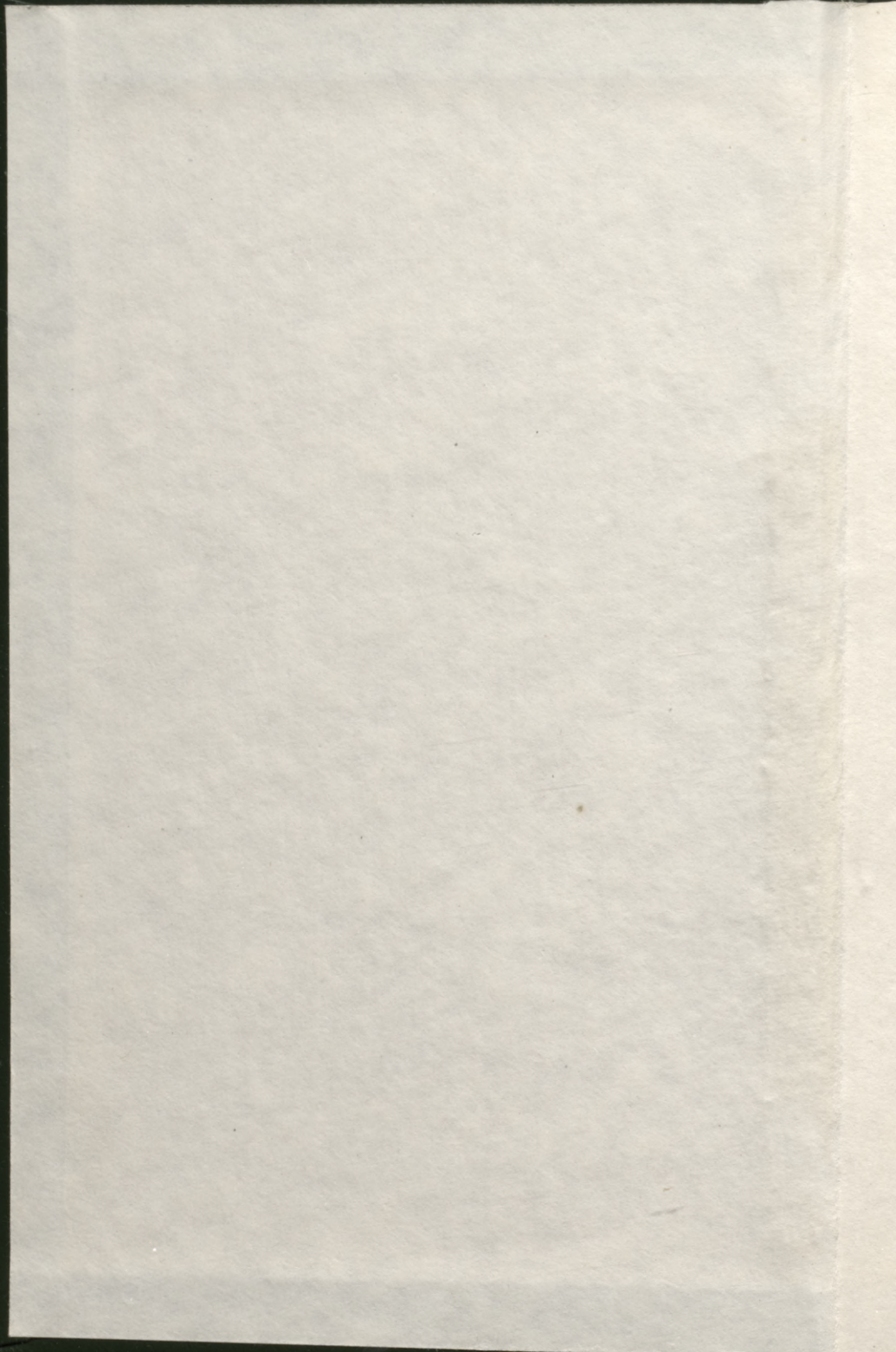

ES SAPNI
PAR DZIMTĒNI
PAGALVĪ LIKŠU

1918. G. SAPNĪ
PĀRĀRSTĀVĪBĀS PĀRĀRSTĀVĪBĀS
KĀSĪ

1918. G. SAPNĪ
PĀRĀRSTĀVĪBĀS PĀRĀRSTĀVĪBĀS
KĀSĪ

No publikācijas laikrakstā «Tēvija» 1941. g. 23. jūlijā:

Noskaidrots, ka čekisti uz Baltezeru (speciāli izbūvēto Jēkabsona vasarnīcu) veduši nošaušanai apcietinātos, kam piespriesti nāves sodi. Apcietināto šaušana notikusi pēcpusdienās un pievakarēs, pēc tam atkal čekisti devušies projām. Apcietinātie šauti ar mazkalibra pistolēm. Vasarnīcas rajonā uzietas 13 bedres. Ar vietējo iedzīvotāju palīdzību atrokot bedres un noskaidrojot upurus, atklājās drausmīgas ainas. Bedrēs liķi samesti pa 8 un 9, bet vienā bedrē 16 upuri, kam rokas ar auklām sasietas uz muguras. Bedres, kā redzams, rakuši paši nāvei nolemtie, pie kam tie gandrīz bez izņēmuma nonāvēti ar šāvieniem galvā no mugurpuses. Daži, šķiet, nošauti vēl strādājot ar lāpstu bedres dibenā, jo lodes nākušas no augšas. Dažiem nogalinātiem atrada sitiena pēdas galvā. Lielākā upuru daļa identificēta pēc drēbēs atrastām kvītīm, vai kara tribunāla nāves sprieduma norakstiem. No sprieduma norakstiem redzams, ka visiem nelaimīgajiem pierakstīts 58. pants — par kontrevolucionāru darbību. Pēdējie spriedumi datēti 20. jūnijā, tātad šaušana notikusi pēc 20. jūnija. Visus čekistu upurus apbedīja 23. jūlijā kopējā kapā Ādažu kapšētā. Upuru kapu vietas atzīmēja ar koka plāksnēm, uz kurām bija uzrakstīts vārds, uzvārds un numurs.

* * *

Mums nepieciešamas vēsturisko notikumu publikācijas, kas iepazīstinātu pasauli ar latviešu tautas tragisko likteni. Tai varētu būt nosaukums: «Latvijas ciešanu ceļš.» Iespējami daudz vajadzētu izmantot Baigā gada materiālus. Ar zelta burtiem ierakstot nobendēto latviešu virsnieku vārdus no leitnanta līdz ģenerālim. Latvijas armijas virsnieki bija mūsu tautas lepnums, tautas zieds un viņu piemiņa ir svēta!

H. Pakulis. Cēsu apriņķī. Jaunpiebalgā.

NOSTALĢIJA UN ASOCIĀCIJAS

Cilvēks dzīvo un sapņo gan nomodā, gan miegā. Miega sapņi nāk no pagātnes, nomoda sapņi tiecas nākotnē. Cilvēks bez nomoda sapņa ir nabags, viņa dzīvības enerģijai trūkst ierosmes. Izpaliekot nākotnes perspektīvai, nomoda sapņi vērsas murgā, no kura nevar pamosties.

No dzīves aizejošā latviešu tautas cīnītāju paaudze īsu brīdi baudīja valstisku brīvību. Šīs brīvības atjaunošanas vārdā pieņēma nāvi un ciešanas, arī apsmieklu un pazemojumus mūža garumā. Bet tie, kuru sirdis vēl nav pārstājušas pukstēt, sapņos aizvien atgriežas frontes un mežu bunkuros, Gulaga barakās. Pārdzīvo skaudro pēdējās patronas mirkli, roku dzelžu auksto, pazemojošo pieskārienu, nekad nesaraujamo saiti ar dzimteni, kura nepārtrūkst pat pēc nāves, jo vien par brīvi mirušo sapņos un ilgās vēl šūpojas Latvijas nākotne un brīve.

Brīvībā dzimušo un dzīvojušo laiks izsīkst. Individīda dzīvības laika izsīkums nav nekas traģisks, tam piemīt pat dabas dota poēzija. Citādi ir ar tautas, cilvēku dzimtas nepārtrauktības apdraudējumu, neatgriezenisku iznīkšanu vai iznīcināšanu.

Latviešu tauta šobrīd pakļauta (vai brīvprātīgi pakļāvusies?) etniskai iznīcināšanai. Nekad vēl latviešu tautas patrioti nav bijuši tik bezpalīdzīgi, pazemoti kā šodien par mītnes zemi pārvēstajā pašu tēvijā. Latvijā šodien ciniski un bezkaunīgi saimnieko visas pasaules lielvaru sirotāji. Tikai pašai latvju tautai nav nekādas noteikšanas par to, kā būt nākotnē.

To, ko gadu desmitos nespēja krievu un vācu okupanti, pāris gados paveica pašmāju kangari.

Latvijas, tādas, kādu to pagalvī lika kritušie un nomocītie, vairs nebūs? Jā, tā vismaz cer kangaru armāda, kas drūzmējas okupācijas varas struktūrās, «5. Saeimā». Ko

nespēja krustneši ar uguni un zobenu, to iespēja komunistu selekcionētie zemcilvēki — nacionālā nomenklatūra, viņu pēcnācēji. Katrs mirklis, jebkura informācija uzspiež apziņai šo neatgaidājamo murgu, no kura nav iespējams pamosties, lai pārlicinātos, ka sargi, žogi un suņi ir savās vietās, ka pats esi uz katordznieka lāviņas, ka savā vietā ir arī dzimtene, tēva nams; tauta, civilizācija un Dievs, ka ar mātes sūtīto sausiņu paciņu ir atsūtīts arī ciņas un ciešanu jēgas apliecinājums, ka nomoda sapnis par kalpošanu pārpersoniskiem mērķiem, brīvībai, ticībai, dzimtenei ir sasniedzams, ka šodienas sāpe ir ieguldījums rītdienas, nākamo paaudžu priekam un gandarījumam.

Bet nē! Katordznieka sapnis izsapņots!

Aleksandrs Mellēns

ES ZINU, KAS IR KOMUNISTI!

Ko lai es saku par sevi? «Nosēdēju» 17 gadus un 4 mēnešus. Tas arī būtu viss. Esmu iepazinis šo iekārtu no 4 gadu vecuma, kopš tā laika, kad tēvu aizveda uz Smilte-

1952. gads. Kapsēta Intā, pie 2. šachtas.

nes cietumu un mātes brāli nošāva Gulbenē, bet otru mātes brāli izveda 1941. gadā, 14. jūnijā. Un šodien nekas nav mainījies. «Vai ir noticis kara tribunāls, kurā tiktu tiesāti noziedznieki? Nē!!!» Tiesājuši ir tikai **viņi** un tiesās arī turpmāk, jo padomju vara pastāv uz roku dzelžiem, lopu vagoniem, bada, cietumiem un izsūtīšanām.

Nemierināsim sevi ar domu, ka viss beidzies. Atsevišķu cilvēku un visas tautas traģēdija vēl turpinās. Pēc manām domām šo noziedznieku saudzēšana ir priekšnoteikums iespējai atkārtoties tādām pašām laikam. Vēl varu piebilst, ka mana meita, kas ilgus gadus pavadījusi izsūtījumā, ir 1. grupas invalīde — pārdzīvotā sekas. Pats skaitos 2. grupas invalīds, jo kājas neklausā. Mājas nojauktas, jo **viņi** negribēja, ka mēs kaut kad atgrieztos. Viss nolaupīts. Tie paši valda, kas valdījuši. Tiku arī Igaunijā dzīvojis, jo pēc manis ilgi vēl dzinās pilnvarotais Naglis Alūksnes rajonā.

Es vēlreiz saku: nelieši ir Latviju pārvaldījuši un valda vēl šodien. Es zinu, kas ir komunisti! Viss pārdzīvots un piedzīvots.

J. Zvaigzne

IR TĀDS NAMS

Sākumā citāts no Latvijas Republikāņu partijas apsūdzības netaisnībai: «Vai ir noticis starptautisks kara tribunāls, kurā tiesātu padomju lielvalsts kara noziedzniekus? Vai ir tiesāta padomju sistēmas vadība un izpildītāji noziegumos pret cilvēci? Nē!!! Jau šī viena vienīga atbilde ir apsūdzība visai starptautiskai sabiedrībai, visām valdībām, kas ne tikai neapsūdz genocīda politikas piekropšanā padomju lielvalsti (Krieviju) kopumā un katru izpildītāju atsevišķi, bet pat atbalsta un subsidē tās darbību šodien. Šī politika veido noziedzības nepārtrauktību. Noziedznieks ne tikai neapjauš, ka kāds var viņu sodīt, bet viņš gūst pārliecību, ka tieši viņa darbība ir pareizākā. Padomju nozieguma tiesisko turpinātāju jebkāda atbalstīšana ir starpvaldību līdzvainība jau esošajos un vēl tikai ieplānotajos Krievijas noziegumos pret cilvēci. Tieši šīs starpvaldību politikas neatņemama sastāvdaļa un sekas ir okupētās un pārkolonizētās Latvijas valsts atzišana par neatkarīgu valsti ar visām no tā izrietošām sekām. Punktu šai lietai

iecerēts pielikt pēc upura labvēlīgas atbildes. Un tā ir brīvprātīga piedalīšanās okupantu rīkotajās vēlēšanās, kas ir latviešu piedalīšanās savas kautuves spēru svētkos».

Pirms latviešus nogādāja Sibīrijas samaltuvēs, viņus apzīmogoja ar dažādiem termiņiem «stūra nams». Nams uz Brīvības un Stabu ielas stūra. Gan jāsaka: apzīmogoja ne jau nams, ne jau ēka, bet tie vīri, kas sēdēja šī nama kabinetos. Gadu ritumā viņu tur ir bijuši daudz. Priekšnieki vien ir kādi desmit, bet tiesas dienā (kurai reiz taču jābūt!) apsūdzēto krēslos būs jāsēžas visiem šīs iestādes darboņiem. Un varētu gadīties, ka Rīgā pietrūktu krēslu, kur tos apsēdināt, kamēr tiesneši nolasītu latviskas Latvijas vārdā spriedumu. Alfons Noviks jau ir tikai viens no genocīda vaininiekiem, kas būtu jātiesā. Bet tas varēs notikt tikai tad, kad Latvijā nesaimniekos Kremļa akceptēti un rīkoti ierēdņi, kas, protams, negatavojas tiesāt paši sevi un savus kolēģus.

IR TĀDS NAMS ... Vai pasaule to zin? Droši vien nezin, bet mums, latviešiem, par to jāraksta un jārunā un ne jau šodien vien, bet vēl ilgi. Dzejnieks Andrejs Eglītis grāmatas «Latvieši padomju vergu nometnēs» priekšvārdā saka, ka mocekļiem, kas cietuši no drausmīgā komunistu režīma, jāstāv kā simbolam par savu tautu un jāatgādina svešiniekiem: «... es nāku no neskaitāmo upuru valstības un mudinu latviešu tautu pie dzīvības avotiem, reizē brīdinot citas tautas — sargies no tā ceļa, kuru latvieši bijuši spiesti iet.»

Ir 1993. gada augusta mēnesis. Formāli Latviju paverdzina galvenokārt latviešu izcelsmes indivīdi, daži pat no to vidus, kurus ilgušus gadus nebija pakļāvis pieminētā nama zvēriskums, jo viņus sargāja to valstu armijas, kurās tie bija atraduši patvērumu. Maskava, acīmredzot, ir izlēmusi iztikt bez soboleviem un višinskiem, jo par aizritējušiem gadiem tika izaudzināti «kadri», kas ir cienīgi saukties par «Filbija gvardi».

Un tieši šajā gadā, augusta mēnesī, kad paverdzinātā latviešu tauta aizņemta ar domu, par cik latiem paaugstinās viņu pensijas un algas, gribu sacīt vārdus: «Es apsūdzu!» Es saprotu, ka mana apsūdzība izskanēs tiesnešu neuzklausīta, jo nav jau šādu tiesnešu. Tie, kuri šeit Latvijā sevi par tādiem sauc, tie liela daļa paši ir apsūdzēto sarakstā. Bet lai kā — mana apsūdzība izskanēs. Savus pirmos spīdzinātājus — čekistus, operatīvās daļas darbiniekus, izmeklētājus, apsargus un tiesnešus es vārdos ne-

zinu nosaukt, lai gan tiem pienāktos visbargākais nosodījums, jo viņi ir vainojami pie bezgala daudzu latviešu nošaušanas un nomocīšanas. Tömēr ne jau visus pēckara gados Sibīrija samala. Daļa atgriezās. Vairums no tiem pieklusa, jo biedēja Sibīrijas briesmīgums.

Latviskas Latvijas alcējs Ernests Brastiņš bij manī ieaudzinājis neielasties kompromisos ar iebrucējiem un nesadarboties ar svešinieku. Un tāpēc turpināju represīvo, svešo, noziedzīgo režīmu nīst, neieredzēt un graut. (Sī «graušana» gan bija visai maznozīmīga, bet padomju vara bijās pat no neciliem tās «grāvējiem»...) Ja par pirmo desmit gadu pavadišanu Kolimā jāapsūdz visa sistēma un čeka kopumā, tad otrreizējie mana un manas ģimenes mūža gandētāji ir prokurors Buse, kuram nacionālie partizāni bij atstājuši redzamu spiedogu — sašāvuši roku, (žēl, ka nenosāva pašu...) un izmeklētājs Rēvalds, kurš, iespējams, vēl ir dzīvs un neatrodas vis akmenslauztuvēs vai cietumā, bet nesodīts staigā pa Latvijas zemi.

Nošaut mani nenosāva un arī Rēvalda un Buses spīdzināšanu pārcietu un pēc piecgadīgas prombūtnes atgriezoz. (Vai vēl ir vajadzīga kāda liecība un speciāla apsūdzība, lai šos noziedzniekus notiesātu?) Pēc atgriešanās atkal turpināju «graut» un «vājināt» padomju varu. To nedarīt diezin vai drīkst par latvieti sevi saucošs. Un tā 1983. gadā atkārtoti iznāca nokļūt sadista — čekista Rēvalda ķetnās, bet priekšplānā izvirzījās cits «nagu maucējs» — izmeklētājs Bērziņš, kas simtiem latviešu patriotu jau pirms tam bij paspējis nogādāt padomju vergu noņemņu skavās. Jānosauc arī citi nākotnē tiesājāmie: toreizējais (1983. g.) ideoloģiskais sekretārs, kas deva akceptu manam arestam; prokurors Batarags, kas parakstīja aresta pavēli; Rīgas čekas priekšnieks Johansons, kas kopā ar čekas ģenerāli B. Pugo vadīja šo procesu un tiesnesis Aivars Krūmiņš (tagadējais juridiskais padomnieks Kremļa radītajā instancē — Augstākajā Padomē...) Apšūdzības raksts viņu tiesāšanai nodrukāts grāmatā «Ēs sapni par dzimteni pagalvī likšu» (1. sējums.) Faktiski šo apsūdzības rakstu viņu tiesāšanai ir radījuši viņi paši, parakstot tur nodrukāto SPRIEDUMU mums — padomju varas «grāvējiem» 1983. gadā.

Daži vārdi par komunistiem. Vismaz visu nākamo — 21. gadsimtu vārdu «komunists» izdzirdot, šausmās jānodrebinaš, jo viduslaiku inkvizīcija jau ir tīrā bērnu spēle, salīdzinot ar tiem briesmu darbiem, par kuriem atbildīgi ir

komunisti. Un tas ir loģiski, ka šīs noziedzīgās organizācijas pārstāvji, kas rotājās ar dažādiem segvārdiem (LC; DCP; ZS; u. c.), pārlūko okupēto un kolonizēto Latviju. Ja Kremlis negarantētu viņu atrašanos šajos pārlūku posteņos, tad šos farizejus ātri vien varētu padzīt...

Andrejs Eglītis pieminētās grāmatas priekšvārdā raksta arī šādas rindas: «Tie, kuriem bija jādzer no tautas goda kausa, tiem pasniedz aizmirstības vērmeļu dziru. Kāpēc Latvija nenoliecas tautas upuru priekšā?» Jautājums (arī citi jautājumi šajā priekšvārdā) ir vietā. Un to jau ir jautājuši ne viens vien. Atbilde nav tālu jāmeklē: nav vēl tapusi tāda Latvija, kas cienītu savus brīvības cīnītājus, mocekļus un par tēvzemi kritušos. Ja tādai Latvijai iebrucējs būtu pieļāvis tapt, tad pats par sevi saprotams, ka līdz ar šo tapšanas brīdi visi no padomju varas represētie latvieši būtu goda pilsoņi un pieprasītu no represētājvalsts genocīdā vainīgos izdot tiesāšanai. Un tiesātu arī tos, kas iztapīgi kalpoja ļaunuma impērijai. Eglītis savu priekšvārdu nobeidz ar vārdiem: «Tiesas dienu neaizmirsīsim, lai mūsu paaudzei nebūtu kauns uz vaiga jānes uz citu paaudzi.»

* * *

Nodziest zvaigznes, norimst jūra,
izkūst ledus, saules glāstīts.
Lēnām sadrūp Ķīnas mūris,
nebeidz tauta sāpi stāstīt.

Gan par vergu ešeloniem,
kuri taigai ēsmu veda,
gan par dzeloņotām zonām,
kur bij sapņi jāapbedā.

Skumjo stāstījumu iesūc
sevī jaundzimušās audzes.
Nomocītie prasa tiesu,
prasa visa Sāpju Draudze.

Ļima sirmais, bērniņš Ļima,
stalti, zaļoksneji vīri
sasalumā rakti rima,
garas bija asinsdzīres...

Jaunā audze! Mūžam zini
Lielās Sāpju Draudzes dziesmu.
Piemiņdienās aizdedzini
sirdī sērojošu liesmu.

Gunārs Freimanis

ĻAUNUMA IMPĒRIJAS VĀRTOS...

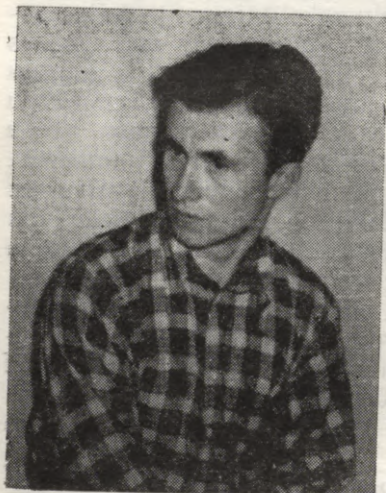
Tā trijos vārdos var apzīmēt tās smagās dienas, ko latviešu nacionālie karavīri aizvadīja tā saucamajās filtrācijas nometnēs. Zem nevainīgajiem vārdiem filtrācijas nometnēs slēpās bada un smagā darbā mocītu cilvēku ciešanas. Te latviešu karavīri iepazinās ar čēkas viltīgajām cilvēku izkalpināšanas metodēm. Pēc grūtajām frontes dienām jau tā novārgušie karavīri nespēja izpildīt lielās darbu normas, tāpēc arī saņēma trūcīgās pārtikas devas. Medikamentu trūkuma dēļ filtrācijas nometnēs cilvēki slimoja un arī gāja bojā. Šo rindu rakstītajam filtrācijas nometnē pie stacijas «Vervjonka» (Pēterburgas apg.) nācās aizvadīt trīs mēnešus un nācās izslimot strutojošo angīnu un novājēt līdz pilnīgam spēku zudumam. Tādu bezspēcīgu arī arestēja. Nometnē redzēju, kā iznesa mirušu manu blakus gulētāju rīdzinieku, profesora dēlu Kārli Bambergu. Viņu apbedīja kādus pāris simt metrus dienvidaustrumos no nometnes kvartālstīgas malā. Lēģera priekšnieks bija kāds kapteinis — ļoti rupjš un nežēlīgs cilvēks. Draudēja ar nošaušanu.

Nometnē starp karavīriem tika vervēti citu biedru nodevēji, solot par to atbrīvošanu. Kuri noraidīja šo pretimnākšanu — sekoja drīzi vien arests. Zināms, pašu puiši neviens negribēja kļūt par nodevējiem. Ja arī kaut ko teica par saviem pazīstamiem, tad tikai to, jau visiem zināmo un atzīto.

Visi nometnē atradāmies pastāvīgā stresa stāvoklī. Nebijām droši, ka kādu dienu, nostādīti ierindā, netiksīm izņemti no ierindas, lai aizvestu uz neatgriešanos. Jo nometnes apmeklēja dažādi «zinātāji» un, ejot garām nostādītajiem karavīriem, vienmēr dažus paņēma, kuri nekad vairs netika sastapti. Mežā bieži bija dzirdami šāvieni...

Filtrācijas nometnes bija latviešu karavīru ieiešanas vārti šausmu zemē — ļaunuma impērijā...

Aleksandrs Pauniņš.

Bullis Guntars, dz. 1928. g.

gad meklēju sevī spēku nosist
tioti.

BULLIS Guntars,
dz. 1928. g. Mani apcietināja 1949. g. septembrī. Biju palīdzējis tēvam, kad viņš bēguļoja no pavasara izvešanām. Aizveda uz Rīgas Stabu ielas pagrabiem — uz «lietas» izmeklēšanu, kuru pabeidza martā, un žēlīgi atļāva «aizbraukt» uz Vorkutas vergu nometnēm ar 10-gadīgu termiņu. Izdevās izdzīvot, atgriezties un neatrast ilgus gadus pajumti.

Un tomēr — dzīve nodzīvota — iestādīts koks, izaudzināts dēls, un ta-
«čūsku» — atrast ceļu uz

ZIEMSVĒTKU NAKTS ELĒGIJA

Ir Ziemsvētku nakts, 1991. gads. Visapkārt klusums... No atmiņu tumsas izkāpj un pulcējas ap mani tēli. Paņemu sērkokciņu un iededzu sveci, lai liesma sasilda salstošās dvēseles, kas pulcējas ap manu sveci.

Iededzu pirmo sveci. Tā tev, māt! Tev — par tām rūpju dienām, kad biju cietumā un katorgā. Par paciņām, kuras tu atrāvi savai mutei un kuras man ļāva izdzīvot un atgriezties.

Iededzu otru — manai sievai. Par mūsu laimi. Tevi saēda laikmeta slimība, neļaujot turpināt dzīvi.

Trešo tēvam, kas palika kaut kur Balhaša apkaimē. Tēvs, tu mācīji mani mīlēt zemi, mācīji nesūroties par tulznām. Tev neizdevās to kopt. Karš izputināja. Tu gribēji kopt savu tēvtēvu zemi, bet neļāva. Arestēja. Un pēc tam tā nevienam vairs nebija vajadzīga. Māju vietā paugurs, skursteņa vietā koks. Druvās, kur viņoja kvieši, tagad alkšņu audzes. Grāvji aizbērti, akai pāri pārbraucis traktors, samaldams zem sevis grodus. Jā, tēv, par to, ka negribēji iet kolhozā, tev tika lemts iet smago katordznieka ceļu. Tas tevi salauza. Dusi, mans tēvs, dusi, ja tev ir kaps!

Ziemsvētku nakts. Kāda balss čukst: Iedez man arī! Vai tad neatceries mani — skolotāju? Mūs abus, kopā ar citiem, 1950. gadā veda uz ziemeļiem. Tad kādā bezvārda stacijā... Atceros. Pieturēja vilciens un... gaidītā ēdiena vietā, atveroties durvīm, vagonā ielēca četri vīri, smagiem koka āmuriem rokās. Pavēlēja pārvākties uz vienu galu. Kas nedaudz nokavēja, tam piepalīdzēja ar āmuru. No augšējās nāras kāpa zemē skolotājs; vai kāds steigā pagrūda, vai sapinies garajā mētelī, krita, un brilles nolidoja no deguna. Palicis ejā uz ceļiem, ar rokām taustīja tās. Brilles pieripoja pie sarga kājām. Kad jau pirksti tās skāra, sargs uzsita ar papēdi... Čirkstēja stikls, lūza metāls, un skolotājs uz ceļiem palika sava mocītāja priekšā. Paņēmis rokā salauzto un skatīdamies vainīgajā, noteica: Riebeklis!

Sargs niknumā iebļāvās un sita skolotājam ar āmuru; kad tas pakrita, sāka spārdīt kājām. Sakustejāmie, lai ietu palīgā... un pret mums ārā stāvošie sargi pavērsa ieročus un iebļāvās: «Atpakaļ!» Iekšā esošie sargi sita jebkuru tuvāk stāvošo, un pavēlēja: «Uz ceļiem!» Kad tie beidzot izkāpa, skolotājs sarāvis gulēja ejas vidū, saņņaudzis rokā savas salauztās brilles. No mutes plūda asinis, seja sasperta. Kustējās lūpas, kā ko sakot, bet bez skaņas... novērsos; nespēju skatīties. Mūsu vagonā nebija neviena ārsta, un tas nebija arī vairs vajadzīgs. Apcietinātie atliecās; kāds uzsedza sejai paša mēteļa stūri. Roka atlaidās un brilles izslidēja uz netīra vagona grīdas. Skolotājs savas gaitas bija izstaigājis... nevienā pieturā viņu neiznesa: galā bija jānodod pilns skaits. Brauciens galā. Mūs izsēdina tundrā. Iznes arī skolotāju un noliek kopā ar mums. Mūs sadala nelielās grupās un aizden. Te iemācīja

pirmo bausli: «Solis pa labi, solis pa kreisi — skaitu par bēgšanu un šauju bez bridinājuma». Apkārt blāuj sargi, rej suņi un mūs dzen pa tundrā iemītu ceļu, kuru pirms mums ieminuši tūkstoši. Atskatījos, viņš palika viens, mūsu pirmais upuris.

Pār maniem pirkstiem plūst izkususi svece. Iestiprinu egles zarā un aizklīstu tālāk atmiņu ceļos. Gara acīm skatīdams tās dvēseles, kas nepārnāca. Tur bija vecais no Rīgas, kas pārsūtīšanas punktā negribēja atdot šallīti. Otrā dienā viņu atrada pie kalna nosīstu. Priekšniecības lēmums: ripojošs akmens; paša neuzmanība. Bet... savāds vējš šallīti uzpūtis prasītājam ap kaklu, kas pāris dienu to panēsājis, nosvieda. Lūk, cik lētas bija atvesto vergu dzīvības... Šallīte!

Sākās mūsu ciešanas. Jāpiedzīvo bads, izsmiekls, kriminālistu ņirgāšanās. To visu redzēja sargi, bet izlikās neredzam; un veltas bija pūles sūdzēties par pārinodarītāju. Kāds pavārs nebija devis pieprasīto maizes daļu, un zaudēja galvu. To griezējs lepnī nesa cauri visam lāģerim pie režīma priekšnieka. Sods, kas par to draudēja, nebija nekas, jo — lai atsēdētu piespīestos gadus, tam mūža nepietika... un kas gan vēl daži gadi!

Vismuļķīgāk gāja bojā Vilhelms. Viņš izvairījās runāt par mājām. Tad kādu dienu, laikam ticis galā ar savu garo domu, nogulās uz sliedēm, pa kurām augšup uz otro stāvu vilka vagonetes ar ķieģeļiem. Kāds neuzmanīgi krauts ķieģelis izkrita — un vagonete izlēca no sliedēm. Tikai dažus soļus pirms viņa. Neko nepaskaidrojās, aizgāja un palika tikpat noslēgts. Gāja laiks, un viņš vēlreiz darīja pašnāvību: izlēca no jaunceltnes trešā stāva loga uz elektrības vadiem. Tajos par laimi nebija strāvas. Kad noņēmām, bija spiests atzīt, ka darījis vieglprātīgi, ļaujoties uz rakstīto. It kā sieva ejot ar to, kas viņu nodevis... Tad — liktenīgais šāviens un viņa vairs nebija. Sargs, kas šāva, kad viņš pastiepa roku pēc cepures, kuru vējš iepūta aizliegtajā zonā, palika savā vietā, jo... nekas jau nebija noticis — nošauts bija tikai vergs! Nošāva vienu. Tā vietā atvedis tūkstošus citu...

Raugoties sveču liesmās, redzu sevi jaunu, — tikai deviņpadsmit gadus vecu, bet jau tā nodzītu, ka līdzinos vecim: ejot velku kājas, bieži nespēkā pakritu; parasti reibst galva... Liekas — pa lēģeri velkas skrandu kaudze. Bet norma jāpilda. Ja nevari, tad ceļš uz san. baraku, un pēc

aiz tās kaudzē... Lai mirušais neizbēgtu, tam ielauza galvu...

Par kādu mācītāju tiku dzirdējis, ka viņš gājis bojā sacelšanās laikā, kad sacēlās 29. šahta. Lai apspiestu sacēlušos, visu lēģera teritoriju apšaudīja ložmetējiem. Nebēdājot par notiekošo, viņš apsējis uz piedurknes baltu drānu, gājis pie cietušajiem. Tur arī nošauts, — tieši pierē.

Es aizdedzu sveci pēc sveces. Pielipinu galdam, pieminēdams vārdu: tā tev, tā tev... un jo vairāk deg, jo vēl vairāk dzirdu vārgas balsis prasām: «Bet mēs?» Galds pilns degošām svecēm, bet no kaktu tumsas nāk un nāk nosalušās dvēseles un lūdžas mieru — savu sveci, savu kapu... Kārbiņas tukšas. Nav vairs nevienas. Bet balsis skan: Aizdedz vienu man! Gribu pagriezties, lai meklētu vēl kādu aizķērušos, bet nevaru... Liekas, — ap mani nav brīvas telpas, tā pilna to, kas nepārnāca. Un to, kuri grib kaut reizi izjust siltumu.

Tāpat kā toreiz, manā pēdējā vakarā tundrā nāca pie mana ugunskura un lūdza aiznest sveicienus dzimtenei... Kautās dvēseles sēdās uz rokām, pleciem, liecot mani pie zemes. Dvēseles nāca un nāca — kā balta migla tās izlīda no bērziņu pacerēm, pacēlās no tuvējās gravas un, spiežoties klāt manam ugunskuram, saldēja... Tās bija ap mani arī šonakt, un likās: šajās apsaldētajās balsīs, kas aizsmakušas no šahtas putekļiem un sniega, dzied... Un, šķiet — neesmu vairs šeit, bet tur — aukstajā barakā, kur sasala garaiņi gaisā, un kā sniegpārslas nolaidās pār mums. Dziesma skanēja smagi un neierasti... Un tad dziesma sāka skanēt vareni. Pārsteigti apklusuši klausījāmies: dziedāja **Lielais Kārlis**, jauns, spēcīgu miesas būvi, cilvēks, mūsu barakas dieninieks. Visā barakā iestājās klusums. Lielais Kārlis! Sēdot neviens nevarēja pateikt, ka tie kaulu gabali, ko citi sauc par kājām, viņam tikai traucēja, jo pārvietojoties uz kruķiem, tie vilkāms līdzī... Bet šurp atbrauca spēcīgs vīrs: viņš cēla balķi pa trim, viegli vadīja ar zemēm piekrauto taču... Un tad... ielūza neaizsalušā bedrē. Izķepurojās, taču nebija kur apžāvēties, bet ārā 50 grādu... Drēbes sasala, un sasildīt nespēja pat kustības. No rīta dega kā ugunīs, nespēja piecelties. Pārnākot no darba, draugi atrada gultu tukšu — aizvests uz san-baraku! Klusībā atvadījušies, jo no turienes atpakaļceļa nav. Un tomēr — viņš atgriezās: novārdzis, — kauli un āda, bet atgriezās. Tikai kāju vietā piekari.

Varbūt, ja tonakt būtu varēts apžāvēties, tas nebūtu noticis, bet žāvētavā «blatniji» spēlēja kārtis... Tieši šim cilvēkam man jāpateicas, ka rakstu, esmu dzīvs un spēju atgriezties. Tas bija viņš, ap kuru vakarā, pārnākuši no darba, pulcējāties. Tas bija viņš, kas mani sapurināja, kad nebija vairs spēka pretoties neizbēgamajam! Zini, ka pēc tevis vēl paliks ziedi, paliks zeme, tavi piederīgie. Ko teiksi mātei, kad tur augšā satiksities? Kā būs tad? Ar kādu sirdi varēsi vērsties pie viņas un teikt: «Māt, man pietrūka spēka, un es padevos, es pažēloju sevi... Es varēju, bet negribēju». Saproti, tu mātei dārgākais, un vienalga, kāds atgriezies, un viņai tāds būs vienmēr. Tev nav tiesību, kaut viņas dēļ, necīnīties. Vienkārši — tu to nedrīksti darīt. Nedrīksti nolaist rokas. To, kas noticis te, tie, kas atgriezies, nedrīkstēs aizmirst. To piemiņai, kas palika te, kurus apēda šahta, kuri nosala, un kurus nomocīja bads un kriminālisti. Neko nedrīkst aizmirst! Viņu piemiņa jāsauglabā. Nav svarīgi viņu uzvārdi. Svarīgi, ka viņi bija šeit un kopā ar tevi cieta un izgāja šo elli, cik tālu spēja. Bet tas, kas atgriezies, pastāstīs. Tas var nebūt tik ātri, var paiet gadi, desmiti, bet tici: pienāks laiks. Par mums pastāstīs. Un ko tad stāstīt par tevi? Vai to, ka padevies? Vai tad bija tik ilgi vērts ciest? Kam dot mātei veltas ceļības, dēls stiprs, — tas izturēs, pārnāks, es sagaidīšu. Varbūt tev par mums uzrakstīt? Neatceros, kad aizmigu, jo pa galvu jaucās vārdi. Kāpēc tagad? Bija labāk toreiz, kad mani veda smagajā mašīnā, uz grīdas nogāztu. Blakus pēc pulvera smirdošs automāta stobrs. Varbūt tas bija tas, kas izdzēsa jaunā puisa dzīvību, bet man pietrūka spēka. Savos 18 gados to vēl nespēju. Nedaudz pagriezu galvu, kad saņēmu spērienu: «Guli, bandīt!» Lūk, kad vajadzēja! Un būtu izpalicis cietums ar saviem pratinātājiem, kas piespieda teikt to, ko gribēja dzirdēt. Nebūtu karceru ar saltajām sienām un ledainajām grīdām. Galvenais, nebūtu vieninieku kameras ar uzrakstiem uz sienām. Tumsā pirksti taustīja ar asu priekšmetu ieskrāpētos vārdus: «Rīt mani nošaus, palieciēt sveiki». Un atkal: «Rīt mani...» Tikai vienā vietā vārdi: «Reiz atausīs saule. Sagaidi!» Tas bija tur, bet tagad man trīsdesmit seši kilo, un ieraugot sevi bez drēbēm, es nobijos: pār kauliem pārvilkta āda; biju līdzīgs Gustavam, kuru mēs, ienesdami klasē, baidījām meitenes. Tagad droši varēja mācīties kaulu uzbūvi...

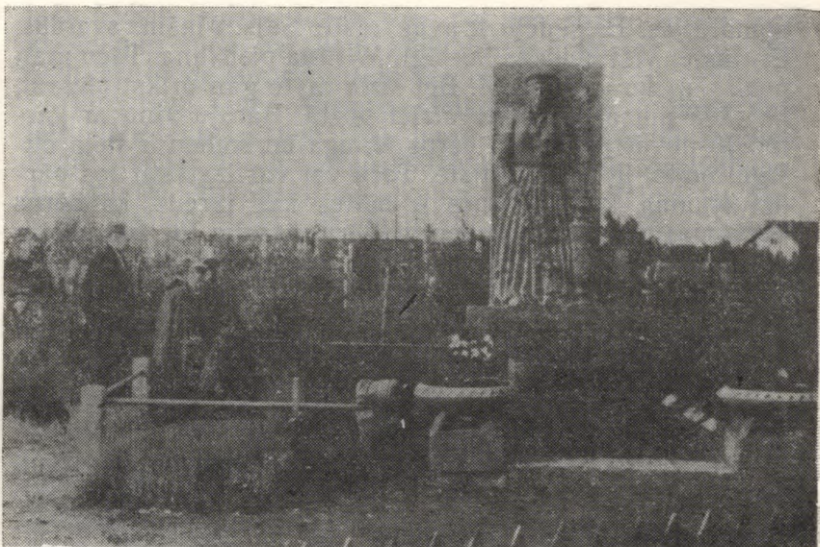
Dziesma bija beigusies, un Kārlis iesāka citu. Šī bija viņa nakts. Nekad mēs nebijām dzirdējuši viņu dziedam.

Dziesma skanēja sirdīs, skanēja dvēselēs. No barakas viņa gala šurpu nāca kāds ieslodzītais un ielika Kārļa plaukstās, kurās viegli iegūla divas manējās, vāru egles zariņu. Tikai dažas skujiņas, bet kas tām par spēku! Tās darija mitras vīru acis, kas neraudāja, kad blakus gāja bojā draugs, vai to aiznesa uz san-baraku! Tagad tie ar apsal-dētām rokām berza acis, grieza galvas sānis, un tad pieliekušies ilgi, ilgi ieelpoja zariņa smaržu. Mūs nesa mūsu atmiņu zirgi katru uz savu mīļāko vietu virs zemes. Uz tikai to vienīgo! Nesvilpoja vēji, nesaldēja nekurinātā baraka: mēs bijām katrs savā ģimenē... Tad atkal vēji, atkal sals. Tikai liekas, Kārlis to nejuta, — kā apburts viņš skatījās sīkajā egles zariņā un smaidīja. Sis lielais cilvēks, kas tā cietis, vēl prata smaidīt.

Dzirdu čukstu: «Bet mani tu tomēr aizmirsi!» Satraukts paskatos atpakaļ. Kur dzirdēta tik pazīstama balss? Tā turpina: «Nu, atceries mani! Iediedz! Vēlreiz paskatos aiz sevis, it kā tur stāvētu runātājs, bet tur krietīši tikai mana ēna, un tā tik tumša... Kam viņa pieder, tik tuva un pazīstama, kam? Es viņu tik labi pazīnu, tā arī no tiem laikiem, bet pagājuši jau vairāk par trīsdesmit gadiem. Bet balss skan tikpat jauna kā toreiz. Un atkal lūgums: «Iediedz, tik salti gulēt mūžīgajā sasalumā. Ledus sasaldējis sirdi un neļauj dvēselei izkļūt no gūsta. Iediedz sveci savam draugam! Un es atpazīnu šo balsi, šo jauno balsi, kas nekad nekļūš veca. Mēs, dzīvie, novecojam, pārmaināmie, bet viņš paliks tāds vienmēr, ar laimes pārpilnu sirdi. Aigars! Kā varēju aizmirst! Domāju, viņam cits dedz sveci. Bet viņš atnācis pie manis. Sameklējis. Mēs satikāmie cietuma aklajā zarnā; mazā istabiņā, kur vietas ne vairāk kā divām gultām; mēs sadzīti ap divdesmit... Nav vietas, kur apsēsties, kur izstiept kājas, tupam uz tām. Gaiss ieplūst tikai caur cieti aizvērtā lodziņa spraugām. Šeit moca karstums, bet ir sala pilni karceri, un visiem tiem Aigars ir cauri izgājis. Tad šahta. Bads. Beidzot putna brīvība. Dzīvojam ārpus lēģera, tikai reizi nedēļā jāatzīmējas. Par darbu pat maksāja. Un galvenais, pie Aigara ciemos brauc meitene, ar kuru bija pazīstams jau pirms aresta. Mēs, latvieši, ejam palīgā iekārtot jaunajiem istabu... Tad ziņa: Aigara vairs nav! Nevaram ticēt, bet taisnība. Kā parasts, steidzies augšā un iestājies starp vagonetēm, kas ved augšā ogles. Trose trūkusi, kad vagonetes bijušas jau gandrīz augšā. Un lauzdamas savā krietienā balstus, vēlušās lejā, un tur — Aigars. Savā darbavietā

gatavojām zārku tam, kas salasīts. Pirmo zārku bojā gājušam latvietim, arī pirmo ieslodzītajam. Tā mūsu kāzu dāvana. Zāgētavas pagalmā nāk un nāk latvieši, ko atvedis šurp nelaiimes gadījums. Nekad nevarēju iedomāties, ka mūsējo tik daudz... Nolemjam, ka zārku nesīsim uz pleciem, tā parādot pēdējo sveicienu. Brienam tundrā, kur vienā vietā glabāti aizgājušie. Visu laiku skati pievērsti ceļam. Noliekam zārku jau iepriekš izraudzītā vietā uzkalniņā ar skatu uz dzimtenes pusi. Sākam rakt. Atkal un atkal raugāties uz ceļu... un tur tie parādās. Viņa mirkli stāv nesaprašanā, skatās uz mums, tad pārplūk pār zārku. Kad bedre ap metru, izklājam bērzu zariem, un, piecēlušī raudošo meiteni, ielaižam zārku kapā. Steidzīgi aizberam, lai tikai nedzirdētu, kā zeme krīt ūdenī. Paceļas dubļains paugurs, kuru apsedzam tiem pašiem bērziņiem... Un pirmo reizi tundrā skan «Dievs, svētī Latviju!». Pat ilgga-dējo lāgernieku acis mirdz asaras. Noraušam lāses un dziedam. Pirmajam latvietim savs zārks, sava kapavieta, kas ziemā sasals un mūžiem saglabās Aigaru tādu, kāds bija mūsu atmiņā. Kāds saka atvadu vārdus, un mūsos viņo kopības apziņa. Nav varējis laikmets ar savu iznīcināša-nas mašīnu mūs salauzt — tu esi latvietis! Mēs esam iz-gājuši caur elli vistiešākajā nozīmē un palikuši nesa-lauzti... Jā, Aigar, šī svece tev, šī pati man un pārējiem bojā aizgājušajiem, to dvēselēm, kas palika tur. Tevi mēs guldijām pret rietumiem, lai varētu raudzīties uz dzimte-nes pusi. Bet kur citu kapi? Un vai daudziem tādi maz ir? Nolādētā Vorkuta! Pārāk daudz siržu tu paņēmi sev. No-lādētais laikmets, kas pieļāva šādu izrīcību, kur cilvēka dzīvībai nebija vērtības. To varēja jebkuru mirkli nopūst kā sveci. Sargi mūs no šādas iekārtas un šādiem cilvēkiem. Palīdzi mums, Dievs!

Lielkalne Milda, dz. 1921. g. Rīgā. Rīgā nodzīvoju līdz iz-sūtīšanai. Tēvs bija dzelzceļnieks, māte mājsaimniece. Pati strādāju Armijas Ekonomiskā Veikalā. Izsūtīšana no-tika 1949. g. martā. (25.) Zvans pie durvīm atskanēja pl. 1. naktī. Runas jau klīda, ka būšot izsūtīšanas. Taču vēl arvien bijām naivi un neticējām, ka varētu būt izsūtī-šana. Pavēros pa logu un redzēju smagās mašīnas. Pie-gūlos pie bērniem un sacīju: Neraudiet, netaisīsim durvis vaļā... Taču durvis tika atlauztas un telpās iebruka kāds kapteinis un kareivji ar pistolēm rokās. Varu sacīt, ka pār-dzīvojums bija vārdos neapprakstāms. Izvedamie biju es ar diviem maziem bērniem. Sapakošanās tika noteikta ne-

Tēlnieka Sudraba celtais piemineklis Intas kapsētā.

daudzas minūtes. Vienā somā ieliku bērniem drēbītes, otrā ēdienu. Un sacīju, ka esmu gatava braukt... Karavīri bija cilvēcīgi un sacīja, ka es taču nebraukšot uz īsu brīdi. Un viņi divos maisos sapakoja šo un to, bet pati es nebiju spējīga piedalīties šajā procesā. Rīgā dzīvoju Daugavpils ielā. Pavēros augšā uz sava dzīvokļa logiem. Tur dega gaisma. Tur palika visa mana iedzīve, viss rūpīgi un grūti sakrātais, bet tagad mani pašu kaut kur ved. Tas bija briesmīgi. Izvesta tika arī mana māte. Ielās brauca mašīna pēc mašīnas. Visa Brīvības iela bija pilna ar izvedamo pārpilnajām mašīnām. Latvju tauta tika iznīcībai pakļauta. Dievs un pasaule klusēja... Dēliņam bija trīs gadi, meitiņai septiņi. Meitiņa sacīja: «Māmiņ, es taču nevaru nekur braukt projām, man rītā ir jāiet skolā...»

Vagonā, kurā mūs sadzina, bija 56 cilvēki. Braucām mēnesi. Grūtības izstāstīt nevaru, tās bija mokošas. Mūs pazemoja visādos veidos. Nokļuvām Amūras apgabalā. Pa ceļam tikpat kā neēdināja. Kam nebija līdzī ēdamā, vai nauda, tie jau sāka streipuļot no nespēka. Kam bija bērni, tos aizveda uz kolchozu. Taču ik pa diviem gadiem mūs pārsūtīja no vienas vietas uz otru.

1949. g. oktobrī man piedzima meitiņa. Tas manu likteni vēl vairāk sarežģīja. Braucot uz slimnīcu, šoferis

apmaldijās. Es sēdēju kravas kastē. Sals. Mašīna svaidās. Un tomēr viss beidzās laimīgi. Meitiņa piedzima. Taču man nebija, ar ko viņu barot. Bet kura māte gan drīkst pieļaut, ka tāda maza dzīvibiņa aiziet postā. Baroju viņu ar kartupeļu novārījumu. Un bērns izauga un šodien ir liela dūšīga meita, ir pat sportiste. Taču vai var izstāstīt tos pārdzīvojumus, kādi jāpanes ir mātei, kad jāredz, kā bērns pārvēršas par mazu ģindenīti! Bērni prasīja ēst, bet nebija ko dot. Reiz tā klusām sacīju savai mātei: Ja vēlreiz man bērni prasīs ēst, es bēgšu uz mežu... Bet bērni bija to dzirdējuši un teica: Nebēdz tikai uz mežu, mums negribas ēst... Tas ir šausmīgi, kas bij jāpārcieš mums, latviešiem.

Pieteicos strādāt vīriešu darbos, jo man bij jāuztur trīs bērni un māte. Strādāju pie gatera. Strādāju kopā ar **Elzu Zaķi**. (Viņa tagad dzīvo Madonā.)

Mūs pārveda uz Simanovsku. Arī tur gāja smagi. Ļoti, ļoti smagi. Darbs — koku apstrāde. Tā īsti paēst jau nevarēja. Tikai tā, lai vilktu kailo dzīvību. Apkārtējie iedzīvotāji visi bija trīsdesmitajos gados izsūtītie. No viņiem ciest nedabūjām.

Latvieši dzīvoja savā starpā ļoti draudzīgi un bija izpalīdzīgi. Viens par otru varējām teikt tikai labu. Domas un runas jau bija tikai vienas: Kad tiksīm atpakaļ, kad tiksīm mājās?

Atceros kādu gadījumu. Kad bijām tikko kā atbraukuši, mūs izsauca uz komendatūru un lika parakstīties, ka esam atbraukuši uz visu mūžu. Daži parakstīja, bet es sacīju: Es gan neparakstīšu. Manu vīru notiesāja uz 10 gadiem, un es esmu tādēļ izsūtīta, nu nē, neparakstīšu. Tie, kas bija parakstījuši, negāja prom un gaidīja, kas ar mani notiks, ko es panāksu neparakstot. Taču tā kā es nepārvaldīju krievu valodu, tad vēlāk izrādījās, ka esmu tomēr parakstījuši to pašu, ko visi citi... Tāpat bija ar obligācijām — aizņēmumu. Es neparakstījos, jo prasīju, lai pasaka, kā es varēšu pabarot bērnus, ja nopelnīto atdošu atpakaļ? Un tomēr vakarā no centra vēlreiz atbrauca kungi un draudēja, ka būšot slikti, ja neparakstīšot... Māte lūdās, lai parakstos, jo varot arestēt un kas tad notiks ar bērniem?

Mans vīrs 13 gadus sabija Intas lēģeros. Mans tēvs un vīra tēvs tika apcietināti un pazuda bez vēsts un, kur viņi apglabāti, to mēs nezinām. Ar bērniem pavadīju izsūtījumā septiņus gadus. Atgriezāties 1956. gadā. Taču darbu nekur dabūt nevarēju, jo mani nepierakstīja. Neviens no padomju ierēdņiem manī neklausījās. Bet visi šie ierēdņi

taču šodien ir dzīvi un neviens pat nav par to sodīts. Tad kāpēc gan runā par kaut kādu brīvu Latviju? Kaut kas nav kārtībā ar šīm represēto lietām...

Vīra tēvu sauca **Augusts Lielkalns**, tēvu — **Jānis Vaitels**. Vīra tēvu arestēja 1941. gadā (dz. 1882.17.03. Dzīvoja Rīgā, Marijas 23—8a. TNA-20979/3.) Tēvu tiesāja 1945. gadā, janvārī. Apsūdzēja par to, ka viņš esot teicis, ka Staļinam sieva ir židiete. Manas mātes vārds — **Lilija Vaitele**. Vecākās meitas vārds — Ruta, dēlam — Jānis, jaunākai meitai — Ilze. Vīra priekšvārds Aleksandrs. Uzvārds Lielkalns.

Izsūtījumā nomira **Rimšas kundze**. Paglabājām viņu **Kuibiševas kapos**.

Nolle-Blūmfelde Iza. Kamēr dzīvojām savā zemē, likās, nemaz nemanījām, ko nozīmē brīvība. Bet — kolīdz to mums atņēma, sajūtām, kas ir brīvība, gan atsevišķam cilvēkam, gan visai tautai. Jāpiemin tie, kam nebija nedz dzimtenes, nedz brīvības.

14. jūnija naktī 1941. gadā ne vien atņēma dzimteni un brīvību simtiem tūkstošu Baltijas valstu iedzīvotājiem, bet arī daudziem no tiem bija jāatstāj sava dzīvība tundrās un taigās. Katrs no mums, kas esam piedzīvojuši brīvās Latvijas laikus, atcerēsies 1941. gada 13. jūniju kā saulainu, jauku vasaras dienu. Es toreiz biju tā aizņemta ar eksāmenu kārtošanu augstskolā, ka nemaz nebiju ne manījusi, ne redzējusi slepeno automašīnu savākšanu pilsētas nomaļus ielās. Kad agrā rītā — ap pulksten četriem uztrūkos no negantas zvanišanas un dauzīšanās pie dzīvokļa durvīm, nesapratu, ko grib šie 5 ādas jakās ietērpušies vīri, vairumā svešautieši (žīdi un krievi). Lai sagērbjoties, paņēmot kādas mantas un nākot līdzī. Kad atteicu, ka man rīt jāliek eksāmens un nedomāju viņiem sekot, tie sāka dārdoši smieties kā par labu joku. Domāju, ka noticis kāds pārpratums, un drīz vien tikšu atkal mājās. Tādēļ ļoti izbrīnījos, kad apstājāmie Torņakalna preču stacijā un ieraudzīju aiz žoga milzums cilvēku, visus ar paunām un koferiem. Prasīju kādam, uz kurieni tad visi rīkojas ar tik daudz mantām. Tas palūkojās uz mani kā uz pusjukušu un teica, vai tad es nezīnot, ka mēs tiekot izsūtīti. To man apcietinātāji nezīn kādu iemeslu dēļ nebija sacījuši, tur nu es stāvēju ar savu koferīti, vieglā vasaras mētelī, un visvecākajām korpēm kājās. Viss, kas norisinājās aiz šī žoga, bija tik satriecoši, ka man vēl pēc daudziem gadiem, braucot garām Torņakalna preču stacijai ar tramvaju, bija

jānoveršas un jānorauš asaras. Uz sliedēm stāvēja preču vagoni, ar krītu uzrakstītiem burtiem A un B. Tikai vēlāk uzzinājām, ka pirmie domāti arestantiem, otrie — ģimenes locekļiem — izsūtāmiem. Visi bija sāpēs un neziņā kā sastinguši. Mani ielika A vagonā, kur bijām tikai 3 sievietes, pārējie — vīrieši. Daugavpilī daudzi izmeta zīmites ar lūgumu tās nosūtīt piederīgajiem pēc klātpieliktās adreses. Mana māte arī bija saņēmusi manis rakstīto vēstulīti.

Aiz Daugavpils pārbraucām krievu robežu un braucām garām nevižīgiem milzu klajumiem. Mājas bija bez kociņa, bez pukītes; tāds iespaids, ka šai zemei būtu žņaudzējs pāri gājis.

Kādā nelielā stacijā mūs izlādēja uz kādas pļavas. Viss stūros bija novietoti ložmetēji un apbruņoti sargi ar suņiem, lai kāds neiedomājas kur bēgt.

Sieviešu nodalījumā vienā telpā bijām 147 sievietes kopā ar liepājniecēm. Vīriešu nodalījumā ieraudzīju savu krusttēvu, Jumurdas «Lukstu» saimnieku. Mani pamanījis, vecais vīrs novērsās un noslaucīja acis.

Ap to laiku bijām uzzinājuši, ka sācies karš. Apcietināto nometnē radās it kā cerības. Kādā vakarā visiem bija jāiet uz to pašu staciju, kur bijām izsēdināti. Sākām jau cerēt, ka drīz tiksīm mājās... Cik maldīgas tādas cerības, redzējām tikai vēlāk.

Ar mani kopā bija meitene — **Velta Zālite**, kas bija piedzīvojusi ļoti grūtas dienas. Pie apcietināšanas viņas tēvs, Latvijas armijas virsnieks, bija šāvis uz čekistiem, pats ticis nošauts un māte ievainota. Meitu saņēmuši un ielikuši čekas pagrabos. Tagad atradās vilciņā kopā ar mums. Var iedomāties viņas izmisumu, kas jau bija pārgājis grūtsirdībā. Cik varēja saskatīt pa mazo lodziņu, vissās malās bija izlīmēti saukļi ar aicinājumu sist naidnieku svētajā Tēvijas karā. Jābrīnās bija par šo vārdu «svēts». Pilnīgi nereāls likās brauciens cauri Urālu kalnu piekājei. Puķainās pļavās auga skaistas, milzīgas margrietiņas un košas magones. Dabas krāšņumā raugoties, nevarēju saprast, kā gan radības kronis — cilvēks var būt tik ļauns un briesmīgāks par zvēru. Laiku pa laikam no vagoniem izlika ārā mirušos. Kāda sieviete esot dzemdējusi pa ceļam, bērns, protams, nebija dzīvotājs.

Beidzot vilciens apstājās Soļikamskā. Kad esam atsvabināti no pulksteņiem, gredzeņiem, dokumentiem un naudas, beidzot tiekam sadzīti aiz drātīm. Kādā barakā aiz žoga ierīkota slimnīca. Mani ieliek strādāt par māsu, jo

pažīstu zāles un varu palīdzēt ārstiem. Ziemai nākot, nepiemērotais apģērbs nesargā novājinātos organismus no 40° sala... No rīta, ieejot slimnieku barakā, vienmēr vairākas gultiņas tukšas... Mirušos sakrauj plikus speciālā kabūzī zem slimmīcas, un naktis aizved vezumā uz kapiem. Pirmajiem gan vēl galdnieku darbnīcā sagādāja zārkus, bet vēlāk par tādu luksusu nebija ko domāt.

Kaut kad 1942. gada sākumā satraukums visos apcietinātajos: atbraukuši pratinātāji — latviešu čekisti! Nu tiekam pa vienam izsaukti un noskaidroti mūsu pārkāpumi. Piemēram, 1) es biju aizsardze, pie kam vēl sporta pulciņa vadītāja; 2) piederējusi buržuāziskai studentu vienībai «Ausma»; 3) vecāki bijuši plutokrāti — aptiekas īpašnieki Ērgļos; 4) ar manu rokkrakstu atrastas kādas izsmieklā dziesmiņas, kur noniecināta varenā Padomju zeme. Piesprieda man 7 gadus. To sprieda tiesa Maskavā aizmuguriski.

Mūsu palika aizvien mazāk... nāve plāva platu vālu.

Pēc krievu otrreizējās Latvijas okupācijas sāka pamazām nākt vēstules no un uz dzimteni. Nekas priecīgs jau nebija ko uzziņāt; daudzi piederīgie bija devušies trimdā, citi saņemti un ieslodzīti, mājas nodedzinātas... Tā 1947. g. 14. jūnijā varēju saņemt atbrīvošanās papīrus un doties uz dzimteni. Briesmīgs bija pirmais iespaids Rīgā, kas jau toreiz bija pilnīga krievu pilsēta. Jutos kā svešīniece savā zemē. Rīgā dzīvot nedrīkstēju. 1949. gadā atkal bija lielas apcietināšanas. Toreiz iznīdēja pēdējos lauksaimniekus — viensētņiekus. Kādā vakarā ieradās divi čekisti un saņēma mani atkal par jaunu. Mani iebāza čekas pagrābos Stabu ielā. Te visas kameras bija pārpildītas ar mežabrāļiem un to pabalstītājiem. Lai arī bija man jau zināma pieredze apcietinājumā, tomēr šie čekas pagrābi varēja iedvest šausmas katrai dzīvai dvēselei gan fiziski, gan morāli. Atslēgu žvadzēšana vien jau lika sastingt aukstos drebuļos. Visbaigākās bija naktis, kad sauca uz pratināšanu. No logiem bieži skanēja mocīto vaimanas. Tur ar zināmiem paņēmieniem mēģināja izspiest atzišanos. Tad nosūtīja ar «Melno Bertu» uz Centrālcietumu; tas pēc tiem pagrābiem likās kā smalka viesnīca. Arī Centrālcietums bija pārpildīts līdz pēdējam. Mūsu kamerā, kas bija krietni liela (apmēram 30 personām), galvenokārt bija latviešu sievietes un meitenes, kas ar pārtiku jeb citā veidā bija pabalstījušas t. s. «meža brāļus».

No Rūjienas apkārtnes bija gandrīz vai visas mājas iztukšotas un visi sabāzti cietumos. Bija kāda sieva, kas 5 gadus bija slēpusi savu vīru virtuvē aiz sīpolu vītņēm.

Apmēram februāra vidū dabūju paziņojumu, ka mani izsūta brīvā nometināšanā uz Krasnojarskas apgabalu. Par šo pārsūtīšanu ir vērts ko tuvāk pastāstīt, jo tas bija visu manu bēdīgo gaitu visdrūmākais pārdzīvojums. Visus pārsūtāmos sapulcināja cietuma lielajā priekštelpā, tad pa vienam izsauca uz etapu. Jautāti pēc pēdējās dzīves vietas, daudzi spītīgi atbildēja: «mežā». Ārā pagalmā sastājās baigais gājiens. Pirmajā rindā kādreiz brašie vīri un puīši roku un kāju dzelžos... Tad mēs, pārējie, kolonnās pa pieciem. Gājiena priekšgalā — zaldāti ar šautenēm, kam galā uzmaukti durkļi. Gar malām milzums sargzaldātu ar suņiem, un arī no muguras zaldāti. Bezspēcīgās dusmās un sāpēs sažņaudzās sirds. Ar kādām tiesībām jūs, velna kalpi, varat mocīt cilvēkus, kuru vienīgais noziegums ir tas, ka viņi mīlējuši savu zemi un tautu? Vai tiešām nav nekāda pretpēka rupjai varai un varmācībai šinī pasaulē? Laikam taču nav...

Izsēdināja Kirovā. Pārsūtīšanas cietums bija pārpildīts līdz pēdējam. Es nonācu kādā atsveķošanas artelī, kas mūža mežu vidū bija ierīkojuši barakas izsūtīto dzīvošanai. Par laimi kādā barakā jau pirms manis bija novietotas tikai latvietes; tās mani mīli uzņēma un ierīkoja guļavietu starp divām nāriņām uz dēļiem. Tur tad paliku visu vasaru. Lai arī meža vidū, dzīve tomēr bija ciešamāka kā lēģerī, jo nebija ne drašu žoga, ne arī apsardzības. Tomēr darbs mežā, ja gribēja kaut cik vilkt dzīvību, ilga no gaismas līdz gaismai, un vakaros smagām kājām bija jāvelkas mājās, un tad vēl jālūko ko ēst. Mūsu vienīgais vitamīnu avots bija — mežā savvaļā augošas ogas. Reizi pa divām nedēļām bija jāiet pie komandanta reģistrēties.

1952. gadā apprecējos ar **H. Nolli**.

1953. gadā sāka atlaist mājās vispirms invalīdus, t. i., ļaudis pāri par 60 gadiem. Mēs atgriezāmies Latvijā 1959. gadā.

Ar mani kopā vēl bija: jau vagonā un vēlāk lēģerī **Benjamiņa Emīlija**, kura mira kā viena no pirmajām; varbūt daudz kas viņai tapa aiztaupīts... Prof. **Ludi Adamoviču** arī satiku jau vagonā, arī viņa ģimene bija tur. Tad vēl vesela rinda dakteru: **Neiberģs, Alks, Pecīņš, Galejs, Maizels, Vasermanis**; aptiekārs **Elsiņš**. Bija arī **Ārija Up-**

male ar savu māti wagonā kopā ar mani ceļā uz Soļikamsku, Ārijai bija nepilni 3 gadiņi!

Nadežda Mandelštama savā grāmatā «Vilku gadu simtenis» kādā vietā saka, ka cilvēki, brīvībā dzīvodami, nesa-prot, cik liela laime ir cīnīties ar ikdienas rūpēm, kaut vai ar šķiršanos, ģimenes jeb mīlas traģēdijām, pat vai nomirt ar vēzi savā gultā, salīdzinot ar visu to, kas jāpārdzīvo nebrīvībā un par ko jums kaut drusku mēģināju pastāstīt.

Lai neaizmirstam tos, kas atstāja savas dzīvības ne vien kaujas laukos, cīnoties pret ienaidnieku atklātā cīņā, bet cietumos, tundrās un taigās nomocīti un pazemoti, sirdī un domās paturēdami mūsu dzimteni Latviju.

Ābelkoka Laima, dz. 1928. g. Mācijos Jelgavas 2. vidusskolā. 1945. g. 6. nov. tiku apcietināta, bet 1946. g. 23. maijā tiesāta. Pants 58-1a. Sods 10 gadi. Bijām grupiņa jaunas meitenes un puīši (16—17 g. veci). Neko varenu, ne dižu nepaguvām veikt, tikai sevī nesām nepatiku pret iebrucējiem un vēlēšanos redzēt Latviju atkal brīvu. Vispirms mūs aizsūtīja uz Urāliem pie Kamas upes Berežņikos. 1947. g. vasarā pārsūtīja uz Noriļsku. Pēc lielā streika un Staļina nāves mūs atbrīvoja kā nepilngadīgi apcietinātas. Apmēram gadu pirms termiņa izbeigšanās — 1954. g. jūlijā.

Abels Fricis, dzimis 1908. gada 20. decembrī, Bauskā. Bīstama ir nedzīstoša brūce... Asaras plūst pāri sāpju biķerim. Kā saukt tos cilvēkus, kas saka, ka vajadzēja izsūtīt latviešus, šo mazo, darbīgo tautu? Tas ir satraucoši. Tie ir ļaunuma pilni, ar zemisku raksturu. Cilvēks atrodas ļaunuma cietumā, kurā viņam trūkst absolūto vērtību.

Šodien, kad ir atļauts atklātums, es apbrīnoju, cik daudz ir gudru, patiesu un drosmīgu cilvēku. Ja tādiem novikiem, jēgeriem būtu vara, šie godīgie, atklātie cilvēki pazustu, aizietu bojā lielās, šausmīgās ciešanās.

Tā arī aizgāja bojā augsti izglītots, ļoti talantīgs cilvēks. Bija zinātniskais grāds, beidzis romāņu filoloģijas un filozofijas fakultāti. Iecienīts students pie profesora Endzelīna, studiju biedre **Zenta Mauriņa**. Viņš teicami pārvaldīja 8 valodas. Cēlies no strādīgiem, godīgiem vecākiem. Bēgļu gaitās iekļuva Ventspilī, Staļina valdīšanas laikā visa viņa manta tika konfiscēta, no darba atlaists, tiek pataisīts beztiesīgs, apspiests, pazemots līdz izmisumam. Izlūkiem jānovēro «Cem on dišit» («ar ko viņš elpo»). Un aizgāja bojā talants, morāli augsti attīstīts cilvēks, muzikāls, spēlēja vairākus mūzikas instrumentus

(galvenās — klavieres). **Abels Fricis** nomira nabadzībā un skumjās 1978. gada 23. februārī.

Viņu atceroties, nevaru neraudāt. Viņš mācēja runāt ar augsti izglītotiem, tā arī ar vienkāršiem darba cilvēkiem.

No sabrukuma viņu paglāba garīgās un morāliskās vērtības.

Āboliņa Lilija, dz. 1912. g. Zaubes pagastā. **Āboliņš Jānis**, dz. 1909. g., miris 1983. g. Abus apcietināja 1947. gada 18. martā. Sievu notiesāja uz 10 gadiem, vīru uz 25 gadiem. Lilija sodu izcieta Komi APSR Aberā. Latvijā atgriezās 1955. gadā. Āboliņš Jānis sodu izcieta Karagandā. Vīrs ar sievu satikās tikai 1965. gadā Smiltene.

Alutis Roberts, dz. 1920. g. 24. VIII Kuldīgas apr. Zvārdes pag. Vācu armijā no 1943. g. 25.03. līdz 1944. g. 13.09. 1944. g. 13.09. apcietināts un nogādāts Praulienas gūstekņu lēģerī, pēc neilga laika Rēzeknes lēģerī. Un atkal pēc nedēļas — uz Antropšinu (Leņingradas apg.). No 2000 gūstekņiem ap 100 latviešu. Lēģera priekšnieks bieži teicis: «Sagribējās mūsu zemi, tagad to dabūsiet.» Pirmie to dabūjuši pīpētāji, kuri daļu uztura mainīja pret mahorku. Ar ļoti vārgu veselību 1945. g. 30. oktobrī atbrīvots un (ap 30 cilvēku grupā) palaists mājās.

Andermaņa O. liecība par 1949. gada izvešanu

Esmu kopā ar savu māti 1949. gadā represēts uz «Sibīrijas plašumiem». Mana māmuļa mira 1953. gadā Sibīrijā.

Mūs izsūtīja kolektīvizācijas dēļ.

Represijas ir sens despotisks tautu pakļaušanas veids.

Antenišķis Augusts. Dzimis 1901. gadā. (Liecina dēls Arnolds)

Tēvs rentēja saimniecību. Tēva tēvs bija amatnieks. 1949. gadā uzzināju, ka martā gatavo izvešanas. Tēvs un māte neticēja. Un tā tēvu un viņa sievu martā tomēr izveda. Tēvs bija precējies otrreiz. Un viņa pirmo sievu, t. i., manu māti neizveda. Vēlāk uzzināju, ka pagasta vecākais Bušmanis bij viņu no sarakstiem izstrīpojis. Izveda arī tēva bērnus no viņa otrās laulības. Tēvu izsūtīja uz Omskas apgabalu. Tur viņš strādāja kolhozā par piena vedēju. Viņa sieva strādāja par slaucēju. 1956. gadā tēvs atgriezās Latvijā ar visu ģimeni. Tēva mājas bij nopostītas un tur dzīvot nevarēja. Un vispār bija sarežģījumi atrast darbu sakarā ar to, ka bijis izsūtīts. Tēvs miris 1970. gadā.

Kā vēlāk uzzināju, par tēvu bija sūdzējušies vairāki cilvēki un šajās sūdzībās: neatzīst padomju varu; kaitīgs padomju varai u. c.

Pagasta vecāko, kas izstrīpoja manu māti no aizvedamo saraksta, 1951. gadā mīklainos apstākļos sabrauca mašina. Ir aizdomas, ka to veica čekas uzdevumā.

Antēns Paulis, dz. 1914. g. Valmieras apriņķa Kanģaru pagastā. Pēc Kanģaru pamatskolas un lauksaimniecības skolas beigšanas pārņēmu tēva saimniecību. Tā kā saimniecībā bijām vienīgie vīrieši, tad, karam sākoties, mūs nomobilizēja tūlīt. Tā es strādāju saimniecībā līdz 1944. gada augustam. Tad iesauca armijā. Aizveda ar kuģi uz Dancigu, tad uz Stetinu. Stetinā atņēma ieročus un aizsūtīja uz Tornu. Visu ziemu nostrādājām pie rakšanas darbiem. Pēdīgi mūs pārformēja par Rusmaņa kaujas grupu. Tas jau bija pie 19. divīzijas. 1945. gada aprīlī nokļuva Kurzemē. Tā

Antēns Paulis, dz. 1914. g.

kā bija kapitulācija, tad frontē nemaz netiku. Atlaida mūs, lai ejam katrs uz savu pusi. Klīdām pa Kurzemi, kamēr Dundagā saņēma ciet. Ar kājām dzina uz Jelgavu. Līgo vakarā bijām jau Tulā. Tur strādājām ogļu raktuvēs. Kamēr bija amerikāņu konservi, tikmēr bija ko ēst. Pēc tam vairs nebija ko ēst. Sākās dizentērija. Apmēram pēc 10 mēnešiem mani kā darba invalīdu atlaida. Atsūtīja atpakaļ uz Rīgu. Iestājos darbā Lauksaimniecības akadēmijas mācību saimniecībā «Rāmava». Pēc tam pārgāju uz Katlakalna kaļķu fabriku, kur mani 1948. gada 31. decembrī apcietināja. Līdz aprīļa sākumam biju čekā Stabu ielā. Līdz augustam biju Centrālcietumā. Tiesāja Rīgā kara tribunāls. Galvenais pants bija par darbību aizsargos. Piešķieda 25 gadus. Augustā ielika ešelonus. Braucām ar vilcienu vairākos etapos. Braucām līdz buhtai Vaņina. Decembrī izveda uz Magadānu. Sākumā biju rūdas raktuvēs lāģerī «Jazo». Pēc tam pārcēla uz Elgen ugoļ. Tās bija akmeņogļu raktuves. Mani atbrīvoja 1955. gadā. Pēc

atbrīvošanas turpat rajona slimnīcā nostrādāju par sanitāru. Janvārī braucu atpakaļ uz Latviju. Sāku strādāt Daugavas centrālajā sporta klubā.

Lāgerī biju kopā ar legionāru **Arnoldu Pūpolu**. Čekā satikos ar pulkvežleitnantu **Siliņu**. Filtrācijas nometnē biju kopā ar profesoru **Skuju**.

Apinītis Pēteris, dz. 1907. g. Dzelzavas pag.

Tiesāja par kontrrevolucionāru darbību un propagandu. Ieslodzījumā atradās Irkutskas apgabalā Ozerlagā no 1952. gada 14. augusta līdz 1959. gada 15. augustam.

Apogs Ernests. **Blažģes Gunāra** liecība par represētiem latviešiem Padsavienībā 30. gados. **Apoga Ernesta** — ģenerālleitnanta bojāeja 1938. gadā. Pirmajam Pasaules karam sākoties, daļa latviešu dodas bēgļu gaitās. Viņu vidū arī mans vectēvs, arī **Apogu ģimene**. Viņi apmetas uz dzīvi Urālos, Lišvas pilsētā. Strādā mehāniskajā fabrikā. **Ernests Apogs** iestājas kara skolā...

Ernests Apogs prot vairākas svešvalodas. Ar ģenerālleitnanta pakāpi tiek nozīmēts darbā galvenajā ģenerālštābā kā speciālists Vācijas jautājumos.

Tiek arestēti astoņi ģenerālštāba darbinieki. Viņu vidū arī Ernests Apogs. Visi apsūdzētie tiek nošauti.

Apoga sieva tiek arestēta, meita — nosūtīta bērnu namā.

Sākoties Otrajam Pasaules karam, sieva tiek atbrīvota, tiek atrasta arī meitiņa.

Ap 1942. gadu avīzē «Tēvija» tiek publicēta minētā tiesas lieta, ievietotas arī visu astoņu ģenerālštābā strādājošo darbinieku fotogrāfijas.

Balande-Bērziņa Biruta, dz. 1932. g. 4. IV Limbažu raj. Katvaru pag.

Arestēta 1951. g. 29. V kopā ar tēvu un māsu. Apcietinājumā Bratskā, Irkutskas apg. līdz 1955. g. 30. VI. No turienes izsūtīta uz Tomskas apg. Koževņikovas sādžu. Atgriezies 1955. g. oktobrī.

Tēvs **Bērziņš Rūdolfs** (1900—1952) atradies Kemerovas apg.

Māsa **Bērziņa Milda**, līdz 1955. g. atradusies Komi APSR.

Balcūne (dzimusi Šteinharde) **Lidija**, dz. 1952. g. Magadānas apgabalā. Manu māti Ilzi izsūtīja no Latvijas 1941. g. 14.06. (dz. 1919.5.07. TNA-5074/2). Viņa tika izsūtīta kopā ar saviem vecākiem — **Šteinhardu Arnoldu** (dz. 1875.25.11. TNA-5075/2) un **Lidiju** (dz. 1889.3.09.) TNA-

5073/2 dzīv. Baložu 32—3. Rīgā.) 1945. gadā manu māti **Ilzi Steinhardi** izsūtījumā apcietināja un tikai 1961. g. atbrīvoja no apcietinājuma.

Balode Zaiga, dz. 1939. g. Trapenē.

Māti apcietināja jau 1945. gadā. Tēvs bija aizgājis mežā. Es paliku pie saviem radniekiem, diviem vecīšiem. Man bija 9 gadi, bet brālim 5. Mūs izveda 1949. gada 25. martā. Ar vilcieniem aizveda līdz Tomskai. Izrakām zemniņu, pēc tam arī kūtiņu. Darbā gāja tikai onkulitis. Mēs, bērni, strādājām tabakas plantācijās. Par darba dienām deva graudus. Sāku iet skolā. Pateicoties latviešiem, tajā sādžā, kur dzīvojām, viss uzplauka. Manu radnieku pēc gadiem ielika par kolhoza priekšsēdētāju. Mūsu mamma 5 gadus bija pavadījusi Kolimā. Pēc atbrīvoša-

Zaiga Balode ar brāli 1951. g.
Tomskā.

nas uz Latviju nebauca. Palicis tur nekas nebija. Tēvs bija mežā nošauts. Mēs ar brāli aizbraucām pie mammas uz Magadānu. Tur pabeidzu skolu. Uz Latviju neiedrošinājos braukt. Atbraucu līdz Ļeņingradai. Tur iestājos augstskolā. Pēc tam sāku strādāt Jelgavas maizes kom-

Mans onkulitis **Kaksis Osvalds** nomira Tomskā. Viņa sieva, **Alīna**, atgriezās Latvijā. Māte atgriezās Latvijā 1962. gadā.

Baltmane (dz. **Balode**) **Zelma**, dz. 1926. g. Dzīvoja Ilūkstes apr. Prodes pagastā. Strādāja tēva saimniecībā «Aizkalni». Zemes platība 21 ha. Ģimene izvesta 1949.25.03. vakarā. Vēl tika izvesti: māte — **Balode Anna**, dēls — **Balodis Vilis**, dēla sieva — **Balode Valija** un viņu dēls — **Balodis Harijs** — 10 mēn. vecs. Māte mirusi izsūtījumā. Pārējie atgriezās 1957. gadā.

Zelma Baltmane stāsta: Aptuveni 2 gadus pēc izvešanas redz sapni: pa Irtišu peld laiva; laivā divi karogi — viens sarkans, otrs — Latvijas. Sarkanais karogs nogrimis, bet Latvijas — turpinājis peldēt. Sākusi ticēt, ka atgriezīsies mājās un Latvija kļūs brīva. Izvesta uz Omskas apgab. Boļšerečes raj. Krasnojarskas sādžu.

Baltmanis Vincents, dzīvoja Ilūkstes apr. Rubenes pag. «Spēlēnos». Slēpies pēc iesaukšanas krievu armijā; arestēts; aizvests uz Habarovsku. Gājis bojā 1949. g.

Baltmanis Jānis, dz. 1911. g.; dzīvoja Ilūkstes apr. Rubenes pag. «Spēlēnos». Izvests tādēļ, ka brālis bēguļojis no iesaukšanas krievu armijā.

Izvesti arī: māte — **Baltmane Ludviga**, māsas — **Vera** un **Helēna**. Māte izsūtījumā mirusi. Izsūtīti uz Omskas apg. Boļšerečes raj. Guščinas sādžu.

Ģimenes pārējie locekļi atgriezās 1957. gadā.

Bankovičs Vilnis, dz. 1923. g. No 1945. gada 24. marta līdz 1946. gada 11. augustam atradās filtrācijas nometnē Vežajelā, Komi APSR. Strādāja meža darbos. Pēc atbrīvošanas nedrīkstēja atstāt Vežajelas apgabalu. 1946. gada septembrī nosūtīja uz Narvu, kur darba bataljona sastāvā būvēja sagrauto pilsētu. Atbrīvoja 1950. gada aprīlī.

Bārbale (agrāk **Leitāne**) **Antonija**, dz. 1932.10.02. Rēzeknē. Mans tēvs **Leitāns Jāzeps**, dz. 1904.26.10. Rēzeknes raj. Atašienes pag. Liepuškos nodarbojās ar lauksaimniecību. 1945. un 1946. gados viņš strādāja Rēzeknes kokmateriālu kombinātā par direktoru. Reiz viņš mātei teica: «Laikam as slikti izdareju — sarunoju ar lokomotīves vadeitoju, lai aptur vilcīni un izsādynoj 3 miličus. Vins nu teim beja **Trošku Nisifors**, kas man nūzoga ritīni pi pogosta. Lai īt kojom ar visu šautīni!» Pēc pāris stundām tēvam atnāca pakal milicijas darbinieki un arestēja... Kad viņam bija tiesa, uz cik gadiem tiesāts, to mums neziņoja.

No 1948. gada rudens sāku strādāt Zasulauka manufaktūrā par kurjeri, vēlāk — par telefonisti. 1949. g. 24. martā pieņēmu telefonogrammu par to, ka pulksten (neatceros, cikos) Smilšu ielas laukumā jābūt tīrām smagajām automašīnām. Nedaudz pāri pusnaktij no 24. uz 25. martu ar troksni lūza aizslēgtie vārti, un pagalmā apklusā mašīnas motors. Ienāca viens milicijas formā un 2 karavīru drēbēs. Bija jāparakstās zem teksta «Vislana dobrovoļno na vsju žizņ». Es neparakstījos. Mašīna brauca pāri Daugavas tiltam. Brauca ilgi. Tad tumsā zilganajā saskatīju priedes. Laikam bedres izraktās gaida... izrau-

dzītos mocekļus... Mazajā koferītī bija 1 palags un lūgšanu grāmata. Atcerējos, ka prasīju saimnieces mājās zaldātiņam, kad nebūšu dzīva, kaut salauzītu lai satin palagā. Kur mūs ved izmocīt? Kāpēc, kur papus, mammīte, māsiņas? Varbūt jau beigti visi? Man iedeva spaini, lai ietu pēc ūdens un varbūt ko uzziņātu par mammīti, māsiņām. Ieraudzīju kādu redzētu onkuli no Atašienes. Pajautāju. «Tad tu, meitiņ, esi tā, par kuru māte uztraucās, ka ceturtā meita bijusi Rīgā?» ... Kad aizbraucām galā, pie vilciena stāvēja automašīnas un konvoji. Mašīnas apstājās pie barakām. Mēs bijām Amūras apg. sovhozā Vozajevka. **Vilciņa** kundze mani paēdināja, jo pārdeva no savām līdzatvestajām mantām priekš uztura. Cik ilgi gan drikstēja knapiņāt ģimeni manis dēļ? Aizgāju dzīvot pie **Elziņas Kupčas**. 1950. g. vasarā atguvos slimnīcā. Kāda māsa teica «Porok serdca».

Pēc spēku atgūšanas — pēc mēnešiem trijiem pārvaldnieks pateica palīdzēt grāmatvedībā. Biju jau sarakstījies ar mammu, kura bija ar māsiņām Tomskas apgabalā. Lūdzu, lai apvieno mūs, lai atļauj pārbraukt viņām pie manis. Atbilde atnāca: tikai, ja vēlos, par saviem ceļa izdevumiem atļauj pārbraukt man, nevis viņām pie manis. Ja nepiekritu, jādod paraksts, ka atsakos. Protams, es nevarēju atteikties, tāpēc 1952. g. augustā, konvoja vadībā samaksāju par biļeti un braucu turp. ... Atskanēja meiteņu balstiņas, un mēs satikāmies ... Jaucās prieka asaras, tikai sūrumš plosīja saprātu — kā dzīvosim tādā nabadzībā? Knapi pazinu mammīti, cik palikusi tieviņa un cik daudz grumbiņas... Sāku strādāt MTS par grāmatvedi. Mums visām kļuva mierīgāks prāts, jo es saņēmu naudiņu, par kuru varējām daždien nopirkt maizīti. Tik ļoti gribējās savas mīļās Latvijas zemes smaržu izjust, paņemt rokās, pieplakt, piederēt tai — jo ar neapzinātu spēku es piederu tai... Labi saprātu, ka mūs tur negribēja — lai kolektivizētu, lai vairāk ļautu iespieties brīvai krievu, baltkrievu, citu tautību izgājējiem, dzīves vietas tādējādi izmainot... 1956. g. 31. decembrī ieradāmies Latvijā. Bija pagājis laiks, kur badu remdēju sadegušo salmu graudos tīrumā vai ejot garām cūku fermai, no kūpošo kartupeļu mucas iebāzu azotē kartupeli. Tas bija laiks, kur saļimu zem kodinātā smagā sojas maisa graudu noliktavā. Tas bija laiks, kur no strutojošām kājām atdalījās miesa. Tas bija laiks, par kuru ar grūtībām jāplēš sūrās rētas, jo nekad, nekad pa īstam nesadzis...

Barons-Rudenkova Antoņina, dz. 1937. g. Ģimeni izveda no Abrenes apr. Augšpils pagasta. Izveda tēvu **Vasīliju** un māti **Mariju**. Mani un māti izveda uz Krasnodaras novadu. Atgriezās 1953. g. augustā. Māte mira 1947.17.06. Krasnojarskas nov. Nazarova rajonā — specnometinājumā. Apglabāta vietējos kapos. Tēvs nošauts Sverdlovas raj. nometnēs. 1942. g. 27. jūnijā. Kapa vieta nav zināma.

Barševska Daila, dz. 1930. g. Mārkalnes pag. Izsūtīta 1949. gadā uz Amūras apgabala Tigdinskas rajonu. Latvijā atgriezās 1956. gada decembrī. Māte un māsa bija izsūtītas Tomskas apgabālā. Tēvs un vecākā māsa tika tiesāti. Tēvs sodu izcieta Krasnojarskas apgabālā, bet māsa Karagandā.

Bartulāns Antons, dz. 1923. g. Ludzas apriņķa Ciblas pagastā. Leģionā tika iesaukts 1943. gada decembrī. Līdz 1944. gada jūnijam dienēja 15. divīzijas, 4. smagās artilērijas divizionā, 4. lauku smagās artilērijas vadā. Kaujās pie Opočkas ievainoja. Nosūtīja uz Višķu lazareti. Pēc tam frontē vairs neatgriezās, bet devās uz mājām. Kad krievi iekaroja Ludzas apriņķi, tad 1944. gada augustā **A. Bartulānu** mobilizēja krievu armijā. Gada beigās, kā neuzticīgu, aizsūtīja uz filtrācijas nometni Podoļskā pie Maskavas. 1946. gada oktobrī aizsūtīja uz Narvu un ieskaitīja MVD darba bataljonos. Līdz demobilizācijai strādāja ķieģeļu rūpnīcā.

Bernāns Aleksandrs, dz. 1934. g. Kābiles pag., **Pitālijs Bernāns** — brālis, **Zuzana Bernāns** — māte, m. 1991. g., **Veronika Bernāns** — v. māte, m. 1953. g., **Genovefa Bernāns** — tante, m. 1954. g., **Nikola Bernāns** — brālēns, m. 1957. g. Izsūtīti 1949. gada 25. martā uz Omskas apgabalu. **Pēters Bernāns** — tēvs, izsūtīts 1947. g. uz Komi APSR Intu. Miris 1971. g.

Jānis Aveniņš — brālis, bija leģionārs, viņu aizveda uz Komsomoļsku pie Amūras. Tur it kā pakārās. **Ilga Pakule** — māsa, 10 gadus nosēdēja Kirovas apgabālā. **Ēvalds Pakuls** — māsas vīrs, Notiesāja uz 25 gadiem, bija Karagandā. 1949. gadā izsūtīja arī manu māsu **Annu Ķēri** kopā ar vīru un viņa vecākiem. Viņi bija Dvorcos.

Bērziņš Arnolds, dz. 1916. g. Ventspilī. Pirms kara dienēja 6. Rīgas kājnieku pulkā kā kaprālis. 1942. g. brīvprātīgi iestājās 17. policijas bataljonā. Ievainoja kaujās pie Ostrovas. 1945. g. martā atradās Kurzemes frontē. Pēc kapitulācijas līdz 1946. g. jūlijam atradās filtrācijas nometnē Tulas apgabālā. 1949. g. 21. jūnijā apcietināja. Sodīja pēc

58-1a panta uz 25 gadiem. Ieslodzījumā — Vorkutā, strādāja 7. šahtas 24. lāģerī. Latvijā atgriezās 1955. g. septembrī.

Bērtulsone Kornēlija, dz. 1919. g. Madonas apriņķī. Mani vecāki bija lauksaimnieki. 1939. gadā iestājos LU Filoloģijas fakultātē. Kara laikā dzīvojam pie vecākiem. Tuvojoties frontes līnijai, devāmies bēgļu gaitās. Vīrs brīvprātīgi aizgāja leģionā. Liepājas ostā mūs sasēdināja kuģī. Nokļuvām Meklenburgas apgabalā. Februārī man piedzima dēls. Ienākot krieviem, tika organizēti ešelsoni uz Latviju. Vīriešus nodalīja no sievietēm un sievietēm atļāva braukt mājās. Atgriežoties uzzināju, ka vīrs krita 1945. gada 23.

martā. 1949. gadā sākās mūsu golgātas ceļš uz Amūras apgabalu. Manu tēvu notiesāja uz vienu gadu, it kā par nodokļu nemaksāšanu. Māsa jau bija arestēta, un viņai piesprieda 10 gadus. Es tolaik strādāju Dzelzavas skolā par skolotāju. Aizveda mūs līdz Tigetas stacijai, tālāk ar mašīnām līdz Ovsjankai. Tur sadalīja pa kolhoziem. Ar cilvēkiem vēlāk sadzīvojām gluži draudzīgi. Smagi saslima dēls, bet izdevās viņu izglābt. Latvijā atgriezāmies pēc septiņiem gadiem. Sākumā apmetos pie vīra brāļa. Strādāt nekur neņēma.

Bērziņa Elvīra, dz. 1912. g. 15.03. Rīgā. Dzīv. Murjāņu Pirtniekos. TNA-9964/2. **Jānis Bērziņš** — vīrs, dz. 1910. g. 22.10. TNA-9960/2. **Rasma, Vija** — meitas. Izsūtīja 1941. g. 14. jūnijā. Kopā ar meitām nonāca Krasnojarskas apgabala Ačinskas rajona Gavrilovskā. 1946. gada rudenī meitas atgriezās Latvijā. **Elvīra Bērziņa** 1947. gada jūnijā patvaļīgi atgriezās Latvijā. Tika arestēta 1948. gada 28. janvārī un pa etapu nosūtīta uz Ačinskas cietumu. Strādāja Krasnojarskā celtniecībā un 1949. gada vasarā tika

pārsūtīta uz Jermokovu, kur būvēja dzelzceļu uz Noriļsku. Rudenī nosūtīja uz Igarku. 1958. gadā atgriezās Latvijā. Vīrs mira 1943. gadā.

Bergs Regīna, dz. 1930.25.12. Rīgā. Izsūtīta 1941.14.06. no Līgatnes pap. fabr. Cēsu ielā 5, kopā ar audžu vecākiem uz Krasnojarskas novadu. (**Bergs Jānis**, dz. 1893.10.02. TNA-16544/2) Audžu tēvs mira 1942. gadā. Kopā ar vairākiem citiem bērniem es 1946. gadā atgriezies Latvijā.

Brēdermane (Celms) dz. **Bite Ella**. dz. 1909. g. Līgatnē. Sirds nav aizmirsusi neko... Mani 1941. g. 14.06. divi čekas darbinieki aizveda bez kādiem paskaidrojumiem (ko uzzināšot uz vietas) uz preču staciju. **Rūdolfs Celms**, mans vīrs kopā ar citiem vīriešiem tika atšķirti no sievietēm. Slēgtos lopu vagonos jau atradās prof. **Ziemelis** ar ģimeni. Ceļā dabūjām zināt, ka sācies karš. Iebraucām Kanskas pilsētā. Naktis bez miega, blaktis pat no griestiem bira. 1942. gada pavasarī visus aizveda uz ziemeļiem pa Jeņiseju baržās. Gar Igarku, Noriļsku, Dudinku. Voroncovas slimnīcā biju kopā ar dr. **Keisteri** — ķirurgu. Mani iznesa uz nestuvēm, biju saslimusi ar dizentēriju. Sausmīgs laiks bija — ēda pat žurkas, kas tanī laikā neapprakstāmā daudzumā mita tundrā (teica, ka tas uz karu). Daudzi jaunie aizgāja bojā: pirmkārt — nepiemēroti apģērbi, tad — gripa, bads... vērtījās pa nārām utīm par barību, kamēr iestājās gals... To piedzīvoju jaunā gada naktī — bija jāsteidzas uz Gaļčihu ar palīdzību. Tā piedzīvoju, ka suns mani izglāba no drausmīgas purgas, kas uznāca pēkšņi. Suns sāka drausmīgi riet un gaudot; griezos uz to pusi (biju zaudējusi orientāciju). Suns bija kāju iespiedis lamatās, ko ņenci izliek lapsu ķeršanai. Nevaru aizmirst ņencu sirds siltumu: dzirdēja mani ar tēju kopā ar suņiem, ko viņi mil vairāk kā sevi. Voroncovas slimnīcā bija trauksmes stāvoklis, jo uzskatīja mani par «norakstītu». Sākās smagākais laiks — sākās tīfs. Kā noskaidrojās, viens gar visu Jeņisejas malu, kur vien pārnakšņojis, atstājis utis... Esmu imūna, jo biju nozīmēta gar visu Jeņisejas malu līdz Karaulai ar san-apstrādi pret utīm, un pēc tādas palīdzības esmu bijusi pilna ar utīm. Par mata galu līdz saslimšanai esmu bijusi! Voroncovas slimnīcā varēja uzņemt tikai 50 slimniekus. Lūdzu dr. **Keisteri** atbraukt uz Karaulu ar suņu vai briežu pajūgu, dot padomu cīņai ar badu un tīfu. Dr. **Skalderis** nevarēja konstatēt tīfa epidēmiju. Briežu pajūgs aizbrauca uz pretējo pusi... Kopā ar kučieri dr. Keistere vairs

neatgriezās... Dakterei nebija vajadzīgais apģērbs. Pēc 7 gadiem dabūju atļauju izbraukt no Aizpolārās joslas. Krasnojarkā tiku nozīmēta pie bērnu reevakuācijas, ko izveda **Lūse** no Rīgas («Laimas» fabrikas darbiniece). Atļauts īsu brīdi atvadīties, un tas pats jau bija šausmīgi. To redzēt nozīmē atdot bērnu nezināmam liktenim, lai gan uz dzimteni — bet mātes sirds!... Starp bērniem atradās arī viena meitene — rakstnieces **Sakses** radu bērns. Atgriezās dzimtenē 1947. gadā. **R. Celms** atradās Tomskā.

1950. g. 5. augustā mani no darba aizveda uz Centrālciетumu. Paskaidroja, ka **R. Celmu** atgriežot uz Sibīriju un mani kā sievu līdzī. Sākās atkal neapprakstāms brauciens, šoreiz caur ciетumiem. Atkal 4 gadi, kopā 11 gadi! **Rūdolfs Celms** miris 1984. gadā. Tāds mūžs Rūdolfam Celmam — gandrīz pirmajam lidotājam un žurnālistam...

Briedis Emīls, dzimis 1905. gadā, Saldus apriņķī, Stendē, strādnieku ģimenē. Pirmā pasaules kara laikā ģimene bija bēgļu gaitās Krievijā. 1921. gadā atgriezās Latvijā.

Latvijas armijas dienēju aviācijas pulkā. Tiku iedalīts 2. iznīcinātāju eskadriļā kā lidotājs.

1940. gada 17. jūnijā mūs no pulka telpām izlika laukā. Lidmašīnas izjauktā veidā pārveda uz Fēniksa fabriku un aviācijas pulku izformēja.

Karam sākoties, bija pavēle lidmašīnas nogādāt Vēlīkije Lukos. Iznāca piedalīties 2. Pasaules karā komunistu pusē.

1944. gadā manu lidmašīnu notrieca. Paliku dzīvs; apdega seja. Saņēma gūstā un atveda uz Rīgu.

1945. gadā es izbēgu no gūsta un nokļuvi pie amerikāņiem. Karš vēl nebija beidzies.

Karam beidzoties, atgriezās brīvprātīgi uz mājām. Varētu teikt — galvenokārt tāpēc, ka piederīgie bija palikuši okupētajā Latvijā.

1948. gadā mani apcietināja. Tiesāja par dzimtenes nodevību. «Sods» — 15 gadi (58. pants 1.b punkts). Advokāts, kurš mani «aizstāvēja», faktiski nemaz neaizstāvēja, bet bija jāsamaksā viņam par palīdzēšanu mani notiesāt. Advokātu sauca **Indāns**.

Nokļuvi Sibīrijā. Vispirms Igarkas rajonā 503. būvniecības pārvaldē. Būvējām dzelzceļu pāri tundrai.

Pēc Staļina nāves būvi pārtrauca un mūs aizsūtīja tālāk uz ziemeļiem — uz Dudinku. Pēc tam uz Noriļsku. No Noriļskas atbrīvoja 1954. gada rudenī.

Noriļskā bija ieslodzīto sacelšanās. Mēs atradāmies Dudinkā, un mūs speciāli nesūtīja tālāk, kamēr sacelšanos apspieda.

Sākuma gados biju kopā ar kriminālistiem. Piecdesmitajos gados sāka politiskos no kriminālistiem atdalīt.

Kamēr atrados ieslodzījumu vietās, bija jāizvēlas — vai nu zaudēt darbu, vai šķirties... Sieva bija spiesta iesniegt dokumentus laulības šķiršanai, lai varētu izaudzināt meitu.

No radiem tika represēti abi brāļi. Viņi bija bijuši aizsargos. Vecāko brāli apcietināja 1945. gadā, otru — 1950. gadā uz 25 gadiem. Vecākais brālis bija filtrācijā un pēc pāris gadiem atgriezās.

Mani izmeklēja Amatu ielā 4 (Baltijas Kara apgabala tribunāla izmeklēšanas daļa). Šī daļa bija čekas pārziņā. Izmeklēšanas laikā kamerā bija **Krūze Roberts**, šoferis **Kallers**.

Jāpiebilst, ka, karojot komunistu pusē, mēs, latvieši, nebijām par režīma saglabāšanu. Tas bija pilnīgi izslēgts.

Aviācijas pulka organizētājs **Jēkabsons** (virsleitnants) cerēja, ka reiz varēsīm — latvieši — apvienoties un cīnīties pret komunistiem. Tā nu tas bija. Taču Jēkabsonam kā bezpartejiskam, neuzticēja pulka komandēšanu un nozīmēja kādu Krievijas latvieti.

Toreiz, nokļūstot Sibīrijā — Jeņisejas krastā, tur vēl nekādas nometnes nebija. Ar dzeloņdrātīm iežogota vieta — saucās Krasnojarskas apgabala Igarkas rajona pārsūtīšanas cietums.

Kad sadalīja, tad arī tur, kur aizveda, bija no krūmiem attīrīta tundra un apkārt drātis. Tad 90 dienu laikā vāja dzēja uzbūvēt dzīvojamās barakas. 503. būvniecības pārvaldes nometne saucās Jermakovas nometne.

Briedis Gastons, dz. 1923. g. Valmieras apriņķa Alojās pagasta «Vēveros».

Pirms iesaukšanas dienēju darba dienestā. Armijā iesauca 1942. gadā. Aizsūtīja uz instruktoru skolu Holandē. Pēc tās beigšanas ieskaitīja 15. divīzijas 32. pulkā. Pulka komandieris bija pulkvedis Aperāts. Karoju Opočkas frontē. 1944. gada 16. jūlijā mūsu vienība tika ielenkta. Iznīcināja gandrīz visu pulku, kādi 10—15 kritām gūstā. Es biju smagi ievainots. Mūs jau tad aizveda uz Kirovas apgabalu. Bijām nometnē netālu no Kirovas. Tur bijām kādi 70 latvieši. Daudzi mira. 1946. gadā dzīvi vairs bija tikai 3. No nometnes mani izlaida 1946. gada rudenī. Lika parakstīt

dokumentu, ka man esot piespriesti seši gadi brīvā izsūtījumā. Mani pārsūtīja darbā uz ādas fabriku. 1948. gada maija sākumā mani arestēja un ievietoja Kirovas čekas cietumā. Notiesāja uz 25 gadiem. Biju diezgan švaks, tāpēc sākumā ievietoja tādā kā uzlabošanas lāģerī. Pēc tam nosūtīja uz Vjatlagu. Strādāju meža ciršanas darbos. Lāģerī bija diezgan daudz latviešu. Pēc Staļina nāves rakstīju uz «Pravdu» un Augstākajai Padomei. Pēc pieciem mēnešiem mani izsauca un paziņoja, ka man esot noņemti 15 gadi un palikuši tikai 10. Mani atbrīvoja 1955. gada 31. oktobrī uz amnestijas pamata.

1955. gada pavasarī mūsu nometnē notika streiks. To organizēja kāds krievu majors. Nolēmām neiet darbā. Prasījām vai nu tūlītēju atbrīvošanu, vai nošaušanu. Tā kā pēc kāda laika iznāca pavēle par amnestiju, tad darbu atsākām.

Pēc atgriešanās Latvijā sāku strādāt celtniecībā.

Tija Briede — izsūtīta 1941. gadā uz Tomskas apgabalu. Latvijā atgriezās 1955. gadā.

Briško Ieva. Kā otrais bērns Aleksandrīnes un Augusta Briško ģimenē, piedzimu 1938. gada 7. maijā Jelgavā. Brālim **Jurim** tai laikā bija četri gadi. Dzīvojam Mātera ielā 30—6. Mans tēvs pabeidza Latvijas Valsts Universitātes juridisko fakultāti. Strādāja Jelgavas Zemes bankā un vēlāk Jelgavas pilsētas valdē. Pēc mātes stāstītā, tēvs ir bijis ar lielu atbildības sajūtu, daudz domāja par bērnu audzināšanu.

1941. gada 14. jūnijā sākās mūsu ģimenes moku ceļš uz Sibīriju.

Pēc mātes atmiņām par to briesmīgo vasaras nakti: «Ap pl. 3.00 no rīta dzīvoklī ielauzušies bruņoti krievu zaldāti un kāds privātā ģērbts latvietis. Esot pateikts, ka sakarā ar politisko situāciju ģimeni pārvietos citur. Visus kopā mūs aizveda uz staciju. Tur tēvu atšķīra citā vagonā.» Tā trīs gadu vecumā beidzās mana skaistā bērnība...

Sākās mokošs 3 nedēļu brauciens uz Sibīriju. Kad meža vidū apturēja vilcienu, tad sievietes konstatēja, ka vagonš ar vīriešiem ir atkabināts un viņi aizvesti uz citu pusi, tā tēvs nokļuva Vjatlagā, kur 1942. gada janvārī mira bada nāvē. Pieminot savu tēvu **Augustu Briško**, nāk prātā dzejnieces Zinaidas Lazdas rindas:

«Zem slapjas zāles,
Zem birušām lapām,

Zem pelēka akmens
varonis dus.

Pūš vēji salti,
Put sniegi pāri,
Nāk laiks un paiet,
Zūd paaudzes.»

1941. gada jūlijā mēs nokļuvām Krasnojarskas apgabalā Ujara rajona meža izcirtumā. Mātes ar bērniem tika izmitinātas zirgu kūtī. Neiedomājami grūta bija pirmā ziema Sibīrijā. Dzīvošanai mums bija ierādīta šķūnim līdzīga neapkurināta būda. Vietējo iedzīvotāju attieksme bija naidīga. Vietējie bērni mūs apsaukāja par fašistiem, apmētāja, pat sita. Vēlāk iemācījāties turēties pretim. Mūs mocīja drausmīgs sals un aukstums. Visu ziemu nosēdēju satīta lupatās, jo nebija drēbju. Divatā ar brāli nīkām badā un aukstumā. Vakarā māte ar drebošu sirdi nāca mājās, bailēs vai kas ļauns nav atgadījies. Cietām badu, lasījām kartupeļu mizas gar vietējo iedzīvotāju pagalmiem. Mamma pārdeva par krūzi piena savu vasaras kleitu, kurā atbrauca. Vienu vakaru devāties ubagot. Mamma un brālis aiz uztraukuma nevarēja parunāt, bet es lūdzos... Nekur mūs iekšā nelaida, tad, kādā attālā sādžas mājā nonākuši, sapratām, ka jāvelkas būs atpakaļ uz auksto būdu. Es latviešu valodā noteicu: «Iesim mājās!» un notika brīnums — cilvēki pārvērtās. Izrādījās, ka viņi ir latvieši (uzvārdā **Voiti**), kuri palikuši uz dzīvi Sibīrijā pēc I pasaules kara. Viņi mums arī palīdzēja izturēt grūto ziemu. Nākamajā vasarā jau izdevās izaudzēt nedaudz kartupeļu. Ēdām balandu, nātru zupas. Kad man bija 5 gadi, atceros Jaungada eglīti, uz kuru no izrādīta maisa man tika pašūti svārki.

Medicīniskās palīdzības nekādas nebija. Brālis izslimoja smagu vidusauss iekaisumu. Mamma, slima ar botkinu, gāja darbā.

1946. gadā Krasnojarskā ieradās no Latvijas pārstāvji, lai palīdzētu atgriezties bērniem. Brālis negribēja pamest mammu, bet es biju braucēja uz Latviju. 1946. gada rudenī vilnas jaciņā saģērbta un 0,5 l burciņu ar biezpienu maisiņā, es šķīros no mammas un brāļa, lai dotos uz dzimteni. Brauciens mājās ilga 3 nedēļas. Vilciensā salām, uzturs bija trūcīgs. Tik ļoti gribējās ēst, ka Tomskas stacijā uz perona, par šķīvi ceptu kartupeļu atdevu savu vilnas jaciņu. Vilciens iebrauca Zilupē. Atceros, ka vecākie bērni

skali sauca: «Latvija! Dzimtenel!» Arī mēs jaunākie sapratām, ka esam Latvijā, mājās.

(**Briško Aleksandrīne**, dz. 1906.17.09. Arestēta Jelgavā, Mātera 30—6. TNA-9886/2; dēls **Juris** 7 g. v. meita **Ieva** 3 g. v. Augusts, dz. 1906.7.09. TNA-9887/2.)

Burtņieks Uldis. Dzimis 1930. g. Rīgā. Tēvs bija skolas pārzinis. Māte — skolotāja. 1941. g. 14.06. mūsu ģimeni izsūtīja no Latgales. No Rundēnu pagasta Rundēniem. Izsūtīja tēvu **Aleksandru**, māti **Helēnu** un piecus mazgadīgus bērnus (No 7 līdz 10 g. vecus. Brālim **Andrim** bija tikai deviņi mēneši...) Tēvu no mums nošķīra un tā es vairāk nekad savu tēvu neesmu redzējis. Vēlāk mēs saņēmām izziņu, ka tēvs 1942. g. 2. jūnijā miris Vjatlaga nometnēs. Mūs izsūtīja uz Krasnojarskas apg. Mazais brālītis **Andris**, kuram vēl nebija gadiņš, nomira jau, tikko mēs aizbraucām uz nolemtajām vergošanas vietām. 1944. g. māte saslīma un mūs ievietoja bērnu namā. Tur sabijām līdz 1946. gadam. 1946. gadā mūs pārveda mājās. Jūnija mēnesī atgriezāmies Rīgā.

Krievijā bērnu namā pret mums izturējās visumā normāli. Vienīgi neļāva sabiedriskās vietās runāt latviski. Tāpat vāciešiem neļāva sarunāties vāciski. Pēc atgriešanās lieli sarežģījumi nebija. Ja atskaita to, ka brāli neņēma teknikumā. Māsa **Anda** savas atmiņas ir uzrakstījusi un tās publicētas *Andas Lices sakārtotajā grāmatā*.

Tēvs dzimis 1897. g. 30.07. TNA-5709/2. Māte dzimusi 1901. g. 19.11. TNA-5708/2.

Cekules (dzim. **Šaraks**) **Martas** no Preiļu rajona Rudzātu pagasta «Rudzātiem» liecība.

1949. gada 25. martā manu tēvu 74 gadu vecumā, māti, māsu un mani aizveda uz Sibīriju trimdā, kur novergoju līdz 1957. gadam.

Tēvs mira Sibīrijā 1949. gada 25. decembrī.

Pēc atgriešanās Golgātas ceļš turpinājās, jo mājas atgūt nevarējām.

Cepītis Vilis. Dzimis 1924. gada 7. aprīlī Valkas apriņķī, Ziemeru pagasta «Jāņkalnos» — graudnieka ģimenē. Pirms iesaukšanas Latviešu leģionā strādājis tēva mājās lauku darbus. No Alūksnes Rīgā, Krusta kazarmās, ieradies 1943. gada 1. jūnijā. Pēc apmēram 2 mēnešu apmācībām nosūtīts uz fronti pie Volhovas. Kara gaitās divas reizes ievainots: 1943. gada rudenī mugurā un galvā. Ārstējies Latvijā Tukuma slimnīcā, bet pēc diviem mēnešiem devies atpakaļ uz savu pulku 19. divīzijā. Dienējis visu laiku kāj-

niekos. Nostaigājis kauju ceļu līdz Kurzemei. Pēdējos mēnešos viņa bataljona komandieris bijis kapteinis Ķikuts. Kurzemē ievainots rokā. Bijis slimnīcā Jaunmoku pilī. Isi pirms kapitulācijas — 27. aprīlī — iznācis no slimnīcas. Pēc kapitulācijas viņa bataljona toreizējo komandieri Laumani nāvīgi saspēris zirgs. No gūstekņu nometnes Jelgavā ar ešalonu aizvests uz Vorkutu 1945. gada Līgo vakarā. Ceļā divas nedēļas. Ceļa laikā bijis bēgšanas gadījums. Bēglis smagi sašauts. Viņš meties bēgt laikā, kad izlaists pie kādas upītes padzerties. Ogļu šahtas bija 160 m dziļumā. 2/3 ieslodzīto pieveicis bads un cinga. Uz darbu vesti suņu pavadībā ar «mazu bānīti» 2,5 km. Jāstrādā bijis 8 stundas, darbs — 3 maiņās. Atbrīvots gan 1946. gada novembrī, bet mājup vesti ar ešelonu un uz Igauniju. Netālu no Tartu ešalons apstādināts. Nolaidies t. s. «kukuruzņiks», no tā izkāpuši virsnieki, visus ešalonā vestos gūstekņus sašķirojuši divās daļās: pa labi 1922. gadā un vēlāk dzimušos, pa kreisi 1921. un agrāk dzimušos. Jaunākie aizvesti uz Narvu — Silamē, vecākie atkal ešelonā un uz Latviju. **Cepītis** Silamē strādājis meža darbos, kā arī būvniecībā. Atbrīvots 1950. gada 28. martā. Braucot uz Vorkutu, ešelonu apsargājuši kaukāzieši. Pāri vagoniem izvilkti telefona sakari.

Ceriņa (Koškina) Vera, dz. 1927. g. 1941.14.06. izsūtīta kopā ar ģimeni uz Tomskas novadu. Dzīv. Rīgā, Meža 4a—7. TNA-6172/2. Izsūtīta **Ceriņa Elizabete**, dz. 1886. 14.07. (Mirusi izsūtījumā). **Ceriņš Aleksandrs**, dz. 1880. 25.05. no 1941. gada 14. jūnija tika turēts apcietinājumā. Miris Usoļagā 1941. g. 25.10. TNA-6173/2 Arhīva lieta 14100.

Cīrulis Tāļivaldis, dzimis 1958. gada 23. janvārī, Alūksnes rajona Jaunalūksnes pagasta «Līčpānos» lauksaimnieka ģimenē. 1978. gada sākumā noplēsām no Apes pilsētas Izpildu komitejas Latvijas PSR karogu un sadedzinājām. To kāds tomēr bija pamanījis, un mūs 30. janvārī arestēja, bet pēc dažām dienām līdz tiesai atbrīvoja pret apliecinājumu, ka nemainīsim savu dzīves vietu. LPSR Augstākā tiesa Rīgā mūs katru notiesāja pēc LPSR KK 183. panta uz vienu gadu ieslodzījumā. Par lieciniekiem bija Apes pilsētas Izpildu komitejas priekšsēdētāja un viens Apes lauksaimniecības skolas meistars.

Sodu izcietu kolonijā OC 78-7 Rīgā. Pēc sprieduma mani tiesas zālē apcietināja, tad noveda uz Centrālcietumu.

Te bija kopā ar kriminālistiem, kas bija notiesāti pat uz 12 gadiem nebrīvē, arī slepkavas.

Lika strādāt 12 stundas, lai brigāde sasniegtu lielāku izstrādes procentu.

1979. gadā tiku atbrīvots.

No Centrālcietuma un Šķīrotavas bija daži bēgšanas gadījumi, bet nesekmīgi.

Cakstes Intas liecība. Māte tikusi arestēta 1945. gadā, taču tēvam izdevies māti no aresta izbīvēt. Māte pratināta un draudēts spīdzināt bērnus.

Kad 1949. gadā uzzināja par gaidāmajām izvešanām, viņa to ļoti pārdzīvoja, un 23. martā (dienu pirms represijām) mira.

Mātes bērū dienā izsūtīja viņas māti (iznesa gulošu pēc augšstilba kaulu lūzuma) un audžumāti, kuras abas Sibīrijā mira.

Derkevics Edgars. Kad dibinājās latviešu leģions, nešaubījos, ka man jāmaina spalvaskāts pret šauteni. Baigā gada upuru asinis brēca pēc aktīvas cīņas pret aziātisko mežonību, pret cilvēces briesmīgāko ienaidnieku — komunismu. Cīņas laukus izstaigāju no leģiona dibināšanas līdz kapitulācijas brīdim. Un visās kaujās, kur 19. divīzija cīnījās ar sarkano nezvēru, man bija lemts būt līdzdalībniekam, septiņas reizes izārstēt ievainojumus un izjust

Edgars Derkevics 1943. g. jūlijā Volhovas purvos.

gandarījumu par kaujās iemantotajiem abu šķiru Dzelzs krustiem.

Pēc kara pilnā apbruņojumā aizgāju pagrīdē savā dzimtajā pusē Dundagā. Visu laiku uzturēju ciešus sakarus ar savas rotas komandieri virsleitnantu Miervaldi Ziedaini un rotas rakstvedi Frici Sirsniņu, kuri pēc visām mežu ņēmēšanām bijām pratuši paglābties.

Pienāca laiks, kad par Jūdasa grašiem visur lodāja no devība, un čekas tikli savijās tik blīvi, ka no tiem retam izdevās izvairīties. 1950. gada martā, roku dzelžos saslēgtam, Rīgā aiz manis aizcirtās stūra mājas durvis. Cerības pametu ārpusē...

1950. gada beigās, pēc desmit mēnešu mocībām čekas nāvinieku kamerās, nonākot Vjatlagā, biju tik novārdzis, ka šūpojos līdzī vējam... Smagais darbs, tukšais vēders un sargu patvaļa, līdz jostas vietai piesnigušajā mežā, draudēja drīz pielikt punktu manai dzīvībai.

No 1941. gada upuriem tad jau vairs pie dzīvības bija palikuši tikai tie, kas pa šiem gadiem bija ietikuši tādās vietās, kur pārcilvēcīgi smagais darbs, beztiesīgie verga dzīves apstākļi un bads nesagrāva visstiprākās veselības. Pirmām kārtām tie bija ambulancēs, rakstvedībā un visos saimnieciskajos darbos nodarbinātie. Pants man bija 58-1.a. Tiesāja «spec. trijnieks». — 10. gadi. Mēs aizpildījām tukšos robus Staļina elles labirintos.

Lai milzīga, visas latviešu tautas pateicība Dr. **Jānim Šneideram** par viņa varoņdarbu. Ko šis varoņdarbs viņam varēja maksāt, to var apjaust tikai tas, kas pats izgājis šai ellei cauri.

Nometnes ārsts Dr. Šneiders, kopā ar savu sanitāru bija tie, kas katram mirušajam piesēja birku pie kreisās kājas. Dr. Šneiders slepus katru beigto latvieti reģistrēja uz plānām smēķējamā papīra lapiņām. Un tikai pateicoties tam, ka viņi nebija pakļauti šīs elles ārprātam — necilvēcīgi smagajam darbam, sargu patvaļai un bada nāvei, darīja iespējamu saglabāt ziņas par 409 nobeigtajiem latviešiem, kas publicētas «Literatūrā un Mākslā» 1989. gada 11. februārī.

Tā kā tanī laikā Vjatlagā bija 30 nometnes, bet Dr. Šneideram bija iespēja reģistrēt mirušos latviešus tikai vienā, tad varam aptuveni apjaust piebeigto latviešu skaitu, kas palika Vjatlagā. Precīzus datus, protams, nekad neuzzināsim. Skaidrības labad gribu piebilst, ka neviena no

LAZIŅAS NACIONĀLAJĀS BĪRNĀS
nometnēm nebija speciāli ierīkota tikai latviešiem. Ikvienā bija ieslodzīti dažādu tautību pārstāvji.

Neņemam precīzi noteikt, bet pēc manas aplēses Vjatlags aizņem apmēram 500 km² platību mežu masīvos. Tam cauri vijas Volgas pietekas Vjatka un Kama. Vjatlags ir tikai piliens jūrā. Nāves dzirnas mala arī Vorkutā, Uhtā, Intā, Pečorā, Dudinkā, Noriļskā, Omskā, Kolimā, Karagandā un simtiem citās vietās.

Drīz apritēs 50 gadu kopš tiem baigajiem gadiem, taču aizmirst nav iespējams neko.

Kad es nonācu Vjatlagā, tur no 1941. gadā sodītajiem uz īsu mirkli satiku Latvijas zemkopības ministru **Jāni Birznieku**. Pēc soda izciešanas viņu deportēja uz Krasnojarskas apgabalu. Pirms nedaudz gadiem uzzināju, ka viņš tur 1955. gadā miris un viņa kaps atrodas zem uzpludinātas ūdenskrātuves. Otrais no 1941. gadā notiesātajiem bija lauksaimnieks **Krūklis** no Līvberzes pagasta. Viņa mājās pēckara gados bija ierīkota vietēja rakstura soda nometne. Krūklim esmu pateicību parādā, ka šodien esmu starp dzīvajiem. Par viņa tālāko likteni nekā nezinu, jo arī viņu deportēja uz austrumu apgabaliem.

Vēl palikuši atmiņā mani likteņa biedri **Jēkabs Konrāds** no Rendas, **Pēteris Meirupskis** no Alsviķiem, **Jānis Liepiņš** no Strenčiem, **R. Rītums**, agronoms **Geide**, **Fricis Vicinskis** no Virbjiem, **Jānis Kaniševskis** no Tadenavas, **Aleksandrs Mellens** no Skujenes, **Andrejs Rozenfelds** no Kolkas, **Ernests Ezis** un **Otto Bikše** no Tukuma, **Jānis Gavars** no Lielvārdes, **A. Ruperts** no Liepājas apkārtnes, **A. Svilāns**. Redzes atmiņā palikuši vēl citi, taču viņus vārdā saukt vairs neatceros. Atgriezies Latvijā 1956. g. janvārī.

Dišlere Ilga. Ilgu Dišleri, kopā ar tēvu un māti 1941. g. 14.06. naktī apcietināja un aizrestoto vagonu ešelona aizveda 14 gadus ilgā un tālā ciešanu ceļā uz Sibīriju un Tālajiem austrumiem. Par bijušo Ilga nepavisam nevēlas stāstīt, jo šaubās, vai ir vērts par pārdzīvoto rakstīt. To īsti sapratīs tikai tie, kas paši visu pārdzīvojuši. Jaunie diez vai stāstītājam spēs pat noticēt...

1941. gadā Ilga ar vecākiem dzīvoja Rīgā, Antonijas ielā. Tēvs — **Dišlers Kārlis**, dz. 1878. m. 1954. g. ilgus gadus darbojās LV Universitātē, kā Tautsaimniecības un tieslietu zinību fakultātes mācību spēks, un pēdējos gados — arī kā profesors. Māte — **Minna**, dz. 1886. g. (m. 1976. g.) bija mājsaimniece, bet brīvajos brīžos darbojās kā dramaturģe — sarakstīja vairākas lugas. Ilga tikko bija beigusi

Rīgas 1. vidusskolas 10. klasi. 14. jūnija naktī ģimeni pamodināja durvju zvans un skaļi klauvējieni. Vairāki bruņoti ļaudis pavēlēja pusstundas laikā sagērbties. Tēvs tiekot izsūtīts no Rīgas, un sievai ar meitu jābraucot līdzī. 17-gadīgo Ilgu tad daudz maz nomierināja, ka nav jāiet cietumā, jo tur jau ilgāku laiku togad pa klusam nozuda cilvēki. Pasauca, aizgāja, neatgriezās... Arestētāji apsolīja, ka pēc mantas pārdošanas viņiem par to vēlāk aizsūtīšot naudu... Tēvam palika mājās bagātīga bibliotēka. Tās viņam visvairāk bija žēl no visa atstātā. Jurista Jubasa ģimene bija steigā atdzīta bez mantām. Pat divi viņu mazie bērni bija gluži puskaili atnesti vagonā. Šo cilvēku liktenis bija izlemts kaut kur citur... Kā prasdami, cits citu mierināja, lai nezaudē cerību kādreiz atgriezties mājās Latvijā. Pretimbraucošie zaldāti pieturvietās pavēstīja, ka sācies karš. Jūlija sākumā vilciens apstājās Sibīrijā Kanskas stacijā. No Kanskas Ilgu ar vecākiem un vēl vairākus citus tautiešus veda tālāk uz ziemeļiem. Apstājās apmēram pēc 150 km — pie Usulkas upes Tasajevo rajona centrā. Ātri vien darbā iekārtojās latviešu ārsti. NKVD darbinieki sūtīja tēvu sienu pļaut, pamācīdami, ka arī profesori Sibīrijā pļaujot sienu. Tēvs atbildēja: «Arī pie mums pļauj, bet ne tagad — manos gados...» Viņam bija 63 gadi. NKVD 1943. gadā Ilgu mobilizēja darbos, un kopā ar vēl 4 citiem likteņa biedriem aizsūtīja uz Tālajiem Austrumiem. 1943. g. rudenī Ilga ieradās Vladivostokā. Viņas slimie vecāki palika vieni... Vladivostokā bija jādzīvo ostā — remontētā stāvoša kuģa telpā; jāstrādā noliktavā par krāvējiem. Darbā uz Vladivostoku bija atsūtītas arī vairākas jaunas latviešu sievietes, atrautas no viņu mazajiem bērniem. 1943. g. novembrī Ilgu pa jūras ceļu nosūtīja darbā uz ostas pilsētu Sovetskaja Gavaņ. Toreiz būvēja dzelzceļu no Komsomoļskas pie Amūras. 1946. g. augustā Ilga saņēma ilgi gaidīto atļauju dzīvot kopā ar vecākiem — viņa var pārvest vecākus līdzī uz Taišetu. Tur tēvs iekārtojās Taišetas dzelzceļa vidusskolā par vācu valodas skolotāju. Tomēr tur nebija piemērotu dzīvokļu. Ierādīto dzīvokli patvarīgi ieņēma kāda krievu skolotājas ģimene. 1947. g. augustā Ilgai ar vecākiem nebija kur dzīvot. Viņi visi trīs devās uz Latviju... Tomēr 1950. g. janvārī tēvu 72 gadu vecumā atkal arestēja, un abus ar māti aizveda uz Rīgu, lai sūtītu atpakaļ uz Sibīriju. Ilga todien bija aizbraukusi uz Rīgu ar pārskatiem. Tad viņa pati ieradās NKVD iestādē, kur agrāk bija vairākkārt pratināta, un tad visi

trīs kopā, lopu vagonos dodas atpakaļ uz Sibīriju savā otrajā izsūtījumā. Jāizkāpj bija Ačinskā. Pēc tam jādodas vēl 120 km tālāk uz ziemeļiem Birilusu rajonā pie Čulimas upes, tālu no lielajiem satiksmes ceļiem un dziļi taigā. Ziemā tur brauca ar traktoru-ragavām. Vasarās satiksme gāja pa upi ar kuteriem un liellaivām. Toreiz minētajā apvidū bija izsūtīti arī daudzi citi latvieši — **Vitmaņi, Dāvji, Saldenieki** u. c. ģimenes. 1954. g. septembrī tēvs saslima ar dizentēriju... Viņu glābt neizdevās. Profesors **Dišlers Kārlis** nomira 76 gadu vecumā, un viņu apglabāja Krasnojarskas apgab. Birilusu raj. Poļevoje ciema mazajā kapšētā. Tajos kapos vēl apglabāja kādu latviešu meiteni — 10. klases skolnieci **Vitmani Ausmu**. Viņa noslika peldoties tuvējās Čulimas upes attekā pie ezera. Vēlāk viņas māte ar jaunāko māsiņu atgriezās Latvijā. Latviešu dramaturģi **Dišleri Minnu** apglabāja 1976. g. 30.06. Skrīveru Jaunajos kapos. Vienīgi Ilga viņu apciemo ar atnesto Latvijas ziedu sveicieniem. Sibīrijā un Tālajos Austrumos palika Ilgas dzimtenei atrautā jaunība, studiju gadi un sapņi par ģimenes laimi, iedragāta veselība.

Dzilna Gunārs, dz. 1928. g. Dzīvojis Rīgā, Lāčplēša ielā 26—6. 1941.14.06. izsūtīts kopā ar ģimeni: **Dzilna Anna**, dz. 1893.21.02. TNA-12090/2 (mirusi), brālis **Volde-mārs**, dz. 1923. g. (miris 1987. g.). Izsūtīti uz Krasnojarskas novadu, Kanskas raj.

Eglīte Ženija, Eglītis Kārlis, Eglīte Līvija. Izvesti 1949. gadā no Cēsu rajona Raiskuma ciema. Līdz 1957. gadam dzīvoja Aptalinskis ciema kolhozā «Krasnij ledokol». Līvija savā vēstulē uz dzimteni raksta: «Svētdienās mūs darbā nedzen, bet darba dienās mums, latviešiem, ir jāstrādā katru dienu, vai nu ir jāved lopiem siens, jeb jākuļ liniem sēklas. Jākuļ ir ar sprigūļiem, un mums, kā tāda darba neredzējušiem, tas darbs nemaz nepatīk, bet te jau mums nav neviena patīkama darba. Daži, kas tādi gudrāki, ir iestājušies fermā pie lopu kopšanas, bet es esmu ieskaitīta pie stiprām, jābrauc ir ar buļļiem un jādara visi darbi. Un ir ar viss tik vienaldzīgs, kur jau brigadiers no rīta sūta, tur ej un to dienas vidū nostrādā. Māmiņai pie darba nav jāiet un tik ir tās bēdas, kā mūs labāk pabarot.» Līvija strādāja arī meža darbos. Pa vaļas brīžiem Ženija un Līvija pelnījās ar rokdarbiem. Ženijai bijis jāvērpj kolhozam lini. Ar laiku Eglīši iekārtoja savu saimniecību.

Elksnis Artūrs. Dzimis 1925.30.12. Bauskā. Jau 1940. gada jūnijā iznāca konflikts ar krievu iebrucējiem, jo mēs, jau-

nieši, naidīgi uzņēmām krievu okupāciju. Mani un manus draugus Rīgā pie kanālmalas arestēja, jo protestējām pret sarkanarmiešu izturēšanos — tie svieda kanālā mūsu virsniekus un policistus. Un mēs gājām preti tankiem. Arestēja toreiz ne jau mūs vien. Tas vien jau pierādīja, ka svešais iebrucējs sāka «saimniekot» jau ar pirmajām okupācijas stundām.

Lai gan pirmajās dienās no apcietinājuma izlaida, tomēr jaunā vara izprovocēja mūs un rudenī atkal apcietināja. Nosodīja gan nosacīti, bet pēc laiciņa to visu atcēla un apcietināja atkal. Man bija tikai 15 gadi! Pienāca izvešanas dienas — jūnijs. Sēdējām mazgadīgo cietumā Rīgā pie Matīsa tirgus. No turienes tad arī mūs — mazgadīgos — izveda uz Krieviju. Daži no mums, caur vagona grīdu, izbēga. Man izbēgt neizdevās un tā etaps ripoja tālāk. Mūsu vagonā bija lidotājs **Auniņš**, **Šmits** no Cēsīm. Sākumā bijām bijušās Orenburgas cietumā. Pēc tam (1942. g.) aizved uz Kazachstānu. Bads bija šausmīgs. Ja kādam zupā gadījās zives galva, tad pārējie ar skaudību skatījās. Un no šīs galvas neviens kauliņš nepalika pāri.

Un tad notika tā sauktās izbraukuma «tiesas». Trīs cilvēki visu ja ne izlēma, tad pasludināja jau Maskavā izlemto. Piespīstos gadus dabūjām zināt četras minūtes pēc ieiešanas telpā. Tas notika 1942. gadā. Lielāki daļai pasludina 10 gadus. Pēc tam mūs, kādus piecpadsmit cilvēkus, nozīmē uz etapu. Taču nekur netiek braukts, bet ejam ar kājām uz kaut kādu lauksaimniecības koloniju. Spēka bija maz. Kāds lietuvietis nespēja paiet un viņu sargi nošāva, motivējot, ka grasījies bēgt.

1944. g. nokļūstu Alma-Atas tuvumā 299. lāgpunktā pie lidlauka remontdarbiem. Pēc tam aizved mūs pie pašas Mongolijas robežas. Strādājam volframa ieguvē.

1946. gadā 25. aprīlī mani atbrīvo, bet nosaka dzīves vietu Krasnojarskas apg. Soda man bij iedevuši pieci gadi. Apmetos Kānskā. Bija pēckara gadi. Lai nopirktu maizi, bija jāstāv veselu diennakti rindā...

Kad atgriezies Latvijā, darbu dabūt bija grūti. Lai gan visur darbā pieņēmēji bija latvieši, viņi, mūs, Sibīrijas mcekļus, nicināja un darbā neiekārtoja. Sodien gan visi tie paši krievmīli saka, ka visus gadus citu neko nav darījuši, kā vien milējuši Latviju un par viņas neatkarību sapņojuši dienu un nakti.

Kad atgriezies, mani vecāki bij priecīgi, jo neesot ticējuši, ka esmu dzīvs. Vēstules rakstīt jau toreiz nebija brīv.

Tagad visi represētie ir tikpat nicināti un neievēroti, kā tas bija visus iepriekšējos gadus. Jo valda taču tie paši, kas agrāk. To jau tagad pat bērns saprot. Veltīgs ir bijis mūsu ciešanu ceļš. (TNA-6469. **Elksnis Artūrs**. Dzīvojis Bauskā, Vienības 58.)

Epnere (Pētersone) Rasma, dz. 1938.17.05. Ģimene arestēta 1941.14.06. Dobeles raj. (Jelgavas apr.) Krimūnu pag. (Zaļinieku) Sudāru mājās; tēvs **Arvids**, dz. 1906.15.06. (TNA-14905/2); māte **Lūcija**, dz. 1902. g. (TNA-14906/2); vectēvs **Ludvigs**, dz. 1876. g. (TNA-6440/2); vecmāte **Vera**, dz. 1886. g. Mirusi izsūtījumā Krasnojarskas apg. Arī vectēvs miris izsūtījumā. Tēvs miris 1942. g. Kirovas apg. Mūs izsūtīja uz Krasnojarskas apg. Jarcevas rajona «Molokova» padomju saimniecībā. Atgriezāmies Latvijā 1957. g. jūlijā. Māte mirusi Rīgā 1991. g. Arhīva lieta Nr. 19461. **Ērenfrīda Ruta**, dz. 1956. g. 30.10. Tomskas apg. Šegarskas rajonā.

Tēvu — **Voldemāru Ērenfrīdu**, dz. 1917. g. 2.05., izsūtīja 1949. gada 25.03. no Tukuma raj. Zentenes pag.

Māte — **Gaile Maiga**. Izsūtīta no Tukuma raj. Zemītes pagasta. Viņa ar tēvu apprecējās 1951. g. 14. septembrī Šegarskas rajonā.

Atgriezāmies Latvijā 1960. gada rudenī.

Iet gadi — tos aizturēt nevar —

Vējš sejā jau rudeni pūš;

Un sirds, kas vienmēr tik deva un deva,

Brīdi nodreb: kur palicis mūžs?

Ērglis Jūlijs. Esmu dzimis Ilūkstes apriņķa Gārsenes pagasta Aizporu mājās 1898. gada 19. jūlijā. Tēvs — mazturīgs, nabadzīgs zemnieku māju apsaimniekotājs.

Es saviem vecākiem biju trešais bērns: vecākā māsa, tad brālis un es.

PIRMĀ LIELINIEKU IENĀKŠANA UN VALDĪŠANA

Tie, kas bija ieskaitīti kontrrevolucionāros, kā arī tādi, kas pieķerti labības slēpšanā un mantīgāki, no kungu kārtas, arī bijušās valdības vīri — visi bez izņēmuma tika arestēti, no Tribunāla tiesāti un pa lielākai daļai nošauti. Tas viss darīja savu iespaidu par sliktu valdībai, jo tik nežēlīga vara vēl nebija piedzīvota.

1939. gada septembrī sākās vācu—poļu karš, un pamazām aizdegās lielais pasaules karš, kurā Latvijai vajadzēja nozust no pasaules kartes: tika samalta starp diviem Eiropas lielajiem dzirnakmeņiem — starp Padomju Krieviju un Vāciju, kuri abi pēc Baltijas ir tikojuši senlaikus. Soreiz par ēsmu mēs tikām padomijai: pat paši braucām lūgties, lai uzņem mūs tai «Laimīgajā paradīzē». Staļins izpildīja nabaga Kirchenšteina pazemīgo lūgumu. Tad 1941. gadā Hitlers uz laiku Staļinu izstūma no Baltijas, bet mūsu «tētis» sadabūja sevīm kapitālistu lielos onkuļus palīgā, un tā izdabūja vācu kultūrtrēģerus ārā, Hitleram nācās meklēt žurku indi, bet pārējiem viņa palīgiem pietika ar cilpu. Mēs tikām atpakaļ Padomju paradīzē, pat liela daļa, — kuri nepaspēja aizlaisties — tika par brīvu aizvīzināti uz bagāto Sibīriju... Tā abi divi tētiņi mūs «brīvoja» un «atbrīvoja» pa īstam, tāpat arī 1949. gada pavasarī tiku «atbrīvots» no visas mantas, no «Aizporiem», no brīvības, un ar lielu mašīnu, līdz ar visu ģimeni nosūtīts uz Rietumsibīriju, kur noņemti zem uzraudzības bijām spiesti nebrīvē un trūkumā, beztiesībā nonīkt 8 gadus. Aizveda līdz Ljubinskas stacijai Omskas apgabalā, tad uz Boļšerečjes rajonu sovhozā. Izvešanas akciju vadīja latvietis — majors Dūmiņš. Tūlīt pēc aizvešanas un noņemšanas bija jāparaksta garš drukāts papīrs, ka esam šeit brīvprātīgi ieradušies un apmetušies uz dzīvi uz visu mūžu. Kuri iebilda un negribēja parakstīt, tiem tika piedraudēts, ka var tikt aizvesti tur, kur pat vārna nedzīvo. Tā parakstījām visi bez izņēmuma, lai gan lielākai daļai bira asaras. Līdz ar to abi mani dēli palika bez skolas.

Pēc «tētiņa» nāves pienāca paziņojums par atbrīvošanu 1957. gada februāra mēnesī.

Par skolotāju **Augustu Dūmu**.

Viņš nostrādāja Asares pagastā līdz pat viņam liktenīgajam 1945. gadam, kad it kā iejaukts tagad tā dēvētā «bandītu» lietā, tika arestēts, nosūtīts uz Sibīriju un iesviests apcietināto nometnē Kanskā, kur arī miris. Pēc aculiecinieku nostāsta, mirušam piesiets striķis pie kājas un ar zirgu aizvilīts uz kopējo bedri-tranšeju; tā nometnē visi mirušie tikuši novākti.

Mans brālēns mira 1946. gadā, jo bija iesaukts leģionā un pēc vācu armijas kapitulācijas saņemts gūstā, nosūtīts uz Vorkutas ogļraktuvēm, kur sabojājies veselību, atgriezās

mājās vārģs, un mira pašā jaunībā. Abas māsiņas dzīvo turpat Stērķenās, pārcietušas to pašu Sibīrijas trimdu.»
Jūlijs Ērglis miris 1979. g. 27.10.

Ēriķsons Imants, dz. 1930. g. 29.05. Arestēts 1949. g. 12.07. par piedalīšanos pretpadomju nacionālistiskā organizācijā un par pretpadomju aģitāciju.

Notiesāja PSRS VDM Sevišķā apspriedē 1949. g. 17.12. Pants — 58.1a; 10 — 1. daļa — uz 10 gadiem.

Aizveda uz Vorkutu. Tur biju šahtās līdz 1951. gada pavasarim. 29. šahtā 1954. gadā no 25.07. līdz 1.08. bija streiki, bet rezultāts — 75 nošautie un ap 250 ievainotie. No latviešiem krita Ilūkstes katoļu draudzes mācītājs **Mendriks**.

1955. gada jūlijā kā invalīdu (lēģerī tāds kļuvu) no Vorkutas aizveda uz invalīdu nometni «Ābezi». Tur biju līdz 1955. gada septembrim; tad nokļuvu Intā — 12. šahtas lēģerī.

1956. gadā — pārveda uz Rīgas čekū pārskatīt «lietu». Atbrīvoja 1956. gada 10. augustā.

Ezeriņš Kārlis — dz. 1922. g. Rīgā. 1943. gadā tiku iesaukts leģionā. Nonācu Lugas apkaimē. Pēc tam 19. divīzijas sastāvā nonācu Čehoslovākijā. Tur biju kara skolā, neģālu no Prāģas, 1944. gada jūlijā nonācu savā artilērijas daļā Cēsvainē. Ievainoja. Nokļuvu slimnīcā Rīgā. Tur arī otrreiz sagaidīju krievus. Pēc dažiem mēnešiem mani arestēja. Trīs mēnešus biju Turģeņeva ielā. Notiesāja uz 20 gadiem. Aizveda uz termiņcietumu. Pēc tam uz Krasnojarsku. Ar lielaivām aizveda uz Noriļsku. Iebraucām Dudinkā. Tālāk veda ar vilcienu kādu diennakti. Tas bija ļoti smags posms. Ziemā mēs gulējām teltenē. Daudzi gāja bojā, jo plosījās dizentērija. Starp tiem: leģiona virsnieks Grēbers, Elsberģs Kārlis. Paši būvējām barakas. Tad pie mums ievietoja arī kriminālistus. Ar tiem bijām kopā līdz 1948. gadam. Lāģera priekšniekam paziņoja, ka tik smagu darbu vairs nejaudāju strādāt. Mani ielika karcerī. Tad no ceļa būves mani aizsūtīja uz akmeņlauztuvēm. Tur pēc neilga laika kritu nesamaņā. Tiku pilsētas slimnīcā, tad atpakaļ lāģerī. Tur par mani uzzināja bijušie Latvijas armijas virsnieki, tie, kuri tika izvesti no Litenes. Mani savā dēģu būdā paņēma **Arabrejs Francis**. Viņš bija sakaru vadītājs nometnē. Kādu pusģadu strādāju uzlabošanas barakā par zupas dalītāju. Ap 1950. gadu tiku elektriģu brigādē. 1954. gadā mūs pārveda uz šahtu. Tur strādāju par elektriģi. Pēc lielā streiko pie mums atbrauca Maskavas komisija.

Jautāja, kas grib strādāt un, kas nē. Tos, kas negribēja iznīcināja. Es aizgāju pie tiem, kas gribēja. Sāka maksāt naudu, strādājām bez konvoja. 1955. gada augustā mani atsvabināja. Paliku turpat. Uz dzimteni braukt bija bail. 1965. gadā tiku rehabilitēts. Rīgā atgriezos 1974. gadā.

Feldmanis Kārlis, dzim. 12. jūnijā 1912. gadā. Sācis mācīties Pāvilostas pamatskolā, bet trūcīgo dzīves apstākļu dēļ nevarēja turpināt mācīties — bija jāstrādā, lai nopelnītu dzīves iztikai.

Latvijas armijā dienējis Jātnieku pulkā Daugavpilī.

2. PK laikā strādājis par laukstrādnieku Sakas pagastā. Iestājies pagasta «C» grupas palīgpolicijā. Bet jau 1942. gadā tika iesaukts policijas bataljonā. Vairākas reizes mēģinājis no dienesta izvairīties, bet ik reizes atgriezts atpakaļ, līdz beidzot ieslodzīts Salaspils koncentrācijas nometnē. No Salaspils KN atbrīvots 1944. g. augustā un iesaistīts soda būvbataljonā Kurzemes cietoksni, kurš bijis nodarbināts tranšeju sistēmu ierīkošanā pie Kuldīgas, Alsungas un Gudeniekos. Kapitulēja Apriķos.

Filtrācijā Maskavā un Rīgā. Atbrīvots 1946. g. rudenī.

Otrreiz apcietināts 1951. gada pavasarī par sastāvēšanu «C» grupā un tiesājot Rīgā notiesāts uz 25 ieslodzījuma gadiem. Liecinieki pie notiesāšanas bijuši visiem zināmie Sakas pagasta profesionālie liecinieki Ernests Vēberis no «Vidzemniekiem», Krišs Eglītis no «Janšvitiem» un Stokmanis (no Saliēnas — ?). Soda izciešanas vieta — starp citām — elektrostacijas būvdarbi uz Angāras upes Irkutskā. No apcietinājuma atbrīvots 1956. gadā un atgriezies Sakā, kur viņu toreizējais 4. Ceļu Eksploatācijas rajona Sakas distances ceļa meistars J. Liebergs, reizē ar vairākiem citiem bij. 25-gadniekiem (Zani Grīnu, Kārli Uzaru, Adamu Arāju, Zgirski, Zariņu u. c.) pieņēma darbā kā ceļa strādniekus.

Patreiz K. Feldmanis ir pensionārs un traumas dēļ piesaistīts pie gultas.

Filipsons Valdis — dz. 1944. g., **Filipsona Vera** — māte, **Saviča Dora** — mātes māte, izsūtīta 1949. g., **Filipsons Osvalds** — tēvs, apcietināts 1944. g. **Valdis Filipsons** kopā ar māti izsūtīti 1952. gadā. Pa etapu nosūtīti uz Blogoveščensku pie Amūras. Vēlāk pārvesti uz Tomsku, kur jau atradās mātes māte. Kopā ar tēvu Rīgā atgriezās 1958. gadā.

Jakovļevs Foma, dz. 1912. g. Rīgā. Līdz arestam dzīvoja Rīgā, Maskavas 60—9. Arestēts 1944. g. 20. novembrī. Tie-

sāts (Kara tribunāls) 1945.20.02. Pants — 58-b, 58-10-2. d. (Dzimtenes nodevība, pretpad. aģitācija.) Piespriests augst. soda mērs — nošaušana. Soda mērs nomainīts. Ieslodzījumā atradies Magadānas apg. Osoblagā no 1945. gada līdz 1953. g. janvārim. Tad atbrīvots. Archīva lieta Nr. 15155.

Freimanis Halmiards. Dzimis Vainodē 1915. gadā. Arestēts 1947. gadā. Pirms kara bijis aizsargs. Bijis arī skauts. Tiesāja Bauskā. Tiesāts divas reizes. Pirmo reizi piespriež 25 gadus. Pēc pārsūdzības sodu samazina uz 15 gadiem. Sodīts pēc panta 58-1a. Braucot uz nometnēm — zeltraktuvēm — ceļā saslimst un Novosibirskā ievieto slimnīcā. Pēc tam aizved uz Boļoj-Nevers. Tur iegūst zeltu. Stacijā Agarkā sastopas ar sieviešu etapu. Viņas bij piedalījušās lēģera streikā. Pēc kāda laika nokļūst Račikinskā. 1952. gadā no atiecīgām instancēm pienāk pavēle atbrīvot. Un tā 1952. gadā atgriezās Rīgā. Miris 1991.18.06.

Freimanis H. 1949. g.

Freimane Ieva — dz. 1938. g., **Freimane Aina** — dz. 1912. g. māte., **Grinblate Marianna** — vecāmāte, dz. 1887. g., **Freimane Marija** — māsa, dz. 1942. g. Izsūtītas 1949. gada 25. martā uz Amūras apgabala Seriševas rajona Rožģestvenkas sādžu. Pēcāk pārvietotas uz tā paša rajona Birmas kolhozu. Freimane Ieva Latvijā atgriezās 1954. gadā. Māte, māsa un vecāmāte 1956. gadā pārcēlās pie tēva uz Komi APSR Intu. **Verners Freimanis** tika tiesāts 1947. gadā, kā aizsargs. Sodū izcieta Intas lēģerī. Pēc atbrīvošanas palika tur strādāt. Latvijā viņi atgriezās tikai 1965. gadā.

Gaigals Laimons. Notiesāts 1949. g. uz 10 gadiem. Atbrīvots 1954. g. beigās. Latvijā atgriezies 1956. g. Miris 1990. g. 3. III. Apbed. I Meža kapos.

Sieva **Gaigala Lūcija** (dzim. Bankevica), dz. 1921. g. 27. VI. Izsūtīta 1949. g. 25. III no Rīgas, M. Nometņu 1 uz Amūras apg. Kuibiševas raj. Tomiču stac. 1954. g. oktobra beigās atļauts pārbraukt bruņotas apsardzes pavādībā pie vecākiem uz Omskas apg. Krutinkas raj. Olginas

sādžu, uz kuriem tie izsūtīti 1949. g. 25. III no Iecavas. Māte mirusi 1950. g., apbed. Oļģinas sādžā, tēvs miris 1981. g. Latvijā.

Pati L. Gaigala vēlāk dzīvojuši tā paša Krutinkas raj. Rīzkovas sādžā un raj. centrā Krutinkā. Atbrīvota 1956. g. 12. VI. Jūlija beigās atgriezusies Rīgā.

Galejas Veltas liecība: (**Galejs Natālija**, dz. 1879.6.06. Dzīvoja Ziemeru Melnacenēs. TNA-10215/2. **Galejs Olģerts**, dz. 1924.20.10. TNA-10216/2. **Galejs Velta**, dz. 1918.30.11. Dzīv. Alsviķu koppienotavā; TNA-10217/2.)

Tiem, kurus paņēma 1941. g. 14. jūnijā, bija lemta iznīcība, nekās vairāk. Gulbenes stacijā mūs ielika vagonā, kas vēl Rīgā laikam nebija pilns pielasīts. Iznāca izstaigāt bēdu ceļus kopā ar vairākām Latvijā pazīstamu cilvēku ģimenēm. Ar profesora **Adamoviča** ģimeni, kurā bija sieva, dēls un meita. Sieva tur nomira badā, dēlu Hatangā kriminālisti cietumā nogalināja. Tikai meita atgriezās. (**Adamovičs Ludvigs Ernests**, dz. 1884.23.09. LU prof. 1. pas. karā mācītājs kara hospitālī Tērbatā. 1934.—35. g. izgl. ministrs. Apb. ar TZO. Arest. 1941. g. 14.06. Dzīv. Rīgā, Artilērijas ielā 3—28. TNA-9834/2; sieva **Lilija** (dzim. **Vertholde**) — skolotāja, dz. 1884.21.01. TNA-9835/2; meita **Laima**, dz. 1912.19.11. TNA-9836/2; dēls **Valdis**, dz. 1914.11.07.) Vēl tur bija ģenerāļa **Baloža** māsa un tās meita ar dēlu. Senatora **Skudras** sieva ar trīs bērniem. Baloža māsas dēls apprecēja krievieti, arī Skudras meita apprecēja krievu. (**Skudra Velta**, dz. 1896.10.12. — sieva senatoram Skudram / sk. **Stradiņa Artūra** liecību 2. sējumā / Dzīv. Rīgā Kalnciema 2a—4. TNA-16698/2; izvestas meita: **Iīga**, dz. 1925.6.03; **Gaida**, dz. 1930.30.03; **Balva**, dz. 1928.5.09.) Žurnālista **Krodera** sieva nomira badā, dēls **Olģerts** atgriezās, bet viņa brālis nevēlējās kā represētais atgriezties dzimtenē un palika dzīvot Noriļskā. (**Kroders Herta**, dz. 1890.15.04. Dzīv. Rīgā Stabu 56—10. TNA-1046/2; dēls **Olģerts**, dz. 1921.9.08. TNA-10459/2; dēls **Gunārs**, dz. 1926.20.01. TNA-10461/2. **Kroders Roberta**, dz. 1892.9.04. TNA-10458/2.)

Ceļā uz Krasnojarskas apgabala Berjozovkas rajona Zaharinskas sādžu ar mums kopā vēl bija ceļu inženiera **Kirē** ģimene, veterinārārsts **Pēteris Norvilis**, kurš vēlāk mira no bada un cīņās. (**Norvels Pēteris Nikodēms**, dz. 1916. g. no Rīgas, Stabu 57—21. TNA-16258/2.) No Alūksnes — Annas pagasta bija dzirnavnieka **Slimbaha** sieva ar dēlu — izsūtījumā mira. (**Slimbaha Vera**, dz. 1894.22.09.

No Jaunannas dzirnavām; TNA-4960/2; Slimbahs Ernests, dz. 1894.13.01. TNA-4961/2.) Alūksnes zobārste **Rulle** ar dēlu. Viņiem laimējās atgriezties. (**Rulle Olga**. (Sk. 1. sēj. repr. ārsti 393. l. p.) Bija policista **Ceplīša** sieva ar dēlu **Jāni**. **Zelma** nomira badā, **Jānis** kopā ar bērniem bāreņiem 1947. g. atgriezās. Bet jau 1949. g. izsūtīšanā viņu aizveda pa otram lāgam. Tagad dzīvo Krievijā. Viņiem piederēja pašcelta māja Dārza ielā 16. (**Ceplītis Zelma**, dz. 1896.18.08. TNA-24263/2. Vīrs policists, arestēts 1941. g. **Ceplītis Roberts**, dz. 1902.25.12. TNA-24262/2.) Alūksnes radio preču veikalnieka **Bāris** kundze arī palika Sibīrijā. Vēl no Alūksnes kopā ar mums bija **Milda Rande** ar diviem dēliem. Viņi izcieta un atgriezās. (**Rande Milda**, dz. 1903.19.11. Dzīvoja Alūksnē, Glika 4. TNA-24532/2; dēli: **Aivars**, dz. 1938.19.04; **Jānis**, dz. 1935.24.06.)

Ilgi jau latviešus Zaharinskā nepaturēja. 1942. gada jūlijā visus mūs no kolhoza savāca un aizveda uz Krasnojarsku. Dzīvojām divas nedēļas zem klajas debess Jeņisejas krastā. Tad salādēja kuģi, kur vieta atradās tikai uz klāja. Tā arī gulējām bez pajumta. Bet izsēdināja mūs krastā Anaņjevskā, jau tundrā. Tur nebija koku, ko varētu kurināt, lai izvāritu ēdienu. Nomīdījām sniegu, lasījām smalkos zariņus. Bija jādzīvo pilnīgā tumsā, jo nebija pagales, kam noplēst skalu. Nodarbošanās bija zveja. Dzīvojām starp klejojošām ingasaņu, dolmaņu un ņencu ciltīm. Viņi nāca skatīties uz mums kā uz brīnumu, īpaši uz mūsu garajām kāju pēdām un lielajiem deguniem, jo pašiem viņiem bija ļoti mazas pēdas, gandrīz apaļas kā zirgiem un arī deguni tik tikko ar nāsīm sejā iezīmēti.

1943. gada pavasarī, kad pāri par 70 latviešiem un ļoti daudz Pievolgas vāciešu (bijām noņemti kopā ar viņiem) jau bija miruši, pārējos pusdzīvus salādēja vēlreiz kuģī un veda pa Laptjeva jūru uz Hatangu. No turienes nonācām meža darbos. Ar briežu ragavām vilkām koku no meža, jo briežiem tas bija par grūtu.

Atgriezos mājās kā otrās grupas invalīde.

(Malienas Ziņas. 1992. g. 10.06.)

Gasiņš Pēteris. 1945. g. februārī tikām savākti un atradāmies Daugavpils cietumā. Kameras bija pārpildītas, jo ik dienas pienāca jaunas apcietināto partijas... Vienā ritā — tas bija marta beigās, tika izdarīta kratišana. To izveda nevis vairs cietuma žurkas, bet armijas vīri. Sapratām, ka gaidāms ceļš. Braucām uz austrumiem. Naktī vilciens pēkšņi apstājās. Bija dzirdami šāvieni. Pēc četrus dienu brau-

ciena jutām, ka esam lielā pilsētā. Tā bija Maskava. Naktī vērās vagonu durvis un stājāmie kolonnā. Plančkas šļakstinot un pār mēslu kaudzēm klūpot, bijām atnākuši cieta pirti. Pirti dabūjām dzirdēt par notikumu naktī mežā — daži mēģinājuši izbēgt, bet pamanīti un saķerti. Pēc tam viss vagona sastāvs tikuši stipri piekauti. Kādā rītā mūsu vilciens stāvēja sliežu atzarojumā — nogurdiņošā ceļa mērķis bija sasniegts: Kušvas pilsēta, Sverdlovskas apgab. noietne. Kalna pakājē bija plaši celtniecības darbi. Darbu vadītāji un desmitnieki bija lielākā daļa uz Urāliem izsūtītie Volgas vācieši. Sarakste ar dzimtenī mums bija liegta... Te izpaudās tā dzīves patiesība, ka amats netiek lamāts: kurš prata kādu amatu, tam darbs bija vieglāks. Bija maija mēnesis; lēģerī ieradās kāds ar spožām pogām, ar medaļām apkāries, un lēģera pagalmā sapulcētajiem paziņoja, ka karš esot beidzies. Ovācijas nenotika. Latvietim patīk dziesmas, arī nebrīvē esot; no sākuma tā nedroši, pēc tam arvien stiprāk, pa vakariem pēc darba skanēja gan tautas, gan arī leģionāru dziesmas. Administrācijai tas nebija pa prātam, un sekoja aizliegums... 1945. g. rudenī paziņoja aizmuguriski piespriesto sodu: lielākajai daļai bija 58.1.a pants — no 5 līdz 10 gadiem ieslodzījums darba lēģerī. Bija pienācis brīdis, kad bada maizes un smagā darba iespaidā cilvēki bija tik novājējuši, ka nespēja iziet darbā. 1945./46. g. ziemā sākās miršana. Lēģera aizmugures pusē aiz drašu žoga tika izbūvēts šķūnītis un drašu žogā ierīkotas durvis. Šķūnītis sāka pildīt kapličas pienākumus. Katru rītu tur atbrauca vecs vīrs ar baltu kleperi, divi vīri iznesa no šķūnīša kailo salsalušo kritušā ģindeni un ar troksni iegāza ratu kastē, tad lēnām aizklunkuroja kalna ziemeļu nogāzes virzienā. Stāstīja, — tur esot mirušo latviešu kapi... Darba vietā sākās maiņas tirdzniecība: kamzoli, uzvalki, mēteļi, cepures aizgāja pret veciem vataiņiem ar kaut ko ēdamu vai pipījamu piedevām...

Nebrīvē dzīvodams, nekad nevar paredzēt, kas ar tevi notiks rīt... 1947. g. rudenī kādu vakaru atgriežoties no darba, viena daļa netikām laisti barakās, bet tikām sadzīti klubā. Tur saņēmām vakara «balandu», un konvoja pavadījumā soļojām uz dzelzceļu, kur stāvēja attiecīgi sagatavoti preču vagoni. Izkāpām mežu ielenktā sādžā ar dzelzceļa staciju Kasalmanka. Tā bija turpmākā dzīves un darba vieta. Tāpat kā Kušvas lēģeris šis piederēja pie Tagilstrojas lēģeru sērijas un bija meža cirtēju noietne.

Sākās smagais mežinieku darbs. Urālos laika apstākļi vispār nelādzīgi: ziemā stiprs sals, sniegputeņi, vasarā — stipri vēji un salti lieti, bet mežiniekam visa diena pavadāma zem klajas debess. Dažu labu vakaru «pufaika» piemirkusi, bet tāda pat rītā atkal jāvelk mugurā... Daudzumi bija apsaldēti vaigi, deguni, arī kājas un rokas, jo cimdu nebija... Lēģera priekšnieks bija samērā lādzīgs, bet «kūms» bija sieviešu kārtas, kam kājstarpā trūka tikai slotas kāta, lai to varētu dēvēt par ragānu. Stāstīja: viņa esot karā krituša virsnieka sieva un kāra uz jauniem vīriešiem. Viens labums bija — mums atsūtītās pakas viņa nemuitoja, bet ar skaudīgu nicinājumu noskatījās uz atsūtīto.

Pienāca 1948. gada pavasara šķīdonis... drīz arī vasara bija klāt ar jaunām mocībām, it sevišķi mežiniekam. Odi kā melns mākonis apsēda cilvēkus un zirgus... Nometnē bija it kā veselības pārbaude, katru apskatīja un nofotografēja. Vienai daļai lika sagatavoties etapam (tika nolāsīts saraksts). Apkrāvušies ar čemodāniem un mantu maišeļiem, izgājām uz lēģera vārtiem. Kad sakāpām vagonā, apsardzes priekšnieks paziņoja, ka vagonā nekādas kastes vai čemodāni nevar būt, un tie visi tika izmesti pa durvīm kaudzē. Uz šo akciju ar labpatiku un ļaunu smīnu noraudzījās «Kūms» — lēģera ragāna. Man palika tikai neliels maisiņš ar sausiņiem. Otrā rītā bijām Tagilstrojas daudzo lēģeru centrā — Nižņijtagilā. Tad atkal braucām un stāvējām un braucām... Pa labi no mums augstu slējās stāva klints, pa kreisi — plašs ūdens. Tas bija Baikala ezers. Citu atstājām aizmugurē. Brauciena virziens mainījās — uz ziemeļiem. Tas bija jaunais Komsomoļskas dzelzceļš. Komsomoļskas ceļu būvējuši ieslodzītie ļoti grūtos apstākļos: tur zem katras «špalas» guļ viens beztiesīgais. Komsomoļskā nostāvējām pāris dienas. Pāri Amūrai varēja tikt tikai ar prātu un pipēšanu. Uz liela prāmja lokomotīve uzstūma kādus četrus vagonus, līdz ar mums — iekšā sēdētājiem, un prāmis lēnām kustējās pāri platajai upei. Otrā pusē atkal cita lokomotīve novilka vagonus nost, uzstumjot citus, kas brauca pretējā virzienā. Pretimbraucošais sastāvs arī bija ar cilvēkiem, kas pēc kara beigām bijuši izsūtīti uz Kolimu, bet tagad tiek vesti atpakaļ. Aiz Amūras ceļš turpinājās līdz Vaņinas ostai un vēl drusku uz dienvidiem līdz ostai Sovetskaja Gavaņ. Tikām izsēdināti Vaņinas ostā. Skaidrā laikā pāri līcim tālumā redzamas divas sop-

kas (kalni) — tā — Sahalinas sala. Apkārt pilsētai augsti dzeloņdrāšu žogi. Vasarā te bijuši ap 50 tūkstoši cilvēku... Pēc pirts viss Urālu etaps tikām pārvietoti citā zonā — tur bija neapkurināmas koka barakas. Barakās bija divstāvu vienlaidu nāras, būvētas no tieviem apaļiem kokiem. Gulēt gan uz tādām nārām nebija ērti, un vienīgais drēbes gabals, ko varētu paklāt apakšā, bija «pufaika», kas vajadzīga apsegties. Dažas pufaikas paklājām apakšā, tad sagulāmies cieši viens pie otra — likums likumā — un ar pārējām «pufaikām» apsedzāmies. Pēc vēlēšanās apgriezties uz otriem sāniem gan nevarēja, — tas bija iespējams tikai visiem reizē... Kādreiz tika dzirdēta mēļošana, ka komunismā visi ēdīšot no vienas bļodas un gulēšot zem vienas segas. Pa daļai to tā kā būtu sasnieguši, arī blaktis ir kopējas. Ēdam gan vēl no atsevišķām bļodiņām, jo bez karotēm no kopējas nekādi nevarētu... Bijām nolemti transportam ar kuģi pāri Ohotskas jūrai uz Magadanu. Sākām saslīgt ar cingu — mutes gļotāda palika tāda jūtīga — smaganas it kā uzpampa. Vēlāk sāka kustēties zobi un uz kājām parādījās raibumi, vēl vēlāk pumpas bija arī uz vēdera, un daži zobi izkrita. Bija iestājusies ziema; neapsildītajās barakās salām. Dzirdējām, ka esot aizbraucis pēdējais kuģis, — Ohotskas jūra salstot ciet. Urālu etaps palika ziemeļos. Tie, kas dzīvoja teltī, pa dienām gāja uz mežu malku cirst. Bija jau iesācies 1949. gads. Lēģera vadība bija nolēmusi mūs saskaitīt. Pret vakaru bijām palikuši kādi 10 neizsaukti; tika nolemts mūs aizvest uz cietumu. Bija pagājusi varbūt tikai stunda, formulāri bija atrasti, un laimīgi atstājām cietumu; mans «bušlats» palika cietumā. Par to cietumu tika dzirdēti dažādi nostāsti. Viens tāds palicis atmiņā. Kad vasarā uz kuģi dzinuši beztiesīgos no zonām, bijis paredzēts dzīt arī cietumā esošos. Tanī nolūkā cietumā ieradusies ārste veselības pārbaudei. Kameras iemītnieki par kuģi zinājuši — ierāvuši ārsti kamerā kā ķilnieci, piedraudot to nožņaupt, ja viņus traucēs. Rezultātā kuģis aizbraucis bez viņiem un pēc tam ārste no kameras izlaista. Aprīļa beigās daži latvieši saņēma vēstules, sūtītas no dažādiem Sibīrijas apvidiem, kas vēstīja par latviešu plaša mēroga izsūtīšanu marta mēnesī. Arī **Oskars Porietis** saņēma vēstuli ar aprakstu, cik daudz un kādas ģimenes no pagasta aizvestas. Tiku izbrāvēts kā Kolimai nederīgs... Tika izsniegts uzturs 2 dienām — maize un sālīta sakaltusi

zivs. Taišetas stacijā, atvadījušies no tālākbraucējiem, izsauktie izkāpām. Visapkārt bija smilšaini pauguraina taiga. Lēģeri bija liels mistrojums. Neskaitot daudzās padomjzemes tautas, bija vēl — poļi, vācieši, ungāri, mongoļi, ķīnieši, korejieši, japāņi u. c. Bija bijušie karagūstekņi, dažādos citos «grēkos» vainoti vai aizdomās turēti, sodīti vai nesodīti. Lai saprastos, nebija nemaz visas daudzās valodas jāzina: pietika ar mūsu stipro mātes vārdu izpratni un attiecīgu pielietojumu. Garas runas arī nav vajadzīgas, jo doma te visiem viena: maizes doma. Bija jūlija otrā puse. Atkal sajūtama gatavošana etapam ar parasto veselības pārbaudi, un atkal dabūju otro kategoriju. No vagoniem izkāpām Vaņinas ostā. Nu viss notika tāpat kā pagājušā vasarā. Saki nu, ka dzīvē nekas neatkārtojas! Bija vakars. Barakas durvīs stāvēja viens tēvainis ar cirvi rokā. Iekšā atkal viens draudēdams vicināja garu dunci, bet trešais pārbaudīja atbraucēju mantu maisiņus un, atrodot kaut ko sev derīgu, bāza veicīgi savā maisā. Tie bija veikli ļaudis no peresilkas «žurku» saimes, kas pārtika no jaunatbraucēju aplaupīšanas. Bija 1949. gada pats Ziemassvētku laiks, kad spēru pirmo soli uz svešā krasta. Esi sveicināta tu, par ļaunu daudzīnātā saltā zeme — Magadana! Bijām pirmie pionieri topošā lēģerī ar uzdevumu sagatavot nepabeigtās barakas jaunu iemītnieku uzņemšanai. Otrā dienā pēc atbraukšanas bija gājiens malku meklēt. Pēc kilometra gājiena sargi izrīkoja rāpties pa stāvo sopku nogāzi uz augšu un meklēt zem dziļā sniega kādu zaru, vai celmu. Temperatūra bija nokritusies līdz —40°. Izejot no barakas, jūties kā ar aukstām stangām sagrābts: sargā tikai seju un rokas plānajos cimdos! Satiku kādu latvieti; viņš stāstīja: esot atvests Magadanā no kāda lēģera, kur rudenī bijusi sacelšanās. Sardze tikusi atbruņota un tikuši pie ieročiem, visus piespieduši atstāt lēģeri. Lielākā daļa atgriezušies atpakaļ, jo kur lai liekas, kur lai iet taigā? Uz austrumiem, pāri Omčuga upītes ielejai kāda kilometra attālumā bija redzamas daudzas dažādas būves — tā bija zelta skalošanas fabrika ar nosaukumu «Obogaģitel'naja fabrika imeni Berija». Pāri ielejai stiepās trosu gaisa dzelzceļš no 5 km attālā «rudņika», kas apgādāja fabriku ar zelta rūdu. Jau zinājām, ka būsīm strādnieki fabrikā. Tas bija 1950. g. maijā. Te skaitījās stingra režīma lēģeris — «Berlag», un pakas, kā arī vēstules saņemt neverēja. 1951. gada jūlija sākumā man paziņoja, ka esmu

no lēģera atbrīvots. Mani aizveda uz Ustj-Omčugu, kur tiku noņemti. Katru mēnesi lika iet registrēties. Man piederēja tikai tas, kas mugurā. Sāku strādāt koka remontdarbnīcā. Netālu palīdzēja kādam būvēties no Urālu laika pazīstamais rīdzinieks **Kārlis Kukainis**. Pie pilsētas agrobāzes fermā par brigadieru bija latvietis **Leitis Jānis** no Smiltenes. Jāņu dienā daži latvieši aizgājām apsveikt lielo Jāni un sapulcējušies upmalā sakūrām pat ugunsgrāvu. Kārlim Kukainim atbrauca no Sibīrijas ģimene — Marta ar 2 meitām un dēlu, kur tie 1949. gada masveidīgajā latviešu izsūtīšanas kampaņā bija nokļuvuši. Kādā kopmītnē dzīvoja mans dienesta biedrs Rīgā no vienas rotas 1925. gadā — **Laizāns Aleksandrs**. Latvijā atgriezās pēc 12 gadiem — 1957. g. septembrī.

Nometnēs satiktie latvieši: **Vēveris** no Susejas, **Lučāns**, **Porietis Oskars**, **Kukainis Kārlis**, **Leitāns Jānis** no Smiltenes, **Laizāns Aleksandrs** no Varakļāniem — mans dienesta biedrs 1925. g. Rīgā. Kara laikā bijis pagasta valdē. **Lielbārdis Jānis**, **Kannītis Pēteris** no Valmieras apkārtnes, sabiedrisks cilvēks, nebija sveša viņam arī dziesma. **Vilciņš Arnolds** bija no Gostiņiem, skolotājs **Viksniņš** no Kurzemes pats pūta mežragu un sastādīja nošu lapas. **Vankins Herberts**.

Glāznieka Osvalda, **Katlapes Noras** atmiņas. Biju dzirdējusi par lomu latviešu teātra studijas «Skatuve» dibināšanā Maskavā. Sākoties otrajam pasaules karam, vācu karaspēks 1941./42. gadā ieņēma Maskavas priekšpilsētas. Vienā no tām dzīvoja **Osvalds Glāznieks**. Tā viņš nonāca vāciešu ieņemtā teritorijā. Viņš atbrauca uz Latviju, uz Rīgu (ap 1943. gadu), un sāka strādāt Drāmas teātrī par aktieri.

Osvaldu Glāznieku atceros kā lielisku aktieri, izcilu režisoru un ļoti simpātisku cilvēku. (Viņu kā mākslinieku augstu vērtēja **Žanis Katlaps**.)

1944. gada rudenī, kad Rīgā ienāca Padomju armija, O. Glāznieku apcietināja, aizveda uz Maskavu un ieslodzīja Butirku cietumā.

O. Glāznieks gāja bojā katastrofā — cietumnieku teātra trupai, kurā arī viņš darbojās, dodoties kādā izbraukumā, mašīnai uzbraucis vilciens.

Goba-Švarcbaga Brigita-Vizbulīte, dz. 1938. g. Ģimenī apcietināja 1941.14.06. Tēvu **Pauli**, dz. 1898. g. (TNA-16237/3); māti **Emmu**, dz. 1901.14.06. (TNA-23094/2);

māsu **Zigrīdu**, dz. 1928. g. Dzīvojam Rīgā, Ropažu 130/138-10. Izsūtīja uz Tomskas apg. Kargasokas raj. Novo-Juginas c/p. Ščucij-mis ciems. Atgriezāties Latvijā 1946. g. 26. dec.

Godļevskis Jānis, dz. 1921. g. Rīgā. Pirms kara mācījies par galdnieku un stikla pūtēju. Sāka organizēties frontes vienības pie Narvas. Arī es aizgāju brīvprātīgi. Izgāju ātro apmācību un nokļuva frontē. Pēc ievainojuma mani nosūtīja uz Sužu muižu. Man iedeva vadu. Visu vasaru apmācīju latviešus. Pats paliku Rīgā.

Neitrālajā joslā pazaudēju roku. Tur mani atrada krievi, ielika lazaretē un ārstēja. Aizveda uz Kazaņu. Rīgā atgriezās 1945. gadā. 1945. gada 1. oktobrī mani apcietināja. Mani bija nodevusi Vija Vanags. Septiņus mēnešus nosēdēju Stabu ielā, tad bija tiesa. Ar mani kopā tiesāja **Kacenu, Freimani, Vēberu, Purviņu**. 1946. gada aprīlī tiesāja trešo reizi. Aizsūtīja uz Karagandas apgabalu — Burmu. Latvieši tur bija, bet maz. Vēl joprojām satiekos ar **Kaliksonu**. Tur nolauzu 11 gadus. Darbi bija visādi, gan akmeņlauztuvēs, gan pie kartupeļu kaplēšanas. Nometnē bija daudz kriminālistu. Nekad nevarēji būt drošs, vai no rīta piecelsies. Pat pašam lēģera priekšniekam galvu nogrieza. Kārtis paspēja. 1953. gada 7. novembrī buntojāties pret kriminālistiem. Daudzus nosūtām. Kad atgriezās, darbu nekur dabūt nevarēju. Gāju par telegrammu nēsātāju. Atgriezās 1956. gada jūnijā, bet līdz pat 1982. gadam čeka sauca pie sevis.

Kad 1945. g. tiesāja, necēlāties kājās tā sauktajiem tiesnešiem ienākot. Atteicāties no liecībām, jo bijām sīsti un spīdzināti pratinot. Džezkazgānā 1954. g. bija sacelšanās. Izsauca administrācija tankus. Vairākus tanki sabrauca.

Grigorjevs Igors. Dzimis 1921. g. Ludzā. Dzīvoju Rīgā. Mācījies LU. 2. pasaules kara laikā karot aizgāju brīvprātīgi. Biju latv. policijas bataljonos. Karojis esmu daudzās vietās. Gan pie Staraja Rusas, gan pie Vitebskas. No bataljoniem nokļuva Latviešu leģionā. Kara pēdējo periodu atrados Kurzemē. Krievu gūstā nokļuva jau tūlīt pēc kapitulācijas. Par kaujas nopelniem biju apbalvots ar Dzelzs krustu. Ļeņingradā notika pratināšanas un rezultātā — 10 gadi vergu nometnēs. Nokļuva Pečoras lēģeros. Nometnēs mirstība bija liela. Katru dienu mira kādi 10 cilvēki. Sakarā ar ieskaitēm atbrīvojos ātrāk. Latvijā atgriezās 1952. g. augustā.

Strādāju pie dzelzceļa būves. Uzskatu, ka ne bēgšana, ne sacelšanās padomju lēģeros nav iespējama. Apgalvoju, ka tas veltīgi. Krievijai pietiek (pat pāri paliek!) karavīri, lai ikkuru sacelšanos apspiestu dažū dienu laikā. Un tad apšaušana ir nežēlīga. Protams, dažs labs ir izbēdzis un nav noķerts. Bet šādu nenokerto ir maz. Loti maz.

1941. g. izsūtīja manu vecāko māsu **Jevgeņiju Grigorjevu**. Isi pirms izvešanas viņa apprecējās. Iespējams, ka izvešanas iemesls bija tas, ka viņai bija neliels veikals Maskavas ielā. Kopā ar mani kara laikā bija arī mans vecākais brālis **Oļģerts**. Pēc kapitulācijas viņš pavadīja astoņus mēnešus filtrācijas nometnē. Ir aizdomas, ka ar leģionāriem šajā nometnē taisīja dažādus eksperimentus. Daudzi šo eksp. rezultātā mira...

Griška Jevgrafs. Dzimis 1918. gada 1. oktobrī Abrenes apriņķī, Liepnas pagasta «Doktās». Lauksaimnieka dēls. Iesaukts 1944. gada 19. janvārī Liepnā. Pulcēšanās vieta Kurzemē Zaļeniekos, 19. divīzijā, minmetēju vadā. Komandieris Jegins. 1944. gada marta beigās nosūtīts uz Opočkas frontes rajonu Austrumu frontē, no turienes ar kaujām atkāpušies līdz Zilupei. Tur atsevišķā grupiņā aplenkti un saņemti gūstā. Daži šai epizodē arī nošauti. Tas noticis 1944. gadā pirms Jāņiem jūnijā. No 1944. gada jūlija līdz 1946. gada 28. augustam bijis Krievijā filtrācijas nometnē meža darbos Čerepovičos, kur darbs bijis ļoti grūts. Vakaros jānes uz pleciem uz nometni balķis visu dienu neēdušiem. Daļa mirusi no bada. Kad atlaists no gūsta, aizsūtīts uz Igauniju brīvbatālijonā krievu armijā, bet 1947. gada oktobrī beidzot atlaists mājās. No gūsta nav varējis neko ne nosūtīt, ne saņemt.

Grosgalvis Viesturs, dz. 1944. g. 4.01. Ģimene izsūtīta 1949.25.03. no Gulbenes raj. Tīrzas c. «Lukstiem». Izvesti: tēvs **Ernests**, dz. 1902.14.04. (miris 1983. g.), māte **Milda**, dz. 1903.31.05. (mirusi 1981.15.01.). Izsūtīti bijām Tomskas apgabalā Čainskas rajonā, Gorelovkas ciemā. Latvijā atgriezāmies 1954. g. vasarā.

Groškofa Anna-Laima. Dz. 1919. gadā Samārā. Mani vecāki atgriezās Latvijā 1920. gadā Latvijā. Mans tēvs strādāja Ārlietu ministrijā. Un pēdējā Latvijas neatkarības gadā — strādāja Berlīnē sūtniecībā. Māte — mājsaimniece. Pirms izsūtīšanas studēju LU medicīnas fakult.

1941.14.06. mūs izveda: mani, māti un tēvu. Mans brālis jau bija maijā apcietināts. Apcietinot neļāva ņemt līdzi pilnīgi neko. Aizbraucām uz Sibīriju ar to, kas mugurā. Mūs aizsūtīja pa Obu uz leju. No Novosibirskas 1000 kilometrus. Nokļuvām Kargasokā. Darbs bija smags. Tēvs nomira izsūtījumā 1944. g. Galvenais uzturs bija kartupeļi, kas šajā bada gadā (1944. g.) nebija paaugušies. Mēs ar māti 1947. g. rudenī nelegāli atgriezāmies Latvijā. 11 gadus nodzīvoju Latvijā nelegāli. Bez dokumentiem. Tas bija sarežģīti gan man, gan arī manai ģimenei. Apprecējos un tagad saucos Galiniece. Ir divi bērni.

Biju kopā ar **Lejas** ģimeni. Vēl ar **Gobas** ģimeni. Leja bij sastāvējis aizsargu organizācijā. Lejas vārds — **Alfons**. Viņa sieva — **Vera**. Lejas no Kargasokas vēlāk aizbrauca uz Novosibirsku. Vēlāk viņi atgriezās Latvijā. Taču Leju paņēma otro reizi un izveda. Jaunos vīriešus Kargasokā apcietināja un viņi nokļuva vergu nometnēs. Tagad Leja miris. Tur vēl bija divas **Jansonu** ģimenes. Viena bija ar trim dēliem, otra — ar vienu dēlu — **Alfrēdu**. Tad — **Dreibantes** kundze no Rīgas, Valdemāra ielas 33-28b. (TNA-21409/2). Dzimusi 1899.10.11. Arī viņas meita **Irēna**. Dz. 1929. g. Vīrs **Vilhelms** bija no ģimenes atdalīts. Velosipēdu fabrikas īpašnieku ģimene **Judēģinī** arī bija izsūtīto vidū. Bija tur arī kinoteātra «Splendit-Palace» īpašnieka sieva ar savu meitu. **Pauli Gobu** apcietināja 1942. gadā, atrodoties izsūtījumā. (TNA-10237/3. dz. 1898. g. Dzīv. Rīgā Ropažu 130/138-10). Arī viņa sieva **Emma** bija izsūtīta (TNA-23094/2. Dz. 1901. 14.06.). Un meita **Zigrīda** un **Vizbulīte**. 12 un 3 gadu vecas. Būvuzņēmējam **Riekstiņam** nomira meita **Maiga**. No **Pavlovsku** ģimenes vīru drīz vien apcietināja. No Rīgas vēl bija **Vesmaņu** kundze ar savu dēlu. Viņas vīrs — ierēdnis Latvijas valdības iestādē. Dēls atgriezās Latvijā un šeit mira.

Mans brālis bija jurists. Viņu apcietināja jau maijā. Viņu sauca — **Ansis, Juris, Vidvuds Groskofs**. (6631/3. Dz. 1913. g. Dzīv. Rīgā, Elizabetes 14-10. TNA.) Sibīrijā tiku rakstījusi dažādām iestādēm. Atbildēja, ka brālis 1942. g. nošauts. Manu tēvu sauca **Jēkabs** — TNA-27868/2. Māti — **Anna Groskops** — TNA-10286/2. Izsūtīta 1949. g. tika arī mana māsiņa. Viņu sauca **Lase Vera**. Tika izsūtīta visa viņas ģimene. Viņus izsūtīja uz Omskas apgabalu. 1957. g. atgriezās Latvijā.

Hartmane Rūta — dz. 1938. g. **Hartmanis Augusts** — t., dz. 1879. g. **Hartmane Marta** — m., dz. 1901. g. Izsūtīti 1949. gadā. Nometinājumā atradās Omskas apgabala, Dzeržinskas rajona, Jagotovas sādžā. Vecāki no nometinājuma atgriezās 1957. gadā, bet Rūta 1955. gadā. Tēvs tūlīt pēc atgriešanās Latvijā izdarīja pašnāvību, māte mira 1982. gadā.

Jāņkalne Rēzija, dz. 1926. g. 15.12. Arestēta 1946. g. 26.02. Alūksnes ģimnāzijā. Tiesāja Kara tribunāls 1946. g. 12.10. Pants — 58.1.a.; 58.11. uz 8 gadiem plus 5 bez tiesībām.

No Alūksnes cietuma pārsūtīta uz Valkas cietumu. Tad uz RCC. 1947. gadā aizvesta uz Kolimu — Magadanas apgabalu. Tur — līdz ieslodzījuma beigām — 1960. gadam.

Jankoviča Ruta, dz. 1921.27.11. TNA-13779/2; dzīv. Liepājā, Valdemāra ielā 32-15. 1941.14.06. izsūtīti: tēvs **Aleksandrs**, dz. 1891.30.08. Māte **Natālija**, dz. 1896.9.09. Brālis **Juris**, dz. 1924.16.06. Izsūtīti uz Krasnojarskas apg. Pirovsku. Tur sabijuši līdz 1943. gadam. Pēc tam uz Dudinku, Noriļsku līdz 1961. gadam. Tēvs miris Kirovas lēģeros. Māte mirusi Rīgā 1985. gadā.

Jankovskis Voldemārs. Dzimis 1918. g. Talsos. Tēvs bija kurpnieks. Māte mājsaimniece. 1940. gadā iesauca Latvijas armijā. Kad iesākās karš, biju Litenes nometnē. No nometnes izbēgu. Siguldā sastapos ar nacionāliem partizāniem. (Mēs izbēgušie bijām vairāki.) Partizānu vidū bija daudz aizsargu. Pēc vairākām nedēļām nokļuva Talsos. Mani paziņas ļoti daudzi bija 14. jūnijā izvesti. Es iestājos paš aizsardzībā vienībā. Tiku nosūtīts uz Boldeņģu, kur nodibināja 278. bataljonu. Bataljona komandieris bija leitnants Gredzens. Viņš vēlāk frontē krita. 1943. gadā mani ievainoja. Ārstēja Polijā. Bet tad pie Neveles bija pārrāvums un atkal nokļuva frontē. Pārrāvumu likvidējām. Komandieris bija pulkvedis-leitnants Osis. Mani vēlreiz ievainoja. Pēc izveseļošanās nosūtīja uz Igauniju. Tad jau skaitījos pie 271. bataljona, 15. divīzijā. Kurzemē — Talsos iestājos pretizlūkošanas grupā. Pēc kapitulācijas mani apcietināja 10. jūnijā. Vairāk kā gadu sabiju cietumā. Saimniecei, pie kuras es dzīvoju pēc kapitulācijas, piesprieda 7 gadus. Saimnieci sauca **Remiņa Minna**. Šī saimniecība atradās 3 km no Talsiem. Tiesāja

arī **Leišu Valdi** (Tagad miris). Vēl **Zariņš E'mārs**. Diviem mums piesprieda 15 gadus. Tiesāja Ven spilī. Tad nokļuva Vorkutā. 1955. gadā mani atlaida no nometnes. Vorkutā strādāju ogļu šahtās. Par dumpjiem dzirdējām, ka tādi tiek gatavoti, bet mums neiznāca piedalīties. Gatavošanās notika. Šahtā tika pārcirsta lielā trose un līdz ar to liela daļa no darbiem apstājās. Tas notika 1953. gada rudenī. Nometnē biju kopā ar **Kaņepu** — Latvijas izlases futbolistu. No Rīgas. Vēl atmiņā ir **Nesaule Bruno**. Nometnē bija vairāki virsnieki. Nometnē ncmira kapteinis **Ozols**. No Artilērijas pulka.

Jurjāne Milda — māte, **Tukuma Ilga** — meita, **Jurjāns Māris** — dēls, **Jurjāns Juris** — dēls, **Ušacka Daina** — meita. Izvesti 1949. gadā no Gulbenes rajona Beļavas pagasta «Jaunvēciņu» mājām. Nonāca Omskas apgabala Uljanovskas rajona Petrovskas sovhozā. Tur ģimenei pievienojās arī tēvs **Jurjāns Jēkabs**, kad tika atbrīvots no lāģera Mordovijā. Ģimene Latvijā atgriezās 1956. gada septembrī.

Milda Jurjāne mirusi 1988. g. 7.10. Māris Jurjāns miris 1992. g. 13.06. Apgl. Gulbenes kapos.

Kaktiņa Ausma, dz. 1919. g. Dzīvoja Rīgā, Brīvības 48-3. (TNA-7524/2). Izsūtīja 1941.14.06. uz Tomskas apg. Novo-Vasjuganas rajonu. Līdz 1955. g. 27. sept. Izsūtīti arī: **Kaktiņa Valērija**, dz. 1889.13.10. (TNA-7520/2) un **Kaktiņš Voldemārs**, dz. 1915.18.12. (TNA-16980/2).

Kalēja Jāņa liecība par savu tēvu **Kalēju Kāri** un vecotēvu, kas represēti latviešu kolonijā Baltkrievijā. Esmu dzimis un audzis Baltkrievijā, Vitebskas apgabalā. Visu pārdzīvoto nevar tik vienkārši uz papīra izklāstīt. Tur bija agrāk diezgan daudz latviešu. Viņi dzīvoja viensētās atšķirībā no vietējiem iedzīvotājiem, kuri dzīvoja sādžās. Tie bija īsti darba rūķi, kas savā laikā aizbrauca uz Baltkrieviju, nopirkuši zemes gabalus mūža mežā (ar mežu apklātas platības maksāja daudz lētāk tajos laikos), cirta mežu, lauza celmus un sēja labību. Ar neatlaidību un pārcilvēcīgu darbu tikuši pie zināmas turības. Tad 1930. gadā lielāko daļu no viņiem, tā saucamos «kulakus», aizveda uz Sibīriju, kur viņi visi vai gandrīz visi aizgāja bojā. Pārējos sadzina kolhozā (citādāk to nevar nosaukt). Strādāt vajadzēja daudz, nekādas izejamās dienas, ne svētkus nezinot. Arī es pa skolas brīvlaiku kopā ar saviem vien-

audžiem strādāju sev piemērotus darbus, tādus kā siena, labības vešana un citus. Par darba dienām gandrīz neko nesaņēmām, dzīvojām pastāvīgā trūkumā. Vienīgais iztikas avots bija govys. No govys vajadzēja izmaksāt dažādus nodokļus un nodevas, kā arī pašiem iztikot. Bet tad pienāca visdrūmākā diena manā mūžā — 1938. gada 9. jūnijā, naktī, atbrauca bruņoti vīri un aizveda manu tēvu. Pēc mēneša aizveda manu vectēvu, kas dzīvoja citā mājā pie savas meitas. Tanī vasarā gandrīz katru nakti kādu aizveda. Tā mūsu apkārtņē arī visi latvieši tika aizvesti, kas vēl bija palikuši no 1930. gada izvešanas. Cietumos pazuda arī citu tautību cilvēki. Tā kā tolaik pastāvēja Latvija kā valsts, tad Padomju savienībā dzīvojošos latviešus uzskatīja kā Latvijas spieģus. Tas, protams, bija absurds. No saņemtajiem reti kurš atgriezās. Citi mira cietumā, citi — izsūtījumā. Pēc 3 mēnešiem no apcietināšanas dienas atgriezās no cietuma mans vectēvs, kas tā arī neatlaba pēc spīdzināšanas un drīz nomira. Pa tēva apcietināšanas laiku mums, kā «tautas ienaidnieka» ģimenei, klājās ļoti smagi. To es nevaru aprakstīt. Tad tomēr pienāca diena, kad tēvu atbrīvoja! Tas notika 1939. gada aprīlī. Tēvs aizvests stalts un spēka pilns, bet pēc cietumā pavadītiem 11 mēnešiem mājās atgriezās salicis, izmocīts večuks. Izlaižot viņu no cietuma, pieteica, lai arī mājiniekiem nestāsta, kā viņš tika mocīts. Ja stāstīšot, tad saņemšot un vairs sauli neredzēšot. Tā es, kā mācēju, tā aprakstīju īsumā Baltkrievijas latviešu likteni Staļina laikā.

Vienīgā tēva «vaina» bija, ka viņš bija latvietis.

Kalniņš Andrejs, stāsta māsa **Lize Krūmiņa**. Tika saņemts ciet īsi pirms kara, 1941. gadā. Aizsūtīts uz Rīgas čeku. Viņi bijuši nolemti nāvei.

No rīta sākusies šaušana; ap pusdienas laiku latviešu valodā esot teikts, lai nākot ārā. Ārā ejot, redzējis turpat priekšā ļoti daudz nošauto. Devies uz Tērbatas ielu. Pēc tam atbraucis atpakaļ uz Kuldīgu un sācis atkal strādāt par malkas laukuma pārzini līdz 1943. gadam. Pēc tam strādājis Patērētāju biedrībā.

1944. gadā izbraucis uz Vāciju. Miris ASV. ASV ir divi dēli un meita.

1941. gadā arestēšanas brīdī klāt bijis «Vulkāna» darbinieks **Roze**. Uz sievas jautājumu — kādēļ vīru arestē, Roze pateicis, ka tā kā viņš agrāk ir ticis arestēts, tā arī

viņš tagad arestējot Kalniņu. Bet Kalniņam ar kādreizējo Rozes arestu nav bijis nekāda sakara. Roze savā laikā arestēts 1. maija demonstrācijā.

Kanbergs Paulis, dz. 1950. g. 2.04. Dzimis Krasnojarskas novada Kanskas pilsētā. Vecākus izsūtīja 1941. gadā (pirmo reizi): māte — **Alise**, dz. 1907. g. 16.11. TNA-7347/2. Mirusi 1989. g. 4.08. Apglabāta Talsu rajona Lubes kapos; tēvs — **Pēteris**, dz. 1899. g. 15.12. Miris 1959. g. 10.08. Apglabāts Krasnojarskas nov. Kanskas pilsētas kapos. TNA-7349/2. 1947. g. vecāki atgriezās Latvijā, Talsu rajona Lubes ciema «Zelmeņos».

1949. g. tika atkal izsūtīti. 1959. gadā mēs ar māti atgriezāmies Latvijā.

Izsūtīts arī dēls — **Edvīns**, TNA-7347/2, dz. 1933. g. 4.10.

Kazaka Biruta, dz. 1932. g. Ludzā. Ģimene izvesta 1941.14.06. **Kazaka Emīlija**, dz. 1904. g. Dzīv. Ludzā, Rēzeknes ielā 23. TNA-22443/2 **Kazaka Edīte**, dz. 1935. g.

Kazaks Valdis, dz. 1938. g. Vecāmāte: **Černis Emīlija**, dz. 1886. g. TNA-22378/2. Tēvs **Aleksandrs**, dz. 1901. g. TNA-22442/2 3. LAP aizsargs. Arestējot nelaida pie tēva mūs, bērns. Vagonā bija daudz bērnu. Udeni dzert nedeva. Mūs aizveda uz Krasnojarsku. Uzzinājām, ka sācies karš. To uzzinājām pēc vairākām nedēļām. Daudzi nō mums, izvestajiem, domāja, ka noticis kāds pārpratums un drīz vedīs atpakaļ... Māsa **Edīte** nomira drīz pēc atbraukšanas. Saslima ar dizentēriju. Nokļuām Agapitovā. Tur bija apmēram 24 tūkstoši deportēto. 1942. gadā mira tūkstošiem. Nomira mazā māsiņa, kura piedzima īsi pēc atbraukšanas Sibīrijā. Sibīrijā nomira arī vecāmāte... Igar-kā nomira māte. Tēvs mira 1943. g. no bada Vjatkā. Nomira valstsvīra **Vanaga** sieva un viņas divi bērni. 1946. un 1947. gadi bija bada gadi. Biju Igar-kā bērnu namā. Mirām nost kā mušas. Ko ēst nebija. Pārtiku piegādāja ar lidmašīnām, taču ne vienmēr atveda. Arī mans brālis **Valdis**, kuru 1943. gadā atrāva no ģimenes, bija šajā bērnu namā nokļuvis... No Igar-kas mūs aizveda uz Krasnojarsku. Gājām pa atkritumu bedrēm lasīt tur izmestās kartupeļu mizas. Sāku strādāt 16 gadu vecumā. Vietējie iedzīvotāji izturējās pret mums labi, zvēriski bija iestāžu darbinieki. Igar-kā biju līdz 1956. gadam. Tad varējām atgriezties Latvijā.

1949. gadā izsūtīja uz Tomsku mātes māsu. Ar mums kopā bija **Ivulāns Jāzeps** no Ludzas rajona. Represēts tika tēva brālis **Jānis Kazaks**. Vietējie varas pārstāvji prasīja graudus, bet nebija ko dot. Tad apcietināja.

Kazlovskis Rolands, dz. 1933. g. 6.01, Rīgā, T. — **Staņislavs**. Izvests no Rīgas, Dārtas ielas 5—2 1949. g. 25.03. Izveda: māti — **Kozlovsku Hedvigu**, dz. 1906. g. 12.11. T. — **Jāni**; brāli — **Ādolfu**, dz. 1939. g. 11.01. Rīgā; Izsūtīts uz Amūras apgab. Ivakovas raj. sādžu Anovaka.

Tā kā vecākais brālis **Herberts**, dz. 1930. g. 27.04. Rīgā, bija notiesāts 1948. g. 27.05. ar pantu 58.1-a; 11; un bija ieslodzījumā Komi republikā Vorkutā, tad pēc viņa atbrīvošanas 1955. gadā — bez tiesībām izbraukt — mēs tikām pārvesti uz Vorkutu. Atbrīvoti mēs tikām 1960. gadā, bet Latvijā atgriezāmies 1974. gadā. Jaunākais brālis **Ādolfs** mira izsūtījumā 1965. gadā. Māte mirusi 1983. g. 7.11.; vecākais brālis **Herberts** miris 1990. g. 31.12. Paglabāts 2. Meža kapos Rīgā.

Jānis Kļava 1939. g.

Kļava Jānis, dz. 1916.30.04. Liepājas apr. Grobiņas pagastā. 1938. g. iesauc Latvijas armijā 1. kājn. pulkā. Pēc obligātā dienesta laika palika dienestā, kā instruktors (kaprālis). Rudenī J. Kļava demobilizējās. Strādāja tēva saimniecībā. 1943. g. mobilizēts leģionā 19. divīzijā. Karoja Volhovas purvos un frontē pie Džūkstes. 1945. g. rudenī čekisti, ķemmējot mežus, savāca visus vīriešus (arī J. Kļavu) un nosūtīja uz «Belomor» kanāla būvi. Tur kanāla rakšanā nostrādāju 1 gadu, un 1946. g. rudenī tiesa piesprieda 15 gadus ieslodzījumā, un izsūtīja uz Intu Vorkutas rajonā darbā ogļu raktuvēs. Strādāja

16. šahtā kopā ar **Mārtiņu Markovski** no Grobiņas. Tur saslima ar insultu un tika paralizēts. 1955. gadā veselības trūkuma dēļ tika amnestēts. Tagad J. Kļava ir invalīds, ar stipri ierobežotu runas spēju, traucētu atmiņu un iespēju rakstīt.

Klešenkovs-Čunkurs Vasilis, dz. 1942. g. 8.12. Tomskas apg. Parabelas raj. Māti **Praskoviju Klešenkovu** arestēja 1941. g. Rīgā, Kuldīgas ielā 29—5. Arestēja arī tēvu **Vasiliju**. Tēvs nometnēs gājis bojā — kapa vieta nav zināma. Pats atgriezās no izsūtījuma vietas 1945. gadā. Māte mirusi Rīgā 1991. gadā. Paglabāta Matīsa kapos.

Knoriņa Milda. 1937. gadā izsūtīta no Maskavas un notiesāja uz 10 gadiem nometnē. Pēc soda izciešanas Komi autonomajā republikā 1947. gadā viņa atgriezās Latvijā. 1949. gadā viņu izsūtīja otrreiz. Šoreiz uz Krasnojarskas apgabalu. 1954. gadā atgriezās Rīgā. Mirusi 1977. gadā.

PSKP darbinieka un literatūras kritiķa **Viļa Knoriņa** māsa.

Konrāds Harijs — dz. 1929. g. Līdz arestam strādājis Rīgā juvelieru darbnīcā. Arestēts 1945. gada 17. novembrī. Notiesāja uz 6 gadiem saskaņā ar KPFSR kriminālkodeksa 58-10 p. 2. d. Ieslodzījumā atradās Irkutskas apgabalā līdz 1951. gada 17. novembrim. Pēc tam nometināts speciālizsūtījumā Krasnojarskas novadā līdz 1954. gada augustam.

Kopā ar Hariju Konrādu tika sodīti **Laudenskis Imants**, **Rūse Valija** (mirusi apcietinājumā Komi APSR Intā) par skrejlapu izplatīšanu Raiņa vakara vidusskolā un 18. novembra atceri pie Brīvības pieminekļa. Izsūtīti 1949. g. uz Amūras apgabalu: **Ludvigs Konrāds** — tiesāts 1950. g. uz 25 gadiem. **Sofija Konrāde** — māte, **Linards Konrāds** — brālis, **Biruta Konrāde** — māsa, **Velta Konrāde** — māsa, **Marija Konrāde** — māsa, **Jānis Konrāds** — brālis.

Krancis Normands, dzimis 1926. gada 2. augustā Rīgā. Iestājies Latviešu leģionā brīvprātīgi vairākus mēnešus pirms viņa gada gājuma iesaukuma. Dienējis 19. divīzijā. Sarkanarmijas gūstā no 1945. gada 8. maija. Aizsūtīts uz «pārbaudes» nometni pie Ļeņingradas, tur cēluši spēkstaciju. Atgriezies 1946. gadā. Strādājis Cēsu akmeņlauztuvē. Viņam nav ļauts dzīvot tuvāk par 100 km Rīgai. Vēlāk strādājis par amatnieku gadījuma darbos. Miris 1990. gada 8. oktobrī. Pēc sievas Skaidrītes Krances stāstījuma.

Krasņikova (dz. Kubuliņa) Margarita. TNA-1109/2, izsūtīta 1941. g. 14.06. no Beļavas «Lūžņiem» uz Krasnojarskas novadu līdz 1956. gada 5. novembrim. Izsūtīti no Beļavas «Lūžņiem»: TNA-3844/2 — **Kubuliņš Voldemārs**, dz. 1903. g. 5.01., TNA-3846/2 — **Edīte**, dz. 1898. g., meita — **Astrīda Irēne**, dz. 1924. g. 28.12.

Krastiņš Rūdofls, dzimis 1912. gadā, Rīgā. Pirms armijas strādāju par zeltkalēju. Vēlāk strādāju lombardā. Latvijas laikā dienēju zemūdens divīzijā. Jau 1942. gadā tiku iesaukts vezumniekos. Taču no turienes tiku atbrīvots. Leģionā tiku iesaukts 1944. gada 14. septembrī. Nokļuvi Liepājā. Pēc kapitulācijas nokļuvi gūstā. Nosūtīja uz Vladivostoku. Brauciens ilga 35 dienas. Ar kuģi nosūtīja uz Sovetskij Gavaņu. No turienes uz Vaņino — kara ostu netālu no Sovetskij Gavaņas. Lidz 1946. gadam atrādos filtrācijas nometnēs. Tajās galvenokārt bija latvieši. Bija arī leiši un igauņi. Pēc atbrīvošanas iznāca strādāt kā brīvvalstam. Latvijā atgriezās 1946. gada 19. novembrī.

Kreicbergs Ansis, dz. 1936.31.03. Tēvs Rīgas pils. 1. slimnīcas galv. ārsta vietnieks. (sk. 1. sējumā — repr. ārsti); Māte — 5. kursa med. studente. Ģimēni arestēja 1941.14.06. Tēvu ievietoja atsevišķā vagonā... Teica, ka vīri braukšot pa priekšu un iekārtos jaunās dzīves vietas... Stacijā vēl redzēju aiz mazā restotā lodziņa tēva seju. Tā bij pēdējā reize. Tēvu nosūtīja uz Soļikamsku. Tur viņš nomira badā 1942. gadā. Māti un mani nosūtīja uz Krasnojarsku, Kansķu. Bijām Tasējevā, vēlāk Troickā. Tur es saslimu. Mani ārstēja māte. Zāles bija — koka ogle. Drīz sākās bada situācija. Daudzi izmira. Sievietes strādāja sāls raktuvēs. Smagos sāls maisus pašas nesa uz noliktavu. Protams, tas nebija darbs piemērots sievietēm. Visā sādžā bija noēsta visa zāle, balanda, noplēstas koka mizas. Izsūtītie pat bija spiesti... zagti, ko neviens agrāk nebija darījis. Vietējie iedzīvotāji, šos izmisuma pārņemtos cilvēkus — pa lielākai daļai mazu bērnu mātes, sadūra ar dakšām. Citi tomēr bij cilvēciski un pasniedza kādu kartupeļa mizu — tas nozīmēja, ka dienu ilgāk varēs izdzīvot. Vēl šodien apbrīnoju tās mātes, kas savu bērnu dēļ spēja šos katorgas darbus panest un savu bērnu dzīvības saglabāt.

Atgriezās no Sibīrijas 1947. gadā, bet tas bija tikai parastais komunistu māns. 1950. gadā Saldū mūs atkal arestēja un izsūtīja uz to pašu sādžu, kurā jau bijām. Šoreiz izsūtījumā sabijām līdz 1956. gadam.

Vēl varu piebilst, ka mans vectēvs bija jūrnieks — tālbraucējs. Zināma radniecība mūsu ģimenei ir ar Zviedrijas ministri Freivaldi Lailu.

Krieviņš Paulis, dz. 1935. g. 3.05. Tēvs — Ādofls. 1941. g. 14.06. mūsu ģimēni izsūtīja no Ropažu pag. «Pietēnu» mājām. Tēvs — Latvijas brīvvalsts gados bija pagasta sekre-

tārs. Preču vagonos iesēdināja visu ģimeni, bet tūlīt tēvs (arī mūsu) izsēdināja ārā. Tā bija pēdējā redzēšanās ar viņu. Mani un brāli **Gunti**, dz. 1934. g. 15.01. kopā ar māti **Emmu Krieviņu** (TNA-12416/2, dz. 1896. g. 19.06.) aizveda uz Tomskas apg. Parabelas raj. Visokij Jar ciemu. Mēs ar brāli Latvijā atgriezāmies 1946. g. septembrī, bet māti palaida tikai 1956. gadā. Tēvs miris Kirovas lēģerī 1944. g. (archīva dokumenti). Māte mirusi 1975. gadā.

Kromanis Staņislavs. Dzimis Aglonas pag. Kristapiņos. 1924. g. Vecākiem bija 10 hektāri liela saimniecība. Ģimenē bijām pieci bērni: divi brāļi un trīs māsas. 1943. gadā nokļuva armijā. Bija izsludināta mobilizācija. Pēc īsa apmācības perioda mūs aizsūtīja uz Volhovu.

Kaimiņš bija vāciešiem nomelnojis manu tēvu un mana ģimene tika no vāciešiem represēta. Taču mežā pie sarkanajiem partizāniem neaizgāju, bet turpināju cīnīties austrumu frontē. Biju dažādās daļās. Pat nokļuva Čehoslovākijā kā armijas šoferis. Pabiju arī Dānijā. Dāņi gribēja mūs, latviešus, pierunāt uzsākt cīņu ar vāciešiem. Taču tas nenotika.

Karam beidzoties, nokļuva filtrācijas nometnēs. Aizveda uz Jelgavu. Tā kā tēvs un ģimene tika no vāciešiem represēta, tad krieviem ienākot, tēvu iecēla par ciema padomes priekšsēdētāju. Kad pēc filtrācijas lēģera atgriezās, tad tēva pazišanās man līdzēja iekārtoties darbā.

Krūmiņš Jānis, dz. 1932.28.05. Ģimeni arestēja Jēkabpilī, Brīvības ielā 19. 1941.14.06. Izsūtīja māti **Martu**, dz. 1894.14.02. (TNA-26157/2), brāli **Voldemāru**, dz. 1930.6.04. un **Oskaru**, dz. 1931.13.02. Tēvu **Andreju**, dz. 1894.14.02. (TNA-26157/2). Izsūtīja uz Krasnojarskas apg. Berezovkas raj. sādža «Kulička». Latvijā atgriezās 1946. g. Tēvs miris Kirovas novadā (Voloņeckā). Māte mirusi Jēkabpilī 1990. g.

Kubuliņa Mētra, (tagad Otaņķe), dz. 1926. g. februārī. Alūksnes raj. Tēvs — **Alberts Kubuliņš**, māte **Sofija Kubuliņa**. Zemkopji. Ģimenē bijām 7 bērni. Tēvu tiesāja kopā ar mani pēc panta 58-1a. Mūs arestēja 1945. gada 9. novembrī. Apcietināšana notika Alūksnē. Mans brālis bija leģionārs. Pēc leģiona — partizānos. Viņš sastāvēja arī aizsargu organizācijā. Mani arestēja par sakariem ar partizāniem. Bija grupa kādi 17 cilvēki. Lielākā daļa tie, kas nevēlējās iet dienēt krievu armijā. Mēs, kādas 6 sievietes, kas bijām grupā, apgādājām partizānus ar ēdienu. Tēvs strādāja pagastmājā un, kad gatavojās mežu tīrīšana, vai

kā to citi sauc — «mežu ķemmēšana», tēvs par visu to paziņoja. Taču zēni bija pārgalvīgi un reiz Igaunijā aizgāja uz balli ar visu apbruņojumu. Ballē bija arī pagasta komsorgs, un tā kā viņu atstāja dzīvu, tad viņš visus, kurus pazina, arī mūs — sievietes — uzrādīja čekai. Sākās aresti. Arestēja visas atbalstītājas un arī manu tēvu. Tas notika Mārkalnes pagastā. Arestēja arī visus tos, kas dzīvoja mājās pie radiem vai vecākiem. Vienai no arestētajām meitenei bija tikai 16 gadi — **Etvija Anene, Salaka Erna**, un vēl trīs bez manis. Pratināšana notika Valkā. Pratinātājs bija latvietis. Pratināja tikai pa naktīm. Tad aizveda uz Valmieru. Tur bijām līdz novembrim, kad notika tā sauktā tiesa. Tiesāja Kara tribunāls. Gads bija ap-
ritējis. 1947. gadā pārveda uz Rīgu — pārsūtīšanas punktā un pēc tam — etapā uz Krieviju. Pāri robežai braucām 1947. gadā, tieši Lieldienās. Nokļuvām Kirovas apgabalā. 18. lēģerī. Salika kopā ar kriminālistēm. Jāstrādā bija meža darbos. Jāvelk no meža ārā baļķi. Darbs bija ļoti smags. Bijām arī utu pilnas. Tas bija šausmīgi.

Pēc laika mūs pārsūtīja uz Karagandu. Tur darbs bija fabrikā. Taisījām ķieģeļus. Nokļuva karcerī un tas nozīmēja — samazinātu uzturu un salšanu, kas grāva veselību.

1953. gadā mūs pārveda uz Kazahstānu. Pastāvēja ieskaizu sistēma, kas tuvināja termiņa beigas. Arī barošana uzlabojās, un mēs vairs neizskatījāmies kā kauli un āda. Mans «soda» laiks izbeidzās 1954. gada decembrī. Ieskaites saīsināja termiņu par deviņiem mēnešiem. Aizbraucu dzīvot uz Krasnojarsku.

Lielākā daļa no manām nometnes biedrenēm bija tur par partizānu pabalstīšanu. Daudzas palika dzīvas un atgriezās Latvijā un pašas varēs pastāstīt par nometņu laiku. Taču bija arī nāves gadījumi un tās meitenes vairs nepastāstīs par šo drausmīgo laiku. Tāpēc, lai mans stāstījums un visu citu stāstītais ir kā piemiņa tām varonīgajām latvietēm, kas sniedza palīdzību mūsu varoņiem — partizāniem.

Kad atgriezos Latvijā, mani nepierakstīja un bija jādzīvo Igaunijā. Kad es ieraudzīju milici uz ielas, es bēgu, jo no šiem formā tērptiem vīriem bija paniskas bailes. Un tas laikam uz visu mūžu. Tēva mājās dzīvoja sveši cilvēki. Un neviļus rodas jautājums — kā vispār kāds latvietis drikstēja ievākties tajās mājās, no kurām padomju vara aizdzinusi mocekļu ceļā tās saimniekus? Vai tos maz

var saukt par latviešiem, kas savu labklājību grasījās celt uz mocekļu rēķina?

Pierakstīties nevarēju. Darbā neņēma. Parasts represētā stāsts.

Tēvu pēc tiesas nosūtīja uz Krasnojarsku, pēc tam uz Tomsku. Māte bija izsūtīta uz Tomsku. Māti izsūtīja 1949. g. 25. martā. Māsu paņēma no ģimnāzijas un viņu aizveda uz Amūras apgabalu. No Gulbenes stacijas. Jau nākās māsas vārds — **Aina**. Mūsu ģimene ieslodzījuma un izsūtījuma gadus pārdzīvoja un atgriezās Latvijā.

Kubulnieks Arturs Edgars. Dzimis 1923. gada 3. septembrī Valkas apriņķa Bejas pagasta «Ploskuma» mājās, kur manam tēvam Arturam Eiženam Kubulniekam ar viņa brāli Aleksandru piederēja kopīgi iepirkta zeme no Visikuma muižas — 24,14 ha kopplatībā. Saimniecību nosaucām par «Beverīnām». Tur es dzīvoju līdz iesaukšanai armijā. Mani iedalīja transporta kolonnā, t. i., vezumniekos. 1944. gada vasaras otrajā pusē būvējām aizsardzības līnijas Latvijā, atradāmies Kastrānes pagastā. Rudenī mūs pārcēla uz Liepājas apkārtni. Ziemā un līdz kapitulācijai atradāmies pie Gaviezes.

Biju pārgērbies privātdrēbēs, kad mani saņēma padomju armijas ķēde. Tās karavīri izskatījās nožēlojami, man palika atmiņā kāds zēns starp viņiem, kura melnajai, ilgi nemazgātajai sejai pāri kūlājās pieauguša karavīra bruņcepure. Saņemtajiem atņēma pulksteņus, labākus apavus. Bija jāiet līdz Vaiņodei, no kurienes sākās mūsu ceļš uz Tālajiem Austrumiem. Pa lopu vagona restotajiem lodziņiem skatījām svešo zemi, kur stacijās ubagoja pusaudži, tērpušies skrandās, ar tukšām konservu kārbām rokās vai pakārtām kaklā, kurās viņi cerēja no braucējiem dabūt ko ēdamu. Bieži starp viņiem redzējām arī sakropļotus bērņus. Sibīrijas iedzīvotāju noskaņojums pret latviešiem bieži bija naidīgs. Kad mūs dzina cauri Komsoļskai pie Amūras, puikas svieda uz mums akmeņus. Habarovskas novadā būvējām aerodromu ar amerikāņu materiāliem un tehniku karam pret Japānu. Iedomājāmies, ka japāņi sakaus krievus, jo tie izskatījās tik nožēlojami, baidījāmies, ka, fronteī tuvojoties, krievi var mūs nošaut. Mēs, trīs latviešu zēni, norunājām bēgt. Tomēr bēgšanas priekšvakarā viens, **Bite**, atteicās. Palikām divi — **Harmsons** no Kurzemes un es. Mūs tajā dienā uzraudzīja gados pavecāks sargs. Kad viņš bija pagriezies pret mums ar muguru, pazudām taigas biežoknī. Gājām uz kara trokšņa

pusi, lai pārietu pie japāņiem. Klidām vairākas dienas. Mocija izsalkums. Noķērām vardi, ar pēdējo patronu, to izšaudami, iededzinājām ugunskuru, vardi izvārijām un apēdām. Meklēdami ko ēdamu, izšķirāties vairs viens otru neatradām. Nonācu pie zvejnieku apmetnes, un tā kā bada nāve mani jau gaidīja, iegāju viņu būdā un lūdzu, lai iedod ēst. Iedeva, bet tūlīt arī bruņoti vīri mani saņēma. Motorlaivā mani aizveda uz Sovetskaju Gavaņu. Sargi man teica, ka viņi ved mani nošaut. Ievietoja mani cietumā. Tur priekšā jau bija Harmsons. Katram iedeva tikai 10 gadus labošanas darbos. Pirmajā ieslodzījuma ziemā strādāju meža darbos. Starp ieslodzītajiem izcēlās zagļi, viņi uzskatīja sevi par augstākiem, prasīja, lai pārējie ieslodzītie viņus apkalpo.

Reiz izbēga trīs ieslodzītie. No viņiem divi bija trešo nosituši un apēduši, bet šiem diviem tomēr sadzina pēdas. Viņu liķi par biedinājumu tika vairākas dienas turēti pie nometnes vārtiem.

1946. gada rudenī strādāju pie dzelzceļa depo būves. Man, piegriežot ķerru, darba biedrs to nepamanīja un cirta, trāpīdams man kreisajā rokā, tāpēc mani aizveda uz slimnīcu. Tur ārstējās arī japāņu karagūstekņi. Vairākiem nebija viena kāja, bet krukus viņiem nedeva. Ēdienreizēs viņi lēca pa koridoru ar lielu troksni manai palātai garām uz ēdamtelpu, turēdamies ar rokām pie sienas. 1947. gada vasarā kādu vakaru, pārnākuši no darba, redzējām, ka mūsu lāviņas ir izvandītas. Mums paskaidroja, ka tiem, pie kuriem atrastas piesavinātas lietas — pārtikas produkti it kā no virtuves, par sodu būs jābrauc uz Kolimu. Arī mans vārds bija sodāmo sarakstā. Man kā latviešu zēnam ko domāt nebija pieklūt nometnes produktiem, nekas man nebija paslēpts manā gulvietā, pēc krievu paņēmiena notika izrēķināšanās ar mani — latvieti. Kolimā man bija jāiet bojā...

Strādāju zelta raktuvēs dziļi zem zemes, stumdams ar ķerru atskaldīto grunti līdz mehānismiem, kas to transportēja virszemē. Pienāca laiks, kad biju tik tālu novājis, ka nevarēju vairs pastumt ķerru. Tad mani nakts maiņā nolika augšā pie celtņa slēdžiem. Man vajadzēja novilkt cimdus, lai izlabotu mehānismu. Sals pārsniedza 50° C. Pirksti sasala. Atgriežoties no maiņas, feldšeris ar knaiblēm noknieba nosalušo pirkstu un aizsvieda. Gadījās vēl kāda iekšēja kaite, tā nokļuva slimnīcā, kur ārsts bija ieslodzīts čehs. Zāles bija no ASV ar paskaidrojumiem

angļu valodā, kuru ārsts neprata. Es viņam tulkoju, un tāpēc viņš ilgi turēja mani slimnīcā. Varbūt arī tāpēc, ka biju latvietis. Sis čehu ārsts izglāba mani no bojā ejas.

Mani atbrīvoja 1948. g. 13. augustā, bet man bija jāpaliek strādāt kā brīvlaistam ogļu šahtās. Ārstu komisija atzina, ka smagiem darbiem neesmu derīgs. Tā saņēmu atļauju atgriezties Latvijā.

Mani izsūtītie radi: Tēva brāļa **Eduarda Kubulnieka** dēls **Edgars** divas reizes izcieta sodu labošanas darbu nometnēs. Viņa māsa **Lūcija** ar māti bija izsūtītas, māte mira Sibīrijā. Radniece **Lonija Kurpniece** kopā ar jauniešu grupu par patriotiska žurnāla izdošanu bija notiesāta uz 25 gadiem. Viņas māsu **Lidiju Arāju** Alūksnes čeka vajāja tādēļ, ka viņas vīrs krita leģionā, bet vīra brālis, uzgājis uz mīnas mežā, kur darbojās nacionālie partizāni, zaudēja kāju. Leģionā krita arī viņas tēva māsas dēls **Valdis Ābels**. Mans brālēns **Edgars Kļaviņš** krita leģionā. Vairāki radnieki no mana tēva un mātes puses glābās trimdā Rietumos.

Kuplā Tatjana, dz. 1921.8.03. Rīgā. Māte mājsaimniece. Tēvs strādāja Latvijas dzelzceļā kā mašīnists — instruktors. Tēvu arestēja 1940. gadā 9. decembrī. Notiesāja uz 8 gadiem. Pēc 8 gadiem viņš atgriezās Latvijā, bet tika arestēts otrreiz 1950. g. Tēvs — **Kuplais Kārlis**, dz. 1896.28.08. (TNA-7140/3). Mani arestēja 1946.6.11. Ieslodzīja čekā, kur biju līdz 1946.17.12., kad mani notiesāja Kara tribunāls uz 3 gadiem. Ieslodzījumā biju Rīgā un Džezkazganā, kur cilvēki mira kā mušas. Pēc tam izsūtīšana uz Sibīriju. Atbrīvoja 3. jūnijā 1954. gadā. Džezkazganas nometnes Nr. SD-306.

Kurzemnieks Ārijs, dzimis 1925. g. Mēdzulā, strādāja Kupravas mežsaimniecībā par mežsargu. 1944. g. agrā pavasarī, strādādams mežā pie koku dastošanas, Kurzemnieks uzdūrās komunistu valdības piekritēju bunkuram. Bija agrs rīts, un fašistu nīdēji bijuši bez ieročiem, aizņēmti ar brokastu gatavošanu. Pamanījuši svešu cilvēku, mežnieki mukuši uz visām pusēm līdz beidzot kāds atjēdzies un uzsaucis: — Kur tad pārējie?

Kurzemnieks mierīgi paskaidrojis, ka viņš te atrodoties tikai kā mežsargs. Tad sanākuši arī citi, uzsākuši izprašāšanu un aģitēšanu un beidzot atlaiduši mežsargu ar norunu, lai viņu ceļus vairāk nešķērsojot. Līdz iedevuši drukātu uzsaukumu ar virsrakstu «Nāvi vācu okupantiem!»

Parasti vīrs strādāja mežā visu dienu, bet tajā dienā nomākts un satriekts atgriezās mājās jau no rīta. Darbu mans vīrs neatstāja, un nemierīgā dzīve ritēja tālāk.

Mūsu mežsarga māja «Naudaskalns» atradās meža vidū. Ar mazu bērnu tur bija grūti iztikt, tādēļ nolēmām pārcelties uz Lubānas mežsaimniecību.

1944. gadā nedēļu pirms Jāņiem, kad es jau biju aizbraukusi, uz Lubānu piezvanīja kaimiņu mežniecības mežsarga sieva un paziņoja, ka manu vīru iepriekšējā naktī nezināmi cilvēki aizveduši nezināmā virzienā. Kā izrādījās — aizveduši uz visiem laikiem.

Mana vīra vecākiem, nelaimīgajai Kurzemnieku ģimenei tas nebija vienīgais trieciens. Arī jaunāko dēlu Egonu, ko vācieši ar pajūgu bija aizdzinuši šķūtniekos, vēlāk kādā jaunaudzē atrada mirušu. Līķi varēja pazīt tikai pēc apģērba, ķermeni jau bija saknābājuši putni.

Zurnālā «Meža Dzīve» 1993. g. Nr. 3 35. lpp. 1943. gada Lubānas mežsaimniecības skolas absolvents Uldis Žvagiņš raksta: «... Rugājieti Prancānu un mēdzulieti Kurzemnieku pašu mežā noslepkavoja krievu bandīti...» Liecināja Līvija Gruzīte, Lubānā.

Kuziks Vladimirs, dz. 1955. 1.06. Komi APSR Ustj. Vimskas raj., kur mana māte **Kuzika Bīruta** atradās ieslodzījumā — laikā no 1954.—1959. gadam. Komi klimats un grūtie darba apstākļi bija darījuši savu: māte saslima ar tuberkulozi, un 1965. g. mira. Mani ar brāli audzināja vecāmāte. Sāku nīst visu komunistisko. Daugavpils specskolā notiek mana pirmā iepazīšanās ar kungiem no čekas, jo biju izplatījies tādu pašu bēdu brāļu vidū lapiņas; darīju to anonīmi, jo aptuveni zināju, kas par to draud. Čekistiem nebija sevišķi jāpūlas, lai mani atrastu, jo sarunās ar citiem, arī ar uzraugiem, es nekad neslēpu savu naidu pret šo varu, tiem atlika tikai salīdzināt manu rokrakstu ar rokrakstu lapiņās, un lieta bija skaidra. Mani «nedaudz» iekautāja, nosolīja sapūdēt cietumā, kā māti un ar to arī šoreiz iztika. 1972. gadā mani noraksturoja par nelabojamu, un no šīs iestādes izsvieda ārā ar atslēdznieka papīriem kabatā, nosūtot strādāt uz rūpnīcu VEF. Rūpnīcā iepazīnos ar daudziem tādiem pašiem, no kuriem atsijāju domu biedrus. Sākām klausīties pretpadomju raidstacijas un lasīt t. s. pretpadomju literatūru, kuru es varēju iegādāties. 1972. g. beigās sadabūju oriģinālu Latvijas sarkan-baltisarkano karogu, un par godu Ziemsvētku kaujām to izkāru Rīgā, Sarkanarmijas un

Kr. Barona ielas sešstāvu namā uz jumta, labi pārredzamā vietā. No šī brīža iedarbojās čekas aparāta sviras, un jau 21. februārī 1973. g. mani aizturēja, kad atgriezos no darba mājās. Mājās bija kratīšana, kurā izņēma vēl divus sarkan-balti-sarkanos karogus, t. s. pretpadomju literatūru un magnetofona lentas, kurās bija ierakstītas interesantākās Amerikas Balss pārraides, kā arī literatūru, kas bija izdota līdz okupācijai. Sešus mēnešus pavadīju Stabu ielas pagrabos, kur Sevišķi svarīgu lietu vecākais izmeklētājs **Dembovskis** centās mani morāli pazemot. Savus uzskatus no čekistiem neslēpu, savu naidu arī ne. Augstākā tiesā **Kauke** man piesprieda 3 gadus stingra režīma koloniju. Mordovijas APSR Teņguševas raj. Baraševas ciemā ŽK-385/3 satiku daudzus cilvēkus, kuri man atvēra acis, un kuriem esmu par to pateicīgs. Visus vienoja naidis pret boļševismu. Ieslodzījuma vietā biju visjaunākais. Aktīvi piedalījos visās mūsu akcijās, vērstās pret administrācijas un varas patvaļu. Pabiju gan karcerī, gan t. s. PKT.

1976. gadā, kad beidzās termiņš, mani atbrīvoja. Etapā veda vienu atsevišķos apartamentos, neaizmirstot manī piekēdēt ar roku dzelžiem pie restēm. Jebkurā situācijā es turpināšu neieredzēt visu, kas saistīts ar padomju varu, kā arī, ja vajadzēs, cīnīšos, jo uzskatu, ka ar labu no komunistiem nekad neko neiegūsīm. Limbažu rajonā pavisam nesen tiku notiesāts par nelikumīgu vitņu ieroču un munīcijas glabāšanu un nēsāšanu uz diviem gadiem, nosacīti atlaižot. Taisni brīnums, ka neiebāza aiz restēm. Ieroci glabāju x dienai, jo esmu pārliecināts, ka tāda drīz pienāks. Biju pazīstams, un mani pazina šādi cilvēki — **F. Nikmanis, G. Astra, G. Rode, A. Pūpols, V. Stuss.**

Ķimenis Edmunds, dz. 1927. 4.12. Ķempju pagasta «Jaun-Bigās». Zemnieku ģimenē. Līdz 1944. g. 8. augustam dzīvoju un strādāju tēva un mātes jaunsaimniecībā Līgatnes pagasta «Līdumos». Mani mobilizēja vācu armijā kā Gaisa Spēku izpalīgu. Dienesta vietas: Rīga, Smārde, Ezere, Liepāja. 1945. g. 18. februārī mani no Liepājas kopā ar citiem karavīriem izsūtīja uz Vāciju. Nokļuvām Štetinas ostā. Krievu armijas gūstā nokļuva Vācijā. 1945. gada 25. nov. mani no Firstenbergas nometnes Vācijā izsūtīja aiz Ziemeļu polārā loka uz Komi APSR, staciju — Handvei Vorkutas tuvumā, kur atrados nometnēs Nr. 1 un Nr. 5. Tas bija Abezas ciemata apkārtnē. 1946. g. septembrī no nometnes tiku atbrīvots.

Lagzdiņa Silvija — dz. 1933. g., **Abels Jēkabs** — t. **Abela Marija** — m. 1949. gada 25. martā mani, kopā ar maniem slimajiem vecākiem, deportēja uz Tomskas apgabala Taurijas rajona Staļina kolhozu. Tēvam bija amputēta kāja, mātei — kājas tropiskā čūla. Gājām kolhoza darbos, bet tomēr dzīvojām pusbadā. Mamma nopelnīja ar šūšanu. Es pa vasarām strādāju, bet ziemās gāju Taurijas vidusskolā. 1953. gadā iestājos Tomskas Politehniskajā institūtā. 1955. gadā nomira tēvs. Mamma 1956. gadā atgriezās Latvijā, bet es joprojām skaitījos Tomskas iekšlietu daļas uzskaitē. Ar grūtībām panācu, ka varu turpināt mācības LVU.

Laicans Jānis, dzimis 1918. gada 11. augustā Jaunlatgales apriņķī, Balvu pagasta «Cāgās», laukstrādnieku ģimenē. Iesaukts 1940. gada 29. februārī no Ziemeru pagasta Latvijas Republikas obligātajā karadienestā. Bijis 7. Siguldas kājnieku pulka sakaru-instruktoru rotā. Sākumā Alūksnē, tad Cēsīs, atkal Alūksnē. 1940. gadā t. s. Tautas armijā — 285. strēlnieku pulkā. Pulka komandieris kapt. Saģikovs, pulka komisārs majors Somoilovs. Pulks sajaukts. 5 krievi pret 1 latvieti. Krievi saģērbti Latvijas armijas uniformās. Tā arī bijis citās armijas daļās. Karam sākoties, pulks virzīts uz Madonas pusi, bet jūlija sākumā demobilizēts Nītaurē. Laicans devies uz Cēsīm, dabūjis privātās drēbes un tad atpakaļ uz mājām Ziemeros. Latviešu leģionā iesaukts 1943. gada 19. decembrī Alūksnē no Alsviķu pagasta. No Rīgas uz Volhovu. Neilgas apmācības ar vācu ieročiem Tolmačevā. Volhovā tad jau sākās atkāpšanās. Ievainots ar minas šķembām kreisajā rokā 1944. gada 6. februārī. Divas nedēļas Rīgā, Pulvertorņa lazaretē, tad uz Vāciju Lāzena (vai Licenes) slimnīcā «Hindenburg—Kaserne», operēts. Tur pavadījis 2 mēnešus. Pēc tam uz veselības uzlabošanas rotu Harcas apgabalā Širtas pilsētā. Tad 1944. gada 1. jūlijā atvaļinājumā uz Latviju. Pēc 2 nedēļām uz Kurzemi. Viņa mājās Alsviķos bijis štābs. Armijā norīkots kartotēkas nodaļā rokas nespējīguma dēļ. 15. oktobrī evakuējušies uz Liepāju, tālāk ar kuģi uz Vāciju. It kā vēl skaitījies 19. divīzijā. Vācijā nokļuvis pie internētā Kureļa daļām. 1945. gada janvārī Veisa kundze izvadījusi daudzus brīvprātīgos no Vācijas ar kuģi uz Kurzemes cietoksni. Iedalīts veterinārā rotā. Bijis frontē pie Jaunpils. Gūstā no 1945. gada 11. maija. Kuldīgas apkārtņē — 2000 leģionāru. Pēc nedēļas uz Liepāju, tad, vilku suņu apsargāti,

• vagonos uz Belamorkanāla rakšanu. Nav dots ēst. Atsītuši bēgšanai 3 dēļus, bet sargi uzgājuši. Draudēts nošaut iecelto vagona vecāko vai 10 gūstekņus. Sākumā Belamorkanāla trasē bijuši atstātās rumāņu gūstekņu barakās, tur bezgala daudz blakšu. Tās pārnesuši uz jaunām barakām. Rumāņu gūstekņi apmiruši. Laicans nestrādājis, ielikts invalīdu brigādē. Sarakste uz māju nekāda. Dienvidnieki iekārtojušies ēdnīcā (armēņi, gruzīni u. c.) un savējos barojuši ar zupas biežumiem un taukāko kārtu pa virsu, letiņiem smelts pa vidu — tīrais ūdens. Strādāts rakšanas darbos ar ķerrām. Invalīdi lasījuši ogas. To, ko salasījuši vairāk par normu — iemainījuši pret maizi. 2 latvieši neveiksmīgi bēguši no ogu lasīšanas. Saķerti un ilgi turēti izolātorā, kur briesmīgi novājējuši. Gūstekņi no 80 kg nokritušie svarā uz 45 kg. Atbrīvots 1945. g. decembrī.

Lapiņš Arturs, dz. 1917. 16.03. dzīvo Rīgā, Daugavgrīvas ielā 70/5-53.

MANS GOLGĀTAS CEĻS KRIEVIJAS PLASUMOS. Pēc Krievijas uzvaras pār Vāciju mēs, 44. pulka 2. batalj. štābs, bataljona triecienu vads un manis komandētā 6. rota Kurzemē, kapitulējām 1945. g. 8. maija vakarā. Mums bija iespēja aiziet mežā un kādu laiku cīnīties partizānos, bet virsnieku grupa, kas bija uz vietas kopā ar batalj. adjutantū — virsleitn. **Leimani**, nolēmām neatstāt pušus, ar kuriem kopā iets ugunī un ūdenī, bet kapitulēt kopā. Es tikai pateicu rotai: «Kas vēlas individuāli iet mežā — lūdzul!» No rotas aizgāja trīs puši. Pirmā pavēle pēc kapitulācijas bija nolikt ieročus, bet otrā — visiem atdot pulksteņus! Tā kā mēs protestējām pret otro pavēli, tad pretinieku batalj. komandieris aizgāja pie augstākas priekšniecības vēlreiz noskaidrot šo pavēli. Atnācis atpakaļ, tomēr pastāvēja uz šīs pavēles izpildīšanu. Pa to laiku viena daļa jau bija savus pulksteņus sasītuši vai aprakuši zemē. Es savus apbalvojumu ieraku zemē. Varbūt tie vēl tagad rūsē bijušās noņemtes zemē Jelgavā pie cukurfabrikas... 5. jūnijā mūs ielādēja preču vagonos; uzņēmām kursu uz Maskavu. Izlādēja mūs Maršanskas pilsētā, t. i., 400 km aiz Maskavas, Saratovas apgabālā. Tā bija filtrācijas noņemte, un strādājām pie gāzes vada izbūves Saratova—Maskava. Dzīvojām no finiera sasistās barakās līdz Ziemassvētkiem. Gulējām uz kailiem dēļiem. Barakas vidū bija čuguna krāsniņa, ko

kurinājām visu nakti, bet ar to jau baraku sasildīt nevarējām, tā ka no rītiem vienam otram vajadzēja atraut piesalušos matus no sienas. Ap Ziemassvētkiem pārcēlāmies uz zemē ieraktu baraku, ko paši uzbūvējām. Jaunajā — 1946. gadā sākās pratināšana, t. i., filtrēšana. Vienu daļu laida uz mājām, bet virsniekus un brīvprātīgos apcietināja. Mani un vēl dažus janvāra vidū pārveda uz kolonnu, kur 25. janvāra naktī mūs apcietināja. Sēdējām izmeklēšanas kamerā. Naktīs mūs veda uz pratināšanu. Interesanti, ka krievi visus «netīros» darbus darīja naktīs: pārvešanas, apcietināšanas, nošaušanas ... 1946. 29.03. mani tiesāja Maskavas apgabala Ie.M karaspēka Kara tribunāls. Sodīja ar brīvības atņemšanu uz 10 gadiem un tiesību atņemšanu uz 5 gadiem. Kad mēs Ķurzemē kaptulējām, par tādu varbūtību kā tiesāšanu un sodīšanu nemaz nedomājām. Ko tad mēs bijām noziegušies? Mēs cīnījāmies pret iebrucēju — ienaidnieku, aizstāvējām savu dzimteni. Pasaules vēsturē nav gadījuma, kad karavīri pēc kara beigām būtu sodīti! Kopā ar mani kamerā sēdēja ltn. **Neiburgs** no Rīgas. Par cik viņš bija liela auguma vīrs, tad viņš vairāk izjuta kaloriju trūkumu organismā. Viņš pat atsacījās iet uz pastaigām, lai lieki netērētu enerģiju. Mēs ar Andreju Neiburgu bijām kopā arī filtrācijas nometnē. Kādu dienu ārpus zonas darbos Andrejs bija iemainījis kukuli maizes, apm. 3 kg. Vakarā, pārnācis no darba, dabūja savu dienas devu 0,6 kg; un to visu 3,6 kg maizi viņš tajā vakarā apēda. Uz nometni mani aizsūtīja 1946. g. jūnijā. Nonācu Ustvimlēgerī, 400 km aiz Kotlasa meža darbos. Biju distrofiķu grupā, mani iedalīja vieglā brigādē. Bet lieta jau tāda, jo vieglāks darbs, jo mazāk maizes. Pēc kādas nedēļas prasījos uz smagāku darbu — balķu vešanu no meža, jo tur deva 200 gr. maizes vairāk, tomēr maz palīdzēja, jo kādu vakaru, nākot uz nometni, es ceļmalā nespēkā pakritu un paliku guļam. Konvojs pārējos brigādes locekļus aizveda uz nometni, bet pēc tam ar 2 vīriem nāca man pakaļ un aiznesa mani uz nometni un ielika ambulancē. Ambulancē par dakteri strādāja latvietis **Zemītis**, ar kuru kopā sēdēju cietumā un reizē aizbraucām uz nometni. Pēc kāda laika dr. Zemītis mani ieskaitīja veselības uzlabošanas grupā ar darbu nometnē. Kļuvu par dieninieku barakā. 1950. g. pienāca šķirošanas dienas: šķiroja politieslodzītos no kriminālistiem. Spēcīgākos aizsūtīja uz Karagandu, bet mani kopā ar daudziem citiem — uz invalīdu nometni Abezā. Bija liela

mirstība. 1953. gadā mūs — spēcīgākos — atlasīja sūtīšanai uz Intu — uz šahtām. Tad jau rēķināja ieskaites dienas. Kas labi strādāja, par vienu nostrādāto dienu atskaitīja trīs dienas no soda beigām. Uz tā pamata mani atbrīvoja no lāģera 1955. 17.03. Kaut gan izbraukt nekur nedrīkstēju, tomēr uz vienu vietu man izbraukumu deva — tas bija Omskas apgabals, uz kuriem 1949. g. bija izsūtīti mani vecāki — 76 un 80 g. veci veciši. Kaut gan manā atbrīvošanas laikā viņi jau bija miruši, tomēr izbraukt uz turieni man atļāva. Spilgtākie iespaidi Intā ir pieminekļa atklāšana latviešiem Intas kapsētā 1956. g. vasarā. Pieminekļa autors bija tēlnieks **Sidrabs**. Pieminekļi bija attēloti tautu meita ar dzijas kamolu rokās. Šo pieminekli atklājot, pirmo reizi atklāti tika nodziedāta mūsu himna «Dievs, svētī Latviju». To pēc savas runas uzaicināja nodziedāt 1941. g. 14. 06. aizvestais un 2 reizes sodītais **Jānis Sprīngis**. Pēc tam gan dažī tika izsaukti uz vietējo čeku, bet beidzās viss samērā mierīgi. Izbraukt uz Latviju mums atļāva 1956. g. oktobrī.

Lauva Valdis, dz. 1935. g. Apcietināta ģimene Sidgundas Tālavās. TNA-12667/2. Tēvs **Voldemārs** — aizsargs. (Sk. 2. sēj. repr. aizsargi). Māte **Emilija** ar bērniem izsūtīta uz Krasnojarskas novadu, Dzeržinskas rajonu. Valdis atgriezies Latvijā 1946. g. jūnijā.

Leiboms Kārlis, dz. 1915. 24.07. Madonas apr. Sausnejas pagastā. Lauksaimnieka dēls. LU studēja Inženieru zinātnes. 1941. g. vasarā, kara sākumā piedalījies pagastā vietējās okupācijas varas likvidācijā, atjaunojot bijušo pagasta pašvaldību. Leģionā netiku iesaukts slimības dēļ. 1944. gada rudenī devos uz Kurzemi bēgļu gaitās. 1945. g. pavasarī (pēc kapitulācijas) biju filtrācijas nometnē Kuldīgas raidstacijā, kur tiku uzzīmēts un nokļuvu čekas pagrabos, no kuriem kājām nonācām Liepājā, bet toreiz vēl uz plašo dzimteni netikām aizsūtīti papīru sajukušanas dēļ. Pēc tam atgriezies Ventspils apriņķī, Edoles pagastā. 1945. g. decembrī tiku apcietināts, un no Ventspils čekas nogādāts Rīgā, kur man tika inkriminēti nodarījumi 1941. g. vasarā. 1946. gada maijā mani notiesāja uz 10 gadiem un pieciem gadiem bez tiesībām. Maija beigās tikām izvesti uz Krieviju — Vorkutu, kur strādājām pie dzelzceļa līnijas iztaisošanas. Pēc tam mani pārveda uz Beļskas pilsētu, tad tālāk uz Kemerovu un pēc tam uz Kolīmu. Tur strādāju dažādās nometnēs kā tehniskais darbinieks. Kādu laiku biju arī pie zelta ieguves. 1945. gadā

tiku atbrīvots, ieskaitot arī izstrādes dienas. Latvijā atgriezās 1955. gada rudenī, bet Rīgā pierakstīties neļāva. Tikai 1968. gadā atgriezās Rīgā. Līdz arestam dzīvoju Ēdoles pagasta «Skaidrājos». Kolimā biju Susumānā. (Arhīva lietas Nr. 15977).

Leimanis Jānis, dz. 1918. g. 22. februārī Lubānas pagastā. Pirms kara dzīvoju Lubānā, biju precējies. 1942. gada martā brīvprātīgi aizgāju kārtības dienestā. Tā kā biju beidzis Latvijas Kara skolas pirmo kursu, tad mani nosūtīja uz Bolderāju pabeigt otro kursu. Rudenī man piešķīra leitnanta pakāpi un nosūtīja uz 18. bataljonu Baltkrievijā. Bataljona komandieris bija Rubenis. 1943. gada jūnijā bataljonu pārformēja un nosūtīja uz Volhovu. Es nokļuvu Lobes pulkā un biju bataljona komandieris. Atkāpjoties uz Ostrovu, saslimu. Līdz 1944. gada maijam biju Kauņas kara hospitālī. Pēc tam biju pie Bauskas, kur atsitām krievu uzbrukumu. No turienes mūs nosūtīja uz Cesvaini un iekļāva 19. divīzijas sastāvā. Piedalījās kaujās pie Mores. Izgāju cauri visām Kurzemes lielkaujām.

Pēc kapitulācijas nokļuvu Šauļos, tad Jelgavā un Kolomnas filtrācijas nometnē. Tur mani arestēja un ielika cietumā. Kara tribunāls piesprieda nāves sodu, tas bija jau rudenī. Tad aizsūtīja uz Maskavu. Nosēdēju Butirkas cietumā, nāvinieku kamerā, līdz 1945. gada Ziemassvētkiem. Tad nāvessolu aizstāja ar 10 gadiem ieslodzījumā. Maskavā biju kopā ar leitnantu **Artūru Ribenu**. Pārsūtīšanas cietumā saformēja ešelonu un nosūtīja uz Nižņij Tagilu. Neko prātīgu ēst nedeja. Bija jāiet pie smagiem darbiem, kalt sasalušu zemi māju pamatiem. Pēc slimības strādāju vieglāku darbu metālu konstrukciju rūpnīcā. 1954. gadā tiku atbrīvots. Atbraucu uz Latviju un sāku strādāt celtniecībā.

Nometnē biju kopā ar dižkareivi **Klaperu** (mira 1946. gadā Tagilā) **Oļģertu Pakalnu**, **Haraldu Kupču**. **Leimanis Kārlis** — brālis. Bijis aizsargs. Notiesāja 1945. gadā uz pieciem gadiem. Bija Urālos, cirta mežu. Latvijā atgriezās 1953. gadā.

Leja (dz. **Petrova Vera**. (TNA-7699/2 Dz. 1915.15.02. Dzīv. Rīgā, Dzērbenes 5—9.) Pirmā pasaules kara laikā bija ģimene bēgļu gaitās. Latvijā atgriezāties 1921. gadā. Māte aizgāja bojā traģiskā nāvē. Ar brāli uzaugām tikpat kā bāreņi, jo tēvs apprecējās otrreiz... Man brālis 2. pasaules kara gados bija latv. leģionāru rindās. 1940. gadā apprecējos ar **Alfonu Leju** (TNA-7700/2 Dz. 1912. g. 27.10).

1941. g. mūs izsūtīja. Apcietinātāju vidū bija vairāki aziāti, taču bija arī viens latvietis — kautkāds gvardists... Viņš ieteica kautko ņemt līdzi, kādas drēbes un pārtiku. Taču laikam zināja, ka mūs vedīs tālu prom... Teicu, ka neko neņemšu, jo neesmu neko noziegusies un mani drīz vien atlaidīs. Jā, cik mēs toreiz bijām naivi! Reizē ar mums izveda **Gobu** ģimeni no Ropažu ielas 134/138—10. Viņiem bija divas mazas meitenītes: Zigrīda — 12 g. v. un Vizbulīte — 3. g. veca. **Goba Paulis** (TNA-10237/3 dz. 1891. g. 9.08.) Miris. Arī sieva **Emma** (TNA-23094/2 Dz. 1901.14.06.) ir mirusi.

No Šķirotavas mēs, sievietes, nokļuvām Kargasokā. Vīrus no mums atšķīra jau Rīgā... Taču kaut kādā neizskaidrojamā veidā daži vīrieši, tai skaitā arī mans vīrs un arī Goba, nokļuva turpat kur mēs. Un mēs bijām kopā līdz 1943. gadam. Tad manu vīru apcietināja. Kopā ar Pievolgas vāciešiem, es pēc vīra apcietināšanas aizbraucu uz citu rajonu. Tur bija darbs kara rūpniecībā. 1944. g. ziema bija ļoti smaga un grūta. Izplatījās dažādas sērgas: izsūtuma tīfs, dizentērija, vedera tīfs. Saslimu arī pati. Saslima ar dizentēriju arī dēls. Viņš nomira. Paliku viena. Ilgi vienā lēģerī dzīvot neļāva. Pārsūtīja no nometnes uz nometni.

1947. gadā no Novosibirskas atbēgu uz Latviju. Braucu kopā ar **Elvīras Birzes** (TNA-288/2 dz. 1905.18.02.) meitu **Astru**. Tagad — Avotiņa Astra. Padzīvot Latvijā iznāca neilgi. Drīz vien mani apcietināja un notiesāja uz trijiem gadiem par bēgšanu no izsūtījuma. Pēc notiesāšanas mūs aizveda uz Sarkandaugavas fabriku «Provodņiks», kur tajā laikā bija lēģeris. Tur es sabiju divi gadi. No turienes aizveda uz Jelgavu. Kad bij pagājuši piesprieštie gadi, mani ar etapu nogādāja atkal Sibīrijā. Nokļuva Karasokā, Kulundas stepē. Tas ir aiz Novosibirskas, kur kursē Bar-naulas dzelzceļš. Biju tur līdz 1957. gadam.

Mans vīrs sabija nometnēs 12 gadus. Pēdējās nometnes Kemerovskā. Latvijas laikā mans vīrs bija aizsargs. Sods viņam bija 12 gadi. Pirms krievu ienākšanas viņš strādāja Aviācijas pulka darbnīcās. Izsūtījumā biju kopā ar **Ulmani Ģetrūdi**. (TNA-5213/2 dz. 1926.25.05.). Viņi bija no Ropažu ielas 130—3. Māte Ģetrūdei bij mirusi. Izsūtīti arī tēvs un brālis. Vēl bija **Akmens** ģimene. Tie visi miruši.

Lepo (Alksnis) Lilija (Alksnis Lilija). 1947. g. janvāris — mana astoņpadsmitā dzimšanas diena. Latviešu zēni, kas

cīnījās leģionā — dzīvoja kā zvēri meža alās. Dienu un nakti braukāja mašīnas ar «iznīcinātājiem», kas ķēra meža brāļus. Pārspēks bija iebrucēju pusē. Vai nu nāve, vai Sibīrijas vergu nometnes gaidīja gan partizānus, gan viņu atbalstītājus daudzās lauku sētās. Arī mani. Kādu nakti mūsu mājās iebruka zili formainie vīri — čekisti. Viņu komandieris notēmēja pret mani pistoli un, nosaucis sevi par Balodi, pavēlēja visiem palikt uz vietas. Mani arestēja, sasēja rokas un iesveda mašīnā. Aizveda uz cietumu. Cietuma uzraudzi — nežēlīgu sadisti — sauca Brīvule Elza. Jau 1941. gadā Valmieras cietumā ar Brīvules piedalīšanos tika apšauti daudzi politiešlodzītie. Pati aizbēga līdz komunistiem. Pēc kara atgriezās... (Iznāca 1955. gadā satikt Brīvuli. Viņa slēpās zem cita uzvārda, un ļoti pārbijās, kad uzzināja, ka es visu atceros...). Tribunāls man pieprasīja augstāko soda mēru. Tad paziņoja spriedumu: desmit gadi. Biju iemīļējusies puisī **Ērikā**. Viņam piesprieda nāves sodu, un tad samainīja uz 25 gadiem. Ēriku aizveda uz Tāļajiem ziemeļiem. Visvairāk mani satricēja un skumdināja latviešu tautas gļēvums: tikko kādu notiesāja par pretpadomju darbību, tā sauktā tauta — sāka vairīties no notiesāto piederīgiem. Cik gan cilvēks kļūst nožēlojams, kad viņam draud samaitāt savu padomisko reputāciju! Rīgas pārsūtīšanas punktā satiku no Rīgas **Everta** kundzi, baletdejojāju — **Liliju Strēli** no Liepājas, pianisti **Rasmu Ozoliņu** no Rīgas un **Valiju Mazpali** no Tukuma Braucām kopā ar kriminālistēm. Pa ceļam viņas uzbruka un mūs aplaupīja. Tās nebija sievietes, bet deģenerētas mežones, istu izdzimteņu bars — krievietes. Nokļuva Kazahijā. Man iedeva verga numuru — I-A-245. Numuru varējām noņemt pēc Staļina nāves. Sardzes raudāja, mēs priecājāmies par tirāna aiziešanu viņsaulē. Pēc atgriešanās Latvijā visus sagaidīja novēršanās un vairīšanās. Arī pēdējo gadu notikumi neienesa neko pozitīvu represēto dzīvē. Neticu nevienam — ne valdībai, ne Tautas fronteī, ne LNNK... Diemžēl aizsietām acīm neprotu pa pasauli staigāt: nevaru neredzēt, ka tie, kas tikuši pie varas, domā tikai par savu labumu.

Lesčanovs Antons. Esmu viens no tiem, kas cīnījies Latviešu leģionā: 19. divīzijā — 42. un 43. pulkā. Pirmais pulka komandieris pulkv. Veiss, otrais pulka komandieris pulkv. Osis. Pirms kara beigām pulku komandēja Reinholds. Bataljona komandieris majors Ruks; rotas komandieris kap. Ziemeļis. Pēc apmācībām nosūtīja uz Vol-

hovas fronti. Septembrī iesākās Volhovas kaujas. Turpinājās apmēram 2 nedēļas. Pie Veļikajas upes krastiem no komunistu armijas puses kritušo bija ļoti daudz. Pie Veļikajas upes no rotas palikām 7 cilvēki. Viens virsseržants, rotas rakstvedis un pieci kareivji. Mūsu rotas septiņus cilvēkus piedalīja pie sapieriem. Nesām uz pirmajām līnijām dzeloņdrāšu pinuma režģus. Nakts bija mēness apgaismota; uzlidoja Staļina ērgļi un sāka bombardēt. Virsseržantu un mani ievainoja. Mani aizsūtīja uz Daugavpili, pēc dienas uz Kauņu. Pēc pāris nedēļām uz Varšavu. Slimnīcā pavadīju 5 mēnešus. No Varšavas slimnīcas ārsti sūtīja uz Francijas pierobežu — pavadīt slimības piešķirto atvaļinājumu. Mēs visi latvieši nepiekritām; pieprasījām, lai sūta uz Latviju. Latvijā ieradāmies caur Lietuvu septembra sākumā. Nonācām frontē, pie Bauskas. Pēc dažām dienām sarkanie nāca uzbrukumā. Šinī kaujā aiztriecām neuzvaramos staļiniešus līdz Mežotnei, pāri Lielupei... Šinī kaujā saņēmām gūstekņus. Pārbaudot viņu somas, atklājās: viņiem nav maizes! Sabērti graudi somās, kabatās... Gūstekņi stāstīja: Kad iekaros Latviju, viņi varēsot ņemt ko grib! Piedalījos Džūkstes Ziemassvētku kaujās. Džūkstes kaujās piedzīvoju otro reizi, kad no rotas palikām 11 cilvēki. Par Ziemassvētku kaujām tiku apbalvots ar 2. pakāpes Dzelzs krustu. Lestenes kaujās ievainoja otro reizi, bet paliku ierindā. Otrā ievainojuma šķembas nēsāju vēl šodien... Blīdenes kaujās ievainoja trešo reizi. 6. maijā Remtes frontē ievainoja 4. reizi. Ambulancē sabiju vienu dienu; vieglāk ievainotos atsūtīja atpakaļ uz ierakumiem. 9. maijā ritā sarkano pusē parādījās balti karogi. Paziņoju rotas komandierim kapteinim Ziemeļim. Apmēram pēc stundas no krievu puses nāca delegācija. Pavēle bija: Uz delegāciju nešaut! Delegācijas sastāvā bija 6 cilvēki — 1 virsnieks, kapteiņa pakāpē. Rotas komandieris Ziemeļis delegāciju sagaidīja. Sarkanarmiešu kapteinis sasveicinājās ar kapt. Ziemeļi. Izrādījās — abi mācījušies Karaskolā. Kapteinis Ziemeļis ar krievu delegāciju aizgāja uz bataljona štābu. Vakarā atstājām ierakumus, devāmies ceļā. Naktī visa rota izklīda. Uz ceļa satikām sievieti, kura pastāstīja, ka Kabilē jau esot krievi... Pie Ādgēru mājām koka caurumā noslēpu savus apbalvojumus un dokumentus. Iegājām Ādgēru mājās; iznāca pats saimnieks. Aprunājoties pieprasīja no mums automātus; iedošot pārtiku... Pie Plostkroga mūs saņēma. Konvoja pavadībā gājām uz Kandavu. Ejot cauri Kan-

davai, redzējām, ka pie vienas mājas puķu dārziņā bija nošauti 4 leģionāri. Ejot caur Rūmeni uz Sabiles staciju, pienākot kolonnai pie kādām mājām, kolonnu apstādināja; piedzērušies krievi, pieprasīdami konvojam — lai atļauj no kolonnas katru desmito cilvēku nošaut. Bija jau noskaitīti kādi 30 vai vairāk cilvēki, kas bija domāti nošaušanai. Krievi sagatavoja divus ložmetējus; piejāja uz zirgiem 2 augstākas pakāpes virsnieki; sāka jautāt konvojam, kas te notiek. Viens virsnieks izņēma pistoli no kabatas, vienu krievu zaldātu aizraidīja uz viņpasauli, otrs raudādams aizgāja. Kolonnai pavēlēja doties tālāk... Kolonnu vairākās vietās apturēja. Civilpersonas, gar kolonnu ejot, uzzīmēja cilvēkus, kurus izņēma no kolonnas ārā. Tāda situācija atkārtojās vairākās vietās. Sāka pratināt. Ik pēc stundas nāca uzzīmētāji, katru reizi izņemot cilvēkus no ierindas. Jelgavā vienu leģionāru nošāva, jo bija piegājis par tuvu žogam. Jelgavā gulējām uz klaja pagalma dubļos. No Jelgavas izbraucām 23. jūnijā 1945. gadā, aizrestotos lopu vagonos. Braucot pa Krieviju, nedeļa ūdeni; bijām iesūtīti ziemeļos — laizījām apledējušos vagona dzelžus. Tad ešelons pagriezās atpakaļ uz dienvidiem. Iebraucām Maskavā. Braucot uz lāģeri, ceļa malā stāvēja krievi, krievenes, bērni, pusaudži apmētāja ar akmeņiem, pagalēm, saukdami: «Fašisti! Tā jums vajag!» Mans lāģera numurs — 0239. Vēl atceros dažus, ar ko biju kopā lāģerī: **Krūmiņš Jānis** no Vidzemes pie Burtnieka, **Legzdīņš Voldemārs** no Vidzemes pie Burtnieka, **Smilga Jēkabs** no Rūjienas, **Eglītis** no Ilūkstes, **Mičulis** no Viļāniem, **Bumbieris** no Aizputes, brāļi **Branaburgi** no Jaunsvirlaukas. Kas neizstrādāja normu, tam maizi samazināja. Zupā bija ūdens, kurā bija dažas sēnaldas. Darbs bija smags: ar lāpstām bija jārok kanalizācijas grāvji — 3 m dziļi. Strādājām 12—14 stundas dienā. Daudzi nomira no bada, lāģerī ēdām zāli. Izejot darbā uz būvlaukuma, pēc kārtas gājām ēst zāli. Lāģerī bija karceris. Bija tur jāstāv līdz ceļiem ūdenī. Notika pratināšanas. Rokot dziļos grāvjus, sabruka šahta, divus nositot. Kad atbrīvoja no lāģera 1947. gada novembrī, lāģera priekšnieks, izlaizdams pa vārtiem, atgādināja: — Nebrīnieties, ka atvedīs vēl atpakaļ! Jo lāģerus mēs nelikvidēsīm... Mani apbalvojumi 2 gadu laikā: 2. pakāpes Dzelzs krusts; sudraba trieciennozīme (vajadzēja saņemt zelta, bet beidzās karš); Zelta ievainošanas nozīme (jo esmu 4 reizes ievainots); Kurzemes ielenkuma lenta; Liepājas aizstāvēšanas lenta.

Dažas dienas pirms kara beigām paaugstināja par virsseržantu. Lestenes frontē pie «Kanneniekiem» krievi mūsu vada zaldātu **Auziņu Augustu** pārvilka gūstā, laikam bija gulējis. Mans vada komandieris leitn. **Cepure** krita pie «Kannenieku» mājām. Tur krita seši cilvēki. Otrs vada komandieris leitn. **Goba Jānis** krita pie Lestenes «Sveikuļiem». Pie Remtes «Lāčiem» 1. maijā 1945. g. likvidējām krievu poļitruku grupu, kura gribēja ielauzties mūsu aizsardzības līnijās. Lestenes frontē 2 reizes mani aicināja **Vulfsona** k-gs, lai pāreju ar savu vadu krievu pusē. Blīdenes frontē aicināja visu rotu, lai padodamies gūstā.

Liberts Alberts, dz. 1935. g. 15.04. Rīgā. Arestēja kopā ar māti un 6 brāļiem 1941. g. 14.06. no Rīgas, Olīvu ielas 3—5. TNA-15219/2. **Liberts Alma**, 40 g. v. — māte. Brāļi: **Vizulis** 13 g. v., **Edgars** — 12 g. v., **Uldis** — 10 g. v., **Valdis** — 5 g. v., **Jānis** — 4 g. v., **Indriķis** — 2 g. v.

Izsūtījumā bijām līdz 1945. g. 13.08. Tad atgriezāmies Latvijā, bet 1949. gadā izsūtīja otrreiz. Līdz 1956. g. 15.07.

Atgriezās Latvijā 1959. g. beigās.

Nometinājuma vietas: no 1941. g. jūnija līdz 1945. g. augustam — Tomskas apg., Kargasokas raj., no 1949. g. līdz 1955. g. — Tomskas apg. Asinovas raj., līdz 1956. g. — Tomskas apg. Kolpačevas raj., 1949. g. izsūtīja no Valmieras raj. Kocēnu pag. «Lībertu» mājām. Otro reizi izsūtījumā bijām — mana māte un četri viņas dēli (mani ieskaitot).

Lidums Hugo, dz. 1914. g. Rīgas apr. Pabažu pag. 1938. g. iestājos Kara skolā. Beidzu 1940. g. Skaitījamies 14. izlaidums. Dienests zenītartilērijā. 1941. gadā nebiju Litenē, bet gan Mangaļsalā, kur atradās zenītartilērijas daļas. Tomēr arī no Mangaļsalas vāca kopā izvedamos virsniekus. Mēs, daži virsnieki bez vadības ziņas bijām noīrējuši istabiņu nometnes tuvumā. Un tā kā par šo dzīvoklīti neko nezināja, tad arī palikām daži nearestēti. Bija meklējuši 14. jūnijā līdz pašam vakaram mūs, bet tā arī neatrada. Un tomēr vēlu vakarā tikām aizturēti. Kapteini Zariņu arestēja, bet es — nebiju sarakstos. Tajā laikā jau mēs kopš janvāra skaitījāmies sarkanarmieši... Gulbenē bija iespēja demobilizēties. Visi iegājām mežā. Tur mūs savās partizāņu vienībās savāca pulkvedis Aperāts. Mēs bijām ap 300 virsnieki un vairāki tūkstoši kareivji. Tie, kuri pēc vāciešu ienākšanas devās uz Rīgu caur Pļaviņām, tika aizturēti un nosūtīti uz konclēģeriem Bavārijā. Atgriezās tikai 1942. gadā un bija ļoti novājējuši... Citi, kas bij

gājuši pa citu ceļu, laimīgi nokļuva Rīgā. Ne jau visiem vāciešu ienākšana atnesa gaidīto. Kad nokļuva Rīgā, Hāzners un Veiss jau bija kaut kādas vienības jau sastādījis. Un izskatījās, ka mēs — latviešu virsnieki — neesam vajadzīgi. Toreiz vācieši bij pārliecināti, ka vieni paši pieveiks krievus.

Latviešu biedrības namā bij it kā tāds štābs. Un kad reiz tur iegriezās, man sacīja, ka mani esot meklējis pulkvežleitnants Osis. Es Osi nepazinu. Kad pie viņa aizgāju, Osis sacīja, ka mani esot ieteicis Aperāts un man būšot jāiet uz Rīgas centrālcietumu par priekšnieka palīgu. Osis man paskaidroja, ka vācieši arestējot ne tikai komunistus, bet arī nacionālistus un mums vajag cilvēku, kas uzturētu sakarus ar tiem, kas ir cietumā. Un tā es 1941. gada beigās nokļuva cietuma apsardzes aprindās. Cietumā atradās gan tādi, kas bij izdevuši pagrīdes avīzi (ne jau komunistisku), gan dažādas pretvācu grupas pārstāvji. Viens, ko es varēju viņiem palīdzēt, bija — iekārtot kādā vieglākā darbā — kaut vai bibliotēkā. Drīz vien mani iecēla par cietuma ārējās apsardzības rotas komandieri. Cietumā nostrādāju līdz 1943. gada vidum, jo tad Osis aizgāja uz leģionu. Līdz tam Osis skaitījās kārtības dienesta priekšnieks. 1943. gada rudenī aizgāju brīvprātīgi uz leģionu. Kad nokļuvām Kurzemes katlā, tad Dundagā ieradās majors Stipnieks un visiem noprasīja, kas gribot karot frontē, lai sper soli uz priekšu, pārējos sūtišot uz Vāciju... Es biju viens no tiem, kas paspēra soli uz priekšu. Tātad par karošanu Kurzemē. Sākumā biju zenitniekos, bet pēc tam štābā par sevišķu uzdevumu virsnieku. Kapitulācijas dienā esam Kabilē. Kādi 90 leģionāri izlēmām nepadoties un iet mežā. Mūsu pulkvedis (Gusevs) sacīja, ka viņš esot par vecu, lai uzsāktu partizānu gaitas, un viņš izlēma padoties gūstā. Mēs vairākās apvidus mašīnās sakrāvām ieročus un braucām Ventspils virzienā. Drīz vien mūsu lielā kaujas vienība mežā sadalījās vairākās grupās. Es pievienojos grupai, kurā bija 7 cilvēki. Vairākas mežu «ķemmēšanas» pārlaidām pāri, jo bijām apvidū, kur karavīru ķēdes ne visai labprāt gribēja ložņāt.

Lauku iedzīvotāji visi bija ļoti atsaucīgi un palīdzēja mums ar pārtiku, lai gan sacīja, kas vīrs zemes, to nobradā stirnas, kas zem zemes, to izrok meža cūkas, bet pārējo atņem krievi. Kādu laiku biju kopā ar virsleitnantu Dobelgruntnieku, ar kara ziņotāju Jāni Zalcmāni, kuru pārveda pāri jūrai Elmārs Šķobe.

Vēlāk bijām trīs — virsleitnants Baltiņš un virsleitn. Straubergs no Burtņiekiem. Kāds zemnieks mums visiem sadabūja piemērotus uzvalkus. Un tad mēs varējām brīvāk pārvietoties. Ilgāku laiku dzīvojām kādās mājās. Taču Baltiņam tas likās garlaicīgi un viņš aizgāja pie Ziemeļvidzemes partizāniem un tur it kā esot apcietināts. Straubergs sev un man izgatavoja primitīvos apstākļos dokumentus, kas apliecināja, ka esam izgājuši filtrāciju. Nodzīvoju dažādās vietās līdz 1948. g. 22. jūlijam. Tad arestēja. Pirmā pratināšana ilga 26 stundas. Piesprieda nāves sodu. Uz kautkāda dekrēta pamata nāves sods tika nomainīts ar 25 gadiem. Nosūtīja uz Vorkutu. Biju 8. un 40. šahtā. Tur atrados līdz 1955. g. septembra mēn. 1955. g. piedalījos Vorkutā lielajā streikā. Atbrauca no Maskavas prok. Rudenko. Kamēr biju nometnēs, sieva bij izdzīta no dzīvokļa un arī no Rīgas. Dzīvokļa iekārtu pievēca čekisti. Pievēcējs bija čekas pulkvedis Gogiļevs.

Indzeres Olga liecība par brāli un māsīcu.

Liepiņš Ādams. Mans brālis **Liepiņš Ādams**, dz. 1904. gadā Rūjienā — strādnieks. Obligāto karaklausību viņš pavadīja uz kara kuģa «Virsaitis».

Pēc demobilizēšanās brauca kā kurinātājs uz tālbraucēju tirdzniecības kuģiem. Trīsdesmitajos gados viņš zaudēja darbu. 1932. gadā legāli ar dokumentiem aizbrauca uz Ļeņingradu. 1937. gadā ir paņemts. Bojā gājis Arhangeļskas apgabalā.

Mana māsīca **Liepiņa Ella-Marta**, viņai nav kapa vietas, ne piemiņas plāksnes ar uzrakstu «Nezināma».

Liepiņa Ida, dz. 1915. g. Taškentā. Izsūtīta 1946. gada 13. maijā uz Tomskas apgabala Ķalpaševas rajonu. 1950. g. 27. oktobrī apcietināta. Tiesāta par kontrevolucionāro aģitāciju un propagandu. Sodu izcieta Kazahstanā, Džezkazganas apgabalā. 9. brīvota 1955. gada 1. septembrī.

Liepiņš Voldemārs, dz. 1920. g. Madonas apr. Mētrienas pag. Līdz arestam dzīvoju Kuldīgas apr. Vārmes pag. Mani arestēja 1945. g. 13. maijā. Notiesāja Magadanas apgabala VDK Karaspēka Kara tribunāls 1946. g. 13.02. Pants — 58.1a.

Nometnēs biju Magadanas apgabalā.

Atbrīvoja 1956. gadā.

Liguts Verners, dzimis 1915. gada 22. septembrī Liepājas apriņķī Aizviķu pagastā. Vecāki lauksaimnieki. Tiku iesaukts karadienestā 1937. gada pavasarī. 1937. gada sep-

tembrī iestājos Karaskolā, kuru beidzu 1939. gada 31. augustā. Pēc Karaskolas beigšanas dienēju 5. Cēsu kājnieku pulkā.

1941. gada 14. jūnijā Litenē veda uz kaujas mācībām: nelielā birzītē bija maskēti novietotas tanketes ložmetēji, un tur bija arī speciālās vienības — zilcepurainie. Tur mūs atbruņoja, arestēja un aizveda uz ešelonu, kas stāvēja Gulbenē. Tur bija 70 vagonu. Mūsu ešelonu tiešā ceļā veda uz Krasnojarsku. Tad ar baržām mūs aizsūtīja uz Noriļsku. Tur jau bija dažas barakas gatavas, vēlāk daļu mēs paši vēl cēlām. Noriļskā ieradāmies 1941. gada 10. augustā. Pēc nedaudz dienām mūs sāka izsaukt pa vienam izmeklētājs. Izmeklētājs uzdeva dažādus jautājumus. Piemēram: «Kā jūs skatāties uz sarkano armiju? Vai viņa bija pietiekoši apbruņota, lai sagaidītu ienaidnieku? Kā jums patika sarkanās armijas ietērps? Kas no jūsu armijas daļas ir ieradušies šeit?» Tos, kuri negribēja atbildēt, turpat ievietoja karcerī. Karceris bija uzcelts uz mūžīgā sasaluma apaļiem baļķiem. Ja nepietika ar vienu nakti, tad turēja vairākas naktis. Ar to visa izmeklēšana un tiesa mums beidzās. Spriedumu bija izdarījuši Maskavā, tā saucamā Osoboje Soveščanije, kas sastāvēja no 3 cilvēkiem. Man piesprieda pēc 58. panta 10. punkta 10 gadus ieslodzījuma. Brigādēs bijām sadalīti, un sūtīja mūs uz dažādiem objektiem. Tur raka rūdu, kuras sastāvs un kura dēļ to raktuvi atklāja, bija — niķeļa un kobalta komponenti. No šiem komponentiem veidoja sastāvu, kuru lietoja tanku bruņām. No viena jaunā spāņu puīša es gribēju iemainīt kažociņu, tā kā mēs bijām vairāki domājuši gatavoties bēgšanai. Bet ziemas apstākļos tundrā ar vienkāršu apģērbu nebija nekādas cerības izdzīvot. Vēlāk stāstīja, ka tās brigādes ir bijuši tie, kuri pēc Pilsoņu kara Spānijā bija bēguši uz PADOMJU SAVIENIBU. Poļi bija tie, kas tika arestēti pēc Polijas sakāves. Apstākļi bija ļoti grūti. Mūsējais bija karavīru kontingents, sastāvošs no latviešu, lietuviešu un igauņu virsniekiem, kuri bija vēl spēcīgi. Baidījās, ka viņi varētu izdarīt kādu sacelšanos. Pulkvedis **Kaļķis** un citi augstākie virsnieki nometnes priekšnieku uzaicināja padalīties, kāds tad mums ir statuss. Ja esam internēti, tad mūs nav jāsūta darbā, bet, ja esam arestēti, kāds tam ir pamatojums.

Nākošā dienā konvoja pavadībā visus vecākos virsniekus aizveda uz Noriļskas nometņu pārvaldi. Viņiem vienkārši pateica: «Drīz jūs to visu dabūsi zināt.» Viņi

iebilda: «Tad mēs neiesim darbā.» Viņiem atbildēja: «Jāsaprot, ka Padomju savienībā — kurš nestrādā, tam arī nebūs ēst!» Ar to uzturu, ko mums deva, cilvēki pirmo ziemu laikam kāda puse nomira... Par bēgšanu jau bijām domājuši uz baržas. Mans pulka komandieris **Rudēvičs** bija kopā uz baržas, un mēs domājām, jaunie leitnanti, bēgt. Bēgšana nemaz nebija tik vienkārša, jo mēs bijām uz atsevišķas baržas; konvojs bija uz citas baržas, kas atradās tuvā. Uz konvoja baržas bija ložmetēji un prožektoru. Ja arī mēs būtu ielēkuši upē, tad prožektoru gaismā naktī mūs ar ložmetējiem būtu apšāvuši. Tikko atbraucām Noriļskā, arī tur mēs pieci bijām sagatavojušies jau tajā pašā rudenī bēgt. Bijām jau sagatavojušies: no maizes devas iekonomējuši, atraujot sev dienšķo devu; sagatavojuši kādu cērtamo, lai tundrā nocirst var kādu krūmu vai egļu zaru; kādu duramo, ja tur gādītos tuvumā kāds lācis un galvenais — sērkokļus, — tos es biju aizlējis ar piķi. Tās mantas mēs atstājām zem jauncelamās barakas pamatiem. Kad mēs pēc 2 stundām atgriezāmies, tad vairs nekādas mantas neatradām. Tādā sakarā mums tā bēgšana izjuka.

Kad atbrīvojāties no nometnes, no 500 latviešiem, kas bijām aizvesti, varējām saskaitīt kādus 50...

1942. gadā vasarā es arī domāju par bēgšanu. Iedeva vienu ģeodēzistu un mani norīkoja viņam par palīgu. Un tad es izjutu, kas ir tundra. Dabūju ieskatīties, kas ir aiz tiem kalniem. Redzēju, ka te ir arī šādas un tādas ogas; redzēju, ka te ir dažādas zāles — platas un sulīgas.

1941. un 1942. gadā nedabūju nevienu biedru, kas man varētu tundrā nākt līdz. Tikai 1943. gadā pienāca viens karavīra tērpā un saka: «Nu ko, sildāties?» Viņš man jautā. «Tu jau šeit ilgi?» Saku: «Jā, no 1941. gada.» Viņš saka, ka šeit ziemas briesmīgas. Tā sākās mūsu iepazīšanās, bet, par cik viņš man nebija pazīstams, es viņam savus nodomus nevarēju uzticēt. Nākošā dienā dabūju apmēram zināt, kas viņš ir. Tad mēs dalījāmies tuvāk ar mūsu plānu. Mēs izlīdām tomēr vietā, kur 2 zonas saskaras... Arī šī bēgšana neizdevās... Nākošo reizi — tad bijām pieci bēdzēji. Bija jau septembra sākums, naktīs bija tumšāks. Smidzināja sīks lietutiņš, un suņi bija ielīduši būdā. Es pirmais skrēju pāri zonai... Lija lietus, un tas mūs iepriecināja, jo lietus būs noskalojis pēdas, un ar suņiem mūs neatradīs. Mēs gājām iekšā tundrā. Mēģinājām iet pēc iespējas tālāk no Noriļskas. Vakarā nonā-

cām pie ezeriņa; no alkšņiem nocirtām zarus, sarīkojām tādu kā būdu, un pirmo nakti pavadījām brīvībā. Tad mēs pagriezāmies uz Jeņisejas pusi. Mēs kādā vietā atradām purvāju, kur ļoti bagātīgi bija lācenes. Pēc dienas iznācām uz Jeņiseju. Gājām pa Jeņisejas malu. Pēc laika, jau krēslā, mazā tumsiņā dzirdejām motora pukšķēšanu. Es negribēju tā vienkārši padoties: paņēmu katliņu un teicu: iešu pēc ūdens. Mani tomēr noķēra, es biju spiests ieiet mājā, jo man nebija sērkokciņu. Tā mani arestēja. Aizveda uz Noriļsku, ievietoja cietumā. Prokurors man pieprasīja nāves sodu; piesprieda 10 gadus par jaunu. 1950. gada 2. decembrī visus nometņu vadībai aizdomīgos aizsūtīja uz speciālu nometni kalnos «Gorlag». Tur pa nakti durvis noslēdza, veda uz darbu stingrā konvoja apsardzībā. Pasludināja, ka ir iznācis Nolikums par ieskaitēm. Kādu vakaru sārgs ar automātu šāva uz tiem, kas stāvēja barakas priekšā uz lieveņa. Kas palika dzīvi, paķēra kritušos un ievainotos, aiznesa pie nometnes priekšnieka un nometa uz galda. Otrā dienā nometne darbā neizgāja. Visi bija ļoti disciplinēti. No apsardzes uz jumtiem bija aiz dzeloņdrātīm uzlikti ložmetēji. Nevieni negāja darbā. Otrā rītā grupa konvoju ar automātiem gatavojās ienākt zonā, no metnē. Mēs, izvietojušies apkārt ķēdē, tuvojāmies dzeloņstieplēm. Akcija izpalika, — tie ar automātiem aizgāja projām. Mūs aizveda tundrā uz vienu nometni.

1956. gadā atbraucu uz Latviju apskatīties, kā te ir. Te nebija tā, ka es justos savās mājās. Politehniskajā institūtā aizgāju pie saimniecības daļas priekšnieka Opincāna. Mani izjautāja. «Nevainīgu jau nevienu nesoda un neved projām. Es jūs pieņemt nevaru. Ja rektors pieņemtu, tad gan.» Rektors bija Mālmeisters. Mēs ar viņu obligātajā dienestā vienā bataljonā bijām. Viņš saka: «Ziniet, ja jūs Opincāns nepieņēma, es tur nekā nevaru teikt...» Darbu dabūju ostā.

No latviešiem atceros: **Pinka** (sk. 1. sējumu repr. virsn.), kurš bēgot no manis saņēma katliņu. Viņš bija virsleitnants. **Trukšāns Antons**. Nomira pulkvežleitnants **Klūga** (sk. 1. sēj. repr. virsnieki). Pinka bija militārais atašējs Polijā savā laikā. Klūga arī bija militārais atašējs (Francijā). Nomira **Blūms** (sk. 1. sēj. repr. virsn.), bija leitnants. Labs bokseris. **Raudiņš** (sk. 1. sēj. repr. virsn.) nomira; bija virsnieks.

Linarte (dzim. **Skrinda**) **Silva-Veronika** (dz. 1939. g. 26. II Daugavpils apr. Liksnas pag.). Izsūtīta kopā ar ģimeni

nijā, cik atceros, tā bija svētdiena, tika izziņots trauksmes stāvoklis un visu dienu gatavojāmies kara darbībai: pildījām ložmetēju lentas un sagatavojām citu kara tehniku kaujas gatavībā. Arī no Daugavgrīvas cietokšņa tika izbrauktas tālšāvēju artilērijas baterijas un pagriezti stobri uz Rīgas jūras līča pusi. To nemaz nezinājām, ka tā bija pēdējā brīvās Latvijas diena. Otrā rītā, izejot laukā, ieraudzījām Daugavgrīvā noenkurojušos sarkanās flotes vienību, ieskaitot zemūdenes. Tā mēs 17. jūnijā jau no paša rīta konstatējām, ka notikusi neatkarīgās Latvijas okupācija no Padomju Savienības puses. Pienāca 1941. gada 14. jūnija rīts. Nometnē redzēju, kā stāv un nervozē daži mūsu daļas virsnieki. Piegāju pie leitnanta **Gaiļa** (LKOK) un jautāju — ko viņi tādi satraukti gaida? Leitnants Gailis atbildēja, ka esot divizona komisāra pavēle: būšot jāiet uz divīzijas štābu uz kādām apvidus mācībām; viņa izbrīnu radīja tas, ka viss tik pēkšņi un negaidīti. Tā bija mana pēdējā saruna ar leitnantu Gaili, jo drīz pēc tam viņu kopā ar divizona komandieri pulkv. leitn. **Spalviņu**, leitnantu **Stumbri** un vēl diviem virsniekiem komisārs ar polītruku aizveda uz divīzijas štābu.

1944. g. 19. augustā tiku mobilizēts latviešu legionā. Kājās piedalījos pie Bikstiem, tiku ievainots. Pēc kapitulācijas nonācu Jelgavā pie cukurfabrikas stacijas. Pēc 2 nedēļu moku pilna ceļa nonācām Vorkutā. Tiku iedalīts pie ogļu pārlādēšanas. Darbs bija smags, normas lielas. Mēs tikām izsūkti līdz pēdējam. Uzturs bija ļoti bēdīgs. Barakā gulējām uz kailām divstāvu nārām; tās bija pilnas blaktīm, kas naktī sūca mūsu asinis; tomēr pārguruši to daudz nejutām... Vorkuta ir tīra lāģeru pilsēta — lāģers pie lāģera. Nāves nometnes ir tālu ziemeļos, un šīs neviens nezina un neredz... Barakā bija arī legionā mācītājs **Robežnieks**, kurš ar vāciešu starpniecību kādas divas reizes saņēma no Latvijas paciņas. Lāģeros ir nerakstīts likums, ka paciņas saturs vienlīdzīgi jāizdala starp barakā dzīvojošiem; ja to nedara, tad nežēlīgi izrēķinās. Tomēr mūsu mācītājs visu noēda pats un... brīnumainā kārtā palika nesodīts! Tad es nolēmu, ka mācītāja sludinātam nekad vairs neticēšu, jo kā tā varēja rīkoties? Vasarā, kad zeme atlaižas līdz 80 cm, tundrā tiek izraktas garas šahtas-kanāli, kur gāzt iekšā lāģerī mirušos. Tos krāva kā malku un gāza izraktajās šahtās. No lāģera izbēgt nebija nekādas cerības, jo kur tu mūžīgā tundrā radīsi patvērumu! Lietuvieši no citas barakas bija kādas

divas reizes bēguši, bet neveiksmīgi. Atceros, kā pie caurlaides vārtiem vēl ilgi turēja nošauto liķus, lai visi redzētu, kas gaidāms, ja mēģinās bēgt...

No 1941. gadā izsūtītajiem kāds puisis stāstīja, ka 1941. gadā viņi uz Vorkutu atvesti kādi trīs tūkstoši latviešu — daudz latviešu inteliģences, ar **Jūliju Druvu** priekšgalā; gandrīz visi nosaluši tundrā izraktajās šah-tās; dzīvi palikuši tikai kādi septiņi. Vai tā nav šausmīga latviešu tautas traģēdija? Garām gāja kolonna; klusu jautājām vienam — par ko? viņš atbildēja: — Aizsargs. Leģiona ārsts — profesora **Bieziņa dēls** reizē ar mani brauca vilcienā mājup.

Mālmāne Irēna, dz. 1922. g. Dikļu pag., **Mālmanis Pēteris** — t. dz. 1894. g., m. 1978. g., **Mālmāne Anna** — m. dz. 1896. g., m. 1976. g. Izsūtīti 1949. gada 25. martā no Limbažu rajona Ozolu pagasta «Kalnvirķiem» uz Amūras apgabala Kaganovičas rajonu. Nometināti valsts saimniecībā «Tālie Austrumi». Tur atradās līdz 1956. gada oktobrim.

Mateja (Tulinska) Emīlija. Tēvu — **Jāni Tulinski** apcietināja 1945. g. 17.01. Piesprieda 15 gadus. Tēvs lēģerī pavadīja 11 gadus. Mira 1959. gadā.

Mani izsūtīja 1949. g. 25.03. kopā ar vecāko māsu — **Valiju**. Mūs aizsūtīja uz Amūras apg. Serišenas raj. Birmas sādžu.

Māte — **Helēna** izsūtīta no Rēzeknes rajona; brāļi: **Miķelis** un **Viktors**, māsas — **Aleksandra** un **Leongrīna** — tika izsūtīti uz Omskas apgab. Isikkuļskijas rajonu. Māte izsūtījumā mira 1950. gadā.

Matizena Zinaīda, dz. 1915. g. Rīgā. Pirms izsūtīšanas strādāju Daugavpils apgabala tiesā. Izsūtīja 1949. gada 25. martā. Aizveda uz Amūras apgabalu. Pirmajā gadā bija jāmeklē pašiem, kur dzīvot. Pēc 3 gadiem mūs, vairākus latviešus, aizveda un nometināja vienā sādžā. Es sāku strādāt fermā pie teliņiem. Mamma strādāja vairāk pa māju. Par darbu mums nemaksāja. Tēvs pie mums ieradās 1955. gadā. Manu tēvu arestēja 1946. gadā. Notiesāja uz 10 gadiem un aizsūtīja uz Kazahiju. Tēvs Latvijā atgriezās pirmais. Es atgriezos Latvijā 1957. gada decembrī. Atbrīvoja mani jau 1956. gada decembrī. Tūlīt braukt nevarējām, jo nebija ko vilkt mugurā, bija jāizpārdod arī viss, ko vien varēja pārdot.

Mieze Emma. Piedzimu un uzaugu Kuldīgas apriņķa Padures pagasta **Cerecku** ģimenē, kur bijām 6 bērni. Vecā-

kiem bija neliela saimniecība, kur varējām turēt 2 govīs, 1 zirgu un pārējos — sīklopus. Ar savas saimniecības ienākumiem visi nevarējām iztikt; tā mēs, bērni — kā paugām, tā gājām pelnīties. Apprecējos 1935. gadā ar Jāni **Miezi**. Mūsu ģimenē piedzima 3 meitas: 1936. g. — Vera, 1938. g. — Mirdza, 1940. g. — Ruta. Tad pienāca 1941. g. 14. jūnijs, kad pie mūsu mazās mājiņas piebrauca smagā mašīna. Vīrs tobrīd vagoja kartupeļus, es biju apslimusi un gulēju. Mums pateica, ka pārsūtīs uz citu republiku. Mēģināju iebilst par savu veselību. «Nēmēji» bija apbruņoti (viens krievu tautības, 2 latvieši), teica, ka ģimenes nešķirot, jābrauc visiem kopā. Mūs aizveda uz Skrundu, ielādēja lopu vagonos. Tur mūs atšķīra no vīra. Paliku ar 3 mazajām meitenēm. 10 mēnešus vecajai Rutai es nevarēju dabūt ne pienu, ne ko citu... Mani aizveda uz Krasnojarskas apgabala Rebinskas rajonu, Ušborgas kokzāģētavu. Tā mēs pirmajos gados ēdām mazliet maizīti, vasarā arī zāli. Lai izsalkumu apmierinātu, ziemā zem sniega meklējām neizkultās vārpas. Vārpiņas liku uz plīts, izžāvēju, izberzu, ar pudeli saspiedu un vāriju bērniem putriņu. Tur nodzīvojām līdz 1947. g. augustam. Tad atļāva braukt uz Latviju. 1950. gada pavasarī mani otrreiz saņēma un kopā ar bērniem izveda atkal uz pazīstamu zemi Krasnojarskas apgabalu Abenskas rajonu. Tur nodzīvojām līdz 1958. g. martam. Tad atļāva atgriezties Latvijā. Vīrs miris 1941. g. 19. janvārī Kirovas apgabalā. Sešdesmito gadu sākumā satiku attālu kaimiņu **Frici Alksni** no Padures ciema. Viņš atgriezās no lāģera Kirova apgabalā un stāstīja, ka bijis kopā ar manu Jāni. Viņš pastāstīja, ka darba apstākļi tur bijuši ļoti slikti. Miruši masveidā un aprakti lielās tranšējās.

Miezone Anna, dz. 1907. g. Izvesta 1949. gada 25. martā no Madonas rajona Sarkanu ciema. Izvesta tika arī viņas māsa Marija. «Tā braucām vairāk kā trīs nedēļas. 17. aprīlī vilciens apstājās nelielā stacijā Argā. Sākās mūsu izlādēšana. Bija saziņoti no apkārtējiem kolhoziem parstāvji, kam vajadzīgs darbaspēks, lai brauc un paši izvēlas. Nonācām Mazanovas rajonā Bičeras sādžā. Vecā Berķu māte vēl pati ar saviem spēkiem izrāpās no mašīnas, iegāja mājiņā, apsēdās uz saviem maisiem un turpat saļima. Tā mums dzīve jaunajā vietā bija jāsāk ar bērēm. Viņas mazbērni palika vieni paši. Pirmajā vasarā jau izdalījāmies. Asari nopirka māju un aizgāja uz to kopā ar saviem māsas bērniem. Arī Kaminsku ģimene aizgāja

uz vienu brīvu mājiņu. Mēs palikām turpat, kur sākumā. Pirmajā vasarā visi strādājām dažādus lauku darbus. Pavasarī strādājām klēti. Vasarā mēs ar mūsu bijām lauku brigādē pie dārzu audzēšanas un kopšanas. Rudenī no kolhoza brauca uz meža darbiem. Kādus 200 km projām uz Tigidas rajonu. Tā mēs ar Berķu Ilgu arī tikām ieskaitītas meža darbiniekos, vēlāk vēl papildus tika atsūtīta arī **Kaminska Dzidra**. Ilga mežā saslīma un nomira. Ziemā bija pārdota tā mājiņa, kurā atstāju savu māsu. Bija jādomā, kur palikt. Māsa bija studējusi baltu filoloģiju pie J. Endzelīna, bija piedalījusies profesora vadītajā ekspedīcijā uz Kuršu kāpām un strādājusi Folkloras krātuvē. Kad J. Endzelīns uzzinājis par izsūtīšanu, tad drīz saņēmām vēstuli, lai atļaujām palīdzēt, saņēmām arī lielāku naudas summu. Nopirkām mājiņu.

1956. gada rudenī pārbraucām dzimtenē.»

Medne Emma. Izsūtīta uz Sibīriju 1941. gada 14. jūnijā. No Sibīrijas nelegālā ceļā atgriezās 1947. gada rudenī. Dzimtenē izdevās nodzīvot tikai gadu. 1948. gada Ziemassvētku vakarā tika apcietināta. Kara tribunāls piesprieda piecus gadus ieslodzījumā, par pasēs iegādi nelegālā ceļā. Emma Medne nokļuva Valmieras darba nometnē. Izcietusi piecu gadu sodu nometnē, viņa tika atkal izsūtīta uz Sibīriju. Sibīrijas pilsētiņā Jeņiseiskā viņa satiek savu meitu. Kaut ko piepelnīt izdevās šo to noadot un notamborējot. Latvijā E. Medne atgriezās 1956. gadā. TNA-16207/2; dz. 1898. g. maijā, dzīvoja Rīgā Līvcieņa 15-1.

Mednis Olita. TNA-19038/2. dz. 1932.13.04. dzīvojusi: Rīgā, Līvcieņa 15-1. Pirms izsūtīšanas mācījās medmāsu skolā. «1951. gada 6. oktobrī pārnācu no skolas, kaut kas smags un ļauna priekšnojauta mani mocīja. Visu nakti negulēju. Biju piemigusi tikai rīta pusē, kad mani uzmodināja kaimiņi. Ienāca jauni puisi armijas formas tērpi un lika posties ceļā. Pie vārtiņiem jau gaidīja «Melnā Berta». Mani aizveda uz kādu vietu Viļānu ielā. Kamerā biju viena, vēlāk pārveda uz citu kameru, kurā jau atradās vesela ģimene. Ieslodzījumā pagāja divi mēneši. Tad mani iestūma Stolipina vagonā. Augšējā plauktā drīkstēja pārgulēt tikai nakts melnumu. Pēc pāris dienām vilciens apstājās Maskavā. Mani aizveda uz cietumu, lai vēlāk pa etapu caur Sverdlovskas, Novosibirskas un Krasnojarskas cietumu šausmām virzītos tālāk. Ceļā biju iepazinusies ar apcietināto **Zilgalves** kundzi. Slimā kāja sāpēja un

vienai man bija ļoti grūti. Kad izsauca uz nākošo etapu, bijām ļoti uztraukušās, ka tikai mūs neizšķirtu. Nokļuvām Strelkas pussalā. Mani un manu Zilgalvīti, kā arī citus nosūtīja darbā 6 km attāļajā kokzāgētavas celtniecībā. Lauztā kāja ceļgalā nelocījās, briesmīgi sāpēja. Tiku pieņemta kādā ģimenē par apkopēju un reizē virēju. Kāja satūka un sāpes kļuva neciešamas. Kāds profesors, arī izsūtītais, mani aizveda uz Jeņiseiskas slimnīcu, kur par ķirurgi strādāja šī profesora sieva. Veselības stāvokļa dēļ mani no slimnīcas neizrakstīja, bet paturēja «štatos». Par darbu man nemaksāja, taču slimnīcā es dzīvoju un tiku paēdināta. 1952. gada vasarā iepazinos ar divām latviešu meitenēm — Ženiju un Mariju. Viņu māte bija atgriezusies no Sibīrijas nelegāli. Kad 1951. gadā atkal sākās izsūtīšanas, meiteņu māte izdarīja pašnāvību, ziedoja savu dzīvību, cerēdama, ka meitām vairs nekas ļauns nenotiks. Taču viņas izsūtīja otrreiz. No slimnīcas aizgāju, un mēs visas trīs nu dzīvojām vienkopus. Sāku strādāt frizētavā. Piepelnījos palīdzēdama savām draudzenēm, kuras strādāja apģērbu ateljē. Biju sadūšojusies un aizrakstīju Vilim Lācim. Lūdzu mani atbrīvot. Sekoja atbilde: «Praviļno vislana, kak čļen fašistkoi semji» (pareizi izsūtīta kā fašistu ģimenes locekle). Drīz pēc atbildes saņemšanas mani izsauca uz NKVD komendatūru un piespieda parakstīties par manis nometināšanu Sibīrijā uz visu mūžu. 1954. gada ziemā tika atvesta jauna izsūtīto grupa. Satiku savu māmuliņu. Izcietusi piecu gadu sodu nometnē, viņa tika atkal izsūtīta, un liktenis bija lēmis mums satikties šeit, tāļajā Sibīrijas pilsētiņā Jeņiseiskā.

Kad 1956. gadā saņēmām pasēs, varēju atgriezties Dzimtenē, bet vietējās čekas darboņi to negribēja pieļaut. Pilsētiņā trūka medicīniskā personāla, un viņi gribēja, lai es kalpotu viņu interesēm. Mamma aizbrauca uz mājām, bet es paliku Jeņiseiskā, lai vismaz pabeigtu medicīnas māsu kursus. Mans Golgātas ceļš Sibīrijā beidzās 1956. gada jūlijā.

Mikēlsonē Marta, dz. 1918. g. Bebru pagastā. Vīrs pēc kapitulācijas pievienojies partizāniem, Feldberga grupai. Arī Marta 1946. gada ziemā aiziet uz mežu pie partizāniem. 1947. gada 13. februārī abus ar vīru arestē. 1947. gada 11. augustā tiesāja Baltijas kara apgabala tribunāls. Piesprieda 10 gadus ieslodzījumā un 5 izsūtījumā. Sodu izcieta Intā, izsūtījumā bija Krasnojarskas apgabalā — Noriļskā. Latvijā atgriezās 1956. gadā.

Musina (dzim. **Minkeviča**) **Ināra**, dz. 1939. g. Izsūtīta kopā ar māti **Minkeviču Leonoru**, brāļiem **Pēteri** (dz. 1937. g.) un **Leopoldu** (dz. 1940. g. — mir. 1941. g.) 1941. g. no Jēkabpils apr. Elkšņu pag. Mežazilītēm. Tēvs pēc ģimenes izsūtīšanas sajucis prātā. TNA-21000/2., Leonora, dz. 1909.14.04.

Nagle Antons, dz. 1923. g. 27. jūlijā Ludzas apriņķī Mērdzenes pagasta Meženiekos. Tēvs — lauksaimnieks, piederēja māja, mātesbrālis — pagasta vecākais. Leģionā iestājos brīvprātīgi 1942. g. 3. martā Ludzā. Tēvs negribēja laist, māte deva atļauju, parakstīja. Apmācības bija Krāslavā (17. apsardzības bataljons, vada komandieris vltņ. **Graudiņš**, bataljona komandieris **Galdiņš**). Vēlāk pārskaitīja 19. divīzijā 42. pulkā «*Sturmgewehr*» trieciencrotā. Karoju pie Daugavpils, Krievijā (pie Vologdas), Kurzemē. Dzelzs krustu saņēmu pie Apšuciema baznīcas.

Apcietināja Kurzemē 1945. g. maijā. Aizsūtīja uz Jelgavu, tur ievietoja vagonos. Rēzeknē un Ludzā no vagona izmetu zīmites — paziņoju tēvam, kas ar mani noticis. Brālis bija stacijā Ludzā redzējis mani caur restēm. Aiz Urāliem sākās dizentērija, tad mira no vietas. Ielika pēdējā vagonā. Kāds ārsts iedeva zāles. Komsomoļskā izsēdināja sardze ar suņiem. Briesmīgs karstums, gribējās dzert. Par spaini ūdens atdevu krekli. Pārveda Amūras otrā krastā, ievietoja lāģerī kopā ar krimiņiem, pielika darbā pie dzelzceļa būvēšanas uz Vladivostoku. Tas bija Sovetskaja Gavaņas nometnē. 700 g maizes dienā un briesmīga zivju zupa. Cinga. Ik pa laikam laida atpūtā Vaņinas ostā.

No 1947. g. marta līdz 1949. g. 2. jūlijam Igaunijā (Sillamē) urāna raktuvēs, beigās mežā pie Ļeņingradas kokus zāgēt (līdz 1950. g. 18. februārim). Pēc tam atgriezās mājās Meženiekos. Gribēja, lai eju kolhozā, — atteicos. Nācu uz Rīgu, līdz 1951. g. martam strādāju Baložu kūdras fabrikā, pēc tam līdz 1956. rudenim Rīgas vagonu rūpnīcā, vēlāk tipogrāfijā «Cīņa» biju remontatslēdznieks, krāsotājs, galdnieks, līdz komēr «atmaskoja», t. i., uzziņāja, ka biju leģionārs, un 1984. g. 1. maijā padzina pensijā.

Ozoliņš Juris, dz. 3. oktobrī 1902. g. LA virsnieks. Arestēts Litenē 1941. g. no 1941.—1943. g. bijis Noriļskā. No 1943.—1951. g. Taišetā un Irkutskā. No 1951.—1954. g. nometināts Jeņiseiskas apg. Sodīts pēc 58. panta. 10 gadi. TNA-8176/2 Dzīvojis Valkā, Rīgas 35.

Ozoliņš Ojārs, dz. 1929.12.09. Alūksnē. Apcietināts 1950.

1955. g. Džezkazgana. 1. rindā no kreisās: Ozoliņš Ojārs, Visvaldis Aivars. 2. rindā Ciferons. Mežstība un Osvalds Skuja.

13.05. Valmierā. Notiesāts 1950.4.10. uz 10 gadiem ar PSRS VDM Sevišķās apspriedes lēmumu pēc KPFSR Krim. kod. p. 58.1a, 58.11, 182. I d. par darbību pretpadomju nacionālistiskā organizācijā un ieroču turēšanu.

Mani apcietināja Valmierā uz ielas ar provokatoru palīdzību. Pēc vairāku dienu nežēlīgas spīdzināšanas Valmieras čekā aizveda uz Rīgu. Pratināšana Rīgas čekā turpinājās līdz augusta vidum. Čekā biju 27. kamerā, gaitenī, ko ieslodzītie sauca par «kungu ielu». Te bija domātas vieninieku kameras, kurās gan vienmēr bija 3—4 ieslodzītie. Logu nebija, gaisa ventilāciju regulēja, uzturot īpašu režīmu. Centrālcietumā kameras Nr. bija 28. Rīgas čekā kamerā bijām — Trauciņš Ivars (Goba), kas darbojies partizānu grupā Madonas apkārtnē, rīdzinieks; arī rīdzinieks Augusts Miezītis un es. Trauciņam draudēja nāvessods. Manu «lietu» nodeva Maskavas «troikai». Spriedums — 1950.4.10. — 10 gadi. Decembrī pa etapiem sākās ceļojums uz nometni. Vispirms mēnesis pārsūtīšanas cietumā Ruzajevkā, kur komplektēja ešalonu Karagandas triecienceltnēm. Karagandā, netālu no Mihailovkas stacijas bija iepļānots celt milzīgu gaļas kombinātu. 1 km no būvlaukuma bija steigā uzcelta nometne, kur kopā ar izraudzītajiem celtniekiem nokļuva. Mūs sadzina burtiski aizputinātā «aplokā». Seit bija daudz dažādu tautību intelligentu-disidentu. Nezinu kas un kā no intelligentiem izveidoja savu brigādi Nr. 50, kas skaitījās «armaturšičiki». Tiem bija vieglāks darbs, jo darišana bija ar armatūras rasējumiem. Brigādē bija tādas ievērojamas personas,

1955. g. Kartiņu zīmējis Visvaldis Aivars.

kā — rakstnieks Alfrēds Steklijs, ukraiņu brīvības cīnītājs Vladimirs Morozs u. c. No latviešiem, bez manis, — bijušais Nacionālā teātra aktieris Arturs Petrauskis un valmierietis Linde. Dabīgi, ka šāda brigāde nebija nekādi «darba trieciennieki». Drīz nokļuvām soda barakā par plāna nepildīšanu, kaitniecību, pretpadomju propagandu. Brigādi izformēja. Mani nosūtīja uz šahtām Džezkazganas Rudņikos. Džezkazganas nometnē bija daudz baltiešu. Latvieši bija ļoti vienoti, un veidojās savi pagrīdes aktivistu pulciņi. 1954. gadā brieda organizēts ieslodzīto streiks. 23. jūnijā tika pacelti melni karogi, izlauztas ejas nometnes iekšējo sprostu sienās. Nometne aizbarikādējās. Jāņos latvieši nolēma neiziet darbā, un tas bija sākums Džezkazganas dumpim, kas beidzās ar piekāpšanos šahtinieku prasībām uzlabot apstākļus un pārskatīt spriedumus. Šajā laikā aktīvi darbojās pagrīdes pulciņš «Auseklis», kas izdeva patriotisku žurnālu rokrakstā, kā arī apkopoja ieslodzīto dzeju krājumu «Gājputni». Pulciņš «izdeva» arī patriotiskas pastkartītes sūtīšanai uz citām nometnēm un mājām. Pastkartītes un ilustrācijas zīmēja rīdzinieks Visvaldis Aivars. Viņš šo darbu

turpināja ar kreiso roku, kad labās plaukstu sašķaidīja šahatā. Pulciņa darbībai izmantojām nometnes medpunkta infekciju baraku, kur uzraugi un priekšnieki nemēdza iegriezties. Tur arī 1955. g. pavasarī izdarīts uzņēmums, kur sēdošie — es un V. Aivars, bet stāv — Cifersons-Mežstība un Osvalds Skuja. Pēdējais šahatā veica grūto pārrakstīšanas darbu un rokrakstu slēpšanu.

Netālajā Kengīrā, — celtniecībā nodarbināto un sieviešu nometni sagrava ar tankiem. Vairākus ieslodzītos sašķaidīja, nogalināja ar signālraketēm.

Džekzaganas Rudņiku nometnes saudzēja — krāsaino metālu ieguves plāns prasīja rūdu...

Ozoliņš Valdemārs, dz. 1910.9.11. Minu divizionā matrozis. 1930.22.02. iesaukts karadienestā. Izdienas laiks līdz 1931. g. 22. maijam, kara jūrnieks. Laulības 1939. g. 1. oktobrī. Apcietināts 1940. g. 6. jūlija naktī. Tiesāts 1941. g. 23. aprīlī Rīgā; it kā Pērkonkrusta biedrs no 1933.—36. g., pēc KPFSR 58. 11. panta «aktīva cīņa pret revolūciju» ar «Sevišķās sanāksmes» lēmumu notiesāts uz 8 gadiem darba labošanas nometnē. Nosūtīts uz Vorkutlagu. 1943. g. 3. jūlijā miris Komi APSR. No teiktā Stūra mājā: — «Kā Pērkonkrusta organizācijas biedrs izplatījis proklamācijas starp iedzīvotājiem un organizācijas biedriem. Vācis biedru naudu. Bijis Komi — Siktivkarā. Nāves cēlonis nav noskaidrots.»

Ozoliņa Vera. Visvairāk sūrst un sāp to mazo un vēl nedzimušo bērnu liktenis, kam skaistā bērība aprakta dziļos ziemeļu sniegos. Tur vētrās nolūza arī ziemcietes eglītes, kuplās liepas un stiprie ozoli...

1941. gada 14. jūnijā no Rīgas apriņķa Lauberes ciema tika izvestas trīs ģimenes: **Eglīte Jānis**, dz. 1902.27.03. Lauberes Krūmiņos, TNA-6496/2 ar tēvu **Eglīte Andrejs**, dz. 1870.12.11., TNA-6497/2 un māti — **Eglīte Kristīne**, dz. 1875.1.03, TNA-6495/2. 2) **Liepa Jānis**, dz. 1901.5.07. Lauberes Kalnkangaros, TNA-1257/3 ar sievu **Almu**, dz. 1908.14.04., TNA-1257/2 un viņu meitiņām — **Dainu Ingridu**, dz. 1935.13.07., **Liviju Astrīdu**, dz. 1936.13.10; **Edīti-Māru**, dz. 1940.11.01. un savu māti **Liepu Mariju** dz. 1876. 6.06. TNA-12570/3. 3) **Ozoliņš Kārlis**, dz. 1901.14.01. TNA-12737/2 ar sievu **Veru Ozoliņu**, dz. 1907.30.06. Lauberes Plintēs, TNA-12733/2 un viņu meitiņas **Gundega**, dz. 1934. g.; **Ināra**, dz. 1936. g. un **Baiba**, dz. 1939. g. No tiem puse neatgriezās. Dievs lēmis — un citi atgriezās; izbrīduši dziļos sniegos, pārbrīduši platās upes — un atgriezās.

Arī es esmu viena no tām, kas vēl dzīva palikusi no 1941. gada 14. jūnijā izsūtītām... Sākot ar 1993. gadu, dzīvoju Kārļa Ozoliņa mājās Rīgas apriņķa Lauberes c. Plintēs: 26 ha zemes. Biju par skolotāju vietējā 7-gadīgā skolā.

Bija pienācis 14. jūnija rīts. Neskaidrs, it kā cilvēkiem slēpdams, ka notiks tas, ko mūsu zeme savos gadsimtos nav redzējusi... Ceļa galā pietāj divas smagās mašīnas; izkāpj vairāki melni vīri ar ieročiem un nāķ... Vīra nav mājās, bērni vēl guļ. Melnie vīri pasaka «Taisieties, jūs vedīs uz Sibīriju!»... Mūs apsardze ved uz mašīnām. Aplokos paliek septiņas Latvijas brūnās un divi izaudzēti jauni zirgi, izbrīnā paceltām galvām. Suntažu stacijā mūs ievieto sarkanos lopu vagonos. Bērnu daudz vairāk kā pieaugušo. Mēs — divas ģimenes esam uz nārām otrā stāvā: 6 bērni, 2 mātes. Otrai mātei visi bērni par manējiem jaunāki. Mūsu tētis, pārnācis mājās, atrazdams to tukšu, devās mums pakal; tika ieslēgts citā vagonā; tā bija mūsu pēdējā tikšanās. Ko gan viņš domāja un izjuta, šķiroties no savas mājas? Varbūt viņam acīs vēl koda sāļie sviedri, kas radās, akmeņus ar pleciem veļot un krūmus ar rokām plēšot? Ceļā no citiem dzirdējām: sācies karš... Kā mazos noturēt pie dzīvības?! Kā pabarot izsalkušās mutītes? Vienā lielā plašā pļavā vilciens apstājās, ļāva izkāpt uz neilgu laiku. Kad atkal tiek dota komanda: — Visiem jāiekāpj vagonos!, mani mazie man ar spēku ir jāatrauj no zemes, kurā viņi ar rokām ieķērušies... (es pat tagad rakstot nevaru neraudāt). Sirds sāp aiz nespēka. Cilvēk, cik tu esi mazs un nevarīgs! Vai arī visuvarenais mūs atstājis un aizmirsis?

Kanskā mūsu ceļa gala stacija. Mums ierādītā nometināšanas vieta: Krasnojarskas apg., Dzeržjnskas rajons, Staļina v. nos. kolhozs. 25 km no Kaņskas. Arī vietējie tikai retais bija paēdis; nežēlīgas bija viņiem uzliktās lielās nodevas, — kuram vien bija kāds kustonis... Sāku vakaros piepelnīties vērpjot un adot. Reiz bērnu dārzā revīzija: es — izsūtītā te nedrīkstot strādāt. Mans izmisums un mūsu visu bads... Vairs nesaprotu, ko darīt... Pielāgojos tāpat kā visi: zagu un slepeni uz mūsu tagadējo mājvietu nesu graudus; apkaltējām un ēdām. Tā bija mūsu ikdienas maize — dzīvības uzturētāja. Vēl mūsu pašu uz lauka atrastais ēdiens — balandas, nātres un sēnes... Visbeidzot mani ielika kolhoza kantorī par apkopēju, arī naktssargu... Pat ejot adiju...

Ar šo darbu nopelnīju vilnu, no kā izgatavoju apģērbu mums pašiem... Un tā vairākus gadus — piecus..., sešus..., septiņus... Skaidri zināju: nedrīkstu saslīmt! Savai sirdsapziņai varēju atbildēt: ja arī kas notiktu (tas ir: ja kāds no mums uz mūžu te paliktu...), es nevarētu sev un citi man pārnest, jo darīju to, cik bija prāta un spēka manai galvai un rokām. Mūsu glābiņš vēl bija pavasarī uz lauka atrastie, rudenī palikušie kartupeļi. Un vēl graudi, kas palikuši labības kulšanas vietās. Kaut tos cits neviens nemeklēs, nevāks, arī tos mēs nedrīkstējām ņemt. Ja bijām sakasījušas, saslaucījušas un atnesušas mājā, ja atrada, arī tos atņēma. Cik apbrīnojama ir daža paēduša cilvēka cietsirdība!

Bērniem 20 gadu sods tiek noņemts — tos ved mājās uz valsts rēķina. Arī es savus bērnus sūtu mājās, un man nemaz prātā neienāk kauns, kādus es viņus sūtu... Lielākai meitiņai (ar manu darbu nopelnīts) vecs kažociņš; vidējai — kā apmetne ap pleciem, strēmele no gultas segas; mazajai vecākās māsas mētelītis 5—6 gadus vecs, nolāpīts — ielāps pie ielāpa... (Latvijā, kad šie bērni nonāca bērnu dārzā, tā vadītājs teicis: Šo mētelīti vajadzētu ielikt muzejā).

Vietējie cilvēki nebija slikti pret mums. Lielākie viņu trūkumi: nekultūriba un ilgā nabadzība. Neredzēju grāmatu viņu istabās...

No savējo vēstulēm redzu, ka tiem ir labi. Bet man nav labi, kaut tagad, vienai esot, maizes kumoss biežāks... Es gatavojos bēgt no šīs zemes, es gribu ar varu izklūt no šīs trimdas, no šīs tumsas un nabadzības... Mēs, četras latvietes, sarunājam un nelegāli braucam uz Latviju. Tas bija 1948. gadā. Vispirms aizbraucu uz savu dzimto māju pie mātes. Māte gaida tuvos un tālos bērnus. Māte gaida arī tos, ko nekad nesagaidīs. Aizaug nestaiģātās takas... Acis kļūst tumšas, raugoties naktsmelnajā rūtī, bet māte gaida... Tad eju pie bērniem... Cits it kā palicis jau svešs, cits pavisam vēl bērns... Gadu man jau pāri 40, bet arī baidos no kaut kā... Bet tu, tēvzeme, mani sargāsi, kaut pasaulē tik maz tiesību man palicis! Aizbraucu arī uz mūsmājām «Plintēm». 102 bumbu bedres uz mūsu 26 ha zemes gabaliņa! Viss svešs. Ar krūmiem pieaudzis un apaudzis... Un kur tu pats esi, cilvēk, kas ar savām rokām plēsi krūmus, ar pleciem vēli akmeņus? Trīs gadus nodzīvoju bailēs un neziņā.

1950. gada janvārī mani otrreiz arestē. Vispirms — Cēsu cietums. Aizmugurisks spriedums — 3 gadi lēģera. Ved līdz Urāliem; tad gar tiem uz augšu līdz pēdējai stacijai Solikamskai.

1951. gadā sākās otra Sibīrija, tikai citā rajonā: Krasnojarskas apg., Jeņisejas raj., Ustj Kem. No lēģera izejot, es parakstījos, ka nekā neizpaudušu no tā, kā tur bijis. Taču neesmu šo savu solījumu pildījusi.

Prasām: cik ilgi tagad trimdas gadi? Uz visu mūžu — bija atbilde... Galastacijā citi teica: tev palikuši tikai kauli un āda! Man tas bija vienalga; bija palikusi tikai viena vēlēšanās: kaut es varētu nomirt...

Šeit nometināšanā dažādu nāciju cilvēki no daudzām republikām. Galvenais uzņēmums — dzelzceļu gulšņu gatavošana. Tas bija mūsu pirmais darbs, nepiemērots ne spēkam, ne veselībai. Tad sākās zāģēšana. Arī tur nebija viegluma.

1955. gadā pie manis atbrauca vecākā meita ar ģimeni; nedaudz vēlāk — jauniņā. 1958. gadā otrreiz pārbraucu dzimtenē. Vēlāk no turienes pārbrauca arī meitas ar savējiem... Tikai es viena kā aizkaltis koks. Svešs man padarīts «savs kaktiņš»... Neviens nepasaka — neparāda to vietu, kur nolūza un palika mans stiprais koks, kas neredzams mani balstīja — manos likteņgados.

Pale (Štrausa) Baiba, dz. 1934. g. 20.06. Rīgā. Vecāki cēlušies no zemniekiem. Māte kalpotāja. 1945. gada februārī mani, māti un vectēvu izveda uz Komi republiku Siktivkaras rajonu. 1946. g. martā vedaistēvs mira 69 gadu vecumā, pēc tam, kad viņu čekisti nežēlīgi sadauzīja.

Atgriezāmies Rīgā 1947. gada vasarā. Mātei Rīgā neļāva pierakstīties, un viņa aizbrauca uz Cēsu rajonu pie radiem, kur 47 gadu vecumā mira ar tuberkulozi.

Parfena (dz. Bajāre) Helga-Mudīte, dz. 1931. g. Rīgā. (T. — Jēkabs). Dzīvoja Rīgā, Ūnijas 14. Izsūtīta 1941. g. 14.06. kopā ar māti — **Bajārs Annu**, (T. — Vasilijs), dz. 1894. g. TNA-14719/2. tēvs — **Jēkabs Bajārs**. (T. — **Pēteris**) dz. 1880. g. 6.11. — Ķīmiskās fabrikas (Ūnijas ielā) īpašnieks. Miris ap 1942. g. Solikamskā. TNA-14721/2.

Nometinājumā: Krasnojarskas apgab. Kanskas rajona sādžā Abanā.

Latvijā atgriezās 1946. gadā kopā ar daudziem citiem bērniem.

Pelše Igors, dz. 1918.2.05. 1944.15.09. mani iesauca vācu armijā. Dienēju Luftwafes latviešu zenītartilērijā līdz kapitulācijai. 1945. g. 13. maijā mani izsūtīja uz Komi APSR Vorkutas šahtas «Kapitaļnaja» nometni, kur sabiju līdz 1. oktobrim 1946. g.

Pelše Rūdolfs, mans tēvs, tika apcietināts 1941. g. 22. jūnijā. Dz. 1880. g. (TNA-8271/3) Tēvs bija Latvijas Mākslas akadēmijas prorektors, profesors, keramikas meistardarbnīcas vadītājs. Miris Petropavlovskas (Kazachija) nometnē 1942. g. 30. oktobrī.

Pelše Georgs. Studējis LU mehānikas fakultātē un strādāja Radiofonā. Apcietināts 1941.22.06. Dz. 1915. (TNA-8273/3) Miris 1942.17.06. Petropavlovskas cietumā.

Pelše Visvaldis. Dz. 1912. (TNA-8270/3. Dzīv. Rīgā Ernestīnes 11—2.) Apcietināts 1941.23.06. Miris ceļā uz Karagandu 1942. g. 28. jūnijā. LU studējis arhitektūras fakultātē, bijis precējies un bija dēls un meita.

Pencis Joahima liecība. Esmu II grupas invalīds kopš 1947. gada.

Trīs dienas biju vācu armijā. Divpadsmit gadus Kollimā. Biju kopā ar Polijas un Čehoslovākijas ministriem, Japānas virsniekiem, ar vārdu sakot, — ar visas Eiropas cilvēkiem, kurus Staļins padarīja par divdesmitā gadsimta vergiem.

Perro Alberts. Latvijas armijā mani iesauca 1940. g. 29. februārī. 15. jūnijā bija pavēle apglabāt pulkvedi **Zāli** Brāļu kapos. Oficiālas ziņas nekur avīzēs nebija, bet mums pateica, ka viņš ir uz robežas nomaitāts. Viņu mēs paglabājām 15. jūnijā. Vakarā, kad pārnācām štābā atpakaļ, mums vairs neļāva braukt uz Mangalciem, kur bijām bataljona nometnē. 17. jūnijā ap plkst. 9-iem vai 10-iem mums štābā paziņoja, ka krievu karaspēks ir pārgājis robežu. Pēc pusdienām mums piezvanīja un pateica, ka ir jāiet palīgā prefektūrā policistiem. Tas varēja būt ap plkst. trijiem, četriem. Uz stacijas laukuma es redzēju kādus simts cilvēkus. Jātņieku policija neļāva cilvēkiem pie tankiem tuvoties. Mūsu pirmais uzdevums bija apsargāt prefektūru. Bija zīmotņu maiņa: mūs pārtaisīja par sarkaniem. Arī virsniekiem bija jāpāršuj. Pēc tam nāca vēlēšanas, — nostrīpojām, cik mēs tur tie karavīri bijām un iemetām. Otrā dienā — visi 99,9% bija nobalsojuši! Pie štāba likvidēšanas mēs, kādi 10 karavīri, dabūjām pilī goda zīmes (Lāčplēša ordeņus u. c.) pakot, jo sūtīja prom uz Maskavu. Bija sākušies atsevišķi aresti. Kapteinis

Pērkons, Dzeguze ... Gaidiju, ka nu būs mana kārtā. Un tā arī notika. Tur, kur ir Filharmonija, agrāk bija armijas čeka. Tas bija krievu virsnieks, bet kaut cik latviski runāja, kā saka: jau senais latvietis. — Vai es zinot tādas dziesmas «Brīvā Latvija» un lūgšanu «Tēvreizi»? Noturēja mani tur no ceturtdienas līdz svētdienai, vairākkārt pratinot. Tad mani veda uz Centrālcietumu. Tas bija 21. oktobrī. Logi bija vaļā, un varējām redzēt no augšas — kas iet. Redzēju ģenerāli **Goperu**, Rīgas apriņķa priekšnieku **Legzdiņu**. Dienu pēc tam, kad tikām aizturēti, tika saņemti seši aviācijas karavīri. Viņus aizturēja par to, ka atdeva godu Mildai. Mans klasesbiedrs **Gariņš** bija no meitenes saņēmis dziesmiņu. Viņš teica: «Es jau neiešu meiteni nodot.» Uzzinājām, ka savā vieninieka kamerā ir pakāries Rīgas apriņķa priekšnieks. Uzzinājām arī, ka ir iekšā leišu finansu ministrs. Man, tā kā tēvs ir bijis kalps muižā, iedeva trīs gadi, **Dzeguzem** — 5 gadi, jo viņam bija Džerbenē liela saimniecība, **Puķem** — tas ir izglītots (augstskolu beidzis) — arī iedeva 5 gadus. Mēs bijām pirmie, kurus tiesāja pie krievu valdības, pirmā tiesa. Otrā dienā pie mums atnāca arī tie aviācijas zēni. Viņi bija notiesāti uz 5, 6 un 7 gadiem. Tur bija: **Melnieks, Salzemnieks, Viksniņa, Canders, Silzemnieks** no 6. un **Gariņš** arī no 6. kājnieku pulka. Tad atnāca krimināldaļas vadītājs **Silarājs** — viņš tika notiesāts uz nāvi, un viņa inspektors **Ķīte** — uz 10 gadiem, iecirkņa vadītājs **Pumpurs** arī uz 10 gadiem. Atnāca arī Rīgas «Vanagu» iepriekšējais vadītājs — kādus 80 g. vecs; par to, ka viņš ir Rīgas Vanagus vadījis — viņam 10 gadi. Mums tur vēl sanāca mācītāji u. c. Ar Morzes ābeci dabūjām zināt — kas ar citiem notiek. Dienā parasti 4 tiesāja. Bija tādas dienas, kad visi aizgāja uz nāviniekiem. 1940. g. 18. novembrī tika aizturēta vesela tehnikuma klase Brāļu kapos par ziedu nolikšanu: 14—15 g. v. zēni. 26. februārī mums lika saģērbties. Veda uz tā saucamiem Stolipina vagoniem pie Centrālcietuma. Braucām uz Kotlasu un uz Uhtu. Uhtā mēs — latvieši — bijām vienviet: **es, Pumpurs, Dzeguze, Salzemnieks, Malcenieks** (Rīgas pulka komandiera dēls), **Berķis** (izlūknodaļas kapteinis). Ieejot zonā, mēs satikāmies ar bijušo latviešu komisāru, kas 1939. g. bija Staļina valdībā — **Maču**. Bija vēl 2 vecie — **Bernšteins, Zilkalns** (no Jelgavas). Tie bija Krievijas latvieši. Mums uzdeva celt noliktavām pamatus. Zeme bija sasalusī. Pirmie atkrita Malcenieks un Berķis — tiem

uzmetās uz kājām tulznas, kā cinga. Mēs — tie jaunie — vēl kaut kā izturējām. Sākās karš. 1942. gadā mūs pārveda uz šahtu. 1942. gadā šausmīgi mira cilvēki — no bada. Tur katru rītu 3 vai 4 iznesa ārā uz kalniņa. Satiku latviešus **Dzeguzi** un **Gariņu**. Iesāku strādāt šahtā Nr. 1. Tur mira šausmīgi. Mēs mirušos vedām kā malku ārā. 31. martā nomira mans skolasbiedrs **Gariņš**, jūnijā nomira **Dzeguze**, nomira arī **Vaiss**, **Miežītis** un daudzi citi.

1946. g. 19.09. izdeva pavēli mani atbrīvot. Kad atgriezos dzimtenē, man tika noteikts, ka drīkstu dzīvot tikai 99 km attālumā no Rīgas robežām.

Mans brālēns slēpās — viņš bija Latvijas laikā mazpulka inspektors; krieviem ienākot, viņš bija pašpalīdzības grupā, un kara laikā bija sargājis ūdensvadu Baltezerā. Kad krievi ir gribējuši mobilizēt viņu, viņš iegājis mežā. Un tā viņš dzīvoja mājas pagrabā un kūtsaugšā, pārgērbies sieviešu drēbēs. 1951. g. 20.01. brālēns, viņa sieva un sievas māsa vairs nebija mājās. Otrā dienā saņēma mani. Par to, ka neesmu ziņojis, man — 8 gadi, brālēnam 25, brālēna sievai 10, mātai 8 gadi. Centrālcietuma kamerā bija mācītājs **Freiberģs** no Liepājas. 28. jūlijā iebraucām Krasnojarskā. Pārsūtīšanas punktā pateica, ka uz Noriļsku. Vakarā atbrauca čekists un teica: «Visi baltieši, kas līdz 10 gadiem — trīs soļus uz priekšu!» Mantas, kas bija jau atdotas uz liellaivām, atnesa atpakaļ. Mēs bijām: **Rutkis**, **Legzdīņš** un **es**. Tad pienāca pavēle, ka nevienā galvaspilsētā un apgabala centra pilsētā politiskie nedrīkst būt. Naktī mūs veda prom nezināmā virzienā. Tikām līdz Abakānai. Tad veda līdz Černogorskai. Tur nostrādāju 1952. gada ziemu un līdz Staļina nāvei. Tad mēs visi gaviļējām. 1953. g. jūnijā mūs pārsūtīja uz Angarsku. Tur nodzīvoju līdz 1955. g. janvārim. Aviācijas kapteinis **Pukše** bija Krasnojarskā, tagad — Angarskā satiku Latvijas valsts komandas jātnieku **Insbergu**. Viņš stāstīja par kara laiku — izsaukti pie kaut kāda vadošā un pateikts tā: — Kurš nāks ar mums, un kurš grib demobilizēties? Lielākā daļa pateikuši, ka viņi grib demobilizēties. Norunājuši, ka ies prom pa vienam, nevis reizē. Aizgājuši kādi 15—20 latviešu virsnieki. Kad saule rietējusi, viņi ir dzirdējuši, ka Litenē šauj. Tas bijis pēc 29. datuma. Bet, kad karš beidzās, viņam tāpat tika 10 gadi.

Pers Vladislavs (dz. 1918. g. 28. nov. Daugavpilī) Tēvs un vectēvs no Aglonas — latgaliešu ģimenes. Audzināja pamāte no Krāslavas — poliete, tāpēc gāju poļu skolā.

Iestājos skautu organizācijā. Tēvam piederēja vairāki nami Daugavpilī, liels veikals, sveču darbnīca un piemiņķu darbnīca. Strādājām tajos pašu ģimenes locekļi, vienīgi piemiņķu darbnīcā strādāja 2—3 kvalificēti strādnieki.

1937. g. vienu no namiem izīrējām. Rimšu ģimenei; tikai pēc tam uzzinājām, ka tie ir komunisti pagrīdnieki, bet nevarējām dabūt laukā, jo bija noslēgts līgums. Strīds turpinājās līdz pat krievu okupācijai. Tajā laikā dienēju 11. Dobeles kājnieku pulkā Daugavpils cietoksnī. Daļai no tiem, kuri nevēlējās dienēt Sarkanajā Armijā, izdevās demobilizēties. Starp šiem laimīgajiem biju arī es. Atgriezījos mājās, bet drīz uzzinājām, ka esam ieskaitīti izvedamos buržujos, tāpēc dzīvojām ārpus mājas pie draugiem un paziņām. Izglāba vāciešu ienākšana.

1943. g. mani iesauca leģionā. Turvredzības dēļ ārsti ieskaitīja ārrindniekos — apsardzības rotā. Apsargājām tiltu, banku, pastu u. c. 1944. g. atvaļinājumā aizbraucu uz Viļņu. Tur negaidot uz ielas satiku Rimšu *Sicherheitspolizei* formā. Nesaprotu, kā vācu policijā ticis nesenais čekists. Izmeklēšana noskaidroja, ka Rimša strādājis vācu policijā ar svešu uzvārdu. Diemžēl viņš atstāja dienestu, aizmuka, bet savā ziņojumā paspēja nomelnot mani. Gestapo mani arestēja un atbrīvoja tikai pēc labvēlīgas izziņas saņemšanas no Daugavpils. Nokļuva slimnicā, ārstējos, kļuva II grupas invalīds. Atgriezījos mājās. Tēvs nomira. Komunisti otrreiz okupēja Latviju. Baidīdamies no aresta jeb iznīcināšanas, aizbraucu uz Ilūkstei strādāt par skolotāju. Pēc nepilna gada saņēmu izsaukumu uz čekku. Naktī ar gadījuma mašīnu, mantas pametis, bēgu uz Rīgu, kur dzīvoju pie draugiem, līdz 1953. g. 3. janvārī uz Tallinas ielas mani apcietināja, iegrūda mašīnā un aizveda uz čekku. Tur spīdzināja, sita, gribēja piespiest atzīties, ka esmu japāņu spiegs — droši vien tāpēc, lai varētu piespiest nāves sodu.

1953. g. 4. aprīlī Baltijas kara apgabala kara tribunāls piesprieda man 25 gadus labošanas iestādēs Sibīrijā un 5 gadus bez tiesībām. Nosūtīja uz Mordovijas APSR, uz 5. invalīdu lēģeri. Tur bija daudz igauņu, latviešu, lietuviešu un poļu. Bieži baroja ar sapuvušām zivīm, tāpēc trīs reizes streikojām. Pēc bandīta nāves no sākuma atbrīvoja kriminālnoziedzniekus, pēc bada streika tikai politiskos ieslodzītos. Mūsu lēģerī invalīdi izgatavoja un apstrādāja šaha un dambretes dēlīšus.

1956. g. Ligo svētku priekšvakarā saplēstām kurpēm un vecajā uzvalkā atgriezās Rīgā. Draugs iedeva savu uzvalku un kurpes, jautri pavadījām Līgo vakaru.

Gandrīz gadu meklēju sev istabiņu, iztikdams no lasītām tukšām pudelēm — pārdevu un nopirku sev maizi visai dienai. Katru nedēļu lūdzu Maskavas raj. izpildkomitejai un pilsētas izpildkomitejai kaut gultas vietu. Viena un tā pati atbilde — kamēr nenodrošināsim ar dzīvokļiem iebraucējus, tikmēr represētie fašisti un buržuji nedabūs.

Beidzot viena vecenīte latviete pierakstīja savā dzīvokli un atļāva dzīvot dēļu būdiņā (2×2,5 m) netālu no hipodroma. Ziemā tur bieži sasala ūdens. Šajā smagajā laikā sastapu dzīves draugu — Terēzu Vilenciņu. 1957. g. apprecējāmies, 1958. g. piedzima pirmais dēls Vladislavs. Kad bērni sāka slimot, pats piešķīru sev dzīvokli kopmitnē pagrabtelpās ar vienu istabu un kopīgu virtuvi un pārvedu patvaļīgi ģimeni uz turieni.

Manai sievai *Terēzai Grodņas* kara tribunāls piesprieda 10 gadus par pretvalstisku darbību un aizsūtīja uz Mongolijas pierobežu būvēt dzelzceļu. 1954. g. viņa varēja atgriezties Grodņā, bet robežpilsētā pierakstīties neļāva. Viņa atbrauca uz Jelgavu, pierakstījās, strādāja cukurfabrikā, sākumā par krāvēju, vēlāk — par mākslinieci. Pierakstīties un strādāt Rīgā viņa nevarēja, kamēr Maskavā nenoņēma panti.

Pārejot dzīvot pagraba istabiņā, mūs visādi pazemoja, terorizēja un draudēja izlikt uz ielas, beidzot pierakstīja. Taču bērni mitrajās sienās slimoja — viens ar astmu, otrs ar plaušu karsoni Galu galā parkā satiktais vecais aizsargs Lācis iežēlojās par bērniem un labprātīgi savu divarpusistabu dzīvokli samainīja pret mūsējo pagraba istabu.

Pētersons Valdis, dz. 1931.29.03. (TNA-12837/2) 1941.14.06. mūsu ģimene tika arestēta Mazsalacas pagasta Krastiņos. Rūjienā ieslodzīja vagonā un līdz Rīgai — Šķīrotavas stacijai braucām visi kopā. Šķīrotavā aizveda uz citu sastāvu. Tikai pēc «padomijas» krišanas man paziņoja, ka mans tēvs **Kārlis** tiesāts «Sevišķā apspriedē» un viņam piespriests nāves sods, kas izpildīts 1942.6.04. Usollagā, Pērmās apgabalā. Māte **Elizabete**, es un manas māsas **Biruta** un **Dace** bijām izsūtīti uz Tomskas apgabalu, Parabelas rajonu. Izsūtījumā atrados līdz 1957. g.

Mans tēvs dzimis 1903.3.06. Dienējis Latvijas armijā Daugavpils Jātnieku pulkā. Strādājis kā policists Līm-

bažos, Mazsalacas pagastā, Cēsis. Pēc Latvijas okupācijas 1940. gadā arestēts. (TNA-12832/2). Māte dzimusi 1909.2.06. Limbažos. (TNA-12837/2), mirusi 1985. g. Rīgā. Māsas: Biruta, dz. 1932.14.08. Dace, dz. 1938.22.04.)

Prauliņa (dz. Ruka) Inta (TNA-4623/3 dz. 1925. g. Rīgā, A. Deglava 40—1.) Izsūtīta arī: (TNA-4622/2 **Ruks Alfrēds**, dz. 1990. g. 10.11.; TNA-4625/2 **Ruks Ausma**, dz. 1916. g. 19.12.; TNA-4623/3 **Ruks Kristīne**, dz. 1992. g. 14.3.; TNA-4623/ **Ruks Zenta**, dz. 1923. g. 15.8.)

Kur palikusi un kāds liktenis piemeklējis to pašreizējo latviešu sievieti, kas pēc kara apbraukāja daudzus, daudzus bērnu namus un atveda bāreņus uz Latviju jau 1946. gadā? Cik atceros, viņas uzvārds bija **Lūse**. Bet tad šos pašus bērnus pa vienam atkal arestēja kā «lielus» noziedzniekus, pa cietumu pārsūtīšanas kamerām nosūtīja atpakaļ uz tālo Sibīriju. Kas deva šādu rīkojumu? Šī otrreizējā izsūtīšana sākās jau 1949. gadā līdz pat 1953. gada vasarai ne kā masu operācija, bet gan individuāli un regulāri. Tā ir vēl viena sāpe. Izsūtīšanas dienā man bija 15½ gadu (1941. g.)

Pudule Helēna, dz. 1915. g. (TNA-24044/2) Izsūtīta no Rīgas, Viļānu 14. Uz Tomskas apg. Parabelas rajonu. Atbrīvota 1956. g. 19. okt. Izsūtīti arī: **Pudulis Donāts**, dz. 1894. g. (TNA-24043/2) un **Helēnas dēls Vitolds**, dz. 1935. g. un meita **Astrīda**, dz. 1940. g.

Puide (vēlāk Mazge) Valija, dz. 1926. g. 10.03. Arestēta 1945. g. 13.12. Līvānu komercskolā. Līdz 1947. g. 1.01. atrados Daugavpils cietumā. Pēc tam pārveda uz Rīgas Centrālcietumu. Rīgā tiesāja un 1947. g. janvārī izveda uz Komsomoļsku pie Amūras. 1949. gadā aizveda uz Kolumu. Nometnēs pavadīju 5 gadus. 1950. g. atbrīvoja, bet bez tiesībām atgriezties Latvijā. Bija jāparakstās par mūža izsūtīšanu. Tika pateikts, ka ja sastaps 5 km ārpus noteiktās dzīves vietas, tad esot tiesības mūs nošaut... 1957. gadā ļāva atgriezties Latvijā.

Māsai **E. Rudzitei** liktenis līdzīgs un ieslodzījuma vietas tās pašas. Arī viņa 1957. gadā atgriezās Latvijā.

Brāli **Arvidu Puidu** apcietināja 1945. gadā. Viņš bija leģionārs un nacionālais partizāns. Turēja Daugavpils cietumā līdz 1947. gada janvārim. Tad pārveda uz Rīgu. 1947. gada februārī izpildīts nāves sods nošaujot. Apbedīšanas vieta nav zināma.

Pukste (dz. Jermaka) Veronika, dz. 1933. g. 14.04. Ludzas apr. T. — **Alberts**. Šķaunes pag. «Saules mājās». 1949. g.

25.03. mani ar māti izsūtīja uz Tomskas apg. Tugaņas raj., kolhozs «Signāls», kur atrados līdz 1957. g. martam. Tēvs — **Jermaks Alberts** miris 1947. g. aprīlī. 1957. gadā atgriezās Latvijā. Visa iedzīve un mājas bija izpostītas. Atgriezās uz Rīgu pie māsām, kuras netika izvestas, jo bija uz mācībām Rīgā tanī briesmu laikā. Vairāk kā gadu mocījās bez darba, jo Rīgā nepierakstīja. Visos augstākajos amatos sēdēja priekšnieki — krievi. Ar grūtībām pierakstījis 1958. gadā (apmānot padomju varas ierēdņus). Veselība slikta — izsūtīšanas sekas.

Pūpola Ilga, dz. 1926. gada 8. augustā Rīgā. 1947. gadā notiesāta pēc okupantu kriminālkodeksa 58.1.a panta. Apšūdzība — sadarbošanās ar vāciešiem (16 gadu vecumā!). Par izmeklētāja aizvainošanu sods tiek piespriests maksimālais — 25 gadi. Tomēr pēc septiņiem gadiem atgriežas Latvijā. 1961. gadā tiesāta atkārtoti par tā saukto pret-padomju darbību — uz 10 gadiem.

Pupurs Indriķis, dz. 1942. g. Rīgā. Biju izsūtīts kopā ar ģimeni: māti **Alisi**, dz 1905.30.11., brāli **Uldi**, dz. 1947.12.03. un tēva māti **Pupuri Veroniku**, dz. 1884. g. Izveda no Rīgas, Krišjāņa Barona ielas dzīvokļa. Tēvs **Pupurs Alberts**, dz. 1906. g., miris 1978. g. Viņu apcietināja jau 1947. g. un notiesāja uz 25 gadiem. Tika nosūtīts uz Tāļajiem Ziemeļiem. Mēs tikām izsūtīti uz nometināšanu 1949. g. uz Tomskas apgabalu Karagosokas rajonu, kur dzīvojam, līdz atgriezāmies dzimtenē 1957. gadā. Tēvs tika atbrīvots no Bratskas nometnes 1957. gada pavasarī.

Puriņš Arvīds, dzimis 1913. g. Ogres raj. Ikšķiles pagastā. Pirms krievu ienākšanas 1940. g. dzīvoju Ogrē un strādāju Ugunsdzēsēju biedrībā par šoferi.

1940. g. vasarā man darbā bija dežūra, kad virs Ogres pilsētas sākās uzlidojums. Par mūsu Ugunsdzēsēju biedrības mašīnu šīs biedrības priekšniekam ar Izpildkomitejas priekšsēdētāju bija noruna, ka to nevar izbraukt no garāžas bez Izpildkomitejas priekšsēdētāja ziņas. Par garāžu tolaik kalpoja Zilajos kalnos izraktā bedre, lai mašīnu varētu uzglabāt, pasargātu no šķembu triecieniem uzlidojuma laikā.

Kādā dienā, kad bija jau sācies karš ar Vāciju, savas dežūras laikā braucu ar minēto mašīnu uz minēto patvertni. Pēkšņi man pretī uz ceļa iznāca «istrebiķeļi» un, pamanījuši mašīnu, sāka mani apvainot, ka braucu pie vāciešiem pretī piektai kolonnai. Draudēdami ar durkļiem,

viņi izrāva mani no mašīnas, aizveda uz netālo Izpildkomiteju, pielika kancelejā pie sienas un jau gatavojās nošaut, kad atvērās durvis un ienāca papīru fabrikas direktors. Viņš uzkiedza: — Kas te notiek? — Tad es viņam paskaidroju, ka vedu uz patvertni ugunsdzēsēju mašīnu, bet tiku aizturēts un apvainots dezertēšanā un nodevībā.

Direktors ar «istrebiķeļiem» savā starpā apspriedās, bet mani tomēr neatlaida. Tiku aizvests uz Ogres papīrfabriku un ievietots slēgtā istabiņā ar apsardzi. Tas vilkāms kādas divas dienas. Pa to laiku pilsētai tuvojās vācieši, un komunisti bēga. Bēgšanai nolēma izmantot arī to pašu ugunsdzēsēju mašīnu, kurā mani nosēdināja pie stūres. Vispār Ogres komunisti bija palikuši gan bez mašīnām, gan bez šoferiem.

Brauciens noritēja «istrebiķeļu» pavadībā: viens sēdēja man blakus ar automātu, divi augšā mašīnas platformā. Bēgļus pārvedām, sadalījušos trīs grupās: vispirms 10 km uz priekšu pārvedām vienu grupu, tad otru un trešo. Tā pārvietojāmies pa 10 km uz priekšu, kamēr sasniedzām Krieviju. Tas bija Pleskavas rajons, kur mūs pārsteidza vācu armijas tuvošanās. Pajutuši vācu tuvumu, visi mani pasažieri izklīda pa mežiem, bet mani nodeva vietējās Pleskavas rajona čekas rokās. Sēdēju un gaidīju tālākos notikumus. Netālu bija Igaunijas robeža. Čekisti bija nolēmuši apcietināt kādas Igaunijas mājas iedzīvotājus un centās man iestāstīt, ka šai mājai jāpiebrauc, savlaicīgi noņemot gāzi, lai mašīna klusi pietuvotos un apstātos. Nesaprazdams krievu valodu, es visu izdarīju otrādi, un igauņi bija sadzirdējuši mašīnas piebraukšanu. Kad iegājām mājā, tā bija tukša un, neko nepanākušiem, visiem nācās atgriezties atpakaļ.

Tad čekisti saprata, ka ar tādu muļķi nav strādāšana un sāka pret mani nelaipni izturēties. Nakti izšķīros, ka man jābēg, kas man arī izdevās. Apmēram divas nedēļas noblandijos pa mežu kā meža brālis, līdz beidzot nokļuvu kādā latviešu ģimenē.

Kad Pleskavas rajonu bija ieņēmuši vācieši, nolēmu atgriezties tur, kur palika mana mašīna. Vācieši, protams, mašīnu konfiscēja, bet mani palaida pa ceļu uz staciju. Tur ar preču vilcienu es atgriezos mājās. Ogrē.

Pēc krievu atgriešanās 1944. g. 24. decembrī naktī plkst. 12-os pie manis ieradās milicis un lika doties uz iecirkni, kur ar mani gribot runāt majors (uzvārdu neatceros). Milicis mani nebūt neaizveda pie majora, bet

iegrūda bunkurā milicijas ēkas sētas pusē, kur jau bija savākti daudzi mani draugi.

Uz rīta pusi pienāca vaļēja armijas mašīna, līdz pusei pilna ar sniegu. Sai mašīnā sadzina kādus 30 jaunus cilvēkus, lika ar izplestām kājām apsēsties piesnigušajā mašīnā un sasēdināja katru nākamo iepriekšējam starp kājām, tā, lai nebūtu iespējams piecelties. Divi bruņoti armijas vīri stāvēja pie kabīnes, divi aizmugurē. Tā iebraucām Rīgā un virzījāmies uz Mežaparku. Te mūs atkal sadzina bunkurā.

Nākošā naktī mūs pārveda uz Jelgavas zirgu staļļiem, bet no rīta uz Jelgavas cukurfabriku, kur bija ierīkots apcietināto lāģeris un sadzīti tūkstošiem ieslodzīto.

Kāds ienāca un interesējās par profesijām — vai starp klātesošiem esot galdnieki. Tos, kas pieteicās, aizveda uz cukurfabriku.

Kad viņi atgriezās, uzzinājām, ka esot sagatavojuši lopu vagonus cilvēku pārvadāšanai, pie tam lielā skaitā: lielajos vagonos paredzētas vietas 80 cilvēkiem, bet mazajos 40 cilvēkiem. Mūsu pulks sastāvēja no 1000 vīriešiem un 300 sievietēm.

Naktī uz rīta pusi mūs pēc šī sadalījuma dzina vagonos. Tā no Jelgavas cukurfabrikas šis ešelons aizgāja uz Krieviju.

Kad bijām aizvesti līdz kādai no Piemaskavas stacijām un brauciena laikā reizi dienā baroti ar biezputru, sastāvu apstādināja un pa vienam vagonam deportējamos dzina uz atutošanu. Apcietināto kolonnu pavadīja krievu bērneļi, klaigādami: — Fašisti! — Fašisti!

Atutošanas iestādē mums bija jāizģērbjas un jāmet apģērbs īpašās lūkās. Kad izsniedza drēbes, labākie un siltākie apģērba gabali bija pazuduši.

Brauciens ilga apmēram trīs nedēļas. Gala punkts bija Barovska—Soļikamska. Tas bija parastais lāģeris. Mēs visi 1300 cilvēki, salasīti kā politiski neuzticami, tikām šē turēti apcietināti bez apcietināšanas ordera, izsūtīti bez tiesas sprieduma. Aizturēšanas ilgums nevienam nebija zināms.

Šai vietā bija ierīkotas kokzāģētavas, kur mūs dzina uz darbu. Tā pagāja divi gadi.

1945. g. beigās, 1946. g. sākumā mūsu nometne jau bija palikusi bez sargiem. Vecākos un slimākos jau pamazām sāka atlaist uz mājām. 1946. g. decembrī gandrīz visus bez jebkādiem papīriem no ieslodzījuma atbrīvoja. Par

to naudu, ko mums atsūtīja no mājām, mēs caur Maskavu atgriezāmies Latvijā.

Pagāja kādi septiņi mēneši. Biju iestājies darbā Doles salas zvejnieku artelī par šoferi, kaut gan pierakstiits biju Jēkabpilī. Uz manu Ogres adresi bija pienācis paziņojums, ka mani uz pratināšanu izsauca Iekšlietu daļa preti Rīgas cirkum.

Noteiktajā laikā pieteicos pie dežuranta. Gaidīdams pieņemšanu, izgāju gaitenī un izdzirdēju no augšas stāva nākam lejā cilvēkus. Tad ieraudzīju savu paziņu **KUCI** no Tinūžiem tādā stāvoklī, ka viņu knapi varēja pazīt. Satvēruši zem padusēm, divi miliči vilka viņu uz pagrabu. Likās, ka Kuce ir sakropļots, jo kājas viņam vilkāš pa zemi. To redzēdams, es pārbijos un izšķīros par bēgšanu, kamēr vēl neesmu aizturēts. Āpmetos Ropažos pie onkuļa. Uz darbu vairs negāju. Tā pagāja divi vai trīs mēneši.

Atgriezos Jēkabpilī un Neretā sāku strādāt par ugunsdzēsēju šoferi. Pēc pāris gadiem, pārcēlos dzīvot uz Lubānu.

Ap 1960. gadu mani atkal izsauca čeka, bet šoreiz pratināšanas par dažādiem cilvēkiem, par kuriem es «nekā nezinaju», noritēja mierīgā un pieklājīgā garā.

Nometnē bijām kopā ar **Jāni Bērziņu**, namdari, dzīvo Lubānā, **Žani Lazdu**, kas dzīvoja Lubānas pag. Rupsalā, brāļiem **Mikelsoniem**, miesniekiem, kas dzīvo, ja ir dzīvi Rīgā, **Ratenieku**, lauksaimnieku no Slokas apkārtnes. Daudzus uzvārdus esmu aizmirsis.

Pūris Genādijs, dz. 1920. g. 10.03. T. — **Ansis**. Līdz arestam dzīvoju Aizputes apr. Kazdangas pag. «Burgeļu» mājās. Arestēja 1946. g. 3.11. Arestējot sašāva gūžas locītavā. Tiesāja Kara tribunāls 1947. g. 25.08. Pants — 58-1a. «Sods» — 10 gadi, plus tiesību atņemšana uz 5 gadiem ar mantas konfiskāciju. Ieslodzījumā atrados Mordovijas APSR — Taišetā. Atbrīvoja no ieslodzījuma 1956. g. 28.04. Atgriežoties Liepājā, neļāva tur dzīvot. Pārcēlos uz Saulkrastiem. Līdz arestam (1946. g.) slēpos mežā kā nacionālais partizāns.

Pužulis Ludviks (dz. 1940. g. 15.X). Izsūtīts 1949. g. 25.3 kopā ar ģimeni uz Omskas apg. Marjanovkas raj. Kurganovkas sādžu, rudenī pārvietoti uz Tevrizas raj. Kuzņecovas sādžu. Tēvs bijis jau apcietināts un atradies Noriļskas lāģerī.

Atgriezies lopā ar māti, divām māsām un brāli 1945. g. jūnijā.

Raiskums Zigurds (dz. 1923. g. 22. janv. Rīgā). Tēvs — pulkvežleitnants **Redlihs** (vēlāk mainījis uzvārdu; 1890—1971), Latvijas futbola izlases sastādītājs, Rīgas futbola kluba dibinātājs.

Beidzis 1. pilsētas ģimnāziju, neilgi strādājis par skolotāju, piedalījies kopā ar prof. Maldoņa un prof. Plāķa dēliem «Sarkanā terora skates» gatavošanā. Kopš 1944. g. leģionā 19. divīzijas 42. pulkā (komandieris-kapt. Šēbelis) pulka ieroču mantzinis. 1945. g. 7. maijā ievainots. Pēc kapitulācijas mēģinājis tikt laivā uz Zviedriju, bet neveiksmīgi — laiva nogrima, neizbraucot jūrā. Krievi arestēja Aizputē un aizveda uz Vaiņodes savākšanas punktu, no turienes vagonā uz Komsomoļsku pie Amūras. Mašīnās tālāk uz Akuras pilsētu. Strādāja pie dzelzceļa būves. Pēc stipras novāļēšanas pāris mēnešus bija Sovetskaja Gavaņā. 1946. g. rudenī atgriezies Rīgā.

1947. g. aprīlī no jauna arestēts par sakariem ar mežabrāļiem un pagrīdi, kas faktiski maz atbilda īstenībai. Trīs dienas nepārtraukti pratināts čekā. Tiesāts pēc 58.1a panta uz 10 gadiem un 5 gadiem bez tiesībām. Sēdējis Centrālcietumā vieninieku kamerā. Rudenī nosūtīts uz Vjatlagu — Kirova apgabalu. Bijis 13. lāģerī kopā ar kriminālajiem — sevišķa režīma nometnē meža darbos. No turienes atceras mācītāju **Lābanu**. Vēlāk politiskie pārvesti uz 30. lāģeri (priekšnieks — majors Kalojevs, osetīns, sieva — latviete; bijušo priekšnieku 50. gadu beigās redzējis Latvijā, Ogres stacijā). 30. lāģerī kļuvis par meža meistarū.

1955. g. 19. februārī atbrīvots un pavasarī atgriezies Latvijā. Strādājis krāsotāju brigādē kopā ar domubiedriem un likteņbiedriem (Andrejs Speke, Jānis Gulbis, Zande).

No lāģera biedriem piemin **Arvidu Kaņepu** (kopā jau Centrālcietumā, pēc tam lāģerī), leģiona kapteini **Vinteru** (bijis militārais atašejs Lietuvā), **K. Spēku**, **Pēteris Zālīti**, **Kārli Graudiņu**, **Leonu Tresteru**, **Jāni Rumbu**, **Bārdū**, **Belarusu**, **Zvejnieku**, **Ladusānu**, **Voldemāru Rempī**, **Pēteri Gribulī**, **Jāni Gudoviču**, **Jāni Brokānu**.

Raita Elza. Tēvs jelgavnieks. Māte no Ozolniekiem. Tēvs atslēdznieks. Esmu dzimusi 1918. gadā. Apprecējos ar Jāni Raitu. 1944. gadā mira tēvs. Biju 16. Jelgavas aizsargu pulka aizsardze. 1944. gadā nokļuvu Kurzemes katlā. Ceļi pilni ar bēgļiem. Ierodamies Zūru pagastā. Virs iestājās darbā auto uzņēmumā. Nokļūstu Liepājā, kopā ar meitiņu

Māru. No Liepājas rit evakuācija ar kuģi uz Vāciju. Brauc policisti no Jelgavas. Aicina līdz, bet es saku, ka gribu palikt savā tēvzemē. Pienāk diena, kad vīra darbavieta (vāciešiem pakļauta) grasās prom braukt uz Vāciju, un vīrs dezertē. Viņš saklausījis, ka no Jūrkalnes ies laivu uz Zviedriju. Ir 1944. g. 18. nov. Esam Jūrkalnē. Ir zināma parole. Vīrieši ar binokļiem cenšas naktī saskatīt laivu, es ar Mārīti sēdu aiz kadiķu krūmiem un lūdzu Dievu, lai laiva nepienāktu. Es nespēju pamest Latviju un kaut kur Jelgavas apkārtnē klejojošo māti un vecmāti. Laiva nepienāk. Kad uzaust gaismā, sākās iepazīšanās. Ir virsnieki. (Tagad grūti saprast kā 1944. g. novembrī latviešu virsnieki varēja pamest Kurzemes cietoksni un atstāt aizstāvjus? To var nosaukt par nodevību pret leģionu, kas noasiņoja vairākās lielkaujās.) Bēgļu vidū ir Piebalgas lut. mācītājs **Jānis Udris** ar sievu un trīs bērniem.

Vācieši visus bēgtgribētājus arestē. Arī manu vīru. Ievieto cietumā. Kad tur aizeju, satieku kādu pazīstamu no ģimnāzijas laikiem — **Ēriku Glāznieku**. Viņš dod padomu, kā izdabūt vīru no cietuma. Lai atrodot kādu darba devēju, kas pateiktu, ka vajadzīgi strādnieki. Citādi nolemts vīriešus sūtīt uz Vācijas konclēģeri... Darba vietu sameklēju Autoparkā. Turpinās karš. 1945. gadā vīram jābrauc (viņš strādāja par šoferi) uz Dundagu. Tas bija janvārī. 26. janvārī — tā arī bija pēdējā reize, kad vīru redzēju. Nākamā dienā uzzinu, ka Gibzolē nošauti gan šoferi, gan mašīnas pavadoņi. Šāvēji — «Sarkanās bultas» bandīti.

Kapitulācijas dienā (8. maijā) aizeju kopā ar savu klases biedru Ēriku pie vīra kapa. Ceram vēl kādreiz satīties, taču tas nenotika. Viņu nošāva okupanti.

1945. gada 28. decembrī mani arestē. Arestēja arī grāmatvedi no manas darbavietas. **Zigfrīdu Zalcmani**. Mani apsūdzēja, ka es esot viņam palīdzējusi sagādāt dokumentus. Mani sita, un es zaudēju samaņu. Kad atguvos, sacīju, lai raksta ko grib, tikai lai nesit, jo ļoti sāpīgi bija sitieni ar gumijas steku. Tiesāja Kara tribunāls. 1946.10.05. Pēc tam nokļuvu Vorkutā. Vorkutā saņēmu ziņu no mātes, ka mirusi meitiņa Mārīte. 1952. gadā mira arī māte. Tā tad visi tuvinieki Zemes mātei atdoti. Atgriezos Latvijā 1963. gadā. 1970. gadā savu dzīvi saistīju ar lēģernieku **Halmiardu Freimani** no Vaiņodes. Lēģerī viņš bija Račinskā.

Randars Viktors, dz. 1947. g. Krasnojarskas apg. Ustjeņisejas raj. 1941.14.06. apcietināja manu māti **Valentīnu** (sk, 1. sējumu 192. l. p.) Izveda uz Krasnojarskas novadu, Dzeržinskas raj. No 1942.15. jūnija līdz 1945. g. 1. sept. Taimiras nacionālā apgabalā Ustjeņisejas rajonā.

Rāva Kārlis, dz. 1916. g. Kronštatē. Apcietināts 1945. gada novembrī Cēsis. Bija Vorkutā no 1949. gada līdz 1954. g. Latvijā atgriezās 1956. gada jūnijā.

Rībēns Arturs, dz. 1912.30.08. Talsu apr. Cēres pag. «Vīskopos». 1930. g. iestājos Latvijas Universitātes Lauksaimniecības fakultātē. Fakultāti beidzu 1936. g. rudenī, iegūstot agronoma grādu. Dienēju 7. Siguldas kājnieku pulkā. Ieguvu virsnieka vietnieka pakāpi. 1939. g. rudenī «Rezerves virsnieku»ursos ieguvu leitnanta pakāpi.

1944. g. februārī mani iesauca vācu armijā un iedalīja 6. Robežapsardzības pulka 2. bataljonā, kurš formējās Kandavā; batalj. komandieris — pulkv. ltn. Plūmanis. Bataljonu nosūtīja uz fronti, Daugavpils apkaimē. Sākoties krievu iebrukumam Bauskā, mūsu pulku iesaistīja kaujās pie Iecavas. Bija daudz kritušo, starp tiem arī ltn. Žanis Bodmanis. Šinīs kaujās man tika piešķirts II pakāpes Dzeltis krusts. Atmiņā palicis gadījums, kad kādu vakaru pēc sīvām dienas kaujām ieturējām maltīti; te pēkšņi ziņnesis ziņo, ka pāri kalniņam ar zirgu brauc viens krievs — ratos redzamas kaut kādas kannas; zēni ļoti gribēja uz pajūgu atklāt uguni, bet mēs, pieredzējušākie, ieteicām nešaut, jo viens krievs ar baltu zirgu mūsu rotai neko nevar izdarīt; tā arī nešāvām, un laidām pajūgam braukt uz mūsu nometni. Izrādījās, ka braucējs bija krievu uztura vedējs; ieraudzījis mūs, sastinga, kļuva bāls kā lapa. Gribējām sākumā kā gūstekni sūtīt uz štābu, bet beidzot nolēmām iztaisīt mazu joku: proti: izlējām viņa ēdienu un tā vietā ielikām pānpalikumu no mūsu vakariņām un likām, lai brauc atpakaļ paēdināt savus biedrus; krieviņš neparko negribēja braukt, jo baidījās, ka mēs viņu nošaušot. Beidzot pajūgu ar visu krievu aizvilkām līdz uzkalnam, kārtīgi sadevām ķēvei un palaidām savam liktenim... Interesanti, ko krievi ar viņu izdarīja? Droši vien — kā spiegu — nošāva! Džūkstē nomaldījusies lode atņēma dzīvību komandierim pulkv. ltn. Jansonam. 23. oktobra rītā tiku ievainots krūtīs un abās kājās. Atgriežoties frontē, nonācu 44. pulka 2. bataljonā, kurā nokaroju līdz kapitulācijai. Jelgavā tikām salādēti lopu vagonos un 7. jūnija rītā pārbraucām pie Zilupes Latvijas robežu. No šī etapa

spilgtā atmiņā palicis gadījums, kad ceļa posmā Žagare—Jelgava kāda sieviete no pavadītāju vidus centās mūsu puisiem nodot pāris klaipiņus maizes, tika no krievu konvoja smagi ievainota un saļimusi palika ceļmalas putekļos guļot! Etapa galamērķis bija filtrācijas nometne Kolonnas pilsētiņā netālu no Maskavas. Rakām gāzes vada kanālu. Jūlija vidū mani izsauca un aicināja kā agronomu braukt uz kolhozu, bet aizveda uz Kolonnas cietumu, kur jau priekšā sastapu agrāk aizvesto vlt. Jāni Leimani. Pēc praktināšanas mani sodīja Kara Tribunāls, pēc panta 58.1.a. — par dzimtenes nodevību. Piesprieda augstāko soda mēru — nošaušanu. Nenošāva, bet nosūtīja uz Maskavu — slaveno «Butirkas» cietumu nāvinieku kameru, kur nosēdēju līdz 18. decembrim, kad man paziņoja, ka nāvēssods apmainīts pret 10 gadiem stingrā režīma nometnē + vēl 5 gadi bez tiesībām atstāt nometinājuma vietu. 1946. g. februārī no cietuma pārsūtīja uz «Tagillag» — Nižnij-Tagilu. 1948. gada pavasarī mūs, nelielu etapu: 400 cilvēkus, izsūtīja uz Tālajiem Austrumiem — Kolimu. Nometnē «Butugičag» («Nāves ieleja») nonācu augusta sākumā; 8. augustā jau uzkrita apm. 1 m dziļa sniega kārtā un iestājās ziema ar 40—60° salu. No drošas nāves mani tur izglāba darbs celtnieku brigādē; tā ka urāna šahtās nokļuvi tikai nedaudz reizes, veicot šahtas stiprināšanas darbus.

Kolimā. Ust-Omcūgas kapos. Ieslodzītā Ziedoņa Mārtinsona atdusas vieta.

1953. gadā Kolimā Ust-Omčugā. Otrais no labās Artūrs Rībens

1950. gadā urāna rakšanu «Butugičaga» nometnē pārtrauca, un mūs nosūtīja uz «Ust-Omčug» nometni celtniecības darbos. Darba apstākļi nometnē bija ļoti smagi: nepietiekošs uzturs, cinga, bāngais klimats; strādājām dažreiz pie $-60-70^{\circ}\text{C}$ salā. 1952. gada novembrī atbrivoja, bet vēl 5 gadus nedrīkstēju Kolimu atstāt.

Dzimtenē atgriezos 1957. gada rudenī ar stipri bojātu veselību.

Atmiņā palikuši nedaudzi cīņu un ciešanu biedri: kā: ltn. H. Zervīņš, kar. G. Tučs, kar. E. Bikurs, T. Stelmahers, E. Riņģelis, Z. Jēkabsons, P. Buliņš, A. Taube (mira Kolimā, strādāja urāna šaftās), Fr. Sulcs, J. Zālītis. Fr. Ābols, J. Rakovskis, O. Pakalns, J. Bērziņš — N. Tagilā mani apmācīja mūrnieka amatā, Z. Mārtinsons — mira Kolimā, apglabāts «Ust-Omčug» kapsētā u. c.

Rimeiks Maija-Kalavinska, dz. 1937. g. Ģimene izsūtīta 1941.14.06. no Rīgas, Merķeļa ielas 3—9. Tēvs **Antons**, dz. 1898. g. (TNA-4801/2); māte **Vilhelmīne**, dz. 1900.24.07. (TNA-4798/2); brālis **Jānis**, 2 gadi vecs, **Rimeiks Astra**, dz. 1927. g. (TNA-4800/2), **Valdis**, dz. 1929. g. (TNA-4797/2) Nometinājuma vietas: No 1941. g. jūnija līdz

1944. g. 20.08. Krasnojarskas nov. Turuhanskas rajonā. Līdz 1946. g. 1. sept. Abanas raj. 1950. g. 26. jūlijā izsūtīti otrreiz uz Krasnojarskas pilsētu. Tur līdz 1956. g. 6.09. **Risberga Erna**. Dzimusi 1923. gadā Valmieras apr. Rozēnu pagastā. 1945. gadā mans brālis slēpās mežā. Mani nāca arestēt brāļa dēļ, bet es paspēju izbēgt un brālim un pārējiem partizāniem paziņot, ka notiek citīga viņu meklēšana. Mežā bija septiņi, bet viena mežinieka brālis uzrādīja vietu, kur bij nometne. Mūs arestēja 1945. gada 11. decembrī. Nosūtīja uz Urāliem, Sverdlovskas apgabalu. 1947. gadā pienāca dokuments no Maskavas, ka esam notiesāti par dzimtenes nodevību. Sākumā ar brāli bijām vienā nometnē. Man Maskava piesprieda 4 gadus. Kad man vajadzēja 1949. gadā atgriezties Latvijā, tad tomēr sakarā ar to, ka Latvijā notika masveida izvešanas, mani nosūtīja uz Krasnojarskas rajonu izsūtījumā. Pirms visa tā, es vēl biju Mordovijas nometnēs un brāli aizsūtīja uz Kolīmu — Magadānu. Manu brāli sauc **Augusts**. Es Latvijā atgriezos 1953. gadā. Brāli notiesāja uz 10 gadiem. Viņš no Kolīmas atgriezās dažus gadus pēc manis. Kad mūs 1945. gadā apcietināja, tad visus veda uz mežu un nostādīja rindā nošaušanai. Vienīgā vēlēšanās bija, lai uz vietas es būtu beigta.

Roga Žanis. Pakļauts latviešu leģionāru vienam no daudzajiem likteņa likločiem, 1946. gada marta mēnesī atradās Ļeņingradas cietumā Arsenāla ielā. Pēc gandrīz trīs mēnešu nīkšanas cietumā mani kādu rītu gaidīja etaps, tas ir tālāksūtīšana. Divas nedēļas braucām slēgtā tumšā vagonā. Tikai gala stacijā uzzinājām, ka esam nokļuvuši Tomskas apgabalā. Mūsu nākošā dzīvesvieta — piespiedu darba nometne — atradās Obas pietekas Tomas krastā. Mani iedalīja brigādē, kuras uzdevums bija izkraut no liellaivām baļķus. Pēc izbraušanas tikām pie liela garduma, jo šādās laivās pārvadāja arī graudus. Dažās vietās: stūrīšos, dēļu starpās mēs iemanījāmies tos sameklēt. Parasti atradām auzas un priecīgi tās kožlājām; jaudājām vēl pajokot, ka zirgi prot izšķirt, kas ir garšīgs. Pēc pāris nedēļām mūsu brigādi papildināja daži jauni puīši; starp tiem arī rīdzinieks **Viktors**. Bieži pārrunājām nākotnes nodomus: bijām pārliecināti, ka drīz tiksīm atbrīvoti un varēsīm doties uz mājām. Kādu rītu pirms iziešanas darbā no mūsu brigādes izsauca vairākus un lika palikt korpusā. Starp tiem bija arī Viktors. Kad pārnācām no darba, viņus vairs nesastapām. Nometnē runāja, ka vairāki simti, gal-

venokārt gados jaunākie, aizsūtīti uz Kolimu. Sals kļuva arvien sīvāks — kādu rītu viens no sargiem stāstīja, ka termometrs rādīja pāri 40°. Visa diena pagāja nemitīgi kustinot locekļus, lai tie nenosaltu. Darbu padarījām niecīgu, un maizes gabaliņš arī par to bija gaidāms niecīgs. Vakarā ne viens vien devās uz medicīnisko punktu un, izrādījās, ka tiem ir apsaldēti kāju pirksti. Man sākās slapjais pleirīts, ar ko noslimoju vairākus mēnešus. Kad jutos jau atspirdzis, bet vēl atrados slimnieku korpusā, no mūsu nometnes vīrus lielām grupām sāka sūtīt uz citām vietām. Pirmo grupu, kā padzirdēju, aizsūtījuši atkal uz Kolimu. Pienāca arī mana kārta.

Kad brauciens beidzās un mums pavēlēja no vagoniem izkāpt, redzējām, ka visapkārt ir stepe. Tā bija Kazahstāna. Pār stepi gaudoja vēji, saceldami bieži vien putekļu mākoņus. Galvenais darbs šeit bija — celt jaunas mītnes, gan tādas pašas barakas, kādās dzīvojām, gan labākas mājas attālāk no barakām. Tās bija paredzētas apsardzei un viņu ģimenēm. Mājas cēla no akmeņiem, kurus izlauza nometnes teritorijas karjeros... Pievakarē atdzina nometnē mītošos invalīdus — visus, kuri vien jaudāja kaut cik kustēties. Pa vienai akmens šķilai padusē satvēruši vai pie vēdera piespieduši, viņi tās nesa uz vietām, kur cēla jaunas barakas. Vēl šodien gara acīm redzu šo nožēlojamo spoku gājienu: izgīndušos invalīdus ar spieķiem, kruķiem un akmens šķilām... Ziemā dažreiz uzbrāza īstas sniega vētras — burāni. Dažu metru attālumā neko nevarēja redzēt. Tad starp barakām izvilka virves, lai tie, kuriem bija vajadzība kur iet, nenomaldītos. Kad burāns norima, turpinājām darbu: lauzām akmeņus, cēlām jaunas barakas, jo par apdzīvotāju trūkumu nebija jāžēlojas. Regulāri mūsu nometni papildināja. Visi atvestie bija darba nespējīgi — vai nu invalīdi, vai hroniski slimie. Starp viņiem satiku daudzus latviešus, kuri agrāk bija strādājuši akmeņogļu vai vara ieguves šahtās, bet tagad kļuvuši darba nespējīgi. Tā pagāja vairāki gadi. Bijām sacēluši desmitiem lielu baraku nometnē un daudz māju ārpus tās...

Nomira Staļins. Baraku logiem izrāva restes. Naktīs durvis nenoslēdza. Varējām, cik tik, rakstīt vēstules uz mājām un no turienes saņemt... Nometnē bija daudz latviešu. Radās draugu pulciņi. Necilvēcīgais darbs un nometņu režīms bija sabojājuši veselību. Bieži ar acīm pavadīju prāvus divriteņu ratus, kuros koka kastēs aprak-

šanai veda mirušos biedrus. Ratus vilka 1 liels vērsis. Viņu katru dienu izkalpināja ūdens mucu vešanai no akas mūsu nometnē uz citu nometni netālā pakalnā, kur mita sievietes. Mēs bieži izmantojām lielā ragaiņa miermīlību un pacilātību, pārsūtīdami starp nometnēm vēstulītes, iebāžot tās dziļi vēršā ausīs. Ratus uz mirušo aprakšanas vietu stepē mūsu milulis vilka lēni kā bērū procesijā. Kādā rudens dienā, kad stepes zāle bija pavisam nodzeltējusi, pieplakusi pie zemes un pauguri saules staros spīdēja kaparbrūni, mūsu brigādei pateica, ka jārok kapi. Mūs izveda aiz dzeloņdrāšu žoga stepē, un pēc kāda 10 minūšu gājiena es ieraudzīju daudzās rindās nelielas zemes kaudzītes. Pie katras no tām bija iedzīts koka mietiņš. Kur kaudzītes beidzās, vajadzēja rakt rindā jaunas kapu bedres. Sibīrijā palika: sirsnīgais skolotājs Ozoliņš, piebaldzēns Miesnieks, platplecainais un lielais Pupiņš, kuru pieveica tuberkuloze, tāpat kā ukraiņu ārstu Semeņuku, krievu režisors Popovs, igauņu futbolists — pirmskara izlases vīrs — Hunts. Atceros nometņu laiku: atkal un atkal piedomāju pie kapiem stepē un koka mietiņiem. Visvairāk ticams, ka mietiņi sapuvuši, nolūzuši; stepes vējš kapu kopiņas nolīdzinājis, un tās nav vairs atrodamas...

Romanovskis Leonards, dz. 1918. g. Ludzā. Dienējis Zemgales artilērijas pulkā. Krieviem ienākot, pārvietots uz Limbažiem, tad uz Liteni. No turienes ceļā uz Ļeņingradu sabombardēja vācieši. Atgriezās Rīgā, strādāja dažādos darbus. Arestēja 1948. gada 17. jūnijā. Kara tribunāls piesprieda nāves sodu, to aizvietoja ar 25 gadiem ieslodzījumā. Aizveda uz Kolimu. Rīgā atgriezās 1955. gadā.

Rozēna Zenta, tagad Gorbunova, dz. 1910.16.05. 1941. gadā dzīvoju Inciema pag. Dzirnkalnu mājās. 1930. gadā apprecējos ar Voldemāru Rozēnu. Mans vīrs sastāvēja Aizsargu organizācijā. Pienāca Baigais 1941. gada 14. jūnijs. Vīrs bija aizbraucis uz Rīgu. Es ar četriem bērniem un vīra māti bijām mājās Dzirnkalnos. Pulksten 3.05 naktī iebrauca 4 vīri: 3 vietējie latvieši — Jānis Pētersons, Pudāns, Krustiņš un viens krievu tautības (nepazīstams). Viņi sacīja: «Ceļaties, saģērbiet silti bērnus un paņemiet līdzī ēdamo, jo jums ir tāls ceļš zem kājām.» Šausmas, neizpratne un izmisums! Sāku raudāt un nekā vairs nesa-pratu. Vaicāju, ko es ar bērniem esmu nodarījusi, kādēļ jums jāatstāj savas mājas? Man atbildēja, ka mūs izsūtīstur, kur būs vieglāka dzīve. Aizskrēju uz kūti, kur mitinā-

jās mūsu 4 govis, 2 teles un zirgs. Apķēros ap kaklu zirgam, atvadījos no savām govīm. Kad atgriezos mājā, bērni un vīra māte jau bija ievietoti smagajā automašīnā. Bija tāda steiga šiem varasvīriem, ka man pat neatļāva kaut ko jēdzīgu paņemt līdzī šim nezināmajam ceļam. Tā aizbraucām no savām mājām, kur palika gaudojot suns. Aizveda mūs uz Siguldas staciju. Tur stāvēja ešelons. Mūs tūlīt iesēdināja aizrestotā lopu vāgī. Mēs bijām pirmie, pēc tam nāca cilvēku bari raudādami un vaimanādami. Gan veci nespējīgi cilvēki, gan mazi bērni, tāpat kā es. 15. jūnijā ap pusdienlaiku ešelons sāka kustēties. Vīra māte ar pareizu nojautu atvadījās no dzimtenes, jo šeit vairs neatgriezās. Sākās garais, ilga trimdas ceļš, kas nav ne aprakstāms, ne izstāstāms. Esmu tagad jau veca sieviete, visu vēlreiz pārdzīvoju ar sāpēm un asarām. Bet klusēt sirds arī neatļauj...

Pirmā mūsu izsēdināšanas vieta bija Arčinska. Mūs aizveda uz kolhozu «1. maijs». Dabūjām pussagruvušu mājeli (būdu); tur mēs bijām 3 ģimenes. Gulējām uz plikas grīdas. Saslimām visi ar caureju un temperatūru. Mums piešķīra maizi 500 g man, kā strādniecei, bērniem 200 g, bet vecmātei — neko! Kad viņa aizgāja uz kantori prasīt sev maizi, tad saņēma atbildi, kā viņai maize neesot vajadzīga, jo viņa šurp izsūtīta iznīcināšanai. Visi mani 4 bērni saslima ar difteriju. Slimos bērnus vedām uz apmēram 100 km attālo slimnīcu ar zirga pajūgu. Bērnus ievietoju ratos, man vieta neiznāca, tādēļ gāju kājām. Ceļa vāgī iegrīma mūklājā (todien lija). Slimnīca bija tukša un auksta. Nomira mans vecākais dēliņš Uldis 1. septembrī; nākošā dienā mazais dēliņš Valdis lielās ciešanās nosmaka manu acu priekšā. No kolhoza atbrauca izsūtītais pērminders Elmis no Lēdurgas, kas palīdzēja man izrakt kapu... Februārī mūs veda prom ar zirgiem nezināmā virzienā. Man atkal neiznāca vieta vezumā, un man nācās brist pa sniegu līdz ceļiem. Ceļš bija bezgala garš, grūts un smags. Nezinu, kur man bija spēks visu to izturēt... Tā mūs aizveda līdz Omskas lielajiem mūža mežiem. Bijām kādas 70 latviešu ģimenes. Mums bija mežā jāteicina sveķi no agra rīta līdz vēlam vakaram, bez izejamām dienām. Tikai par maizi, jo citādu atlīdzību nesaņēmām. Edām zāli, balandas — visu, ko atradām. Mūs ēda blaktis un moškas (līdzīgas odiem), bez tīkliem arī nevarēja uzturēties. Tā nodzīvojām līdz 1942. g. augustam, kad atkal mūs visus saņēma un veda uz Krasnojarsku pa

dzelzceļu ar vaļējām platformām. Krasnojarskā mūs salādēja vilcienos, veda tālāk, un beidzot izsēdināja pie Jeņisejas, kur mūs pārsēdināja kuģī STALĪNS un veda tālāk uz ziemeļiem līdz Hantaikai. Tur mūs (daļu) izsēdināja Jeņisejas krastā. 2 gadus nodzīvojām briesmīgos apstākļos. Bads un izmisums! Tā arī šeit bada nāvē nomira mana vīra māte. Pēc 2 moku pilniem gadiem mūs atkal saņēma un pa Jeņiseju ar baržām veda uz Dudinku. Izsēdināja Jeņisejas krastā. Tur nebija nevienas mājas, nevienas ēkas... Dabūjām kādu vecu brezentu, uztaisījām kaut kādu pajumti, un tā nodzīvojām līdz rudenim. Nāca ziema. Ko darīt? Kā pārziemot? Tad cirtām alkšņu stumbrus, sitām zemē, likām apkārt velēnas, lasījām gar upi akmeņus, taisījām krāsnis... Ko kurināt? Kā pirmcilvēki — alās! Ziema bija barga, kā tālajos ziemeļos; bija lielās sniega kupenas, viss bija apsnidzis, tikai mazs caurumiņš alā, kur ielīst un izlīst. Sals bija līdz -50°C . Bija jābrauc pāri Jeņisejai, kura 12 km plata — tur bija veikalīņš, kurā izsniedza normu maizi (bija kartiņu sistēma). Tur nodzīvojām līdz 1949. gadam. Mēs saslimām ar cingu — vitamīnu trūkuma sekas. Meitai Ainai kāja bija savilkta no šīs slimības. Saslimu ar sirdi, un mani ievietoja slimnīcā. Mums katru mēnesi bija jāatzīmējas komendantūrā. Visus šos šausmīgos grūtumus varējām pārvarēt tikai ar vienu cerību — kādreiz atkal redzēt dzimteni. Bet 1950. gadā iznāca rīkojums, ka mums vairs dzimteni neredzēt, jo mēs esot nosodīti uz mūžu! Savā darbavietā sastapu kādu krievu tautības izsūtīto, kuram bija nomirusi sieva. Tā kā par savu vīru neko nezināju, es 1952. gadā no Rozēnas kļuvu par Gorbunovu. 1957. gada augustā es ar savu vīru un meitu Ainu atbraucām uz Latviju. Mūsu mājās Inciema pagasta Dzirkalnos dzīvoja un saimniekoja citi cilvēki. Man šajās mājās neļāva dzīvot. Vēlos savas dzīves pēdējās dienas saistīt ar jaunības skaistajām, mīlestības pilnajām atmiņām, mājās, kur man ziedēja rozes, kur mīlēju savu uz mūžu zaudēto dzīves draugu netaisnas un ļaunas varas dēļ. Kāpēc tām mazajām dzīvībiņām, ko es dzimtās ārēs nesāju zem sirds, bija jānomirst tālā, svešā zemē. Vēlos uzzināt, kādu ceļu un kur palika mans vīrs Rozēns Voldemārs, dz. 1908.29.10. Es neko par viņu vēl šodien nezīnu...

Rubene Milda. Pirms apcietināšanas dzīvoju kopā ar vecākiem un slīmu māsu Tirzas ciema Lienekalnos. 1948. gada 20. aprīļa vakarā varas vīri mani aizveda uz

Gulbeni. Tur pratināja un pamatīgi sita. Prasīja, kur esot bandīti. Divi latvieši mani sita, plēsa matus. Vēlāk pratināja bez sišanas. Parādīja apsūdzības rakstu, ko bija parakstījis manas kaimiņu mājas iedzīvotājs Eglītis, kurš pats bija bijis leģionārs. Krieviem ienākot bija iemucis krūmos, legalizējies un palicis par varas līdzskrējēju. 9. maijā pārveda uz Rīgu. Ieveda Stabu ielā. Pratināja pa naktīm. 18. jūnijā pārveda uz Centrālcietumu. Izmeklētāji bija krievi. Mans tulks bija Rubens no Kandavas. Centrālcietumā man kaklā ieauga asiņains bumbulis, tāpēc ielika slimnīcā. 21. augustā mani veda uz kara tribunālu. Liecinieki bija Kārlis Eglītis un Arvīds Upmāls no Tirzas. Pasludināja spriedumu — 25 gadi. Mani ievietoja atkal slimnīcā. 25. oktobra vakarā, mani un daudzus citus, veda uz lopu vagonu. Ilgi stāvējām vagonos. Aizveda uz Ļeņingradas cietumu, pēc tam uz Vologdas pārsūtīšanas cietumu. Tālāk brauciens bija garāks, jau līdz Intai. Intas noietnē bija komisija, sadalīja mūs pa brigādēm un kategorijām. Nonācu invalīdu noietnē Abesā. No Abesas sāka formēt etapu uz Karagandu. Tas bija jau pēc Staļina nāves. Tur man paziņoja, ka sods palicis tikai 10 gadi, bet tā kā biju nostrādājusi jau 8, tad komisija mani atbrīvoja.

Rudiņš Ansis, dz. 1925. g., Rīgā. 1943. gadā beidz skolu, tiek iesaukts darba dienestā un nosūtīts uz Vāciju. 1944. gada jūlijā nosūta uz Brusu pie Konicas un ieskaita 39. SS tanku grenadieru apmācību un rezerves bataljonā. «Mūsu rota bija komplektēta tikai no latviešiem — ierindniekiem, bet viss komandējošais sastāvs bija vācieši. Mums paziņoja, ka ar 15. septembri tiekam ieskaitīti latviešu leģionā. Visus, kas bija beiguši 10 klases, pēc intelekta pārbaudes iedalīja kandidātos uz virsnieku skolu. Vilciens mūs aizveda uz Lauenburgu Pomerānijā, uz SS apakšvirsnieku skolu. Mūsu rotai bija piekomandēts sakaru virsnieks no leģiona leitnants Lauva. Skolas mācību laiks tuvojās beigām, un arī fronte arvien tuvojās. Mums neizdeva pat dokumentus par skolas beigšanu un nosūtīja uz 15. latviešu SS divīziju. Mūs, kā apakšvirsnieku skolu beigušos, nozīmēja par «palīgapmācītājiem» pie grupas komandiera.» Piedalījies Pomerānijas kaujās. 1945. gada 2. maijā pēc neveiksmīgas kaujas Berlīnē nokļūst gūstā. Kapitulāciju sagaida Neidamā. Landsbergas noietnē pavada visu vasaru. No turienes pārved uz Poznaņu. Strādā pie vagonu lādēšanas dažādās vietās. Ziemā nokļūst Mo-

žaiskas gūstekņu nometnē, no turienes aizsūta uz Šaturu. Jākrauj bija vagoni ar kūdru un malku. Vēlāk nokļūst slimo nometnē un pēc tam nometnē Maskavas priekšpilsētā Fiļi. Sākumā strādā virtuvē, bet pēc tam dzelzsbetona kombinātā. «Nostrādāju tur nepilnu mēnesi, līdz tikām atlaisti uz dzimteni. Nometnē visus izsauca izmeklētājs. Sarunai vairāk bija pārrunu nekā pratināšanas raksturs. Rīgā iebraucām Preču stacijā. Tur mūs uzrunāja iekšlietu ministrs ģenerālmajors Eglītis un pulkvedis Jēkabsons. Pēcpusdienā mūs ieveda bijušajā karagūstekņu nometnē Ganību dambī, kur mūs sadalīja pa uzņēmumiem. Es tiku mobilizēts dienestam, kurš ilga līdz 1950. gada augustam. Mūsu vienība sastāvēja gandrīz tikai no bijušajiem leģionāriem.»

Rudzītis Roberts, dz. 1915.28.01. Mani iesauca leģionā 1944. g. 30. augustā. Kritu gūstā 1945. g. 11.02. Līdz 1946. g. 20. oktobrim biju filtrācijas nometnē Arhangeliskas apgabalā. Manu kara gaitu sākumā nokļuva Vācijā — Zopenvaldē. 15. divīziju gribēja sūtīt uz Kurzemi palīgā 19. divīzijai, bet šoferu trūkuma dēļ mūs 200 cilvēkus aizsūtīja uz Čehoslovākiju šoferu skolā, kur sabijām 2 mēnešus. Gūstā kritu pie Frankfurtes.

Rudovskis Voldemārs (dz. 1927. g. 8. sept. Tukuma apriņķa Engures pag. zvejnieka ģimenē). 1944. g. rudenī ar visu ģimeni aizbraucu uz Vāciju. Gotenhālenē iestājos gaisa spēku izpalīgos. Egerē (Ungārija) notika apmācības. 1945. g. aprīlī Lincā (Austrijā) nokļuva amerikāņu gūstā. Ievietoja lielā nometnē Rēgensburgā. Nometne bija sadalīta zonās pēc tautībām, pat ar katras tautas nacionālajiem karogiem (arī latviešu). Amerikāņi ieteica katram atgriezties savās mājās. Gāju padoties krieviem. Sākās garš atgriešanās ceļš cauri Čehoslovākijas un Polijas teritorijai uz Aizkarpatiem. Tur 1946. g. 6. janvārī visus sadzina neapkurinātos lopu vagonos. Ceļā deva dzert ledainu ūdeni un divus sausīņus dienā. Cauri Ukrainai, Dienvidkrievijai un Vidusāzijai februāra otrā pusē nonācām Ļeņinabadā (Tadžikijā). Galā nonākot, bijām tādi, ka īpaša komisija atļāva mēnesi nestrādāt. Būvējām urāna pārstrādes rūpnīcu, dzīvojām turpat nometnē. 1946. g. rudenī baltiešus palaida brīvi dzīvot teltīs pie jaunceltnes, bet tā paša gada oktobrī pārveda uz Narvu Igaunijā, vēlāk Sillamē un Tallinā. Tās bija darba nometnes rūdas pārstrādes rūpnīcās.

1951. g. septembrī atgriezās mājās. Tā kā nebiju tiesāts, sarežģījumu, darbā iekārtojoties, nebija.

Visus septiņus klejojumus un darba nometņu gadus biju kopā ar **Jāni Daugavieti** (dzīvo Rīgā). Tāpat kopā ar mani Tadžikijā un Igaunijā bija engurnieks klases biedrs **Jēkabs Kodoliņš** (dz. 1927. g.). Ar viņu satikāmies Egerē amerikāņu gūstā.

1949. g. martā no Engures uz Omsku tika izvesta mana māsiņa **Austra Jansone** (dzim. **Rudovska**).

Rullis Jānis, dz. 1916. g. Limbažos; tēvs — Rullis Jānis (dz. 1872. g.) Kuldīgas apr. Rendas pag. Krogsētu saimnieks. 1938.—1939. g. dienēja Latvijas armijas štāba bataljonā. 1944. g. 1. aprīlī iesauca Latviešu leģionā, iedalīja 19. divīzijā, apmācības brigādē. 6. jūnijā, lādējot ieročus, ievainoju kreiso roku — komplicēts kreisās rokas apakšdelma lūzums. Jūnijā—jūlijā atrados leģiona lazaretē Brīvības ielā iepretim Artilērijas ielai. Augusta sākumā veselības uzlabošanai aizbraucu atvaļinājumā uz tēva mājām. Tā nokļuva Kurzemes apenkumā.

Ar 25. oktobri piedalījos «Jagdverbond Kurland» Skudru grupā, kas atradās Kuldīgas pag. Skudrās (komandieris Juris Krišjānis). 1945. g. 10. maijā grupa iegāja mežā, kur krievu ķēde arestēja, nosūtīja uz filtrāciju. Arestēja PSRS IeTK pretizlūkošanas daļa «Smerč» 18. maijā Kuldīgas raidstacijas teritorijā (filtrācijas nometnē). Tiesāja 10. gvardes armijas kara tribunāls Tallinā 1945. g. 26. jūnijā uz 10 gadiem brīvības atņemšanas un tiesību atņemšanu uz 5 gadiem ar mantas konfiskāciju (58.-1.a pants par t. s. «dzimtenes nodevību»).

1945. g. jūlijā no Tallinas aizveda uz Komi republiku, vispirms Kosjū, tad Pečoriem, no 1949. g. līdz 1955. g. Abezā, no 1955. g. 15. febr. līdz 1956. g. 17. janv. Fionā, sovhozā pie Abezas, no janvāra līdz 30. jūnijam Uhtā. Latvijā atgriezās 1956. g. 2. jūlijā.

1945.—1946. g. no bada novāvēju tā, ka svēru 52 kg (augums 185 cm). Tiku ievietots Kosjū 7. lazaretē. Tur mira daudzi, vismaz 50% no apcietinātiem. Uz nārām gulējām cieši kopā; katru rītu sanitāri aiz kājām izvilkā mirušos. Tā kā tas bija mūžīgā sasaluma joslā, ziemā liķus neraka, bet krāva kaudzē. Pavasarī, pirms ledus iešanas Kosjū upē, liķus ar buļļiem aizveda uz upes ledu.

Nometnēs satiku inženieri elektriķi **Aleksandru Akmentiņu**, inženieri elektriķi **Vladimiru Ābeltiņu**, advokātu **Egonu Grunti**, virsleitnantu **Arnoldu Zariņu**, policistu

Voldemāru Arāju, pareizticīgo garīdznieku **Vladimiru Naci**, policistu **Jāni Pauži**, (šie visi no Rīgas, daudzi bija arī no laukiem).

Arī sieva **Rulle Līvija** (vēlāk ārste) sodīta pēc panta 58.1.a uz 10 gadiem + 5 g. bez tiesībām, ar mantas konfiskāciju. Bija nometnēs Kosjū, Sinjū, Kožīma, Abeza.

Tā kā apprecējos Abezē 1956. g. un manai sievai netika noņemta sodāmība un beztiesīgums, Rīgā viņu nepierakstīja. Līdz ar to arī es biju spiests dzīvot ārpus Rīgas.

Rumaka Emilija, dz. 1905. g.. Arestēta 1945. gada decembrī Rudzētu pagastā «Stūrniežos». 1946. gada 14. februārī kara tribunāls sodīja ar brīvības atņemšanu uz 8 gadiem un tiesību atņemšanu uz 4 gadiem. Ieslodzījumā atradās Ceļabinskas apgabalā, Taišetā un Karagandas apgabala Spaskas nometnē līdz 1953. gda 23. decembrim. Līdz 1957. gada novembrim atradās izsūtījumā Kokčetoavas apgabalā.

Rumbenieks Viesturs, dz. 1940. g. Ģimēni apcietināja 1941.14.06. Kuldīgas apr. Raņķu pag. Tēvu **Jāni**, dz. 1911. g. (TNA-12882/2). Māti **Katrinu**, dz. 1915. g. (TNA-12880/2) Brāli **Jāni**, dz. 1939. g. Mūs, māti un abus bērnus, izsūtīja uz Krasnojarskas apg. Zaozjarkas raj. «Malaja Kamola». Brālis Jānis miris 1942. g. Sibīrijā. Tēvs — miris Kirovas apg. Vjatlagā. Kapa vieta nezināma. Ar māti atgriezāmies 1947. gadā.

Saksone Melita. Tēvs **Jūlijs**. TNA-20705/2. 38. g. dzīv. Daugavpilī, Varšavas 11, izvesti arī dēls **Freidentāls** un dēls **Rolands** dz. 1927. g. 30.11. 1941. gada 14. jūnijā čekisti aizveda uz Daugavpils staciju. Kopā ar dēlu nokļuva Deņisovas kolhozā, Krasnojarskas apgabalā. Tur norikojā strādāt skolā par kurinātāju. «Māja bija rezervēta eventuālai priekšniecībai. Ja tāda ieradās, tad tie tur apstājās, un, lai priekšniecībai nebūtu garlaicīgi, bija iepriekš pagādāta uzjautrinātāja — tā biju es. Vai to var saukt par izvarošanu? Tas ir par maz. Pagāja neilgs laiks, un es savam darbam vairs nederēju. Daba prasa savu daļu un ņem to bez atļaujas. Tā es kļuva grūta, no kā un kad nezinu, daudz jau to pretendentu nebija, pa visu ziemu kādi pieci vai seši. Pavasarī mani nozīmēja zvejas darbos uz Jeņisejas upes krastiem. Visu garo ceļu braucu ar vienu domu, pieiet pie liellaivas malas, spert vienu soli un visam beigas. Tad iedomāju par savu dēlu un nespēru soli. Aizbraucām garām Igarkai, Dudinkai,

Karulai. Voroncova — pēdējais lielākais punkts pirms Diksona vārtiem. Nu mūsu rinda. Nokļuvām 60, km attāļajā novietnē «Čaika». 1942. gada oktobrī, pēc dzemdībām slimnīcā, bija atkal jāatgriežas «Čaikā». Bērniņš bija nīkulīgs, un ceļš man pie krūtīm 30° aukstumā bija viņam par grūtu. Viņš nomira.»

Pēcāk M. Saksone strādāja dažādus darbus: Voroncovā par grāmatvedi, par noliktavas pārzini, Projektu institūtā un visbeidzot vara rūpnīcas sērskābes cehā. Pēc tam atgriezās Latvijā. «Ģimene tā arī netika atjaunota. Neskatoties uz to, ka vīrs bija dzīvs un uzmeklēja mani, bet pēc tādas dzīves atjaunot iepriekšējo — sirdsapziņa un gods neatļāva.»

Virš: TNA-15470/2 **Saksons Vilhelms**, dz. 1912. g. 4.04. Izvests 1941. g. 14.06.

Sala Līvija, dz. 1905.24.11. Ģimene izvesta no Bauskas apr. Zālītes pag. Raņķu mājām. 1941. g. 14.06. Virš Andrejs, (sk. represētie Aizsargi 2. sējums) Miris 1942. g. Dēls Uldis, dz. 1932.7.03. Miris 1984. g.; dēls Andris, dz. 1938.8.06. Miris 1992. g.; meita Mirdza, dz. 1934.24.09. Alvīne Sala, dz. 1876.28.04. Mirusi 1942. g. (TNA-17318/2) Izsūtījumā Krasnojarskas nov. Ačinskas rajonā. Arhīva lieta. Nr. 10036.

Saleniēks Aloīzs, dz. 1924. g. 29.11 Galēnu pag. Līdz 1943. g. strādāju apkārtējās saimniecībās par ganu, vēlāk par strādnieku lauku darbos. 1943. g. mani iesauca vācu armijā, ieskaitīja 15. divīzijā. Aizejošai vācu armijai nesekoju. Pievienojos meža brāļiem... 1946. g. sāku strādāt Varakļānu MTS par motoristu. 1947. g. pārgāju dzīvot uz Jēkabpils raj. «Rāsiņu mājām. 1949. g. 25. martā mani kopā ar sievu izveda uz Sibīriju. Nometināja Omskas apg. Sargatskas rajonā. Tur nodzīvojām līdz 1956. g. maijam. Tad atbraucām uz Latviju.

Sapugo Leopolds. Dzimis 1920. g. Rīgā. Tēvs tirgotājs. Māte — mājsaimniece. Izsūtīja 1941.14.06. Dzīvojām Rīgā, Grēcinieku 8—2. Šķīrotavas stacijā tēvu nodalīja. Palikām ar māti. Nokļuvām Tomskas apgabālā. 1943. gadā nokļuvu darbos ogļraktuvēs. Tā kā es biju muziķis, tad dabūju darbu teātrī. Kā muziķis nostrādāju vairākus gadus. 1956. gadā atļāva atgriezties Latvijā. Rīgā bija problēmas ar pierakstīšanos.

No izsūtījuma gadiem atceros mūziķi **Kļaviņu Visvaldi**. No Rīgas. Viņa brālis — arī muziķis — pedagogs, pie kura es mācījos. (**Kļaviņš Visvaldis**, dz. 1909.21.07. Dzīv.

Rīgā, Krāsotāju 13—15. TNA-16083/2) Miris Rīgā, pēc atgriešanās. Vēl no izsūtījuma atceros **Silāru, Gušu** ģimeni.

Izsūtījuma vietās iedzīvotāji bija kādreiz izsūtītie. Pat no trīsdesmitiem gadiem. Visi dzīvoja lielā nabadzībā. Pirms es sāku strādāt par mūziķi, biju nodarbināts gan meža darbos, gan kolhozā pie lauku darbiem.

Māte atgriezās Latvijā 1945. gadā. Mirusi 1953. g. Tēvs tika aizvests uz Soļikamskas nometni un tur miris, 1941.13.12. Represētas ir arī manas māsiņas. Soļikamskas nometnē bija arī divi tēva brāļi, kas arī nomira viens pēc otra.

Sākumā biju Parabelas raj. Širikovas ciemā, pēc 1943. g. Kemerovas apg. Prokofjevas pilsētā, kur strādāju ogļraktuvēs līdz 1947. gadam.

Saulīte Vija. Kopā ar māti, Annu Konrādi, izsūtīja 1949. gadā uz Seriševu. Tur māte strādāja par šuvēju. Tēvu, **Alfrēdu Konrādu**, apcietināja 1945. gadā un ievietoja Arhangeļskas nometinājumā. 1951. gadā izsūtīja uz Kazahiju. 1953. gadā Vija ar māti aizbrauc pie tēva uz Kustanajas apgabalu.

Sauša Tekla, dz. Rēzeknes apr. Bērzgales pag. Līdz arestam dzīvoja Tukuma apr. Aizupes pag. Arestēja 1947. g. 4.01. Latvijas PSR VDTK. Tiesāja Kara tribunāls pēc KPFSR kriminālkodeksa 58.3; 28-10. panta par sazināšanas kontrevolucionāros nolūkos ar ārvalsti, aģitāciju un propagandu. Sods — 10 gadi. (5 bez tiesībām) un mantas konfiskāciju. Ieslodzījumā — Karagandas apg. — Karlagā. Līdz 1955. g. 22.04.

Silenieks Donāts. Izsūtīts 1949.25.03. ar ģimeni. **L i e c i n a Vera** — meita. Izsūtīja māti **Anneli Salinieci** un māsu **Lūciju**, dz. 1934. g. Brālis **Dominiks**, dz. 1930. g. Es pati — 1936. g. Izsūtīja mūs uz Tomsku. Zeme mums bija tikpat liela platība kā ciema padomes priekšsēdētājam, taču mērija visu pēc dažādiem mēriem... Es jau toreiz strādāju un mani izsūtīja atsevišķi. Biju jau precējusies. Viru neapcietināja. Taču vīrs mani nesagaidīja...

Izsūtījumā apstākļi bija šaušalīgi, jo pat vietējiem iedzīvotājiem nebija ko ēst. Sibīrijā bija jānodzīvo līdz 1957. gadam. Visa ģimene atgriezās. Šāvās mājās mēs nevarējām dzīvot, jo tās jau padomju vara bij nolaupījusi un tur iemitinājusi varai uzticīgus cilvēkus. Sodien māju vairs nav. Tās nojauktas. Iespējams, ka kādreiz Pa-

domju vara sagrūs un tad Krievijai būs jāatmaksā par visu, ko sarkanie iebrucēji Latvijā izpostījuši.

Braucot uz Sibīriju, daudzi mazi bērni mira jau vagonos. Daudzi izsūtījumā. Mirstība bija liela arī vecu cilvēku vidū. Bija tāds gadījums: vagonā saslima kāda māte, Māte nomira. Vilciens apstājās un mirušo izmeta no vagona ārā, un sastāvs brauca tālāk...

Mēs dzīvojām Ludzas rajonā, Pildas pagastā.

Skrauces Margas (dz. 1934. g.) liecība par māti — **Rutkis Hertu** (TNA-19144/2 dz. 1909.17.1. Galgauskas Rudzišos; dēls **Andris**, dz. 1940. g.; dēls — **Ģirts**, dz. 1938. g., meita **Marta**, dz. 1936. g.; meita **Marga**, dz. 1934. g.), **Rutkis Pēteri** (TNA-19145/2, dz. 1866.22.03.), **Rutkis Pēteri**, dz. 1892.15.03. (TNA-19146/2). Cik izmisīgi mūsu mātes ir cīnījušās, lai mēs izdzīvotāu, lai nenodzistu mūsu dzīvības liesmiņas! Pašas, tikko kājas vilkdamas, badainas, nosalušas un pazemotas... Nekad viņām netiks atdots tas, ko viņas ir zaudējušas: savus bērnus, vīrus, savu dzīvi... Mēs tikām izsūtīti 1941. g. 14. jūnijā uz Krasnojarskas novada Berjozovas raj. Pavlokas sādžu. Bijām aizvesti četri bērni (man — vecākajai — 6 gadi, jaunākajam brālim — 10 mēneši). Vēl vecaistēvs pie mums. Tēvu pie mums nelaida: atšķīra tūlīt Gulbenē, vēl melodami, ka galā būsīm kopā. Tā paps esot paņēmis visas drēbītes, kas nu bijušas paņemtas līdzī, pie sevis, lai mammai būtu vieglāk ar bērniem... Tādas šausmas pārdzīvot, kādas ir pārdzīvojusi mūsu māmuļa, laikam nav aprakstāmas, nav piedodams nekad... Māte Sibīrijā gāja darbā dienā, un naktī fermā govis sargāja, lai varētu kaut ko saviem bērniem atnest. Par darbu nemaksāja neko, pilnīgi neko! Staigāja mamma ar lupatām apsietām kājām, mugurā esot tikai rudens mētelim, ar striķi apsietam, bez krekla uz plikas miesas uzvilktam... Māmuļai jau ir 80 gadu, bet asaras vēl nav nožuvušas. Nevar to izstāstīt; bet paliek kaut drusku vieglāk, daloties bēdās...

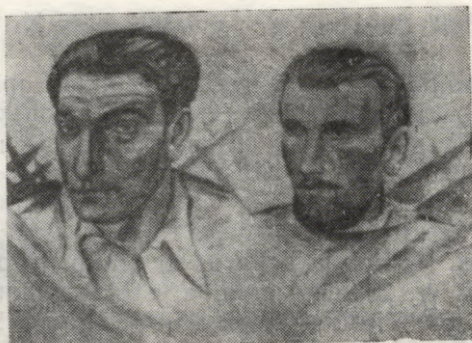
Skribo-Koškina Rasma, dz. 1932. g. Ģimene izsūtīta 1941.14.06. no Tukuma apr. Irlavas ciema «Liepām»: tēvs **Skribo Kārlis** (sk. 1. sējumu pulkv. leitn.); māte — **Auguste**, dz. 1899. g. Mirusi 1962. g. Skribo Kārlis atradās apcietinājumā Vjatlagā. Miris 1942. g. 24. augustā. Ar māti bijām izsūtītas uz Krasnojarskas novadu, Nižņij-Ingašas rajonu. 1946. gada rudenī atgriezāmies Latvijā, bet izsūtīja otrreiz 1950. gadā (14. jūnijā!) uz Krasnojarskas novadu Jercevas raj. Tur bijām līdz 1956. g. 1. sept. At-

griezāmie Latvijā 1957. g. vasarā. Lietas Nr. 13208. Arhīvs.

Skride Laimonis. Dz. 1930. gadā Madonas apriņķī. 1949. gadā mācījās Smiltenes zooveterinārā tehnikumā. Tēvs jau bija 1947. g. arestēts, un man draudēja martā izvešana. Uzsāku partizāna gaitas Kurzemes mežos. Darbojos Žaņa Mežeņa grupā Liepājas apriņķī Priekules tuvumā. Kādā kaujā grupa cieta sakāvi. Palikām divi: es un Arnolds **Spārks**. Nodibināt sakarus ar citām grupām neizdevās, un 1950. g. 23. dec. mani arestēja Madonas apriņķī pie vecāsmātes. Tiesāja Liepājā 1951. gadā. Sods — 25 gadi (ar visām piedevām, t. i., — 5 gadi bez tiesībām...) Nokļuva Kolimā, Susumanas rajonā, Aresā. No 74 kilogramiem mans svars samazinājās uz 48 kg. Tad mani nosūtīja uz labošanas nometni — Kadačkanu. Tur 1953. gada martā (Staļina nāves dienā) iegruva šahta. Aizgāja bojā vairāki cilvēki. Pēc tam nokļuva atkal Aresā. Tur sabiju līdz 1954. gada decembrim. Pēc tam mani nosūtīja uz Ustj-Omčuga lēģeriem (Kinkinskā rajonā). Biju kopā ar Jēkabpils partizāni **Albertu Ķikauku** un partizāni **Uldi Vasku** (abi divdesmitpiecgadnieki. Uldis Vasks

1957. g. maijā Ustj-Omčugā. No labās: R. Kalniņš, U. Vasks, E. Liepiņš, L. Skride, A. Ķikauka, J. Laizāns.

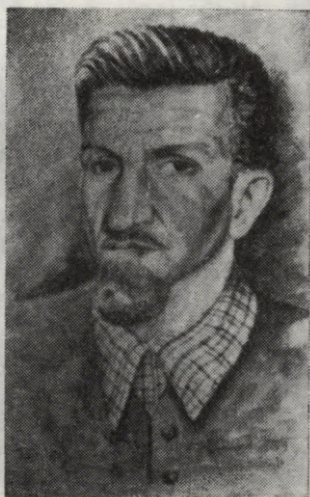
Uldis Vasks

Jānis Laizāns.

šos ilgos gadus nometnē pavadījis, kā mēs mēdzām sa-
cīt, — no zvana līdz zvanam). Ustj-Omčagas nometnēs
bija arī partizāni, kuri darbojušies atentāta gatavošanā
pret Vili Lāci — **Laimonis Strāls** un **Elmārs Liepiņš**.
1956. gadā mani tiesāja otrreiz — par pretpadomju dar-
bibu. No jauna piesprieda 25 gadus. Tas nozīmē: nomet-
nēs pavadītais laiks tika anulēts, un priekšā rēgojās 25-
gadīgs periods, kas jāpavada lēģeros. Taču notikumi vir-

Alberts
Ķikauka.

Nometnē zīmēts por-
trets.

1958. g. 11.05. Vetrennajā. No labās sēž: 1) L. Strāls; 2) A. Ķikauka; 3) R. Kalniņš; 4) U. Vasks; 5) E. Liepiņš; 7) Rapa. Stāv no labās: 2) L. Skride; 5) J. Laizāns.

zījās savādāk: 1958. gadā tiku atbrīvots no nometnes «Vetrennija» — sākās mans atpakaļceļš uz Latviju. Biju spiests strādāt par krāsotāju. Gribēju apgūt inženiera specialitāti, taču durvis uz Rīgas Politehnisko institūtu palika pusatvērtas...

No radiem represēts tēvs **Skride Jānis**. Tēvs līdz krievu ienākšanai dienēja robežsargos. Viņu arestēja 1947. gadā. Tēvs tika nosūtīts uz Komsomoļsku pie Amūras. Bija tur 8 gadus. Atgriezās 1954. gadā. Mira 1972. gadā.

Vēl jāpiemin, ka nometnē tiku gleznojis gan **Albertu Ķikauku**, **Uldi Vasku**, **Elmāru Liepiņu**. Šie zīmējumi saglabājušies.

Skuja (Asika) Anita, dz. 1938.15.10. 1941.14.06. kopā ar ģimeni izsūtīta uz Krasnojarskas novadu, Dzeržinskas rajonu. 1947. g. oktobrī atgriezusies Latvijā, bet 1950. gadā atkal nosūtīta iepriekšējā nometinājuma vietā līdz 1957. g. jūlijam. **Skuja Elza**, dz. 1906.8.04. no Rubenes pamatskolas. TNA-15507/2; dēls **Jānis**, dz. 1940. g. 2., meita **Ināra**, dz. 1934.10.03.

Slobodjane Rita (dz. **Kuriņa**). 1946. gada 19. jūlijā tiku arestēta un ievietota čekā. Man izvīrziņa apsūdzību par dzimtenes nodevību. Biju parādījusi savam paziņam Stam-

bergam Pāvelam avīzi «Mazais Latvīšs» un dziedājusi aizliegta dziesma. Tika safabricēta grupa. 1947. gada janvārī pārveda uz Centrālcietumu, tad pārveda uz «Provodņika» nometni Duntē ielā. Tur biju līdz 1948. gada jūlijam. No turienes pārsūtīja uz Tāļajiem Austrumiem — Vaņinu. Pārsūtīšanas punktā biju līdz 1949. g. oktobrim, kad ar kuģi mani aizveda uz Magadanu. Līdz 1950. gada pavasarim biju Magadanas pārsūtīšanas punktā. Tad tiku nosūtīta uz kasterīta rūdas atradņu ieslodzījuma vietu sieviešu kolonijā. Pēc diviem mēnešiem no turienes izgāju kā brīvs cilvēks. 3 gadus nedrīkstēju nekur izbraukt. Gadu nostrādāju par kalponi Budugičāgas ciemā. Tad sāku strādāt grāmatvedībā. 1968. gadā saņēmu dzīvokli Rīgā un atgriezos Latvijā.

Sprudzāns Dominiks. No Abrenes apr. Bērzpils pag. Vecāki zemnieki. Armijā iesauca 1944. g. Nokļuvu 19. divīzijas sapieru bataljonā. Biju seržants. 1944. g. uz Latvijas—Krievijas robežas bija lielas kaujas. Mani ievainoja. Nogādāja slimnīcā Rīgā. Pēc tam ar kuģi uz Stetinu. Pabiju Austrijā. Latvijā atgriezos rudenī — novembrī. Piedalījos Ziemassvētku kaujās. Krita Logins no Balviem. Apglabājām pie Lestenes baznīcas. 1945. g. 9. maijā vācieši uz tankiem bija izkāruši baltu lupatu... Mēs, latvieši, kādi 16 puiši šķūnī pārgulējām un gājām uz mājām. Aizgājām līdz Jelgavai. Lauksaimniecības skolas meitenes mūs sagaidīja ar puķēm. Taču drīz vien krievu karavīri mūs arestēja un ievietoja nometnē. Jelgavas nometnē tika sadzīti daudzi gan privātās drēbēs ģērbti, gan arī leģionāru formās. Jāņos braucām pāri robežai. 35 dienaktis vagonā. Tikai divas reizes deva dzert un pa visu laiku pa trīs dienām uz 40 cilvēkiem iesveda sausiņu kuli. Deva arī siļķes, kas dzertgribu tikai pavairoja. Kad nokļuvām Komsomoļskā, visi spēki bij izsīkuši un nevarējām nostāvēt uz kājām. Ar kuģi pārveda pāri Amūrai. Tad uz 503. lēģeri veda ar automašīnām. Tur bij jābūvē dzelzceļš. Spēki izsīka. Sals 45 grādi. Rakāmies cauri klintij. Saslimu ar plaušu karsoni. Nokļuvu slimnīcā. No turienes (1946. g.) uz kolhozu. Vajadzēja kaplēt kartupeļus, bet nevarēja saprast — kur kartupelis, kur nezāle.

Tad pēkšņi vienu dienu nometnē vaīrs nav sargu... Aizgājām kalnos, ēdām ogas. 1946. gada beigās mūs veda uz Rīgu. Ne māsa, nedz māte mani nepazīna. Tā biju novājšis. 1947. gadā vietējie «iznīcinātāji» (tautā saukti

«streboki») aizveda mani uz Bērzpili. Vietējais čekists Benedikts Kalva (tagad miris) paziņoja, ka rīt jābrauc uz Rīgu... Tur man bija pieci gadi jānostrādā kā speckontingenta sarakstos iekļautam Hanzas ielas noliktavās. Kad Latvijā notika izvešanas (1949. g. martā), mēs visi slēpāmies malkas grēdās. Tur arī gulējām.

Manu brālēnu noslepkavoja čekisti. Spīdzināja, lai atzīstoties, kur esot paslēpti ieroči. Kad nekādu atzišanos nepanāca, tad vienkārši nobendēja. Viņu sauca **Aloizs Sprudzāns**. TNA (SL).

Starkis Jānis, dz. 1886.14.03. Lielvārdē. (Ielicina **Laimdota Starkis (Kaktiņa)**) 1941. g. 13. jūnija rītā tēvs aizbrauca uz Rumbulu aerodromu celt. Patiesībā tas bija arests. Ielikts lopu vagonā sūtīšanai uz Sibīriju 14. jūnija rītā plkst. 5.00. No Lielvārdes pagasta 1941. gadā izveda 13 ģimenes, vīriešus atsevišķi — tie visi lēģeros nobendēti. Aizveda līdz Adadimes stacijai, bija jāiet uz Tomoženku. Tomoženkā dzīvojam barakās, zāgējām malku un pludinājām baļķus pa Čulimu uz Nazarovu. Ko ēst nebija. Gāju tīrumā, lasīju vārpas. Pavasarī mūs sūtīja pa Jeņiseju uz ziemeļiem. Brālis uz 7 gadiem tika otrreiz izsūtīts uz Čelabinsku. Nedēļu pēc vēstules saņemšanas viņš jau bija miris, brālis tika nobendēts 24 gadu vecumā. Par tēvu zinu, ka viņš miris Kirovas lēģerī jau 1941. gadā. Kopā ar tēvu bija arī mātes brālis **Kārlis Balodis** un mātes brālēns **Cīrulis Roberts**. Mans tēvs strādājis kopā ar jaunajiem meža darbos. Vakarā, pārnākušam no darba, likts parakstīt to, ko nekad nav darījis. Kad tēvs nav parakstījis, teikts, lai padomājot līdz rītam. Pēc tam onkulis vairs nav viņu redzējis. **Roberts Cīrulis** (viņa sieva bija Dostojevska mazmeita Ksenija) mācēja 7 valodas. Dzīvs atgriezās Latvijā, pateicoties kādam savam skolniekam, kas bijis ārsts slimnīcā, kurā Roberts ārstēts. Arī viņš teica, ka pierakstījis manu tēvu, kad viņš aizgājis uz mežu darbā, bet pēc tam vairs nav redzējis. Mūs ar mammu no baržas krastā izsēdināja Ustportā. Mūsu ģimeni izpostīja tādēļ, ka tēvs Ulmaņa laikā bija Lielvārdes pagasta vecākais un sastāvējām Aizsargu organizācijā. Tēvs bija taisnīgs un nevienam pāri nedarīja, komunisti viņam neko citu nevarēja pārņemt kā to, ka ir lepnis un neiet ar viņiem kopā.

Starkis Jānis TNA-16387/2.; **Laimdota**, dz. 1915.6.10. TNA-16389/2. **Maija**, dz. 1887.2.12. TNA-16388/2. **Cīrulis**

Roberts, dz. 1886.16.02. Arestēti Ludzā, Ventspils 29. TNA-6145/2.

Stikuts Antonijs, dzimis 1922. gadā Asūnē, Krāslavas rajonā. 1940. gada septembrī arestēts Krāslavas Valsts ģimnāzijā par aģitāciju pret Padomju savienību. Pants 58. punkti 10., 11. No 1940. gada septembra līdz nākošā gada jūnijam atrados Daugavpils cietumā, kur iedeva 8 gadus.

1941. gada jūnijā izvests uz Krasnojarskas cietumu. 1941. gada septembrī pārvietots uz Jeņisejskas cietumu; 1942. gada jūnijā no Jeņisejskas cietuma pārvietots uz Kānskas cietumu. No Kānskas cietuma tai pašā mēnesī nosūtīts uz Krasnojarskas lāgeri, kur pabiju dažādos lāģera punktos.

1948. gadā mani tieši no lāģera izveda uz Udirejskas rajona (Krasnojarskas apg.) taigu, sakarā ar rīkojumu noņemāt izsūtīšanā. Te bijām līdz pirmajam sniegam kā zvēri — bez pajumtes, pārtikas, knišļu un odu varā. Pēc pirmā sniega izsniedza teltis.

1956. gadā «amnestēja». Izsniedza pases, kurās uz pases nolikumu pamata ieraksts neļāva pierakstīties lielās pilsētās.

OKUPĀCIJA. 1940. gada vasara. Daugavpils uzņem Latgales dziesmu svētku dalībniekus. Uz dziesmu svētkiem dodas arī Krāslavas valsts ģimnāzijas 127. skautu vienība. Padomju karavīri, uzbrūkot robežu posteņiem, slepkavoja, dedzināja un aizveda līdzī gūstā pierobežas iedzīvotājus... Dziesmu svētku liksmē saplaka, līdzīgi Tālavas taurētāja aizlauptajai taurē skaņai, kas aplūsa naidnieka bultu spietā. Pretēji Tālavas vīriem, kas āva kājas uz cīņu, šoreiz latvieši cerēja, ka tautu izglābs dziesmu gars... Latgales ceļus pārpludināja sarkanās armijas tanku plūsma, vēstot visai pasaulei, ka Latvija tiek samīta zem okupantu tanku kāpurķēdēm.

ARESTS. Krāslavas ģimnāzijas koridoros skaļa kņada sakarā ar pilsētā izlīmētajām uzsaukuma lapiņām pret Padomju savienības varu Latvijā... Ar troksni atsprāgst klases durvis un iegāžas divi bruņoti vīri. Viens iestājās durvīs, otrs — piegājis pie katedras, nolasa no lapiņas: «**Edmunds Čužāns, Antons Grizāns, Antonijs Stikuts, Jāzeps Pauliņš**». Uzzinājusi par dēla arestu, Čužāna māte atnesa mums ēdamo. Čužāns kautkā saknupa: «Jūtu, ka Krāslāvu man vairs neredzēt...» Tieši Čužānam bija

lemts palikt uz mūžu Krasnojarskas nāves noņemnes smiltīs.

VIENINIEKU KAMERA. Kādā no kārtējām reizēm, kad sargs mani iebīdīja izmeklētāja kabinetā, neprasot, gribu vai nē, izmeklētājs ielēja glāzi ūdens, ko iztukšoju vienā rāvienā. — «1937. gadā skautu noņemnē Lielupē bijī?» — «Jā.» — «Ar ko tu tur tikies no Vācijas?» — «Tur bija skauti no visām pasaules malām, bet no Vācijas un Padomju savienības nebija neviena.» — «Tikies, vai nē?» Blakus kabinetā skanēja sievietes kļiedzieni. — «Jā, jā; tikos!» Saprātu, ka nāksies teikt uzvārdu. Kā par spīti nevienu vācisku uzvārdu nevarēju izdomāt. — «Tātad, tomēr savervēts,» konstatēja izmeklētājs, nemaz neinteresējoties par uzvārdu. Kautko jautāja par ieročiem, naudu, ko itkā esmu saņēmis.

KOPEJĀ KAMERA. Jutu, ka nošauts un mocīts netikšu. Pa kameras restoto logu mēģināju gājējos ieraudzīt savus tuviniekus. Varēju domāt, iztēlot bijušo...

Ejot no skolas mājās, kur attālums bija 3 km, ziemas laikā sniegā, vējputenī un salā prāts nesās tālu priekšā soļiem. Sāka satumst, kas sevišķi bija manāms, ieejot Deksnē; tā saucās mežs, aiz kura jau sākās Žuranku ciems. Izejot no meža, varēja redzēt tālu spīdam gaismotos logus, kas līdzinājās vientuļai zvaigznītei aukstajā sniega klajumā. Tā bija mana tēva māju gaisma, kur tiku gaidīts. Drusku paejot uz priekšu, Augstais kalns aizsedza skatam apgaismotā loga gaismu. Vēl jāizbrien ceļš caur divām viensētām, un tad uzkāpšu pakalnā, tur sāksies mana tēvu zeme. Mazā zvaigznīte, kas no meža izskatījās tik maza, pārvērtīsies spožā saulītē, kur no manis noņems visu nogurumu. Ka tikai tikt līdz mājas loga gaismai, — tur apņems mani mātes sirds rūpība, miers un brīnišķīgā svētīlaimība... Iedomājos, ka mani var atlaist... Es piezagtos nepamanīts līdz logam, un kas tad būtu par gavilēni! Šī zvaigznīte man spīd arī vēl tagad. Viņa mani stiprināja liktenīgajās nestundās...

— «Nost no loga!» skarba balss aprāva manu domu iztēli. Sāka dunēt dzelžaini durvju atslēgu žvadzoņa. Atkal mani apņēma cietuma dzelžainais žņaugš. Kādā naktī manā kamerā tika ieogrūsts asinīm aptašķīts ieslodzītais. Izrādījās: tas bija Latvijas čempions šahā **Petrovs**, vismaz tā viņš man stādījās priekšā. Viņu esot arestējuši aiz pārpratuma, kaut kāda pulkveža vai ģenerāļa vietā, kuram uzvārds arī esot Petrovs. Bija Petrovs Latvijas

čempions vai ne, nezinu, bet šahu gan spēlēja lieliski. Nez kāpēc Petrovam izmeklēšana vēl nebija nobeigta, bet viņš atradās kopējā kamerā. Tas radīja aizdomas... Pēc izmeklēšanas nobeigšanas Petrova garastāvoklis pasliktinājās. Drīz viņu izsauca ar mantām. Tas nozīmēja, ka tiek vai nu atbrīvots, vai nošauts... Tai pašā dienā manā kamerā ievietoja robežsargu virsniekus. Labi atceros vienīgi uzvārdu un vārdu **Pakrasta Žanis**, virsleitnants. No pārējiem, liekas, bija **Šmits Hermanis**. Gadi izdzēsa no atmiņas. Virsnieki bija tikko saņemti. Stāstīja par masu arestiem. Vēlāk manā kamerā ievietoja arī **Jāzepu Pauliņu**, vienu no mūsu grupas, kas tika arestēts ģimnāzijā. Pa cietuma pastu saņēmām ziņu, ka arestēts Krāslavas Valsts ģimnāzijas direktors **Ancāns**. Pēc gandrīz 2 mēnešiem kamerā ieradās kāds prokuratūras ierēdnis un lika parakstīties, ka man paziņots par astoņu gadu piespriešanu labošanas darbu nometnē, sakarā ar īpašas kolēģijas lēmumu — 58. pants, pretpadomju agitācija. Vēl nepaspējām uzrakstīt vēstules, kā sāka no mums ņemt aizsūtīšanai, bet naktī jau dzina cietuma pagalmā.

Tika piedzīti lopu vagoni. Vilciena sastāvs likās ļoti liels. No vagonu puses uz pagalmu tika vērsti ložmetēju stobri, az kuriem rosījās karavīru stāvi drošības komitejas formās. Vilciena sastāvs visus ieslodzītos nespēja uzņemt, cilvēku vēl bija pilns pagalms. — «Re, kā tiem palaimējās!» Nepaspējām savā starpā izvest domu apmaiņu, kad sāka sausi sprakšķēt ložmetējs. Atskanēja sāpju kliedzieni, vaidi, lāsti... Vilciens devās uz austrumiem, nesdams līdzī arī pēdējos cilvēku lāstus modrajiem komunisma sargiem Drošības komitejas uzplečos. Vilciens steidzās ātrāk, tālāk no nozieguma vietas, slēpjoties nakts tumsas aizsegā. Mūsu vēstules nekur netika aizsūtītas. Vāciešiem ienākot Daugavpilī, iedzīvotāji, meklēdami starp liķiem savus piederīgos, atrada ieslodzīto rakstītās vēstules, starp kurām mana māte atrada viņai sūtīto vēstuli... Ozolus vairs nevarējām saskatīt, tātad braucam uz ziemeļiem. Piecpadsmītās dienas nogalē sasniedzām Krasnojarsku.

SIBIRIJAS CIETUMOS. Krasnojarskas cietumā mūs ievada naktī. Kameras bija pārpildītas.

Pēc vairāk kā 2 mēnešu nīkšanas atnāca pavēle «ar mantām uz izeju!» Skatam pavērās varenā Jeņiseja. Sapratām, ka ejam uz ostu. Nevaru atcerēties, cik īsti pavadījām ceļā.

Saslīma Rēzeknes ģimnāzijas krievu valodas skolotājs, ar kuru bijām sadraudzējušies. Likās, ka nespēšu aizmirst ne viņa adresi, ne, īpaši, uzvārdu... Aizslidēja pa cietuma koridoru krievu valodas skolotāja galva, kam sekoja viena pēc otras citas brīvību un dzīvi mīlošas, asinskārās varas nomocītās... Pienāca pavasaris. Iestājoties navigācijas periodam, mūs atkal dzina uz Jeņisejas upes ostu. No mūsu kameras bija palikuši tikai nedaudzi. Mūsu brauciena galapunkts izrādījās Kanskas cietums. No ostas veda vaļējās mašīnās. Mēs bijām tā novājināti, ka lāga paiet nevarējām. Tā ka galvenokārt te bija 17—18 gadus veci zēni, nevienam nekādas specialitātes nebija; to vajadzēja izdomāt. Es izvēlējos galdnieka amatu. Kaut kā trāpījās sastapt Jāzepu Pauliņu, ar kuru kopā tiku arestēts, un Rozenbergu no Daugavpils ģimnāzijas.

KRĀVĒJU BRIGĀDE. Radās tāds iespaids, ka recidīvisiti tika turēti tikai tāpēc, lai tie neļautu politieslodzītajiem mierīgi strādāt, atpūsties. Recidīvisiti turēja savā varā visu lēģeri. Lai gan mums drēbes jaunas, kājās filči, Sibīrijas vējputenis kā caur restēm sit miesai cauri... Aizejot uz noliktavu, ja jau vagoni priekšā, vairs nav laika kurināt ugunsroku, kamēr visi vagoni nav pielādēti. Iekurinot ugunsroku, visi bāž rokas, kājas ugunī, dedzinot filčus. Cik labi nebūtu saģērbti, nevaru aizmirst šausmīgo salu un sniegputeni. Krāvām vagonus ne tikai ziemā, bet man prātā tikai stindzinošais sals sniegputenī. Uguns kuri krāvēju brigādē nesildīja. Bieži gadījumi, kad ar nolūku liek uz dzelzceļa sliedes pirkstu un nocērt ar cirvi, lai nevajadzētu kādu nedēļu mērot šos desmit kilometrus... Labi atceros no ieslodzītajiem Šķiparu Jāni. Viņš bija lielisks meistars vagonu sagatavošanā kraušānai. Jutu šausmīgu nogurumu, gūžu locītavās sāpēja. Pie katras varbūtības gūlos zemē, lai atpūtinātu gūžu locītavas. Pēkšņi pārlidoja vēsts, ka no kādas krāvēju brigādes bēga četri robežsargu virsnieki. Kā centos atcerēties, šos uzvārdus, tie atmiņā nav palikuši. Liekas, starp tiem bija **Hermanis, Šmits**. Pēc četrus dienu slapstišanās tie esot notverti. Aizdomīgi bija tikai tas, ka viņus neizvadāja pa lēģeri. Varbūt tomēr nenotvēra? Lāģera punktā par grāmatvedi strādāja ieslodzītais latvietis **Putniņš**. Bijām pārliecināti, ka pēc lāģera noteikti tiksīmies. Neatceros, no kādas Latvijas daļas viņš bija, un uzvārds daudz neko nedod. Kādā dienā, kad brigāde bija darbā, mani atstājot kā dieninieku, iebruka recidīvisiti. Mani notrieca, spārdīja

kājām; cik atceros, mēģināju tikt zem nārām. Atnākot no darba, brigāde atrada mani noasiņotu, bez samaņas. Baraka bija izlaupīta. Te enerģiski iejaucās **Putniņš**. Kad nācu pie saprāta, man riņķī bija ne tikai brigādes locekļi, bet arī ārsts. Piecelties nevarēju. Putniņš dabūja ārstu komisijas slēdzienu par manu pilnīgu darba nespējīgumu. — «Lāģeris nav lazarete,» iebilda lāģera punkta priekšnieks, sakarā ar mēģinājumu manai pārvešanai uz invalidu lāģera punktu. Kad atnāca pavēle uz vagona kraušanu, brigāde pieprasīja izsaukt priekšnieku. Brigadieris mierīgi paskaidroja, ka laidīs atstāt baraku, jo nav pārliecināts, ka uzbrukums neatkārtosies. Pēc vaininieku uzrādīšanas tiku nosūtīts uz invalidu lāģera punktu Nr. 6. **KRASNOJARSKAS LĀĢERU PUNKTS Nr. 6**. Uzprasīju, vai kāds no latviešiem ir? Izrādījās, ka starp latviešiem bija bijušais progresistu partijas deputāts **Jāzeps Trasuns**. Pēc mēneša vajadzēja stāties komisijas priekšā. Komisijā dabūju otrās grupas darba spējīguma. Tātad — smagā darbā.

LĀĢERA PUNKTS Nr. 8. Tiku aizsūtīts meža darbos. Kādreiz brigadieris lika man atnest malku. — «Ko tu man atnesi!» uzkļiedza brigadieris, kad nometu pie uguns-kura dažus zarus. — «Gribi sildīties, brien pats pēc malkas!» — «Es tevi iemācīšu muti plātīt! TO TU MAN vēl atcerēsies!» Un iemācīja. Nākošajā dienā visi saņēma pa 750 g maizes, bet es tikai 650 g. Meklēt taisnību bija vel-tīgi...

Pretim mūsu logam atradās morgs. Tumsai metoties, no morga sākās liķu izvešana. Savādi, ka pie morga pieveda tikai pa vienam zārkam, kā arī veda prom tikai pa vienam uz katra vērša pajūga. Ieinteresēti sākām skaitīt izvedamo zārku skaitu. Veda laukā visu nakti un tikai zārkos. Nodežūrējām vairākas naktis, rezultāts bija: vidējais ap 30 zārku naktī. Pēc pāris dienām mani norīkoja pie miroņu izvešanas. Miroņi bija jāved tikai tumsā. Mani interesēja, cik liķu lika vienā zārkā un vai tiešām ieslodzītos apglabāja zārkos. Liķus lika zārkā pa vienam. Uz vienu pajūgu ņēma pa diviem zārkiem. Lāģera kapsētā bija izrakta bedre, kurā no zārka vajadzēja gāzt bedrē, bet tukšos zārkus vest atpakaļ. Bedre bija dziļa.

IZSŪTĪSANA. Pienāca 14. jūnijs, bet uz atbrīvošanu mani nesauca. Izrādās, — tieši šīnī laikā iznācis rīkojums, ka politiskie jānovieto turpat, kur bijuši. Kā gaidīju šo

dienu! Cik sapņu izsapņots par ierašanos dzimtajā sētā... Ostā mūs jau gaidīja barža. Izvietoja turpat uz baržas klāja. Izrādījās — te bija visi politieslodzītie, izcietuši tiem piespriesto gadu nastu. Mani aizsūtīja uz slimnīcu. Mani apciemoja **Mireks Jānis**. Viņu arestēja Malnavas ģimnāzijā. Par sargu strādāja bijušais Latvijas sūtnis Dānijā **Girgensons**, kur bija kopā ar sievu; robežsargu virsnieks **Pakrasts Žanis** no Daugavpils strādāja kā maizes ceptuves pārzinis. No Maskavas komunistu Centrālās komitejas bija izsūtīšanā **Aleksahins**, bijušais Hruščova palīgs, strādāja kā normētājs. Gruzijas komjaunatnes sekretārs **Nikuradze** strādāja kalnraču darbos. Daudz bija ukraiņu. Gribēju apciemot **Jāni Mireku**, bet šahtā uzzināju, ka gājis bojā kādā no šahtas avārijām. Lai gan ne tik sen bija apglabāts, viņa kapa vietu neizdevās atrast. **Stilve Valdis**, dz. 1943. g. T. — **Aleksandrs**. No Alūksnes apriņķa Pededzes pagasta «Birzmaļu» mājas izsūtīti 1949. g. 25.03. māte — **Stilve Ženija**, mātes māte — **Antonija**, māsa **Mirdza** — uz Tomskas apgab. Parabelas rajonu.

Latvijā atgriezāties 1956. g. 30.08. Vecāmāte Antonija mirusi 1965. g. Apglabāta Alūksnes kapos. Māte mirusi 1987. g., apglabāta Alūksnes raj. Kiedupes kapos. Māsa Mirdza mirusi 1949. gadā. Apglabāta Tomskas apgab. Cigasas kapos.

Stiprais Jānis, dz. 1939.12.02. Ģimene arestēta 1941.14.06. no Madonas apr. Grašu pag. Purvgalās. Tēvs **Roberts**, dz. 1911.27.02. (TNA-15541/2); māte **Ida**, dz. 1910.12.04. (TNA-15539/2); māsa **Maiga**, dz. 1940.7.11.; tēva māte **Kristīne**, dz. 1891. g. (TNA-15540/2). Izsūtīti bijām Krasnojarskas novadā Berjozovkas ciemā, Krutojarskas sovhozā. Atgriezāties Latvijā 1948. g.

Stompacāns Jānis, dzimis 1922. gada 22. martā Abrenes apriņķī, Liepnas pagastā «Purnavās». Dzīvoja turpat, kad 1942. gada maija beigās brīvprātīgi pieteicās armijā. Tika iedalīts 15. policijas pulkā; apmācības Bolderājā, tad tika šī pulka sastāvā aizsūtīts uz Ukrainu.

No Ukrainas 1943. g. rudenī uz Latviju. Paplakā tika iedalīts 15. divīzijā — kājniekos.

1944. gada februārī tika nosūtīts uz fronti. Komandieris Rubenis. 1944. gada 21. martā smagi ievainots kreisajā plecā un abās kājās.

Gūstā no 1945. gada 8. maija līdz 1946. gada pavasarim.

Pēdējos kara mēnešos Kurzemes katlā piedalīts 19. divīzijai. No Jelgavas gūstekņu nometnes aizsūtīts uz Tulas ogļraktuvēm, kur smagā darba un ļoti sliktā uztura dēļ veselības stāvoklis vēl vairāk pasliktinājies.

Pēc atbrīvošanas no Tulas nometnes vēl apmēram gadu palicis turpat strādāt.

Dzīvoja līdz aiziešanai aizsaulē Alūksnes rajona Liepnas pagasta «Dovtās».

Strauts Staņislavs, dzimis 1917. gada 6. septembrī Rēzeknes apriņķa Makašānu pagastā. Vecāki bija zemnieki. Tēvs mira, kad man bija 2 gadi. Palikām 6 mazi bērni: vecākajam brālim bija 17 gadi. 1936. gadā pabeidzu komercskolu ar tiesībām iestāties augstskolā. Bet sakarā ar līdzekļu trūkumu gāju brīvprātīgi dienestā. Uzreiz aizgāju uz instruktoru rotu. Tiku virsnieku vietnieku kursos Daugavpilī. Karaskolu nobeidzu ļoti sekmīgi un izvēlējos Vidzemes artilērijas pulku.

Kājnieki atradās Litenē; mēs bijām nometnē Ostrovā. Tas bija jau 1941. gada 14. jūnijs. Tanī dienā mums paziņoja, ka būs virsnieku mācības. Ap diviem atbrauca «bobiki», mūs astoņus iesēdināja un braucām. Štāba virsnieks kapteinis Paparde sargam saka: «Kudā vi nas vežoje?» Šis palika bāls kā liķis: mēs visi apbruņoti virsnieki ar pistolēm... Ja mēs būtu zinājuši, ka karš sāksies tik ātri, nevienu mūs nebūtu paņēmuši... Iebraucām meža ielokā. Tur bija jau zaldāti ar šautenēm un ložmetējiem. Uzreiz komanda: «Ruki verh!» Čekisti noņēma pistoles, noplēsa pagonus... Aizveda līdz Gulbenes stacijai. Stacijā jau restotie vagoni sagatavoti. Sākās «ceļojums». Pirmā nometne bija Juhņeva. Ešelonā bijām pāri par 1000 virsnieku. Aiz žoga bija no Latvijas privātie, kas saņemti ciet. Tanī skaitā arī pareģotājs Finks. Ap 30. jūniju atkal veda uz staciju; restotos vagonos aizveda līdz Krasnojarskai. Pielika mūs katru dienu baržas lādēt ar cementu. Kad baržas bija uzlādētas, iesēdināja mūs baržā un aizveda līdz Dudinkai. No Dudinkas ar vilcienu aizveda uz Noriļsku; ielika mūs atsevišķā lāģerī, kur bija tikai arestētie Baltijas virsnieki.

1943. gadā paziņoja, ka Sevišķā apspriedē tiesāts ar 8 gadu ieslodzījuma. Un pants «socialno opasnij element» (sociāli bīstams elements). Sākām būvēt niķeļa rūpnīcu, un nepilna gada laikā jau uzbūvējām. Tur tad nodzina pilnīgi: pie mana auguma 1,83 m es svēru 48 kg. Nevarēju otrā stāvā nārās uzkāpt augšā. Gribējās laisties pro-

jām. Sākām cukuru kausēt. Bet vēlāk kaut kā tās ziņas pienāca, ka kurš ir laidies, visi saņemti ciet.

Kad atbrīvoja, bija noteikums: ne tuvāk par 100 km Rīgai! Man bija jāizvēlas dzīvesvieta. Es izvēlējos Valmieru. Tomēr paliku Rēzeknē — iestājos uz dzelzceļa par normētāju. Bet 1950. gadā pateica, ka no dzelzceļa jāaiziet.

Nometnē nomira bezgala daudz: leitn. Jānis Ābols, Otaņķis, virsleitn. Vanags.

Strazds Bronislavs, dz. 1921.2.06. Rīgā. Vecāki ierēdņi. Pats mācījies Ekonomikas fakultātē 1. kursā. Pēc Baigā gada pieteicos brīvprātīgi policijas bataljonos. Tas bija 1941. g. oktobrī. Decembrī nosūtīja mūs uz Baltkrieviju. Vēlākos gados iekļāva 19. divīzijā. Nokļuva Laumaņa kaujas vienībā. Iznāca karot pie Džūkstes, Saldus. 1945. g. aprīlī iedalīja 42. pulkā. Pēc kapitulācijas gāju uz Dundagu. Tur dažas dienas nodzīvoju. Formas tērpu biju jau novilcis... Taču krievi tā kā tā arestēja. No Dundagas aizveda uz Stendi, tad uz Talsiem, tad uz Jelgavu. No Jelgavas veda uz Sibīriju. Latvijas robežu pārbraucām 1945. g. 2.06. Bija karsts laiks. Ēst deva siļķes, bet dzert nedeva. Un slāpes grūti panest. Un tā veselu mēnesi mūs spīdzināja. Kad Komsomoļskā izkāpām no vagoniem, tikko varējām nostāvēt uz kājām. Un nespējām pat paiet. Vietējie krievi Komsomoļskā mūs apmētāja ar akmeņiem un sauca par fašistiem. No Komsomoļskas ar kuģi mūs aizveda uz lēģeri. Tur bija jāstrādā pie dzelzceļa būves: Sov-gavaņa—Komsomoļska. Kļuva vājš. Varēju redzēt ribas. Svēru 35 kilogramus. Pa trepēm bija jāiet rāpus. Spēka nebij. Barakā pa nakti neļāva gulēt... blaktis. Tās krita virsū un sūca asinis. Tās ir neapraķstāmas mocības. Naktis negulētas. Tad mūs, kādus 10 vīrus, nosūtīja uz zvejas darbiem. Tur varējām ēst zivis un mēneša laikā veselība uzlabojās un kļuva spēcīgāks.

Ar mums strādāja kāds 1938. gadā arestētais — **Meļņikovs**. Viņš stāstīja, ka šeit bijuši izsūtīti (notiesāti) galvenokārt inteliģence — akadēmiķi. Lielākā daļa apmiruši. Ziemā krauti kaudzēs un pavasarī sadedzināti.

1945. gadā redzēju saules aptumsumu. Palika pilnīgi tumšs un, kad aptumsums beidzās, sargi pārskaitīja apcietinātos, vai kāds nav aizbēdzis. Taču bēgšana bija tur neiespējama. Vairāku simtu kilometru apkārtņē nevienas mājas.

Bijām kopā ar kriminālistiem. Lēģerī notika zādzības. Kad bijām zvejas darbos, tad tur gan zādzību nebija, jo bijām vairums politiskie. Parastākā slimība bija dizentērija. Nomira agronoms no Valmieras **Rutkis**. No bada. Viņš bija liela auguma, zemnieks, kas paradis kārtīgi paēst un kārtīgi strādāt, bet paēst tad nu kārtīgi nevarēja... Nometnē bija arī virsleitnants **Vilsons** un mākslinieks — gleznotājs **Bromults**. Vēl atceros no Mērsraga **Freimani**.

Atgriezās Latvijā 1946. g. decembrī. Izlaida no vagona Zemitāna stacijā. Ar darbu bija problēmas. Kā uzzināja, ka esmu bijis brīvprātīgais, tā kadru daļa paziņoja, ka «tādi» neesot vajadzīgi. (Auroras fabrikā). Katru mēnesi bija jāiet milicijā reģistrēties.

1945. g. 11.02. notiesāja uz 10 gadiem manu tēvu par to, ka dēls bijis brīvprātīgais. Tēvs miris 1948. g. 5. decembrī Nižņijtagilā.

Strazds Fricis dzimis 01. 05. 1910. g. — izglītība 4 klases pamatskolā. Pirms iesaukšanas Latviešu leģionā dzīvojis un saimniekojis savas sievas 22 ha lielās «Sproģu» mājās Aizputes pagastā. Līdztekus darbam saimniecībā rudenos strādājis par kuļgarnitūras mašīnistu. Bijis iesaukts obligātajā kara dienestā Latvijas armijā. Tēvs **Kristaps**

Strazds, amatnieks — kalējs un ratnieks, strādājis dažādās Kurzemes muižās. Māte cēlusies no Stroķu apkārtnes.

Fr. Strazds sastāvējis aizsargu organizācijā un Aizputes ugunsdzēsēju komandā.

Pēc zināma laika izvairīšanās no iesaukuma tomēr iesaukts 1945. g. janvārī 19. divīzijas 44.(6.) pulkā. Pulka komandieris Praudiņš, bataljona komandieris kapt. Lange, rotas komandieris leitn. Šmits. Piedalījies kaujās pie Aneniekem un Blīdenes. Kapitulējis Ventspilī lazaretē, slimojot ar dzelteno kaiti.

No filtrācijas izvairījies, noslēpjoties no karavīru ķēdes atklātā laukā Ventspils apkārtņē starp dzelzceļa stigu un kādām lauku mājām. Atgriezies savā saimniecībā Aizputes «Sproģos».

Apcietināts 1945. g. septembrī kaimiņa Villmaņa nodevības rezultātā, kurš dzīvojis «Dubeņu» mājās. (Villmanis bijis miesnieks, padomju laikā pēc 1945. g. «iznīcinātājs»). Uz šīs liecības došanas laiku jau miris).

Apcietināja darba vietā pie kuļgarnitūras Aizputes pagasta «Zvejās». Atvests uz Aizputi un ievietots čekas pagrābā bij. Nātānsona namā Katoļu ielā. Pirmo nopratinā-

šanas protokolu sastādīja leitn. Sprūds (vēl redzēts Aizputē apm. 1990. g. staigājam pusmilitārā tērpā).

Toreizējo čekas Aizputes filiāli vadīja majors Šalms. Pēc sarežģījumiem ar bij. Aizputes kūdras fabrikas direktoru Stīpnieku padzīts no čekas. Aizgājis uz Rīgu, atkal atgriezies Aizputē, sācis strādāt kūdras fabrikā, kur ar laiku kļuvis par tās direktoru. Miris, apbedīts Rīgā.

Reizē ar Salmu no čekas Aizputes filiāles padzīts arī tās darbinieks Melnis, kurš pēc tam aizgājis strādāt uz Sedas kūdras purvu. Tālākās gaitas nav zināmas.

Aizputes čekā gan bijuši smagi dzīves apstākļi pārpildītajos pagrabos, bet Fr. Strazds fiziski nav ticis iespaidots.

Vēlāk pārvests uz Stabu ielas čeku Rīgā. Tur pagrabu kamerās bijuši necilvēcīgi apstākļi. Kameras bijušas pārblīvētas ar apcietinātajiem un karstas. Trūcis gaisa, jo nav bijis nekādas ventilācijas. Smaka no cilvēku miesas un ekskrementu izgarojumiem bijusi neciešama.

Fr. Strazdu pratinājis jaun. leitn. Vanags (redzēts demonstrāciju klīdināšanā pie Brīvības pieminekļa trešās atmodas sākuma laikā). Leitnants Vanags gribējis, lai Fr. Strazds atzīstas, ka šāvis ebrejus. Kad Fr. Strazds atteicies to darīt, jo nav bijis nekādā sakarā ar genocīdu pret ebrejiem, tad spīdzināts, sitot ar metāla stieni. Šitis pats izmeklētājs Vanags. Rētas redzamas vēl šodien. Pratināšanās protokolā pratinātais Vanags bijis sarakstījis lietas, kurās Fr. Strazds nekad nav atzinies un par ko uzzinājis tikai pie protokola nolasīšanas. Piemēram, esot sējis aizturētiem rokas ar dzeloņstieplēm (?). Uz Fr. Strazda protestiem nav griezta nekāda vērība.

Pēc laika pārvests uz Rīgas centrālcietumu. Tiesāts 1946. g. martā un tajā pašā mēnesī nosūtīts uz nometni pie Vorkutas, ogļraktuvēs. Notiesāts uz 15 gadiem katorgā un 5 gadiem bez tiesībām.

Apcietinājumā būdams, strādājis 16. šahtā pie galvenā stobra būves par urbēju, pēc tam ogļu cirtnē par urbēju un stiprinātāju. Pēc rokas salaušanas strādājis dažādus vieglākus darbus. Izkonvojēts jau pirms 1955. g. streikiem nometnēs. Formāli atbrīvots no apcietinājuma 19. 11. 1955. g. un pārvietots uz izsūtījuma vietu Omskas apgabala Gorjakovsakas rajona kolhozu «Ikonikovskij», kur strādājis būvbrigādē līdz 1956. g. 10. oktobrim.

No izsūtījuma Omskas apgabalā atbrīvojies uz personīga iesnieguma pamata ar visu ģimeni, kura tur bijusi

izsūtīta 1949. g. 25. martā. Dzīves apstākļi izsūtījumā bijuši ciešami. Nav likti šķēršļi atpakaļceļam uz Latviju.

Atgriezoties Latvijā, iestājies Aizputes (Liepājas) rajona kolhozā «Zaļā zeme» (pr-jis Vilnis, partorgs Jānis Spāģis) un varējis dzīvot savās mājās «Sproģos». Pēc 4 gadu moštrādāšanas izstājies no kolhoza, pārgājis dzīvot uz Aizputi un sācis strādāt Aizputes MRS par gatera vadītāju. Pēc atgriešanās Latvijā vajāts nav.

Fr. Strazds no Aizputes čekas pārblīvētajiem pagra-
biem atceras bij. Latvijas armijas un leģiona artilērijas kapteini Kuģenieku no Rīgas, mežsarga Baloža dēlu Gu-
nāru Balodi no Aizputes apkārtnes, Liepājas—Aizputes ap-
riņķa Gudenieku pagasta izvēlēto aizsargu pr-ku Cērmani,
kurš gan nemaz neesot pildījis vēlētā amata pienākumus,
uz Ernestu Stālu no Apriķiem, kurš bijis apcietināts arī
jau vācu okupācijas laikā.

Rīgas čekā bijis kopā ar Ošu no Aizputes.

Vorkutā kopā ar rīdziniekiem Dārziņu, Strupi un Ro-
zentālu (grāmatvedi?), kā arī ar Zorgenbergu no Aizpu-
tes apriņķa Dzērves—Apriķu apkārtnes.

Strods Jāzeps, dz. 1937. g. 6.06. Viļānu raj. T. — **Jāzeps**.
1941.14.06. ģimeni izsūtīja: tēvs — **Strods Jāzeps**, dz.
1903. g. Miris 1972. g. TNA-24590/2, dzīvoja Varakļānu
«Alejās», māte — **Paulīne**, dz. 1910.10.02. — TNA-24589/2,
brālis — **Eduards**, dz. 1940.24.06. Māti, brāli un mani iz-
sūtīja uz Krasnojarskas novada Ilanskas rajonu. Tēvs no
ģimenes bija šķirts un nosūtīts uz Kirovas apgab. Vjatkas
lāģeri.

1957. gadā atgriezāties Latvijā. Tēva mājas neatdeva.
Un nav atdotas līdz šim brīdim — 1993. gadam . . .

Šlesere Austrā, dz. 1907. g. Ko es zinu par deportācijām
u. c. vardarbībām Latvijā 1941.—1949. g. Mēs esam pa-
audze, kas divu varmācīgu lielvaru sadursmes rezultātā
aizgājām bojā. Mums nav vajadzīgi nekādi Staļina upu-
riem akmeņi cirsti pieminekļi. Glābiet mūsu tautas vitālo
spēku paliekas, kas izdosies tikai tad, ja būs droša mūsu
kultūras (turiet godā Kr. Barona Dainas, tā ir mūsu bi-
bele), mūsu nacionālās identitātes, mūsu zemes, un tātd
valsts (ilūzijas) pastāvēšana. Mūsu spēki ir vāji, to vajag
apzināties, tāpēc taupīsim viens otru, negānīsim viens
otru par bandītiem, slepkavām, nodevējiem.

Krievu ienākšana 1940. g. 17. jūnijā brīvās Latvijas
teritorijā tiešām notika bez asins izliešanas. Biju tai dienā

Daugavpili Dziesmu svētkos, kad pēdējo reizi zem brīvajiem Latvijas karogiem dziedājām «Dievs, svētī Latviju!». Ļaudis raudāja. Otrā dienā jau biju Rīgā, kur ielas bija tukšas, tikai, braucot tramvajā pa Brīvības ielu, netālu no Matisa tirgus nāca pulciņš ļaužu, kam priekšgalā soļoja daži vīri svītotās cietuma drēbēs; ātrumā likās, ka pavadītāji vairums bija ebreji. Vispār noskaņojums bija nomākts, bet ne bezcerīgs, jo pastāvēja taču visādi savstarpēji un starptautiski valstu nolīgumi, norunas, noteikumi. Sākumā apcietināšanas skāra valdības aprindas, aizsargus u. c. Atklāta informācija laikrakstos izbeidzās, sākās klusēšana, čukstēšana, neziņa, neizpratne... Skolā vajadzēja aģitēt, lai iestājas komjaunatnē, jo šai lielajā Rēzeknes un Latgales mazuļīgajai ļaužu izglītības citadelē nebija neviena pagrīdes komjaunieša, līdz ieradās tāda klaidoņu ģimene — Bergi un to dēls bija komjaunatnes organizētājs. Skolotājiem bija savs partorgs, bet — tā kā neviena komunistu nebija, tad nezinu ko viņš pārstāvēja... Tas bija jauns kluss cilvēks **Jakubāns**, ar patīkamu sievu un mazu puisīti (laikam tagadējo rakstnieku Jakubānu). Visi dzīvoja it kā pagaidām, bet, kas atpestīs, arī nebija. Protams, politikāņu aprindas zināja kaut ko vairāk, mēs tikai pa ausu galam dzirdējām: «Mīlu ne-gaisu maija sākumā» un «Ja rīt sāksies karš» (krievu val.), bet tam pāri pārskanēja «Varen plaša mana zeme dzimtā», «Kur esi, Suļiko?». Bija arī sava romantika... Protams, apcietināšanas, atlaišanas no darba radīja kādas nojautas, dažs labs slapstījās pa mežiem. Bet 14. jūnija rīts atklāja, ka esam pilnīgi beztiesiska tautas masa, kas pakļauta krievu okupācijas varai... Es steidzos uz skolu — ieeju koridorā — pie logiem stāv skolnieku pulciņi ar ziediem rokās, kas domāti matemātikas skolotājam **Aigarei**, ko pasniegt pēc eksāmena. Bet nebija ne skolotājas, ne eksāmena... Kāds vīriešu kārtas skolotājs paturēja politisko modribu: «Neraudiet, aizvedis jūs arī...» No tās reizes es iemācījos ciest klusu arī tad, kad vajadzēja runāt (tas bija prof. Endzelīna kritizēšanas reizē LVU), stāvējām izmisuši. Bet kaut kas taču būtu jādara! Un tomēr — nekā... Arī es neaizgāju uz Rēzeknes staciju, neaiznesu vagonos ieslodzītajiem mātēm un bērniem ne pienu, ne ceļamaizi... Bailes? Nesapratne? Nē, tas ir terors, kas iedarbojas gan uz cietušajiem, gan tuvumā esošiem, vēlāk tas izraisa cietsirdīgu pretdarbību un naidu. Mani tai pašā dienā māsa izsauca uz Zemīti, kur

viņa bija pagasta ārste, jo viņas vīru, Saldus aprinča virsmežzini un aizsargu **Konrādu** kopā ar 3 gadus veco puisīti bija paņēmuši no Mežmuižas. Iebraucu Zemītē; māsa bija aizbraukusi meklēt bērnu. Rīgas instances bija atļāvušas bērnu paņemt, viņa vēl bija satikusi vīru Jelgavas stacijā ešelonā, bet dēls, kā to vēlāk sapratām, pie tēva netika atstāts, jo māte izvedamo sarakstā nebija. Bērnu bija paturējuši Saldus stacijas darbinieki, jo Konrādu visi pazina. Kad ieraudzīju māsu pārnākam ar puisīti pie rokas un piedēdam pie māsiņas šūpulī, tad nezinu, vai tās bija prieka vai izmisuma asaras... Jūs teiksiet: par tiem nav runa, tie nepieder pie Staļina upuriem. Ja tāda ir mūsu koncepcija — ja jūs šķirat latviešus — kas laimīgi izbēga no Sibīrijas briesmām no tiem, kas praktiski tur aizgāja bojā, vai arī atgriezās fiziski un garīgi sakropļoti; un ja vēl arī šie Sibīrijas upuri tiks šķīroti vainīgos un nevainīgos, tad labāk sēstieties pie saviem retro rakstāmgaldiem un taisiet pantīņus, kas noder citēšanai gan Staļina personības kulta laikā, gan atkušņa, gan stagnācijas laikiem! Ar vienas dienas atstarpi izskrēja pirmie vācu motociklisti, pēc tam regulārās karaspēka vienības — ļoti brašas, ļoti disciplinētas, trenēti kā sporta svētkiem, arī ļoti pašapzinīgi: «Mēs šeit jūtamies kā mājās», tā teica un aiz augstprātības nesaprata manu atbildi: «Labāk būtu, ja jūs justos kā ciemos». Un kamēr viņi bija atpestītāji, jo visi, kas bija izglābušies no krievu briesmām, atgriezās mājās, dažs laikam bija uzvilcis pat aizsargu uniformu. Rīgā uzzināju par krievu vardarbībām, atkāpjoties no Rēzeknes. Pirmajā RET sapulcēšanās dienā kopīgi pieminējām gan 14. jūnijā izvestos skolotājus un skolniekus, kā arī tos, kas bija atrasti noslepkavoti krieviem atkāpjoties. Kopīgajā bedrē bijuši kādi 200, to vidū RET skolotājs **Pīlaps**, skolotājs **Jūrmalietis**, dakteris **Gavars**, arī Ata **Ķeniņa** dēls **Ilmārs** u. c. Drīz vien varēja saprast, ka vācu fašisms nav uzvarētājs, bet latvieši bija spiesti zem vācu jūga kalpot... Brīvā Latvija nokļuva par kāju pameslu divām naidīgām lielvarām. Atnāca uzvaras diena — 9. maijs, bet prieku par iegūto mieru apēnoja un nomāca dzīve zem krievu jūga, tagad gan sāka ieviesties termins «padomju vara». Pēc pirmajām zemes reformām (kauns lietot tādu terminu, jo runa ir par zemnieku dzīves deformāciju) — jaunie zemes ieguvēji tiešām bija tādi apstulboti mulķi, kas noticēja Staļinam, no sirds pateicās par zemes iegūšanu.

Bija palaisti vaļā viszemākie nomākto ļaužu, kā toreiz teica — masu — instinkti: skaudība, nenovīdība un galvenais — apsūdzēšanas, jo partijai bija vajadzīgi jaunie zemes ieguvēji kā bezierunu pakalpiņi, kā Madonas avīze rakstīja «Jaunie zemes ieguvēji ir partijas ausis, acis un, ja vajag, arī rokas» (t. i., iznīcinātāji). Ja tagad spriedelē — kas notika 1940. un kas notika 1949. gadā — vai šķiru cīņa, vai revolūcija utt. Nekas nenotika. «Katrs palika savā vietā» (kā Ulmanis noteicis), bet visu padarīja Maskavas nodibinātā padomju vara, kas šo varas modeli ar saviem okupācijas karaspēka, militāriem, drošības, uzraudzības u. c. institūtiem bez ierunas nostiprināja okupētajā Latvijā. Viss jau bija pārbaudīts (arī bads) Krievijā. Bet latvieši, pat valdības aprindās, uzvedās kā labi audzināta Sarkangalvīte — vilku sveicināja un palocīja celīti, kaut arī pati gāja bojā... Kāds poļu laukstrādnieks Jāzeps (Josifs bija Kremlī), kas no sava bijušā saimnieka, bijušā pagasta vecākā — 1941. gadā izsūtītā **Eiduka Kārļa** domājās iemācīties visu, lai sēdētu tādā amatā. Kas par to, ka nemācēja ne rakstīt, ne lasīt, nezināja ne rēķināt, ne uzrakstīt skaitļus: sak — desmit raksta ar vienu nulli, bet ar cik nullēm raksta divdesmit? Ciema priekšnieki un partorgi bieži mainījās, pēdējie bija no svešatnes atsūtīti; tie visvairāk centās — sauca uz pratināšanām, vienmēr lika jaunas nodevas un šķūtīs, klausas (vasarā vajadzēja rakt laukā kritušos sarkanarmiešus un guldīt tagad slavenos Vietalvas brāļu kapos). 1949. g. 25. martā no Vietalvas tika aizvesti kaimiņi. **Kalēnu Adamovičs** ar sievu **Emīliju**, Vestienas **Tožēnu Zariņu** ģimene: paņēma māti **Mariju**, ap 50 gadu, trīs dēlus vecumā no 3 līdz 10 gadiem. Tēvs strādāja sakaru dienestā Madonā, nebija mājās, to aizsūtīja vēlāk, jo viņš meklēja Madonas iestādēs «taisnību». Tožēnos mīlīči bijuši ar suņiem, tā ka uztraukumā un izmisumā mazko varēja līdzī paņemt. Viņus aizsūtīja līdz pat Amūras apgabalam, jo nevienā pieturas jeb vergu izsoles punktā darba spēka vervētāji negribēja nevarīgu māti ar 3 bērniem ņemt. Izvārguši, izsaluši, badā pamīruši, ar augoņiem un utīm apkrituši, mēneša laikā viņi nonāca Mazanovas rajonā. Tomēr nenomira (tēvs gan nomira vēlāk), atgriezās mājās, izauga, izskolojās par krietniem darba darītājiem ar sabojātām biogrāfijām. Bērzaunes Breitēnos **Masuļu** tēvs pārgriezis vēnas, un tā, asinīm noplūdis, palicis mājās; aizvesta sieva ar meitām. **Lepiene**

Vestienas Bēķos mājā bijusi viena, dēls bijis skolā. Viņa čekistiem uzlikusi šņabja pudeli, un tie palīdzējuši pat cūku nokaut, un visu mantu aizvedusi, būdama apmierināta, ka dēls palicis dzimtenē. Turpat netālu Vestienas Zīdiņos Eiduka māte laikam bija pamanījusi čekistu pajūgus, noslēpusies kādā klēts aizgorē. Viņu meklēja tāpēc, ka vīrs bija jau notiesāts. Vēlāk viņa bailēs gudrojusi, vai nav jāiet jāpiesakās. Netālu no Apšiem ir Vietalvas Alviši, no turienes aizveda tikai saimnieci, — vīrs jau bija notiesāts, jo nespēja izpildīt «kulaku» nodevas. Piedesmitajos gados daudzi atgriezās izpostītā, bezjēdzīgā dzīvē, jo mājup brauca, kas vien varēja, latvietis no brīva prāta savu māju nepamet... Padomju vara varēja būt gandarīta: bija taču tikai tie palikuši, kas padomju varai derīgi. Strauji turpinājās zemnieku dzīves bojāeja, kas visi ir Staļina terora upuri. Aiz bailēm mājas pameta Reļu **Kaplere**, Kuiņieru saimnieki, Apsas **Reiznieks**, Vēdersāpju **Avotiņa** mira psihiatriskajā slimnīcā, Barisu **Kalniņš** pakārās; pakārās arī Salāniešu **Eiduks**, bet citi gāja postā šādā vai citādā veidā. Pirmā pašnāvniece bija Skriņu **Jankava**, kam krievi aizveda divus izglītotus dēlus — no Rīgas. Tā šīs ziedošās lauku sētas tagad ir sakrituši grausti ar nokaltušām ābelēm un aizaugušām takām. Sagrautas tika arī izsenis iedibinātās sociālās attiecības, kam pamatā bija gan izglītības stāvoklis, gan arī materiālais stāvoklis. Pēc deportācijām u. c. vajāšanām ļaudis bija sašķelti divās nometnēs: kas visu drīkst un tādi, kas nedrīkst ne pikstēt... Mājas izdemolēja, mantas aizveda. Sākās kapu krustu un kapu izlaupīšana. Staļina terors visus padarīja mēmus; un tā mēs klusējām, kad nopostīja mūsu Daugavu, klusējām, kad sākās uzpūstā industrializācija ar sekojošo migrācijas sērgu. Staļins nepaguva iznīdēt latviešus, — to turpina citi ar migrantu palīdzību. Staļinisma terora izmocītā tauta nav vēl atbrīvota, nedz atspirgusi. Nav ko steigties ar pieminekļa celšanas projektiem!

Šķēle Eduards. TNA-15573/2, dz. 1911.27.08., dzīvoja Zlēku Ķesteros. Sieva **Alma** TNA-15572/2., dz. 1918.27.09. Meita **Biruta** dz. 1938.8.06. Esmu audzis nabadzīgā daudzbērnu ģimenē. Tēvs bija darba invalīds. 1933. gada rudenī mani iesauca Latvijas armijā. 1934. g. pavasarī biju beidzis instruktoru rotu. No 1936. g. biju aizsargs. Biju izmācījies amatu, nobeidzis vairākus celtnieku kursus. 1941. g. pavasarī man uzticēja atbildīgu amatu

Ventspils aprīnča Izglītības nodaļā. 14. jūnija agrā rītā sākās akcija, par kuru tagad gribas runāt pēc iespējas mazāk. Man darbā esot, aizveda manu ģimeni — sievu un trīsgadīgu meitu. Ātri izlēmu un pats pieteicos, jo nekādu vainu sevi nejutu. Un tā bez naida un bailēm nonācu ešelonā. Gadījās labi cilvēki, kas mani pazina un zināja manu vainu, kad daļija ģimenes, mani atstāja kopā ar manējiem. Krasnojarskā nonācām 5. jūlijā. Nokļuvām Kindjakovā, Čapajeva vārdā nosauktajā kolhozā. Mani pieņem darbnīcā, kur taisa ratus, ragavas, grābekļus, bet naudu tur nopelnīt nevar. Sievieši iet lauku darbos, atnes kādu sīpolu, gurķīti. Un tad mūs ņer slimība. Sievu aizved uz slimnīcu, esot tifs. Man ar meitu caureja, labi, ka savējie palīdz. Sieva knapi izdzīvoja. Oktobrī, mūs, 6 vīriešus ar ģimenēm, pārceļ uz rajona centru — Berjozovku. Tur pusbūvēts ugunsdzēsēju depo. Man uzdots darbus vadīt. Man sāk rasties darbi no malas. Tā es sāku piepelnīt un atgūt spēkus. Mani nekur nesūta, esmu te nepieciešams. Ir atbraukuši daži mūsējie no Staļina nāves nometnēm — Liepājas ebrejs **Karasins**, bijušais policists **Čikste**, liepājnieks **Gūtmanis**. Savām ģimenēm rakstīja kalējs **Skudra**, Ventspils bankas direktors **Rubenis**. 1946. gadā saveda japāņu karagūstekņus. Man daudz iznāca ar japāņiem strādāt. Strādāju tolaik Lauksaimniecības mašīnu remonta rūpnīcā. Dzīve gāja savu gaitu. Mūsu ģimenē 1946. gada janvārī piedzima dēls. Bija izdota pavēle apvienot izsūtīto ģimenes. No Rīgas atbrauca Lūša kundze, ar pilnvaru aizvest uz Latviju 27 latviešu bērņus, kas kara laikā bija kļuvuši bāreņi. Atļāva braukt arī večiem. Tad daži veikli darbinieki no uzraudzības orgāniem piemēroja likumu par ģimeņu apvienošanu un sāka atlaist arī mātes. Zināms, vajadzēja maksāt. Tā 1946. gada vasarā aizbrauca 6 vagoni. Ar pēdējo atļāva manai sievai aizvest uz Latviju bērņus. 1948. gadā izrādījās, ka visa tā izsūtīto atlaišana bija nelikumīga. No darba noņēma vairākus priekšniekus. Bija uzdots visus atsūtīt atpakaļ un lika parakstīties par to, ka mums te jādzīvo mūžīgi. Daži, arī mana ģimene, atbrauca paši. Es biju uzcēlis nelielu mājiņu, iegādājāties govī un sākām pastāvīgu dzīvi Sibīrijā. Ģimene pieauga, piedzima otrs dēls, nu mēs bijām jau pieci. 1953. gada vasarā pie mums atbrauca mans brālis. Gadījuma pēc izglābies no nāves Kolimā. Un tad nāca atkusnis. 1955. gada 30. septembra politiskā amnestija. Man atļāva

uz mēnesi aizbraukt uz Latviju. 1956. gada 19. augustā teicām ardievas Jeņisejai. Bijām jau seši, trīs bērni bija dzimuši garajā trimdā.

Šmite Maija. Mans vīrs — 6. Rīgas kājn. p. virsleitn. **Šmits** Teofils, pēc staļinistu iebrukuma 1940.17.06. ar 1940. g. augustu iekļauts 24. teritoriālā Sarkanās armijas sastāvā. Ar to izmainījās virsnieka formas tērps — nogrieza uzplečus, noņēma zīmotnes ar zvaigznītēm un to vietā uzlika zīmotnes ar ķieģeļiem. Virsnieku nodarbibas pārvērtās par cilvēka cieņu pazemojošām.

1941. g. pavasarī korpusu pārvieto uz Alūksni, bet maija beigās jau atrodas Litenē. Izbēgt viņam neizdevās, jo bija spec. karaspēka ielenkumā. 18. jūnijā saņēmu pēdējo ziņu no vīra, rakstītu uz papirosu kārbīņas vāciņa: «Aizbraucu «ekskursijā» nezināmā virzienā.» Turpat klāt mana adrese ar lūgumu šo zīmīti nosūtīt pēc adreses. Šo ziņu saņēmu pa pastu ar piebildi: «Šī papīra lapiņa izlidoja pa ejoša preču vilciena logu». Pirmās ziņas no vīra saņēmu 1946. gadā: ir dzīvs, atrodas sādžā Noriļska 224-Z. Pēc atgriešanās mājās 1950. gada decembrī vīrs zināja pastāstīt: 1941. g. 14.06. brokastīs sāļitas reņģes, pēc tam uz mācībām. Laukumā mežā, kur virsnieki nostādīti ierindā, visapkārt atsedzas nomaskētās ložmetēju ligzdas; tad: «Rokas augšā! Nodot ieročus!» Visapkārt no Padomju savienības dziļumiem atsūtītie zaldāti. Sādžā izsūtītie vergi uzceļ Noriļsku par ievērojamu pilsētu ziemeļos un tad to izsludina par komjauniešu uzcelto pilsētu. Sitieni, bads, aukstums. Skrandas plānas. Ja kur atrod lupatu, to pievāc lietošanai, bet pie nometnes vārtiem atņem, ja atrod. 1942. gadā nokļūst slimnīcā. Drīz laimīgi tiek par grīdu mazgātāju virtuvē, un tā izglābjas no bada nāves. Pārtikā dod nesamaltus kviešu graudus. Zobi izkrituši; nevar sakost (graudi veseli iziet organismam cauri).

Nomira vīrs 1969. g. 23. septembrī pēc pieciem pārciestiem infarktiem.

Tāda pati Sibīrija bija man šeit uz vietas. LKP CK inspektora **Bendika** vārdi: «Jūsu vīrs — diversants», ko viņš teica 1950. gadā. Piedzimu 1912. gadā. 1939. gadā strādāju Sabiedrisko lietu ministrijā. Otrā vai trešā dienā pēc iebrukuma visus izdzina no darba vietām ielās gaviļēt. Kurš negāja, tas ātri pazuda bez vēsts, piem., preses informators **Ivars Vārsbergs** — mans kolēģis. Viņš uz otrreizēju uzaicinājumu atbildēja: «Es tādu staigāšanu

neatzīstu». Sākās Latvijas tautu tragēdija pēc Staļina scenārija Višinska režijā. Mavriks **Vulfsons** — kareivis, ierindnieks obligātajā karadienestā Latvijas armijā — skūpst iebrocēju tankus un tūlīt arī kļūst par noticeju pulkā pulkveža vietā. Vulfsona rokas ir asiņainas, kā jau politiskajam vadītājam tanī laikā. Otrs politiskais vadītājs teritoriālajā korpusā Latvijā ir Bruno **Kalniņš**. Trīs dienas pēc staļinistu iebrukuma savā darba kabinetā Iekšlietu ministrijas pagalma namā trešajā stāvā nošāvēs robežsargu ģenerālis **L. Bolšteins**. Dzirdēju šāvieni un redzēju apsegtu liķi uz nestuvēm iznesam un ieliekam smagajā automašīnā, kas stāvēja pagalmā. Ģen. **L. Bolšteins** nošāvēs pēc iebrocēju briesmu darbu apskates uz PSRS un Latvijas robežas, kur noslepkavoti viņam padotie robežsargi, viņu ģimenes — nošauti, saspridzināti, nogriezti galvas... 21. jūlijā biju norikota par mašīnrakstītāju t. s. Saeimas sēdē. Sarunās sēdē. Sarunās viens no bruņoto spēku priekšniekiem teātrī mums teica: «Zģes ostajotsja tolko polovina žilcov». (šeit paliek tikai puse iedzīvotāju). 6. novembrī mani norikojā darbā Daiļliteratūras apģādniecībā. 1941. g. 14.06. iebruka bruņoti vīri un izrāva no darba rakstnieku **Skuju Frīdi**; bij. Iekšlietu ministru Gotfrīdu **Milbergu**, kura sieva **Vilma** ar 2 bērniem jau bija iekrauta smagajā mašīnā uz ielas aiztransportēšanai lopu vagonā. 29. jūnija rīta pusē pie manis ieskrēja darba vietā **Arvīds Grigulis** ar lielu šauteni rokā un man uzkliedza: «Ko jūs te vēl gaidāt?». Mans dzīvoklis bija bīstams man tajā laikā, tamdēļ stāvēju darba vietā pie loga un skatījos lejā uz Teātra ielu. Krita Pēterbaznīcas tornis, — nekāda apšaudišanās tajā brīdī nebija: torni bēgot nogāza atkāpjoties (bēgot) staļinisti. 1949. g. 25.03. represiju izpildītāji bija tieši komjaunieši, norikoti no Viļa **Krūmiņa**. Tipogrāfijas «Cīņa» strādnieks komjaunietis **Dainis Balodis** nāca darbā neizgulējies un piedzēries; stāstīja mums, kā viņš rauj cilvēkus no dzīvokļiem, un piedāvāja zeltlietas (naktī salaupītās) par lētu naudu, lai varētu pirkt šņabi, ko dzert...

Štikāne Viktorija. ATMIŅAS PAR KĀDU JĀŅU NAKTI UN DIENU. Dzīvoju pie vecākiem Rēzeknes apriņķa Ružīnas pagasta Meža-Juru ciemā. Ciemā dzīvoja tikai latvieši. Tad man likās — tā ir neliela, pieticīga «Laimes zeme». Mēs, mazie un pusaudži, gājām skolās. Katrs nēsām uz skolu santīmus — 10, 20 vai vairāk, cik kuram katra vecāki varēja atļauties, lai palīdzētu valstij ātrāk

uzcēlt Brīvības pieminekli Rīgā, labāk iekārtot Brāļu kapus; ziedojām santīmus Draudzīgajam aicinājumam, lai papildinātu skolas bibliotēku ar jaunām vērtīgām grāmatām. Domās dziedājām kopā ar slaveno Teodora Reitera kori, lidojām līdz **Cukuram**, kurš ar paša sakomplektētu vecu lidmašīnu Gambijā sauļojās, soļojām visur līdz **Jānim Daliņam** utt. Kaimiņu sādžās visapkārt lielāko tiesu dzīvoja krievi. Pa retam, kad viņi saplūcās savā starpā, skrēja pie mūsu tuvākā kaimiņa — aizsarga, lai viņš kaušļus salabinātu. Un tas bija aizsarga vienīgais sabiedriskais pienākums, ko viņš labprāt un ar cieņu veica, lai neviens neciestu.

1940. gada jūnijā man bija bezmaz 18... Vēl lāgā nebija izskanējušas Dubrovina, Blūzmaņa u. c. pilsētas dārzos pēdējo Latvijas dziesmusvētku dziesmu atbalsis; vēl tās šūpojās Stropu priēžu galotnēs, kad pa Lietuvas šoseju uz Daugavpili, putekļu mākoņos tīti, dārdināja padomju tanki.

Pienāca 1941. gada jūnijs ar Jāņu vakaru. Dažas dienas iepriekš Vācija bija pieteikusi PSRS karu... Dzirdēju, kā otrā istabā brālis, tētīm kautko klusi pateicis; aizsteidzās. Pēc laiciņa saģērbies aizgāja arī tētis... Tad pēkšņi: pie āra durvīm kāds bikli klauvēja. Mamma steigās atvērt durvis; pa tām iemuka kaimiņu aizsarga mazā meitene, rasā izmirkusi, ar zemēm notašķijusies, bāla un izbijusies stāstīja, ka ciemā esot iebrukuši zaldāti un ķerot visus ciet. Pagāja daži mirkli. Durvis atskanēja draudīgi sitieni. Istabā iebruka kādi 5 bruņoti vīri. Lielajam brālim uzkliedza pacelt rokas un nostāties pie sienas. Pavēlēja brālim nākt līdzī. Nolēmām ar mammu iet meklēt pazudušos. Aiz klēts stūra iznira zaldāts ar šauteni un uzkliedza: «Kuda?» Pavēlēja iet viņam līdzī uz centra mājām. Māja bija liela: uz grīdas gar sienmalām sēdēja arestētie, starp tiem arī tētis un brāļi. Kamēr sēdējām, arestēto skaits arvien auga. Aizsargu divas reizes izsauca laukā un, kad viņu ieģrūda istabā otreiz, viss bija novārtīts ar zemēm, seja sasista zilumos, viena acs tikko turējās pieres dobumā. Tā saveda vienu pēc otra gandrīz visus sādžās vīriešus — jaunos un vecos. Mūs abas palaida vaļā. Pārējos priekšpusdienā, kad no aizmeža piebrauca divas smagās mašīnas, salādēja iekšā un aizveda piedraudēdami: ja neizdošot divus jaunos puīšus (aizsarga vecākais dēls ar savu brālēnu bija pagu-

vuši izbēgt), tad aizvedīšot mūs visus... Acīmredzot, plāns bija jāizpilda obligāti: ko 14. jūnijā nepaguva izvest uz Sibīriju, tos 24. jūnijā nokaušanai steidzīgi bija jāved uz Rēzekni. Kad pusnakts bija pāri: atkal steidzīgi klauvējieni, atkal vīriešu balsis, kuras bailēs likās mums svešas: tie bija tētis un abi brāļi. Kamēr pārrunājām notikušo, ausa rīts. Trīs: aizsargs — **Ružāns Pēteris**, mīļais onkulis **Štikāns Pēteris** un **Mažuļskis Donats** nerādījās. Gaidīju dienu, otru — velti... Ļaundari, sadisti savus necilvēciskos darbus slēpdami, nevainīgos upurus, vēl dzīvus vai pusdzīvus, novilktiem nagiem, apdedzinātām pēdām, noplēstām ādām un matiem, izdurtām acīm bija sabāzuši kanalizācijas caurules, tualesu šahtās... Apmēram pēc nedēļas pienāca ziņa: kam esot pazuduši tuvinieki, radi vai pazīstamie, lai braucot uz Rēzekni. Mūsu ciema upuri nebija vienīgie. Starp dzīvajiem vairs nebija — skolotāja-inspektora **Pilapa**, policista **Sivgaļa**, pilsētas un apriņķa labāko ārstu — **Strūves, Gavara, Labovikova**, nebija daudzu citu pazīstamu; bet vēl vairāk nepazīstamu, jo visus viens nevar pārskatīt. Vienu no nodevēja rokaspuišiem tante — onkuļa Pētera māsa — atceras vēl tagad: topavasār, 1941. g., pa sējas laiku esot onkulim prasījis, lai viņam tūlīt iedodot miežus alum. Onkulis atbildējis: iedošot tikai tad, kad apsešot laukus un, kā «pateicību» saņēmis, tanī laikā ne reti dzirdēto vārdu — «zapomņiš!» (atcerēsies!) Onkulim par pūru miežu bija jāatdod sava dzīvība, jāatstāj jauka sieva un divi mazi dēliņi — viens jau staigāja zem galda, otrs — dažus mēnešus vecs šūpulī — likteņa varā. Un tas neliešu acis ir bijis onkuļa lielākais «grēks»; tādi un tam līdzīgi «grēki» droši vien bijuši arī pārējiem nāvei nolemtajiem...

Šturcs Valentīns, dz. 1920. g. Līdz 1944. gadam dzīvoju Rīgā un strādāju par smalkmehāniķi. 1944. gada jūlijā mani iesauca leģionā. Oktobrī devāmies uz Kurzemi. Kaujās pie Remtes mani kontuzēja. Kapitulāciju sagaidīju Liepājā. 1945. gada Līgo vakarā mūs sadzina vagonos. Aizveda uz Vorkutu. Lāģerī biju kopā ar pulkvedi **Gusevu**, bijušo sportistu **Jāni Ligeru**. Strādājām šahtās. Saslimu ar dizentēriju. Palaimējās, jo pēc tam ielika lāģera slimnīcā. Domājām, ka uz mums izmēģina kaut kādas zāles. Dzirdējām, ka drīz laidīšot mājās. Vispirms tos, kuri slimi. Mūs izlaida no lāģera tundrā. Iedeva

vietu, kur celt barakas. Skaitījāmie jau brīvie. Latvijā atgriezās 1946. gada oktobrī. Rīgā izgāju filtrāciju. Mani nosūtīja strādāt uz Radiotehniku.

Šulcs Arnolds. Leģionārs. Tēva tēvs bija karojis Afganistānā... cara laikos. Saņēmis apbalvojumu par drošsirdību. Tēvs savukārt karoja strēlnieku pulkos. Piedalījies cīņās Nāves salā.

Filtrācijā biju Tulā. Strādājām šaftā. Tie krievi, kas bij krituši vācu gūstā, tie mūs aplaupīja. Izplatījās dizentērija. Ar to sirgstošie ātri mira. Pats izglābos, izmantojot ozola mizu. Utis mēs saucām par — krievu zosīm. Krievi pie mums ienākot 1940. gadā, mēdza sacīt — kas tā par nekulturālu tautu — nav atutošanas iestādes. Mūs no Tulas atbrīvoja 66 vīrus. Devāmies uz Maskavas vilcienu. Stacijas priekšnieks netaisījās dot vagonu. Piedraudējām stacijas priekšniekam, ka ar to izrēķināsimies... Viņš nobijās un vagonu iedeva. Ceļā uz Maskavu prātu zaudēja **Lapiņš**. Arī Maskavā vagonu dabūjām ar draudu palīdzību.

Nometnē satikos ar **Aleksandru Beikmani** no Rīgas. Mākslas Akad. students. **Roberts Jankers**. Karojis Volhovā. Notiesāts ar 25 gadiem. Karagandā miris. Vēl atceros Ķeguma galveno inženieri **Stauci**, akadēmiķi **Skuju Nikolaju** un **Finka** dēlu, kas nometnē mira. Nomira arī **Sildegis**.

Šulcs Ilga, dz. 1931.15.08. Valkas apr. Kārķu pag. Bāliņos. Tēvs lauksaimnieks. Ģimeni apcietināja 1949.25.03. Aizveda uz Tāliem Austrumiem. Tēvs 1949. g. maijā mira. Arī vecmāmiņa **Matilde** Sibīrijā mira. Mēs nokļuvām Amūras apg. Krasnojarskā. Sibīrijā bijām kopā ar vairākām sabiedrībā pazīstamām ģimenēm: Aldara direktora Spilves ģimeni — pulkvedi **Spilvu** (sk. 1. sēj. represētie pulkv. leitnanti) un viņa sievu **Dagmāru**. Kad LA lidotājam, **Pavlovskim Atim**, kas pats bija ieslodzīts Karagandas cietumā, nomira sieva **Olga**, viņa dēlu **Raimondu** pieņēma pie sevis Spilves ģimene. Pulkvedis sacīja: Es nepieļaušu, ka Latvijas armijas virsnieka dēls izaug par krievu... Vēl atceros **Veitnera** dēlu **Jāni**, inženiera **Kokzemja** sievu ar diviem bērniem, skautu vadītāja **Ķirsona** ģimeni. Pats **Ķirsons** bij ieslodzījumā Kolimā, aizsargu **Bērziņu**, kas no ieslodzījuma atbrauca pie ģimenes. Izsūtījumā nomira visa **Kārķliņu** ģimene. Kārķliņi bija no mūsu pagasta.

Sākumā strādāju pie palīgdarbiem, rakām zemi un darījām visus smagos darbus. Apguvu valodu un tad tik strādāt par uzskaitvedi, arī par kasieri esmu strādājusi.

Padomju vara ir represējusi tikpat kā visus mūsu ģimenes locekļus. Gan tēva brāli **Augustu**, gan mans brālis tika sodīts ar 25 gadiem. Māte mirusi Sibīrijā.

Tebere Vija, dzim. Blāzma 1929. g. Izveda 1941. g. Māte un patēvs strādāja tipogrāfijā. Patēvs V. Teberei bija aizsargs. Viņš miris kādā no Sibīrijas vergu nometnēm. V. Tebere kopā ar māti, mūsu un vecmāmiņu tiek nometinātas Novo-Juginas sādžā, Obas pietekas Vasjuganas krastā. Vecāmāte drīz mirst. «Mēs dzīvojām mazā, šaurā guļbaļķu mājeliņē kopā ar **Lazdiņu** ģimeni: māti un meitu — arhitektūras studenti, kā arī pieaugušu dēlu. Vēl kopā ar mums dzīvoja **Ivanovska**, Latvijas krieviete. Pēc badošanās arvien nespēcīgāka kļūst krieviete. Kādā reizē, vēlu vakarā, sēžot uz podiņa, viņa tā arī sabruk. Visu mūžu atcerēšos, kā pa viņas atdzisušo miesu uztrauktas ložņāja utis. Kā skudras skudru pūznī, miesu gandrīz nevar redzēt. Liekas, ka kolhozā mēs neiesaistījāmies, bet zināmas darba dienas bija jānostrādā. Pēc kāda laika pārgājām dzīvot uz sādžas nomali, mazā būdiņā. Tur dzīvojām kopā ar **Bērziņu** ģimeni. Tā bija Latvijas armijas virsnieka ģimene. Bērziņkundze nomira Sibīrijā, bet bērni (3) atgriezās Latvijā.» Vija kopā ar mūsu **Ausmu** atgriezās Latvijā 1946. gadā. Meitenes pie sevis paņēma **Ausmas** tēva māsa. Vijas Teberes māte Latvijā atgriezās tikai 1956. gadā.

Korneliuss Anna, dz. 1900. g. — māte TNA-10521/2, dzīvoja Rīgā, Vairoga 26-6. **Ausma Jegorova**, dz. **Korneliuss**, dz. 1939. g. — māsa. Patēvs: **Korneliuss Harijs**, TNA-10520/2, dz. 1909.20.04.

Tetere Vija. Dzimusi 1939. g. Rīgā. Māte strādāja tipogrāfijā kā burtlice. Kādā aizsargu ballē iznāca kautiņš aizsargiem ar pagrīdniekiem. 1941. gadā mūsu ģimeni izsūtīja un varētu sacīt, ka tā bij zināma atreibība par to, ka tēvs bij piedalījies komunistu sišanā pieminētajā ballē. Istaits tēvs ar mums kopā nedzīvoja. Arestēja māti, mūsu un patēvu. Patēvu no mums atdalīja un viņš it kā 1942. gadā miris nometnēs... Molotovas apgabalā. Mūs, sievietes, aizsūtīja uz Tomskas apgabalu. Par darbu neko nemaksāja. Tika pārdots viss, ko bijām spējušas paņemt līdzī. Tur nodzīvojām līdz 1946. gadam. Tad atbrauca tāda Veronika Valtēre pēc sava radā bērna. Daudzi

bērni devās reizē ar Veroniku Valteri uz Latviju. Cik var spriest, šo darbu Valtere darīja, čekai nezinot, jo vēlāk dabūja smagi ciest no šīs iestādes vīriem... Man jau bija 16 gadi un mani vietējā administrācija negribēja atlaist, jo skaitījos jau darba spēks. Tad Valteres kundze man sacīja, lai pati es slepeni nokļūstot līdz Tomskai un tur varēšu pievienoties pārējiem. Tā arī izdarīju, lai gan tas nebija viegli. Bij jāizvairās no kontrolēm. Bet redzēt Latviju tik ļoti gribējās, ka pārvarēju visas grūtības.

Tur, kur bijām izsūtītas, šīs vietas sākumi ir visai šaušalīgi. Kaut kādā gadā atsūtīti tā sauktie «kulaki» un tur izsēdināti klajā vietā. Bijis tik briesmīgi, ka pat cilvēks ēdis cilvēku...

Tur biju kopā ar tādu **Bērziņu**, kurai bij māja kaut kur pie Āgenskalna. Viņa mums daudz stāstīja par dzīvi neatkarīgās Latvijas laikā. Viņas tēvs — LA virsnieks. Vēl bijām kopā ar **Lagzdiņu Dagmāru**. Izsūtījumā daudzi mira. Jau pirmā mēnesī nomira mana vecā māte. Arī Bērziņš nomira. Izvests tika arī mans onkulis **Insbergs Voldemārs**. TNA-30438/2, dz. 1904. g. no Kāndavas Gravās mežniecības. Izveda arī viņa ģimeni: **Insbergu Lidiņu**, dz. 1899. g. (TNA-30437/2), Andri, dz. 1928. g., **Ivaru**, dz. 1930. g. Manu veco māti sauca **Matilde Vēvere**. (TNA-11516/2. Dzīvoja Rīgā, Vairoga 26-6). Māti sauca **Anna Blāzma**. Mātes radnieks — **Voldemārs Insbergs** bija aizsargs. Viņš tika izvests uz Sibīriju divas reizes. Strādāja par mežzini.

Tiltiņš Mārtiņš. (dz. 1912. g.). Izsūtīts kopā ar tēvu **Tiltiņu Mārtiņu Miķeļa d.** (mir. 1943. g.), māti **Dori-Konstanci** (mir. 1959. g., apglab. kopā ar vīru Narimas kapos), māsu Dori, māsu Amildu un brāli Indriķi-Osvaidu, kuru no ģimenes atdalīja Šķirotavas stac. un kura tālākais liktenis nav zināms, no Babītes pag. (Rīgas apr.) 1941. g. 14. VI.

Visa ģimene sākumā aizvesta uz Tomskas apg. Parabelas raj. kolhozu «Stepan Paharj» (1941. g. 8. VIII—1942. g. 8. VIII), pēc tam uz šā paša raj. Narimas Špalozavodu.

Pats M. Tiltiņš 1944. g. 17. IX arestēts, līdz 1945. g. jūn. atradies izmeklēšanā Parabelas un Kalpaševas cietumā. Pēc tiesas sprieduma Tomskas cietumā, no 1946. g. Krasnojarskas apg. cietumā. 1952. g. pārsūtīts atpakaļ uz Parabelas raj. Špalozavodu. Atgriezies 1961. g.

1941. g. no Babītes Imakiem izvesti Tiltiņi: **Amalda Anna**, dz. 1907.26.07. TNA-23270/2; **Dora**, dz. 1881.5.02. TNA-23271/2; **Dora-Lilija**, dz. 1904.11.10.; **Henrihs**, dz. 1912. g. TNA-23273/2; **Konstance**, dz. 1885. g. TNA-25193/2; **Mārtiņš**, dz. 1880. g. TNA-25196/2; **Lilija**, dz. 1910. g. TNA-25194/2; **Mārtiņš**, dz. 1913.3.03. TNA-25195/2; **Mārtiņš**, dz. 1867.2.10. TNA-23275/2; **Milda**, dz. 1911. g. TNA-25197/2.

Timms Romans, dz. 1917.6.06. 1939. g. tiku iesaukts Latvijas armijā smagā artilērijas pulkā obligātā kara dienestā. 1940. g. pārskaitīja padomju armijā... Nodienēju līdz 1941. g. jūnijam, kad vienību veda uz Krieviju. Tad atmuku uz Rīgu. 1944. g. mobilizēja leģionā. Karoju Krievijā un pēc tam Latvijā. Biju 19. divīzijā 44. pulkā. 1945. g. izsūtīja uz Sibīriju — filtrācijā. 1946. gadā izbēgu, bet tiku noķerts un kara tribunāls notiesāja uz 8 gadiem. Arh. lieta Nr. 58258.

Toniga (dzim. **Tipaine**) **Livija**, dz. 1917. g. 3. aug. Tartu. Beigusi LU medicīnas fak. zobārstniecības nod., un apcietināšanas laikā, 1945. g. 21. XII, strādāja par zobārsti Ventspils poliklīnikā.

Sākumā ieslodzījumā biju Rīgā lāģerī, no 1949. g. dažādos lāģeros Kazahijā. Sodīta pēc p. 58.1a ar 10 g. brīvības atņemšanu.

Atrīvota 1955. g., tad nosūtīta uz Blagoveščensku. Rīgā atgriezusies 1956. g. Sākumā strādājusi Rīgā, pēc tam Siguldas poliklīnikā par zobārsti.

Treilība (dz. **Lože**) **Austra** (dz. 1928. g. 17. IX). Izsūtīta 1949. g. 25. III no Rīgas, Meža prosp. 74 kopā ar māsām **Dzidru Liepiņu** (dz. **Lože**), **Rutu Prikašu** (dz. **Lože**) uz Amūras apg. staciju Tomiči. Vecāki bijuši jau apcietināti: tēvs **Lože Jānis-Roberts**, māte **Lože Marta** un tēvamāsa **Lože Anna**. Atgriezušies 1957. g. visi reizē. Tēvs miris 1971. g., māte 1988. g., tēvamāsa 1984. g.

Turpat bijis izsūtīts arī vīrs **Treilībs Rūdolfs** (līdz 1955. g. atradies Magadanā). Arī viņš atgriezies 1957. g. Miris 1982. g.

Visi mirušie apglabāti Valkas raj. Trikātas kapos.

Troska Leonards. Dzimis 1922. gada 16. janvārī Valkas apriņķī, Jaunrozes pagasta «Jaunvēveros». Iesaukts 1943. gada 19. decembrī. Vecāki zemūri, pats Leonards Troska pirms iesaukšanas strādājis pie tēva viņa saimniecībā un arī par kuļmašīnas vadītāju. No Rīgas Krusta kazarmām nosūtīts uz Liepāju un iedalīts 19. divīzijas

tehniskā daļā. Vēlāk 2. zenītbaterijā, kuras komandieris bijis kapteinis Porietis. 1944. gada pavasarī nosūtīts uz Austrumu fronti pie Opočkas. Bijis par bataljona komandiera šoferi. Nogājis atkāpšanās ceļu līdz Cesvaīnei, Gulbenei un cauri Rīgai uz Kurzemi. Ziemas kauju laikā pie Remtes zenītartilērijā pie 3,5 cm lielgabaliem. Gūstā saņemts pēc 9. maija 1945. gadā pie Ēdoles, no turienes uz Aizputi, tālāk Kuldīgu, tad uz Liepāju. No Liepājas pēc divām nedēļām ešelonā uz Maskavu. Tur ievietots 317. filtrācijas nometnē — tieši 1945. gada Jāņos. Tur karagūstekņi būvējuši atomelektrostacijai pamatus. Karagūstekņi vairumā miruši no dizentērijas un pilnīga vitamīnu trūkuma. Vēlāk strādājis pie galdnieka darbiem. Tā izdevies izdzīvot, filtrācijas perioda beigās varējuši jau iedibināt sakarus ar Latviju. No 1946. gada beigām sākuši maksāt arī algu. Dabūjuši brīva līguma apliecības. 1946. gada ziemā izdevies tikt 2 nedēļas uz mājām Latvijā. Lai gan aicinājuši palikt turpat darbā, Leonards Troska 1947. gada decembrī atgriezies dzimtenē. Tikai ar pazišanos izdevies pierakstīties un atrast darbu, sākumā līniju tehniskajā mezglā, vēlāk par mežsargu un meliorācijā.

Ulmanis Laimonis, dz. 1924. g. Jūrmalā. 1943. g. oktobrī iesaukts armijā. Lilastē iedalīts zenītdivīzijā. Karojis: Ostrovā, Opočkā, Kārsavā, Madonā, Kurzemē. — Sloka. Tukums. Džūkste. Blīdene. 9. maijs pienāk Sabiles apkārtnē. Latvieši nekapitulē, nepadodas. Zēni sasēžas automašīnās un dodas uz Ugāles pusi. Pamazām izklist, bet nāk pāri vairākas armijas «ķēdes» un 12. maijā tieku sagūstīti. Mūs aizdzen līdz Talsiem. Pa ceļam aplaupa. No Talsiem nosūta uz Komsomoļsku. Piļana — pirmā pieturas vieta. Tad tālāk uz Vaņinas pusi — dzelzceļa būvē. Bijām ceļā 1 mēnesi. Jau pa ceļam spēki bija izsīkuši. 5. augustā nometnē nebija spēka pat aiziet līdz barakas stūrim. Daudzi mira no dizentērijas. Nokļuva slimnīcā. Tad aizveda uz Sov. Gavaņu, pēc tam uz Komsomoļsku. Vaņinā biju kopā ar **Jāni Kureli** (Ģenerāļa Kureļa radnieks). 1947. g. pavasarī atveda uz Narvu — būvbataljonā. Strādāju par elektromontieri remontdarbnīcā. 1950. g. atgriezās Latvijā.

Upens Arnolds, dz. 1928. g. Ārestēts 1946. g. 20. nov. Cēsis. 1947. g. jūnijā ieslodzīts VDK cietumā un RCC. Līdz 1947. gada decembrim. Tad nosūtīts uz Kemerovas apg. nometnēm. 1950. gadā aizvests uz Kolimu, un no 1950.—

1953. g. bijis Magadanā un līdz 1955. g. Magadanas apgabālā. Latvijā atgriezies 1956. g. jūlijā.

Vabulis Jānis, dz. 1914. gada 27. augustā. Arestēja Rīgā, Tomsona ielā 13—15. Pirms kara biju advokāts. Biju Latvijas Armijas leitnants. No tā sauktās tautas armijas desertēju. Vācu armijā mani iesauca 1942. gadā. Tā kā pirms tam strādāju apgabala komisariātā, tad mani arī turpat atstāja, tikai skaitījos armijas cilvēks. 1944. gadā aizbraucu uz Ventspili, biju sameklējis cilvēku, kas mani pārvestu uz Zviedriju. Aizbraucu uz Gotlandes salu.

Jānis Vabulis

Tur jau priekšā bija čekisti. Man draudēja ar vecāku un māsas izsūtīšanu, ja es neatgriezīšoties. Iestāstīja, ka man nekas nenotiksot. Atgriezos Latvijā.

Juriskonsultācija mani nozīmēja darbā uz Madonu. 1946. gada 12. februārī mani Rīgā apcietināja. Aizveda uz Centrālcietumu, tad uz pārsūtīšanas cietumu. Tiesa bija 9. jūlijā. 1947. gada augustā izveda uz Noriļsku. Nometnē bijām tikai politiskie. Dzīvojam pusbadā. Rakām «katlavānus». Biju kopā ar **Rēvaldu Andreju**, leitnantu **Raudiņu**, kurš tur arī mira. Sacelšanās laikā biju rajona slimnīcā.

Atbrīvoja mani 1954. gada 27. augustā. Strādāt profesijā man neatļāva, arī Rīgā pierakstīties nevarēju. Strādāju par skatuves strādnieku un krāvēju.

Vachramējevs Sergejs, dz. 1941. gadā. Ģimeni apcietināja 1941.14.06. Rīgā, Glika ielā 2—1. Tēvu **Sergeju**, dz. 1892.9.09. (TNA-11563/2); māti **Zentu**, dz. 1905.27.10. (TNA-11562/2); brāli **Jēkabu**, dz. 1936.25.02. Izsūtīja uz Tomskas apg. Parabelas raj. Pēc tam uz Asinas rajonu līdz 1956. g. 7. jūnijam.

Vaikulis Eduards, dz. 1918.21.06. Daugavpils apr. Višķu

pag. Tēvs lauksaimnieks. Bijām pieci bērni ģimenē: 2 dēli, 3 meitas. LA iestājos brīvprātīgi. Iedalīja Daugavpils Jātnieku pulkā, štāba eskadronā 1939. gadā. Biju sakara vada komandieris — seržants. Radio, telefona sakari bij manā pārziņā. 1940. gada Dziesmu svētkos tika izvietots arī Jātnieku pulks. Gaidījām Valsts Prezidentu, bet viņš neierādās... Kad Latvijā iebruka krievu armija, mūs atbrūvoja un sāka izformēt. Sāka parādīties krievu virsnieki. Faktiski Latvijas armija glēvi padevās un iekļāvās Sarkanarmijā.

1943. gadā, augustā, iestājos leģionā. Rudenī nosūtīja uz fronti. Piedalījās marta kaujās pie Puškina kalna. Sastāvēja 15. divīzijā, Skaistlauka pulkā. Piedalījās Mores kaujās. Atkāpāmies uz Kurzemi. Biju dalībnieks Lestenes, Džūkstes, Remtes un Ziemassvētku kaujās. Atceros, ka krita Ošiņš (sakarnieks) no Ogres. Kapitulācija pie Remtes. No zemniekiem dabūjām privātās drēbes. Pistoli paslēpu, jo visapkārt bija krievi. Tukumā saņēma ciet. Kāds sarkanarmietis (latvietis!) mums sacīja, ka tad, kad salāsīsies vairāki, tad sūtīšot uz Rīgu — uz mājām laidīšot. Bet ne jau tā notika... Drīz vien mūs sarkanarmieši aplaupīja (atņēma pulksteņus, gredzenus, zābakus) un ieslodzīja Jelgavas nometnē. No turienes maija beigās veda uz Karēliju (Medvežogorsku). Strādājām pie kanāla rakšanas darbiem.

1946. gadā it kā atbrīvoja, bet mājās nelaida. Tomēr 1947. g. septembrī atgriezās Latvijā — Daugavpilī. Par dzīvi nometnē stāstams tikai slikts: darbi ar ķerrām, ēšana vāja, sals 45 grādi, apģērbs plāns, paliku bez zobiem, cinga. Daudzi apsalēja kājas un rokas, vairāki palika vājprātīgi.

No radiem represēja māsas vīru: **Albertu Zvirbuli**. 1941. g. nošāva. Māsas bija izvestas uz Sibīriju. 1956. gadā atgriezās.

Vaitekaite (dzim. **Kaparkalēja**) **Biruta Jāņa** m., dzim. 1930. g. Cēsu apr. Jaunpiebalgas pag. Arestēta 1948. g. 14. VII Cēsu apr. Jaunjelgavas pag. Notiesāja Drošības min. Sevišķā apspriedē 1949. g. 12. III saskaņā ar KPFSR kriminālkodeksa 17-58-1a p. par pretpad. nacionālistiskas grupas atbalstīšanu ar brīvības atņemš. uz 10 gadiem.

Ieslodzījumā atradās Latvijā, pēc tam Vorkutā un Mordovijas APSR līdz 1954. g. 16. aug.

Valeika Oļģerts. Dzimis 1927. g. Rīgā. Pirms izsūtīšanas dzīvoju Mežaparkā, Ezermalas ielā 49—1. Tēvs bija

LKOK. Lidotājs Aizsargu aviācijā. Tiku izsūtīts 1941.14.06. kopā ar vecākiem. (TNA-19566/2) Mūs ar māti nosūtīja uz Tomskas apgabalu. Līdz 1948. g. augustam. Atgriezās Rīgā 1948. gadā. Sāku mācīties Celtniecības teknikumā. 1950. gada augustā tiku apcietināts un ievietots pārsūtīšanas cietumā.

Atceros, ka 1941. g. jūnijā pie arestēšanas piedalījās arī kāds gvardists. Tā sauca tos, kas no latviešu vidus kalpoja svešajai varai. Nolasīja Augstākās Padomes lēmumu, ka tiek izsūtīti uz attālajiem Padomju Savienības rajoniem. Izsūtīšanas laiks netika minēts. Tekstā bija minēts **Alfrēds Valeika** — mans tēvs. Domājām, ka tiek izsūtīts tikai tēvs, bet viens no arestētajiem sacīja, ka arī man un mātei esot jābrauc līdz. Šķirotavas stacijā tēvu no mums atdalīja. Mēs ar māti 1. jūlijā nokļuvām Novosibirskā. Tad bija jābrauc ar kuģi. Aizveda uz pilsētu Obas krastā Kargasoku. Taču veda vēl tālāk. Un beigās nonācām ciematā, kura nosaukums bija Ziemeļpols... Sākumā mums deva (pārdeva) 500 gr. maizi, bet 1941. g. beigās, vairs tikai 50 gr. Un tad vairs maizi nedevis ne. Pozitīvi bija tas, ka mūs nepārvietoja no vienas izsūtījuma vietas uz otru. Tas deva iespēju iestādīt kartupeļus un rudenī iestādīto novākt.

1950. gadā tiku nosūtīts turpat, kur jau biju bijis. Tas skaitījās izsūtījums. Un otrreizējā izsūtījumā nācās sabūt līdz 1957. gadam.

Mātes vārds — **Anna**. Dzimusi 1891.15.10. 1957. gadā atgriezās Latvijā kopā ar māti. Par tēva likteni ir visai skopas ziņas. Karam sākoties, viņš nokļuvis Permas apgabalā — Solikamskas nometnēs. Iestādes ir fiksējušas, ka tēvs miris 1941. g. 16. septembrī.

No izsūtījuma laikiem palikusi atmiņā **Aldermaņu** ģimene, **Adamoviču** ģimene, **Vilcānu** ģimene. Izsūtījumā mira **Gavaru** ģimene, **Līvija Gavare** mira ar diloni jau 1946. gadā. Mira **Vaičulēnas** kundze, (Viņas vārds Anna) TNA-5372/2 **Vaičulēna Anna**, dz. 1896. g. Dzīv. Rīgā, Elījas 2/4—3. **Aldermanis Elza**. TNA-2747/2 Dz. 1908.7.11. Dzīv. Rīgā Kastrānes 1—2. Dēls **Fabians**, dz. 1931.5.10. Meita **Gena**, dz. 1933.5.05. Tēvs **Alfons**, dz. 1909.10.05.

Atgriežoties Latvijā, sarežģījumi bija ar pierakstīšanos. Šis grūtības tika pārvarētas pamazām. Daudzi paziņas novērsās, bet bija arī tādi, kas izpalīdzēja.

Vangravs Vilis (dz. 1918. g. 21. apr. Ventspilī zvejnieka ģimenē). No 1940. g. 1. marta dienēju Latvijas armijā uz

kuģa «Imanta». 1941. g., Jaungadu gaidot, trijatā no Daugavgrīvas atnācām Rīgā brīvsolī uz restorānu. Pēc pusnakts krievu patruļa pārsteidza mūs dejojot. Sanāca iekraut leitnantam pa ģīmi, un divatā laidāmieš lapās. Trešo noķēra. Tas atveda otrā dienā patruļu uz kuģa. Mani pazina, piesprieda 6 mēnešus disbatā, aizsūtīja uz Kronštati. Atgriezās Rīgā divas dienas pirms kara sākuma. 22. jūnijā biju Liepājā, bija jāsaņem demobilizācijas dokumenti. Naktī sāka bombardēt pilsētu. 23. un 24. jūnijā pie Šķēdes bija sīvas kaujas. Rakām ierakumus, pārrāvām vācu aplenkumu, atgriezām tos no jūras. Kaujās piedalījās strādnieki, milicija, garnizona karavīri (kopā ap 52 tūkst.). Dzīvi palika 8—9 tūkstoši. Sākās steidzīga atkāpšanās uz Rīgu.

Kad nokļuvām līdz Slokai, aizsargi krievu formās tērptos vairs nelaida cauri. Cetratā ar laivu no Kauguriem, apejot Rīgu, miglā aizairējām līdz Vecākiem. Tur iegājām zvejnieku sētā. Saimnieks izrādījās atvaļināts krasta apsardzes kapteinis. Piedāvāja piedalīties Mangaļsalas iztīrīšanā no krieviem. 4. jūlijā tur sagaidījām vāciešus. Tā arī paliku strādāt ostas policijā.

Kā brīvprātīgais 24. policijas bataljonā 1943. g. februārī nokļuva Ņeņingradas frontē — Gatčinā, pēc tam 19. divīzijas 2. pulkā (komandieris — pulkv. Lobe). No Volhovas ar kaujām atkāpāmies uz Rīgu. 1944. g. 9. februārī ievainoja, nokļuva hospitālī, ārstējos (arī Vācijā), tad atkal karoju. 12. oktobra vakarā atradāmies pie Juglas papīrfabrikas. Izprasījās pulka komandierim apraudzīt ģimeni. Mājās krievu patruļa arestēja, aizveda kara tiesas slepenajās telpās Puškina ielā, pēc tam uz koncentrācijas nometni Jelgavas cukurfabrikā.

Nosūtīja vagonā uz Ufu, tālāk — Čerņakovu Urālos nometnē. Strādāju būvdarbos no 1945. g. 2. februāra līdz 3. maijam. Tad cetratā (**Jānis Lukašonoks** no Zilupes, **Daniels Plotkāns** no Ludzas, **Kārlis Altbergs** no Bēnes un es) nozagām laivu un aizbēgām pa Belajas upi līdz Kamai, tālāk pa Kamu līdz Volgai. Pārējo ceļa gabalu veicām kājām pa naktīm, orientējoties pēc zvaigznēm, kokiem, sūnām. Atnācām Latvijā. Ziemsvētkos biju mājās Rīgā.

Dzīvoju bez dokumentiem. Par naudu apsolīja pasi. Kad aizgāju pakaļ (1946. g. pavasarī), saņēma ciet, ielika Centrālcietumā. Kara tribunāls par bēgšanu un dokumentu viltošanu iedeva 10 gadus.

Nokļuvu Krasnojarskā — stacija Rešoti, «Kraslag». 2 gadus meža darbos, saslimu ar dizentēriju, divus mēnešus biju veselības uzlabošanas punktā, pēc tam pārvietoja uz citu lāgeri — «13. lagpunktu». Biju galdnieks, pēc tam maiznieks maizes ceptuvē līdz atbrīvošanai. Mājās ar ieskaišu palīdzību tiku 1955.—1956. g. ziemā.

Negribēja pierakstīt. Pierakstīja divreiz uz pusgadu, tikai pēc tam pastāvīgi. Sākumā strādāju ostā par krāvēju, vēlāk par atslēdznieku celtniecībā.

No lāģera biedriem atceros **Pēteri Strautnieku** (strādāja maizes ceptuvē), 4. kursa medicīnas studentu **Urbanoviču** no Krāslavas.

1941. g. no Puzes pag. Līdumniekiem izveda mātes brāļadēlu **Grigoriju Mološevicu** ar visu ģimeni. Vēl šodien par viņiem neko nezinām.

Tajā pašā 1941. g. izvešanas laikā bez vēsts pazuda tēvabrālis — Latvijas armijas kaprālis **Eduards Vangravs Varnass Herberts**, dz. 1922. g. 1943. g. iesauca leģionā. Nosūtīja uz virsnieku vietnieku skolu Bolderājā. Mācījās par radistu. Pēc tam nosūtīja uz Paplaku. Ieskaitīja 15. divīzijā, 3. pulkā pie Kripēna. Frontē nokļuvu Sebežā. Tad uz Pleskavas apgabalu. Drīz sākās atkāpšanās kaujas. Liela kauja notika 16. martā. Parādījās krieviem «Katjušas».

1945. gadā mēģināju nodibināt sakarus ar nacionāliem partizāniem Ķemeru rajonā. Taču ielavījās mūsu vidū čekas ziņotājs. 1945. g. oktobrī mani apcietināja SMERŠ. Apcietināja uz ielas, ejot uz darbu. Pieminētais ziņotājs dzīvo Baltežera ielā 1. Viņu sauc Valdemārs... Aģenti iesūtīti bija arī kamerā.

Tiesāja Baltijas kara tribunāls. —10 gadi un trīs bez tiesībām. Pants 58-1a. Tiesas proces notika 1945. g. 11. dec. Toreiz SMERŠ atradās Amatu ielā. Kamerās bija drūmi. Tecēja ūdens uz galvas. 1946. gadā izveda uz Sibīriju — Pečoras apg. Uzturs vājš. Normas lielas. Svēru tikai 48 kg. Nometnes proekšnieks sacīja: «Man jūsu darbs nav vajadzīgs. Man vajadzīgs, lai jūs mocītu...» Nolēmām bēgt. Vairāki leģionāri sarunājam, bet es saslimu. Mani biedri tomēr izbēga no nometnes. Viņus notvēra 30 kilometrus no nometnes. Vienu nošāva, vienu atveda uz nometni dzīvu un nosvieda abus pie nometnes vārtiem, citiem par biedinājumu. Dzīvu palikušo notiesāja. Mani nosūtīja uz soda nometni. Bijām kopā ar kriminālistiem. Tie laupīja, terorizēja un nestrādāja. Gājām meža darbos. Bez izeja-

mām dienām un 11 stundas dienā iznāca strādāt. Mūs uz-
turēja cerība, ka kaut kas mainīsies. Taču nekas jau nenoti-
tika... Nomira Staļins, nošāva Bēriju, bet politisko ap-
cietināto stāvoklis neizmainījās. Tikai vēlāk šādas tādas
izmaiņas norisinājās. Ar ieskaīšu palīdzību 1954. gadā
tiku no ieslodzījuma atbrīvots. Ģimene bija izjukusi. Darbu
nekur nedeļa. Tikko uzzināja, ka esmu sodīts, tā visur
saka: Pienāciet rīt... Bet pēc tam atsaka. Pierakstīja
Ogrē. Strādāju būvbrigādē. Pagāja gadi un, kad mūžs no-
dzīvots, tad nu atļauj Rīgā pierakstīties, taču dzīve jau
garām...

Sievu izsūtīja 1949. gadā. No nometnes laikiem atceros
Purīņu no Tukuma, **Bērtulsonu** no Ogres.

Vārpiņas (dzim. **Raibartes**) **Marijas** Dzīv. Ulmales Drav-
niekos (TNA-11537/2) atmiņas par SIBIRIJU
1941.14.06.—1947.15.05. un 1948.16.10.—1958.6.03. Dz.
1905.20.06. Daugu mājās. Tēvam bija 17 ha aramzemes.
Mēs bijām 10 bērni — 5 dēli un 5 meitas. Apprecējos
1928.3.06. ar Jāni Vārpiņu (dz. 1898. g. TNA-11538/2)
Gadu nodzīvojām tēva mājās; zemes gabalu — pusi jaun-
saimniecības — mēs bijām nopirkuši (7 ha aramzemes un
3 ha pļavas). 1932. gadā pārvācāmies dzīvot uz savas
zemes — Ulmales «Dravniekos». 1941. g. martā manus
vecākus izlika no mājām. Tēva mājās dzīvoja — tēvs,
māte un brālis Alfreds un slimais brālis Pēteris, kurš bija
paralizēts. 13. jūnija vakarā — tikko bijām iemiguši, —
stiprs klauvējiens pie durvīm. Sabruka iekšā vairāki bru-
ņoti vīrieši gan privātā, gan kareivju apģērbā. Vīram ne-
kur neļāva kustēties. Dārzs vēl bija pilns ziediem, mēs no-
metāmies ceļos, pielūdzām Dievu, asaras aizmūrdami,
piecēlāmies un gājām uz sētas vārtiņiem, tad gan sirds
sažņaudzās no tā, ko ieraudzījām: ratos bija iejūgts mūsu
zirgs un ratos gulēja mans slimais brālis; un mamma sē-
dēja viņam blakus. Viņi izbrauca pirmie no mūsu mājas,
un mēs soļojām, kā jau īsti katordznieki — ar maišeļiem
uz muguras, zaldātu pavadībā. Nemūžam jau nevarējām
iedomāties, ka tāļš un ilgs būs mūsu ceļojums... Un maz
bija to, kuriem bija lemts atgriezties mājās... Vienu
dienu, ejot pēc zupas, redzējām, ka vīriešu vagoni vairs
nebija. Kad iebraucām Sverdlovskā, mans slimais brālis
gulēja uz grīdas: sāni visi nodauzīti jēli — ne viņš ēda,
nedz arī dzēra, gulēja kā miris. Atnāca sanitāri un brāli
aiznesa. Pēc kara uzzināju, ka brālis ir miris — man atsū-
tīja miršanas apliecību: viņš miris 29.06.1941. Kādā stepē,

kur tecēja upīte, mūs izlaida laukā uz pāris stundām. Varējām nomazgāties; mātes saviem zidainīšiem varēja izmazgāt autiņus. Satiku kādu paziņu, kura bija ar 3 maziem bērniem — vienam bija tikai pusgadiņš — viņai nebija ne drēbes, ne naudas, tas viss palicis pie vīra, jo domājām, ka visi būs kopā, bet tā nebija. Ko viņa tagad darīs svešumā viena ar 3 maziem bērniem bez drēbēm un bez naudas?! Mūs izsēdināja Kļukvennija stacijā, tas ir Krasnojarskas apgabālā, Manskas rajons. Mūs visus reģistrēja un lika, lai mēs parakstāmies, ka esam izsūtīti uz 20 gadiem. Bet mēs neviens neparakstījāmies. Mūs (t. i. manu ģimeni) — svaineni, Kviešu un Grenču ģimeni — aizveda uz kolhozu «Pokosnaju». Par mūsu vīriem nekā nezinajam — kur viņi, kā viņiem klājas... Bija viena latviete ar pusgadu vecu bērniņu, kura bija novietota pie diviem veciņiem. Redzēju, kā viņa baroja savu bērniņu: sakošļāja maizīti ar maziem cūku kartupeļiem un deva to bērnam ēst, un kādu zāļu tēju padzerties. Bērns bija tāds mazs skeletiņš, pārvilkts ar ādiņu; cik ilgi viņš izdzīvoja, nezinu, jo vairāk es viņas nesatiku... Mūsu puīšiem un arī Kviešu mātei ar dēlu bija jābrauc projām pa Jeņiseju uz Ziemeļiem — uz Igarku. Mēs nu palikām sievietes ar bērniem. 1943. gadā uzzināju, ka Kirovas apgabālā ir lēģeri ar latviešiem. Mēs rakstījām uz to adresi, un mēs saņēmām atbildi — mans vīrs man atrakstīja. Lielākā daļa jau bija nomiruši 1942. gadā, arī jaunie — tie, kas smēķēja, tie bija krituši pirmie — bada nāvē, jo viņi mazo maizes devu bija mainījuši pret tabaku. Mans tēvs jau bija miris, arī vīra brālis, svainenes vīrs bija miris, Kviešis, Grancis, «Pāžu» saimnieks Zikmanis bija miruši. Un tad nāca vēl viens satraukums: mums paziņoja, lai gatavojoties, ka mūs pārceļot uz citurieni. Te jau bijām iedzīvojušies — audzējām gotiņu, arī vienu jēriņu nopirkām, pavasarī gribējām uzrakt kādu zemes gabaliņu, kur iedēstīt kartupeļus. Saņēmām no kolhoza ziņu, ka manai mammai jābūt gatavai: rīt no rīta piebrauks pajūgs un vedīs viņu projām. Aizsteidzos uz kantorī un prasu: kāpēc mammu vienu un uz kurieni? Viņš atbild: Tāds ir rikožums. Vispirms vecie sāka slimot un mira; sāka slimot masveidīgi, un arī mamma nomira... 8. oktobrī, 70 gadu vecumā. No lēģera atbrauca mans brālēns Māliņš; viņš no lēģera bija atbrīvots — strādāt vairs nebija spējīgs. Viņš neizskatījās pēc cilvēka: viņam bija tikai kauli, ar ādu apvilkti. Viņš gāja laukā,

ja kaut kur kāja aizķērās, viņš paklupa, un pats vairs piecēlies nespēja. Kad beidzās karš, viss palika pa vecam. 1947.15.05. rītā iebraucām Rīgā, un 16. maijā jau biju Alsungā, kur skolā strādāja mana māsa, kā skolotāja. Māsai pārmet, kāpēc viņa dodot tādām cilvēkam pajumti un vēl skolas telpās. Atbraukusi savā dzimtenē, savās mājās, bet pajumti nevaru dabūt. Tiek uzskatīts, ka liela noziedzniece. Ja tas tiek darīts no ienaidnieka puses, tas nav tik sāpīgi, manī rodas tāda kā spīts, lai cik grūti tas nebūtu, es to neizrādu, bet eju ar paceltu galvu; bet, to pašu redzot no saviem tautiešiem, tas dara lielas sāpes. Kāds lielāks priekšnieks no rajona teica: viņš man uzdošot jautājumu un, ja es atbildēšot godīgi, nemelošot, viņš man atļaus dzīvot. Jautājums bija: vai es mīlot padomju iekārtu? Atbildēju: Ja es teikšu, ka viņu mīlu, jūs tam neticēsiet un teiksiet, ka meloju. Kā es varu mīlēt, ja viņa — Padomju iekārta — man tik daudz ļauna nodarījusi? Visu manu dzīvi izpostījusi, visu manu ar grūtiem pūliņiem iekrāto mantu atņēmusi, mūs izsūtīja uz Sibīriju. Vīrs vēl tagad atrodas lēģerī, un turklāt man vēl ir liegts dzīvot pie saviem bērniem, kuri tagad ir dzimtenē? Tad viņš vēl daudz izprašāja: vai esot bijusi aizsardze? Ko darījusi; vai ierocis man bijis; uz kuriem devu tašnīgas atbildes. Biju aizsardžu priekšniece, ieroču nebija, nodarbojos ar kultūras dzīves veicināšanu — dziedāju korī, rīkojām teātra izrādes, sarīkojām dažādus kursus: un, kad aizsargiem vienreiz gadā rīkoja apmācības, tad mēs, aizsardzes, gatavojām viņiem pusdienas. 1948. g. 29. oktobrī dzirdam — klauvējiens pie durvīm. Atvēru durvis, ienāk divi privāti ģerbušies jauni cilvēki, bruņoti ar šautenēm, pasniedz man rakstu, ka tieku arestēta, un viņiem mani jāaizved uz Aizputi, jānodod milicijai. Atvadījos no bērniem, neraudāju, tikai mierināju bērnus, ka drīz atgriezīšos. Aizputē atradu priekšā milicijas telpās divas pazīņas — tādas pašas kā es, kuras bija otro reizi arestētas. Decembra beigās bijām sasnieguši Krasnojarsku. Mūs, 9 sievietes — Gendelu tanti, Priedi un mani nogādāja uz miliciju, nosēdināja aukstā priekšnamā uz klona. Pēc kāda laika mēs katra pa reizi tikām sauktas iekšā. Lai braucot uz kolhozu Manskas rajonā, t. i. tur, kur bijām noietinātas 1941. gadā. Vīrs man rakstīja, ka viņu no lāģera atbrīvos un brauks dzīvot pie manis; tas bija 1951. gadā. Viņu no lāģera atbrīvoja, bet pie manis viņš neatbrauca — viņu aizsūtīja uz Omskas apgabalu, uz kādu kolhozu;

viņš ganīja aitas. 1957. gada rudenī mums paziņoja, ka mums esot atļauts atgriezties Latvijā. 1958. g. 6.03. iebraucām Rīgā. Tas, ko izcieta mani vecāki un slimais brālis, to atminoties sirds sāp un sāpēs, kamēr dzīvošu. Par ko? Māte strādāja savā lauku mājā, izaudzināja mūs — 9 bērņus. Vecākiem atņēma viņu saimniecību, visu mantu, un ar to vēl nepietika, vēl bija jāaizsūta trimdā... Un slimais brāļuks jau gulēja uz gultas 3 gadus, arī tas bija jāaizved? To es nemūžam nevaru aizmirst. Par savu vīru maz ko varu pastāstīt; viņš mira 1966. gadā. Viņus, t. i., vīriešus, aizveda uz Kirovas apgabalu. Kad viņi lēģeri sasniedza, viņi bijuši jau ļoti novārguši; vagonos bijuši stipri sablīvēti, bez gaisa, un tad viņi tikuši baroti ar sālītām zivīm, un ūdens jau vienmēr trūcis. Vecos vīrus, kam tuvu 70, atstājuši mājas darbos, kuri ir rakuši tādas lielas bedres; kur aprakt mirušos. Mirušie tikuši samesti bez drēbēm un tad apbērti ar smiltīm. Mans tēvs un visi vecākie gada gājuma cilvēki jau bija miruši 1942. gadā, protams — bada nāvē. Arī no jaunajiem daudzi bija miruši; mans vīrs un citi viņa vecuma vīri tika sūtīti meža darbos. Bijis jāiet kādi 6 km. Vasarā nekas, bet ziemā, kad ceļi aizputināti un sniegs dziļš, tad gājiens bijis šausmīgs. Kad viņi tikuši dzīti uz darbu un pa ceļam redzējuši kāda dzīvnieka atliekas ceļmalā, tad visi likušie tam vīrsū un sagrauzuši ar visiem kauliņiem. Vīram priekšzobi bija galīgi nograuzti īsi, tikko saskatāmi. Un mežā zāgējot kokus, tad aiz koku mizām saglabājušos tārpus viņi cepuši ugunskurā un ēduši, un arī aiz mizas — kur nāk tā sulīgā daļa — to sūkājuši. Vasarā visādas zālītes esot ēduši. Bet — cik ilgi ar to izdzīvosi? Tādēļ jau retais izturēja. Bija bijuši arī tādi gadījumi, kad kāds no ieslodzītajiem mēģinājis bēgt, bet — cik tālu tad tiks? Sniegs dziļš, sargi taču uzmana, un, ja kāds kur tālāk aizklidis, tad suņi to panāk... un saploša asiņainus. Tad vakaros tos saplosītos veduši pa lēģeriem rādīt, lai neviens neiedomājas bēgt, lai redz, kāds liktenis viņus sagaida. Tad vēl visbriesmīgākais esot karceri. Kas tanī tiek, iet ļoti grūti — ir tumšs, mitrs tāds kā pagrabs, gulēt nevar, arī sēdēt nevar, — vienīgi var stāvēt, un uz galvas pa retai pilei pil ūdens; ēst nedod, vienu diennakti var izturēt, bet, ja ir ilgāks laiks jānostāv, tad jau neiztur...

Vikmanis Rūdolfs, dzimis 1922. gada 12. oktobrī Rīgā. Vecāki laukstrādnieki. Strādāju par ekspeditoru Sarkanā krusta slimnīcā. Iesauca 1943. gada 3. aprīlī. Iedalīja

15. divīzijā Januma pulkā pie pulka štāba. Nosūtīja uz Paplaku. Pēc tam uz Bolderāju, uz apakšvirsnieku kursiem. Kurzemē iznāca karot pie Priekules, pie Tukuma, pie Preiņu muižas. Pēc tam uz Pampāļu pagastu. Tā mūs mētāja. 23. februārī ievainoja. Tā vairāk ierindā netiku. Tāds pats: vienā kājā ar čību, otrā zābaku aizbraucu uz Vorkutu. Mūs paņēma ciet 14. maijā. Jelgavā Līgovakarā vilcienā un — projām. Ceļā es saslimu ar dizentēriju. Mani biedri no vagona līdz lāģerim aiznesa.

1946. gada maijā aizveda uz Pečoriem. Mūs aizsūtīja pa Pečoras upi 100 km uz ziemeļiem, aiz Polārā loka. Vienīgā bagātība tur bija ogas. No turienes braucām atpakaļ septembra beigās. Savāca visus Narvā, aizsūtīja uz Silamē. Līdz 1950. gadam. No latviešiem tur bija Ozoliņš, no Rīgas — no Kr. Barona ielas., bija Latvijas vācietis Puzings.

Pēc atgriešanās gribēju strādāt sporta organizācijā «Dinamo»; tur mani neņēma pretī. Gaļas kombinātā atkal mani nepieņēma, tā kā esmu bijis leģionā. Strādāju par celtnieku 5 gadus. Sporta biedrības «Daugava» jahtklubā nostrādāju līdz pensijai.

Važe Imants. Dzimis 1925. g. 1944. g. 2.08. mani iesauca vācu armijā. Iesauca arī manu brāli, kurš dzimis 1922. g. 1944. g. nokļuva Itālijā. Biju iedalīts desantniekos — izplētnlēcējos. Taču dienēt dabūju autokolonnā kā izpalīgs. 1945. gadā nokļuva amerikāņu gūstā. Brāli jau 1944. g. bija nošāvuši Tito komunisti. 1945. g. maijā nokļuva Neapolē — starptautiskā gūstekņu nometnē. Kad uz turieni ar kuģi braucām, bijām kopā ar amerikāņu karavīriem. Mūs neapsargāja. 1945. gada augustā mūs «apciemoja» kāds krievu ģenerālis. Viņu latviešu zēni vienkārši izdzina no nometnes. Taču atradās latviešu vidū arī kreisi noskaņoti, kas vēlējās ar krievu tikties. Rezultātā no kādiem 500 latviešiem, kas bija Neapolē, apmēram puse pieteicās atgriezties dzimtenē... Arī es biju šo mājās braucēju vidū. Kad pārbraucām Padomijas robežu, tad tur mūs sagaidīja... dzeloņdrāšu žogi, nometnes, pratināšanas. Jāstrādā mums bija ogļu šachtās. Donbasā nodzīvojām līdz 1946. g. februāra mēnesim. Tad mūs pārvietoja uz Urāliem. Arī tur bija jāstrādā ogļu šachtās. 1946. gadā mums paziņoja, ka esam «sodīti» uz septiņiem gadiem. Nekādas tiesas prāvas nebija. (Un jāsaka, ka šīm prāvām taču nebija pilnīgi nekādas nozīmes. Valdīja totalitārs, noziedzīgs režīms, kurš varēja nošaut tūkstošiem cilvēku un neviens

nekad nevarēs pateikt — kāpēc bija vajadzīgi neskaitāmie tiesas farsī.)

No maniem radiem ir represēti: mans krusttēvs un krustmāte.

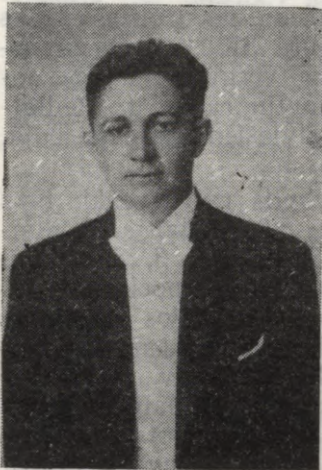
Man ir saglabājies visu to latviešu saraksts, kuri toreiz pakļāvās krievu propagandai un no Itālijas devās mājup, lai Latvijas vietā — nokļūtu Sibīrijas vergu nometnēs. Vienīgais mierinājums, ka vergu nometnēs nokļuva arī visi tie sarkanie, kas rautin rāvās uz Padlatviju. Vergu nometnēs daži no latviešiem aizgāja bojā. Aizgāja bojā tāds **Edgars Graubiņš**.

Veiders Bruno, dz. 1921. g. Jēkabpils raj. Vecāki: tēvs amatnieks. Iesauca leģionā 1943. g. 8.06. Iedalīja 15. divīzijā. Komandieris Skaistlauks. Sastāvēju 3. divizionā, 9. baterijā. Nosūtīja uz Ostrovu, Veļikaju, Opočku. Atkāpjoties caur Rīgu, nokļuvām Džūkstē. Piedalījies arī Mores kaujās. Pie Dobeles uzdūrāmie krievu tankiem. Ar lielgabalu šāviņiem 3 iznīcinājām. Kad 15. div. izveda uz Vāciju, 3. divizionu atstāja Kurzemē. Piedalījies Ziemsvētku kaujā pie Lestenes. Tad tiku ievainots. Ārstējos Ventspilī. Kad pēc kapitulācijas slimnīcā ienāca krievi, vispirms aplasīja pulksteņus, pievēca zābakus. Aizveda mūs uz Ladogas ezera apkaimi. Tas bija ap Jāņiem. Filtrācijas nometnē galvenās domas par ēšanu, jo pārtika trūcīga. Jāstrādā 11 stundas. Tautības nometnē bija dažādas. Biju kopā ar leģionāru **Švānu Voldemāru**, ārstu **Lakstīgalu**, **Pickaru** no Liepājas. Viņš vēlāk tiesāts. Vēl atceros **Medni** no Liepājas.

Veinberga (dz. Griķe) Rasma, dz. 1925.24.04. Tēvs strādāja apriņķa policijā. Kādu laiku dzīvojām Sabilē. Tur tēvs bija policijas uzraugs. 1931. g. pārcēlamies uz Tukumu. Kad ienāca krievi, tēvs aizgāja strādāt meža darbos. Ģimeni apcietināja 1941.14.06. Izveda tēvu — **Jāni** (sk. 2. sēj. represētie aizsargi); māti **Emiliju**, dz. 1896.3.04. TNA-17645/2 un mani. Dzīvojām Tukumā Lauku 1—3. Tēvs mira 1942. g. 12 Oktobrī — Vjatlagā. No Tukuma izveda 90 vīriešus. Tikai 5 izdzīvoja. Tēvs bija Tukumā aizsargs. Bija piedalījies strēlnieku pulkos 1. PK. Sastāvēja Brīvības pieminekļa komitejā. Bija apbalvots ar TZO.

Izsūtījumā, kur bijām mēs ar māti, sastapāmies ar **Freimaņu** ģimeni no Talsiem un **Kalniņu** ģimeni arī no Talsiem. Vēl bija **Blumbergu** ģimene.

Nomira skolotāja **Freidenfelde**. Viņai bija 5 gadi vecs puisītis. (**Freidenfelde Kristine**, dz. 1903.6.01. No Talsiem. TNA-2315/2); meita **Astrīde**, dz. 1933. g. dēls **Arnis**, dz. 1936. g. un **Juris**. dz. 1938. g.

Veitners Italo Reinholds, dz. 1907.22.10. Tallinā; dzīv. Rīgā, Meža ielā 4—21. TNA-95042/2. Arestēts 1941.29.04. darba vietā. Pēc tam ievietots RCC. Pie ģimenes atnāca kāds vīrietis, kas teicās esot tēva paziņa no Tallinas dzīves perioda. Teica, ka strādājis centrālcietuma ambulancē par feldšeri. Vienu dienu pie viņa atsūtīts Italo Veitners, kuru viņš ir pazinis pēc vārda un uzvārda. Veitneram nakti no deguna esot tecējušas asinis. Feldšeris viņu apkopis un teicis, lai otrā dienā atnāk vēlreiz; bet vairāk nav atnācis. Pēc tam feldšeris

esot sekojis apcietinātā dzīvei cietumā. Apmēram pēc mēneša vai vairāk visi tā cietuma korpusa iemītnieki vienu nakti aizdzīti uz staciju un sadzīti vagonos. Uz kuru pusi vilciens aizvests, viņš nezina.

Venšaus-Lapkaša Anna, dz. 1939. g. Ģimēni apcietināja Rēzeknē 1941.14.06. Dzīvojam Atbrīvošanas ielā 72. Arestēja māti **Matildi**, dz. 1900. g. (TNA-24632/2) Tēvu **Eiženu**. (sk. represētie aizsargi 2. sēj.); māsu **Ēriku**, dz. 1934.17.06. Izsūtījuma vieta — Krasnojarskas nov. Severo-Jeņiseiskas raj. Atgriezāmies 1949. g. bet 1953. g. aizveda atkal. Atgriešanās 1957. g. Tēvs **Eižens** miris Vjatlāgā 1942.4.04. Māte mirusi 1986. g. Rīgā. Apglabāta Andrupenes kapos.

Vidriķe Zenta, dz. 1912. g. Kopā ar tēvu un meitām tika izsūtīta 1949. gadā no Limbažu rajona Salācas pagasta. Izsūtīta uz Tomskas apgabala Kargasokas rajona «Jauno Kindalu». 1950. gadā saņēma atļauju pārbraukt pie vīra uz Cainskas rajona Taskinas sādžu, kur bija nometināti arī vīra vecāki. 1958. gadā atgriezās Latvijā.

Vigante Ingeborga (dzim. **Ulmane**). Apcietināta 1945. g.

Cēsu apr. Rāmuļu pag. Obežās; līdz tiesai atradās Cēsu cietumā. Notiesāja kara tribunāls 1946. g. 15. VII pēc 58-1e panta uz 10 gadiem brīvības atņemš. un 5 gadiem bez tiesībām.

1946. g. novembrī izsūtīja uz Nahodku, no turienes ar kuģi (kopā ar kriminālistiem) pārveda uz Magadanu. Bijusi dažādos Magadanas lāģeros un strādājusi dažādus darbus. Ar ieskaīšu palīdzību atbrīvota pirms termiņa 1954. g. 22. XI, atstājot Magadanā Centrālajā slimnicā dzemdību nodaļā par sanitāri, kur strādāja līdz 1956. g. augustom, kad saņēma atļauju braukt uz Latviju. Dzīvoja pie tēvabrāļa Bēnē, kamēr ar lielām grūtībām izdevās pierakstīties pie tēva Rīgā.

Vikelis Zigrīds. Dzimis 1924. g. Rīgā. Vācu laikā brīvprātīgi aizgāju dienēt kriminālpolicijā. Norikojā uz apmācībām skolā. Apmācības ilga 6. mēnešus. Pēc skolas beigšanas piedalījās meža «ķemmēšanas» operācijā. Gūstījām sarkanos bānditus. Tas notika Baltkrievijas mežos. Biju ieskaitīts drošības dienesta vienībā. Taču šis cīņas ar partizāniem man nebija pa prātam, jo tur nāve uzglūn no katra krūma... 1943. gadā nokļuva 15. divīzijas 15. izlūku bataljonā, kurš formējās Ventspilī. Kaujās iznāca piedalīties dažādās vietās. Starp tām — Ostrova, Veļikiji Luki. Tad iznāca iesist kādam «fazānam», kurš mani apvainoja — nosauca par latviešu cūku... Arestēja. Bij tiesa. Ieslodzīja Rīgas centrālcietumā. Gribēja izvest uz Vāciju, bet mēs trīs drošminieki kuģim ejot jūrā, caur logu izlīdām un izbēgām. Viens no šiem bēgļiem bija Tāivaldis Ozoliņš — kādreiz bijis bokseris. Un vēl kāds Maskavas «forštates» zēns ar iesauku «Jokeris». Kur palika šis masvīters, to nezinu, bet mēs ar Ozoliņu izpeldējam un gājām gar krastmalu kailām kājām uz Vaivaru pusi.

Kad ienāk krievi, mani arestē un nokļūstu «SMERSA» rokās... Apsūdzība par laika periodu līdz legionam, t. i. par darbību Baltkrievijā pret sarkanajiem partizāniem. Notiesāja pēc panta 58-1a. 10 gadi, tad nosūtīja uz Krieviju. Nokļuva Komi republikā, kādā nometnē, kuras nosaukumu neatceros. Jāstrādā meža darbos. Tad 20 cilvēki norunājām bēgt. Taču, kad pienāk bēgšanas diena, vairums nobīstās... Paliekam trīs, kas bēg. Viens no bēdzējiem bija aizsargu lidotājs. Taču pēc divdesmit kilometru gājiena mūs ar suņu palīdzību sagūsta. Iekšā lēģerī nelaiž, bet jāstāv pie nometnes vārtiem un, kad garām nāca brigādes, mums lika skandināt: Mēs bēgam, bet mūs

noķeral Tad aizveda uz vietējo cietumu. Un tomēr mēs atkal prātojam par vēlreizēju bēgšanu. Gribējām tikt līdz lidlaukam, jo viens no mums bija lidotājs. Vajadzēja novākt tikai divus sargus, kas apsargāja cietumu. Taču plāni neizdevās, jo aizsauca uz tiesu. Tiesa atjaunoja soda laiku, ko bijām jau pavadījuši nometnē. Kā saka — viss sākās no gala. Tikai pants pieplusojās klāt — 58-14. Un nosūtīja uz tā saukto soda nometni. Aizved uz Vorkutu — ziemeļu rajonā. Soda barakā nāca ārsts. Izrādījās — latvietis. Ministra **Alfrēda Bērziņa** brālis. **Kārlis Bērziņš** — bijis Valkas apriņķa policijas priekšnieks. Izsūtīts, pareizāk sakot, tiesāts 1941. gadā. Viņš mani ievieto nodaļā, kur uzlabojās mana veselība. Tad iesaka man apgūt feldšera amatu. Atgriezies Latvijā ne jau tūlīt pēc izklūšanas no nometnes, jo ir taču pieci gadi bez tiesībām.

Viķe Anete, dz. 1916. g. sept. Latvijas laikā bijusi gaidu organizācijā. Tēvs Torņkalna dz. st. priekšnieks. Miris Krievijā I.P.K. laikā. Māte atgriezās 1922. gadā. Māte bija invalīde. Kad vīru 1945. gadā apcietināja, arī mani arestēja un vairākus mēnešus pratināja. Pratinātājs bija Redelichs.

Viķis Vilhelms Jānis, dz. 1915.17.08. Rīgā. Vecāki agri miruši un jau kopš mazotnes gājis vasarās ganos. Tur iemilējies dzimtās zemes dabu un redzējis latviešu zemnieka strādīgumu. Modies nacionālisms. Arī skolā audzināja nacionālā garā. 1937. gadā iesauca armijā. Un arī tur audzināja kareivī nacionālo garu. Kad 1940. gada jūnijā krievi okupēja Latviju, veselu nedēļu bija dzirdama tanku rīboņa pa Latvijas ceļiem. Sajūtas bija šausmīgas, nospiedošas. 1941. g. 14.06. dzīvoju pie sava drauga, kuram šajā dienā izveda māti — **Lazdu Libi**, dz. 1884.31.05. Dzīvoja Rīgā, Lubānas 35—1. (TNA-7748/3). Pēc tam par Baigā gada šausmām uzzinājām arvien vairāk: spīdzināšanas, nošaušanas, aresti, izvešanas. Un tas bija pats par sevi saprotams, ka jau 1942. gada februārī iestājos policijas bataljonos, lai kaut cik atmaksātu komunistiem par viņu zvērībām. Kad 1944. gadā vācu pavēlniecība gribēja mūsu vienības izvest uz Vāciju, izlēmu nebraukt, jo krievi jau bija Latvijā un bij jācinās par tēvzemi un pret SA, kas atkal sāka maršēt pa Latvijas zemi. Taču formāli skaitījies dezertieris un, tikai pateicoties Bangerska aicinājumam atgriezties frontē, izdevās iesaistīties kaujas vienībās. Bet sākumā lika rakt ierakumus. Krievi apšaudīja.

Martā ievainoja. Un tā nokļuva krievu gūstā. Nosūtīja uz Jelgavu. Tur mani operēja Latvijas Prezidenta Čakstes dēls. Pēc tam pratināja armijas vīri. Aizveda uz RCC. 1945. g. augustā bija tiesa. Pants — 58-1a. Sods 15 gadi un vēl pieci bez tiesībām un pieci izsūtījumā. Vēl mantas konfiskācija.

20. augustā izbraucām Krievijas virzienā. Nokļuvām Arhangeļskā. Tad ar baržu pa vairākām jūrām mūs aizveda uz Dudinku. No turienes lopu vagonos uz Noriļsku. Deva siļķes, bet ūdeni nedeva. Tā bija parastā čekas spīdzināšanas metode. Izvietoja mūs pie Šmita kalna. Bija ziema. Putenis. 40 grādi sals. Sastapos ar 1941. gadā izvestajiem latviešu virsniekiem. Sākumā biju 4. lēģerī, tad pirmajā, tad otrajā. Būvdarbos cēlām Noriļskas pilsētu. Uz-būvējām rūdas pārstrādāšanas fabriku. Daudzi aizgāja bojā pie šiem darbiem. Iznāca strādāt Šmita kalna šachtās. Tās bija horizontālas. Uz darbu braucām dziļi kalnā iekšā ar vilcienu. Barošana bija vāja. Svārs man bija zem 50 kilogramiem. Kā mēdz sacīt — kauli un āda... Sāka krist ārā zobi. Plosījās cinga. Kad atgriezos Latvijā, man vaīrs nebija neviena zoba. Bija arī bada streiki, taču neko jau nepanāca ar šo badošanos. Tos, kas piedalījās, iespundēja karceros.

1955. gadā mani no lēģera atbrīvoja (sakarā ar ieskaitēm). Gada beigās izsludināja, ka notiek plaša «brīvlaišana». Varēju braukt uz Latviju, bet nebija nauda, ar ko nopirkt biļeti. Bija jāstrādā un ceļa nauda jāsapelna. Rīgā nevarēju pierakstīties. Bija noteikts 101. kilometrs... Darbā nekur nepieņēma. Kā zināms, kadru daļās strādāja rūdīti čekas darbinieki. Un šī iestāde noteica visu padomijas vergu likteņus. Aprakstīt grūtības, kādas bija tiem, kas atgriezās no Sibīrijas, nav nozīmes, jo neviens jau to nespēj saprast. Vienīgi tie, kas paši ir šo ceļu gājuši.

Vilaine Guna, dz. 1928.29.02. Tiku izsūtīta no Latvijas 1949. g. 25. martā uz Omskas apgabalu, Seriševas rajona Molčanovu. Tajā laikā studēju Universitātē filoloģiju. 1949. g. rudenī uz pašas lūgumu mani pārcēla uz Tomskas apgab. Trickas raj. Lindas sādžu, lai būtu kopā ar veco māti **Daugi Edu**. Tur nodzīvoju līdz 1958. gadam, kad aizbraucu uz Komsomoļsku, kur no apcietinājuma bij nometināta mana māte **Dauge Alida**. Latvijā kopā ar māti atgriezāmies 1968. g. Vecāmāte Tomskas apgabalā Lindas sādžā mira.

Vinklers Mārtiņš dzim. 1906. g. Aizputes apriņķa Sakas pagastā. Miris 1985. g., apbedīts Sakas pag. «Stembres» kapsētā.

Izglītība 3 klases apmatskola. Dzīvojis un strādājis sava tēva, vēlāk paša saimniecībā Sakas pagasta «Upeniekos». Nav dienējis nekādās armijās, arī Latvijas laika obligātajā kara dienestā nē, jo bērnībā, slimojot ar šarlaku, tikusi bojāta dzirde. Nekad nav sastāvējis nekādās politiskās partijās, psmilitārās vai militārās organizācijās. Līdztekus zemkopja darbam bijis prasmiģs lauku amatnieks. Vaļasprieks bijis muzicēšana ragu orķestros.

Reiz 2. PK laikā Mārtiņu Vinkleru (1943. g. vasarā?) kā sava pagasta iedzīvotāju vaļējā kravas mašīnā uzņēmuši tajā braucošie Sakas pagasta «C»-grupas palīgpolicisti un aizveduši līdz Sakas pagasta namam, no kurienes Mārtiņš tālāk atkal ceļu turpinājis kājām.

Šo braucienu kā nenozīmīgu M. Vinklers jau paspējis aizmirst, kad 1951. g. februārī apcietināts par sastāvēšanu vācu okupācijas laikā policijas dienestā. Nav līdzējusi taisnošanās, jo tā laika «profesionālie» Sakas pagasta čekas liecinieki Ernests Vēberis ar savu dēlu Linardu Vēberi no Sakas «Vidzemnieku» mājām un Vilis Bernvalds no Sakas «Osbakas» (vēlāk pats apcietināts un notiesāts uz 25 ieslodzījuma gadiem) noliecinājuši, ka Mārtiņš Vinklers redzēts kopā ar Sakas policistiem «braukājot pa pagastu».

Tiesāts Liepājā, notiesājot uz 25 gadiem vergu darbā. Soda izciešanai nonācis Urālos — Permā (Molotovā), Borovkā, Čuševskā u. c. vietās. Atgriezies no apcietinājuma 1956. g. novembrī. Apcietinājumā būdams, sarakstījis paprāvu dzeju krājumu.

Saglabāties Mārtiņa Vinklera mantas aprakstīšanas akts, ko pēc viņa apcietināšanas sastādījuši **Alsungas rajona drošības pārvaldes vec. leitnants Gavrilovs, leitnants Mikāns** (Pāvilstā, Sakā un Ulmalē kādreiz plaši pazīstams čekas un milicijas darbonis, kurš uz vietas veica plašas apcietināšanas un masveida represijas. Viņa vārds vien savā laikā viesā šausmas plašas apkārtnes iedzīvotājos. Sešdesmitajos gados atbrīvojies no darba «orgānos», sameties kopā ar kādu sievieti un aizgājis dzīvot uz Medzi t. p. Liepājas rajonā, kur Medzes sovhoza dzirnavās strādājis par melderi. Īsi pirms Latvijas «trešās atmodas» savā gultā «svētīgi» nomiris), klāt esot **Alsungas iedzīvotājiem Ādamam Lapsam un Eduardam Zoibovskim** (? —

uzrakstīts nesalasāmi). Aprakstīts: 1.) Māja — 1 — koka., 2.) Kūts — 1 — betona., 3.) Govs — 1 — 3 gadīga., 4.) Teļš — 1 — 1 gadīgs., 5.) Cūka — 1 — 4 mēneši., 6.) Aitas — 4 — 2 melnvilnas, 2 baltvilnas., 7.) Bufete — 1 — tumši brūna. 8.) Gultas — 2 — koka. 9.) Apaļš galds — 1 — (nesalasāms)

Paraksti: **Līze Vinklere**, aprakstu izdarīja leitn. **Mikāns**.

Vīpule Astra, dz. 1938.4.01. T. — **Arnolds**. Izsūtīta no Alojās pag. Valmieras apr. «Pigeru» mājām. 1941. g. izsūtīta **Vīpuli Almu**, dz. 1899.15.06. TNA-2204/2 **Vīpuli Aivaru**, dz. 1936, g. TNA-2205/2. Izsūtīts arī **Vīpulis Arnolds** 1941.14.06. TNA-2202/2, dz. 1880. g. Nokļuvām Tomskas apg. Parabeles un Kolpaševas rajonos.

Atgriezies 1946.14.07. kopā ar brāli. Māte mira 1942. g. Krievijā (kapa vieta nav zināma). 1946. g. mūs ar brāli pieņēma audzināšanā tēva māsa — **Rinmane Jūlija**, dz. 1890. g. Dzīvojam Valmieras raj. Skaņkalnes pag. «Jaunličos». 1949.25.03. mūs ar audžu māti otro reizi izsūtīja uz Amūras apg. Kaganoviča raj. sovhozu «Vostočnij».

Atgriezies 1955.15.01. **Rinmane Jūlija** mira 1961. g. Mazsalacā pēc atgriešanās.

Visocka (Bulatova) Kornēlija, dz. 1938.27.03. Ģimene arestēta Kalupes pienotavā. TNA-15697/2. **Visocka Jūlija**, dz. 1915.1.01. (Mirusi 1973.18. martā. Apgl. Sarkandaugavas kapos.) Izsūtīti uz Krasnojarskas novadu Dzeržinskas rajonu. Arh. lieta — 14610 **Visockis Antons**, dz. 1912. g. 1941. g. 14.06. arestēts. 1942. g. 28. martā miris ieslodzījumā. Kapa vieta nav zināma. TNA-15696/2.

Vitkuss Laimonis (dz. 1925. g. 27. VI Tukuma apr. Slampe pag.) Arestēts 1945. g. 19. V Vānē. Viņi bijuši 8 cilvēki. Divi nošauti **prieka pēc** Vānes Zaķu māju pagalmā, vārdus nejautājot. Tie bijuši **Žanis Krūze** no Bauskas puses un **Georgs Važovs** no Kalnciema-Valgundes puses. Tiesāti Kuldīgā. 10 g.+5 g. izsūt. (58-1a p.). No 1945. g. jūl. — 1951. g. martam atradies Ižmā (Komi APSR, Ustj-Vitas raj.), no 1951. g. martā—1955. g. maijam Abezas stingra rež. nometnē. No 1955. g. maija līdz 1956. g. martam nometinājumā Kņazpogostā (Komi APSR dienvidos). **Vitola Regīna**, dz. 1930.10.10. No Liepājas Hika ielas 10. Izveda 1941.14.06. tēvu **Frici**, dz. 1890. g., māti **Helēnu**, brāli **Tāļivaldi** un mani. (sk. 1. sēj. 396. l. p.) Tēvs bija 15. LAP komandiera adjutants. Piedalījies Brīvības cīņās. Bijis LA kapteinis. Medīķis. Kad 14. jūnijā atnāca mūs

arestēt, tēvs pie mums nedzīvoja, jo bija atradis darbu Rīgā. No Liepājas darba vietas, kur viņš strādāja par mediķi, atlaida. Kراتitāji bija latvieši. Samīdija ar kājām Ulmaņa un Baloža ierāmētās ģimenes. Konfiscēja tēva aizsargu zobenu. Vagonos salādēja Šķēdē. Pirmā pietura Jelgavā. Varēja aizbēgt, bet katram vagonos bija piederīgie un kur tu bēgsi? Ja būtu zinājuši, ka drīz sāksies karš, tad gan droši vien dažs labs būtu aizbēdzis. Tikai Krievijā pie Urāliem uzzinājām, ka sācies karš. Nokļuvām Krasnojarskā. Ģimenes ar maziem bērniem palika Krasnojarskas tuvumā, citas aizsūtīja uz Ziemeļiem. Tur apstākļi bija ievērojami sliktāki. Ar šiem etapiem aizbrauca Kroderu ģimene. Mūs iekrāva baržās un pēc dažām dienām nokļuvām kādā kolhozā. Sākām strādāt. Bija jācīnās ar moskītiem («mošķu»). Latvieši bija darbīgi. Vecāki strādāja pāri saviem spēkiem un centās savus bērnus sūtīt skolā, lai arī tās bija svešā valodā... Kad ieradās Pievolgas vācieši, tie bezdarbīgi nīka un faktiski dzīvoja badā, un daudzi aizgāja bojā — izmira. Brālis sāka strādāt Noriļskas kombinātā. Bijām kopā ar LA kapteiņa **Pukša** ģimeni. (sk. 1. sējumu 295. l.p.) **Pukšu Andreju**, tāpat kā **Kroderu** tiesāja par pretpadomju propagandu. Pēc 2. PK parādījās japāņu gūstekņi. 1946. g. bērnus, kuriem nebija 16 gadi, savāca un aizveda uz Latviju. Es tajā laikā biju slima un aizbraucu uz Latviju 1947. gadā. Brālis atgriezās 1948. gadā. 1951. g. 11.01. no jauna atkal arestēja un nosūtīja atpakaļ uz Krasnojarsku. Arī māti. Tikai šoreiz sūtīja ar etapu, caur pārsūtīšanas punktiem. Arī brāli apcietināja un nosūtīja uz Krasnojarsku 1951. gada vasarā. Viņa brauciens bija drūmāks, jo bij jābrauc kopā ar kriminālistiem.

1961. gadā atgriezos Latvijā. Taču nekur mani nepierakstīja. Arī darbu nevarēju dabūt. Un tā 1962. gadā aizbraucu atpakaļ uz Sibīriju... Sākumā biju Galējos Ziemeļos, pēc tam Murmanskā. Un 1978. gadā vēlreiz mēģināju iesakņoties savā tēvzemē. Šoreiz izdevās. Jo biju sapeelnījusi naudu un ar lielām piemaksām samainīju savu Murmanskas dzīvokli pret dzīvokli Rīgā.

Māte atgriezās 1961. gadā un dzīvoja pie brāļa. Brālis atgriezās 1959. gadā.

Par tēva likteni ilgus gadus nekā nezināju. Iestādes atbildēja, ka miris. 1989. gadā saņēmu dokumentu, ka nošauts Soļikamskā. Tiesājusi «troika». Pants 58-4. Apšūdzība — piedalījies revolucionāru arestos.

No izsūtījuma laikiem atceros **Treidi Arnoldu**. Un **Priedolu** ģimeni; **Priedols Elvīra**, dz. 1895. g. no Liepājas, Dzirnāvu ielas 8-1. (TNA-14224/2); meita **Elza**, dz. 1928. g.; dēli **Daumants**, dz. 1931. g. un **Arvids**, dz. 1926. g. Tēvs **Žanis**, dz. 1901.17.01. (TNA-14227/2). Tēvs nebija kopā ar ģimeni. Vēl atceros **Kreicbergu Jāni**, strādāja pirms aresta kā ierēdnis (direktors) uz dzelzceļa. Mans pusbrālis bija leģionā kā ārsts. Par viņu maz kas zināms. It kā esot trimdā kaut kur ASV.

Vitola Tija, dz. 1924.5.08. Alojās pagastā Avotiņos. TNA-26339/2. Mūsu ģimeni izsūtīja 1941. gada 14. jūnijā. Mans tēvs bija tirgotājs, māte nestrādāja. Es biju skolniece. Nokļuvām Tomskas apgabalā, Parabelas rajonā. Apstākļi no sākuma bija briesmīgi. Strādājām kolhozā. 1942. gadā mūs aizsūtīja uz Kolpaševu. Tur visapkārt bija tikai ūdeņi. Barakas cēlām no velēnām. Seit visvairāk mira vīrieši. Mainīju rotaslietas pret kartupeļiem. Pavasarī uznāca plūdi. Uzpeldēja visi liķi. Mūs savāca laivās un pārveda uz Togru. Strādājām kuģniecībā. Tur nomira mana mamma. Mira arī **Priedītes** no Alojās pagasta, **Rungaine** no Ainažiem. Mēs bijām kopā ar **Kuzņecoviem**, **Upīšiem**. Saslimu un nokļuvu slimnīcā. Pēc tam sāku strādāt par sanitāri. Iestājos māsu vakarskolā. Pēc tās beigšanas sāku strādāt par māsu. 1955. gadā mani atbrīvoja.

Marta Vitola — māte, mira 1943. g. TNA-26338/2, dz. 1892.13.04.

Jānis Vitols — tēvs, miris 1942. g. 10. janvārī. TNA-26339/2, dz. 1887.1.03.

Viksnīšs A. Attaisno izvešanas. Atzīst, ka bija dažas kļūdas. Izskaidrina kolektīvizācijas sākumu utt. (vēsturnieks Riekstiņš).

Mana krusttēva piemiņai veltīts viņa dzīves īss, paties apraksts.

...Krusttēvs atgriezās no pirmā Pasaules kara uz krūkiem, ar šāviņa šķembu kājā. Tēvs mājas atstāja viņam.

30. gadu sākumā piedzima dēls.

Viens puisis nostrādāja pie viņa 12 gadus; otrs — no 1937.—1943. gadam. kad to iesauca leģionā. Viņš gāja bojā filtrācijas nometnē pēc kara.

Pēckara gados veselība sāka uzteikt. Bet pagastā viņa likteni jau bija izlēmuši: nemaksā nodokļus, un neesi iz-

pildījis meža normas par 1948. gadu. Bija atbraukuši finansu aģents un partorgs.

— Kāpēc nemaksā nodokļus?

— Es nezinu, kur ņemt tādu naudu. Laupīt neiešu. Arī dēls ziemā sāka iet vidusskolā, tam arī jāpalīdz.

— Tavam dēlam skolā nav ko darīt, jo viņa vieta būs kūdras purvā, bet par nodokļu nemaksāšanu tu mūs vēl «pripomņiš!» (atcerēsies).

Tā 1949. gada 25. martā krusttēvu un viņa sievu aizveda.

No izsūtījuma krusttēvs atgriezās viens: sieva palika bērzu birzītē. Krusttēvs nomira 1974. gadā.

Voss Jānis, dz. 1924. g. Vecāki — Apes pamatskolas skolotāji. Pirms iesaukšanas armijā mācījos ģimnāzijas pēdējā klasē. Iesauca 1943. g. novembrī. Latvijas leģionā, 15. divīzijā. Dienēju Lilastē. 1944. g. februārī mūs aizsūtīja uz fronti. Pie Veļikije Lukiem notika ļoti lielas kaujas. Pēc tam atkāpšanās. Saslimu ar dzelteno kaiti un iznāca ārstēties. Krievu uzbrukuma rezultātā — kritu gūstā. Karš vēl nebija beidzies. Pēc divām nedēļām mūs iegērba krievu armijas drēbēs un sacīja, ka nu mēs vairs neesot karagūstekņi, bet — sarkanarmieši... Taču karot neiznāca. Drīz vien mums uzplečus noplēsa un mēs skaitījāmies filtrācijas nometnē. Tas bija Kaļiņinas pilsētā. Pagāja gads. Bij jāiet meža darbos. Apstākļi bij grūti. No bada cilvēki bij «uzpūsti». Mirstība bij liela. Mirušo apglabāšana bija primitīva. Piesēja pie kājas plāksnīti ar dažiem datiem par mirušo un apraka. Lēģeros sabiju līdz 1954. gadam. No nometņu laikiem atceros **Albertu Grundi**. Viņš karot pret krieviem bij aizgājis brīvprātīgi jau no 1941. gada. Par viņu bija raksti «Tēvijā». Represēts ir manas māsas vīra brālis Latvijas Armijas kapteinis **Visvaldis Stūre**. Viņu arestēja 1941. gadā (sk. 1. sējumā — repr. virsnieki). Un kaut kur Krievijā viņš ir nošauts. Toreiz esot arestēta vesela virsnieku grupa (kādi 6 cilvēki), kuri visi nošauti.

Kad mūs 1944. gadā saņēma gūstā, tad pēc aplaupīšanas mūs visus nostādīja rindā un jau gatavojās nošaut, jo acīmredzot viņi nevēlējās ar mums nodarboties, t. i., vest uz gūstekņu nometni. Nošaušanu apturēja kāds augstāks virsnieks. Tad sākās pratināšana un par tālāko mūsu likteni jau stāstīts iepriekš.

Vojcehs Marjans, dz. 1931.28.08. Ģimene izvesta 1941. 14.06. no Daugavpils, Ventspils ielas 55-1. Tēvs **Antons**,

dz. 1901.22.12. (TNA-27641/2); māte **Helēna**, dz. 1907. 11.05. (TNA-27642/2); brālis **Juris**, dz. 1936.20.01.; māsa **Kristīne**, vectēvs **Jāzeps**, dz. 1870.12.11. (TNA-27640/2); vecāmāte **Anna**, dz. 1870. g. (TNA-27639/2). Izsūtīja uz Krasnojarskas nov. Dzeržinskas raj. Atgriezāmies 1946. 10.12. Vecāmāte mirusi 1942. g. un vectēvs 1944. g. Dzeržinskā. Tēvs miris Vjatkas lēģeros Kirovas apg. Kaiskijas rajonā 1943. gadā.

Vujcika Halina. Esmu dzimusi Rēzeknē. Mēs dzīvojām **Dagdā**. Mans tēvs bija aizsargs. Mūs izveda 1941. g. 14. jūnijā. Izrāva nakts tumsā no mājas manus vecākus un mani — 4 gadus vecu bērnu. Līdz ar to pārtrūka mūsu ģimenes dzīve. Krāslavā iegrūda citā vagonā. Vagons bija pilns ar sievietēm un bērniem. Vienā vagonā ar mums atradās arī citas ģimenes no Dagdas: veikala «Turība» priekšnieka sieva, invalīde, u. c. Pa ceļam izrādījās, ka ar to pašu vilcienu ceļo mana tēva brāļa ģimene ar bērniem un manas mātes brāļa ģimene. Kanskā mūs visus izsēdināja. Tur manai mammai nozaga čemodānu, tā ka mamma palika tikai tajās drēbēs, kas mugurā. Mamma turēja rokā tikai manu koferīti, lai man būtu drēbes, mans baltais lācītis, gan mana sudraba karotīte no krustmātes. Laime, ka tā bija, jo es neparko nepratu ēst no tām apaļām koka karotēm. Sals, bads, blaktis, utis, nāras... Pateicoties mūsu mātēm, mēs, bērni, mazāk cietām badu. Tā pagāja 6 gadi, pienāca kara beigas un 1946. gads. 1946. gada rudenī atbraucām uz Latviju. 1953. g. 26. janvārī mani kopā ar mammu apcietināja, un atkal bija jāmēro ceļš uz Sibīriju. Ceļš uz Sibīriju šoreiz bija jau ieslodzīto vagonos. Ceļš bija drausmīgs: caur Maskavas, Sverdlovskas, Novosibirskas, Krasnojarskas cietumiem. Pēc 4 mēnešiem sasniedzām ceļa galu. Aizveda mūs uz to pašu sādžu. 1957. gadā mani vecāki tika atbrīvoti un visi kopā izbraucām uz Poliju, jo uz Latviju atgriezties neatļāva.

PAR TEVI, LATVIJA!

Vuškāns Jāzeps, dz. 1919.22.04. TNA-23305/3. Biju Jelgavas Lauksaimniecības Akadēmijas mežsaimniecības fakultātes 2. kursa students. Dzīvoju Jelgavā, Tērvetes ielā 37 Grebnera parkā, Blūmu ģimenes mājā. 1940. gada novembra sākumā ap pulksten 2-iem naktī uzmodināja klaudzieni pie durvīm. Ienāca divi sveši vīrieši un pa-

teica, ka esmu arestēts, jāiet līdzī. Es biju kā medijums asinskāru suņu rokās...

Pratināšanas laikā jau sākumā bija redzams, ka okupācijas vara ienāda Latvijas karogu, himnu, brāļu kapus, 18. novembri. Tālākā pratināšanā izmeklētājs Melderis uz galda priekšā turēja revolveri. Tā ievadīja 5 gadu stingrā režīma ieslodzījumu. Pamatapsūdzība: Gribējāt apmeklēt Rīgā 18. novembrī Brāļu kapus! No aresta telpām pēc pāris dienām veda uz Jelgavas cietumu. Līdzī veda mežsaimniecības fakultātes studentu **Bicki** (Latvijas augu noteicēja Bicka dēlu). Kamera bija pilna ar apcietinātajiem, kuru vidū vairāk vidusskolēnu. Mūs turēja cietuma kamerā līdz 1941. gada jūnijam. Īsi pirms kara sākuma izsauca uz cietuma kantori parakstīt aizmugurisku lēmumu — 5 gadi ieslodzījums pēc 58. panta 10. punkta. Nevajag nekādu prokuroru, ne advokāta, ne tiesas... Pēc sprieduma parakstīšanas ievada citā kamerā. Tur priekšā bija tāpat aizmuguriski tiesātais robežsargs **Vāvere** no Iecavas.

23. jūnijs. Pēcpusdienā atver durvis un liek iziet. Vai uz nošaušanu? Pagalmā smagā mašina ar bruņotiem NKVD karavīriem.

Kamerā bija sekojoši likteņa biedri: Pasta tehnikuma audzēkņi **Saulītis** Rudolfs, **Certs** Elmārs; Jelgavas bankas darbinieks **Veide** Roberts; zemnieks **Mozers** un **Kaugurs**; jūrniece no Ventspils **Steinbergs**; zemnieks **Adminis** 1941. g. jūnijā kara sākumā pēc sprieduma. No kameras biedriem lopu vagonos vairs nesatiku nevienu. Tuvākais sarunu biedrs kamerā bija R. Veide. Viņš ļoti jūsmoja par cilvēka muskuļiem darbināma lidaparāta izgatavošanu; bieži no sērkociņiem veidoja iedomāta modeļa kontūras. 23. jūnija naktī lopu vagonu lielais ešelons ar ieslodzītajiem devās ceļā.

Līdz Novosibirskas cietumam braucām 18 diennaktis. Brauciens bija mokošs. Galvenais — slāpes. Pārtikai deva maizes gabaliņu un sālītu vai kaltētu zivi. Omskā vilciens stāvēja ilgāk. Novosibirskā sākās ešelona ieslodzīto gājiens uz Novosibirskas cietumu. Man blakām, kreisā pusē pāri tiltam gāja vecāku gadu cilvēks ar pauriņu rokās. Līdz cietumam palīdzēju to aiznest. Uzzināju, ka šis cilvēks bija Jelgavas pilsētas galva **Štolcs**. Mūsu kamera bija pilna atvestajiem; gulēt varēja tikai uz viena sāna, uz otriem varēja apgriezties tikai vienlaicīgi visi... Īsākam laikam katrs pastāstīja kaut kādas epizo-

des no savas dzīves. Ārsts **Pilskalns** atcerējās stāstīt, kā ilgāk saglabāt svaigas zemenes. **Kauliņš** kādu laiku bijis ministra vietnieks. Kamerā uz beigām bija — skolnieks **Runiķis**, kara ārsts **Vanags**, ārsts **Pilskalns Arvids**; zemnieki no Latgales — **Sudniks**, **Ļuto**. Ziemā, februāra mēnesī mūs salādēja «Stolipina» vagonos un prom uz Gulaga lēģeriem. Pēc kādām 2 diennaktīm iebraucām Asinā, 100 km uz ziemeļiem no Tomskas. Sargu un suņu pavadībā gājām uz Asinas konclāģeri Čulimas pietekas «Medļennaja Kurja» krasta tuvumā. Gājiena laikā iepazinās ar profesoru **Markusu**, vēstures zinātnieku. Šis nometnes ieslodzītie strādāja lielajās kokzāģētavās, baļķu lielajās krautuvēs, vagonu kraušanā. Darbā ik dienas bijām 10 stundas bez svētdienām. Strādājām tikai par nabadzīgo uzturu — pusbadā. Nerons savus vergus badā neturēja. Sī bija vergturu valsts vistiešākā nozīmē. Nodzīt cilvēkus darbā un aprakt... Visa nejdzība, genocīds pastrādāti partijas vārdā. Tautai bija jākalpo partijai. Nometnes laikā pāris reizes bija nozīmējums darbā kapsētā. Apglabā samērā sekli, aizberot ar izcirstajiem zemes gabaliem. Kapu kopa nekāda nesanāk. Nekāda svinīguma: blakus stāv divi bruņoti sargi, viņi ieinteresēti, lai tik ātrāk mirušo aizrok. Apglabā kailu. Visu laiku pavadīju ilgās pēc dzimtenes. Ja darba zonā tuvāk pielidoja ciela viņa vai žagatiņa, teicu viņām: Jūs esiet brīvas, aizlidojiet un aiznesiet sveicienu dzimtenei! Pastāstiet, ka nāves gadījumā es ļoti vēlētos būt apglabāts dzimtenē, kaut vienu metru aiz robežām, tikai dzimtenē! Tā vēlējās visi.

No 1942. gada Asinas koncentrācijas nometnē būts kopā ar lidotāju no Rīgas **Lindbergu**, ģimnāzijas audzēkņiem: **Valaini**, **Baronu**, **Skursteni**, **Luteru**; frizieri no Auces **Paulēnu**, ārstu **Pilskalnu**, **Stangu**, **Dūrmani**, **Mocānu**, **Sauku**, **Vāveri**. No Daugavpils apriņķa Naujenes puses — **Filipoviču Mariju**, **Liepu**. Jāpiezīmē, ka NKVD darbinieki, izsaucot priekšā uzvārdos, latviešu uzvārdu galotnes izrunāja sagrozīti, piemēram, manu uzvārdu neizrunāja Vuškāns, bet Vuškanovs, Pilskalna — Pilskanecs.

TRIMDĀ

No ieslodzījuma atbrīvoja precīzi tajā dienā — 6. novembrī, kad bija pagājuši 5 gadi. Kokzāģētavu administrācija nozīmēja pagaidu apmešanos kopmītņu tipa barakā **Kovaļevsku** ģimenē. Visi viņi zināja, kas tas tāds

ir: 58. pants. Viņiem bija populārs teiciens: «Kto ņebil, tot buġet, kto bil, tot ņezabuġet.» Tas labi raksturoja arestu masveidību. Vēlāk mazu istabiņu ierādīja Sosnovkā. Vienu nakti, ejot mājās, redzēju pirmo reizi, kāda izskatās ziemeļblāzma.

1946. gada augustā bija atļauts atbrīvotajiem ieslodzītajiem izbraukt no Asinas uz dzimteni. Nekur nedrīkstēja uzturēties galvaspilsētās. Pēc atgriešanās dzimtenē tikos ar mātes kapu Dvietes Zuriņu kapsētā. Tur mēs klusībā daudz ko runājāmies. Māti apglabāja ap Ziemassvētkiem, bet nākošā, 1945. gada jūnijā tēvu agri rītā aizveda uz mežu un nošāva. Kur aprakts — neviens vietu nevar uzrādīt. Tēvs nostrādāja vairāk kā 40 gadus meža dienestā par virsmežsargu vienā un tajā pašā vietā. Pēc kara tēvs paziņoja, ka māte mirusi, apglabāta. Nesagaidīja un nebija mūsu tikšanās... Izpalika manas smilšu sauļas. Vēlāk kaimiņi stāstīja, ka māte manis dēļ ļoti pārdzīvojusi, uz beigām vakaros gājusi uz ceļa un gaidījusi.

Zariņa E. TO DIENU ATCEREI. 1941. g. 14. jūnija rīts bija pelēks un it kā simboliski pieteica, kāda būs priekšāstāvošā dzīve. Iepriekšējā vakarā ar vīru Oļģertu bijām teātrī un pēc tam kopā ar draugiem iegriezāmies kafetnīcā-restorānā, lai pārrunātu redzēto lugu un noklausītos baumas, kas virmoja Liepājā — Liepājas preču stacijā stāvot lopu vagoni ar restotiem lodziņiem, kuros tiekot ierīkotas guļamās lāvas divos stāvos. Tajos it kā sūtīšot prom cietumniekus... Mēs visi uzņēmām šīs baumas samērā mierīgi, jo apzinājāmies, ka nekur nekādās nelikumībās neesam iejaukti. (Kāda vientiesība!) Mums prātā pat nevarēja ienākt domas, ka šie vagoni domāti pilsētas mierīgo iedzīvotāju deportācijai, Mans vīrs **Zariņš Oļģerts** kopš 1935. gada strādāja par Liepājas pilsētas valdes sekretāru. Mūs uzmodināja divi bruņoti un divi privātās drēbēs tērpušies vīri. Bargi un skaļi pavēlēja visai ģimenei salasīties viesistabā. Uzmodinājām samiegojušos raudošos bērnus: 10-gadīgo dēlenu **Zigurdu** un 5-gadīgo meitiņu **Dainu**. Nolasīja Iekšlietu ministrijas «Osoboje soveščanije» lēmumu, ka tiekam izsūtīti no Latvijas trimdā uz 20 gadiem kā politiski neuzticamas personas. Vīrieši braukšot atsevišķi, brauciena galā mēs atkal satikšoties. Atvadišanās brīdis mums visiem bija satraucošs, un, kā vēlāk izrādījās, tas bija pēdējais... Atceros ļoti bēdīgo, traģisko piedzīvojumu mūsu vagonā — vie-

nai liepājniecei — skolotājai, polietei pēc tautības, sākās priekšlaicīgas dzemdības. Nakti, tumsā... No mums, vagonā esošiem, nekāda palīdzība nebija gaidāma, jo starp mums nebija medicīnas darbinieku. Sākām ar āmuriem, cirvjiem daudzīt vagona durvis un saukt palīgā. Bet vilciens dārdēdams turpināja braukt un mūs neviens no apsardzes nedzirdēja. Braucot garām kādai stacijai, vilciens gaitu samazināja, un mūs beidzot sadzirdēja. Atslēdzot, atbīdot milzīgās vagona durvis, barga vīrieša balss jautāja: «Čort vozmi, što slučilos?» Pēc mūsu satraukuma pilnās izskaidrošanas tika iesūtīta pie dzemdētājas viena medmāsa, kura ieradās ar sveci, šķērēm un remdena ūdens spaini... Pašas mēs sagādājām palagus — pārsienamo materiālu. Piedzima mazs mazitiņš puisītis. Gribējām šo satraucošo notikumu noslēpt mūsu bērniem, bet tas mums neizdevās. Aculiecinieki šim neparastajam, nehygiēniskajam notikumam kļuva arī mūsu bērni. Kā jau tas medicīnā zināms, tādā attīstībā (7,5 mēn.) dzimis bērns, pie tam nenormālos apstākļos, nav dzīvotājs. Arī bez mātes piena un vispār bez kā... Barojām ar cukurūdeni, auklējām, lolojām, bet pēc 48 stundām viņš izdzisa... Pati māte, nedēļniece, vēl slimoja un piedalīties bērna aprūpē nebija spējīga. Nākamajā pieturā ieradās mūsu apsardze, mirušo bērniņu paņēma un teica, ka nodošot stacijas apkalpei, lai to apbedītu. Un tā, pēc apm. 1 mēneša grūtā brauciena nonācām Krasnojarskā — Pārjeņisejā. Mūs izvietoja ēkā, kuru pavasarī bija applūdinājis Jeņiseja. Viss slapjš un apsūbējis, gaiss mitrs, pūstošs... Nu haoss! Labi vēl, ka laiks bija silts, vasarīgs un naktis īsas. Tur nu mūs atkal ēdināja ar zupu un maizi. Viens trakums visapkārt: simtiem raudoši, slimi bērni, pieaugušo vaimanas, raudāšana... No Liepājas paziņām kopā braucām ar zemkop. ministra **Birznieka** kundzi, Liepājas tirgot. namu īpašn. **Helmūta** kundzi ar 6-gadīgo dēlēnu **Ināru**, 4-gadīgo **Armandu**; ārsti **Sērdieņa-Rītera** kundzi, liepājniecēm **Misiņa** kundzi un **Zvejnieka** kundzi ar meitu **Benitu**. Izmisumam ļaut vaļu nedrīkst: bērni gaida, un tie ir stimulē dzīvei. Bet... karš turpinās, un cerību nav absolūti nekādu. 1942. g. pavasarī dr. Sērdieņa un Zvejnieka kundzes ar meitu Benitu tika aizvestas tālāk uz ziemeļiem, kur darba rokas laikam bija vergošanai nepieciešamākas. Helmūta kundzes un mana ģimene pārgājām mazākā dzīvoklī. Misiņa kundze aizbrauca uz Novosjlovu. Sāka slimot ar

malāriju mūsu bērni. Saņēmām atbildi, ka Zariņš Oļģerts, dz. 1902. g. atrodas Vjatlagā. Nu mēs ar bērniem bijām kā spārnos: mūsu papiņš atradies! bet vienlaicīgi nopratām, ka viņš tur ir badā. Tas mūs satrieca. Pazinu Oļģertu kā kautrīgu, smalkjūtīgu cilvēku, un ja viņš, zinādams mūsu pieticīgos trimdas apstākļus, tomēr lūdz mūsu pabalstu, tad nedrīkstam kavēties. Aizgāju uz bagātāku, pārtikušāku sādžu un samainīju viņa uzvalku, ko glabāju, ja Oļģerts pie mums atbrauktu, un ieguvu maizi sausiņiem, žāvētu gaļu, tabaku, medu un citus produktus mūsu pašu iztikai. Nekavējoties paku nosūtīju kopā ar garām vēstulēm no manis un bērniem. Zigis jau sāka rakstīt arī krieviski. Labi gan, ka biju saglabājusi vīra uzvalku — nu bija pienākusi «launā diena», un uzvalks jāziedo vīra dzīvības glābšanai. Palika ap sirdi mierīgāk. Ar nepacietību gaidījām atbildi. Ja ar Oļģertu būsim kontaktā, mēģināsim viņu pabalstīt, cik iespējams, aizsūtīt kādu produktu paciņu. Un tā pēc kāda laika saņēmām vēstuli no bij. Liepājas pils. galvas **Rimbenieka**, kurš ar Oļģertu bija vienā Vjatlaga punktā, ka Oļģerts 5. augustā miris ar kollitu. Arī viņš pats atrodas uz bada robežas. Vienlaicīgi ar Rimbenieka vēstuli atgriezās arī mūsu sūtītā paka Oļģertam ar atzīmi «vibil». Pāradresējām to nekavējoties Rimbeniekam. Ziņa par Oļģerta nāvi, kā jau tas saprotams, bija mums satriecoša. Bērniem šo vēsti paziņot nebiju spējīga. Aizgāju viena uz upes Čulimas krastu un ļāvu savām sāpēm vaļu, kamēr visas asaras tika izraudātas... par mūsu ģimenes saārdīto dzīvi, par mūsu — latvju — vīru traģiskiem likteņiem. Tikai gads pagājis, bet jau darba nometnēs iet bojā mūsu inteliģence, mūsu strādīgie zemkopji. Par velnišķīgo Staļina nežēlību, kas vērsta pret mūsu, latvju, tautu. Kā visu to pārciest, kā samierināties ar to? Arī pašas, šeit atrazdamās, nespējām nojaust, kāda veidosies tālāk mana un bērnu nākotne... Jā, nosūtītā produktu paka Rimbeniekam uz Vjatlagu otro reizi atceļoja atpakaļ ar tādu pašu atzīmi «vibil»... Bet dzīve turpinājās, bija jācinās, lai izdzīvotu un lai atgrieztos atpakaļ dzimtenē. Tūlīt atpakaļ uz mājām negājām, bet apciemojām dažas latviešu ģimenes (Birznieka un Misiņa kundzi), kas dzīvoja Novosjolovā neparastos «dzīvokļos» — zemē izraktās alās, kur sienas nostiprinātas ar finieri vai dēļu gabaliem. Jāatzīstas — tīri mājīgi vasarā, bet kā būs ziemā? Novosjolovā bija starp latviešiem arī traģisks ga-

dijums: šai ciemā no 1941. g. izsūtītajiem dzīvoja 3 bērni bez vecākiem: **Zenta** — 17 g. v., **Skaidrīte** — 15 g. v. un zēns — 11-gadīgs. Meitenes kalpoja vietējo priekšnieku ģimenēs, tā uzturēdamas brālīti. Vasarā vecākā meitene Zenta, peldoties Jeņisejā, noslika. Viņa ar straumi tika iznesta krastā vienā ciemā, apm. 5 km attālumā no Novosjolovas. Viņas saimnieki organizēja apbedīšanu. Bārīņš latviešu kravas mašīnā aizbraucām uz minēto ciemu. Tur arī vietējā kapsētā guldījām jauko meiteni tālu no dzimtenes Daugavas krastiem, svešā Jeņisejas upes krastā... Bija vasara pilnbriedā, daudz ziedi un vainagi. Dusi saldi!... Vienīgi mums visiem palika iespaids, ka Zenta to tiši darijusi... Uzrakstīju komendantam, lai dod pajūgu, lai apbraukātu, iepazītu, uzzinātu tautiešu noskaņojumu (kaut gan man jau tas zināms 100%: naidis pret padomju valsti, naidis pret mūsu vīru slepkavām). Kādu dienu Novosjolovā ieradās no Rīgas latviešu rakstnieks **Sauleskalns**. Pastāstīja, ka Krasnojarskā atrodoties komisija no Latvijas, kura komplektējot grupu izsūtīto latviešu bērnus (bāreņus un pusbāreņus), lai sūtītu tos atpakaļ uz dzimteni pie radiem. Ja tuvinieki neatradišoties, viņus latviešu valdība audzināšot bērnu namos. Nu mēs bijām kā spārnos. Palūdzu komisijas vadītājai bērnu sarakstu, kuri brauc. Liels bija mans prieks, kad sarakstā ieraudzīju manas ģimenes drauga dr. **Lediņa** bērnus **Valdi** un **Pārslu**. Nu man tie noteikti jāsatiek, jāapmeklē! Nopirku veikalā saldumus, kaut kādas konfektes un cepumus un rikšoju uz to skolu. Satikšanās bija priecīga. Iedevu viņiem ceļam naudiņu arī, cik nu man bija līdzi. Piezīme: dr. Lediņa bērni — visi 4 — bija šos gadus auguši bērnu namos, jo **Vallija** (viņu mamma) nebija spējīga, apstākļu dēļ, viņus uzturēt un pienācīgi aprūpēt. Abi pārējie bērni — meitenes — brauca kopā ar mūsu bērniem. Atnāca 1950. gada 8. marta rīts. Pie durvīm zvans. Mani meklē 2 privātdrēbēs ģērbti svešinieki. Lika man saposties ceļam, būšot jābrauc uz Cēsīm — NKVD, šo to jānoskaidrojot. Atceros: man bija tā, kaut zeme atvērtos un mani uzņemtu... Jo sapratu, ka labi nebūs — būs atkal jāšķiras no bērniem, no dzimtenes un jāatgriežas nebrīvē. Braucām kopā ar dažām latvietēm, tādām pašām — no trimdas bēgušām un sodītām. Tā bija uztraucoša dzīve tur — Staraja Jerudā. Labi vēl, ka tiku izsūtīta viena, bez bērniem. Dzīve Jaunā Jerudā bija interesanta, neparasta: ar mežonīgo darbu un ar neparas-

tiem notikumiem. Bieži viesi mūsu ciemā bija vietējie evenki — miermīlīgi, laipni, smaidoši, neliela auguma tauta. Viņu dzīves vieta atradās kādus 10 km no Jerudas taigā. Ar briežiem viņi iejāja pie mums, lai nodotu valstij savus medījumus un lai iegādātos sev nepieciešamos produktus. Bija mums arī «nemie­rīgāki» ciemiņi no taigas — lācēni, kurus varējām pat klēpī paņemt. Pagaidām vēl tiri miermīlīgi. Piezīme: Atbraucot Rīgā, uzzināju, ka arī manai Novosjolovas draudzenei Helmuta kundzei bija līdzīgs liktenis: arī viņa tikusi sodīta ar 3 gadiem par bēgšanu no trimdas (izcieta sodu Krievijas darba nometnēs). Pēc tam izsūtīšana Krasnojarskas apgabalā.

Zibarts Jānis (dz. 1928. g.), māte **Zibarte Anna Mārtiņa** m. — mir. 1976. g., vecāmāte **Zibarte Anna Friča** m. — mir. ceļā, kapvieta nezināma. Izvesti 1949. g. 25. III no Rīgas apr. Lauberes pag. Atradās Karagandā speclagā (1950—1954), izsūtījumā Tomskas apg. Irkinas sādžā (1954—1957). Atgriezušies 1957. g. septembrī.

Ziemeļniece Margarita. Baigais gads — tautas ceļš uz iznīcību. Līdz ar tankiem velnišķīga nodevība, viltus, terors, meli un varmācība — komunisma būtība. Sākas komēdija ar valdības sastādīšanu pēc Maskavas scenārija. Kirhenšteins, Jūlijs un Vilis Lāči — pirmie latviešu Kangari. Labi, ka nezinām, cik daudz viņu vēl būs garajos, melnajos gados... Jāņos nav ne ugunskuru, ne dziesmu. Te šē, te tur sāk klusām pazust cilvēki. 18. novembris. Runā, ka dzirnavu dūmenī bijis Latvijas karogs. Ieeju klasē, — visām meitenēm pie formas tērpa mirdzoši baltas apkaklītes. 4. klasē viena vieta tukša: nav atnācis Ringolds **Ragauskis**. Viņa brālis Latvijas armijas virsnieks; zēns šinī naktī gājis kaut kur — pacelt mūsu karogu. Pirmais terora upuris skolā. Nervi neiztur gleznotājam **Nulitim** Arnoldam: viņš bijis virsnieks Latvijas atbrīvošanās cīņās; viņam šie pazemojumi nav panesami — uzvilcis baltu līnu kreklu ar tautisko prievīti, Arnolds injicē sev morfiju. Mums izdodas mākslinieku glābt pat pēc tam, kad viņš pārgriezis vēnas. 14. jūnija rīts. Pamazām uzzinām par šīs nakts briesmu darbu apmēriem. Zvanu krusttēvam uz Rūjienu. Klusums... tātad nav vairs šaubu... Ešloni stāv Šķirotavā. Lietus turpina smidzināt. Liepa raud. Raud visa Latvija. Fr. Bārda drūmajā 1915. gada rudenī rakstīja:

Nekad no rudens debesīm
 Nav tik daudz tumšu skumju lijis.
 Nekad vēl vējš zem debesīm
 Tik nežēlīgs un ass nav bijis.
 Nekad vēl izmisuma šķēps
 Nav tik daudz strauju siržu ķēris.

Kā viss atkārtojas! Katra nakts reiz beidzas, arī Baigais gads 1941. gada 22. jūnijā. Ja manā dzīvē ir bijis nedaudz īstas laimes mirkļu, tad tāds ir 1. jūlija rīts. Pārmotos no mūsu himnas skaņām. Rīga raida pāri atbrīvotai Kurzemei un Zemgalei «Dievs, svētī Latviju». Logā ir saule, tornī plīvo lēnā vējā sarkan-balti-sarkanais karogs. Pretī nāk vācu armijas karavīri. Gribas katram dot roku, pateikt paldies... Ešam laimīgi. Tikai mana vecā krustmāte saka: — «Nepriecāties, viņi nāks atpakaļ...». Vai garas dzīves gudriba? Vai pastāv priekšnojautas? Daudzi latviešu zēni brīvprātīgi aiziet leģionā, lai kaut nedaudz palīdzētu apturēt sarkano mēri, kas sāk velties atpakaļ. Ne viens vien no leģionāriem ir meklējis savus tuviniekus čekas pagrabos, centrālcietuma sētā vai Baltezerā un atradis līdz nepazīšanai sakropļotus. Kādā rītā šāviņi lido pāri Bauskai. Naktī ienaidsnieks atnācis līdz Ceraukstei. Iekšā viss sastindzis. Vai var notikt neticamais? Vai atkal būs Baigais gads? Pilsēta drīz kļūst klusa un tukša no iedzīvotājiem. Kuri spēj savākties, aizbrauc. Deg Jelgava. Ieslēdzam radio; dzirdam pulkveža **K. Lobes** balsi: «Dievs, tava zeme deg...» Jā! Viņa deg mūsu acu priekšā, vistiešākajā nozīmē. Deg mūsu sirdis izmisumā, jo cerību vairs nav.

Sadeg ciņās mūsu jaunekļi un vīri. Abas ar draudzeni Gertrūdi **Tešu** esam aizsardzes, esam beigušas sanitāros kursus. Atgriežamies Bauskā. Varbūt varam būt derīgas. **Beinerta** kundze pavada mūs gabaliņu. Ja viņa zinātu, ko satiekam pilsētā! Viņas dēls **Ainis** no manas klases — slaidis, trausls zēns — un mazais Jānis **Kalnājs** nāk pāri manai pretī. Plecos viņiem šautenes; Jānītim tā gandrīz līdz zemei. Man gribas raudāt: — Zēni, kur jūs ejat? — Uz ierakumiem, skolotāj, mēs citādi nevaram! Esam viņus audzinājuši — mīlēt dzimteni, neliekties, nepiemēroties. Kam tas der šajā laikā, šajās dienās, kad daudzi domā, kā glābt mantu. **Ainis** mātei ir vienīgais. Lūdz 19. divīzijas pušus, lai patur zēnus acīs, lai neļauj doties briesmās. Pēc kaujas naktī ambulancē at-

skrien mani zēni; stāsta, ka atsituši krievu uzbrukumu, pagājuši 200 metru uz priekšu. Mani mazie varoņi! Ar kļiedzieniem: «Urā, za Staļina!» šī pelēkā lavīna iebrūk pilsētā. Maijas **Silmales** māmiņa — enerģiskā **Tekla** un viņas ģimene mēģina mani atrunāt no aizbraukšanas uz Vāciju. Dzīvoklī vēl prof. **Lejiņš** un citi Lauksaimniecības akadēmijas mācību spēki. Visa tauta nevarot aizbraukt. Vai es sevi stādot augstāk par citiem? Laikam jau liktenis. Tā mēs paliekam... Ielā kāda tumša mašīna. Virietis privātā aizšķērso man ceļu un sāk muļķīgu sarunu. «Ko tu ar viņu ķēpājies?» sauc no mašīnas. Mani ierauj aizmugures sēdekļi. Braucam. Iegriežoties Stabu ielā — viss skaidrs. Ar skarbu troksni atveras un aizkrīt smagie metāla vārti; aiz tiem paliek dzīve. Pratina naktis pēc pusnakts. Izmeklētāji: krievi, ebreji, latvieši, — liekas — bijušie sarkanarmieši. **Krupa** rupji nelamājas. Vēlāk kamerā dzirdu par briesmoni **Matisonu**. Viņam rupja, stūrainā seja, iesarkani mati; izglītība minimāla. Zinu, ka viņš mežonīgi sitis kādu trauslu meiteni. Notiek brīnums — šajā ellē — atveras «actiņa» durvis, man dod sainīti. Kas to atnesis? Kam bijusi drosme riskēt? Lasu parakstu — Natālija **Kaimiņa**. Miļā, labā sirmā mūsu mājas komendantē! Tā šī labā dvēsele nāk pie manis ik nedēļu un biežāk pusotra gada, kamēr esmu cietumā un nometnē. Tādu parādu nemaz nolīdzināt šinī saulē, lai kā esmu centusies... Neko neprasa par to partizānu grupu Galgauskā un Tirzā, kurai palīdzēju ar medikamentiem, siltām drēbēm, pasēm, arī ieročiem. Viņi visi krituši kaujā jau janvārī; sievietes apcietinātas. Kamerā iaved pianisti Rasmu **Ozoliņu** no Alūksnes. Viņas vīrs, mans skolas biedrs no Cēsaines ģimnāzijas. Vēl satieku Eriku **Laumīti**, — par viņas darbu Kurzemē stāsta leģendas. Neparastā laikā, pirms pusdienām čekists durvju actiņā «na bukvu 3». Soreiz ved pa citām kāpnēm, pa citām durvīm. Grezns kabinets ar paklāju, masīvs rakstāmgalds. Pazīstu pēc uzņēmumiem — **Noviks** — visvarens un bargs. Jautā: «Vi ņe ļubiķe Sovetskiĵ Soĵuz?» — «Net, Ja ļubļu Latviju». Ar to saruna beidzas. Mani ved pagrabā. Esmu karcerī. Laikam par vienu teikumu Novikā kabinetā. Komanda: «Ar mantām!». Centrālcietums. Viss no dzelzs, daudzie vārti, durvis, kāpnes... Soļi skan kā kapličā. Kamerā man pretī raugās četri acu pāri. Iepazīstamies — **Muceniece** Margarita no Suitiem, dzirnavu īpašniece; viņa iedevusi mežabrāļiem

maizi. Apcietināta arī viņas māsa. **Ieviņa** (uzvārdu neatceros) no Kurzemes; **Spalviņa** kundze kādam palīdzējusi ar dokumentiem. Latgales meitene Antonija **Zmuidiņa**, saukta «melnā jātniece» dzīvojusi mežā; viņai kupli melni mati. Varu iedomāties viņu auļojoša zirga mugurā. Pēc apcietināšanas dažādi spīdzināta: nostādīta pie koka nošaušanai, lodes tomēr lidojušas garām. Viņai draud bargs sods — 25 gadi. Cenšamies atcerēties kaut ko gaišu no mūsu tālās dzīves. Daži sargi ir labi; tad drikstam klusu dziedāt. Miļie, vecie vārdi atkausē ledu, kādā esam iekalušas sirdis... II stāva kamerās ir tie, kuriem piespriests nāves sods. Viņi gaida savu dienu un stundu... Baigas ir naktis, kad viņus aizved... Viņi nesaka: «Ardievu, biedri!». Viņi iet nāvē klusēdami. Un mūsu lūgšanas iet viņiem līdz... 21. jūlijā tiesa mūsu tā saucamai «grupai». Tad var apsūdzībai pievienot vēl 58.11. pantu. Droši vien izmeklētājiem par šādām «grupu» lietām vairāk maksā. Ar draudzeni Ģertrūdi Tešu bijām kopā Bauskā, arī visādi citādi sadarbojāmies. Bet pārējie? Nedaudz pazīstu Ilgu **Rozenfeldi** un viņas brāli Ausekli, kurš bija kādreiz mežā. Pārējos redzu pirmoreiz. Zemītes muižas īpašniece Lūcija **Bergmane** ar meitu Gaidu — skolniecī formas tērpā ar baltu apkaklīti. Zobārste **Stūris** kundze. Izdevniecības Valters un Rapa īpašnieka radnieki Grietiņa un Arturs **Rapas**. Leģionārs **Krūmiņš**. Lielākajai daļai sods 10 gadi+5 bez tiesībām; Arturam 25, Grietiņai 7, vēl kādam 3. Kādā vēlā vakarā mani izsauca «ar mantām». Pa Ganību dambi nogriežamies uz Sarkandaugavu. Aiz dzelzceļa nometne, kur nesen bija leģionāri. Komendants paziņo, ka strādāšu par mūsu infekcijas slimnīcā. Visu kāрто ārsts **Ēķis**. Kādā palātā guļ skaists, slaidis zēns. Viņa vecāki sētnieki Benjamiņu namā Kr. Barona ielā. Viņam tikai 18 gadu. Rakstu viņa mātei, ko uzzinu par apbedīšanas vietu tepat mežā. Vai viņa atrada? Temperatūra bīstami svārstās **Jaunzemam**; viņš kāda Augšzemes laikraksta redaktors. Blakus viņam Jānis **Drava**, kluss, ļoti inteliģents. Neviens neko tuvāk par viņu nezina. Domāju, šis nav viņa īstais vārds.

Ir 1948. g. Jāņu vakars. Natālija Kaimiņa līdz ar sieru un pīrāgiem ir atnesusi ozollapu vainagu ar baltiem jasmīnu ziediem. Neko tik skaistu, tik dārgu nekad savā dzīvē neesmu turējusi rokās. Daudzi nāk, pieliecas, noglāsta. JĀ. «Bij Jāņu nakts un kalnos dega liesmas»... Kādreiz. Zemgalē. Dr. Ēķis ir sarīkojis koncertu. Dzied

Eķis un Erna **Zvaigzne** — brīnišķīgas balss īpašniece.

Ir 1948. gada augusts, un Latvijā likvidē visas nometnes — Duntēs ielā, Provodņikā, Mežaparkā. Pie Matisa kapiem gara rinda restotu vagonu. Brauksim caur Vidzemi. Visi vagoni reizē dzied «Dievs, svētī Latviju», pēc tam «Svētās mantojums». Ar mani kopā ir trausla meitenīte Ruta **Zobena** no Augšzemes. Omskā mūs ved uz pirti. Pirtnieki ir vīrieši: izdara tā saucamo «sanitāro apstrādi». Kā to pacieš mūsu meitenes? Rodas tāds naidis, ka spētu nogalināt, ja varētu. Mūs vedīšot aiz Polārā loka — uz Noriļsku. Atnes un nomet mums priekšā kaudzi skrandu — vatētas bikses, vateņus; visi ilgi valkāti, metīri, saplēsti. Kaut kā saģērbusies arī Milija **Alberte**. Viņas vīrs ilgus gadus bijis Latvijas sūtniecības sekretārs Parīzē un Londonā. Milija bijusi pieņemšanā pie Anglijas karalienes. Viņa piespiežas pie sienas un saka: «Godātās dāmas, es tūlīt nomiršu.» Atbilde no mūsu puses ir sirsniņi smaidi, kuri it kā noņem spriedzi. Sākam saprast, ka te visam cits mērs. Sadala brigādēs. Daļai latviešu brigadiere ir Alīda **Dauge**. Viņas vīrs — kapteinis **Dauge** gājis bojā Rīgā centrālcietumā. Viņš pieteicis bada streiku, prasot atbrīvot sievu. Viņa upuris bija veltīgs. Dzimtenē bez palīdzības palikušas divas mazas viņu meitiņas. Alīda ir stipra. Šīs brigādes paspārnē glābjas vecākās un vājākās. Trauslo Miliju Alberti žēlo visi, cīk var. Atved jaunas apcietinātās. Starp viņām daudz latviešu meiteņu no Jelgavas. Liekas, saņemta visa klase: Karina, Nora, Mārīte, Velta, Laima, Anda. Skatoties uz pēdējām divām, man liekas, ka redzu Latviju: abas slaidas, garām, gaišām biēm; liekas, tikko iznākušas no Zigrīda Meijerovica pieminekļa. Ne cietums, ne visas ne-jēdzības nav viņu sejās izdzēsušas latvisko gaišumu. Mani mētā pa visādām brigādēm kopā ar slaidu, drosmīgu meiteni no Ērgļu puses — Veltu **Pētersoni**. Parastās darba vietas ir dažādi celtniecības kvartāli. Ar ķirkām mūžīgajā sasālumā jāizcērt tranšejas komunikācijām vai ēku pamatiem būvbedres līdz 16 m dziļas. Sasalušā zeme jāizmet no plaukta plauktā. Tā krīt atpakaļ, sāpīgi sasit galvu un rokas. Pēc tam ar smagām, šķībām tačkām jāsavēd kaudzēs, pēc tam jāiekrauj mašīnās. Tas viss salā līdz —40° un vairāk. Aizsienam sejas ar maskām. No elpas apsarmojušām, tā sasalst kā stīpa; vaļā tikai acis ar apsarmojušām skropstām. Visas šīs moka no 7-iem vakarā līdz 7-iem ritā. Kādreiz ļoti gribas paiet

kaut kur malā un apgulties sniegā, lai reiz būtu beigas... Līdzsvaru saglabāt man palīdz Irma **Upīte** — Jēkabpils aizsargu pulka vecākā aizsardze. Par sabiedrisko un kultūras darbu apbalvota ar Triju zvaigžņu ordeni. Viņas tēvs noslepka vots 1919. gadā Rīgā, kapavieta nezināma. Irma ar māmiņu vadījusi saimniecību Medņu pagastā. Čekā sviedusi izmeklētājam ar tintes pudeli. Irma jau sirma, ļoti skaistām, brūnām acīm.

1953. gads. Miris Staļins. Mēs uzelpojam. Nekas tomēr nemainās.

Elles riņķim izgājis cauri mans vīrs — **Garklāvs** Kārlis, galīgi sabeigtu veselību. Dienās Smita kalns ir tumšs un drūms, vēl vairāk tāpēc, ka zinām, ko slēpj viņa pakājē. Pēc «tēva un skolotāja» nāves mēs cerējām vieglākas dienas. Notiek pretējais — pastiprinās režims. Izplatās ziņa, ka šorīt sargs bez iemesla nošāvis kādu ukraiņu puisi. Vīrieši pieteikuši streiku. Ukraiņu meitenes sarakstās ar saviem tautiešiem. Viņas organizē arī mūs. Jāsāk bada streiks. Pirmās dienas gribas ēst, pēc tam vairs nē. Vīriešu darba zonā ceļamkrāna galā pland melns karogs — «brīvība vai nāve». Drīz tāds parādās arī mūsu zonā uz kādas barakas jumta. Meitenes to nepārtraukti apsargā. Aicina iziet aiz zonas tās, kuras negrib streikot. Aiziet krievietes, arī viena latviete — **Ērika Ūdre**. Runā — streikojot arī Vorkutā, Karagandā — visās Sibīrijas nometnēs... 6. jūlijā armija aplenc nometni, vairākās vietās griež drātis. Ugunsdzēsēju mašīnas gāž virsū ūdens strūkļas. Nāk kareivji ar šautenēm un lieliem mietiem. Sāk sist un grūst uz tundras pusi. Sit nežēlīgi, kur vien gadās. Tad mūs izgrūž tundrā. Ir filtrācija. Redzu, kā aizved Alīdu Daugi. Šķirošanā piedalās arī Erika Ūdre... Pēc trim gadiem Noriļskas ielās Erika iet kā spītālīgā — neviens neatņem viņas sveicienu. Atbrauc Krasnojarskas apgabala Augstākā tiesa, sāk mūs pārtiesāt. Mūs visas atbrīvo, «uzdāvina» trīs nenosēdētos gadus. Vēl pieci gadi bez tiesībām tepat jāpaliek. Mūsu būdiņa ir netālu no Smita kalna. Pārmaiņus dzīvojam kopā ar Veltu un Jāni Apšām, Lidiju un Arvidu Lasmaņiem. Pavisam netālu, zem sikiem bērziņiem apglabāti mūsu virsnieki. Ja varētu saskaitīt mūsu tautas izpostītās dzīves, būtu milzīgs skaitlis. Kam mēs vairs deram, izgājuši cauri katrs savai ellei... Bieži domāju par Kārļa Skalbes pasaku «Kēniņa dēla trīs dārgumi». Princis, nākdams no cietuma, iegriežas pie laumiņas, kura limē kopā

raibus stikla gabaliņus. Dēls jautā: «Vecmāmiņ, ko tu dari?» — «Es lāpu salauztus likteņus. Daudz neko no viņiem vairs nevar iztaisīt.» Arī mēs esam lāpījuši savus likteņus — cits labāk, cits sliktāk, cik katram bija spēka un laimes. Mēs sākām ciņu pārāk agri un dārgi maksājām.

Ziņģis V. dz. 1897. g. Dzīvoja Pļaviņu Briežārēs (TNA-11582/3). Mans tēvs — Aleksandrs Ziņģis bija mežsargs. Dzīvojām — tēvs, māte, mana māsa un es — dienesta mājiņā blakus Oborānu sādžai, apmēram 12 km no Daugavpils. Tēva alga bija 110 latu mēnesī; viņam piederēja t. s. dienesta zeme — pāris ha platībā. Tā pienāca 1940. gada vasara. Tēvu atlaida no darba un lika izvākties no dienesta mājiņas. Viņš iestājās mežsarga vietā pie Pļaviņām. Bet... sākās represijas. Tēvu saņēma ciet. Ja māte un mēs — bērni — būtu bijuši tobrīd mājās, arī būtu saņēmti ciet. Tēvs no Sibīrijas vairs neatgriezās. Saimniekam, pie kura vācu laikā vasarās strādāju, bija ap 35 ha zemes. Saimnieks un saimniece bija īsti darba rūķi. 1949. gadā viņus aizveda. 1944. gada pavasarī mani mobilizēja leģionā. Vācijā sagaidīju kara beigas. 1945. gada rudenī aizsūtīja uz Harkovu, uz filtrācijas nometni. Tur biju līdz 1945. g. beigām. Tā nebija nekāda filtrācijas nometne, bet tāda kā pārmācības nometne. Sad un tad tika rīkoti uztura «atslodzes» periodi (pa 3—4 dienām nedeļa neko ēst, izņemot siltu ūdeni), mūs sūtīja 20—25° salā vasaras drēbēs ģērbtus, bez cimdiem un pusšķīdušos apavos drupas novākt vai transporta darbos. Mūsu rindas retinājās. Galīgi panīkušus mūs gada beigās aizsūtīja uz Rīgu. Pēc kādām 5—6 nedēļām bijām puslīdz atkopušies, un tagad tikai sākās istā filtrācija: biogrāfisko datu vākšana, izziņas no dzīves vietām. Mani atbrīvoja 1946. g. vasarā. Katru nakti gaidījām, ka nāks mums pakaļ un nosūtīs tēva pēdās. Mana māsa saslima ar nervu slimību. Viņa nomira, nenasniegusi 56 gadu vecumu. Gibēju turpināt mācīties augstskolā. Kad aiznesu lūgumu pielaist mani pie iestājek sāmeniem, tad man strupī atbildēja, ka tādiem kā es neesot vieta augstskolā... Manas ģimenes vēsture: tēvs aizgāja bojā, mātes un māsas veselību sagrāva ilgstošie un smagie pārdzīvojumi... Drausmīgi lasīt tā laika darboņu memuārus, kuri raksta: izsūtīšana it kā esot bijusi nepieciešama sociālisma labā. Diemžēl, šādi darboņi, kuri karjeras vai pret dabiskas varaskāres vadīti pazaudēja beidzamās cilvēka tikumiskās

īpašības, arī tagad tādi sastopami: viņi skaļi auro par pārkārtošanos, bet turpina darboties pa vecam, tikai maskētā veidā. Viņi ir tik tālu degradējušies, ar tik zemu kultūras izpratni, apšaubāmu zināšanu līmeni, ka dabas aizsardzība viņiem ir pilnīgi nesaprotams jēdziens. Viņi brīdinoši pačukst: «palaižat vien mutes, nāks atpakaļ stingra roka, tā visu un visus atkal noliks īstajās vietās».

Zituks Vladislavs, dzimis 1914. gada 3. decembrī Abrenes apriņķī, Liepnas pagasta «Kalvenēs». Tēvs — **Tadeušs** — zemturis. Pašreizējā adrese — turpat. Iesaukts 1944. gada 1. aprīlī Viļakā Latviešu leģionā. Apmācības Daugavpils Stropos pusotru mēnesi.

Tad — 19. divīzijas sastāvā nosūtīts uz Austrumu fronti. Pulka komandieris virsnieks **MEIJA**. Ar kaujām nogājis atkāpšanās ceļu līdz Kurzemei.

Pēc vispārējās kapitulācijas nonācis krievu armijas gūstā. Kurzemē pabijis pagaidu filtrācijas nometnēs Talsoš, Tukumā un Jelgavā.

1945. gada 31. maijā ar ešelonu lopu vagonos aizvests uz Murmanskū. Bijis smagi necilvēcīgos apstākļos Belomorkanāla rakšanā. Atbrīvots 1947. gada 15. jūlijā.

Pēc atbrīvošanas apprecējies, 18 gadus nostrādājis par šoferi Liepnā. Pēc tam par kurinātāju.

Ziverte Milda, dz. 1931.15.09. T. — **Teodors**. Izvesti no Tukuma, Baznīcas ielas 12. TNA-9624/2. Izsūtīti 1941.14.06. Tēvs — **Ziverts Teodors**. TNA-9622/2, dz. 1886.17.12. — Tukuma pilsētas galva. Nošauts 1941. g. oktobrī. Māte — **Milda**, dz. 1892.29.03. Atgriezies Latvijā 1946. g. Otrreiz izsūtīta 1950. gadā līdz 1957. gadam.

Zondaka Nora. Pēc garā grūtā ceļa lopu vagonos, kas savu moku gaitu ir uzsākuši Rīgas Šķirotavas stacijā, beidzot — 1948. g. jūlija beigās mūsu etaps ir nonācis Novosibirskas pārsūtāmo sieviešu sadales nometnē. Esam 57 sievietes no Latvijas Centrālā cietuma. Visas notiesātas ar soda mēru uz 25 gadiem. Iztiesātās lietas ir dažādas — Latvijas nacionālā pagrīdes darbība, pret okupāciju vērsto skrejlapu izplatīšana, palīdzība «mežabrāļiem» u. d. c. Arī cilvēku sastāvs dažāds. No pavisam jaunām 17—18-gadīgām meitenēm no skolas sola līdz 65-gadīgām Kurzemes zemniecēm, noķertām ar lopiem mežā bēgot no frontes. Visas mēs esam izgājušas čekas pagrabu ellī un kara tribunāla apkaunojošo procesu, tomēr palikušas stingras un nemainīgas savā pārliecībā. Nakts ir drausmīga. Neskatoties uz lielo nogurumu, gulēt nav iespējams.

Blakšu un tarakānu miriādes lien ārā no visām iespējamām spraugām: rāpo, lien un krīt virsū milzīgos daudzumos. Miesa no šo lietuvēnu kodieniem sūrst kā nātrēm sadzelta. Šķaidām šos nešķīstēņus: lejam sev apkārt ūdeni, bet nekas nelīdz. Sagaidām rītu, nomocijušās un galīgi sagurušas. Krasnojarskas pārsūtīšanas punktā nokļūstam pēc daudzu dienu nīkšanas lopu vagonos, mūs beidzot izsēdina un dzen pa dubļainu ceļu, līdz atkal esam lielu vārtu priekšā. Jeņisejas krastmalā stāv vairākas liellaivas un velkonītis. Uz vienas liellaivas klāja sadzen mūs, un, pārbaudot pēc saraksta, liek līst atvērtā lūkā laivas iekšienē. 2000 km uz Ledus okeāna pusi ir tāls ceļš, un Dudinkā būsīm pēc pāris nedēļām. Beidzot klāt Dudinka. Pēdējā osta Jeņisejas grīvā — izeja uz drūmo Ledus okeānu. Apkārt milzīgs ūdens klajs, kas stiepjas līdz pašam apvārsnim. Ir 1948. gada 22. septembris, un mūsu priekšā paveras ziemeļu pilsētas Noriļskas panorāma. Sēžam Šmita kalna piekājē un raugāmies uz mirdzošajām spuldžu virtenēm, kuras kā Ziemsvētku eglīšu rotājumi apvij ogļu šahtu transporta ceļus. Jūtama aizpolārā loka stindzinošā elpa. Ar baltu eļļas krāsu jāzumālē uz vateņiem etapa burts un numurs. Mans, piemēram, ir B-402. Šādam numuram jābūt arī uz labās rokas un kreisās kājas, pieres daļā uz cepures vai lakata. Esam apzīmogotas ar šo sociālisma kauna zīmi uz ilgiem gadiem. Strādāsim 64. piketā. Tās ir melno smilšakmeņu laužuvas. Seit iegūto materiālu izmanto celtniecībā, tādēļ objekts strādā bez pārtraukuma (arī naktīs un aukstā laikā, kad sals sasniedz -45 — -50° un pārējie objekti darbu pārtrauc. Noriļska atrodas lēzenā ieplakā 800 m augstā Šmita kalna pakājē, ezera ielokā. Pretējā pusē piekalnes ar ogļu šahtām un dzelzceļa mezglēm. Dienvidu pusē atomizmēģinājumu pazemes laboratorija. Noriļskas galvenais saimnieks ir Ziemeļu rūpniecības tresta pārvaldnieks Zverevs, kura lielo savrupmāju ezera krastā ideālā kārtībā uztur apcietinātie. Sals pieņemas, un arvien biežāk sāk plīsties sniega vētras, ko sauc par melno purgu. Nometne šodien aktēta. Temperatūra noslīdējusi uz -47° . Vēja ātrums 50 m/sek. Aiz barakas durvīm vērpjas necaurredzama sniega siena, ko reizēm pārrauj kaucošas vēja brāzmas. Mūsu brigāde iet uz darbu, bet šādā vētrā sagatavot akmeņus iekraušanai vagonos — to gan neviens nepaskaidro — kā. Ir jāvar un viss! Aiz nometnes vārtiem pieaķējamies speciāli šim nolūkam domātai virvei, jo atse-

višķi pa vienai noturēties vēja brāzienos nav iespējams. Sejas aizklājam ar lupatu uzpurņiem. Tie ātri apledo no izelpotajiem garaiņiem, un seja tiek iekļauta ledus maskā. Smilšakmens blūķi ir tik lieli, ka nav mūsu spēkos tos pacelt un ielādēt vagonos, tādēļ jāstrādā ar cērtņi, lai tos sasmalcinātu. Cērtņi ir smagi un neasi. Kapājam līdz izmisumam. Pēc piecām stundām no celtniecības zonas padod sešas 70-tonnīgās dzelzs platformas. Tās 2 stundu laikā jāpielādē. Uz katru platformu nozīmē piecas sievietes. Mēs veļam, stiepjām, ceļam. Lupatu cimdi saplīsuši, vateņi no sniega un smilšainajiem blūķiem kļuvuši slapji... Maiņa beidzas 5.00 no rīta. Mēs esam pārgurušas, velkamies uz nometni; sniega kupenas sadzītas krietnas mājas augstumā, un mēs rokamies tām cauri kā kurmji. Sakarā ar smago darbu, slikto uzturu lielai daļai no mums ir izbeigušies visi fizioloģiskie procesi organismā, kas mūs veido par sievietēm; esam kļuvušas fiziski par bezdzimuma radījumiem — 20. gadsimta padomju galeru vergiem... Šonakt notiek nelaime: nav pienācīgi nostiprināts vagona platformas dzelzs borts; pie akmeņu iekraušanas tas atsprāgst vaļā, trāpot pa galvu vienai mūsu latviešu meitenei Austrai. Viņa tiek aizvesta uz pilsētas slimnīcu. Tālāk par viņu neizdodas neko uzzināt... Šausmīgi gribas ēst... Plānā dienas deva sen vairs neapmierina novājināto organismu. Naktīs murgainos sapņos rādās nekad neaizsniedzami maizes kalni. Rītos dod 100 g kausiņu skuju novārījuma kopā ar raugu, taču deva ir par mazu, lai paglābtu no uzbrūkošās cingas. Zobus no smaganām var viegli izvilkst ar pirkstiem — mēs savos jaunības gados jau kļuvām par bezzobainām vecenēm... 23. jūnijs.

Ai, Jānīti, Dieva dēls, kam aizgāji svešumā:
Skumst rudzītis, skumst miezītis, nav vairs sava plāvējiņa.

... Barakā satraukums: pakārusies kāda ukrainiete. Viņa saņēmusi no mājām vēsti par piederīgo arestu un mantas konfiskāciju. Nav vairs dzimto māju; nav vairs kur atgriezties; nav kur aizsūtīt savus trimdas sapņus un ilgas. Atkal viena dvēsele nav izturējusi nebrīves smago slogu... Nometnē atrodas invalīdu baraka, kurā ievietotas darba nespējīgās un vecās sievietes. Arī latvietes tur ir. Vecā Bliģznas un Ķipura māte ir bijušās zemnieces, pabēgušas mežā ar lopiem no frontes uguns un paņemtas

ciet kā «fašistu spiedzes» un «dzimtenes nodevējas». Viņām ir pāri sešdesmitiem, bet kara tribunāls piespriedis vēl 25 gadus ieslodzījumā. Laimīgās padomju valsts ilgdzīvotājas, likums jūs aizsargā no nāves un garantē nodrošinātas vecumdienas! Mūsu nometnē baraku logiem tiek liktas priekšā dzelzs restes. Ir 1952. gada oktobris. Dzīvojam cietuma režīma apstākļos.

No vīriešu zonas nāk ziņas ar svešādām vēstīm — Karagandā streiko politisko nometnes. Uz Noriļsku ir atsūtīts etaps ar streikotājiem, un tie ienes jaunas strāvas mūsu ikdienā. Mūsu nometnē sāk veidoties pagrīdes darbība. Darba vietās organizē rīcības komitejas no dažādu tautību pārstāvēm. Vīrieši savās zonās gatavojas bada streikam. Nometnē jūtams satraukums. Esam stingri nolēmušas cīnīties par visu mūsu kopējo lietu — par brīvību! 22. jūnijā visās barakās vienlaikus tiek izzāģētas logu restes un uzlauztas durvis. Sešos no rīta atsakāmiešiem pieņem ēdienu un iziet darbā. Nepieņemam arī pusdienas un vakariņas... Rit otrā streika diena; pavēlēm nepakļaujamies. Aiz dzeloņdrāšu žoga tundra jūtama rosīšanās: karavīri rok tranšeju; nesaprotam — kādām vajadzībām. Tikai vēlāk viss noskaidrojas: šeit gāž iekšā produktus, kas paredzēti nometnes ēdināšanai. Virtuvē ir atradies maiss cukura. To izkausē vārītā ūdenī un izsniedz barakās dzeršanai. Turpinām trešo streika dienu. Vājākās gul uz nārām, lai taupītu spēkus. Saņemam ziņu no vīriešiem: tie lūdz streiku nepārtraukt. Ceturtā bada diena. Arvien vairāk kļūst gulošo. Smagajā darbā un sliktajā pārtikā novājinātiem organismiem šis pasākums ir liela pārbaude. Taču par streika pārtraukšanu neviens negrib dzirdēt... Reibst galva, un visā ķermenī jūtams vājums. Dzeru daudz vārītā ūdens. Est vairs negribas, tikai gulēt, gulēt... Vīrieši ir ziņojuši taisnību: sestajā streika dienā ierodas komisija no Maskavas. Atbraucis pats Vorošilovs ar svītu. Tiek apsolīta dzīves apstākļu uzlabošana, jauns apģērbs, īsāks darba laiks. Apsola arī, ka pret streikotājiem represiju nebūs... Ejam atkal darbā. Uzzinām, ka kalnu nometnēs vīrieši streiku nav pārtraukuši. Tur atrodas ieslodzīti latviešu virsnieki. Ziņo, ka sākusies apšaušana... Komisija aizbrauc. Pārmaiņu nav. Paiet tikai dažas dienas pēc streika, kad darba zonās sāk šaudīties «melnās Bertas». No tranšejām un māju korpusiem tiek paņemti cilvēki, un vakarā viņi nometnē neatgriežas. 5. augusta diena sākas traģiski: mums blakus esošā vi-

riešu nometnē aiz ķieģeļu cepļiem nošauj trīs ieslodzītos. Mēs protestējot stāvam pie drašu žoga un izmisīgi kliegzam. Sargi mūs izgaiņā, bet mēs no jauna pulcējamies vienkopus. Pienāk ziņa — uz darbu vairs neiziet. Šoreiz mēs vairs nebadosimies. Nobloķējam vārtus un nelaizām vairs nometnē ne sardzes, ne priekšniekus. Zaldāti izvietojas retā ķēdē otrpus žogam, un dažās vietās uzstāda ložmetējus. Nometnē viņņojas tūkstošgalvainis pūlis, skaļi izkliegdam: «Brīvību, brīvību!» Tiek gatavots uzbrukums. Bet arī mēs nesēžam, rokas salikušas! Nometnē atrodas apmēram 4000 sievietes. Koncentrējam galvenos spēkus laukuma vidū ap ambulanci, virs kuras uzvelkam melnu karogu ar lozungu «Brīvību vai nāvi!» Visu medicīnisko personālu izvietojam tuvākajās barakās, lai varētu ātri saņemt ievainotos un nogalinātos. Lai uzreiz zaldāti nevarētu noraut karogu, uz lēzenā barakas jumta uzvelkam darvas mucu, ko gāzt viņiem virsū... Sāk darboties skaļruņi. Tiekam aicinātas pārtraukt streiku, — kura nepadosies labprātīgi, tai draud nāve. Saorganizējam invalīdes un vecās sievietes — lai atstāj zonu, jo saprotam, ka slaktiņš būs liels. Ar viņām kopā iziet slimās un tās, kuras jūt, ka dūšas nepietiks, lai izturētu līdz galam... Paliekam vairāk par trim tūkstošiem apņēmīgo dzeloņdrašu ieskautā nāves zonā. Tiek dota pavēle sākt uzbrukumu. Priekšā ir ugunsdzēsēju mašīnas, no kuru šļūtenēm uz mūsu priekšējām rindām šļācas strūkļas. Laikam izbeidzas ūdens cisternās, — pirmais uzbrukums norimst. Mēs esam slapjas un izpluinītas, tomēr nesalauztas. Zonā vairāku virsnieku pavadībā ierodas pats Zverevs un izsaka izbrīnu par mūsu izturību. Mēs gaidām jaunu uzbrukumu. Un tad arī sākas: zaldātu pūļi drāžas pāri izgāztai sētai, vīcinot rokās cirvjus, dzelzs laužņus, no dēļiem izgatavotas milnas, kuru resnajā galā sadzītas naglas. Vairāki zaldāti, pieķērušies kāpnēm, ar asiem pīķiem galā — laužas pūļi. Kura gadās pretī šīm kāpnēm, tai palikšana Noriļskas tundrā garantēta. Redzam, ka nenoturēsimies, jo armija mūs šķaidā mežonīgi un bez žēlastības. Mēģinām nogulties, jo esam pārliecinātas, ka gulošo nesit, bet... tā ir mūsu kļūda: tagad mūs dauza kā pelavmaisus — spārda kājām, bradā pa virsu, baksta ar laužņiem un sit ar naglotajām vālēm. Caur divām zaldātu rindām, kas mūs nežēlīgi sit ar vidusjostu sprādzēm, izkļūstam tundrā. Esam šausmīgā izskatā: daudzām nav apavu, noplēstas drēbes... zilumos sasistas sejas un pārsistas galvas. Zonā

mapi un izsauca mūs pēc kārtas. Tad svinīgi paziņo, ka valsts nodevējs Berija un viņa līdzdalībnieki esot par pārkāpumiem nošauti, un Maskavā noticis aizmugurisks tiesas process sakarā ar politiešlodzīto streiku Noriļskā. Tā kā tiesa atradusi mīkstināšus apstākļus mūsu «nodarījumam», mēs tiekot sodītas ar nosūtīšanu uz slēgtā tipa specnometnēm Mordovijas APSR — Saranskas apgabālā līdz turpmākiem lēmumiem. Nāve savu velnišķo deju ir atkal pārtraukusi. Nometnes vienā stūrī ir baiga vieta. Šeit turēti apcietinājumā un šauti trockisti un citi «valstienaidnieki». Zemes uzbērums nosedz resnu balķu siena, visa izraibināta ložu caurumiem. Lāpstas rakuma dziļumā visur balto cilvēku kauli... Vecās nometnes iemītnieces stāsta, ka naktīs bieži spokojojies, un cenšas vakarā ārā neiet. Klīst baumas, ka drīz laidīšot mājās: Noriļskā jau apcietinātie staigājot un strādājot brīvībā. Vispirms atbrīvo tās, kas tiesātas un izsūtītas mazgadīgas. Tad pienāk kārta desmitgadniecēm. Mēs — ar lielajiem soda mēriem — paliekam pēdējās. Beidzot pienāk arī mana kārta. Ar nelielo drēbju pauniņu rokā izeju caur dzelzs vārtiem; apstājos un ilgi noraugos uz drūmo sāpju vietu, kur ir mocījušies un miruši tie, kas taisnību un brīvību ir turējuši augstāk par dzīvību. Dzelzs aizkars ir pavēries. Bet vai uz ilgu laiku?

Zvilna Leons. Dzimis 1918. g. 10.07. Skaistkalnē. Tēvs kurpnieks, māte mājsaimniece. 1940. g. mani iesauca Latvijas armijā. Kurzemes divīzijā. Artilērijas pulkā. Pulka kom. Jomerts. Mani apcietināja 1940. g. oktobrī. (TNA-9601/3). Armijā biju instruktors. Apcietināja par pretpadomju darbību. Apsūdzēja pēc 58. panta. Tiesāja kara tribunāls. Mana darbība izpaudās: kādā politiskā lekcijā biju izplēsis no radio programmas lapu ar Ulmaņa ģimetni un es šo lapu pielīmēju pie sienas. Apcietināja Tukumā un tur sākumā arī pratināja. Kad pārveda uz Rīgu, pratināšana sākās atkal no jauna. 1941. g. 18.02. mani notiesāja pēc 58-10. panta. Ieslodzījumā atrados Komi republikā. Pečoras novadā. Tur aizveda 1941. gada martā. Nometnē bijām kopā ar kriminālistiem. Strādājām pie Vorkutas dzelzceļa līnijas izbūves.

No nometnes atceros leitnantu **Jakimoviču**. Viņš bijušais Latvijas rekordists peldēšanā. Viņš organizēja bēgšanu no nometnes. Domāts bija, ka bēgšanā piedalīsies visa kolonna, bet, kad vajadzēja bēgt, tad to darīt gatavi bija tikai seši vīri. Tie, kas bēga, bija latvieši. Atceros

vienu, kas piedalījās bēgšanā — **Zviedrs**. Daži bija no Aviācijas pulka — kareivji. Sargs bēgšanu pamanīja. Izšāva. Un tā kā netālu bija cita kolonna, tad drīz vien ar suņu palīdzību bēglus sagūstīja. Jakimoviču sašāva un viņš naktī mira. Pārējos stipri sadauzīja un pielika sodu par bēgšanu klāt esošajam.

Man palīdzēja izdzīvot lietuviešu ārsts. Jāsaka, latvieši jau bija daudzi apmiruši. Bēgšanas mēģinājums no noņemnes notika drīz pēc nokļūšanas noņemnē — 1941. g. augustā. Man piesprieda sodu — četri gadi un divus gadus tiesību atņemšanu.

Apstākļi noņemnē slikti. Īsā laikā vairs tikko spēju noturēties uz kājām. Sāku neiet darbā. Par to nemitīgi tiku sist. Sīteji bija noņemnes sargi. Ievietoja karcerī. Tur slimu. Bija liela temperatūra. Ārstu komisija (kurā bija pieminētais lietuvietis) panāca to, ka tiku no karcera atbrīvots un ievietots slimnīcā. Un tā es kopsumā kādus divus gadus nogulēju slimnīcā. Gandrīz katru dienu mira ap desmit slimnieki. Un tā drīz vien vairs no 1940./41. gada izvestajiem nevarēja noņemnēs tikpat kā nevienu sastapt. Mani atbrīvoja 1946. gadā. Taču vēl iznāca dzīvot turpat. Uz mājām nelaida.

Mans brālis bija Latviešu leģionā. Ar viņu satikos Vorkutā. No Vorkutas viņu aizsūtīja uz Igauniju. Brāli sauca **Andrejs**.

Walters Ščerbinskis

LATVIJAS AIZSARGU ORGANIZĀCIJAS LIKVIDĀCIJA

Jau 1939. gadā, kad Latvijā pēc noslēgtā līguma par Padomju kara bāzēm ieradās pirmie vēlākās okupētājvalsts karavīri, Aizsargu organizācijas rindās bija jūtams satraukums un priekšnojautas par austrumu kaimiņu nodomu. Lai gan oficiālās varas iestādes nepārtraukti sludināja Padomju Savienības miermīlīgos nodomus, ne ierindas, ne aizsargu komandējošais sastāvs tam neticēja. Neskatoties uz visiem okupācijas draudiem, dzīve līdz pat pēdējam Latvijas neatkarības brīdim ritēja līdzīgi kā iepriekšējos gados, tomēr aizsargu prāti bija nemierīgi, jo bija skaidrs, ka patriotiski noskaņotos Latvijas pilso-

ņus okupācijas vara skars tiešā veidā, bet domas dalījās attiecībā uz represiju mērogiem.

1940. gadā Latvijas aizsargu organizācijā bija ap 38 000 aizsargu, 14 000 aizsardžu un 14 000 jaunsargu un jaunsardžu. Aizsargu īpašumā atradās ievērojamas kustamas un nekustamas vērtības. Organizācijas dalībnieki, pildīdami savus uzdevumus, bija veikuši lielu darbu tēvzemes labā — kā policijas palīgi, armijas rezerve, kultūras un sporta veicinātāji laukos. Aizsargu darbības rezultātā tika apmācīti un izglītoti kara mākslā un civilajā aizsardzībā tūkstošiem Latvijas iedzīvotāju.

Līdz ar Padomju karaspēka iebrukumu Latvijā sākās pretvalstiski noskaņoto un kriminālo elementu izlēcieni pret Latvijas Aizsargu organizāciju. Okupācijas vara saprata aizsargu kā militārpatriotiskas sabiedriskas organizācijas bīstamību, tādēļ jau 8. jūlijā pasteidzās to oficiāli likvidēt ar valsts Prezidenta K. Ulmaņa parakstu. Pēc neilga laika tika izdots rikožums par ieroču nodošanu. Šādā veidā Padomju vara cerēja padarīt Aizsargu organizāciju pretoties nespējīgu. Bruņotas pretošanās iespēju nepieļāva arī mūsu valsts vadība. Netika pat dots rikožums iznīcināt organizācijas dokumentāciju, kaut gan ar iespējamajām represijām pret aizsargiem rēķinājās jau no paša sākuma! Daudzos pagastos aizsargi paši, uz savu iniciatīvu dedzināja dalībnieku sarakstus, iznīcināja citas liecības par piederību organizācijai, slēpa ieročus, karogus u. c.

Drīz pēc ieroču nodošanas sākās aizsargu aresti. Nepastāvēja nekāda izlase. Pietika ar to, ka esi aizsargs. Ievērojama daļa aizsargu komandieru tika noslepkavoti jau 1940./41. g. Latvijā: aizsargu priekšnieks ģen. K. Prauls, pulka komandieri J. Ērglis, J. Ozoliņš un daudzi citi. Kopumā aizsargu komandējošais sastāvs zaudēja vairāk nekā 3/4 no sava sastāva.

1940. gadā no aizsargu puses nenotika nekādi bruņotas pretošanās mēģinājumi okupācijas režīmam, kaut gan, sekojot notikumam secībai, nevienam aizsargam nevarēja rasties ilūzijas par Latvijas nākotni PSRS jūgā. Aizsargu organizācijas rindās valdīja apjukums — sveša armija iebrukusi Latvijā «bet mums, aizsargiem, jānoliek ieroči!» Tikai pēc 1941. gada 13. un 14. jūnija tiek uzsākta organizēta pretošanās, taču lielu daļu aizsargu un viņu ģimenes locekļu likteni tas vairs nespēja ietekmēt, jo brīvībā bija palikuši maz aizsargu komandieru, ne visos pagastos

bija nodaļu priekšnieks, iztrūka daudz aizsargu, bieži vien aktīvāko, pašizliedzīgāko. Tie, kuri vēl nebija noslepkavoti uz vietas, nereti kopā ar visām ģimenēm atradās ceļā uz Staļina vergu nometnēm. Pēc daudzajiem padomju koncentrācijas nometnēs pavadītajiem gadiem mājās, pēc kara okupētajā Latvijā atgriezās tikai retais aizsargs, arī daudzi viņu ģimenes locekļi plašajā Krievijā atrada mocēkļa nāvi. 1941. gada 18. oktobrī, atsaucoties uz lielo okupācijas režīma upuru skaitu, aizsargu vidū laikraksts «Jēkabpils Vēstnesis» rakstīja: «Pietiek, ka esi bijis aizsargs, tev jāpazūd. Aizsargu komandieris... instruktors... stingra Ulmaņa režīma piekritējs... kulaks... jaunsargs... teicis — aizsargs biju un aizsargs būšu u. c.» Pēc masveida deportācijām aizsargiem vairākās vietās izdevās izveidot nelielas pretestības grupas, pagastos aizsargi apvienojās, lai kopējiem spēkiem aizsargātu sevi un savus tuviniekus no iespējamām represijām.

Aizsargu traģiskais liktenis atspoguļo visas mūsu tautas gaitas sarežģītajās vēstures krustceļēs. Tūkstošiem noslepkavoto, nosalušo, bada nāvē mirušo aizsargu un aizsardžu ir kā apliecinājums latviešu tautas patriotismam, pašizliedzībai «stingri stāvēt par savu Tēvzemi».

Stradiņš Artūrs. Ilūkstes aizsargu pulka rotas komandiera apcietināšana Baigajā gadā un viņa gaitas lēģerī Noriļskā un izsūtījumā.

1941. gada 14. jūnija rīts. Laiks apmācies un miglains. Rīgā savāds noskaņojums. Pa ielu «Melnā Berta» braukā vienā braukāšanā. Cilvēkus vedot uz cietumu vai citur kur lielos daudzumos. Sievas māsas vīrs arī esot apcietināts (bij. Liepājas komandants Regats). Sastapu Ilūkstes vidusskolas darbvedi Dardzānu. Viņš ļoti uztraucies, jo notiekot lielas apcietināšanas. Jēkabpilī smagajās mašīnās ved apcietinātos. Autobusu, ar kuru braucu, panāk vieglā mašīna un tajā sēž Oškalns, Jēkabpils nodaļas komunistiskās partijas priekšsēdētāja biedrs. Autobusu aptur. Saprotu, ka meklē mani. Kad Oškalnam padotie čekisti ieskaņās manā pasē, redzēju, kā iezibās acis šim briesmīgajam cilvēkam — Oškalnam. Mani izved ārā no autobusa un pasludina komisāru padomes lēmumu, ka esmu apcietināts. Aizved uz Jēkabpili. Tur kāds milicis, kuram ģimis vienās rētās (iespējams, ka bijis kaut kāds kauslis), nīrgādamies nosaka: «Ē, rotas komandieris!» Tad mani kaut

kur ved. Mirgā neliels lietus. Mašīna apstājās pie mazām eglītēm. No tām iznāk bruņotu kareivju grupa. Nostāda visus un liek pielādēt šautenes. Mani aicina iet līdzī eglītēs pa teku lejā. Izrādās, ka esmu atvests pie tā ešelona, kas stāv dzelzceļa krustojumā Rīga—Krustpils—Jelgava. No milīčiem viens man pazīstams. No Saukas pagasta Kļevinskis. Mani pieved pie kāda vagona, atver durvis un ieģrūž iekšā. Pilnīga tumsa. Viena balss sauc: «Kas jūs tāds?» Balss ir pazīstama: **Strēlnieks** no Sēlpils. (Strēlnieks Ernests, dz. 1829.28.08. Sēlpils Aizupēs. TNA-8755/2). Strēlnieks pastāsta, ka Oškalns esot milicijas telpās priecājies, jo esot noķēris aizsargu rotas komandieri Stradiņu. Esot gribējis ar autobusu aizbēgt, bet viņam izdevies tomēr sagūstīt.

Vagonā ir arī Krustpils dzelzceļnieki **Siliņš** un **Lācis** (Alberts, dz. 1894.23.04. Dzīv. Rīgas ielā 207.a. Krustpilī. TNA-18270/2). Cauri Vitebskai un Smoļenskai 17. jūnijā iebraucam Babiņinā. Dodamies uz Juhnovas lēģeri. Sastopu daudz pazīstamu. No mana dzimtajā pagasta — Saukas ir **Bruners Eduards** (dz. 1883.24.06. Dzīv. Ermiņānos TNA-22863/2) **Kaņepējs Jānis** (dz. 1910.18.05. Arestēts pag. namā. TNA-22909/2); **Jaunzems Rita** (dz. 1906. Dzīv. Saukas Lonē. TNA-18887/2). No Biržu pagasta — notārs **Grīns Edvards** (dz. 1890.14.03. Biržu Kļaucānos. TNA-26510/2). Ar viņu vēlāk kļuvām lieli draugi, jo, kad nokļuvām lēģerī, tad nācās pārciest grūtas dienas un ar Grīnu tad dalījāmies katrā kumosiņā. Pa ceļam sastapos ar **Jāni Bulānu** (aizsargu pr-ks, dz. 1894.26.04. Dzīv. Biržu Dupiniekos. TNA-19670/2); **Andreju Dobulānu** (aizsargs, dz. 1883.9.03. Arest. Biržu Pūteļos. TNA-19696/2); **Kazāku, Pauli Kalniņu** no Viesītes Jaunlieljāņiem (dz. 1908.18.02. TNA-10644/2) un svaini **Jāni Pavāru** (30 g. vecs) no Mazirbes Strēlniekiem. TNA-11071/3.

Juhnovas lēģerī sastapos ar ministra **Bērziņa** kundzi, **Benjamiņu**, senatora **Skudras** radinieci **Budļevskaju**. Ir virsnieki no Latvijas, Igaunijas. Tie visi ir zem stingras uzraudzības. Redzams pastaigājoties jāšanu cīņu varonis Zemgals, otrā pulka virsltn. **Puriņš**, Vidz. pulka virsltn. **Edgars Rollis**, bet virsnieku zīmes noņemtas.

Sastapos arī ar izglītības ministru **Auškapu**. Redzēju, kā pastaigājās **Veckalns**. Šķīta, ka pārdomā par pagātni, kad viņš demonstrēja ar saviem piekritējiem pa Rīgas ielām un slavīnāja Padomju iekārtu — cik labi tagad strādniekiem... un par to nu ir jābūt lēģerī. **Finks** sati-

nis galvu divielī. Pie viņa ziņkārīgo bija daudz, jo grib zināt par likteni, cik ilgi dzīve apcietinājumā vilksies, tomēr Finks bija mazrunīgs. Dažam apcietinājuma laiku noteica garu, bet dažam īsu. Tā arī bija — rudenī sākās lielā mirstība un cilvēki no lēģera dzīves šķirās un devās viņšaulē.

Svētdiena, 22. jūnijs. Aizgāju ciemos pie ministra **Kaminska**. Viņš jutās puslīdz labi. Staigāt viņš nevarēja, jo viņam bija grūti ar kruķiem. Viena kāja amputēta.

24. jūnijs — Jāņi. Aizgāju apsveikt senatoru **Skudru**, jo viņš bija vārdains, tāpat apsveicu Kaminski. Drusku lietus mirgāja, kā jau Jāņos. Ar Skudru pārrunājām ka viņa viesis Jāņos bijis ģenerālis **Bangerskis**. (Kaminskis Jānis, dz. 1878.22.10. Elkšņu Dzeņos. Arestēts Rīgā, Miera 9—12. TNA-7461/4; Skudra Jānis, dz. 1889.3.05. Arestēts Rīgā, Kalnciema 2.a.—4 TNA-16697/2) Pie Kaminska ciemos vēl bija brāļi **Uzāni**. (Uzāns Alberts, dz. 1898.16.10. Aizsargs. No Rites Uzāniem TNA-18563/2; Uzāns Aleksandrs, 1896.11.07. No Ābeļu Kalna Sīļiem. TNA-18564/2.)

Trešdiena. 25. jūnijs. Saulainā diena. Mazgāju veļu. Izmazgāju veļu Jēkabpils vilnas rūpniekam **Meržinskim**. (Fricis, dz. 1867.27.10. Arest. Jēkabpilī, Smilšu 76. TNA-19437/2) Vecais vīrs bija ļoti priecīgs, jo viņa mantas palikušas Babinskā un esot bez veļas.

26. jūnijā ar nierēm saslima **Uzāns Alberts**. Otrā rītā ievietoja slimnīcā.

27. jūnijs. Atnāk Zaļinieku **Folkmanis** un pastāsta ziņas, ka esot sācies karš. Var redzēt, ka pa lēģeri cilvēki staigā un sarunājas ar priecīgām sejām. Sajūsma liela.

Aizeju pie Kaminska un pastāstu jauno vēsti. Vecā valstsvīra acīs iezib prieka stāri. Saruna ilgi nevelkas, tikai jūtami priecīgi. Avīzi par kara sākšanos dabūja daugavpilietis **Daškēvics** no lēģera priekšnieka kabineta. (Daškēvics Aleksejs, dz. 1914.9.02. No Daugavpils. Kauņas ielas 60. TNA-20447/2.) Vakarā pienāk pie manis Jēkabpils Ilūkstes kara apr. pārvaldes kapteinis **Broks** un jautā, vai es pareizi zinot, ka karš ir sācies. Apliecinu, ka pats lasīju avīzi. Saspiežam rokas viens otram un novēlam laimi un veselību. (kapt. Broks, sk. 1. sējumu — virsnieki.)

28. jūnijā no lēģera aizved projām virsniekus. **Purviņš** no Krustpils apkārtnes ar nazi pārgriež sev vēderu. Grib mirt, bet grieziens nav nāvīgs. Vēl viens nepazīstams

vīrietis sāka pret sienu galvu dauzīt un līda pie sargtorņa klāt, lai viņu nošaujot. Redzams, ka šeit nepaliksim, bet sūtīs mūs visus tālāk Krievijā. Pēc dažām dienām no lēģera aizsūta senatoru **Skudru**, tad 2. jūlijā ministru **Kaminski**. Grūti vecajam vīram uz kruķiem lēkt. Aizlec līdz smagajai mašīnai un tur viņu iesēdina un aizved. Visi kaut kur braucam. Par vagona vecāko ir **Teodors Ermansons** (sk. repr. aizsargi). Gaisa trūkuma dēļ ģībōņi nokrīt divi — **Kopmanis** — skolotājs no Jēkabpils un **Vasks** no Slātes. (Jānis, 41 g. vecs. No Slātes Strautiņiem. TNA-9536/2)

Ēšanai izdeva sālītas mazas zivtiņas (krieviski — kamsa). Tās saēdamies, radās slāpes. Taču sargi ūdeni nedeva...

Svētdien, 13. jūlijā pl. 18.45 ešelons apstājas Vjatlaga 7. lēģerī. No Kirovas 500 km. Sēdina laukā. **Marku Gailītis** kā kāpj no vagona, tā pārlauž kāju. Laižot iekšā lēģerī, notiek liela kratīšana. Savu nazīti iedodu **Kazakam** (Jēkabpils aizsargu pulka bat. kom.), kas to noglabā zābaku stulmā un ienes lēģerī. Barakā daudz blakšu. Ārā no barakas atkal odi kož, tā kā iznāk pa nakti negulēt, bet staigāt. Saslimst ministrs **Blumbergs** ar vēdera aizcietējumu. (Blumbergs Jānis, dz. 1886.9.10. TNA-LS-13464/2. No Praviņu pagasta Garaušiem.) Blumbergu ievieto stacionārā un viņš ir pirmais latvietis, kas mirst šajā mežainā apgabalā. Sāk dalīt pa darba brigādēm. Brigādē, kurā mani iedala, par brigadieru ieceļ Elkšņu mežniecības mežzinis **Dreiblatu**. (Emīls arestēts Susejas pag. Mežniecībā. TNA-443/2). Brigādē esam — **Grins, Egle, Priede, Dimants, Kopmanis, Grunspenskis** (LA kapteinis. Dz. 1914.23.02. TNA-18137/2. No Sēlpils Mūrniekiem.) **Makarskis** (LA kapt.) **Geidāns, Dreimanis, Ermansons**.

Pirmdien, 21. jūlijā saaukstējos. Aizeju uz ambulanci. Tur par ārstu ir **Grišāns** un feldšēris **Lapiņš**. Grišāns sāka mani ar diviem termometriem pārbaudīt, it kā es simulējot...

No 4. līdz 7. augustam strādājam pie kāda ezera, kur 1939. g. bijis liels meža ugunsgrēks. 7. lēģeris viss nodezījis. Sadeguši daudzi ieslodzītie. Ejot uz ezeru, var redzēt kapsētu, kur apglabāts pirmais no mūsu etapa — ministrs **Blumbergs**. Ārsts **Šneideris** sākumā arī strādāja kopējos darbos. Pēc specialitātes viņam pagaidām darbu nedeva. **Ducmanis**, bij. sūtnis Parīzē, runā par svētiem rakstiem un liek atzīmēt 12. augustu. Šī diena esot sva-

rīga. (Ducmanis Kārlis, dz. 1881.10.11. Arest. Ogrē, Matīsa — 6. TNA-6289/2). Par desmitniekiem strādā **Kurpnieks** un inženieris **Godzenis**. Strādājam darbos pie dzelzceļa būves... Iestājies vēss laiks.

Svētdien, 31. augustā viena daļa dodas etapā uz 9. lēģeri: ministrs **Birznieks**, **Elsiņš**, **Kopmanis**. Sākas nopratināšana un lietu ievadīšana mūsu sodīšanai. (**Birznieks Jānis**, dz. 1895.18.11. Arest. Liepājā, Bernātu 8—2. TNA-13451/2).

16. sept. mirst birzietis **Dobulāns**. **Gruntspenski J.** izsauc uz pratināšanu un tur izolātorā 7 dienas. Spīdzina un mērdē badā. Stipri situši un locekļus laužījuši.

25. septembrī izsauc mani uz nopratināšanu. Pratina no Latgales tāds **Iļins**. Parāda sūdzības par mani: no **Ribaka Aleksandra** 2 sūdzības par to, ka es esot sastāvējis Zemnieku Savienībā. Kā aizsargu rotas komandieris turējis Kalpaka piemiņas vakaru, kur ar runu uzstājies pret Padomju varu. Sacījis, ka kopā ar angļiem un vāciem Krieviju vajagot samīt. Divas sūdzības bija no Jaundzērves kalēja palīga **Rimeļa**, ka es esot pēc 15. maija 1934. g. stingri raudzījies par kārtību Saukas pagastā. Viena sūdzība bija no **Upelnieka**, kas dzīvoja pie Lones. Es esot izteicies, ka Padomju iekārta Latvijā nebūšot ilgi un drīz atkal valdišot aizsargi.

Nomirst (25. sept.) Rītes **Plosmanis** no Rītes pagasta. Viņš pārdeva savu maizes devu un iegādājās smēķus un tādā kārtā sevi priekšlaikus noveda kapā.

1. oktobris. Mirst Jēkabpils aizsargu pulka bat. kom-ris **Bulāns**.

3. oktobrī nomirst Jēkabpils bankas grāmatvedis **Knaģis**. (Emīls, dz. 1888.29.03. Arest. Jēkabpilī, Brīvības 144 TNA-7314/2. Izvesta arī ģimene.)

Nometnē ir arī Saulkalns (Sauleskalns — Zonbergs) **Voldemārs**, dz. 1905. g. No Taurkalnes Dzirnāvām). Viņam iet slihta slava. Liek no viņa piesargāties sarunās, jo esot pilnvarotā kalps.

7. oktobrī nomirst Liepājas komendants, kapt. **Reguts**. Mirst no saindēšanās.

12. oktobrī ievieto stacionārā **Ansi Elksni**. (Dz. 1901.15.11. Arest. Sēlpils Ūbeļos. TNA-10150/3)

17. oktobrī mirst **Kārlis Beķeris** no Viesītes. Ar plaušu karsoni. (Dz. 1907.27.12. Arest. Viesītes Avaliņos. TNA-18020/2) Mirst arī **Aleksandrs Oltiņš** no Elkšņu pagasta. (Dz. 1900.28.11. No Elkšņu pag. Lielmaņiem. TNA-

17209/2) Mūsu barakā ir Rīgas apriņķa tiesas loc. **Arnolds Apsolons**. (Dz. 1892.03.05. Arest. Ogrē, Blaumaņa 7. TNA-15/2) Viņš ir liela auguma un pārtikas devas viņam ir par mazām. Viņš cenšas virtuvē palīdzēt ūdens piegādē un par to saņem dažu labu kausu zupas.

6. novembrī no lēģera aizved kapteini **Broku** un **Ermansonu**. Kur — to nezinām.

12. nov. Usiņu pamatskolas pārzinis **Butāns** lasa referātu par krāšņumu dārzu. (Kārlis Butāns, dz. 1906. g. Arest. Usiņu pamatsk. TNA-13514/2).

18. novembris. Eju uz ambulanci pārsiet kāju. Tur strādā ārsts **Čamanis** un **Lapiņš**. Ļoti godājami cilvēki. Dažādos veidos apšveicam viens otru Valsts svētkos.

Ceturtdien, 20. novembrī eju ciemos pie svaiņa **Pavāra Jāņa**. Viņš skaitās invalīds. Arī **Ducmanis** un **Albats** skaitās invalīdi. (Albāts Hermanis, dz. 1879.24.08. Arest. Rīgā, Antonijas 4—8. TNA-5648/2) Abi bijušie sūtņi. Ducmanis izliekas, ka jau būtu garā nepilnīgs. Albats pa ēdiena istabu salasa bļodiņas un nodod pavāram. Par to viņš dabū lieku zupas porciju. Kad padomā, tad šie divi vīri taču kādreiz ieņēma augstus amatus, sēdēja kopā ar Hitleru un Musolini, bet tagad pamesti likteņa varai un tuvojās viņu liktenim nāvē. Uzzinu, ka mežzinis **Prange** arī aizgājis viņā saulē. Pa vienam vien mazāk paliek latvju inteliģence.

Svētdien 23. novembrī alus rūpnieks **Ross** referē par alus brūvēšanu. Klausās ar lielu uzmanību. (Kārlis Ross, dz. 1902.31.01. Arest. Valteķu Lejas Krogā. TNA-8638/2). Pārceļos pie jēkabpiliešiem — sava apriņķa cilvēkiem. Neretieši — **Lazdovskis**, **Polis**, **Smiltiņš**, **Dempe**; no Elkšņu pagasta **Pabēzis**. No Jēkabpils **Pāvuliņš**, **Kopmanis**. (Polis Jūlijs — sk. repr. aizsargi; Pabēzis — sk. repr. aizs. Pāvuliņš Ernests, Pēteris, dz. 1895.27.12. Arest. Jēkabpilī, Brīvības 212. TNA-26265/2).

8. decembrī nokļūstu 1. apakšpunktā. Tur sastopos ar **Ritu Jaunzemis**. Viņa izskatās dūšīga. Vispārīgi sievietes grūtumus un badu panes vieglāk.

22. decembris. Sāku atkal iet darbos uz mežu mucu dēlišus gatavot. Brigadieris **Lazdiņš** izturas pret mani ļoti labi un ir izpalīdzīgs.

25. decembris. Ir 1. Ziemas svētki, bet šī zeme šo svētku prieku nepazīst. Ejām šajā dienā darbā. Tā aizrit Vjatlagā pirmā Ziemassvētku diena.

Dienas rit vienmulīgā ritmā uz priekšu un jūtu, ka spēki ar katru dienu sāk izsīkt. Vakarā, ejot uz lēģeri, jādāmā, vai aiziešu dzīvs līdz barakai, jeb jāpaliek par upuri Vjatlaga mežā. Cilvēki mirst lielos daudzumos.

5. janvārī. Naktī izdzen lādēt papīrmalku. Darbā paiet visa nakts. Cilvēki ir tik novārguši, ka daudzi nespēj pāiet. No Latvijas valsts vīriem **Birzniēks** ir vienīgais, kas nepagurst varmāku spaidam. Ir vairāki, kas dēvējās par tautas druvas darbiniekiem un ieņēma atbildīgus amatus, bet palikuši par NKVD kalpiem — **Saulkalns**, **Štegmanis**. Viņi ieņem siltus amatus un vispārējos darbos savus muskuļus nemoka.

7. janvārī eju vispārējos darbos. Brigāde strādā pie malkas sagatavošanas. Malku skaldot, tur izcēlās lieli cirmeņi, kas iemetušies trūdās. Tos visus apēdām. Cirmeņus ēst iemācīja **Grunde Jēkabs** no Baldones. (dz. 1897.27.09. Arest. Baldones Liepkalnos. TNA-19352/2)

10. janvārī nomirst Elkšņu pag. **Pabērzs** ar plaušu karsoni. Manas aizsargu rotas nodaļas priekšnieks. Viņam slimam pavēl iet uz pirti un slimība pieņemamas neārstējamā veidā, un jādodas jaunajam cilvēkam projām uz Vjatlaga mežaino kapsētu.

19. janvārī mirst Jelgavas pilsētas sekretārs **Briško**. (Dz. 1906.7.09. Arest. Jelgavā, Mātera 30—6. TNA-9887/2) Bijām lieli paziņas un labi sapratāmies. Stacionārā netālu no manis guļ neretietis **Čariņš Artūrs**. (Dz. 1913. g. augustā. Arestēts Neretā Friča Kundrāta m. TNA-10059/2) Blakus man guļ **Kulmanis Jānis** un **Aronietis Pēteris**. Viens ieņēma dienestu ārlietu ministrijā, otrs bija savā laikā satiksmes ministrs. (Kulmanis, dz. 1875.18.09. Arest. Mezzaļves Bangēs. TNA-7092/3; Aronietis, dz. 1880.8.03. Arest. Rīgas Jūrmalā, Viestura 64. TNA-5525/2) Par invalīdu kļuvis **Mežinskis** no Jēkabpils, bet pēc skata vēl dūšīgs.

No 21.—25. februārim uzdod man brigādiera amatu pildīt. Brigādē strādā pulk. ltn. **Ķivulītis** (sk. 1. sējumā repr. virsnieki). Viņš allaž garā možs.

15. marts. Svētdiena. Visām brigādēm atpūtas diena. Par lēģera priekšnieku čekists **Lebedevs**. Viņa sieva — **Marčukova** izpilda saimniecības priekšn. amatu. Nomirst **Paulis Kalniņš** no Viesītes Lieljāņiem. (Dz. 1908.18.02. TNA-10644/2)

19. martā saslimstu ar caureju. Čamanis atnāk uz baraku pie manis un apjautājās par manu stāvokli. Ļoti

rūpīgs ārsts. Tas cilvēks ir ieslodzīto glābējs. Var sacīt, ka Vjatlagā otra tik laba un izpalīdzīga ārsta nav. Blakus viņam vēl var nostādīt feldšeru Lapiņu.

25. martā nomirst **Lazdovskis** — Neretas lauksaimnieks un Jēkabpils aizsargu pulka rotas komandieris (sk. repr. aizsargi). Jēkabpils tirgotājs **Landmanis** strādā lēģera 2. daļā (ieslodzīto pārbaudes daļa). Kantorī no pirmās dienas strādāja **Dardzāns** un **Austrums**. Dardzānu tomēr aizveda no lēģera projām un, kur viņš palika, to nezinām. Baumas gāja, ka viņš bijis savā laikā 1919. g. nikns sarkano kāvējs un par to esot Vjatlagā 5. lēģerī nošauts. Daudzi tā tika aizvesti un vēlāk izrādījās, ka tie apšauti.

Vakariņas man apsolās atnest **Paulis Šteinerts** — kurzemnieks. (Dz. 1908. g. Arest. Sīpeles Saulstaros TNA-14473/2). Bet viņam manu katliņu ar ēdamo no rokām izrauj, un es vakarā dabūju par 400 gr. maizes pirkst jaunu katliņu.

31. martā nomirst **Dinga**.

3. aprīlī katoļu mācītājs **Pudāns** notur Lielās Piektdienas lūgšanu. Izpilda latīņu valodā. Piedalās pie dievkalpojuma — **Upenieks, Vepers, Butāns**.

16. aprīlī nomirst **Viksna Rūdolfs**. (Dz. 1912.12.04. Arest. Sunākstes pag. Aušuļos. TNA-18612/2). Jauns cilvēks. Ieslodzītie slimo ar caureju — nejauka slimība. Kas ar to saslimst, retais paliek dzīvs. Uzturs ir bez saknēm, tikai milti vai putraini. Vitamīnu nav, tāpēc cilvēki padoti nāvei.

19. aprīlī nomirst **Lodziņš** no Sunākstes. (Dz. 1904. 14.08. Arest. Sunākstes Mimānos. TNA-18320/2). Tā viens pēc otra mana aprīņa cilvēki aiziet atpūsties Vjatlaga mežā. NKVD ģiftīgais zobs saēd mūsu Baltijas dzimtās jūras piekrastes mazās tautas darbiniekus.

Svētdiena, 26. aprīlis. No rīta lēģerī kratišana. Ņem nost nazišus. NKVD vadība baidās no asumiem.

4. maijā ārsts **Grišūns** pārbauda stacionārā visiem slimiem veselības stāvokli. Šim ārstam starp ieslodzītiem nav laba slava.

8. maijā nomirst jēkabpilietis **Jānis Grigulis** un daugavpilietis **Balodis**. Grigulis bija Jēkabpils aizsargu pulka adjutants. Žēl brašā aizsargu komandiera. (Balodis Pēteris, dz. 57. g. v. Arestēts Daugavpilī. TNA-20393/2).

9. maijs. Sestdiena. Patīkami stacionārā gulēt, bet nespēks. Blakus gul' vetārsts **Lazdiņš**.

15. maijā ūdeni vilkām no akas 6 cilvēki. Ūdens vajadzīgs virtuves vajadzībām. Par ūdens piegādi dažreiz iedeva lieku šķidrums zupas kausiņu. Šo datumu atceros, kad latviešu zemei sākās ziedu laiki un cik laimīgi dzīvoja tauta zem gudra vadoņa. Tagad par visa laba darījumu ir zem šīs varas cilvēkiem jāmokās un jācieš.

No rītiem mums, slimajiem, jāved liķi. No kapličas (maza mājiņa aiz zonas) vajadzēja liķi nest pie ceļa un likt lielā kastē. Liķus veda glabāt uz 7. lēģeri. Vienu liķi nesām četratā, lai gan liķim nekā vairāk nav, kā āda apvilka ap kauliem, tomēr mums likās smags, jo esam (nesēji) galīgi nespēcīgi, paši līdzīgi liķiem. Kad nomira, tad pie rokas piesēja birku — uzvārds, vārds un tēva vārds. Lietas numurs pēc formulāra un kad miris. Lielī rati un kaste, un tad pa koka slīdēm rati slidēja, un zirgs vilka. Tā latviešus un igauņus veda uz pēdējo dusu, kas krituši par upuri šajā varmāku zemē. Kuram bija zelta zobi, tad tos stacionārā rāva ārā. Ja tur tas netika izdarīts, tad liķu vedējs to apstrādāšanu izdarīja. Stāsta, ka sunākstietis **Grundmanis** miris šajā mēnesī. (Arnolds Grundmanis, dz. 1905.3.12. No Sunākstes Karašāniem. TNA-6613/3). Katru dienu ved ne mazāk kā desmit liķu. Vedējs latvietis...

27. maijs. Pārceļamies uz citām telpām. Tur nav blakšu. Dabūjam tagad pa nakti gulēt. Blakus guļ **Švirksu Andrejs**. (Dz. 1897.23.05. Arest. Lauceses Lāčupju mājās. TNA-13366/2).

Svētdiena, 14. jūnijs. Viens gads ir apkārt, kopš šķīros no brīvības. Lēģerī skaitās atpūtas diena, bet visus spējīgos cilvēkus, kas var paiet, izlasa un dzen uz mežu pēc mucu dēļiņiem. Galdnieku darbnīcas vadītājs ir **Hermanis Aplociņš** no Liepājas. (Dz. 1891. g. sk. repr. aizsargi).

15. jūnijs. Sēru diena. Nomira mans svainis **Jānis Pavārs**. Plkst. 2 pēcpusdienā. Kad viņu vēl no rīta apciemāju, viņš sacīja, ka esot auksti, kaut gan bija telpā ļoti silts. Paraudzīju kājas, tās jau bija pilnīgi aukstas... Šinī dienā nomirst arī mans labs paziņa — Ilūkstes katoļu mācītājs **Jāzeps Pudāns**.

16. jūnijā nomirst **Rošāns Eduards**. (Dz. 1899.11.04. Arest. Sunākstes Biseniekos. TNA-18455/2).

17. jūnijā svaini Jāni Pavāru gulda kopējā bedrē uz mūža dusu. Pie viņa dusas vietas nepieies neviens, tikai vecās egles savu drūmu šalkšanu raidīs un nākotnē, kas pieies šinī kapsētas vietā, tad egļu šalkoņa paudīs tās

briesmas, ko viņas redzējušas. Kapsēta ir netālu no meža izcirtuma — celmos. Bedres mirušajiem rok vesela briģāde, jo mirstība ir tik liela, ka nespēj rakt. Ar liķiem bedres pieliek pilnas un tad virsū drusku pielīdzina zemi. No sākuma lika vēl dēlišus, kas aprakts, bet vēlāk nekā, tikai kailus cilvēkus grūda iekšā un ar zemi apbēra.

18. jūnijs. Nomirst Jēkabpils apr. būvtehniķis **Jānis Vitols**. (Dz. 1907.29.06. Arest. Jēkabpili, Dārza 6. TNA-15707/2).

Jāņu dienā mūs speciāli dzen uz mežu pēc dēlišiem. Nomirst **Jānis Tomans**. (Dz. apm. 39. g. v. No Slātes p. Viesturiem. TNA-9268/2).

26. jūnijā nomirst **Edgars Bruners** (sk. repr. aizsargi) — Saukas aizsargu nodaļas komandieris. No rīta aizeju pie Brunera un redzu, ka viņš ir jau nespēka stāvoklī. Runājot sāk murgot. Kad nesa uz stacionāru, Bruners jau gulēja bezsamaņā.

27. jūnija svētdiena. Kratišana, jo priekšniecība baidās, ka vārgie, nāvei nolemtie ieslodzītie neiztaisītu kādu ieroci un viņus nenošautu, tāpat katru papīriņu apskata, vai tik nav kas uzrakstīts. Tomēr es vedu savu dienasgrāmatu uz ļoti maziem papīriņiem un glabāju tabakas kastītē. Kad mani krata — paskatās, ka ir tikai tabaka un smēķējamais papīrs, tā es vedu ap stūri dullos kratītājus. Mācītājs **Kangars** iedod man tiro veļu, jo drēbes lēģers nedeva.

30. jūnijs. Vasaras mēnesis ir beidzies, bet daudz upuru viņš prasīja. Šinī mēnesī vēl nomira **Josifs Kāns** — Jēkabpils tirgotājs. Savādi, ka Landmanis arī ir jēkabpilietis un abiem ar Kānu veikali bija uz vienas ielas, bet Landmanis, būdams kā norikotājs, varēja Kānam palīdzēt, bet to viņš nedarīja. Kāns ļoti naidīgs bija uz Landmani. Sacīja, ka tas esot čekistu kalps. Kāns agrāk bija dūšīgs, bet pēdējā laikā bija palicis maziņš un izkaltis. Slimoja ar caureju. Ar to pašu kaiti jūnija mēnesī miris Ūsiņu skolas pārzinis **Kārlis Butāns**.

2. jūlijs. Ārstu komisija skatīja slimojošos. Es paliku atpūtas namā... Nomira **Augusts Steinbergs** — Tukuma desu rūpnieks. (Dz. 1890.31.01. Arest. Tukumā, Dārza 12. TNA-9166/2). **Alberts Uzāns** ziņo, ka miris **Jānis Puriņš** no Zasas pag. (Dz. 1894.15.12. TNA-10989/2).

10. jūlijs. Laiks ir vēss un lietains. Par lēģera saimniecības priekšnieku ir **Lācītis**. Latvietis, bet īstu tautieša

jūtu nav. Uz novārgušajiem saviem tautiešiem kliež un tos lamā, kur vajadzētu palīdzēt, tur viņš atrauj no solīta — tā bija ar akas rakšanu. Solīja, kad izrakšot, dot papirosus, bet solījumu nepildīja un lēģera priekšniekam pasacīja, ka racēji ir slinki cilvēki. Pats noēdies no slimnieku un strādnieku uztura un staigāja brūnā kažociņā un priecājās, ka prot labi kalpot komunistiem.

Otrdiena, 14. jūlijs. Nomirst **Jansbergs Nikolajs** un **Marjus Gailītis**. (Jansbergs dz. 1879. g. (sk. repr. aizsargi), (Gailītis — sk. 1. sējumā LA virsleitnanti.) Abi divi bija lielās cerībās, ka drīz tiksīm vaļā no važām, bet... komunistiskais dzelonis bija nāvīgs un cienijamiem tautiešiem vajadzēja acis slēgt uz mūžību. No barakas līdz vārtiem Janbergu pavada un no viņa atvadās viņa centīgais darbinieks **Valainis Jāzeps** un **Budļevska**. Mirušo mirstīgās atliekas bez neviena drēbes gabaliņa aizveda kastē un iebrūda bedrē pie citiem, kuri jau agrāk gulēja un gaidīja papildinājumu, lai bedri varētu nolīdzināt. Tā guldīja zemes klēpī latviešus un igauņus. Lietuviešu pagaidām Vjatlagā nebija.

20. jūlijā nomirst **Mizāns**.

25. augustā strādāju kopā ar **Bērziņu** no Zilāniem pie malkas zāģēšanas.

9. septembrī etaps uz 7. lēģeri. Jāstrādā pie malkas zāģēšanas un vagonu lādešanas. Par brigadieru ir **Jānis Ozoliņš** no Peternieku pagasta. (apm. 40 g. vecs. TNA-14151/2).

12. septembrī pl. 21 nomirst Sēlpils «ērglis» **Strēlnieks Ernests**. Mīļš un izpalīdzīgs cilvēks. Daudz laba man darījis.

26. septembrī **Kaņepājs** un **Zauls** aizgāja uz 2. apakšpunktu par kalējiem. Vēlāk man paziņoja, ka Kaņepājs tur miris.

15. novembris, mana dzimšanas diena. 35 gadi. Pēc dažām dienām tēvam nāves diena. Viņš mira pirms četriem gadiem un nezina, kādas mokas tagad piedzīvo daudzi latvieši, kas nokļuvuši briesmīgo komunistu valgos.

1943. gads. 7. janvāris. Lažes pag. valdes sekretārs **Štrauss** paziņo, ka mans draugs **Eduards Grīns** miris 1942. g. martā mēneša beigās 11. lēģerī. Dārgais draugs, novēlu Tev vieglas smiltis un maigu dusu šajā briesmīgās zemes klēpī.

21. janvārī mani pārskaita dzelzceļnieku brigādē. Man palīdzēja tikt ārā no viltnieka Kurpnieka brigādes norīkotājs, Krustpils stacijas dežurants Puriņš.

2. februāris. Ārsts Čamanis atnāk mani apraudzīt un grib ievietot stacionārā. Nezinu, kādu pateicību lai viņam izsaku. Viņš izpalīdz katram novārgušam un slimam.

3. februāris. Mūsu barakā ir mežzinis Vītols. Viņš strādājis vienā virsmežniecībā ar manu sievas tēvu — Pavāru Pēteri. Lēģerī atrodas vēl viens viņa darba biedrs no tās pašas Daudzevas virsmežniecības — mežzinis Linde. Viņš pēc veselības stāvokļa ir ļoti vārgs.

9. februāris. Barakā tagad guļu blakus Latgales apstieķāram Treikalim. (dz. 1882. g. Vikentijs Treikalis. TNA-5146/2. Arest. Kaunatas pag. Sodīts ar 10 gadiem). Apcietināta tika arī Treikaļa sieva. Nosūtīta uz Urallagu. 1951. gadā pirms atbrīvošanas nosūtīta kopā ar igauņu filologu Dr. Bruno Šteinbergu uz Mordoviju.

18. februāris. Viss lielais vairums ieslodzīto atrodas stacionāros un ir invalīdi. No rīta pie manis bij atnācis Arvids Folkmanis. Viņš strādā pirtī.

19. februāris, piektdiena. Vējš un sniegunis. Aukstums —20°. Stacionārā trūkst malkas. Mani izsauc uz 2. daļu. Apakšveļā, ar deķi apsedzies, eju. Tur man pasludina spriedumu: «Par sastāvēšanu kontrevolucionārā bruņotā organizācijā pēc sodu likuma 58. punkta 4. turēt apcietinājumā lēģerī pie spaidu darbiem 10 gadus. Skaitot no 1941.14.06. līdz 1951.14.06.»

Svētdiena, 21. februāris. Frīcis Zeims apņēmas nesmēķēt. (Zeims dz. 1906.22.02. TNA-16492/2). Redzēsim, vai spēs izturēt, citādi uz smēķiem maina prom maizi. Biju piegājis pie Lagzdīņa no Talsiem, kas ir ļoti vārgs. Slimo ar ūdens kaiti. Vēders satūcis un tāpat kājas satūkušas. Treikalis slimo ar caureju. Zeimam dzimšanas diena. 38 gadi. Un tieši šodien pasludina viņam spriedumu — 10 gadi ieslodzījumā.

2. marts. Zeims smēķē pa vecam. Vārgs raksturs. Naktī Treikalim nozaga maizi. Ārsts Čamanis bija ienācis apraudzīt slimos. Patīkami parunāt ar tik labu cilvēku.

4. marts. Jānis Ziemelis no Bauskas apr. nomira. (Dz. 1900.16.09. Arest. Vecsaules Sipiķos. TNA-5398/2). Treikalis šodien jūtas labāk.

11. marts. Radio ziņo par Sarkanās Armijas pretuzbrukumiem. Ieslodzītie saņem šīs ziņas vēsi. Talsu

ugunsbiedrības priekšnieks **Ansis Lazdiņš** šodien plkst. 11 nomira. Bija man labs paziņa un arī labs cilvēks bija. Novēlu viņam saldu dusu Vjatlaga mežā.

19. marts. Laiks saulains. Treikalim veselība vārģa. Uzrakstīju Grunspenķa vecākiem vēstuli uz Krasnojarskas apgabalu. Viņi tur izsūtīti. Varbūt viņi kaut ko zina par manu sievu Mirdzu, varbūt viņa tur atrodas.

20. marts. Stacionārā strādā Krievijas latviete **Knāģe** par medmāsu. Guļu blakus **Kārlim Kraujam** (dz. 1902. 12.02. Arest. Talsos. TNA-18959/2). Nomirst **Augusts Burgelis**. (Dz. 1903.2.05. Arest. Dunalkas mežniecībā. TNA-21507/2).

27. marts. Jauks pavasara rīts, bet no mūsu barakas nomirst **Kārlis Krauja**, plkst. 5 no rīta. Viņa vietā tagad guļ Grīvas policists **Zariņš Eduards**.

30. marts. Šodien liela mirstība. Nomirst **Ozoliņš Volde-mārs** no Zentenes pag. Kaļļiem. (Dz. 1903.16.12. TNA-21606/2). Mirst **Treikalis Antons**.

6. aprīlis. **Kalnriekstiņš** no Mengeles pag. Lielcaunēniem jūtas vārģs. (TNA-12521/2). Uz nārām blakus pieguļas **Jānis Galdiņš** no Daugavpils — dzelzceļnieks. (Dz. 1906.31.01. TNA-15951/2).

10. aprīlī plkst. 4 no rīta šķīrās uz mūžību **Eduards Kalnriekstiņš**. Visumā cilvēki, kas agrāk bija neticīgi, grūtumā nonākuši, paliek ticīgi... Plkst. 15 nomira **Fricis Ozols** no Tukuma apriņķa. (Dz. 1886.30.01. Arest. Sēmes Bērzkalnos. TNA-12727/2).

18. aprīlis. Pūpolsvētdiena. Šodien nomira **Kārlis Mūrnieks** no Ventspils. Mūsu no metnē maz strādājošu cilvēku. Vienīgi tie, kas izpilda saimniecības darbus.

19. aprīlī lēģerī liela mirstība. Nomira 10 cilvēki.

20. aprīlī nomira 13 ieslodzītie.

21. aprīlis. Pl. 10 šķīrās mūžībā **Eduards Zariņš** — Grīvas policists. Viņa izteiciens bija: «Galvu augstāk kā jebkad». **Jūliju Poli** ievietoja stacionārā. Vārģs, liela caureja. Stāstīja, ka Kaņepājs Juris no Saukas ir 2. apakšpunktā miris.

22. aprīlis. Pl. 5 no rīta aizvēra acis uz mūžību Rīgas beķeris **Didžus Grunte**. (Dz. 1886. g. Arest. Rīgā, Artilērijas 22-13. TNA-592/2).

27. aprīlis. Pēc ilgāka laika izdeva pa 20 gr. smalkā cukura. Šodien lēģerī miruši 14 cilvēki.

28. aprīlis. Atdevu Jūlijam Polim vakar saņemto cukuru, jo viņš jūtas ļoti vārgs. Nomira **Roja** un viens igauņis. Tie ir no mūsu barakas, bet pa visu lēģeri ir vairāk.

29. aprīlis. No rīta iegāju pie Jūlija Poļa. Jūtās ļoti vārgs. Uzraksta zīmīti sievas tēvam un liek, lai es to nododot... bet lai es uzrakstītos vārdus iegaumējot, ja gadījumā zīmīte pazūd: «Mīlais sievas tēv, audzē manus bērņus tikpat labus, kā Lone. Nāc dzīvot uz Mazberģiem. Es šodien mirstu. Jūlijs.» Ar grūtībām šādu tekstu uzrakstīja un roka noslīdēja — pats iegulās nāves agonijā. Pl. 14 Jēkabpils aizsargu pulka Neretas Jātnieku eskadrona komandieris **Jūlijs Polis** aizmieg mūža dusā. Dievs lai stāv pie manis, tad Jūlija pēdējās vēlēšanās nodošu viņa piederīgajiem.

30. aprīlis. Mani skatīja ārsts **Mežiņš**. Liekas saprātīgs un godīgs cilvēks. Ļoti pamatīgi apskata slimniekus un pēc labsirdības vār likt blakus Čamanim. (Mežiņis Jānis, dz. 1894. g. Arest. Ēdoles doktoriātā. TNA-7946/2).

1. maijs. Plkst. 15 nomira **Ernests Rasmanis** no Liepājas apr. (dz. 1901.20.05. Arest. Gaviezes Rasmaņos. TNA-18430/2). Galdiņš sarīkoja nelielas bēres Rasmanim. Nomirst arī **Rasums** un dzelzceļnieku **Grigulī** ievieto stacionārā. (Grigulis Vilis, dz. 1904.6.11. Arest. Jēkabpilī, Vadoņa ielā 12. TNA-10271/2).

7. maijs. Nomirst latvietis **Martiņš Žakars**. (Dz. 1886. 11.05. Arest. Virgas Staļu Avotos. TNA-13326/2). Cik daudz pateicības esmu parādā ārstam Mežiņim, jo viņš mani glābj no nāves. Viņš pat izrakstīja man 200 g. piena.

9. maijs. Acis uz mūžību aizvēra jēkabpilietis **Vilis Grigulis**. Jauns cilvēks, bet slimība bija par viņu stiprāka un tā vajadzēja doties uz dusu Vjatlaga celmājā.

10. maijs. Šorīt no latviešiem pl. 5 no rīta nomira Daugavpils dzelzceļnieks **Plūdums (Peršteins)**. (Plūdums Alfrēds, dz. 1900. g. Arest. Daugavpilī, Februāra 18-2. TNA-12806/2). Pēcpusdienā nomira **Jānis Auniņš** no Bauskas apr. Tā šajā pavasarī arvien mazāk paliek no latviešiem. Dārgā Latvija, kāds baigs liktenis ir piemeklējis tavus dižos tautas dēlus un meitu dzīves gaitas. Bija pienācis pie mana loga ar mani aprunāties **Nāposts** (sk. Repr. aizsargi). Viņš sevi jūt vēl veselu un pamazām strādā par kalēju. Centīgs vīrietis. Viņu pazīstu kā aizsargu. Turpretim viņa brālis arī bija aizsargs un komandieris Rītes pagastā. Strādāja pagasta valdē kā sek-

retārs, bet, nodibinoties Padomju iekārtai, viņš kļuva par NKVD kalpu. 14. jūnijā brauca reizē ar miličiem un čekistiem apcietināt savus tautiešus un pie vienas reizes apcietināja arī savu brāli, kas tagad ir lēģerī. Cik lētīgi var būt cilvēki, cik viegli var pierunāt, ja sola labāku darbu. Par to viņš ar mieru nokaut savu brāli. Arī pie Rītes pagasta aizsargu nodaļas priekšnieka Uzāna apcietināšanas Nāposts (Nāposta Viļa brālis) ir piedalījies.

11. maijs. Tagad man blakus guļ Liepājas arodvidusskolas dir. **Aplociņš**. Viņš pastāsta, ka š. g. februāra sākumā miris Ilūkstes pašvaldību vecākais **Veldrums**. (Veldrums Valdemārs, dz. 1897.29.08. Arest. Pilskalnes pag. Ķesteru mājās.) Ar Veldrumu mēs bijām lieli paziņas. Iznāca kopā strādāt pie malkas zāģēšanas. Tolaik runājām, ka vajag spēkus taupīt, lai varētu atgriezties dzimtenē, kur mums būs daudz darba Latvijas tautas druvā. Šodien stacionārā nomira **Luksts** no Līvāniem un vēl vairāki no citām tautībām.

12. maijs. Stāsta, ka šinī mēnesī miris mežzinis **Pēteris Vītols** (Dz. 1888.29.05. Arest. Kurmenes Eglainēs. TNA-18629/2). Atkal viens labs paziņa un cienījams latvietis šķīries no šīs saules.

16. maijs. Svētdiena. No rīta **Kārlis Lejniēks** no Valdemārpils noturēja rīta lūgšanu. (Dz. 43 g. v. Arestēts Valdemārpilī, Lielā ielā 12. TNA-1210/2).

17. maijs. Šodien sanāk lēģerī rumāņi — kara gūstekņi. Ļoti izbadējušies. Staigā pa lēģerī un mēslu kastēs meklē ko ēst. Nomira **Mārtiņš Akerfelds**. (46 g. v. Arest. Nīkrāces Jaunzemjos. TNA-21868/2). Man blakus apgūlās **Kārlis Gūtmanis** no Kuldīgas apriņķa, bet ļoti vārgs ar lielu caureju. (Dz. 1886.6.01. Arest. Vārmes Ziepniekos. TNA-20114/2). Par stacionāra ārstu ieceļ **Lobovikovu**. (Lobovikovs Nikolajs. Dz. 1887. g. Arest. Rēzeknē, Dārza 22. TNA-10689/2).

20. maijs. Krievi nometnē zog maizi un maina gūstekņiem pret tabaku. Pag. nakti apzaga **Mārtiņu Lauksargu** no Taurkalnes. (Dz. 1901.8.1. Arest. Taurkalnes Lapsās. TNA-15149/2).

21. maijs. Nomira **Ponte Kārlis** no Rīgas. (46 g. v. Arest. Rīgā, Mēness ielā 7/9-7. TNA-4505/3). Uz ādas man parādās kašķis — izsitumi. Taču neniez. Nepāriet.

25. maijs. Nomirst **Jansons** no Kuldīgas apriņķa.

26. maijs. Trešdiena. Agri no rīta pamodos. Ēvalds stipri kāro pēc ūdens. Padodu iedzert ūdeni, bet manu draugu jau aplido nāves nūgelis. Noskaitu lūgšanu. Pl. 4 no rīta slēdz acis uz mūžību jaunais Sēlpils Stabiņu māju īpašnieks **Ēvalds Grunspenskis**. Ēvaldu aiznes uz liķu kambari. Man šī ir sēru diena, bet mana ticība vēl palāvība ir uz Dievu, ka caur viņa gādību redzēšu vēl Dzimteni un varēšu mirušā vecākiem un piederīgiem pastāstīt grūtās dzīves gaitas. Jautrais un enerģiskais Zemgales — Sēlpils ozols tagad noguldīts Vjatlaga celmājos. Neviens tev, mīļais draugs, no piederīgiem un dzimtenes nepieies pie tavas kapa kopiņas. Aizmirsts gulēsi šeit, tikai, kas dzīvs paliks, tā atmiņā tu izpeldēsi.

29. maijs. Mantu glabātuvē man nozaga mēleli policists **Staņislavs Plekšņa** (46 gadu vecs. Arestēts Rušinas Bodžos. TNA-25709/2). Mantu noliktavas pārzinis ir Brocēnu cementa fabrikas inženieris **Springis Jānis**. (Dz. 1905. g. Arest. Brocēnu cementa fabrikā. TNA-11270/2).

30. maijs. Kapteiņa **Helmaņa** kundze ir stacionārā par māsu. (Marta, dz. 1894.17.08. Arest. Jelgavā, Slimnīcas ielā 9. TNA-10318/2).

31. maijs. No atstātiem slimajiem ieslodzītajiem ir vairs tikai puse atlikusi. Un tas — divu nedēļu laikā! Citi visi jau celmājā.

1. jūnijs. Mirstība liela. Gūstekņus baro labāk. Man blakus tagad guļ **Ernests Upe** no Liepājas. (Dz. 1896. 5.02. Arest. Liepājā, Vidus ielā 31-3. TNA-11460/2).

2. jūnijs. Pārceļamies uz 3. lēģeri. Vaska palīdzēja man aiziet līdz vilcienam. Paņēma mani zem rokas kā nevarīgu, nespējīgu. Atvadījos no **Galdiņa**, kas palika uz vietas, jo skaita par nepārvietojamu — nāvei nolemtu. Nomira **Mārtinsons**.

4. jūnijs. Vakarā **Sergejs Rēders**, Kuldīgas gaļas rūpnieks, referēja par cūku kaušanu un desu pagatavošanu. Ļoti labi paskaidro. (Dz. 1912.28.06. Arest. Kuldīgā, Kāpu ielā 3. TNA-15411/2).

5. jūnijs. Šodien bija aktēšanas komisija. Nomira Liepājas cietuma priekšnieka palīgs **Kārlis Baumanis**. (Dz. 1905.26.01. Arest. Liepājā, Toma 4/6-4. TNA-306/2).

6. jūnijs. Svētdiena. **Feldmanis Kārlis** no Kalētu pagasta man iedeva cūku āboliņu, kuru pie zupas pieliku klāt. Liekas, ka sāku ēst zāli, caureja sāk mazināties. Foto un kino uzņēmējs **Arnolds Čālītis** stāstīja par Leip-

cigas mesu. (Dz. 1883.27.09. Arest. Rīgā, Elizabetes 57-19. TNA-6194/2).

8. jūnijs. Radio ziņo, ka vācieši bombardējuši Gorkus. Iepazīnos ar lauksaimnieku **Voldemāru Braunu** no Lutriņu pagasta Lejas Kunčiem. (48 g. v. TNA-16818/3. Izvesta arī ģimene: sieva Anna un dēls Gunārs.)

12. jūnijs. Pirts diena. Sēras. **Sergejs Rēders** aizgāja uz pirti, kur palika viņam nelabi. Atnesa no pirts nešus. Pl. 13 nomira. Nāve bija stiprāka un atkal par upuri ir kritis viens cienijams cilvēks.

13. jūnijs. Šodien **Roberts Ginters** no Zebrenes pagasta atrada manu pazudušo nazīti. (Dz. 1912.7.11. Arest. Zebrenes Grabjos. TNA-21756/2).

16. jūnijs. Nomira **Štegmanis** no Irlavas. Tā ap pusdienas laiku. Nomira arī **Āpsis** no Ēdoles.

24. jūnijs. Jāņu dienas rīts. Ciemos bija atnācis **Čariņš** — neretietis. Viņš guļ stacionārā un ir ļoti vārgs.

27. jūnijs. Nomira daugavpiliētis **Misiņš**. Bija nelabs cilvēks. Strādāja virtuvē, bet nekad neielēja tautiešiem papildporciju, kad pēc maltītes gāja izlūgties.

29. jūnijs. **Feldmanis**, no Kalētu pagasta, ir pilnīgi sagatavojies uz šķiršanos. Novēl savas mantiņas paziņām, jo viņš sevī jūt, ka dzīvot viņam ilgāk neesot lemts. Viņam esot jāšķiras no šīs pasaules.

30. jūnijs. Ārsts Čamanis atkal par mani aizlika labu vārdu. Katram slimniekam izrāda vislielāko izpalīdzību, cik viņa spēkos iespējams. Ar Porieti skābējam zāles un ēdam. Ēdiens akurāt līdzīgs cūku ēdienam, tikai cūku ēdiens bija labāks, jo tam parasti pie zālēm pielēja klāt pienu, vai pielika klāt miltus, bet mūsu ēdienā ir vienīgi zāles.

2. jūlijs. Šodien pl. 4 no rīta aizvēra acis uz mūža dusu **Kārlis Feldmanis. Bomberovs** no Jēkabpils stipri saslima ar nieru pūšļa kaiti. (Ar akmeni.)

8. jūlijs. No rīta apmācies. List. Mans veselības stāvoklis uzlabojas. **Bomberovs Aleksandrs** no Jēkabpils dabūja paziņojumu, ka atbrīvots. Ļoti priecīgs. Pirmais jēkabpiliētis, kas brauc projām no lēģera. Vēl no latviešiem atbrīvots **Skudra**.

10. jūlijs. Stacionārā ievietots **Donāts Meinarts** no Višķu pagasta — strādājis Daugavpilī 3. iecirknī kā vecākais kārtibnieks. (Dz. 1900. g. Arestēts Daugavpilī, A. Pumpura ielā 79-1 TNA-21036/2). Sastapu Kārli Pakuli no Elkšņiem, kas palīdzēja man atnest mantas uz

12. stacionāru. Liels prieks, ka pēc ilgāka laika varu sastapties ar cilvēku no Jēkabpils apriņķa. (Dz. 1912. 19.10. Arest. Elkšņu pag. Imantās. TNA-21036/2). Kārlim Ceplim no Kursiņu pagasta viens nelietis bija nozadzis vakariņas, un viņam iznāca iet gulēt neēdušam. (Dz. 1898.27.12. Arest. Kursiņu Dārzniekos. TNA-24260/2. Izsūtīta arī sieva Olga.)

11. jūlijs. Pl. 4 pēcpusdienā šķīrās no šīs pasaules **Levs Solovjovs** no Daugavpils.

12. jūlijs. Iepazīstos ar latviešiem: **Māliņu Antonu** no Jūrkalnes pagasta (35 g. v. Arest. Jūrkalnes Mežmaļos. TNA-19429/2) un **Petrovsku** — skolotāju no Gudenieku pamatskolas. Runā, ka vācieši 150 km no Maskavas. Dievs nāks par palīgu, pārvarēsim visas grūtības un tiksim atpakaļ Latvijā...

13. jūlijs. Paiet divi gadi, kā iebraucu Vjatlagā. Atbraucām vesels ešelons, bet tagad ir no tā skaita daudzi miruši, un atdusas mežainā apgabala zemē. Pārgāju gulēt augšējās nārās, jo tur vairāk latviešu. Iepazīnos ar **Šotmani Jāni** no Elejas pagasta. (32 g. v. Arest. Elejas Tomiņos. TNA-11387/2).

15. jūlijs. Sastapu Tērvetes **Upenieku**. Upenieks cerību pilns, ka šoruden augļus baudīšot viņa mājās. «Pusītēs».

18. jūlijs. Sastapu **Rossu, Upi** un **Lejničku** no Valdemārpils. Pārrunājam, ka esam vēl starp dzīvajiem. Pēcpusdienā sastapu **Valtaiķu Fridi**. Viņš strādā siena plāvēju brigādē. Bet izskatās ļoti novārdzis.

25. jūlijs. Šodien Jēkabi. Garā novēlu laimi Jēkabam Grundem no Baldones — sēravotu viesnīcas īpašnieks. Bet izrādās, ka viņš jau Vjatlaga celmājos... Strādāju kopā ar **Oskaru Kviesi**. (Dz. 1908.12.10. No Jelgavas Plūdoņa 20-6. TNA-13974/2).

31. jūlijs. Taisām koka sliežu ceļu. Ieēd puslidz gatavas brūklenes, kuras ļoti garšīgas. Tāpat, ejot pa ceļu, apcietinātie ēd zāli, zirgu skābenes, vai izēstas zirņu pākstis — visu ķer un ēd. Nedomāju, ka lopi tā ķera un ēda visu, kas pagadās, kā šeit to dara cilvēki.

5. augusts. Biju ambulancē, jo nejūtos vesels. Taču stacionārā nevēlos iet, jo, tur guļot, vēl sliktāk paliek. Pēcpusdienā sastapos ar Upenieku no Jēkabpils Ozoliem.

14. augusts. Paiet 26 mēneši, kopš kritu varmāku rokās. Ejot uz darbu, apmācies rīts. Nāk prātā jaukie rīti dzimtenē, kad tuvojās jau rudens un dzirdamas kuļmašinas kulšanas skaņas. Viss tas ir atmiņā. Šeit tikai dzirdama

meža drūmā šalkšana un sargu kļiedzieni, vai kāda ne-
jauka brigadierā vai desmitnieka lamas. Šodien miris
Cirņiks no Daugavpils ar caureju. (Cirņiks Aleksandrs,
dz. 40 g. v. Arest. Daugavpili, Avotu ielā 4. TNA-
20441/2). Dabūju zināt, ka mans lēģera draugs **Jēkabs
Grunde** esot dzīvs un tagad atrodoties šeit — 4. lēģerī.

24. augusts. Redzēju dzērves aizlidojam. Viens no
latviešiem — **Kauliņš Miķelis** no Liepājas apr. bija ie-
snaudies, un, kad pamodās, sāka runāt, ka visus atbrīvos
un visi brauks no šejienes projām. No viņa runas pacilāts
garastāvoklis. (Miķelis Kauliņš, dz. 1902.30.01. Arest.
Rucavas pag. Kauliņos. TNA-15125/2). Agronomu **Gar-
rozu** pārvietoja uz 13. stacionāru. Bija patīkams cilvēks,
ar ko parunāt. Stacionārā no latviešiem vēl ir **Kārlis Ba-
lodis** no Kramiņu pag. Ķalna Saušiem Tukuma apr. (Dz.
1880. Arest. Tukuma apr. TNA-29803/2).

30. augusts. **Jaunarājs**, Rīgas iec. policijas uzraugs,
stacionārā izpilda temperatūras mērīšanas. Kļīst baumas,
ka no šejienes visus projām sūtīšot un šeit novietošot
gūstekņus. Tāpēc tik lielā mērā notiek aktēšana.

7. septembris. Jāni Jaunarāju nomainīja no sanitārā
amata. Ielika krievu **Birikovu**.

9. septembris. Itālija kapitulējusi. Sākam saprast, ka,
arī karam beidzoties, ieslodzīto stāvoklis paliks tāds pats.
Vai tiešām Krievija uz visiem laikiem paliks par lēģeru
zemi?

Stradiņš Artūrs, dz. 1901.20.03. Miris 1952.24.03. Ap-
glabāts Sibīrijā — Početas kapsētā. Dienasgrāmatu sa-
glabājis **Voldemārs Daukste**.

REPRESĒTIE AIZSARGI

Ābelīte Alberts. 19. **AAP** eskadrona kom-ris. Dz. 1894.
28.10. Arestēts Augstkalnes pag. Lielmakaišos. 1941.14.06.
TNA-9842/2.

Āboliņš Konstantīns. 5. **RAP** Ogres nod. aizsargs. Dz.
1901. g. Ogres pagastā. Zemkopis. Dzīvoja Ogres Elpiņos.
1944. g. vasarā devās uz rietumiem, bet tika ar varu at-
vests no krievu zonas Vācijā uz okupēto Latviju. 1949. g.
izsūtīts uz Tomskas apgabalu. Atgriezās Latvijā 1958. g.
Miris 1973. g. 1949.25.03. izsūtīta arī ģimene: sieva **Lidija**,
dēli **Vilnis**, **Ludis**, **Jānis** un meitas **Vija** un **Aija**. Arī ģi-

mene atgriezās Latvijā. (Liecību devusi vedekla J. Āboliņa).

Aigars Jānis. 17. RAP nekustamā īpašuma pārzinis. Iecelts 1939. g. Arestēts 1941.14.06. Rēzeknē, Sporta ielā 17. TNA-2763/2. Izsūtīta arī sieva **Austra**, dz. 1904. g. TNA-2764/2. Meita **Aina-Ingrīda**, dz. 1937. g. Dēls **Normunds**, dz. 1933. g. oktobrī.

Akots (Freidenfelds) Paulis. 5. RAP sakaru bat. 4. rotas kom-ris. Arestēts 1941.14.06. TNA-2751/3.

Alksnītis Hermanis. 6. AAP Sieksātes nod. aizsargs. Arestēts Bākūžos. TNA-21476/2. Izvesta arī sieva **Anete**, dz. 1902.30.07. TNA-21475/2.

Alksnis Antons. 6. AAP 5. rotas kom-ris. Iecelts 1938. g. maijā. Arestēts 1941.14.06. Sakas pasta namā. TNA-2739/3.

Alksnis Arnolds. 8. VAP Rozēnu nod. aizsargs. 1941. g. nošauts. (av. Tālava-41-14.08).

Alksnis Oļģerts. 5. RAP Ogres nod. gr. kom-ris. No 1935. g. 25. marta. Arestēts 1941.14.06. Ogrē, Daugavpils 1. TNA-5628/3.

Ampermanis Jānis. 7. VAP 3. rotas kom-ris. LAO no 1920. gada. Dz. 1889.18.01. Kārķu Zīguros. Tēvs — lauksaimnieks. 1941.14.06. arestēts Kārķu Irbītēs. TNA-9816/2. Piedalījies Latvijas proklamēšanā. Brīvprātīgi iestājies Kalpaka bat. studentu rot. Bijis Veckārķu pag. valdes un pag. pr-dis. Apbalvots ar TZO; ANK; Atbrīvošanas cīņu zīmēm.

Andersons Alfrēds-Johans. 7. VAP sporta kluba valdes loc. No 1939. g. 10. aug. Dz. 1895.2.04. 1941.14.06. apcietināts Valkā, Tālavas 50. TNA-15794/2.

Andersons Nikolajs. 7. VAP vada kom-ris. Dz. 1901. 9.08. Valmieras apr. Lādes Laužās. Piedalījies brīvības cīņās. Beidzis karaskolu. 1920. g. dienējis Latgales part. pulkā. LA leitnants. 1940. gadā ievēlēts AP goda tiesā. 1941. gadā čeka apcietināja, bet nervu ārsts atzina par slimu...

Andreika Krišjānis. 13. BAP Codes nod. pr-ks. Iecelts 1926. g. Dz. 1889.2.08. Apcietināts 1941.14.06. Bauskas Virsaišos. TNA-2332/2.

Anerauds Eduards-Verners. 19. AAP 2. rotas kom-ris. Iecelts 1939. g. Apcietināts 1941.14.06. Kacēnos. TNA-2726/3.

Anerauds Oskars. 7. VAP Ziemeru nod. pr-ks. Dzimis 1899. g. Arestēts 1941.14.06. Ziemeru Aneraudos. TNA-

2725/2. Arestēta arī ģimene: s. **Zenta** (dz. **Ķere**), dz. 1913. g. TNA-2724/2. Tēvs **Jānis** — 80 g. v. TNA-2727/2. Meitas: **Gita**, dz. 1936. g. **Gaida**, dz. 1938. g. **Anna**, dz. 1939. g. **Dēls Jānis**, dz. 1940. g.

Arājs Arvīds Mārtiņš. 13. BAP Bruknas n. pr-ks. Dz. 1910.23.09. Krejotavas vad. Arestēts. 1941.14.06. Bruknas Bruņiniekos. TNA-5544/2. Izv. arī s. **Mirdza**, dz. 1915.7.06. TNA-5542/2, un dēls — 4 mēneši vecs.

Apšenieks Jāzepts. 13. BAP Vecsaules n. aizs. Amatnieks. Dzīv. Vecsaules Zeltiņos. Arestēts Baigajā gadā.

Arkliņš Valdemārs. 4. JAP Ābeļu n. pr-ks. Dzīv. Jēkabpilī, Brīvības ielā. 1941. g. noslepkavots.

Arkmanis Vilis. AAP brīva līguma noliktavas pārzinis. Dz. 1903.9.09. Rīgā. Apb. ar medaļu «Par centību» — 1936. g. Pazudis bez vēsts 1940/41. g. (av. Tēvija 41-11.07.)

Atmats Alfrēds. 15. LAP rot. kom-ris. Dz. 1896.16.08. Vainodes pag. Tēvs **Jānis** — zemkopis. Māte — **Ilze**. Piedalījies brīvības cīņās. Apb. ar TZO un VO. Arestēts 1941.14.06. Medzes Gobzemjos. TNA-16743/2. Izs. arī s. **Betija**, dz. 1899. g. TNA-16744/2; meita **Velta**, dz. 1919. g. TNA-16745/2.

Audze Aleksandrs. 2. VAP jūras rt. k-ris. Izs. 1941. g. (sk. 1. sēj. 382. l. p.)

Aufmanis Zanis. 16. JAP 2. bat. k-ris 1929. gadā. Dz. 1885. g. Arestēts 1941. g. 15.06. Lielvircavas Vidus Kutēnos. TNA-9790/2. Izs. arī s. **Zigrīda**, dz. 1907. g. TNA-9789/2; **Aufmanis Anna**, dz. 1889.22.12. No Vircavas Dzirnavu Kutēniem. TNA-25318/2. Un **Aufmanis Valdemārs Otto**, dz. 1882.19.07. TNA-25319/2.

Augstkājis Jānis. 13. BAP Zālītes n. pr-ks. Zemkopis. Arestēts 1941.14.06. Zālītes Kalna Ķužos. TNA-16748/2. Arest. arī ģimene: s. **Marija**, dz. 1910.21.02. TNA-16747/2. **Augstkājis Dore**, dz. 1872.17.02. TNA-16746/2.

Augusts Mārtiņš. 13. BAP Bārbeles nod. aizsargs. Dz. 1901.23.01. Arestēts 1941. g. Bārbeles Grāvīšos. TNA-15807/2. Miris Sibīrijā 1942. g. Represēta ģimene s. **Alise Zelma**, dz. 1908.23.03.

Auniņš Anatolijs. 13. BAP Ķīmiskā dienesta vadītājs. 1940. g. sākumā ievēlēts pulka goda tiesā. Arestēts 1941. g. Bauskā, Vienības 65. TNA-5509/3.

Auns Fricis. 11. TAP aizsargu virsnieks. Dz. 1911.18.01. Arestēts 1941. g. Zemītes pag. Valmaņos. TNA-14708/2. Izv. ģimene: tēvs **Jānis**, dz. 1888.2.01. TNA-14709/2; sieva

Šarlote Lida, dz. 1908.5.04. TNA-14712/2; māte **Late**, dz. 1890.19.05. TNA-14711/2.

Austrums (agrāk **Ausmanis**) **Jānis Augusts**. 6. **AAP** kom-ris. Dz. 1896.27.08. Mazsalacas pag. Arestēts Liepājā, Dārzu 13. 1941.14.06. TNA-11846/3. Dienējis LA. Bijis arī 15. **LAP** k-ra palīgs. 1932. g. iecelts par Jēkabpils apr. pr-ku. Arī 4. **JAP** k-ris. 1934. g. iec. par Jelgavas apr. pr-ku. Arī 16. **JAP** k-ris. Apb. ar TZO; VO; ANK un vairākiem ārzemju ordeņiem. Bijis aizsargu štāba administratīvās daļas sakaru k-ris. (Arhīva L. Nr. 32822. VDK.)

Auškāps Jūlijs. **AO** biedrs. Dz. 1884. g. Izglītības ministrs. Arestēts 1941. g. Cēsis. Sverdlovskā **nošauts** — 1942.3.08. (sk. 1. sēj. 87. l. p.)

Avens Antons. **AAP** šoferis. **AO** no 1933. gada. Arestēts 1941.14.06. TNA-2669/4.

Avens Boriss. **AAP** noliktavas pārzinis kopš 1937. gada. 1939. g. izcīnījis Valsts Prezidenta krūšu nozīmi «Labākajam aizsargu pulka šāvējam». Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Buļļu 64-2. TNA-2668/2.

Anšmits Jānis. 16. **JAP** kom-ris; 10. **CAP** kom-ris (1925/26. gados.) Dz. 1892.24.01. No Alojas pag. 1941. g. **nošauts** **RCC**. **RKOK**. Apbalvots arī ar TZO un ANK. VO un vairākiem ārzemju ordeņiem. Piedalījies komunistu spiegu un teroristu Dzeņa un Blūma bandu likvidēšanā Jelgavas apr. Bijis politpārvaldes darbinieks — sevišķa uzdevuma ierēdnis. TNA-SL. (sk. 1. sēj. 281. l. p. — deportētie kapteiņi).

Antēns Pēteris. 8. **VAP** Kauguru nod. sporta pulc. vadītājs. 35 g. vecs. LA leitnants. Nonāvēts 1942. g. Sibīrijā.

Antēns Paulis. 8. **VAP** Kauguru nod. aizsargs. Dz. 1904. g. Valmieras apr. Kauguru pag. Arestēts un tiesāts 1948. g. Sods — 25 gadi. Apsūdzībā minēts: «par darbību aizsargos». (sk. Antēna liecību 2. sējumā).

Aparnieks Artūrs. 18. **DAP** 3. bat. k-ris. Dz. 1896.25.02. LA pulk. ltn. Arestēts 1940.20.08 (sk 1. sējumā 265. l. p.)

Apinis Jānis. 10. **CAP** Kārļu nod. pr-ks. Dz. 1895. g. Cēsu apr. Kārļu pag. Dzīv. Kārļu Kājiņās. 1941. g. aktīvizējis partizānu darbību, pieņēmis jaunus biedrus. Organizējis kara objektu apsardzi. 1944.7.10. arestējusi pretizlūkošanas nodaļa **SMERŠ**. 1944. nov. tiesājis 3. Baltijas kara apg. trib. Pants — 58-1a. Sods — 10 g. un 5 bez ties. 1946. g. 4.02. miris ieslodzījumā.

Aplociņš Hermanis. 15. LAP Liepājas bat. motociklu rot. vada k-ris. Gleznotājs. Dz. 1891.5.04. Jaunpiebalgas Mežakrāgos. Piedalījies brīvības cīņās. Aizsargs no 1928. gada. Apb. ar TZO. Izsūtīts 1941.14.06. no Grobiņas Aplociņiem. TNA-13366/2. Bijis Vjatlaga nometnēs 1941/42. gados. Izsūtīta arī s. **Emīlija**, dz. 1892. g. TNA-13365/2 (sk. Stradiņa liecību 2. sēj.)

Apsītis Kārlis. 8. VAP rotas kom-ris. Dz. 1889.20.07. Vecates Strazdiņos. Tēvs Gusts — lauks. Māte Anna. Apb. ar TZO; Akr. Arestēts Rīgā, Meža prosp. 80. 1941. 14.06. TNA-5551/2. Izsūtīta arī s. **Otilija**, dz. 1890.1.06. TNA-5547/3, meita **Elionora-Silvija**, 16 g. veca, dēls **Viktors-Gunārs** 9 g. v.

Apsītis Hermanis. Aizsargu štāba tieslietu pārzinis. Dz. 1893.19.11. Naukšēnu Jēčos. Piedalījies brīvības cīņās. Atvaļināts kapteinis. 1934. g. — tieslietu ministrs. Viņa laikā izdots Civillikums. Uzcelta Tiesu pils. Apb. ar TZO; Akr; Igaunijas Ērgļu ord. 1. šķ. un Zviedrijas Ziemeļzvaigznes ord. 1. šķ.

Apšvalks Arvīds. Dz. AP bataljona adjutants Daugavpilī. Dz. 1901.30.08. Dzīvojis Daugavpilī, Jātnieku 38-1. Izvests 1941. g. TNA-14697/2. Izvesta arī s. **Erna** un meita **Aina**. Dēls Imants izbēdzis un dzīvo Austrālijā, Sidnejā. Arvīds Apšvalks miris Sibīrijas nometnē.

Ārents Valdis. 13. BAP Mežotnes n. vada k-ris līdz likvidācijai 1940. g. Zemkopis. Dzīv. Mežotnes Mazzeltiņos. Dz. 1900. g. Arestēts 1940/41. g. TNA-33/2. Arī **Ārents Milda**, dz. 1919.22.09. TNA-23334/2.

Arbuzovs Vasilījs. 19. AAP Linavas nod. pr-ks. Dz. 1883.2.05. Arestēts 1941.14.06. Linavas Plūdiņos. TNA-28800/3.

Avotiņš Eduards. 5. RAP jūras rotas grupas k-ris no 1935. g. 25. marta. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Brīvzemnieka 20-7. TNA-5494/4.

Avotiņš Jānis. 13. BAP Bārbales nod. aizsargs. Dz. 1891.11.06. Arestēts 1941.14.06. Bārbales Rimžēnos. TNA-15810/3. Sibīrijā miris.

Avotiņš Jānis. 9. MAP Medzūlas pag. aizsargs. AO sastāvējis kopš 1931. g. Dz. 1906. g. Madonas apr. Dzīv. Medzūlas pag. Čaksteros. 1941. g. sastāvēja paš aizsargos. 1944. g. piedalījās apspriedē par cīņu SA aizmugurē. 1945. g. 18. dec. apcietina VDTK. Pants 8-1a. Sods — 15 gadi un 5 bez tiesībām. (L. Nr. 15343.)

Avots Kārlis 16. JAP Vilces jātn. k-ris.

Avots Kārlis (agrāk **Viterungs**) 16. JAP Vilces nod. jātn. k-ris. Zemkopis. Arestēts 1941.14.06. Vilces Klētniekos. TNA-2/2. Arestēta arī s. **Lizete**, dz. 1903. g. TNA-1/2; dēli: **Jānis**, dz. 1931. g. **Ivars**, dz. 1938. g. Avots Kārlis bijis Vjatkas noņemtnēs. Miris Vjatkas lēģerī 1942. g. (Avota Ulda liecība).

Arājs Jānis. 6. AAP Cīravas nod. aizsargs. Bijis arī pag. sekretārs. Dz. 1893. g. Vācu laikā apsargājis aerodromu. Pēc 2. PK represēts. Atgriezies Latvijā. Miris 1963. g. (av. liecina mazmeita).

Bajārs Voldemārs. 7. VAP Blomes n. aizs. Dz. 1907. g. Valkas apr. Blomes pag. Pēc Pad. Sav. iebrukuma Latvijā iesaistās pretestības kustībā. Piedalās partizānu darbībā, kas vērsta pret okupācijas režīmu. 1944.7.10. arestē SMERŠ. Kara tribunāls notiesā pēc panta 58-1a — sods 20 gadi.

Bakāns Aleksandrs. 5. RAP adjutants — 1935. gadā. Arestēts 1941.14.06. TNA-6128/3.

Bāliņš Dāvids. 5. RAP. 1940. g. janv. ievēlēts revīzijas komisijā un goda tiesā. 1939. g. bijis **CAP** Priekuļu aizs. nod. pr-ks. Arestēts 1941. g. Priekuļu Rasmatos. TNA-6119/3.

Balodis Emīls. 13. BAP štāba rotas k-ris. Arestēts 1941.14.06. Bauskā, Uzvaras 5. TNA-6109/2. Dz. 1906. 20.09.

Balodis Jānis. Aizsargu goda šefs. LA ģenerālis. Dz. 1881.20.02. Trikātas Vēžniekos. 1940. deportēts. (sk. 1. sēj. Represētie ģenerāļi — 250. l. p.)

Balodis Jānis. 12. IAP Gārsenes pag. nod. pr-ks. 1941. g. komunistu nomocīts. Apglabāts Gārsenes (Asares) pag. kapos 1941. g. 22. jūnijā.

Balodis Kārlis. 5. RAP Lauberes pag. aizsargs. Dz. 1905. g. Rīgas apr. Bijis Lauberes pag. «Vanagu» māju saimnieks. 1941. g. jūnijā iesaistījies bruņotā mežubraļu grupā, piedalījies Lauberes pag. valdes nama ieņemšanā un apsargāšanā. 1942—43. g. atjaunojis darbību aizsargos. 1943. g. augustā piedalījies tīrīšanas operācijās mežos, kuru rezultātā divi boļševiku izplētnu lēcēji iznīcināti, bet viens ievainots un sagūstīts. 1944. g. 26. aug. iesaistīts ģenerāļa J. Kureļa komandētajā vienībā un divas nedēļas apmācījies militārajā nometnē Skrīveros. Pēc tam ieskaitīts Kureļa vienības rezerves grupā. 1945.13.01. apcietina SMERŠ. 3. Baltijas kara tribunāls 1945.7.03. viņam piespriedis nāves sodu nošaujot. Nāves sods tika noņemts ar 20 gadiem katorgas darbos un tiesību atņemšanu uz 5 gadiem. Ieslodzījumā bijis Noriļskā, kur miris 1945.25.06. (L. Nr. 28522).

Balodis Mārtiņš. 13. BAP ritenbrauc. rotas 3. v. k-ris. Dz. 1905.6.05. 1941. g. arestēts Stelpes Vizbuļos. TNA-18707/2.

Balodis Osvalds. 4. JAP Zasas jātnieku n. pr-ks. Dz. 1905. g. 1938.15.05. apb. ar ANK. Arestēts 1941.14.06. Zasas Voičukos. TNA-25993/2.

Balodis Voldemārs. Dz. AP Visagala nod. aizsargs. Zemkopis. Arestēts 1941. g. Bijis Pečoras lēģeros. Miris 1970. g.

Baranovskis Jāzevs. 17. RAP bat. k-ris. Dz. 1895.29.10. Bērzpils pag. Tēvs Matīss — zemkopis; m. Antoņina; s. Marija. Bijis Rēzeknes apr. 5. iec. policijas pr-ks. Aizsargs kopš 1921. g. Apb. ar TZO. 1937. g. ievēlēts AP goda tiesā un palīdzības fonda komisijā. Arestēts 1941. g. Rēzeknē, Dārza 50a. TNA-24710/3.

Barons Rūdolfs. 10. CAP Sērmūkšu nod. pr-ks. Dz. 1903.28.10. Arestēts Sērmūkšu Vanagos. TNA-14741/2. Izvesta māte **Emma**, dz. 1875.28.05. TNA-14739/2; māsa **Matilde**, dz. 1888.19.07. TNA-14740/2. Tiesāts 1942.27.06. Pants — 58-4; 13; Ieslodzījumā Sverdlovskas cietumā. **Nošauts** 1942.29.09. (av. — M. Atgāža liecība).

Bārs Edmunds. 16. JAP aizsargu nod. vadītājs 1919. g. Dz. 1881.12.11. Dzīv. Glūdas Kājniekos. 1919. g. bijis Jelgavas aizs. pr. 1940. g. bijis Jelgavā svarīgu lietu izmekl. tiesnesis. Arestēts 1941.14.06. TNA-12042/2. Arestēta arī s. **Beatrise**, dz. 1891.26.06 TNA-12043/2; meita **Dagmāra**, dz. 1924.20.02.

Baumanis Arnolds. 5. RAP (AAP) aizsargs, vada k-ris no 1935. g. Dz. 1901.3.05. Dzīv. Rīgā, Indrānu 1-3. Arestēts 1940/41. g. Bijis RCC. TNA-6053/3. (av. Tēvija 41-17.07.)

Baumanis Georgs. 11. TAP jātnieku esk. k-ris. Dz. 1891.1.05. Ilūkstes apr. Varnovicu muižā. LĀ kapteinis. 1918. g. pavasarī slepeni no lieliniekiem pārnācis uz Latviju. Brīvpr. iest. LĀ. Uzņēmies 1. Latvijas jātn. eskadr. formēšanu. Iestājies Kalpaka bat. jātnieku nod. Vēlāk dienējis policijā. Bijis Ventspils un Tukuma apr. polic. iec. pr-ks. Arestēts Tukumā, Harmonijas ielā 8. 1941. gadā. TNA-29285/3. Apb. ar LKO un ANK. (sk. 1. sēj. 282. l. p.)

Baumanis Alfrēds. AAP aizsargs — lidotājs. 1939. g. beidzis Aizsargu lidotāju skolas teorētisko kursu. Apcietināts pēc 2. PK. Sods — 25 gadi. (sk. 1. sēj. 177. l. p.)

Baušķis Kārlis. 5. RAP Salas pag. n. aizs. 1941. g. jūnijā apcietināts Salas pag. Lapmežciema skolā. **Nošauts** RCC. TNA-SL.

Baumanis. Liecina dēls Alfrēds Baumanis: «Tēvs AA lidotājs — vada k-ris. 1924. g. piedalās sacīkstēs grieķu-romiešu cīņā. Arestēts 1940. g. Miris Karagandas nometnēs 1942. g. (sk. 1. sēj. A. Baumaņa liecību — 177. l. p.)

Bērziņš Alfrēds. AO augstākais vadītājs. Dz. 1899. 21.10. Valkas apr. Kārķu pag. Liesumos. Bērziņš no okupantu aresta izvairījās. 1940. g. aizbēg caur Somiju uz ārzemēm. 1926. g. bijis AO instruktors. Vēlāk ārējās informācijas pr-ks. 1936. g. ir Sabiedrisko lietu ministrs. Pēc aizbēgšanas uz ārzemēm Berlīnē Bērziņu apcietina Gestapo. Atbrīvots 1943. g. Miris 1977. g. 30.11. Ņujorkā.

Bēdelis Jānis. 9. MAP Vecgulbenes n. p-rks — 1938. gadā. Apbalvots ar medāli «Par centību». Arestēts 1941. 14.06. Vecgulbenes Upīšos. TNA-18714/2.

Bergholcs Mārtiņš. 15. LAP štāba bat. saimn. pr-ks. Dz. 1899.26.12. Bijis arī 15. LAP sakaru rotas k-ris. Arestēts 1941.14.06. Vecpils Līņos. TNA-24232/2.

Bergmanis Jānis. 5. RAP aizsargs. 58 g. vecs. Apcietināts 1941. g. 26. jūnijā. Nošauts RCC. TNA-SL.

Bergs Juris. 6. AAP Sieksātes nod. aizsargs. Dz. 1905. 18.12. 1935. g. saņēmis pateicību par jūras aviācijas apsardzi un palīdzību lidotājiem. Arestēts 1941. g. 14.06. Sieksātes Porīnos. TNA-21491/2.

Bergs Rūdolfs. 14. KAP ritenbraucēju rot. gr. k-ris. 1937. g. 29.08. ieguva balvu rit. br. sacīkstēs. Arestēts 1941.14.06. Skrundas Zanbergos. TNA-28364/2.

Bertaitis. 11. TAP Auces n. pr-ks. 1941. g. deportēta **Bertaitis Milda**, dz. 1906.25.11. no Auces, Pils ielas 19. TNA-13430/2, kopā ar dēlu **Ati**, dz. 1941. g.

Bethers Pāvils. 13. BAP Jaunsaules n. pr-ks. Dzīv. Jaunsaules pag. namā. 1941. g. izsūtīts. TNA-9948/2. Arestēta arī **Bethere Vera** 85 g. vecumā. TNA-9947/2. Bethers Pāvils bijis apt. 41 g. vecs. Deportēts arī dēls 12 g. vecs.

Beikmanis Kārlis. 7. VAP Vijciema n. aizs. Dz. 1887. g. Valkas apr. Dzīv. Vijciema pag. Bajāros. Aizsargu org. sastāvējis no 1920.—40. g. 1941. g. — pašaizsardzības grupā. 1943. g. sastāvējis 2. PK aizs. org. Arestēts 1945. 23.02. IeTk. Pants — 58-1a; 11. Sods 10 g. un 5 g. bez ties. Ieslodzīts Kazahijas PSR Stepes nometnē. 1950. g. 6.10. nometnē miris.

Bēka Vilis. 13. BAP Paņemūnes nod. aizs. Zemkopis. Dzīv. Krēsliņos. Arestēts no pad. v.

Bekmanis Jānis. 15. LAP un **6. AAP** k-ris. Dz. 1893. 15.03. Kandavas pag. 1938. g. bijis **15. LAP** k-ra palīgs. Apb. ar LKO; 3ZO; VO ANK. Apcietināts 1941. g. Noslepkavots Liepājas kara ostā. (sk. 1. sēj. 265. l. p. repr. pulkv. lnt.)

Bergs (Berķis) Eduards Artūrs. 8. VAP Limbažu n. aizs. Dz. 1913.12.11. Limbažos. Dzīv. Rīgā, Ilģuciema ielā 20-4. 1941. g. sadarbojies ar org. «Tēvijas sargi». Arestēts 1941. gadā. Tiesāts 1941. g. 10.03. Apsūdzībā: 58-1a; 58-2; 58-4; 58-10; 58-11, 182. panti. Piespriests nāves sods. **Nošauts** 1941. g. 9.12. Astrahaņā. TNA-5991/3. Lietas Nr. 1475.

Berķis Kārlis. 13. BAP k-ris. Dz. 1883.4.01. Ceraukstes pag. 1923. g. bijis Bauskas apr. pr-ks. Piedalījies 1. pasaules karā str. pulkos no 1916. gada. No pad. varas pats nav represēts. Izsūtīta ģimene 1941.14.06. Sieva **Naumova Marija**. Berķis Kārlis apb. ar LKO. LA no 1921. gada.

Bertuss Eduards. Dz. AP aizsargs. Dz. 1903. g. Arestēts 1941. g. Rīgā, Brīvības 163-18. TNA-2977/2. Arestēta arī s. **Kristīne** — Dz. AP aizsardze. (av. Tēviņa — 41.-22.07.)

Bērziņš Eduards. 11. TAP Smārdes nod. aizsargs. Arestēts Smārdes Stučos 1941. g. TNA-2966/2. Arest. arī tēvs **Eduards**, dz. 1877.30.05. TNA-2965/2. (av. Tukuma ziņas — 41. g.)

Bērziņš Jānis Voldemārs. 13. BAP Jaunsaules n. fiz. audz. vadītājs 1940. g. Dzīv. Jaunsaules pag. namā. Padomju vara arestējusi.

Bērziņš Kārlis. 7. VAP. 12. AP Ilūkstes AP k-ris. Dz. 1901.6.12. Ternejas pag. Valmieras apr. No 1925. g. sastāvējis AO, 1937. g. iecelts par **12. JAP** k-ri un aprīnķa pr-ku. Bijis arī Valkas un Ilūkstes apr. pr-ks. Apb. ar TZO un ANK. Arestēts 1941. g. Ternejas Līdumos. TNA-15833/3. Strādājis arī policijā un bijis robežapgabala pr-ks.

Bērziņš Ludvigs. 13. BAP Mežotnes n. pr-ks. Dz. 1895. 29.07. Bauskas apr. Dzīv. Mežotnes pag. Vindedžos. Zemkopis. 1919. g. cīnījies pret SA. No 1921. g. sast. AO. 1941.22.03. arestē IeTK. Piespriests 58-4; 58-13. pantī. Nāvēssods. Ieslodzīts līdz 1942.30.04., kad Novosibirskā nošauts. TNA-5942/3. Lietas Nr. 7461.

Biedriņš Roberts. 5. RAP adjutants. Dz. 1898. g. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Artilērijas 53-18. Izsūtīta **Biedriņa Nora**, dz. 1902. g. TNA-2943/2; meita **Velta** 15 g. p. Dēls **Tālrīts** 14 g. v.

Bielais Oskars. Bijis Aizsargu komandējošā sastāvā. Arestēts 1941.14.06. Nometnē miris. (Friča Veinberga liecība).

Bibers Mārtiņš. 7. VAP Padedzes n. aizs. Arestēts 1941.14.06. Padedzes Poļikavās. TNA-16790/2.

Bika P. 9. MAP Lazdonas n. aizs. 1941. g. arestēts, bet izbēdzis. (av. Tālavietis — 41. g.)

Bilmanis Alfrēds Fricis. 16. JAP k-ra pal. Dz. 1897. g. LA kapteinis. (sk. 1. sēj. 283. 1. p.) Dzīv. Jelgavā, Ūdensvada ielā 1.—2. Apcietināts 1941. g. Nogalināts RCC. TNA-

5897/2 TNA-SL; LD. Citur versija, ka izvests uz Sibīriju un tur miris.

Bīnavs Fricis. II. TAP Lestenes n. gr. k-ris. Arestēts 1941. g. Zemītes pag. Bangās. TNA-16800/2. Izvesta arī s. Lilija Leontīne, dz. 1906.10.12.; meita **Milda Irēna**, dz. 1930. g.; Dēls Ilmārs, dz. 1935. g.

Birkis Hugo, 9. MAP Lubejas n. pr-ks. Dz. 1910. g. Dzīv. Lubejas Jaunuzemes. Arestēts 1941. g. TNA-2929/2. (av. Tālavietis — 41. g.)

Birnbaums Jānis. 19. AAP Balvu n. pr-ks. Iecelts 1924. g. Arestēts 1941.14.06. Balvu Stepugabalos. TNA-5884/3.

Birzulis Indriķis. 7. VAP Trapenes nod. aizsargs. Lauksaimnieks. Tirgotājs. Dz. 1907. g. Sastāvējis LNL. Arestēts 1941. gadā. Tiesāts Astrahaņā 1941.22.10. Piespriests nāves sods. Dzīv. Trapenes Kristiņos. TNA-2923/3. 1941.14.06. izsūtīta ģimene s. **Paulīne** dz. 1880. g. TNA-2917/2; dēls **Jānis 3** g. v.Meita **Māra 1**. g. vecumā.

Bīte Pēteris. 10. CAP Jaunpiebalgas n. aizsargs. 1944. g. nacionālais partizāns. — J. Rusova grupā. Kopā ar dēlu cīnījies pret komunistiem līdz 1949. g. maijam. Tad apcietināts. Notiesāts. No Sibīrijas atgriezies Latvijā 1956. g.

Bitmanis Eduards. 8. VAP Rozēnu n. aizs. 1941. g. nošauts. (SA daļas.) (av. Tālavietis — 41. g. 14.08.)

Blanka Arvīds. 10. CAP k-ris 1939. gadā. 1926. g. bijis **7. VAP** k-ra pal. — instruktors. 1931. g. Madonas apr. 1. iec. policijas pr-ks. **9. MAP** 1. bat. k-ris. 1935. g. Bauskas apr. pr-ks. **13. BAP** k-ris. 1935. g. iecelts par Rīgas prefekta palīgu. Dz. 1891.22.07. Burtnieku pag. Apb. ar TZO; VO; ANK; 1940. g. apcietināts. Pazudis bez vēsts. TNA-11983/2. Izvesta s. **Elizabete**. LA kapteinis. (sk. 1. sēj. 301. l. p.) Bijis Kalpaka bat. 1923. g. iestājies robežpolicijas dienestā. Valkas apr. post. pr-ks.

Blāķis Jānis. 12. IAP Raudas n. aizs. Kora diriģents. Arestēts 1941. g. Raudas pamatskolā. TNA-5872/2. Bijis Vjatlagā. Nometinājumā — Kransnojarskas novadā. (sk. 1. sēj. Dz. Blāķes liecība. 183. l. p.)

Blumbergs Ernests. Aizsargu komandējošā sastāvā. Dz. 1885.20.06. Vecmoku pag. Bijis inženieris, agronoms, Tukumā virsmežzinis. Tēvs Jānis — lauksaimnieks, m. Katrīna. Apb. ar TZO. Arestēts 1941.14.06. Tukumā, Rīgas 7b. TNA-17571/2 Izsūtīta arī s. **Emīlija**, dz. 1901.16.07. TNA-17570/2.

Blūms Paulis. 16. JAP bat. k-ris. Dz. 1890.27.09. Smiltenes Spreņos. Piedalījies brīv. cīņās Kalpaka bat. Apb. ar LKO un VO. Arestēts 1940.11.11. Jelgavā. 1941. g. 8. novembrī notiesāts: 58-4 (palīdzība starptautiskai buržuāzijai) — Nošaušana. Ieslodzījumā atradās LPSR IeTK cietumā Nr. 6 Jelgavā un PSRS IeTK Rietumu Sibīrijas apg. Novosibirskā cietumā NR. 1. Lieta Ckalovā — arhivā. Ziņas par sprieduma izpildišanu nav.

Boķis Artūrs. 13. BAP 3. bat. fiz. audz. vadītājs. Dz. 1914.16.08. Arestēts 1941.14.06. Bauskā, Kalēju 8—1. TNA-16814/3.

Modris Zichmanis Liepājā

AIZSARGU NACIONĀLPARTIZĀNI

1941. gada jūnijs. Jāņi pagājuši klusi, jo sācies karš. No Annas Brigaderes pamatskolas izvestas ģimenes: pagasta vecākā un dzirnavnieka Mituļa. Aizsargu nodaļas komandieris izvešanas dienā paglābies. Izved sievu un bērnus. Žanis Butkuss kara sākumā sazvanās ar Tērvetes aizsargiem. It drīz Izpildu komiteju pamet pēdējie Staļina kalpi. Kāds paziņo, ka caur Penkuli atkāpjas sarkanarmijas rota Jelgavas virzienā. Butkuss izziņo trauksmi, nolēmj krievus sagaidīt šoseju krustojumā pie Kroņauces, kas atrodas 10 km. atstatu no Penkules. Pēc AO likvidēšanas ne jau visi aizsargi bij ieročus nodevuši... Pusstundas laikā pie Kroņauces pienotavas sapulcējās astoņi aizsargi. Septiņi ar karabīnēm, viens ar patšauteni un daļa no tiem ieņēma pozīcijas labajā flangā. Kreiso flangu noslēdz dzirnavu ezers. Ezera galā pie slūžām ir maģistra Kārļa Pēkšēna divstāvu aptieka, vairāki aizsargi izvietojas tās bēniņos, izņem jūmtā pa dakstiņam. Aizsargu pozīcijas ir stratēģiski ideālas. Lai ienaidnieks sasniegtu krustojumu, tam jāpārvar 300 m. plašs klajums starp aizsargu pozīcijām un Rubeņu mājām šosejas malā. Vienīgā atkāpšanās iespēja krieviem ir labā flanga apiešana pār Dobeles šoseju. Pret šo vietu ir vērsta patšautene. Kad sarkanarmieši pienākuši uz 150 soļiem, aizsargi atklāj uguni. Tā izrauj no ienaidnieka rindām ievērojamu daļu kritušo un ievainoto.

Kāds krievu kareivis nošauj savu politruku. Otrs politruks arī kritis. Rota padodas gūstā. Krievu zaudējumos

ir 11 kritušie, apmēram tikpat ievainoto. Aizsargu rokās nonāk bagātīgas trofejas. Nu ir iespējams apbruņot visu nodaļu. Vēlāk aizsargu partizāni atbruņo vēl divas apmēros mazākas bēgošo krievu daļas. Tagad aizsargi ir mobili, jo to rīcībā ir autobuss un kravas mašīna. Kāda bēgošo SA grupa atšaudīdamās atkāpjas, nākdama no Apguldes stacijas un virzās uz Lietuvas pierobežu. Tos sāk vajāt Tērvetes nodaļa. Krievi nokļūst slazdā starp Kroņauces ezeru un Auces upes sēri. Iebrižuši līdz kaklam ūdenī, tie sāk Vecupē stigt. Kad partizāni tiem šauj pāri galvām, krievi sāk nākt ārā un padodas.

Kroņauces kaujā piedalījās **Žanis Butkuss**, kalējs **Kozlovskis**, **Roberts Jansons**, **Gailis**, **Roberts Zichmanis** un vēl trīs aizsargi, kuru uzvārdus neatceros. Kritušo un ievainoto nebija. Tēvocis **Roberts Zichmanis** bija trešais labākais **16. TAP** šāvējs šajā sporta veidā aiz Butkusa un Kocha. Tēvoci notiesāja 1944. gada nogalē «Troika» uz 10 ieslodzījuma gadiem. Viņš atgriezās dzimtenē. **Žanis Butkuss** kļuva leģendārs Austrumu frontē. (Par kauju pie Kroņauces bija publikācija laikrakstā «Tēvija» 1941. g. jūlija vai augusta numurā.)

Boldans Francis. **19. AAP** Baltinavas nod. aizs. 1938. g. 15.05. apb. ar medaļu «Par centību». Arestēts 1941.14.06. Baltinavas Aususalās. TNA-28001/2. 1941. g. izsūtīta **Boldans Agate**, dz. 1896.17.01. TNA-27999/2; **Bronislavs**, dz. 1927.10.13. TNA-28000/2; **Konstancija**, dz. 1922.13.01. TNA-28001/2.

Bolšteins Ludvigs. **16. JAP** Jaunesavas nod. pr-ks. No 1924.—1928. g. Aizsargu pr-ks. Vēlāk 16.JAP bat. k-kris. Pēc okupācijas 1940. g. nošāvās. (sk. 1. sēj. repr. ģenerāli. 251. l. p.)

Bomitis Jānis no Madonas. Sastāvējis **AO**. Satikts Omskas lēģeros. Bijis nac. part. (sk. 1. sēj. liecību 180. l. p.)

Bračkus Kārlis. **13. BAP** Ceraukstes n. aizs. Zemkopis., Dzīv. Ceraukstes Saķu krogā. Padomju vara arestējusi.

Breikšs Konstantīns. **2. VAP** Vārves n. aizs. Dz. 1883.27.03. Ventpils apr. Arestēts 1941.26.01. Ventpilī, Dzirnau 14. TNA-17986/3. Tiesāts Novosibirskas apg. 1941.23.12. Pants: 58-4. Sods — Nošaušana. 1942.20.04. noteikts sods 10 gadi.

Breikšs Leonīds. **AO** biedrs. Arestēts 1941. g. Miris Astrahaņā 1942. g. (sīkāk par rakstnieku L. Breikšu būs lasāms nodaļā — represētie rakstnieki).

Brekters Visvaldis. 15. LAP 2. rotas k-ris. 1937. g. ievēlēts pulka revīzijas komisijā. D. 1903.14.10. Atslēdznieku amata meistars Liepājā. Tēvs Andrejs — amatn. Bijis arī aizsargu tehniskās rotas k-ris. Apb. ar Akr. Arestēts 1941.14.06. Liepājā, Dorupes ielā 24/22—4. TNA-13481/2. Izsūtīta arī s. **Alma**. Dz. 1911.2.07. TNA-13480/2

Briedis Alfons. 7. VAP Gaujienas pag. aizsargs. Dz. 1907.3.03. Lauksaimnieks. Sastāvējis organizācija LNĻ. Arestēts 1941. g. TNA-2847/3. Dzīv. Gaujienas pag. Mikalošos. Tiesāts Astrahaņā 1941.22.10. Piespriests nāves sods.

Briedis Heinrihs. 1. TAP 4. rotas k-ris. Dz. 1891.8.01. 1939.15.05. apb. ar ANK. Ievēlēts pulka revīzijas komisijā. Arestēts 1941.14.06. Kandavas Viesturos. TNA-17581/2. No Kandavas Viesturiem izsūtīts arī **Briedis Indriķis**. TNA-11950/2 un **Briedis Karline** 73. g. v. TNA-14764/2, **Briedis Zelma**, dz. 1901. g. TNA-11948/2 ar dēliem **Andri, Māri, Pēteri**.

Briedis Kārlis. Dz. AP k-ris. Dz. 1892.14.02. Kokneses pag. 1925. g. bijis **17. RAP** inst. 1926. g. Madonas apr. policijas 1. iec. pr-ks un **9. MAP** 1. bat. k-ris. 1931. g. Valkas apr. pr-ks. **7. VAP** k-ris un Valkas apr. robežapsardz. apg. pr-ks. Apb. ar TZO un VO. LA — kapteinis. Saņēmis arī ANK un Igaunijas Baltā kr. ordeni. Arestēts 1941. g. Rīgā Lāčplēša 24—5.

Briedis Pēteris 16. TAP k-ra palīgs. Dz. 1894.23.0. LA — kapteinis. (sk. 1. sēj. 266. l. p.) Piedalījies brīv. cīņās no 1919. g. kā rotas k-ris. Apb. ar TZO un VO. 1941. g. deport. Noriņskā nošauts. TNA-16823/2.

Briedis. 14. KAP Saldus n. aizs. Brālis Emīls liecina, ka viņa jaunāko brāli apcietināja 1950. gadā. Notiesāja uz 25 gadiem. (sk. E. Brieža liecību 2. sēj.)

Kārlis Briedis Dz AP k-ris

Briedis, Emīls Briedis liecina: Saldus pag. Stendē mans vecākais brālis bija aizsargs. Viņu apcietināja 1945. gadā. Filtrācijā sabija divus gadus. (sk. E. Brieža liecību 2. sējumā.)

Brīģis Jānis. 5. RAP Aizkraukles n. aizs. no 1930.—40. g. Dz. 1905. g. Aizkraukles pag. Zemkopis. No 1941. g. paš aizsardzības gr. k-ris. No 1943. g. sept. Aizkraukles 2. PK. aizsargu vadītājs. No 1944. g. Kureļa grupā. Arestēts pēc 2. PK. Tiesāts. Pants: 58-1a; 19-58-8; 9; Sods 20 gadi. (av. Krimināllieta)

Broderis Alberts. 5. RAP saimn. pr-ks, rotas k-ris. Dz. 1896.16.05. Dzelzavas Skutānos. LA — leitnants. Dzīv. Rīgā, Dzirnau 62—12. TNA-SL. LD. Apb. ar LKO 1941. g. nošauts Baltezerā.

Broks Kārlis. 12. IAP k-ris. Dz. 1899.1.06. Lugažu pag. LA — leitnants. 1928. g. iecelts par **9. MAP** instruktoru. 1929. g. — **11. TAP** instr. 1939. g. iecelts par Ilūkstes apr. pr-ku. Piedalījies brīvības cīņās. Bijis kriminālās policijas pārvaldes pr-ka palīgs. Apb. ar VO. Arestēts Lugažu pag. Salas Zvirgzdos. Izsūtīts uz Vjatlagu. Izsūtīta arī s. Vera, dz. 1908. g. TNA-9878/2.

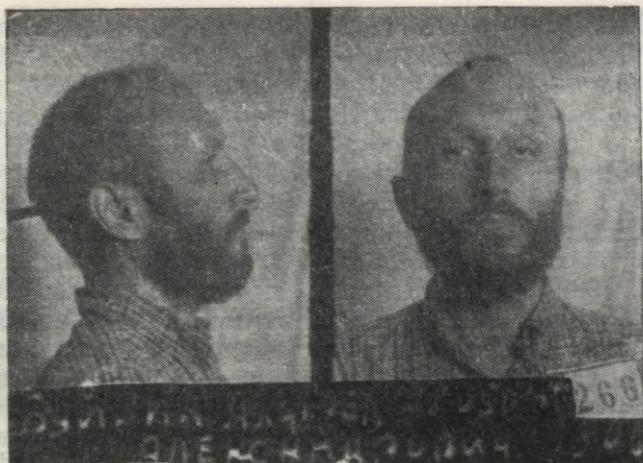
Broks Kārlis. 13. BAP Vecsaules pag. aizs. Dz. 1898.1.07. Bijis Latvijas Bankas Bauskas nod. pārvaldnieks. Arestēts 1941.14.06. Vecsaules pag. Siļos. TNA-13484/2.

Brože Kārlis. 7. VAP k-ris. Dz. 1887.12.11. Valmieras apr. Burtņieku Kņades mājā. 1925. g. iecelts par Valkas apr. pr-ku. Bijis Valkā un Smiltēnē policijas iec. pr-ks. 1935. g. Rīgas prefekt. 2. iec. pr-ks. Apb. ar TZO. Deportēts uz Krieviju no Burtņieku pag. Briedupes mājām. TNA-5757/3.

Bruners Eduards. 4. JAP Saukas nod. pr-ks. Dz. 1883.24.06. No 1935. g. goda tiesas loc. un pulka rev. komisijas loceklis. Arestēts 1941. g. Saukas pag. Ermiņānos. ANA-SL. TNA-22863/2 1942. g. 26.06. mirst Vjatlagā. Pirms nomiršanas bijis invalīda barakā un viņu pārņēmuši murgi. (sk. Stradiņa liecību 2. sējumā)

Brušvits Jānis. 15. LAP 6. rotas k-ris. D. 1899.6.03. Arestēts 1941. g. Rucavas pag. Brušvitos. TNA-14810/2. Arestēta arī meita Valda, dz. 1927. g., meita Rasma, dz. 1926. g., dēls Imants, dz. 1929. g.

Bružāns Jānis. 9. MAP Cesvaines nod. aizs. Dz. 1908.16.10. Dzīv. Cesvaines Ābeļos. Arestēts 1941.15.06.

Buivids Roberts

Ieslodzīts RCC. TNA-17583/3; TNA-SL. Liktenis nezināms. (av. Tēvija — 41. g. 20. 09.)

Budrevskis Artenijs. 17. RAP Rēznas nod. pr-ks. Dz. 1905. g. Bijis Rēznas pag. sekretārs. Dzīv. Rēznas pag. Dzidnrnās. Arestēts 1941.14.06. TNA-30396/2. Izvesta arī ģimene; sieva un 3 dēli.

Buivids Roberts Alfrēds. 5. RAP aizsargs no 1936. gada. Dz. 1906.8.12. 1940/41. g. slēpa savā dzīvoklī pulkvedi Malcenieku Valdemāru. Dzīvoja Rīgā, Stabu 49a—19. Arestēts 1941. g. Apsūdzība: 58-4; 58-2; 58-11; (Sadarbošanās ar starptautisko buržuāziju un bruņotas sacelšanās organizēšana. TNA-5736/3. (av. Tēvija 41-07.)

Bulāns Jānis. 4. JAP 1. bat. k-ris. No 1935. g. pulka reviz. kom. pr-js. Dz. 1894.26.04. Arestēts 1941.14.06. Biržu pag. Dumpiniekos. TNA-19670/2 Miris Vjatlagā 1941. g. 1.10. Izsūtīta arī **Bulāns Dārta**, dz. 1910.21.10. TNA-19669/2; Jānis, dz. 1936. g. 1704. TNA-26440/2; **Skaidrite**, dz. 1939.9.01. TNA-26441/2.

Bulbiks Jānis. 3. LAP Pildas nod. aizs. sportists. Arestēts 1941.14.06. Nirzas pag. Zaharos. TNA-23368/2; izsūtīta arī s. **Marija**, dz. 1912.27.05. TNA-23369/2, un dēls **Jānis**, dz. 1936.11.05; dēls **Valdis**, dz. 1940.15.01.

Bullītis. 16. JAP komandējošā sastāvā. Izvešanas akcijā izbēdzis — 1941. g. Ģimene izvesta: **Bullītis Auguste**, dz. 1876.18.05. no Vecsaules pag. Puškiniem. TNA-

21505/2; **Emilija**, dz. 1902.4.01. TNA-21506/2; dēls **Jānis**, dz. 1940. g.

Būmanis. 17. RAP aizsargs. Izvests 1941.14.06.

Bukāns Haralds 16. JAP komandējošā sastāvā. Arestēts 1941.14.06. Jelgavā, Akadēmijas 39. TNA-9851/2.

Burmeistars (Būmeistars) Jānis. 3. LAP instruktors no 1921. gada. Dz. 1885.5.04. Sķilbēnu pag. 1919. g. brīvprātīgi iestājies LA. Piedalījies brīvības cīņās. Bijis Bruņotā vilciena sastāvā. Latgales partizānu pulka 2. rotas k-ris. 1920. g. beigās kriminālzraugs Kārsavā. 1940. g. bijis Daugavpils pref. virskārtībnieks. Apb. ar LKO. La — leitnants. Arestēts 1941. g. 14.06. Daugavpilī, Varšavas 36—2. TNA-26031/3.

Butkus Zanis. 16. TAP Tērvetes nod. aizsargs. Izcils šāvējs. 1941. gadā bijis partizānu rindās, taču nevarējis izsargāt ģimeni no izvešanas. Izvesti: **Butkus Milda**, dz. 1912.11.10. no Tērvetes pag. Lielstīļiem. TNA-16554/2, meitas: **Marga**, dz. 1933.12.03. **Mirdza**, dz. 1936.28.02. 2. PK gados Butkus cīnījās Latviešu leģionā. Saņēmis augstāko apbalvojumu: Bruņnieka krustu. Pēc kara nokļuvis Rietumos.

Buse Valdemārs. 5. RAP sakaru bat. vada k-ris. Dz. 1892.1.0. Sakas pag. LU studējis tautsaimniecību un tiesības zinātnes. Apb. ar TZO. Dzīv. Rīgā, Alberta 4—4. Arestēts 1941. gadā. TNA-2802/2.

Bušs Atis. 11. TAP Vecmoku nod. pr-ks. Dz. 1898. g. Arestēts 1941. g. kopā ar dēlu **Arti**, dz. 1930. g. Vecmoku Panciņos. (av. Tukuma ziņas. — 41-26.08.)

Bušs Kristaps. 16. JAP Zaļenieku pag. nod. pr-ks. 46. g. vecs. Lauksaimnieks. Arest. 1940. g. Svētes pag. Nameja mājās. 1941. g. noslepkavots Daugavpilī. TNA-SL. (av. Tēvija. — 41. g. 30. sept.)

Bušs Leons. 5. RAP aizsargs. Dz. 1901.23.01. Dzīv. Rīgā, Ģertrūdes 113—73. Arestēts 1941.8.01. TNA-2796/3 (av. Tēvija. — 41.24.12.)

Balodis Arnolds. 7. VAP Jercēnu nod. aizsargs. Dz. 1907. g. Valkas apr. Jercēnu pag. Bijis pag. vecākais. 1941. g. atkal pag. vecākais. 1944. g., vairākkārt apcietināts. Tiesāts. Pants 58-1a. Apsūdzēts, ka bijis aizsargs un pag. vecākais. Sods — 15 gadi katorgas darbos. Bijis Vorkutā.

Baltiņš Kārlis. 19. AAP Kocēnu nod. aizsargs. Arestēts Igaunijā Lauros. Ieslodzījumā bijis Krasnojarskā. 1957. gadā atgriezās Latvijā. Miris 1970. gadā.

Benze Kārlis. AAP štāba eskadriļas aizsargs. Dz. 1884.20.09. Pratis vācu, krievu, angļu valodas. Bijis Finanšu Min. saimn. depart. vicedirektors. Arestēts 1941. g. Rīgā, Dzirciema 24—1 TNA-2998/2. Arestēti arī **Benze Jānis**, **Benze Ģirts** un **Benze Alma**, dz. 1888. g.

Bērziņš Andrejs. AAP štāba eskadriļas vada k-kris. Dz. 1875.29.04. Liepkalnes — Ozolu pag. Bijis Latvijas kredītbankas direktors. Latvijas tirdzniecības un rūpniecības kameras pr.-js. Arestēts 1941. g. Rīgā, Meža prospektā 2—2. TNA-5967/3.

Cābulis Roberts. 3. LAP Nirzas nod. aizs. Dz. 1910. g. Dzīv. Nirzas Nirzās. Arestēts 1940/41. g. TNA-384/3. (av. Tēvija. 41.—14.07.)

Ceimers Konrāds. 9. MAP Lubānas nod. rev. kom. loceklis. Dz. 1893.15.07. Lubānas pag. Piedalījies Latvijas atbrīv. karā kā partizāns pret lielniekiem. Vēlāk brīvprātīgais LA. Bijis Lubānas pag. vecākais. Tēvs Jānis — zemkopis. Māte Marija (dz. Zaķe). Arestēts 1941. g. Dzīv. Lubānas Strazdos. TNA-6181/3.

Celms Rūdolfs. AAP aizsargu lidotājs. D. 1894.9.01. Puzes pag. 1. PK Rīgas frontē izdara izlūku lidojumus. Izcīna vairākas gaisa kaujas. Apbalvots ar ordeņiem un piemiņas zīmēm. Pēc Oktobra apvērsuma ir lidotājs Tālajos Austrumos pie partizāniem. Ar Troickas pulku atgriezās Latvijā. Iestājās LA aviācijā. Apcietināts 1941.14.06. Tērbatas 33/35—23. TNA-6176/2. Izsūtīta arī s. **Ella** — 36 g. v. TNA-6177/2. Bijis Soļikamskas nometnēs. Veseļības dēļ aktēts un nosūtīts uz Tomskas apgabalu. Atgriezies Latvijā 1947. g. Atkārtoti apcietināts 1950. g. Izsūtīts uz mūžu Krasnojarskas apgabalā. Latvijā atgriezās 1959. g. Miris Ventspilī 1984. gadā.

Caunītis Kārlis. 5. RAP rotas k-ris. Dz. Dreiliņu Caunīšos. 1934.15.05. ar savas rotas aizsargiem ieņēmis Aizsargu namu Rīgā. Apb. ar TZO. Arestēts 1941. g. TNA-3123/2. Arestēta arī ģimene: s. **Valentīne**, dz. 1912. g. TNA-3120/4; **Marija Caunītis**, dz. 1882. g. TNA-3122/2; **Mārtiņš Caunītis**, dz. 1874. g. TNA-3121/2.

Ceplītis Artūrs. 13. BAP Codes nod. vada k-ris. Zemkopis. Dz. 1914. 29.05. Arestēts 1941.14.06. Codes Smiltniekos. TNA-10046/2.

Ceplītis Rūdolfs. AO biedrs. Apb. ar ANK. LA pulkvedis. (sk. 1. sēj. 257. l. p.) Nošauts 1941. gadā.

Cielaviņš Pēteris. 9. MAP Odzienes nod. vada k-ris. Dz. 1910.10.03. Dzīv. Odzienes Bitēs. Arestēts 1941. g.

TNA-10031/2. Izvesta arī s. **Marta**, dz. 1910.16.10. TNA-10031/2. (av. Tēvija. 41.—3.12.)

Ciris Ādolfs. 5. **RAP** aizsargs. 54. g. v. Apcietināts 1941. g. jūnija beigās Rīgā. 1941. g. 26. jūnijā notiesāts uz nāvi. Dzīv. Rīgā, Daugavgrīvas 48—7. TNA-SL. Noslepkavots Rīgā RCC. Atrasts masu kapā pēc krievu aiziešanas.

Cirkelis E. 11. **TAP** Kāndavas nod. aizs. 1941. g. komunistu nogalināts. Dzīv. Kāndavas Remešos. (av. Tukuma ziņas. 41.28.08.)

Cīrulis Jānis. 17. **RAP** Dz. 1880.9.04. Lutriņu Jernastos. Ir vairāku tiltu projektu autors. Arestēts 1841.14.06. Rēzeknē, Raiņa 6—8. TNA-15879/3. Apb. ar TZO.

Cīrulis Kārlis. 14. **KAP** Lutriņu nod rotas k-ris. Dz. 1892.9.12. Gaļartas Ābeļos. Piedalījies brīvības cīņās. Bijis skolnieku rotas k-ris. Apb. ar TZO. Arestēts 1941.14.06. Lutriņu Vārpās. TNA-6148/3.

Cukurs Viktors. **AAP** aizsargu lidotājs. Dz. 1913.30.04. 1941. g. arestēts Rīgā, Brīvības 161—1. Ieslodzīts RCC. TNA-374/3. (av. Tēvija. 41. g. 17.07.)

Cīrulis Leo. 7. **VAP** Jercēnu nod. aizsargs. Dz. 1913.5.9. Arestēts 1941.15.06. Jercēnu Kaņepēs. TNA-16838/2.

Čačs Francis. 17. **RAP** bat. k-ris. Dz. 1893.1.06. Vidsmuižas Sprukstiņos. 1937. g. ievēlēts aizsargu pulka palīdzības fonda komisijā. Apb. ar VO. 1941.14.06. arestēts. TNA-24805/2. Izsūtīta arī meita **Jevgēnija**, dz. 1926. g., meita **Marija**, dz. 1927. g. un s. **Helēna**, dz. 1900.27.11. TNA-24808/2.

Čagušs Miķelis. **AO** biedrs. Arestēts 1941. g. Nošauts 1941. g. 26.06. RCC. TNA-SL.

Čapāns Valdemārs Ernests. 14. **KAP** Raņķu nod. aizs. Dz. 1904.12.04. Raņķu Šķēpeļos. Apb. ar ANK. 1941. g. martā komunisti apcietināja, bet Čapāns izbēga no RCC. (sk. 1. sēj. māsas Ellas Pirtiņas liec. 204. l. p.)

Čakšs Jānis. 17. **RAP** kultūras nozares vadītāja palīgs. 45. g. v. Arestēts 1941. g. Rēzeknē 18. nov. ielā 25. TNA-25390/2. Izsūtīta arī ģimene: s. **Tatjana**, 40 g. v. TNA-25391/2; dēli: **Viktors** 10. g. vecs un **Juris** 2 g. v.

Čibalis Haralds. 7. **VAP** Alūksnes nod. aizs. Arestēts 1940.28.08. Partizāni viņu atbrīvojuši un pēc tam Čibalis pievienojies partizānu vienībai.

Čuders Jānis. 4. **JAP** Seces nod. aizs. pr-ks. Dz. 1903.14.02. Arestēts 1941.14.06. Seces Gailišos. TNA-18783/3. (av. Tēvija. 41. g. 6.08.)

Čudars Kārlis. 11. TAP aizsargs. Strādājis par mežsargu. Arestēts 1940/41. g. Dzīv. Tukuma apr. Milzkalnēs. Dz. 1900.1.01. TNA-373/3. (av. Tēviņa, 41. g. 14.07.)

Čuibe Arnolds. 8. VAP aizsargs. Dz. 1908.18.02. Valmierā. Bijis arhitekts. Apcietināts 1941. g. jūnija beigās. 1941. g. 26. jūnijā nošauts RCC. Atrakts masu kapā pēc SA aiziešanas no Latvijas. TNA-SL.

Dabris Rūdolfs Kārlis. 13. BAP Ceraukstes nod. aizs. Zemkopis. Dzīv. Ceraukstes Rēveļkrogā. Arestēts 1940/41. g.

Dalbiņš Jānis. 13. BAP Bruknas nod. aizs. Zemkopis. Dzīv. Bruknas Kalneniekos. Padomju varas gados arestēts.

Dāliņš Roberts. 8. VAP štāba rotas vada k-ris 1938. g. Dz. 1902.26.07. Apb. ar medaļu «Par centību». Arestēts 1941.14.06. Valmierā, Ezera 4. TNA-12138/2. Izsūtīta arī s. Velta, dz. 1912.14.02. TNA-12137/2; dēls **Uldis**, dz. 1940.3.07.

Damroze Pēteris. 10. CAP Jaunpiebalgas nod. aizs. Dz. 1908. g. Kopš 1945. gada nacionālais partizāns. 1946. gadā kritis.

Danne Augusts. 2. VAP jūras aizsargs. Dz. 1892.26.09. Arestēts 1940.15.12. (sk. 1. sēj. Jansones Mirdzas liecību. 142. l. p.)

Dardzāns Jānis. 4. JAP bat. k-ris no 1934.—40. g. Dz. 1898.10.06. Jēkabpils apr. 1919. g. dien. LA — seržants. TNA-16855/2. Arestējusi VDTK 1941.14.06. Tiesāts. Panti: 58-4; 58-13. Piespriests nāves sods. Nošauts 1942.26.01. Kirova apg. Vjatlagā. Deportēta s. **Berta**, dz. 1904.6.01. (Liet. Nr. 42649).

Dārziņš Kārlis. 10. CAP Rankas nod. aizs. Dzīv. Rankas Dārziņos. Arestēts 1941.14.06. TNA-10108/3. (av. Smiltenietis. 41. g.)

Daudišs Staņislavs. 3. LAP 5. rotas k-ris. Apcietināts 1941.14.06. Zvirgzdenes Pudukalnos. TNA-25403/2.

Dauge Pēteris. 4. JAP rotas k-ris. Dz. 1897.13.01. Savienas pag. Piedalījies brīvības cīņās Kalpaka bat. Bijis tiesu izpildītājs Krustpili. Aizsargu rotas k-ris. Apb. ar VO. Arestēts 1941.14.06. Savienas Mežsētās. TNA-15897/2.

Daugulis Paulis. 8. VAP Rozēnu nod. aizs. 1941. g. nošauts SA bēgot. (av. Tālavietis. 41. g. 14.08.)

Dāvids Jānis. 9. MAP Medzūles pag. nod. aizs. 30. g. v. Dzīv. Medzūles Līdumos. Arestēts 1941. g. sākumā. Darbojies pretpadomju grupējumā. TNA-3219/3.

Deisons Kārlis. 10. CAP Sērmūkšu pag. aizs. pr-ks. 1945. gadā nacionālais partizāns. Kritiis. (av. Latv. kar. 2. PK.)

Delle Eižens. AAP aizsargs. 37. g. vecs, no Rīgas. LU studējis medicīnu. Fabrikā VEF lidmašīnu noz. tehniķis. Arestēts 1941. g. Noslepkavots RCC. 28.06. Apglabāts Meža kapos. TNA-SL; LD.

Dimza Jānis. 8. VAP Ipiķu nod. aizsargs. Dz. 1906.1.11. Valmieras apr. Ipiķu p. Bijis policijas uzraugs Ķemeros. 12 Latvijas rekordu īpašnieks desmitcīņā. Ceturtais labākais sasniegums pasaulē. Apb. ar TZO. 1940.6.08. arestējis IeTK Rīgā, L. Nometņu 50—1. Tiesāts. Pants: 58-13. Piespriests nāves sods. Nošauts 1942.19.03. Petropavlovskā. Par satikšanos ar Dimzu cietumā un nometnē liecina Jēkabpils pagrīdes org. dalībnieks **Viktors Tarziers**: «1941. g. aprīlī mani no Jēkabpils čekas pārvietoja uz Rīgas CC un ieslodzīja pirmā korpusa 28. kamerā. Tur satikos ar gara auguma milzeni — desmitcīņnieku **Jāni Dimzu** un pulkvedi **Voldemāru Ozolu**. Kuibiševas nometnē vēlreiz sastapos ar Dimzu. Bet vēlāk vairs neesmu sastapis. It kā esot aizvests Orenburgas virzienā — tālāk uz austrumiem. Droši vien tur viņu sagaidīja tāds pats liktenis kā latviešu virsniekiem.

Dimze Voldemārs. AAP komandiera palīgs. Dz. 1911.17.05. Arestēts Baigā gadā. TNA-6345/4. Miris 1942. g. Sibīrijā.

Dinsbergs Aleksandrs. 5. RAP sakaru bat. saimn. rotas k-ris. Dz. 1896.16.03. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Pulkv. Brieža 8—2. TNA-3198/2. Izsūtīta arī s. **Zenta** un dēls **Olģerts**.

Dobejs Ansis. 2. VAP. 3. rotas k-ris. AO no 1922. gada. Arestēts 1941. g. Piltenes Bāliņos. TNA-14872/2.

Dobelis Alfrēds. 15. LAP 5. rotas k-ris. Arestēts 1941.14.06. Liepājā. TNA-6331/3.

Dobulāns Andrejs. 4. JAP aizsargs. Dz. 1883.9.03. 1939. g. okt. pulka šaušanas sacensībās ieguvis nozīmi: «Labākajam aizsargu pulka šāvējam». Arestēts 1941.14.06. Biržu Pūteļos. TNA-19697/2. Izsūtīta ģimene s. **Marta**, dz. 1886.23.11. TNA-19697/2; dēls **Imants**, dz. 1922.18.04. TNA-19696/2. Sastapts etapā uz Vjatlagu — 1941.17.06. Mirst nometnē 1941.16.09. Vjatlagā. (sk. Stradiņa liecību 2. sēj.)

Dombrovskis Andrejs 13. BAP Bārbeles nod. gr. k-ris.

Dz. 1891.14.02. Zemkopis. 1941.14.06. arestēts Bārbeles K. Bubļos. TNA-14875/3.

Dreimanis Bruno. AAP aizsargs. Dz. 1910. g. Arestēts 1941.27.03. Rīgā, Bojāru 40—4. TNA-6306/3. (av. Tēvija, 41—15.12.)

Dreimanis Jānis. 9. MAP Kusas nod. aizs. Dz. 1898.7.04. Arestēts 1941.19.06 Kusas Bikos. Ieslodzīts Gulbenes cietumā. TNA-12109/3. (av. Tēvija, 41—21.11.)

Dreimanis Jēkabs. 8. VAP Vilzēnu nod. aizs. Zemkopis. Dzīv. Vilzēnu pag. Alainišos. Pēc 2. PK arestēts un sodīts ar 10 gadiem. Pēc soda termiņa beigām Latvijā nav atgriezies. (Vilzēnu pag. zemnieku atmiņas par Dreimani).

Driķītis Juris. 12. IAP kora palīgs 1939. gadā. Dz. 1895.17.12. Arestēts 1941. 14.06. Litenē. LA kapteinis. (sk. 1. sēj. 285. l. p.) Bijis Krasnojarskā. TNA-3186/2.

Dubickis Anatolijs. 17. RAP aizs. nod. vadītājs. Bijis Rēz. apr. pr-ks. Lauksaimnieks. Dz. 1887. g. Arestēts 1941.14.06. Varakļānu Darvniekos. TNA-27810/2. Izvesta arī s. **Leona**, dz. 1905. g. TNA-27811/2.

Dūda Jānis. 17. RAP Stirnienes nod. pr-ks. Dz. 1902.10.02. 1938.15.05. apb. ar med. «Par centību». Apcietināts 1941.14.06. Stirnienes Aizkalniešu sādžā. TNA-22878/2. Izsūtīta arī ģimene: s. **Anastasija**, dz. 1908.10.12. TNA-22876/2; meita **Elizabete**, dz. 1932.5.07.

Dzelzgalvis Alfrēds. 11. TAP Jaunpils nod. pr-ks. Dz. 1902. g. Arestēts 1941. g. Jaunpils Dedziņos. TNA-29846/2. Izvesta arī s. **Elza**, dz. 1914. g. TNA-29847/2; dēls **Imants**, dz. 1937. g. un **Ilmārs**, dz. 1939. g. No Dedziņiem izvesti arī **Dzelzgalvis Fricis**, dz. 1907. TNA-29848/2 un **Līze**, dz. 1878. g. TNA-29849/2.

Dzelzītis Hugo. AAP eskadriļas k-ris. Dz. 1888.4.10. Bīriņu Spieķos. LA-v. ltns. Piedalījies brīv. cīņās no 1919. g.

Jēkabs Dreimanis

Bijis Zemes bankas pārvaldnieks. Apb. ar TZO. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Gertrūdes 3—6. TNA-3159/2. Izvesta arī s. Alicija, dz. 1887.21.02. TNA-3158/2.

Dzenītis Andrejs. 9. MAP Bērzaunes nod. vada k-ris. Dz. 1897. g. Arestēts 1941. g. Bērzaunes Brutānos. TNA-10069/2. 1942. g. vasarā nošauts pēc tribunāla sprieduma. Arestēta arī ģimene: s. **Margrieta**, TNA-10067/2; meita Zenta, dz. 1935. g. dēli — **Visvaldis**, dz. 1936. g. un **Oļģerts**, dz. 1938. g.

Dzervēns A. Bijis aizsargs. 1941. g. jūnija beigās. 1941. g. 26. jūnijā nošauts. (av. Latv. kar. 2. PK).

Dzintarnieks Indriķis. 6. AAP komandiera palīgs. 1940. g. dienējis 2. Ventspils k. p. par bat. kom-ri. LA kaptenis. 1941. g. nošauts. Iespējams, ka Litenē.

Daugurs Roberts. 15. LAP Asītes nod. rakstvedis. Zemkopis. Asītes izglītības biedrības pr-ks. Dz. 1899.12.12. Kalētu pag. Apb. ar TZO. Arestēts 1941. g. TNA-13560/2.

Dambītis. 9. MAP Lubānas nod. pr-ks. Represēts no pad. varas.

Edomskis Aleksandrs. 19. AAP 3. rotas k-ris 1926. gadā. Dz. 1898.19.11. Piedalījies brīv. cīņās kņaza Līvena nod. ložmet. rotā. 1920. gadā iestājies brīvprātīgi kara dienestā. 1919. g. piedalījies kaujās pret lielniem. Arestēts 1941. g. Rīgā, Bauskas 7—5. TNA-23086/3.

Egle Alfrēds. 12. IAP 2. bat. ārsts. 1940. g. janvārī ievēlēts pulka palīdzības komisijā. Arestēts 1941.14.06. Lašu Ausekļos. TNA-6502/2. Dz. 1901.1.04. Izsūtīta arī s. **Anna** — aizsardze. (sk. 2. sēj. repr. aizsardzes).

Eidiņš Aleksandrs. 15. LAP Aizviķu nod. aizs. Dz. 1890.3.03. Liepājas apr. Dzīv. Liepājas apr. Aizviķu Ozolos. No 1914. g. armijas dienestā. Neatkarības cīņās Baloža brigādē. Bijis Zemnieku Savienības biedrs. Arestēts 1941.14.06. (IeTK) Panti: 58-4; 13. Piespriests nāves sods. Par soda izpildīšanu trūkst ziņu. TNA-15915/2. (Lietas Nr. 44763)

Eihelis. 10. CAP adjutants 1939. gadā Notiesāts pēc 2. PK.

Eikerts Kristis. 15. LAP bat. k-ris. Dz. 1896.20.01. Skrundas pag. Piedalījies brīv. cīņās. LA kapteinis. Apb. ar TZO un VO. Arestēts 1941.14.06. Skrundas Smilgās. TNA-27820/2. Izsūtīta arī s. **Anna**, dz. 1899.25.03. TNA-27819/2.

Eiza Juris. 5. RAP 4. bat. rez. k-ris. Dz. 1892.6.05. 1918.6.12. iecelts par Cēsu apr. pr-ku un Cēsu apr. aizs. nod. pr-ku. 1919. g. iecelts par sev. uzdevumu ierēdni pie

Iekšlietu Ministrijas. LA kapteinis. Deportēts 1941.14.06. no Rīgas, Buļļu 18—12.

Ekhardis Johaness Roberts Kārlis (Ansis). 9. MAP 2. rotas k-ris, pulka adjutants. Bijis **AO** kā darbvedis štābā un riteņbraucēju rot. k-ris. Tēvs — Augusts Otomārs — vācietis. Dz. 1895.2.07. Rīgā. LA kapteinis. 1941. g. arestēts Vecgulbenes pag. Izvesta arī s. **Ella (dz. Toms)** TNA-27243/2. Dzimusi 1897. g. Dzīv. Vecgulbenes Liepsaliešos.

Ekmanis Voldemārs. AAP lidotājs. Dz. 1902.1.05. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Marijas 54—12. TNA-3265/2. Izvesta arī s. **Milda**, dz. 1909.6.10. TNA-3267/2 un meita **Skaidrite**, dz. 1929.3.03.

Elleris Arvīds 16. JAP Glūdas nod. aizs. Dz. 1888.25.08. Glūdas Alkšņos. Bijis Glūdas pag. vecākais. Arestēts 1941.14.06. TNA-12160/2.

Elmis Voldemārs. 5. RAP Lēdurgas nod. pr-ks. Dz. 1907.20.02. 1938.15.05. apb. ar ANK. Arestēts 1941.14.06. Lēdurgas Pemmās. TNA-3259/2. No Lēdurgas Pemmām izv.: **Elmis Augusts**, 60—70 g. v. TNA-3261/2. **Elmis Emīlija** 60 g. v. TNA-3260/2. **Elmis Kārlis** 28 g. v. TNA-6467/4; **Elmis Jānis** 60 g. v. TNA-6468/4.

Epalts Alfrēds. 5. RAP sak. bat. sporta pulc. vadītājs. Dz. 1911.28.06. Rīgā. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Ausekļa 9—6. TNA-26485/2. Izvesta arī s. **Nellijs**, dz. 1918.24.06. TNA-10141/2; meita **Marina** 8 mēnešus veca.

Ērglis Jūlijs. 9. MAP k-ris. Aizsargu aviācijas pulka k-ris. Dz. 1885.24.12. LA pulkv. ltn. (sk. 1. sēj. 267. l. p.) Apb. ar LKO; TZO; VO; ANK; Baigā gadā noslepkavots RCC. TNA-SL.

Ērglis Kārlis. Aizsargs (rezervē) Invalīds. 1940/41. g. pazudis bez vēsts. (av. Tēvija. 41—11.07.) Iespējams, ka dzīvojis Ropažu Jaunavotos. Dz. 1904.24.09. TNA-10136/2; TNA-SL. Izvesta arī ģimene: s. **Milda** un tēvs **Augusts**, dz. 1871.12.09.

Ērglis Valters. AAP aizsargu lidotājs. Dz. 1919.22.08. Arestēts 1940.17.09. Rīgā, Ģertrūdes 56—18. Ieslodzīts RCC. TNA-6429/3. (av. Tēvija. — 41.13.12.)

Ērgelnieks Jānis. 4. JAP Viesītes nod. aizsargs. Dz. 1909. g. Tukumā. «...kopā ar citiem aizsargiem 1941. g. jūnijā atnākuši Viesītes Izpildkomitejas telpās un noņēmuši lozungus un portretus...» 1944.28.12. arestējis VDTK. Pants: 58-1a. S. — 10 g. un 5 bez ties. Ieslodzījumā Krasnojarskas, Noriļskas nometnēs. Līdz 1952.3.12. (L. Nr. 5134).

Ermansons Teodors. 4. JAP vetārsts no 1935. g. Goda tiesas pr-tājs. No 1936. g. pulka kultūras nozares vadītājs. Dz. 1896.20.02. Rūjienā. No 1936. g. bijis Jēkabpils pilsētas galva (pilsētas vecākais). Arestēts 1941.15/16.06. Jēkabpili, Smilšu 17/9. Nošauts Vjatkā. Izvesta arī s. **Zelma** — aizsardze (sk. 2. sēj. repr. aizsardzes) TNA-26069/2 (Dēli Tālivaldis un Teodors dzīvo ASV).

Ešots Artūrs. 9. MAP adjutants. 41 g. vecs. Arestēts 1941.14.06. Madonā, Blaumaņa 17. TNA-15924/2.

Evertis Jānis. 15. LAP un **6. AAP** k-ris. Dz. 1892.23.06. Kārļu Palučos. LA kapteinis 1920. g. piedalās **10. CAP** izveidošanā. Ir 2. bat. k-ris. 1935. g. ir Madonas apr. policijas pr-ks. Un **9. MAP** bat. k-ris. 1938. g. iecelts par Liepājas un Aizputes apr. pr-ku. App. ar TZO; VO; ANK. Arestēts 1940/41. g. Kārļu Birstaliņās. TNA-17616/2. Sevišķā apspriedē notiesājusi 1942.3.10. pēc panta 58—13. Piespriests augstākais soda mērs. Nošauts 1943.23.10. Sverdlovskā.

Ezergailis Rodrihs. 5. RAP Kastranes (Kastravas) nod. aizs. Dz. 1898. g. 1941. g. Arestēts Kastranes «Lāčupos». TNA-518/2. Izvesta ģimene: s. **Zelma**, dz. 1905. g. TNA-10127/4; dēls **Arvids** 13. g. v. TNA-6413/4; meita **Velta** 12. g. v. TNA-6410/4. **Edvīns Mintauts** 10 g. v. TNA-6412/4. (av. Tēvija. 41. g. 11.08.)

Ezergailis Oskars. Dz.AP Siguldas nod. aizsargs. Dz. 1886.27.01. Kosas pag. Bijis telegrāfists Līgatnes stacijā. 1919. g. stacijas pr-ka palīgs Ropažu stacijā. No 1920. gada Siguldas dz. st. pr-ks. 1934. g. pilsētas galva. App. ar TZO. Arestēts 1941. g. Siguldā, Viestura 5. TNA-3245/2. Arestēta arī s. Marija, dz. 1894.18.02. TNA-3246/2.

Eglīte Jānis. 5. RAP Lauberes nod. aizsargs no 1925. g. Dz. 1902.27.05. Lauberes pag. Bijis pag. vecākais. Arestēts 1941. g. Lauberes Krūmiņos. TNA-6496/2.

Eklons Vilhelms. 7. VAP Jercēnu nod. aizsargs. Tiesāts 1941. gadā no pad. varas.

Gailītis Pēteris. 9. MAP Lazdonas nod. pr-ks. 1941. g. arestēts, bet izbēdzis. TNA-23845/2. 2. PK laikā bijis Tautas palīdzības pr-ks pagastā. 1941. g. izvesta s. **Helēna**, dz. 1900.4.03. TNA-3476/2. (av. Tālavietis. 1941. g.)

Galiņš Jānis. 13.BAP Svitenes nod. pr-ks. līdz likvidācijai. Zemkopis. Dz. 1893. g. Arestēts 1941. g. Rundāles Maleniešos. TNA-12281/2. Arestēta arī s. **Austra**, dz. 1908.18.07. TNA-21189/2; **Jānis Galiņš**, dz. 1906.6.05. TNA-21190/2; **Jēkabs Galiņš**, dz. 1870.2.06. TNA-21191/2.

Galviņš Jānis. 5. RAP Aizkraukles nod. aizsargs no 1935.—40. g. Dz. 1906. g. Aizkraukles pag. Zemkopis. No 1943. g. 2. PK aizsargs No 1944. g. Kureļa grupā. Arestēts 1944. g. Pants: 58-1a; 11; 69-58-8; 9. Ieslodzījumā no 1944. g. Kureļa grupā. Arestēts 1944. g. Pants: 58-1a; 11; 69-58-8; 9. Ieslodzījumā no 1944. g. līdz 1955. g. 7.03. (av. Krimināllieta)

Ģeģeris Jānis. 4. JAP aizsargs. Dz. 1896.18.11. Biržu pag. Jēkabpils apr. LKOK Arestēts 1948. g. jūnijā. Pants: 58-1a. Tiesāja Sevišķā apspriede. Sods — 10 gadi. Apcietinājumā bijis Mordovijā. Miris 1957. g.

Geldners Arnolds. 16. JAP Džūkstes nod. aizsargs. Dz. 1906.13.08. Dzīv. Džūkstes Putriņos. Pazudis bez vēsts 1940/41. gados. TNA-13663/2 (av. Avīzīte — 1990. g.)

Godelis Gustavs. 5. RAP Katlakalna nod. pr-ks. Dz. 1887.28.12. Arestēts 1941. g. Katlakalna Godeļos. TNA-3432/2; Izvesta arī s. **Alma** — aizsardze.

Goldmanis Aleksis. 4. JAP 1. eskadr. k-ris. Dz. 1900.8.02. Arestēta 1941.14.06. Zesas Straumēnos. TNA-22417/2.

Goris Andrejs. 13. BAP Bauskas nod. aizsargs 1940. gadā. Dzīvojis Bauskas Ozolos. Padomju vara arestējusi.

Grābeklis Jānis. 12. IAP Lašu nod. aizs. Dz. 1890. g. Arestēts 1941.14.06. Lašu Laimiņos. TNA-27852/2. Izsūtīta s. **Līne**, dz. 1901.27.02. TNA-27852/2.

Grandmanis Alfrēds. 16. JAP Lestenes nod. aizsargs. Dz. 1895.27.02. Jelgavas apr. Pirms aresta dzīvojis Tukuma apr. Lestenes pag. Gribeļos. Bijis Lestenes pag. vecākais. Piedalījies brīvības cīņās. Atvaļināts virsleitnants. Apb. ar LKO; Bijis Zemnieku Savienības biedrs. Aizsargs no 1935.—40. g. 1941.14.06. arestējies IeTK. Pants: 58-4. Nāves sods. Nošauts 1942.6.01. TNA-22124/2. Izvesta s. **Auguste**, dz. 1893.24.10. Meitas: **Maiga**, dz. 1923.31.10. **Ilga**, dz. 1930.12.11. Dēls **Osvalds**, dz. 1924.27.02.

Grantiņš Eduards. 19. AAP Purmales nod. pr-ks. Arestēts 1941.14.06. Purmales pagastā. TNA-27272/3.

Graudiņš Jānis. 5. RAP Madlienas nod. aizs. No 1938.—40. g. Dz. 1898. g. Rīgas apr. Dzīvojis Madlienas Kalvā. Bijis aizsargs arī 2. PK gados. Arestējies IeTK 1944.12.10. Pants: 58-1a; 11; Sods — 10 g. 5 bez tiesībām. Ieslodzījumā Molotovas apg. Široklagā. Līdz 1946. g. 24. novembrim, kad miris. (Lietas Nr. 14688)

Graudiņš Kārlis. 5. RAP Sakaru bat. aizs. Dz.

1907.17.07. Arestēts 1941.22.03. Rīgā, Lielvārdes 45—2. TNA-6684/3. (av. Tēvija. 1941. g. 13.08.)

Graudiņš Mārtiņš. 5. RAP Rembates nod. aizsargs. 1941. noslepkavots. SA atkāpjoties) LKOK. TNA-SL. Ap-
glabāts Lielvārdes kapos. (av. Tēvija. 41.16.07)

Graudiņš Rūdofs. 5. RAP Kastrānes nod. pr-ks. Dz. 1903. g. Arestēts 1941. g. Kastrānes Zvirgzdiņos (TNA-Smilgās) TNA-636/2. Izsūtīta s. **Elfrīda**. TNA-637/4. Dēli: Zigfrīds, Jānis; meitas: Biruta, Jausma. Arestēti 1941.19.06. (av. Tēvija. 41.14.08)

Graudums Jānis. 10. CAP Jaunpiebalgas nod. aizs. Dz. 1898.5.12. Rankas pag. Noslepkavots 1941. g. (sk. 1. sēj. repr. LA kapteiņi) (av. Talavietis. 41.23.09).

Grava Jānis Roberts. 5. RAP Kastrānes nod. aizsargs no 1931. gada. Dz. 1905. g. Rīgas apr. Kastrānes pag. Brenču mājās. Arestēts 1945.7.01. Apvainots «dzimtenes nodevībā» jo kopš 1931. g. bijis aizsargs un 1934. g. 15. maija notikumam laikā piedalījies valsts iestāžu apsardzē Rīgā. 2. PK gados atjaunojis darbu AO, piedalījies bruņotās grupas ieņemtā Kastrānes pag. valdes nama apsargāšanā. Pie tam tikuši arestēti vairāki vietējie komunistu līdzskrējēji un sagūstīti divi bēgošās SA karavīri. Piedalījies ceļu un Abzes upes tilta apsardzē. 1944. g. augustā izsaukts uz Rīgu divu nedēļu kaujas apmācībai aizsargu bat. sastāvā. 3. Baltijas kara tribunāls 1945. g. 7. martā viņam piesprieda nāves sodu nošaujot. Nāves sods tika nomainīts ar 20 gadiem katorgas darbos un tiesību atņemšanu uz 5 gadiem.

Grava Pēteris. 5. RAP aizsargs līdz AO likvidācijai 1940. gadā. Dz. 1899. g. Valmieras apr. Bijis Zemnieku Sav. biedrs. 1940.19.11. arestē VDTK. Dzīv. Rīgā, Em. Dārziņa 10. Notiesāts — 8 gadi. Ieslodzījumā bijis Kazahijas PSR, Karagandā līdz 1947. g. 13.03. Nometināts Komi APSR Vorkutā. (Lietas Nr. 3847)

Grāvītis (Grāvis) Oskars. 5. RAP aizsargs. 38. g. vecs. Dzīvojis Daugavgrīvā, Birzes ielā 40—6. 1941. g. 29. jūnijā nošauts RCC. TNA-SL. (av. Tēvija. 41.9.07.)

Gražauskis Aleksandrs 7. VAP Alsviķu nod. aizsargs. Dz. 1908.1.06. Valkas apr. Alsviķu pag. Vikutos. 1929. g. beidzis Jelgavas skolotāju institūtu. «1944. gadā iesauca leģionā. Augusta sākumā pie Šauļiem saņēma gūstā. Ievietojā 311. filtrācijas nometnē Mogiļevā pie Dņepras. Darbs smags, uzturs nepietiekošs. Mūsu nometnē 1944.—45. gada

ziemā mira daudz vāciešu un latviešu. 1946. gada maijā no gūsta atgriezās Latvijā. Sāku strādāt Veļķu pamatskolā, bet 1950. gadā mani, kā bijušo aizsargu un legiōnāru no pārziņa amata atbrīvoja. Jau 1941. gadā par pretvalstisku audzināšanu mani atzina par skolotāja darbam nederīgu.»

Grēbers Krišs. 1. TAP; 11. TAP k-ris — 1940. gadā. Dz. 1889.26.11. Aizputes apr. Nigrandes pag. No 1919. g. Iem sevišķu uzdevumu ierēdnis. No 1919.5.11. Ilikstes apr. pr-ks. **12. IAP** k-ris. 1923. g. Bauskas apr. pr-ks. **13. BAP** k-ris. 1932. g. Jelgavas apr. pr-ks. **16. JAP** k-ris. Apb. ar TZO. Izsūtīts no Tukuma, Raudas 13—3. TNA-17641/3.

Grīgors Jānis. 10. CAP Mārsēnu nod. aizsargs. Izvesta ģimene: **Grīgors Adelheide**, dz. 1910.1.09. Meitas: **Inta** 6 mēnešus veca; **Raita** 4 g. v.; **Mudīte** 2 g. v. Arestēti Mārsēnu Kūlišos. TNA-3392/2.

Grīgulis Jānis. 4. JAP adjutants. 1941. g. arestēts Jēkabpilī. 1942.8.05. mirst Vjatlagā. (sk. Stradiņa liecību 2. sēj. Citur arhīvos Grīgals.) Dz. 1902.25.02. Jēkabpilī. Apb. ar ANK. Bijis Jēkabpils valdes loceklis. Darbojies skautu organizācijā. Arestēts 1941. g. Jēkabpilī Jaunā ielā 78. TNA-14971/2.

Grīķis Jānis Eduards. 11. TAP aizsargs. Dz. 1893.18.05. Arestēts 1941. g. Tukumā, Lauku 1—3. TNA-17645/2. Bijis 1. PK Strēlnieku pulkos. Sastāvējis Brīvības pieminekļa komitejā. Bijis policijas dienestā Sabilē un vēlāk Tukumā. Apb. ar TZO. Miris 1941. g. 12. oktobrī Vjatlagā.

Grīnbergs Benjāmiņš. 5. RAP aizsargs. 1941. g. arestēts Rīgā, Lāčplēša 48/50—31. Atgriezies Latvijā. Izvesta ģimene: **Grīnbergs Milija**, dz. 1896. g. TNA-10275/2; meita **Inta**, dz. 1933. g. Dēls **Miķelis Juris**, dz. 1936. g. **Grīnbergs Benjāmiņš**, dz. 1904. g. TNA-10274/.

Grīnbergs Kārlis. 13. BAP aizsargs. Fotografis. Dzīv. Bauskā, Vienības 21. Bijis policists. Arestēts pēc 2. PK.

Grīnfelds Georgs. 5. RAP Biriņu pag. aizsargu vada k-ris. Dz. 1910. g. Strādājis virsmežniecībā kā grāmatvedis. TNA-6653/2. Arestēts 1941. g. Gājis bojā Sibīrijā. Izsūtīta arī sieva un meita. Gājuši bojā Sibīrijā. (sk. 1. sēj. liecību 159. l. p.)

Grīnšpans Jānis. Dz.AP aizsargs. Dz. 1911.16.12. Arestēts 1914.14.06. Rīgā, Marijas 14—11. TNA-3380/2 (av. Tēvija. 41.30.07.)

Grišāns Pēteris. 13. BAP 1. bat. ārsts no 1938. g. Dz. 1896.30.01. Daugavpils apr. Dagdas pag. (sk. 1. sēj. 389.1. p.) Apb. ar LKO; Arestēts 1941.14.06. Daugavpilī.

Grīslis Arnolds. 14. KAP Lutriņu nod. pr-ks. Dz. 1911.3.02. 1939. g. Kuldīgā pulka šaušanas sac. ieguva nozīmi «Labākajam aizsargu pulka šāvējam». Arestēts 1941.14.06. Lutriņu Alpos. TNA-12219/2.

Grosbergs Andrejs. 13. BAP Bruknas nod. aizsargs. Vēlāk Bruknas nod. pr-ks. Zemkopis. Dz. 1903.3.08. Arestēts 1941.14.06. Bruknas Kauliņos. TNA-6633/2. Izsūtīta arī s. **Hedviga**, dz. 1916.14.03. TNA-16929/2; meita **Laima**, dz. 1940.25.09.

Grosvalds Fricis. 1. TAP bat. k-ris. 1941. g. izsūtīts kopā ar ģimeni. TNA-6626/2.

Grūbe Alfrēds. 5. RAP jūras divizona serž. Dz. 1904.23.07. Strādājis par Rīgas autosatiksmes šoferi. Arestēts 1941.23.03. Rīgā, Ļermontova 5—2. Bijis RCC. TNA-6619/3. (av. Tēvija. 41.19.07.)

Grugulis Ādams. 18. DAP rotas k-ris Līvānos. Dz. 1886.18.11. Apcietināts 1940. g. Līvānu Strautiņos. TNA-19348/2. Izvesta ģimene: **Grugulis Ieva**, dz. 1903. g. TNA-1934912; dēls **Vitālis**, dz. 1930. g., meita **Eleonora**, dz. 1933. g., **Ruta**, dz. 1936. g., **Anna**, dz. 1938. g.

Grundmanis Žanis. AAP Daugavpils eskadriļas k-ris. Dz. 1894.2.12. Ventspils apr. Kalētu pag. LA v. ltn. (sk. 1. sēj. 304. 1. p.) 1918. g. dec. brīvprātīgi iest. LA un tiek ieskaitīts Kalpaka bat. Cēsu rotā. 1919. g. iecelts par Valmieras apr. komandantu. 1920. g. iecelts par D-pils apr. komand. un apsardzes pr-ku. 1921. g. paaugst. par kaujas nopelniem par kapteini. 1920. g. **3. LAP** k-ris. Bijis notārs Ludzā. 1926. g. **LAP** bat. k-kris. 1933. g. **18. DĀP** štāba bataljonā. 1933. g. **AAP** esk. k-ris. Arestēts 1940. g. beigās. Daugavpilī, Vadoņa ielā. 1941.19.06. Piespriests augstākais soda mērs. Nošauts 1941.28.06. Atrasts pēc SA izdzīšanas — masu kapos Baltezerā. TNA-SI. LD. Tiesāja LPSR Augstākā tiesa.

Grundulis Kārlis. 8. VAP 4. rotas k-ris. Dz. 1895.5.12. Arestēts 1941.14.06. Lādes Skujiņos. TNA-10296/2. Izvesta ģimene; s. **Minna**, dz. 1896. g. TNA-10295/2; dēls **Dailonis**, 12 g. vecs.

Gulbis (Gulbe) Jānis. IeM Aizsargu nod. vadītājs **AO** pirmsākumos Dz. 1891.22.08. LA kapteinis. Arestēts 1941. g. Rīgā, Laimdotas 28—1. TNA-6596/3. Jau 1918. g. Jaro-

slavjā lielinieki viņu arestējuši un ievietojuši katorgas cietumā. Izbēdzis un ieradies Latvijā. Iestājies LA.

Gulbis Jānis. 5. RAP Aizkraukles nod. aizs. no 1939. gada. Dz. 1895. g. Arestēts pēc 2. PK. Tiesāts 1954. g. Pants 58-1a; 11; Sods — 5 gadi ar mantas konfiskāciju. (av. Krimināllieta).

Gusevs Leonīds. 5. RAP aizsargs. Dz. 1913.8.08. Strādājis Patērētāju sabiedrībā Vienība par šoferi. Arestēts 1940/41. g. Rīgā, Marijas 20—1. TNA-6589/4. Izvesti: **Gusevs Vasilijis**, dz. 1881.15.08. (av. Tēvija. 41. g. 7.08).

Gūtmanis Kārlis. 5. RAP aizsargs. Dz. 1905. g. Tukuma apr. Dzīv. Rīgā, Makšu 8—1. AO no 1929. g. līdz 1940. g. 1941. g. iestājies pašaizsardzības vienībās. 1943.—44. g. bijis 2. PK aizsargos. 1947.16.09. arestē VDM. Panti 58-1a; 11; sods 25 gadi un 5 g. bez ties. Ieslodzījumā līdz 1955.14.12. (Lietas Nr. 1996.).

Gūža Andrejs. 14. KAP štāba rotas k-ris. Dz. 1900.17.09. Priekules Muceniekos. Piedalījies brīv. cīņās. Bijis tiesu izpildītājs Saldū. 1938. g. apb. ar ANK. Apb. arī ar TZO. Pēc krievu otrreizējas okupācijas nokļūst filtrācijas nom. Belomorkanala Medvežjegorskā. 1946. gadā rudenī atgriežas Latvijā. Miris 1949. g.

Gailītis Markus. AAP štāba eks. nod. pr-ks no 1934. g. Vada k-ris no 1936. g. Dz. 1882. g. 27.06. Dzērbenē. LA virsleitn. (sk. 1. sēj. 304. l. p.) Arestēts 1941. g. Gājis bojā 1942. g. jūnijā. Brīvības cīņās bijis Kalpaka stud. rotas organizētājs. Pratis vācu, krievu, franču valodas.

Grišāns Meikulis (Miķelis). 3. LAP Pildas nod. aizsargs. Dz. 1894. g. Arestēts 1941.14.06. Pildas Lauku Nukšās. TNA-21914/2. Pēc izvešanas Krasnojarskā tiesāts un apsūdzēts par darbību pretpadomju organizācijās — aizsargos. Apsūdzēts arī par to, kas bijis Pildas pag. vecākais un Bāriņu tiesas pr-sēdētājs. Sabijis lēģerī 10 gadus un pēc tam 5 gadus nometinājumā. Atgriezies Latvijā 1956. gadā.

Heimanis Osvalds. 16. JAP Penkules nod. aizsargs. Dz. 1904. g. Jelgavas apr. Dzīvojis Jelg. apr. Penkules pag. Kalna Aizupjos. 1941. g. jūlijā iestājies pašaizsardzības dienestā. Arestēts 1946. g. 13.02. Pants — 58-1a. Sods — 20 g. un 5 g. bez ties. (1956. g. samazināts uz 10 g.) Ieslodzījumā bija Komi APSR. Vorkutas noņemns līdz 1956.26.04. (Lieta Nr. 16387)

Helvigs Arnolds. 16. JAP esk. k-ris. Arestēts 1941. g. Vilces Zāmos. TNA-12296/2. Dz. 1896.9.06. Arestēta arī ģi-

mene: **Helvigs Auseklis**, dz. 1924.16.11. TNA-12295/2; **Dāvis**, dz. 1868.16.08. TNA-12294/2; **Olga**, dz. 1872.20.12. TNA-12293/2; **Valija**, dz. 1888. g. TNA-12292/2.

Helmanis Hugo. 14. KAP k-ris 1924. gadā. Dz. 1895.18.04. Rīgā. LA kapteinis. (sk. 1. sēj. 288. l. p.) 1925. g. iecelts par Jelgavas apr. robežsargu kontrolieri. 1941. g. arestēts. TNA-10318/2. Apb. ar LKO par izlūku gājienu Latgales frontē. Izvesta s. **Marta**, dz. 1894.17.08. Aizvesti no Jelgavas.

Hermansons Fricis. 1. TAP bat. k-ris. Dz. 1891.15.10. Dundagas Plintiņos. Piedalījies brīv. cīņās no 1919. g. 16.03. Apb. ar LKO un TZO. Arestēts 1941. g. Talsos Bētiņu mājās. Nošauts Baltezerā. TNA-SL; LD.

Hohločovs Aleksandrs. 11. TAP divizionā k-ris. 45 g. vecs. Bijis robežsargu dienestā. Arestēts 1940. g. Liktenis nezināms. TNA-SL; LD, Dzīvojis Annenieku pag.

Hohločovs Aleksandrs. 8. VAP esk. k-ris. Padomju varas arestēts.

Ievadnieks Arvīds. 7. VAP Annas nod. fiz. audz. vadītājs. Arestēts 1941.14.06. Jaunannas Rijsalās. TNA-3538/2.

Ievkalns Fricis. 1. TAP 2. rotas k-ris. Dz. 1896.4.08. Arestēts 1941.14.06. Stendes Ievkalnos. TNA-22900/2. Arestēta arī s. **Milda**, dz. 1905.20.10. TNA-22899/2; dēls **Zigurds**, dz. 1926.16.07.

Indāns Jānis. AAP sakaru virsnieks no 1940. gada. Dz. 1895.28.02. LA ģenerālis. (sk. 1. sēj. 253. l. p.) 1928. g. vadījis žurnālu Aizsargs. Arestēts 1941. g. Noslepkavots Baltezerā.

Insbergs Valdemārs. 1. TAP Kandavas nod. aizsargs. Dz. 1904. g. Arestēts 1941.14.06. Kandavas mežniecībā. TNA-30438/2. Tika aizvests uz Sibīriju divas reizes. Izveda arī ģimeni: s. **Lidiju**, dēlus **Andri** un **Ivaru**. (sk. 2. sēj. Teteres Vijas liecību).

Irbe A. 9. MAP Gulbenes pils. aizsargs. Pēc krievu otrreizējās ienākšanas pakārtis tirgus laukumā. (av. Ozolvīru pulki. A. Lācis.)

Irbēns Jānis. 13. BAP Bārbeles nod. aizsargs. Arestēts 1940. g. Bārbeles Tupiņos. TNA-735/3. Miris Sibīrijas nometnēs.

Irbīte Jānis. 5. RAP Kastrānes nod. aizs. Dz. 1903. g. Rīgas apr. Dzīvojis Kastrānes pag. Pužaku mājās. AO sastāvējis no 1926.—40. g. Arī 2. PK gados. No 1942.—44. g. bijis 2. PK aizsargu org. 1941. g. piedalījies bruņotas sacelšanās grupas ieņemtā Kastrānes pag. valdes

nama apsargāšanā. 1943.—44. gadā pildījis uzdevumu — novērot krievu kara lidmašīnu lidojumus, lai fiksētu iespējamo izplētnu lēcēju parādīšanos pagasta teritorijā. 1944. gada augustā izsaukts uz Rīgu divu nedēļu kaujas apmācībai aizsargu bataljona sastāvā. 3. Baltijas kara tribunāls 1945. gada 7. martā viņam piespriedis nāves sodu nošaujot. Nāves sods tika nomainīts ar 20 gadiem katorgas darbos un tiesību atņemšanu uz 5 gadiem. Bijis ieslodzījumā Noriļskā. Miris 1945. gada 17. februārī. (av. krim. lieta). Apcietināts 1945.13.01. Arestēja SMERS. Pants 58-1a.

Ivanovskis Arnolds. 13. BAP Taurkalnes nod. pr-ks. Zemkopis. Dz. 1910.1.12. Arestēts Taurkalnes Veldrēs. 1940/41. g. TNA-6840/2. Arestēta ģimene: **Auguste**, dz. 1879. g. TNA-23427/2; **Fricis**, dz. 1871. g. TNA-23428/2; **Leontīne**, dz. 1921.8.05. TNA-6839/2.

Ivans Pēteris. 5. RAP 8. rotas k-ris. Dz. 1896.26.03. Ilūkstes apr. LA kapteinis. (sk. 1. sēj. 288. l. p.) **AO** no 1936.27.05. Arestēts 1941. g. Skaistkalnes Eglīšos.

Ivulāns Jānis. 17. RAP Nautrēnu nod. aizsargs. Dz. 1896. g. Arestēts 1941.14.06. Nautrēnu Zaļmuižā. Arestēta arī ģimene: s. **Anna**, dz. 1910. g. TNA-28875/2; meitas: **Marija**, dz. 1930. g. **Emilija**, dz. 1934. g. Dēls **Ježups**, dz. 1933. g.

Jākobsons Ansis. 11. TAP Slampes nod. pr-ks. Dz. 1897. g. Arestēts 1941.14.06. Slampes Jaunzemjos. TNA-7040/2. Izvesta ar s. **Auguste**, dz. 1898. g. TNA-7039/2., meita **Velta** dz. 1924. g., **Ausma** 1929. g. un **Ilga**, dz. 1937. g. (av. Tukuma ziņas. 41. g. 21.08.)

Janiškāns Antons. 3. LAP Pasienas nod. aizs. Dz. 1894. g. Zemkopis. 1941. g. noslepkavots Katlakalnā. (av. Tēvija. 41. g. 30.07).

Jansbergs Nikolajs. 9. MAP k-ris. Dz. 1890.29.02. Ārlavas pag. Piedalījies brīv. cīņās pie Durbes un citur. Bijis arī Kuldīgas apr. pr-ks un D-pils prefekts. Bijis **14. KAP** k-ris. Apb. ar TZO, VO un ANK. Arestēts 1941.14.06. Daugavpilī, Zeltkalna 15a. TNA-20506/2. Izsūtīta s. **Marija**, dz. 1902.22.03. TNA-20505/2; dēls **Valdemārs**, dz. 1926.22.03., meita **Lidija**, dz. 1931.25.06. un meita **Olga**, dz. 1939.6.12.

Jansons Aleksandrs. 5. RAP 4. Jūrmalas bat. saimn. pr-ks 1939. gada. Dz. 1918.3.03. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Kalnciema 12.

Jansons Arnolds. 13. BAP Misas nod. pr-ks. Līdz likvidācijai. Zemkopis. Dz. 1907.28.10. Arestēts 1940/41. g.

Misas Kūlās. TNA-13785/2. Arestēta Misas Kūlās arī Jansons Amilda, dz. 1901.14.05. TNA-18875/2.

Jansons Artūrs. 10. CAP bat. k-ris. Dz. 1893.23.01. Cēsu Silķēs. Piedalījies brīv. cīņās Kalpaka bat. Cēsu rotā. Bijis pirmais šīs rotas k-ris. Apb. ar LKO (sk. 1. sēj. 268. l. p.) Arestēts 1941. g. Siguldas Peltēs. Noslepkavots Baltezerā. TNA-SL. Atvaļināts no armijas 30. gadu beigās.

Jansons Arvids. 5. RAP aizsargs. Dz. 1916.0.01. Rīgā. Pēc padomju varas nodib. iestājies Pērkonkrusta organizācijā. Arestēts 1941.9.06. Rīgā, Tallinas 30—36. Arestējis IeTK. Panti: 58-2; 58-4; 58-11; Nāves sods. TNA-6984/3. Par nāves soda izpildi ziņu trūkst. (Lietas Nr. 9727)

Jansons Augusts. 13. BAP aizsargs. Dz. 1910. g. Jelgavas apr. AO no 1933. gada. 1945. g. 9.05. arestē VDTK. Pants: 58-1a. S. — 10 g. un 5 bez ties. Ieslodzījumā bijis Jaroslavļas apg. Čerbakovā līdz 1954.20.10.

Jansons Ernests. 15. LAP Durbes nod. pr-ks. 1939. gadā. Dz. 1893.22.03. 1938. g. apb. ar med. «Par centību». Arestēts 1941.14.06. Durbes Zeltiņos. TNA-17664/2. Arestēta arī s. Anna, dz. 1896. g. TNA-27891/2.

Jansons Indriķis. 1. TAP Zentēnu pag. aizsargs. Dz. 1883.24.03. Zemnieks. Arestēts 1941.14.06. Zentēnu Krūklōs. TNA-12347/2. Izvesta arī s. Anna, dz. 1896.6.08. TNA-12351/2; meita **Fannija**, dz. 1928.5.09.; dēls **Fricis**, dz. 1923.7.01. Indriķis pazudis bez vēsts Sibīrijā, sieva un bērni atgriezušies Latvijā.

Jansons Mārtiņš. 5. RAP rot. k-ris. Dz. 1898. g. Bijis Finanšu ministrijas revidents. Arestēts 1941. g. Rīgā, Marijas 61-4. TNA-6972/2. Arestēta arī s. **Valentīna**, dz. 1910. 28.07. TNA-6961/2.

Jansons Nikolajs. 12. IAP k-ris 1925. g. un **15. LAP** esk. k-ris 1920. g. Dz. 1891.13.02. Jelgavas apr. Embūtes pag. Bijis Priekules iec. pol. pr-ks un 1925. g. Ilūkstes apr. pr-ka vietn. 1938. g. Rīgas prefekta palīgs. Apb. ar TZO un ANK. Arestēts 1941. g. Rīgā, Baznīcas 4-6. TNA-6970/3.

Jansons Paulis. 16. JAP k-ra palīgs. Dz. 1895.8.02. Virsnieks LA tehniskā divīzijā. Apb. ar AKr. Arestēts Lielvircavas Lielrekteļēs 1941.14.06. TNA-6968/3.

Jansons Žanis. 11. TAP Vānes nod. pr-ks. Arestēts 1940/41. g. Vānes Jaunupeniekos. TNA-15022/2. Dz. 1900. g. (av. Tukuma ziņas. 41.7.08.)

Jaunkiķis Voldemārs. 8. VAP Rozēnu nod. aizs. Nošauts 1941. g. no bēgošās SA. (av. Tālavietis. 41.14.08.)

Jaunzems Ernests. 15. LAP sakaru komandas k-riš. Dz. 1901.24.05. Priekules Daļģos. Apb. ar TZO. Arestēts 1941.14.06. Liepājā, Jaunā ielā 14. TNA-13807/2. Izvesta s. Emma, dz. 1902.8.08. TNA-13805/2; dēls Ēriks, dz. 1937. 5.08., meita Astra, dz. 1940.6.02.

Jēkabsons Fridrihs. 5. RAP bat. komandieris. LA pulkvedis. (sk. 1. sēj. 258. l. p.) 1919. g. — Rīgas apr. pr-ks. Arestēts 1941. g.

Jēiņš Roberts. 5. RAP Ogres nod. vada k-riš. Dz. 1904. 26.10. Arestēts 1941.14.06. Ogres Pilskalnos. TNA-17670/2.

Jogints Staņislavs. AAP lidotājs. Dz. 1894.22.09. Strādājis par šoferi. Arestēts 1941. g. Rīgā, Kandavas 29-3. TNA-20912/4. (av. Tēvija. 41.18.07.)

Jozups Ādolfs. 9. MAP eskadrona k-riš. Arestēts 1941. g. Dzelzavas pag. Nošauts 1941. g. Atrasts masu kapos Baltezerā pēc SA aiziešanas. TNA-SL; LD. Pēc apcietināšanas Gulbenes milicijā aresta telpās mēģināja ar saistītām krekla strēmelēm pakārties, bet atdzīvināts. Tad mocīts un noslepkavots.

Jurēvics Pēteris. 13. BAP Ceraukstes nod. rotas k-riš. Dz. 1886. g. Strādājis kā mežzinis vietējā mežniecībā, bijis sabiedrīks darbinieks, mūzikas mīļotājs. 1941. g. pavasarī apcietināts, aizvests uz RCC, kur pratināts par rotas aizsargiem. Cietuma kamerā bijis kopā ar Vecsaules aizs. k-ri, kurš pirms Rīgas atbrīvošanas izsaukts no kameras un aizvests. Cietuma pagalmā nošauto vidū nav atrasts. No cietuma 1941. g. atbrīvots. 1944. g. vasarā devies bēgļu gaitās uz Kurzemi. No turienes 1945. g., ar filtrācijas vilni aizsūtīts uz Vorkutu, no kurienes atgriezies tā paša gada vēlā rudenī. 1951. g. par viņu sāka interesēties milicija un viņš aizbrauca uz Krieviju, lai izvairītos no vajāšanām un neapdraudētu ģimeni. No Krievijas atgriezās 1955. g. beigās. Viņš ticēja, ka Latvija kļūs brīva un uzvarēs taisnība. Ar šo ticību sirdī viņš mira 1963. gadā. (Iecību sniedz Jurēvica meitas znots **Aleksandrs Neilands** — Vorkutas katordznieks.)

Jurīksons Aleksandrs. 3. LAP aizsargs. No 1938—40. g. Dz. 1883. g. Valmieras apr. No 1922.—37. g. robežapsardzes pulkvedis. Arestēts 1941. g. (IeTK) Ludzas apr. Kārsavas Veckārsavā. Panti: 58-4; 58-10; 58-13; Nāves sods. **Nošauts** 1942.15.01. Vjatkā. TNA-21552/2. Piedalījies Brīvības cīņās.

Jurkāns Adeljons. 17. RAP Nautrēnu nod. vada k-ris. Dz. 1898. g. Arestēts 1941.14.06. TNA-19762/2.

Jurka Alfrēds. 8. VAP 8. rotas k-ris 1929. gadā. Dz. 1889.7.11. LA kapteinis. (sk. 1. sēj. 289. l. p.) 1929. g. ieiecelts par Ainažu pils. nod. pr-ku. Arestēts 1941. g.

Jurkovskis Juris. 6. AAP Nigrandes nod. aizsargs. Atbruņots un arestēts 1940. g. Aizputes apr. Nigrandes pag. Dz. 1914. g. Liepājā. (sk. liecību 1. sēj. 152. l. p.)

Kaktiņš Mārtiņš. 13. BAP Bārbeles pag. aizsargs. Dz. 1899.14.01. Arestēts 1941.14.06. Bārbeles Cūderos. TNA-16043/2. 1941.1.09. miris Kirova raj. nometnēs. Par miršanu paziņots sievai Lūcijai, kura atradās izsūtījumā Ačinskā.

Kalējs Oskars. 18. DAP kultūras noz. vadītājs. Dz. 1902.24.04. Rēzeknes apr. Bērzgales c. Strādājis Kara muzejā pie Ernesta Brastiņa. Beidzis Mākslas skolu. AO no 1934. gada. Arestēts 1944. g. Bijis Krasnojarskas nometnēs līdz 1953. g. Pēc tam Džezgazganas lēģeros. Atgriezies Latvijā. Miris 1993. g. janvārī.

Kalniētis Jānis. 18. DAP rotas k-ris. Arestēts 1941. g. Susejas Dziļos Grāvjos. TNA-10667/2. Izsūtīta s. Alida, dz. 1896.4.03. TNA-10668/2; dēls Ilmārs, dz. 1933.15.09., Valdis, dz. 1924.13.05. TNA-10665/2.

Kalniņš Alberts. 10. CAP Ērgļu nod. aizsargs. No Āķēnu mājām. Par aizsargiem Kalniņš ir sacījis: «Patika aizsargu stāja, mundieris un disciplīna, kā arī cieņa, kādu tiem sabiedrība izrādīja. Kad aizsargs ir formā tērpts, tad viņš ir paraugcilvēks. Izslēgta alkohola lietošana, kad aizsargs ir aizsargu ietērpā. Tad viņš ir dzenlmenis. Aizsargu namos notika kultūrai veltīti pasākumi. Šie nami tika celti par aizsargu gādātiem līdzekļiem. Sevišķi laukos visādu pasākumu rīkotāji bija aizsargi un aizsardzes, kopā ar skautiem un mazpulkiem. Ne velti padomju vara arestēja un izsūtīja tik lielu skaitu aizsargus.» Pēc 2. PK bijis nacionālais partizāns. Kara gados cīnījies leģionā. Apb. ar Dzelzs krustu. Alberta māsa **Marija Zieberga** no Ērgļu pag. Saulgožiem tika apcietināta 1947. g.

Kalniņš Ansis. AAP aizsargs. Dz. 1914.24.09. Kazaņā. Arestēts 1940. Rīgā, Diķa ielā 16-3. Pēc aresta bijis Merķeļa ielā 7, bet vēlāk pārvests uz RCC. 1942. g. 10.09. bijis Krasnojarskas apg. Petropavlovskā. TNA-7502/3.

Kalniņš Ansis. Sastāvējis AO. 36 g. v. Arestēts 1941. g. Nošauts Baltezerā, TNA-SL; LD.

Kalniņš Artūrs. 8. VAP Rozēnu p. nod. aizs. **Nošauts** 1941. g. SA bēgot. (av. Tālavietis. 41.14.08.)

Kalniņš Jānis Ādolfs. 4. JAP Krustpils nod. aizs. dz. 1903.28.09. Arestēts 1941.14.06. Krustpils Dellēs. TNA-24366/2. Arestēta ģimene: s. **Zelma**, dz. 1915.14.04. TNA-24370/2; meita **Aida**, dz. 1938. g.

Kalniņš Jānis. 5. RAP Laubes nod. aizs. Dz. 1906. g. Laubes pag. Zilgalvju mājās. **AO** kopš 1929. g. 1944. g. 27.08. ieskaitīts ģenerāļa J. Kureļa komandētajā vienībā un līdz 8. sept. apmācījies militārajā nometnē Skrīveros. Arestēts 1945. g. 5.01. Apvainots «dzimtenes nodevībā». 3. Baltijas frontes kara tribunāls 1945.7.03. viņam piesprieda ieslodzījumu lēģeros uz 10 gadiem un ties. atņemšanu uz 5 g. Arī mantas konfiskāciju. Bijis Vorkutā un Džezkazganā. Atgriezies Latvijā 1956. g. Miris 1978. g.

Kalniņš Ludvigs. 5. RAP rotas k-ris. Dz. 1897.24.05. Rīgā. Tēvs rūpnieks. Ansis, m. Malvīne, s. Emīlija (dz. Zariņa). Bijis v. ltnis brīv. cīņās. Apcietināts 1941.14.06. Rīgā, Blaumaņa 32-2. TNA-3714/3.

Kalniņš Mārtiņš. 5. RAP nod. pr-ks. Dz. 1893.3.06. Taurupes Kalvās. Apb. ar TZO. Arestēts 1941. g. TNA-13712/3. Izsūtīta s. **Nina** ar 3 bērniem. TNA-3709/2. Dzīvojuši Rīgā, Ģertrūdes 3-8.

Kalniņš Nikolajs. 9. MAP Praulienas nod. pr-ks. Zemnieks. Dz. 1899. g. Arestēts 1941. g. Praulienas Tiltsīļos. TNA-3710/2. Izsūtīta ģimene. (sk. 1. sēj. Kodolas A. liec.)

Kalniņš Pēteris. 12. IAP Lašu pag. nod. aizsargs. Dz. 1922. g. Ilūkstes apr. Lašu pag. 2. PK gados piedalījies sarkano bandītu gūstīšanā, kas slapstījušies Latvijas mežos. Arestēts 1945. g. (VDTK) Notiesāts 1945.23.01. — Kara tribunāls. Pants: 58-1a. S. 10 g. 5 g. bez ties. Ieslodzījumā līdz 1954.31.08. Pēc tam izsūtījumā līdz 1956. gadam.

Kalniņš Richards. 14. KAP Ezeres nod. pr-ks. Dz. 1905. 20.02. Remtes pag. Nodibinājies mazpulku nodaļu — pirmo Latvijā. Bijis Kursiņu pag. mazpulku vecākais. 1938.15.05. apb. ar ANK. Arestēts 1941.14.06. Dunikas Sikšņu pamatskolā. TNA-19374/2.

Kalniņš Rūdolfs. 13. BAP Mežotnes nod. aizs. Bijis pagasta vecākais polic. kārt. Dz. 1897. g. Mežotnes Vilciņos. Arestēts 1941.5.03. TNA-13851/3. Bijis Jelgavas cietumā. (av. Tēvija. 42. g. 6.01.)

Kalniņš Viktors. 5. RAP jūras divizona stūrmaņvirsnieks, rotas k-ris. Dz. 1896.17.10. Liepupes Zariņos. Mā-

cijies LM Akadēmijā. Bijis žurnālists, redaktors. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Zolitūdes 95. TNA-10639/2.

Kalniņš. 9. MAP Praulienas nod. pr-ks. Arestēts 1941. g. Praulienas Tiltsīļos. TNA-29401/2. Liktenis nezināms.

Kalns Ansis. 11. TAP štāba ierēdnis. Dz. 1906. g. Arestēts 1941. g. Tukumā, Raudas 25. TNA-13845/2. (av. Tukuma ziņas. 41. g.)

Kalns Jānis. 16. JAP 2. bat. k-ris. Arestējusi Jelgavas milicija.

Kalpiņš Ulrichs. (Uldriķis) 15. LAP aizsargs. Dz. 1891.29.06. Aizputes apr. Kazdangas pag. Brīvības cīņās Kalpaka bat. Neatkarības rotā — leitnants. Arestēts 1941. 14.06. Liepājā, Ausekļa 7. TNA-13853/2.

Kalnprūsis Augusts. Bijis aizsargs. Arestēts 1941. g. jūnijā. 26. jūnijā nošauts. TNA-SL.

Kaltinieks Jānis. 6. AAP Basu pag. aizsargs. Dz. 1901. 22.06. Arestēts 1941. g. Basu pag. Kauliņos. Izsūtīts kopā ar ģimeni. (sk. Bundules Zemas liec. 1. sēj.)

Kalvāns Aleksandrs. AAP aizsargs. Dz. 1901. g. Dzīvojis Oskara ielā 1. Pēc 2. PK bēguļojis. 1945. g. nogalē arestēts. Taču ielēcis Daugavā un ienīris, un bēgli čekisti nav notvēruši. Sargi šāvuši, bet Kalvāns bijis labs peldētājs un teicams nirējs. Meita atceras, ka kopā ar tēvu piedalījusies lidotāja Gailiša bērēs. Bēru mielasts noticis Aizsargu namā. (Kalvāna meitas atmiņas.)

Kalve Jezups. 19. AAP k-ris 1939. gadā. Dz. 1890.6.02. Sakstagala Pauris. LA kapteinis. (sk. 1. sēj. 289. l. p.) 1908. g. iestājās Ziemeļarmijā. 1927. g. 3. LAP k-ris. 1934. g. 14. KAP k-ris. 1939. g. sākumā 2. VAP k-ris. Apb. ar LKO; TZO; ANK. Arestēts 1941.14.06. Ludzā, Vies-tura 3a. TNA-31190/3. Izsūtīta s. **Antoņina** (dzimusi Buļā) dz. 1903.10.10. TNA-31189/2, izvesti arī divi bērni.

Kampars Viktors. 4. JAP k-ris. Dz. 1903.15.05. Vecvirlaukas pag. LA n. ltnt. 1933. g. bijis 4. JAP k-ra palīgs. 1934. g. 16. JAP k-ra palīgs. Ir policijas dienestā kopš 1936. g. 1939. g. Jēkabpils apr. pr-ks. Arestēts 1940/41. g. Jelgavā, Lielā 56-4. Izsūtīts uz Sibīriju.

Kanders Jēkabs Valters. 15. LAP Tadaikū nod. pr-ks. Dz. 1902.24.12. 1938.15.05. apb. ar med. «Par centību». Arestēts 1941.14.06. Tadaikū Babļos. TNA-18200/2.

Kangars Jānis. 14. KAP vecākais mācītājs 1938. g. Dz. 1907.15.03. Skaņkalnes pag. Bijis Lutriņu un Vārmes draudzes un aizsargu mācītājs. Apb. ar Atz. kr. Arestēts

1941.14.06. Lutriņos māc. mājā. TNA-13862/3. Izsūtīta s. Mirdza, dz. 1911.12.12. TNA-13862/2.

Kāns. 13. BAP Bārbeles aizsargs. Arestēts 1949. g. No Sibīrijas atgriezies. Miris Bauskā. Apglabāts Kāraukroga kapos.

Kāpostiņš Mārtiņš. 5. RAP Aizkraukles nod. aizsargs no 1922. līdz 1940. g. Dz. 1884. g. Aizkraukles pag. Mīldiņos. No 1922. g. Soc. dem. part. biedrs. LA 1920. g. seržants. 1941. g. nacionālais partizāns. 1943. g. 2. PK aizsargs. 1945. g. tiesāts, bet nezināmu iemeslu dēļ atbrīvots... (av. Krimināllieta)

Kāposts Vilis. 4. JAP Elkšņu nod. aizsargs. 1941. g. izvests.

Kaps Žanis. 13. BAP Paņemūnes nod. aizs. Dzīv. Paņemūnes pag. Arestēts.

Kārkliņš Aleksandrs. 3. LAP k-ris 1936. g. Dz. 1887. 5.05. Kandavā. 1918. g. bijis krimin. pol. uzraugs Rīgā. 1923. g. Tukuma apr. pr-ks un **11. TAP** k-ris. 1927. g. Talsu apr. pr-ks un **1. TAP** k-ris. 1936. g. Ludzas apr. pr-ks. Apb. ar TZO; VO. Apcietināts 1940. g. Vecmoku Atpūtās. TNA-3088/2. 1942.28.11. Sevišķā apspriede notiesā pēc panta 58-4. Nāves sods. Nosūtīts uz Vjatlagu. Miris 1942. g. augustā.

Kārkliņš Ernests. 2. VAP Zūru nod. pr-ks. Dz. 1901. 11.05. Zūru Spurās. Arestēts 1941.14.06. Ventpili, Vienības gatvē 14, TNA-30858/4.

Kārkliņš Jānis. 7. VAP 10. rotas k-ris. Arestēts 1941. g. Annas pamatskolā. TNA-10609/2.

Kārkliņš Jēkabs. 13. BAP Rundāles nod. vada serž. Zemkopis. Dz. 1896.22.08. Arestēts 1940/41. g. Rundāles Lejiņās. TNA-23476/2. Izsūtīta no Rumbiņām **Kārkliņš Līna**, dz. 1909.28.10. TNA-23447/2.

Kārkliņš. 13. BAP Bārbeles nod. aizsargs. Arestēts pēc 2. PK. Atgriezās Latvijā. Miris. Apglabāts Skaistkalnes kapos.

Kauce Rūdolfs. 10. CAP štāba bat. saimn. pr-ks. 1939. g. iecelts par saimn. jaut. komisijas locekli. Dz. 1887.20.12. Arestēts 1941.14.06. Cēsīs, Palasta 20. TNA-3661/2.

Kauliņš Jānis. 16. JAP aizsargs. Dz. 1889. g. Rīgā. **AO** kopš 1924. g. Bijis Saeimas deputāts. No 1932—33. g. iekšlietu ministrs. No 1934—35. g. Zemkopības ministrs. Bijis Zemes bankas direktors. No 1920. g. Kalpaka organizācijā. Arestēts 1941.16.06. (VDTK) Panti: 58-4; 58-13.

Nāves sods. Ieslodzījumā Novosibirskā līdz 1942.30.04., kad **nošauts**. TNA-13881/2. (Lietas Nr. 7455).

Kazaks Aleksandrs. 3. LAP aizsargs. Dz. 1901. g. Arestēts 1941.14.06. Ludzā, Rēzeknes 23. TNA-22442/2. Ieslodzījumā Vjatkā. Tur miris 1943. g. no bada. (Ir ārsta Šneidera mirušo sarakstā.)

Kazāks Valdemārs. 4. JAP 7. rotas k-ris, vēlāk 3. rotas k-ris. 1918. g. dezertējis no SA. No 1921. g. dienējis LA. No 1922—38. g. aizsargs, bataljona k-ris. Aktīvi piedalījies 1934. g. 15. maija notikumos. Arestēts 1941. g. Viessītes Siļos. Izsūtīts uz Noriļsku. Tiesāts. Panti: 58-4; 58-13. Nāves sods. **Nošauts** 1942.7.01. Kirova apg. Vjatlaga. (Stradiņa liecība; Lieta Nr. 44784) Izsūtīta arī ģimene. Dz. 1892. g. Daugavpilī.

Kedars Fricis. 1. TAP Laucienas nod. aizsargs no 1933. g. līdz 1940. g. Dz. 1889. g. Kuldīgas apr. No 1918. g. bijis Kolčaka armijā līdz 1919. g. Arestēts 1941. 16.06. (IeTK) Panti: 58-6; 10; 11; Nāves sods. **Nošauts** 1942.20.03. Krasnojarskas apg. Noriļskā. (Lieta Nr. 44740)

Kiesners Osvalds. 9. MAP 4. rotas k-ris. Dz. 1897. 13.04. Apbalvots ar ANK 1938.15.05. Arestēts Vestienes Delit-Kepeņās 1941.14.06. TNA-17704/2.

Ķisele Jānis. 8. VAP k-ris 1927. g. Un 1925. g. **14. KAP** k-ris. Dz. 1897.21.03. Jelgavā. Piedalījies br. cīņās Kalpaka bat. Kalpaka adjutants. LA kapteinis. 1925. g. Kuldīgas apr. pr-ks. 1927. g. Valmieras apr. pr-ks. Apb. ar LKO; VO; TZO un vairākiem ārzemju ordeņiem. 1940/41. g. **noslepkavots**. Atrasts RCC pēc ŠA aiziešanas no Latvijas 1941. g. jūlijā. Padomju iestādes radniekiem paziņo, ka Ķisele miris cietumā ar plaušu karsoni...

Klabis Alberts. 6. AAP rotas k-ris. Dz. 1902.1.07. Kuršīšu Mačuļos. Beidzis skolotāju institūtu Jelgavā. Kalvenes pamatskolas pārzinis. Arestēts 1941.14.06. Kalvenes pamatskolā. TNA-7379/2. Izsūtīta s. **Lūcija**, dz. 1906. 14.01.; dēls **Jānis**, dz. 1940.5.01.

Klāns Vilis. 8. VAP Rūjienas nod. pr-ks. Dz. 1884. 17.09. Daugavgrīvā. Rūjienas ģimn. skolotājs. Piedalījies Brīv. cīņās. Arestēts 1941.14.06. Rūjienā, Blaumaņa 7. TNA-23912/2. Izsūtīta s. **Velta**, dz. 1903. g. TNA-23911/2.

Ķļaviņš Antonijs. 9. MAP rotas k-ris. Dz. 1902.2.10. Praulienas pag. Bijis Kandavas arodsk. direktors. Arestēts 1941.14.06. Kandavā. TNA-3971/2. Izsūtīta s. **Anna**, dz. 1902. g., meita **Rūta** 12 g. v., dēls **Andris** 7 g. v.

Kļaviņš Boriss. 5. RAP jūras divizona 2. rotas virsnieks — 1937. gadā. 1939. g. iecelts par 2. rotas k-ri. Dz. 1905.10.07. Arestēts 1941.14.06. Jūrmalā, Jasmīnu 4. TNA-16617/2.

Kļavnieks Kārlis. 5. RAP Bolderājas nod. pr-ks no 1937. g. Arestēts 1941.14.06. Bolderājā, Gobas 19-6. TNA-7326/2. Izvesta s. Ērika, dz. 1910.30.06., meitas Ieva, Sarmīte, dz. 1938.4.03.

Klibiķis Aleksandrs. 10. CAP Rankas nod. pr-ks. Dz. 1909.11.01. Arestēts 1941. g. maijā Rankas Lejas Lazdūpēs. Bijis Cēsu cietumā. Atgriezās Latvijā 1956. g. (av. Tālavietis. 41.26.08. Arhīvs — Sabiedriskie darbinieki.) TNA-7343/3. Izvesta arī ģimene. (av. Smiltēnietis 41. g.)

Kliezbergs Pēteris. 9. MAP Tirzas nod. pr-ks. (sk. 1. sēj. 402. l. p.) Izvesta arī ģimene. Miris Vjatlagā.

Klucis. 19. AAP Rugāju nod. aizsargs. Sodīts. Ieslodzījumā Sibīrijā. (sk. J. Būdas liecību 1. sēj.)

Knāķis Zanis. 10. CAP Jaunpiebalgas nod. aizsargs. 1941. g. noslepkavots. (av. Tālavietis 41. g. 23.09.)

Kodols Vilis. AAP lidotājs. Dz. 1911.27.05. Arestēts 1941.16.01. Rīgā, Stokholmas 58-2. TNA-3798/3. (av. Tēvija 41. g. 21.07.)

Koks (Malenders) Juris. 6. AAP kom. palīgs. Dz. 1896.14.07. Alūksnes pag. 1920. g. Imantas pulkā Vladivostokā. Atgriezies Latvijā. Ieskaitīts 7. SKP 9. rotā kā virsnieks. 1929. g. **8. VAP** bat. k-ris. **19. AAP** k-ra palīgs. Arestēts 1941.14.06. Alūksnes Lejasšķinkos. TNA-17057/2. Izsūtīta s. Marija, dz. 1902. g. TNA-17058/2. Dēls **Imants**, dz. 1927. g., dēls **Indulis**, dz. 1929. g. (av. Malienas ziņas. 41. g.)

Konrāds Vilhelms. 14. KAP Saldus (Zvārdes) nod. aizsargs. Strādājis par virsmežzinī. Arestēts 1941.14.06. Zvārdes Mežamuižā. TNA-10524/2. Sieva nav bijusi izvedamo sarakstā, bet Konrāds arestēts kopā ar 3-gadīgo dēlu. Taču bērns tomēr tēvam līdzī nav vests, to pafurējuši Saldus dz. stacijās darbinieki, jo Konrādu visi pazina. Tā daļa no ģimenes saglabājās. Pēc 2. PK emigrēja un tagad dēls ir profesors, bet māsa Kristīne, kura toreiz vēl bija šūpulī — Bostonā strādā pie latv. t. dz. kārtošanas ar kompjūtera palīdzību. (Iecina Šlesere Austrā.)

Kopštāls Andrejs. 15. LAP esk. k-ris. 36 g. v. Arestēts 1941.14.06. Gaviezes Alekšos. TNA-17064/2. Izsūtīta s. **Faniņa**, 31 g. v. TNA-17065/2; dēls **Tāļvaldis** 14 g. v., meita **Līvija** 7 g. v.

Jezups Kalve 14. RAP k-ris ar ģimeni. Visi represēti.

Korņiljevs Vasiļijs 19. AAP esk. k-ris.

Kopštāls-Kļava Jānis. 15. LAP esk. k-ris 1929. gadā. Dz. 1897.21.12. Arestēts 1941.14.06. Aizviķu Skujiņās. TNA-16097/2. Izvesta arī ģimene.

Kornelius Harijs. 5. RAP aizsargs. Dz. 1909.20.04. Arestēts 1941.14.06. Rīgā. Strādājis tipogrāfijā. Miris Sibīrijas vergu nometnēs. (sk. Vijas Teberes liec. 2. sēj.).

Korņiljevs Vasiļijs. 19. AAP esk. k-ris. Dz. 1893.25.12. Augšpils Svetlojās. LA virsnieks (atvaļināts). Abrenes pilsētas valdes loceklis. Apb. ar TZO. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Merķeļa 5-10. TNA-12433/3.

Koškins Augusts. 13. BAP Ceraukstes nod. aizsargs. Zemkopis. Dzīvojis Ceraukstes Valdekās. Padomju vara arestējusi.

Kovaļevskis Staņislavs. 17. RAP rotas k-ris. Brīvības cīņās rotas k-ris. Feimaņu pamatskolas skolotājs. Apb. ar VO. Dz. 1895.8.09. Siljāņu Kalvjos. Arestēts 1941.14.06. Siljāņu Feimaņos. TNA-25528/2.

Kraģis. 7. VAP Gaujienas nod. aizsargs. Arestēts 1941. g. Bijis RCC. (av. Tēvija. 41.9.07.)

Krastiņš Alfrēds Verners. 16. JAP Ozolnieku nod. aizsargs. Dz. 1910. g. Arestēts 1941. g. Ozolnieku Brūveros. TNA-7251/3. (av. Tēvija. 41.31.07.) Dzimis Valgundes pag. AO bijis sportists. Darbojies aizs. sporta klubā. Sasniedzis rekordus 800 m, 1500 m distancēs. Bijis Latvijas čempions.

Krauklis Augusts. 5. RAP Ikšķiles nod. aizsargs. Arestēts 1941.14.06. Miris Sibīrijā. (Liecinajis Kraukļa brāļa mazdēls V. Treide).

Kravalis Jāzeps. 19. AAP Balvu nod. aizsargs. Dzīvojis Balvos. Bijis nometnē pie Mongolijas robežas. Atgriezies Latvijā. Miris 1980.-tos gados.

Krauklis Artūrs. 5. RAP Krimuldas nod. mācītājs. Dz. 1904.9.08. Krievijā. Beidzis LU teoloģijas fak. Izdevis garīgu dz. krājumu «Ceļinieku dziesmas». Bijis Krimuldas ev. luterā dr. mācītājs. Arestēts 1941.14.06. Krimuldā. TNA-7252/3.

Kreicbergs Ādams. 11. TAP 9. rotas k-ris. Dz. 1893. 19.12. Arestēts 1941.14.06. Dzirciema Dreimaņos. TNA-10492/2.

Kreicbergs Jānis. 11. TAP Kandavas nod. aizsargs. Dz. 1902.20.01. Arestēts 1941.24.06. Kandavas Muižarājos. TNA-12424/2. (av. Tukuma Ziņas. 41.28.08.)

Kreicums Edgars. 9. MAP Virānes nod. aizs. 1948. g. rudenī čekistu nošauts un izlikts «apskatei» (par biedinā-

jumul) pie pagastmājas kopā ar vēl citiem 8 nošautajiem. Partorgs Sirmāis Jānis izrādījis kļaju sajūsmu par to, ka tie, viņa izteiksmē, bandīti — nošauti.

Krēvics Antons. 9. MAP kom. palīgs. Dz. 1898.15.09. Litenes pag. LA l-tnts. Piedalījies brīvības cīņās. 1927. gadā iestājies IeM dienestā. Bijis **6. AAP** k-ra palīgs. 1929. g. 15. LAP k-ra palīgs. Apb. ar TZO un VO. Arestēts 1941.14.06. Madonā, Blaumaņa 19. TNA-1155/3.

Krieviņš Jānis. 13. BAP Vecsaules nod. v. serž. līdz likvidācijai. Zemkopis. Dzīvojis Vecsaules Kampās. Padomju vara arestējusi.

Krieviņš. 13. BAP Bārbeles pag. aizs. Arestēts 1946. g. No Sibīrijas atgriezies 1956. g. Miris 1958. g.

Krievs Haralds. 8. VAP 3. bat. rotas k-ra adjutants. Dz. 1900.19.08. Bijis šaušanas sac. dalībnieks 1925. g. Ieguvis LAB angļu kaujas šauteni. Arestēts 1941.14.06. Lodes Pestēs. TNA-3902/2. Arestēta arī ģimene: s. Erna, dz. 1905.5.02. TNA-3903/2; meita **Brigita**, dz. 1934.7.06.

Kriģens Juris. 9. MAP k-ris. Dz. 1898.26.09. Dunikas pag. Vecvagaros. 1931. g. iecelts par Madonas apr. pr-ku. 1938. g. pārcelts par Daugavpils prefektu. Apb. ar TZO; ANK; VO. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Brīvības g. 117—23. TNA-3896/2. Izsūtīta s. **Katrina Marta**, dz. 1903.22.02.; dēls **Gaitis Ivars** dz. 1936.31.10., dēls **Tāivaldis Juris**, dz. 1938.5.02.

Krišjānis Mārtiņš. Dz.AP aizsargs. Dz. stacijas pr-ks. 1945. g. kļuvis par nacionālo partizāni. 1949.29.01. kritis kaujā kopā ar dēlu pie Liepniekiem. Aplenkti, ejot uz mājām. Apbedīti Rumbas c. pie Krogsētām — dzimtas kapos.

Kriškalns Jānis. 10. CAP Kārļu nod. aizsargs. Dz. 1912. g. Cēsu apr. Arestēts 1950. g. 29.06. (VDM). Pants—58-1a. Sods — 25 g. Pieci bez ties. Ieslodzījumā bijis Omskas apg. Kamiševas nometnē līdz 1955.9.05. (L. Nr. 3905).

Kristapsons Ernests. 1. TAP. Nogales nod. pr-ks. Dz. 1906.3.06. Arestēts 1940. g. septembrī Nogales Brenčos. Līdz 1941. g. martam atradies RCC. TNA-7210/3. (av. Tēvija 41. g. 4.09.)

Kristiņš Juris. 13. BAP štāba rotas k-ris. Dz. 1890.5.05. Bauskas pag. Piedalījies brīv. cīņās. Zemkopis. Bauskas pilsētas valdes loceklis. LA v. ltn. (skat. 1. sēj.) Apb. ar LKO un VO. Arestēts 1941.14.06. Bauskas Lāčplēšos.

Kroje Alberts Fricis. 2. VAP 5. rotas k-ris 1929. g. un arī vēlāk. Dz. 1900.16.10. Arestēts 1941.14.06. Popes Ozoliņos. TNA-15073/2.

Kronbergs Atis. 11. TAP. 2. bat. k-ris. 1937. g. ievēlēts pulka goda tiesā. Dz. 1893. g. Arestēts 1941.14.06. Irlavas Bluiskās. TNA-26637/2.

Krūmiņš Eduards. 9. MAP Odzianas nod. vada k-ris. Dz. 1900.21.01. LKOK Arestēts 1941. g. Odzianas Strautmaļos. TNA-17720/2. (av. Tēvija. 41. g. 3.12.)

Krūmiņš Jānis. 13. BAP Rundāles nod. aizsargs līdz likvidācijai 1940. gadā. Dzīvojis Rundāles pagastā. Arestēts 1941.14.06.

Krūmiņš Pēteris. 7. VAP Blomes nod. aizsargs. Dz. 1913. g. Valkas apr. Blomes pag. Dzīvoja Blomes Bārdiņās. 2. PK laikā dienējis 319. pol. bat. Piedalījies sarkano partizānu gūstīšanā, apsargājis objektus aizmugurē. 1944. g. jestājies diversantu grupā. 1944. g. 11.10. arestējis SMERS. 1944.10.11. tiesāja 3. Balt. kara tribunāls. Pants 68-1a. S. 20 gadi un pieci bez ties.

Krūmiņš Ž. 11. TAP Lestenes nod. aizsargs. 1941. g. mēģināja komunistu aktīvistam atņemt šauteni, kā rezultātā tika nogalināts. (av. Tukuma Ziņas. 41.14.08.)

Kvēps Jānis. 9. MAP Cesvaines nod. k-ris. Dz. 1904. g. sākumā Cesvaines Mazšņucēnos. Darbojies pretpadomju grupējumos. TNA-12361/3.

Kvetkus Ludvigs. 13. BAP Paņemūnes nod. grupas k-ris. Zemkopis. Dzīvojis Brunavā. Arestēts 1941.14.06.

Kubuliņš Alfrēds. 7. VAP Pededzes nod. vada k-ris. Dz. 1900.9.05. Arestēts 1941.14.06. Pededzes Mežmaļos. TNA-24424/2. Arestēta s. Berta, dz. 1909.18.10. TNA-24425/2; dēls Gunārs, dz. 1931. g.

Kubuliņš Jānis. 7. VAP Pededzes nod. aizsargs. Dz. 1907. g. Arestēts 1941. g. Pededzes Mazā — Slobodkā. TNA-25537/2.

Kudiņš Antons. 18. DAP Grāveru nod. pr-ks. Dz. 1885. g. Bijis Aulejas nod. pr-ks. Arestēts 1941. g. Aulejas Bruņeniekos. TNA-22460/2. Arestēta arī s. Marija, dz. 1890. g. TNA-22461/2; meitas: Valentina, dz. 1926. g. un Staņislava, dz. 1929. g.

Kuģenijs Kārlis. 1. TAP rotas k-ris. Dz. 1903.28.03. LA virsn. vietn. Arestēts 1941. g. Vandzenes Valtiņos. TNA-7164/2. (av. Talsu Vārds. 41.7.08.)

Kugrēns Žanis. 13. BAP Vecsaules nod. Ķīmiskā dienesta instruktors. Zemkopis. Dzīvojis Vecsaules Kugrēnos. Arestēts 1941. g.

Kukurs Jānis. AAP D-pils esk. k-ra palīgs. Dz. 1904.2.02. Arestēts 1941.14.06. Daugavpili, Februāra 28—5. TNA-10436/3.

Kundziņš Eduards. 13. BAP Jaunsaules nod. pr-ks. Zemkopis. Dz. — 50. g. vecs. Arestēts 1941.14.06. Jaunsaules Pļaviņu mājās. TNA-3772/3. Arī s. **Vilma**, 28 g. v. TNA-3769/3.

Kupris Donāts. 17. RAP Dricēnu nod. aizsargs. Dz. 1899. g. Dricēnu pag. Piedalījies brīv. cīņās. 1945. g. tiesāts pēc 58-1a panta. S. — 10 gadi. Bijis Arhangeļskas nometnēs. Stacija Jercova. 1955. g. atbrīvots. Atgriezies Latvijā. Miris 1977. g. 26.10. Izsūtīta arī sieva un dēls **Jānis** uz Omskas apg.

Kupfers Eduards. 16. JAP Bēnes nod. pr-ks. Dz. 1905.27.01. Jelgavas apr. Sņķeru pag. Bēnes pag. vecākā Neilanda vietnieks. 1941. g. krievi piespieda strādāt Gores lidlauka būvdarbos. No turienes izbēdzis un atgriezies Bēnes pagastā. 1941. g. 28. jūnijā kopā ar vēl citiem aizsargiem uzvilcis Latvijas karogu pie pag. nama. Pagasta partorgs Suščenko bij piedalījies izvešanās 14. jūnijā. Izvešanas sarakstā bij iekļauts aizsargs Šperliņš, bet viņš no izvešanas izvairījies. Šperliņš partorgu nošauj, bet vēl visi komunisti nav paspējuši aizmukt un noorganizē 2 automašīnas, pilnas ar SA kareivjiem un izpildkomitejas vīriem un brauc atmaksāt par partorga Suščenko nošaušanu. Notver aizsargu nod. pr-ku **Kupferu Eduardu**, spīdzina to un nošauj ceļa posmā Bēne—Auce. Spīdzināšanas rezultātā: 31 brūce no durkļu dūrieniem un uzšķērsts vēders.

Kupfera sieva Marija (Bēnes pulc. aizsardžu pr-ce) un dēls Jānis netika izvesti, jo bij izlikti no mājām un izvešanas naktī nebija vairs dzimtajā pag. Izvesti vairāki no Kupfera radiem: **Brensons Andrejs**, dz. 1884.9.03. Izvests 1941. g. no Piltenes Mežkatlāpiem. TNA-11953/2. Miris Vjatlagā 1941. g. 12. dec., **Brensons Andrejs**, dz. 1911.1.12. Izvests 1941. g. no Piltenes Dižkatlāpiem. TNA-11965/2. Miris Vjatlagā 1942. g. 5.05. **Brensons Arnolds Žanis**, dz. 1918.7.02. Izvests no Piltenes Mazkatlāpiem.

Kupferes Marijas māte **Brensone Anna** izvesta 1949.25.03. Tēvu — **Kupferu Eduardu** 1945. g. nošāvis kāds SA virsnieks par to, ka Eduards nav ļāvis likvidēt

savu sugas bulli. Aizvests aiz šķūņa un nošauts... 1949.25.03. no Sņķeru pagasta izvests Eduarda brālis **Kupfers Vilis** un viņa sieva **Milda**. Vilis nomiris jau ceļā uz Sibīriju un turpat dzelzceļa malā apraksts, Milda atgriezās Latvijā 1956. g. un mira 1981. g.

Kurēns Alfrēds. 8. VAP Mazsalacas nod. aizsargs. Dz. 1898.18.08. Mazsalacas pag. Valmieras apr. lauksaimnieka ģimenē. 1. pas. karā — strēlniekos. Latvijas atbr. karā kā brīvprātīgais cīnās 4. Valmieras kājn. pulkā, kur par izcilu varonību apb. ar LKO. Pēc demobilizācijas iestājās **AO**. Baigā gadā bēguļo, bet tiek apcietināta s. **Alīda**, dz. 1903.21.09. Mazsalacas Jaunkūrēnos. TNA-7047/3. Sieva pazūd bez vēsts. 1944. g. abi dēli tiek iesaukti Gaisa spēku izpaligos. Vēlāk vecāko dēlu iedala leģionā, bet jaunāko pēc kara no franču zonas Vācijā izdod krieviem.

Kursītis Staņislavs. 17. RAP k-ris. Dz. 1897.7.08. Daugavpils apr. Naujienes pag. LA leitnants. 1930. g. **19. AAP** k-ris un apr. pr-ks. 1934. g. **4. Jap** k-ris. Apb. ar TZO; ANK; VO. 1941. g. slēpās Tērvetes sanatorijā. Darbojies latviešu pārvešanā uz Zviedriju, bet sieva nav piekritusi pašiem braukt, jo dēli cīnījušies leģionā. Pēc 2. PK 8 gadus nodzīvojis pagrīdē. Vienu gadu dzīvojis mežā. Bij aizbraucis uz Noriļsku, lai izvairītos no apcietināšanas. 1953. gadā čeka viņa slēpšanos atklāja un centās sāvēvēt darbam emigrācijā, bet Kursītis atteicies. Miris 1980. gadā. Pēc Kursīša ziņām no Aizsargu pulku k-riem dzīvi palika (Pēc Sibīrijas) **Silavs** no Daugavpils un **Kārlis Briedis**, kurš izlaists uz Austrāliju.

Kužums Jānis. 13. BAP Paņemūnes nod. aizsargs. Dzīvojis Paņemūnes pag. Arestēts 1941. g.

Ķauķis Alfrēds. 7. VAP Pededzes nod. vada seržants. Dz. 1902.7.08. Arestēts 1941. g. Pededzes Zaicevās. TNA-12496/3.

Ķāvis Jānis. 2. VAP štāba rotas aizsargs 1939. gadā. Dz. 1908.29.02.. 1929. g. sept. uzvarējis šaušanas sac. Nozīme: «Labākam aizsargu pulka šāvējam». 1939. g. 23.09. komandas sastāvā sac. ieguvis 1. godalgu. Apcietināts 1941.14.06. Ventspilī, Aspazijas 29. TNA-12494/2. Apcietināta arī s. **Marija**, dz. 1917.5.05. TNA-18209/2; dēls **Guņārs**, pusotra gada vecs.

Ķemers Alfrēds. 11. TAP Smārdes nod. pr-ks. 1937. g. sept. ievēlēts pulka goda tiesā. Dz. 1900. g. februārī. Arestēts 1941.14.06. Smārdes Ķemeros. TNA-15040/2. Arestēta

un izsūtīta ģimene s. **Olga**, dz. 1903.27.07. TNA-18922/2; dēls **Valdis**, dz. 1936. g., meitas: **Sniedze**, dz. 1930. g., **Māra**, dz. 1928. g., **Biruta**, dz. 1935. g., **Ausma**, dz. 1929. g. (av. Tukuma Ziņas. 41. g. 12.08.)

Kenga Adolfs Ansis. 11. TAP Struteles nod. pr-ks. 1938. g. 15.05. apb. ar ANK Dz. 1892.27.05. Arestēts 1941.14.06. Struteles Dzintaros. TNA-21347/2. Arestēta arī s. **Lonija**, dz. 1898.5.07. TNA-21348/2; dēli: **Ilgvars**, dz. 1932. g., **Mārtiņš**, dz. 1935. g.

Kērpis Miķelis Filips. 13. BAP Paņemūnes nod. aizsargs. Dzīvojis Paņemūnes pag. Zinduļos. Arestēts 1941. g.

Kiselis Jānis. 8. VAP k-ris. dz. 1897.21.03. Jelgavā. Kalpaka bat. adjutants un tulks. Studējis LU tiesības. Apb. ar LKO; TZO. Bijis apr. un polic. iec. pr-ks. Militārais pārstāvis Anglijā. Arestēts 1940. g. Noslepkavots 1941. g. Atrasts masu kapos. TNA-12465/3; TNA-SL. Arestēta 1941. g. arī s. **Milda** 30 g. v. (1966.1.01.) TNA-13909/2. Mirusi Sibīrijā 40-tos gados. Izvesti bērni; dēls **Osvalds**, dz. 1929. g., **Aivars**, dz. 1937. g., **Ēriks**, dz. 1940. g.

Kīvilis Valdemārs. 13. BAP Islīces nod. vada k-ris. Zemkopis. Dz. 1906.27.10. Arestēts 1941.14.06. Islīces Bērziņos. TNA-17040/3.

Lāčgalvis Pēteris. 7. VAP Kalncempju nod. pr-ks. Dz. 1901.15.07. Arestēts 1941.14.06. Kalncempju Sprivuļos. TNA-15171/2. Arestēta arī s. **Herta**, dz. 1909.19.08. TNA-22726/2. **Herta Lāčgalve** bijusi aizsardze.

Lācis Andrejs. 5. RAP Kastrānes nod. aizsargs no 1926. gada. Dz. 1899. gadā. — Rīgas apr. Kastrānes pag. Cīruļu māju saimnieks. Arestēts 1945.7.01. Apsūdzēts, ka 1941. g. jūnijā bruņotas sacelšanās grupas sastāvā piedalījies KASTRĀNES pag. valdes nama ieņemšanā, pie kam tikuši arestēti vairāki vietējie boļševiku varas kalpi. 3. Baltijas frontes kara tribunāls 1945. g. 7. martā viņam piesprieda nāves sodu nošaujot. Nāves sods tika nomainīts ar 20 gadiem katorgas darbos un tiesību atņemšanu uz 5 gadiem.

Lācis Indriķis. 5. RAP Slokas nod. aizsargs. Arestēts 1941. g. Ķemeros, Smilšu 1. Dz. 1901.21.08. TNA-1266/3. Lāci Indriķi 1941. g. sākumā 7. kamerā Čekā saticis **Bisters Mārtiņš** (s. 1. sēj. 1. lp.) (av. Tēviņa. 41.17.07.)

Lācītis A. 4. JAP nod. pr-ks. Arestēts. Arestēta arī sieva.

Laģis Rūdolfs. 5. RAP Kastrānes nod. aizsargs. Dz. 1900. g. No 1919. g. līdz 1922. g. dienēja LA 5. Cēsu pulka

sastāvā, kaprāļa dienesta pakāpē. Piedalījies Latvijas atbrīvošanas karā. Kastrānes pag. Strautnieku mājas saimnieks. AO rindās no 1922. g. līdz 1940. gadam un arī pēc 2. PK. Arestēts 1945.6.01. Apvainots, ka 1934. g. 15. maijā notikumam laikā pildījis patruļdienesta uzdevumus Kastrānes pagastā, bet 1941. g. jūlijā piedalījies ieroču un komunistiskās literatūras meklēšanā pie boļševiku līdzskrējējiem. 1944. g. augustā izsaukts uz Rīgu divu nedēļu kaujas apmācībai aizsargu bat. sastāvā. 1945. g. 7.03. kara tribunāls viņam piespriedis nāves sodu nošaujot. Nāves sods tika nomainīts ar 20 gadiem katorgas darbos un tiesību atņemšanu uz 5 gadiem. Ieslodzījumā bija Noriļskā. Miris 1946. g. 2.01.

Lagzdiņš Sergejs. 18. DAP k-ra palīgs. Dz. 1895.25.09. Talsos. Arestēts 1941. g. Valmierā. (sk. 1. sēj. 272. l. p.)

Laiviņš Jānis. 5. RAP Mores nod. aizsargs. Dz. 1903.23.05. Arestēts 1941. g. Mores Medulājos. TNA-15177/2. Arestēta arī s. **Elza**, dz. 1906.1.09. TNA15176/2; dēls **Jānis**, dz. 1938.12.09., meita **Vija**, dz. 1940.16.08. (av. Tēvija. 42. g. 31.03.)

Lāma Fricis. AAP lidotājs. Dz. 1913.8.10. Arestēts 1941. g. Jelgavā, Uzvaras 41—3. TNA-13984/3. Izsūtīta arī māte **Zelma**, dz. 1885. g. un tēvs **Ansis**, dz. 1875. g. Fricis sabijis nometnēs no «zvana līdz zvanam». Satikts Vorkutā. No tiem simtiem, ar kuriem viņš reizē atvests, dzīvi palikuši tikai divi. Garš, liela auguma vīrs, ar latvisku seju un latvisku izturēšanos.

Lapiņš Fricis. 13. BAP Skaistkalnes nod. pr-ks. Dzīvojis Skaistkalnes pag. namā. Arestēts 1941. g.

Lapiņš Osvalds. 18. DAP; 4. JAP bat. kr-ris. Dz. 1896.29.04. Krustpils Ganu Krogū. Piedalījies brīv. cīņās Kalp. bat. un Cēsu rotā. Apb. ar TZO un VO. Arestēts 1941.14.06. Krustpils Āvestkalnā. TNA-20960/2. Arestēta arī s. **Marija**, dz. 1906.24.07. TNA-18286/2; dēli: **Jānis**, dz. 1935. 4.06., **Miervaldis**, dz. 1939.6.09.

Lapiņš Roberts. 9. MAP Vējavas nod. pr-ks. Dz. 1893. Arestēts Baigā gadā Vējavas Lakstos. TNA-7801/3. Ieslodzīts Madonas cietumā. Tad RCC, kur noslepkavots. TNA-SL. (av. Tēvija. 41. g. 15.12.)

Lapiņš Valfrīds. 4. JAP Elkšņu nod. aizsargs. Dz. 1917. g. Arestēts Baigā gadā Rītes Melnupu mājās. 1 mēnesi mocīts Jēkabpils cietumā, tad RCC. Tālākais liktenis nezināms. TNA-28015/3.

Lappa Leo. 15. LAP bat. farmaceits. Dz. 1882.22.09. Arestēts 1941.14.06. Liepājā, Šķūņu 13/5. TNA-13987/2. Arestēta arī s. **Millija**, dz. 1882.12.05.

Lapsa Krišjānis. 18. DAP adjutants. Dz. 1901. g. Arestēts 1941.22.06. Nošauts.

Lasmanis Ādolfs. 5. RAP 2. esk. vada k-ris. Dz. 1904.23.12. Brīvības cīņu laikā — 2. Cēsu kājn. p. 8. skolnieku rotas ziņnesis. Bijis policists Saulkrastos. Apb. ar TZO. Arestēts 1941. g. Vidrižu Laukšās. TNA-15193/2. Arestēta arī s. **Alise Marta**, dz. 1908. g. TNA-29448/2; meitas: **Rita** 9 g. v. **Sārmīte** 4 g. v.; dēls **Aleksejs** 9 g. v. Ādolfs atgriezies Latvijā 1957. g. Miris 1993. g.

Lasmanis Arvids. 4. JAP Sunākstes jātn. nod. vada k-ris. Dz. 1914.1.10. Arestēts 1941.14.06. Sunākstes Ārgalos. TNA-10766/2.

Laukgals Ludvigs. 13. BAP Paņemūnes nod. aizsargs. Zemkopis. Dzīvojis Zubišos. Arestēts 1941. g.

Lauva Roberts. 5. RAP Vildogas nod. aizs. Dz. 1896.9.11. Siguldas pag. Apg. ar LKO; TZO, ANK; Arestēts 1941. g. Vildogas pag. Vaļķos. TNA-10755/2. Tiesāts 1942. g. 2.12. sev. apspriede. Pants: 58-4. par piedalīšanos kontr. organiz. Sods 10 gadi 1944.13.02. miris Vjatkas lēģeros. Izvesta ģimene: s. **Emīlija**, dz. 1906.21.12. TNA-12607/2; dēli: **Juris**, dz. 1933. g.; **Valdis**, dz. 1935. g.; **Jānis**, dz. 1938. g.; **Mārtiņš**, dz. 1940. g. Dēls Valdis atgriezies Latvijā 1946. g.

Lazdiņš Pēteris. Dz.AP rotas k-ris. Dz. 1894.32.05. Jaunpiebalgas pag. Brīvības cīņu laikā Vecpiebalgas stac. komandants. Bijis arī Skujienas rot. k-ris. Apb. ar TZO. Arestēts 1941.14.06. Skujienes Pienavās. TNA-16642/2.

Lazdovskis Jānis. 4. JAP rotas k-ris. Dz. 1899.13.11. Neretas lauksaimnieks. Arestēts 1941.14.06. Neretas Lielbergos. TNA-19805/2. 1942.25.05. miris Vjatlaga nometnē. Izvesta ģimene: s. **Elvīra Ženija**, dz. 1908.12.04. TNA-19806/2; dēls **Jānis Dainis**, dz. 1931. g., meita **Inta**, dz. 1937. g.

Lediņš Jānis. 5. RAP sakaru bat. rotas ārsts. Dz. 1900.6.11. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Starta ielā 7 (sk. l. sēj. 391. l. p.) Izvesta arī ģimene.

Lēģeris Mārtiņš. 15. LAP rotas k-ris, vēlāk — bat. k-ris. Dz. 1889.13.12. Arestēts 1941.14.06. Izsūtīts. TNA-15204/2.

Legzdiņš Jānis. 18. DAP. Vēlāk — 15. LAP nod. pr-ks.

1. rindā no labās: 15. LAP k-ris J. Legzdiņš. No kreisās 1. rindā
15. LAP k-ra palīgs A. Ausmanis.

Dz. 1890.21.10. Skultes pag. LA pulkv.-leitnants. (sk. 1. sēj. 273. l. p.) Arestēts 1941. g. Rīgā. Izsūtīts.

Legzdiņš Jēkabs. AP k-ris rezervē. Dz. 1889.23.10. Ādažu pag. 1923. g. iecelts par Ilūkstes apr. pr-ku, vēlāk par Liepājas un Aizputes apr. pr-ku. 1933. g. Rīgas apr. pr-ks. Pirms krievu okup. IeM administr. dep. direktors. Piedalījies polic. un AO org. darbā. Apb. ar TZO un VO. TNA-SL. 1940. g. arestēts. RCC pakāries. Bijis pieminēto aprinķu AP k-ris.

Leimanis Eduards. 10. CAP Rankas nod. pr-ks. Arestēts 1941.06. Rankas Ķežos. TNA-12595/2. Izvesta arī s. Marta, dz. 1892.3.02. TNA-12592/3; dēls **Jānis**, dz. dz. 1928.22.06. TNA-12594/3. (av. Tālavietis, 41.26.08.)

Leimanis Kārlis. Bijis aizsargs. Tiesāts 1945. g. Sodā 5 gadi. Bijis Urālos. Latvijā atgriezies 1953. gadā. (liecina brālis Jānis; sk. 2. sēj.)

Leimanis Mārtiņš. 5. RAP Allažu nod. pr-ks 1936. gadā. Arestēts 1941. g. 14.06. Allažu Vecimurās. TNA-18993/2.

Leitnants Rūdolfs. 13. BAP Stelpes nod. pr-ks līdz likvidācijai. Zemkopis. Dz. 1890.21.04. Arestēts 1941. g. Stelpes Dzeguzēs. TNA-18995/2. Arestēta arī s. **Emīlija**, dz. 1906.22.06; meita **Anna**, dz. 1931.4.01.

Leja Alfons. 5. RAP aizsargs. Dz. 1912.27.10. Arestēts 1941. g. Rīgā, Dzērbenes 5—4. Bijis Kargasokā. (Iec. Groskofa Anna. sk. 2. sēj. Un Leja Vera)

Lejiņš Eduārd, Juris. 4. JAP Aiviekstes nod. pr-ks. Dz. 1905.6.12. Arestēts 1941.14.06. Aiviekstes Ceriņos. TNA-20974/3.

Lejiņš Jānis. 18. DAP aizsargs no 1929. g. 1934. g. piedalījies 15. maija notikumos. Dz. 1901. g. Jēkabpils apr. No 1919. g. līdz 1922. g. dienējis LA. Arestēts 1941. g. (VDTK) 1941. g. 14.06. tiesāts. PANTS: 58-4. S. 10 g. 5 bez ties. Ieslodzīts Kirova apg. Vjatlagā. 1941. g. 23. nov. miris nometnē. TNA-7696/2 Represēta arī ģimene: s. **Zelma**, dz. 1901.6.06. TNA-7695/2; meitas: **Zigrīda** 14. g. v., **Elga** 12 g. v.

Lejmalnieks Leons. 13. BAP Jaunsaules nod. ķīm. dien. vad. Zemkopis. Dzīvojis Jaunsaules Ceļmalniekos. Arestēts 1953. g.

Lēmanis Alfrēds. 11. TAP Vānes nod. aizs. Karoļiis latv. leģionā. Izsūtīts uz Magadānu. Atgriezies Latvijā. Miris 1970. g.

Lēmanis Kārlis. 11. TAP Struteles nod. aizsargs Dz. 1876.15.03. Bijis Struteles pag. vecākais. Arestēts 1941. g. Struteles Spuņņos. TNA-21226/2. Izvesta arī s. **Hedviga**, dz. 1891.23.11. TNA-76770/2 (av. Tukuma Ziņas. 41. g.)

Lēmenis Rūdolfs. 14. KAP Kabiles nod. aizsargs. Arestēts pēc 2. PK. Nav atgriezies. Miršanas dati nezināmi.

Lembergs Ernests. 1. TAP Lībagu nod. aizsargs. Arestēts 1949. g. Lībagu Venceļos. (Latviešos) Atgriezies Latvijā 1956. g. Miris septiņdesmitos gados. (Iec. krustdēls Kārklīņš Viesturs.)

Lepše Tāivaldis. 14. KAP; k-ra palīgs. 1926. g. **13. BAP** 1. bat. k-ra palīgs. Dz. 1896.20.12. Bauskas pag. Piedalījies brīv. cīņās kā bat. k-ris. LA vltņ. No 1922. g. IeM dienestā. Apb. ar LKO; TZO; ANK; Arestēts Kuldīgā. Noslēpkavots 1941. g. Baltezerā. Atrasts masu kapā pēc krievu aiziešanas no Latvijas. TNA-SL; LD;

Lešinskis Andrejs. 13. BAP Paņemūnes nod. aizsargs. Zemkopis. Dzīvojis Sarkanpaņemūnē. Arestēts 1941. g.

Levens Alfrēds. 13. BAP Paņemūnes nod. pr-ks. Zemkopis. Paņemūnes Jodovavu c. Arestēts 1941. g.

Lēvens Ēvalds. 5. RAP aizsargs. Kara dienestā autotanku p. seržants. Strādājis par konduktoru. 1941. g. no-

slepkavots RCC. Apglabāts 1941. g. 6.07. Meža kapos. TNA-SL; (av. Tēvija. 41. g. 12.07.)

Lībīšs Eduards. 14. KAP bat. k-ris. Dz. 1895. g. Saldus raj. Ezeres pag. LA virsn. (sk. 1. sēj. 334. 1. p.) Arestēts 1945. g. Bijis filtrācijā. Atgriezies Latvijā 1947. g. Mājā, Ezeres pag. Spīdolās, ģimeni neielaida, jo... bijis aizsargs un kopā ar sievu mēģinājis bēgt uz Vāciju.

Lieknišs Artūrs. 16. JAP Salgales nod. Aizsargs. Dz. 1893.12.10. Arestēts 1941. g. Salgales Bačās. TNA-14015/2. Arestēta arī s. **Emīlija**, dz. 1888. g. TNA-29460/2. (av. Zemgale. 41. g. 3.09.)

Lielkrasts (Leitlands) J. (Igors) 5. RAP Sakaru balt. rotas k-ris. Dz. 1914.7.01. Valkas apr. Līdz 1940. g. strādājis pie Latvijas Republikas prez. Ulmaņa par īpašu ierēdni. Sastāvējis Zemnieku Savienībā. Apb. ar VO; Arestēts 1940.10.08. Panti: 58-4; 58-13. S. 10 gadi. 4 g. bez ties. Ieslodzījumā Komi APSR Uhtā, Pečoras nometnē. 1942. g. 7.01. miris. (Lietas Nr. 7410) Dzīvojis Lielvircavas pag. TNA-4035/3.

Liepiņš Teodors. 9. MAP Oļu nod. aizsargs. Dz. 1903.6.11. Arestēts 1941.3.06. Oļu Nesaulēs. Bijis ieslodzījumā Madonas cietumā. (av. Tēvija. 41. g. 5.11.)

Lindbergs Jānis. AA p-ks. Dz. 1888.13.12. Lielstraupē, skolotāja ģimenē. LA kapteinis. Bijis Iman-tas pulkā. 1922. g. Aviācijas divizionā jūras nod. k-ris. Liepāja. 1923. g. atvaļināts. Apb. ar ANK; Arestēts 1950. g. Atgriezies Latvijā 1956. g. Miris 1966. g. 1.11. (psihiatriskā slimnīcā) Apgl. Meža kapos. Dēls **Jānis**, dz. 1922. g. 15.10., kritis Austrumu frontē. Bijis Januma pulkā. Arestēta arī s. **Emīlija**. Atgriezies Latvijā.

Jānis Linbergs, AAP k-ris.

Linbergs Roberts Kristaps. 13. BAP Išliēces nod.

Zemkopis. Dzīvojis Islices Mekumos. Padomju vara Linbergu arestējusi.

Linde Ernests. 19. AAP Rugāju nod. pr-ks. Dz. 1897.30.05. Ludzas apr. Rugāju pag. Dobelniekos. Bijis pagasta padomes loceklis. Zemkopis. Aizsargs no 1922. g. Arestēts 1941.16.06. Rugāju Rugājos. TNA-27388/2. Bijis Severourallgā. Piedalījies bruņota dumpja organizēšanā. 1919. gadā pavasarī iestājies Latgales partizānu pulkā. Apb. ar medaļu «Par centību».

Linde Vladimirs (Voldemārs). 9. MAP Mārciema nod. aizs. No 1936. g., Vada k-ris. Dz. 1911.7.03. Madonas apr. Piedalījies 1934. g. 15. maija notikumos. Arestēts 1941.14.06. Medņu pag. namā. Panti: 58-4; 58-10. 1. daļa. Nāves sods. Ieslodzījumā Kirova apg. Vjatlagā līdz 1942.16.01., kad nošauts. TNA-17745/2. (L. Nr. 44771)

Lindermanis Matīss. 11. TAP bat. k-ris. Dz. 1897.12. Arestēts 1941. g. Vecmoku pag. Pumpuros. TNA-10700/2. Izvesta arī s. **Olga**, dz. 1899.23.08. TNA-10699/2; meitas: **Valentīna**, dz. 1924. g.; **Milija**, dz. 1923. g.; dēls **Viktors**, dz. 1936. g.

Linis Jānis. 16. JAP Platones nod. aizs. Dz. 1907. g. Dzīvoja Jelgavas apr. Platones pag. Liekaču mājās. Zemnieks. Arestēts 1944. g. vasarā. Pie aresta vainojams brālēns Smilga Kristaps. Meita Velga Līne liecina, ka arī viņu un māti ieradies apcietināt Smilga kopā ar kādu varas vīru. «Atceros, ka briesmīgi kļiedzu, bet esmu piemirsusi, kā mēs ar māti izbēgām. Vecā māte saņēma no tēva vēstuli, rakstītu no Kazaņas. Tēvu tiesāja LPSR IeM kara tribunāls 1945. g. 10.03. Pants 58-1a. S. 15 gadi un 5 g. bēz ties. Mantas konfiskācija. Pusi no mantas apcietinātāji nepierakstīja, tās piesavinājās sev.»

Linkāvičs Jānis. 5. RAP Aizkraukles nod. aizs. no 1925. g. līdz 1940. g. Dz. 1877. g. Aizkraukles pag. Zemkopis. 1941. g. bijis paš aizsardzības grupā. No 1943. g. 2. PK aizsargos. No 1944. g. ģen. Kureļa grupā. Arestēts 1954. g. Pants: 58-1a; 59-11; S. 15 gadi katorgā. (av. Krimināllieta)

Linters Artūrs. 5. RAP rotas k-ris. Dz. 1901.23.06. Līgatnes Jaunlapiņās. Apb. ar VO. Arestēts 1941.14.06. TNA-1747/2. Izsūtīta arī s. **Milda**, dz. 1911.2.01; meitas: **Līga**, dz. 1937.2.09., **Biruta**, dz. 1937.2.02., dēls **Valdis**, dz. 1928. g. (av. Tālavietis. 41. g.)

Lipske. 3. LAP Kārsavas nod. aizs. Bijis Kārsavas pag. vecākais. Pēc 2. PK organizējis nac. partizānus, Kri-

tis cīņā ar padomju varu. (av. gr. Uz ežiņas galvu liku. 140. l. p.)

Lipskis. 19. AAP Mērdzenes nod. pr-ks. Represēts.

Lismanis Jānis. 8. VAP Rozēnu nod. aizs. 1941. g. nošauts. (Sadursmē ar SA) (av. Tālavietis. 41. g. 14.08.)

Litaunieks Vladislavs. 18. DAP Višķu nod. aizs. Dz. 1909. g. Rēzeknes apr. Arestēts 1941.23.03. (IeTK) Apsūdzēts, ka cīnījies pret komunistisko kustību Latvijā. Darbojies «Katoļu jaunatnes savienībā». Panti: 58-4; 17-58-9; kad nošauts. Atrasts Daugavpils cietumā masu kapos. TNA-SL Bijis katoļu bīskaps. (Lietas Nr. 44825).

Lonfelds Andrejs. 5. RAP jūras div. saimn. rotas k-ris 1939. g. Dz. 1923.25.05. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Valdemāra 17—1. TNA-7571/3.

Lorens Arvids Krišjānis. 16. JAP rotas kr-ris. Dz. 1904. g. Arestēts 1941. g. Jelgavā, Raiņa 24—1. Bijis Jelgavas cietumā. TNA-7567/3.

Losbergs Alfrēds Ģederts. 16. JAP aizsargs. Dz. 1905.14.02. Arestēts 1941.9.02. Jelgavā, Lielā 50—14. TNA-7562/3. Tiesāts. Panti: 58-4; 58-10; Piespriests nāves sods. Sieva izbēgusi no izvešanas.

Lubānietis Luciāns. 13. BAP Iecavas nod. aizsargs. D. 1911.24.04. Bijis pienotavas vadītājs. Arestēts 1941. 14.06. Kuldīgā, Vītolu 4. TNA-15236/3.

Ludboržs Antons. 17. RAP Nautrēnu nod. aizsargs. Dz. 1889.10.11. Lauksaimnieks. Arestēts 1941.14.06. Nautrēnu Ozolsalās. TNA-24446/2. Arestēta s. Anna, dz. 1897. g. TNA-24445/2.

Lukaševics Pēteris. 13. BAP Skaistkalnes nod. vada k-ris. Ierēdnis. Dzīvoja Skaistkalnes pag. namā. Arestēts padomju varas laikā.

Lukins Kārlis. 5. RAP aizsargs. Dz. 1902.27.04. Sastāvējis studentu korporācijā. Bijis inženieris-celtnieks. Beidzis LU. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Tērbatas 59/61. Nokļuvis Noriļskā. TNA-3998/2. Izsūtīta arī s. Valija, dz. 1899.7.09. TNA-3997/2. Bijusi Dudinkas izsūtījuma vietās.

Luks. 9. MAP Kraukļu nod. aizsargs. Pēc 2. PK milicis Putns izsekoja Luku, arestēja un kopš tā laika Luks ir bez vēsts pazudis.

Lundmanis Fricis Alberts. 14. KAP Sātiņu nod. aizsargs. Dz. 1902. g. Kuldīgas apr. Sātiņu pag. Dzīvoja Bikstu Bārdās, Tukuma apr. 1941. g. piedalījās SA ka-

reivju aizturēšanā. Vēlāk iestājies policijas palīgdienestā. Apsargājis dažādus objektus. Organizēja padomju aktīvistu arestus. 1944. g. iestājās org. Jagdferband grupā (Meža kaķos). 1945. g. 31.03. arestēja pretizlūkošanas dienests. 1945.7.05. tiesāja 1. trieciengrupas kara tiesa. PANTS: 58-1a. Piespriests nāves sods. Nošauts 1945.7.09.

Lejiņš Juris. 18. DAP eskadrona k-ra palīgs 1940. g. Arestēts 1941. g. Līvānu Lejiņās. TNA-19414/2.

Maceiko Voldemārs. 13. BAP Paņemūnes nod. aizsargs līdz likvidācijai. Zemkopis. Dzīvojis Paņemūnes pag. Arestēts 1941. g.

Mailepors Kristaps. 15. LAP 8. rot. ārsts, pēc tam **16. JAP** 5. esk. ārsts. Dz. 1884.28.09. 1941.14.06. arestēts Kurmales Aņās. TNA-28545/2.

Mājnieks Alberts. 4. JAP Rītes vada k-ris. Izbēdzis no aresta. 1941.14.06. arestēta s. **Ermīne**, dz. 1905.3.09. Rītes Druvās. TNA-8073/2.

Maldavs Udo. 8. VAP Augstrozes nod. aizsargs un pagasta kārtibnieks. 1940.12.08. noslepkavots Valmieras cietumā. (av. Tālaviētis. 41. g.).

Malvess Aleksandrs. 5. RAP jūras div. 1. rotas k-ris. Dz. 1889.12.05. Bejas Mašupē. Beidzis LU tautsaimn. nod. Bijis Finanšu Ministr. Jūras Dep. dažādos amatos. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Kolkasraga 8-1. TNA-4299/2. Arestēta s. **Emma**, dz. 1895.19.05. TNA-4297/2. Malvess bieži publicējies.

Martinovs Jūlijs. 8. VAP aizsargs. Strādājis par cietuma uzraugu. Arestēts 1941. g. Arī s. **Erna**, dz. 1905. 20.11. Valmierā, Beverīnas 10. TNA-12678/2; dēls **Gunārs**, dz. 1928. g. un **Imants**, dz. 1932. g. (av. Tālaviētis 41. g.).

Martinovs Pēteris. 8. VAP aizsargs. 1941.14.06. arestēts Augšpils pag. Latgalē. TNA-27411/2. Miris Sibīrijā 1944. g. TNA-SL. Izvesta s. **Ida**, dz. 1897. g. TNA-2741/2. Sibīrijā sabijusi 17 gadus. Izvestie bērni: **Irēna**, 1931. g., **Valdemārs**, dz. 1923.25.07. — Students. Miris 1958. g. **Zenta** — studente, dz. 1926. g. **Zigfrīds**, dz. 1934. g. Liktenis nezināms. (av. Tālaviētis 41. g.).

Mārtinsons Alfrēds. 9. MAP Sausnejas nod. aizsargs. Dz. 1913. g. Arestēts 1941.25.06. Sausnejas Indrānos. TNA-8042/3 (av. Tēvija 41.9.08.).

Mārtinsons Arnolds. Aizsargs no 1934.—37. gadam. 1940. g. dienējis uz Latvijas—Krievijas robežas. 1940. gadā, oktobrī, arestēts. Ievietots Daugavpils cietumā. Pēc tam RCC. Sevišķā apspriede piesprieda 5 gadus. Nosūtīts uz

Cukotku. Atgriezies Latvijā — Limbažos 1948. gadā. Dzimis 1912. g. Aizgājis robežsargos 1. Dagdas bat. Otro reizi arestēts 1950. gadā. Līdz 1956. g. bijis Novosibirskas apg. Ustj-Kamenskā. Apsūdz. par dienestu robežsargos un aizsargos. Bijis laukstrādnieks.

Mārtinsons J. 16. JAP aizsargs. 1941. g. arestēts, bet no arestantu ešelona pie Zilupes izbēdzis.

Mārtinsons Mārtiņš. 5. RAP Olaines nod. pr-ks. LA kapteinis (sk. 1. sēj.) 1941. g. deportēts.

Mārtinsons Teodors. 8. VAP Tūjas nod. aizsargs. Partizāns. Baigā gadā arestēts. Noslepkavots RCC. Apglabāts Liepupes kapos. Avīzē Tālavietis 41. g. 18.09. rakstīts, ka noslepkavots Valmieras cietumā. (av. Tēvija 41.12.07.).

Matcats Arvīds. 4. JAP k-ra palīgs — 1937. g. **19. AAP** k-ra palīgs — 1935. g. Dz. 1900.27.08. Saldū. Piedalījies Latv. atbr. cīņās. 1941. g. arestēts Seces Aizpurvos. TNA-23160/2.

Mateuss Kārlis. 15. LAP aizsargs. Piedalījies brīvības cīņās. 1941. g. 14.06. iebēga mežā. Pēc kara nokļuvis filtrācijā. Notiesāts uz 25 gadiem. Bijis Karagandā. (T. Mateusa liecība 1. sējumā).

Matisons Pēteris. 8. VAP Augstrozes nod. aizsargs. Komunisti 1941.29.06. nošāvuši. Apglabāts Augstrozes kapos. (av. Tēvija. 41. g. 21.11.)

Mauriņš Eduards. 1. TAP un **11. TAP** k-ris — 1936. gadā. Dz. 1900.10.02. LA iestājies brīvprātīgi jau pirmajās dienās. Virsleitnants. 1927. g. iecelts par **16. JAP** k-ra pal. 1934. g. iecelts par Ludzas apr. pr-ku. Un **3. LAP** k-ri. Apbalvots ar TZO; ANK; VO; Un vairākiem ārzemju ordeņiem. 1940. g. arestēts Tukumā, Durbes muižā. Atrasts nošauts Baltezerā masu kapos. Atrakts pēc krievu aiziešanas.

Mediņš Jānis. 13. BAP Skaistkalnes nod. aizs. Arestēts 1941. g. 70 gadu vecumā. Deportēts. Liktenis nezināms. TNA-SL.

Mednis Aleksandrs. 9. MAP Kalsnavas nod. pr-ks. Dz. 1901.8.07. 1938. g. 15.05. apb. ar med. «Par centību». Arestēts 1941.14.06. Kalsnavas Spriģēnos. TNA-16206/2.

Mednis Jānis. 10. CAP Skujenes pag. aizs. pr-ks. Kopā ar Mellēnu Aleksandru bijis nacionālajos partizānos. (sk. 1. sēj. 378. g. p. Mellēna liecību)

Mednis Rūdolfs. 4. JAP rotas k-ris. Dz. 1903.10.08. Arestēts 1941.14.06. Viesītē, Dzelzceļa ēkā 4-3. TNA-

14068a/3. Arestēta arī ģimene: s. **Milda**, dz. 1915.16.03. TNA-14068/2; meita **Inta**, dz. 1935. g.

Mednis Vilis. 12. JAP k-ra palīgs. Dz. 1894.31.12. Lādes muižā. Piedalījies brīvības cīņās. Bijis IeM ierēdnis. Apb. ar TZO. 1921. g. iestājies **VAAP**. 1924. g. iecelts par **5. RAP** adjutantu. Ievēlēts aizsargu padomē. Rakstījis žurnālā «Aizsargs» ar pseidonīmu **Melnais Mednis**. Arestēts 1941. g. Rīgā Dzirnavu 33-2. TNA-7996/3.

Megnis Pēteris. 6. AAP Klosteres nod. pr-ks. Dz. 1883.29.02. Klosteres pag. Apb. ar TZO. Arestēts 1941. 16.06. Klosteres Briceniekos. TNA-12666/2. Izvesta s. **Kate**, dz. 1884.16.11. TNA-26219/2.

Meikšāns Jānis. 3. LAP Šķaunes nod. pr-ks. Dz. 1909. g. Apb. ar Akr. Arestēts 1941.14.06. Ludzā, Rēzeknes 1. TNA-21968/3.

Meinerts Kārlis. 5. RAP jūras div. k-ris. Dz. 1891.3.11. Lazdonas pag. LU beidzis tieslietu nod. Jūrniecības departamentā strādājis daž. amatos. Apb. ar TZO. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Blaumaņa 25-7. TNA-4226/2. Bijis Vorkutas nometnēs. Arestēta arī s. **Irma**, dz. 1900.15.03. TNA-4224/2. Un **Meinerts Juris**, dz. 1902. g. TNA-29247/3.

Melbārds Kārlis. 5. RAP Aizkraukles nod. aizs. no 1932. g.—40. g. Dz. 1891. g. Aizkraukles pag. Rīmeņkrogā. LA no 1919.—20. g. seržants-feldšēris. Dzīvojis Aizkraukles Dumburos, zemkopis. No 1943. g. 2. PK aizsargs. No 1944. g. Kureļa grupā. Pēc 2. PK arestēts. Tiesāts. Pants 58-1a; 11; 19-58-9; 8; (av. Krimināllieta).

Meldrājs Antons. 5. RAP vada k-ris. Dz. 1909. g. Apcietināts 1941. g. TNA-7977/3 (av. Tēvija 41.11.07.)

Melnītis Jānis. 10. CAP Jaunpiebalgas nod. aizsargs. Dz. 1908. g. Jaunpiebalgas pag. Melbāržu mājās. Bijis Nacionālajos partizānos. (Rusova grupā) no 1945. g. jūnija. Kritis 1946. g. 25.01.

Mencis Arnolds. AAP kā aizsargs. Dz. 1915.25.04. Rīgā. No aizsargu aviācijas 1934. g. nosūtīts uz Latvijas aerokluba 1. aviāc. skolu. (s. 1. sēj. 41. l. p.) Bijis Sibīrijas nometnēs. Ir 2. šķ. Dzelzs krusts. Atgriezies Latvijā.

Mežājevs Kazimirs. 19. AAP Bērzpils nod. tūristu kopas vad. Dz. 1890.4.04. Arestēts 1941.14.06. Bērzpils pagastā. TNA-25029/2. Arestēta arī ģimene: s. **Alma Emīlija**, dz. 1906.9.11. TNA-25028/2; meitas **Helēna**, dz. 1933. g. **Irēna**, dz. 1936. g.; dēls **Pēteris**, dz. 1938. g.

Mežsargs. 9. MAP Gulbenes nod. aizsargs. Pēc krievu

otrreizējas ienākšanas pakārts tirgus laukumā. (av. Lācis Ozolvīru pulki)

Mežulis Gustavs. 2. VAP k-ris 1939. g. Iestājies AO 1921. g. Bijis **10. CAP** 1. bat. k-ris. 1934. g. **19. AAP** k-ris. Arī apr. pr-ks. Apb. ar LKO;; TZO; ANK; VO; Dz. 1891. 16.06. Sērmūkšu pag. Cēsu apr. LA kapteinis (sk. 1. sēj. 293. l. p.) Arestēts 1940. g. Noslepkavots.

Mežulis Kārlis. 7. VAP rotas k-ris. Aizsargs no 1921. g. līdz 1940. g. Dz. 1895. g. Valkas apr. Plāņu pag. 2. PK laikā apsargājis objektus. Pēc kapitulācijas vadījis nelegālu grupu, bijuši ieroči. Palīdzējis izdot pagrīdes avīzi Dzintarzeme. 1946. g. 18.07. arestē VDM. Pants 58-1a. Kara tribunāls notiesā — nošaušana. (L. Nr. 28046.)

Miezītis Jānis. 6. AAP Jūrkalnes nod. aizsargs no 1938. g. Dz. 1901. g. Aizputes apr. Jūrkalnes pag. 1943. g. iestājies 2. PK laika aizsargos. Pēc kapitulācijas dzīvojis nelegāli. 1946. g. 4.01. arestējusi VDK. Notiesāts uz 15 gadiem un 5 g. bez tiesībām. Atgriezies Latvijā. (av. Lietas Nr. 15774)

Miķelsonis Jānis. 8. VAP Dikļu nod. aizsargs. Represēts pēc 2. PK. 1949. g. 25.03. izsūtīta s. **Zigrīda** uz Amūras apgabalu, kopā ar 4 bērniem: **Juri** 13 g. v. **Jāni**, **Inesi**, dz. 1933. g. un **Māri**. Izsūtīti no Rīgas. Arī Miķelsona māte **Matilde** izsūtīta 1949. gadā.

Miķelsons Jānis. 10. CAP Skujenes nod. aizsargs. Dzīvojis Cēsu apr. Skujenes pag. Klepšu mājās. Izsūtīts uz Sibīriju, Miris Jelovkā 1949. g. Izvests slimis, ar temperat.

Miķelsons Kārlis. 8. VAP Dikļu nod. aizsargs. Pēc 2. PK tiesāts un nosūtīts uz Sibīrijas nometnēm. Tur miris. Pēc vīra aresta sieva sajukusi prātā... 1949.25.03. izsūtīta sievas māsa **Lāce Olga** ar Kārļa Miķelsona bērniem (piecgadīgu un astoņgadīgu) uz Amūras apgabalu. Olgai Lācei pašai arī bija 4 bērni. Arī tie izsūtīti. Olgas Lāces brālis **Miķelsons Nikolajs**, dz. 1910. g. izsūtīts 1949.25.03. uz Amūras apg. Atgriezies Latvijā 1958. g. Miris 1992. g.

Miķelsons Kārlis. Jaunsargs. (sk. 1. sēj. liecību)

Miķītis Artūrs. 14. KAP adjutants no 1934.—35. g. No 1923. g. **6. AAP** adjutants. Dz. 1895.14.11. Alūksnes pag. 1922. g. Policijas krimināluzraugs Aizputes apr. Apb. ar ADK; TZO; VO; Arestēts 1941. g. Liepājā, Jaunā ielā 7-1. TNA-14085/2. Arestēta arī s. **Milda**, dz. 1896. g. TNA-14887/2. Izvesta arī meita **Dagna**, dz. 1926. g.

Milbergs Gotfrīds. (lit. pseidonīms **Skuju Fridis**). **5. RAP** Dreiliņu nod. aizsargs. Dz. 1887.12.01. Alūksnes

pag. Sprogās. Bijis Aizsargu štābā informācijas daļas vad. Zurnāla Aizsargs redaktors. 1933—34. g. bijis Iekšlietu ministrs. Apb. ar TZO. 1925. g. bijis Kara muzeja pārzinis. Bijis Saeimas deputāts. 1941. g. arestēts Rīgā, Cimzes 2. TNA-16220/2. Arestēta arī sieva **Vilma**. 32 g. v. TNA-16221/2; meitas: **Biruta** 7 g. v. un **Janina** 5 g. v.

Milgrāvis Mārtiņš. 13. BAP Īslīces nod. aizsargs. Zemkopis. Dzīvojis Īslīces Jaunuzemos. Izsūtīts.

Milts Rūdolfs. AA darbnīcas pr-ks. **LAO** no 1935. gada. LA seržants. Apb. ar TZO. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Liepājas 27-3. TNA-7900/2. 1942. g. miris Vjatlaga nometnē Nr. 7.

Mozerts Fricis. 11. TAP Jaunpils nod. pr-ks. Dz. 1895. g. Arestēts 1941. g. TNA-7878/2. Arestēta arī s. **Elza**, dz. 1896.23.04. Jaunpils Purmalēs. (av. Tukuma ziņas 41.14.08.)

Muceniēks Artūrs. 7. VAP Veclaicenes nod. aizsargs. Arestēts 1941. g. Veclaicenes pamatskolā. Dz. 1905. g. TNA-16231/3. (av. Tēvija 41.18.07.)

Mūrnieks Alberts. 4. JAP Daudzeses nod. pr-ks. Dz. 1888.27.10. Arestēts 1941.14.06. Daudzeses Iguņos. TNA-18359/2. Arestēta arī s. **Alma**, dz. 1900. g. TNA-18359a/2.

Muške Jūlijs. 5. RAP jautkā kora vadītājs. Bijis operdziedonis. 1939. g. iecelts par saimn. pr-ka palīgs. Arestēts 1940. g. Rīā Brīvības 4/6-28. Arestēta ģimene: s. **Velta**, dz. 1905.9.01. TNA-4145/2; meita **Juta**, dz. 1929.24.07. TNA-20211/2; **Vija**, dz. 1927.9.02. TNA-20212/2.

Naglis Leonards. 13. BAP štāba rotas jaunsargu pulciņa dalībnieks. Dz. 1921.12.11. Arestēts 1941.14.06. TNA-21796/2.

Narbatovics Kārlis. 11. TAP Zebrenes nod. pr-ks. Dz. 1892.4.09. Apb. ar ANK 1938. g. 15.05. Arestēts 1941.14.06. Zebrenes Sņķeros. TNA-19064/2. Arestēta arī s. **Alīse**, dz. 1894.6.05. TNA-19063/2.

Nāposts Vilis. 4. JAP Elkšņu nod. aizsargs. Dz. 1902.9.12. Arestēts 1941.14.06. Elkšņu Laktās. TNA-21010/2. Bijis Vjatlagā kopā ar Stradiņu. (sk. Stradiņa liecību 2. sēj.) (av. Tēvija 41.18.10.)

Neiburgs Žanis. 6. AAP eskadr. k-ris. Dz. 1899.19.01. Arestēts 1941.14.06. Aizputes Lejas-Dzirkalnos. TNA-17202/2. Arestēta arī ģimene: s. **Karlīne**, dz. 1900.15.05. TNA-17200/2; dēls **Ojārs**, dz. 1929.7.04. **Neiburgs Ervīns**, dz. 1921.10.02. TNA-17199/2.

Neiders Alberts. 9. MAP bat. k-ris. Arestēts 1941. g. Madonā Skolas ielā 17. Miris Sibīrijā 1944. g. TNA-SL; LD; 1941. g. arestēta arī s. **Ženija**. Neiders strādājis par mērnieku. Viņa dēls bijis leģionā Laumaņa bat. ārsts. Nokļuvis Sibīrijā. Atgriezies Latvijā.

Neilands Jānis. 10. CAP Drustu nod. aizsargs. Dz. 1905.2.07. No Drustu Slākiem. Arestēts 1941.14.06. TNA-15300/2; Pazudis bez vēsts. Arestēta ģimene: s. **Alma**, dz. 1906.15.07. TNA-15299/2; meita **Vita**, dz. 1931.14.02. dēls **Aivars**, dz. 1934.15.07. Bērni atgriezās Latvijā.

Neilands Leopolds. 16. JAP Bēnes nod. pr-ka palīgs. Dz. 1904.22.12. Bēnes Gailīšos. Arestēts 1941.14.06. Bēnes pag. Bijis Bēnes pag. vecākais. TNA-8123/2. Izvests uz Kirova apg. 1943. g. gājis bojā. Arestēta arī s. **Erna**, dz. 1913. g. TNA-81224/2; dēls **Visvaldis** 6 g. v.; meita **Aija** 2 g. veca.

Neimanis Fricis. 2. VAP Ēdoles nod. pr-ks no 1935. g. Dz. 1904. g. Arestēts 1941.14.06. Ēdoles Tirumos. TNA-4333/2.

Nigrands Felikss. 11. TAP kancelejas ierēdnis. Dz. 1908. 27.08. Arestēts 1941. g. Tukumā Aleksandra 5. TNA-17207/2. Arestēta arī s. **Vera**, dz. 1913.27.07. TNA-17208/2; dēls **Andris**, dz. 1940.15.12. (av. Tukuma ziņas. 41. g.)

Novickis Otto. 6. AAP 3. rotas k-ris. Dz. 1902.17.04. Arestēts 1941.14.06. Valtaiķu Salnājos. TNA-12691/3.

Oberts Aleksandrs. 3. LAP Kārsavas nod. aizsargs. Bijis nometn. kopā ar **Dauguli J.**

Oglevics Visvaldis. 18. DAP Daugavpils nod. aizsargs. Dz. 1891. g. oktobrī. Strādājis Latv. Valsts Bankā, darbojies Latv.-Lietuv. tuvināšanas biedrībā. Arestēts 1941. g. Daugavpilī, Vadoņa 12. TNA-10970/2. Arestēta arī ģimene: s. **Lonija**, dz. 1903. g. TNA-10973/2; **Minna**, dz. 1863.10.08. TNA-10972/2; **Nikolajs**, dz. 1855. g. TNA-10971/2.

Oldbergs Hermanis. 13. BAP Bārbeles nod. aizsargs no 1929. g. Dz. 1903.25.09. 2. PK laikā bijis pag. vecākais. Arestēts 1949. g. Notiesāts uz 25 gadiem. 1956. g. atgriezies Latvijā kā invalīds. Bijis Irkutskas apg. Taišetā. Miris 1982. g. Apglabāts Bārbeles kapos.

Oļukalns Fricis. 2. VAP adjutants. Dz. 1887.19.11. Ventspils apr. Puzes pag. Modes mājās. 1. PK bijis 2. Latv. str. brigādē. Apb. ar medaļām un goda zīmēm. 1918. g. maijā atgriezies Latvijā. 1919. g. izpilda Ventspils apr. apsardzības pr-ka pienākumus. 1923. g. ievēlēts Ventspils pil-

sētas domē. Apb. ar ANK. Arestēts 1941.14.06. Ventspilī, Saules 16. TNA-10964/3.

Opincāns Nikolajs. 3. LAP 1. bat. k-ris. — 1929. gadā. Dz. 1895.21.03. Arestēts 1941.14.06. Zvirgzdienes Dūnekļos. TNA-25673/2. Izvesta arī ģimene.

Osis Kārlis. 7. VAP aizsargs no 1931. g. Dz. 1911. g. Valkas apr. 1941. g. iestājies pašaizsargos. Arestēts 1947.20.06. (VDM) Pants — 58-1a. Sods 10 gadi un 3 bez ties. Ieslodzījumā atradies Krasnojarskas noimetnēs. Noriškā. Līdz 1955. g. 13.05. (Lietas Nr. 721)

Osiņš Rūdolfs. 5. RAP Ikšķiles nod. pr-ks. Dz. 1903. g. Rīgas apr. Ikšķiles pag. Vecbrektos. No 1928.—34. g. Zemnieku Savienības biedrs. 1941. g. apcietina IeTK. Tiesāts. Pants: 58-4. Ieslodzījumā Urālos, Kirovas pilsētā, Vjatlagā līdz 1942. g. 16. janvārim. (kad acimredzot miris...). TNA-4393/2; Lietas Nr. 19488. Arestēta arī ģimene: s. **Anna**, dz. 1908.28.08. TNA-4394/2; meita **Ērika Vija**, dz. 1940. g. 20.01. (av. Tēvija. 41.19.07.)

Ostrovskis Antons. 3. LAP Zvirgzdienes nod. aizsargs. Dz. 1902.20.06. 1941. g. arestēts Zvirgzdienes Zelčevās. TNA-30711/3. (av. Tēvija. 41.11.10.)

Ostrovskis Kazimirs. Aizsargu org. iestājies 1934. g. Dz. 1889.11.02. Rezeknes apr. Dzīvojis Daugavpilī A. Pumpura 12—1. 1918. g. dezertējis no SA. Cīnijies pret to. 1941.14.06. arestējis IeTP. Pantī: 58-4; 59-4; 59-10. p. 1. d. Nāves sods. Ieslodzījumā Kirova apg. Vjatlagā līdz 1942. g. 16. janv., kad nošauts. TNA-20657/2 (Lietas Nr. 94723.) Represēta ģimene: s. **Otilija**, dz. 1892.21.04. TNA-20658/2; **Vilma**, dz. 1923.28.03. TNA-20659/2.

Ošiņš Nikolajs. 5. RAP k-ra palīgs — 1937. g. Dz. 1901.5.08. Piedalījies brīvības cīņās, beidzis kara skolu. LA-kapteinis. (sk. 1. sēj. 293. l. p.) Apbalvots ar LKO; TZO; VO; ANK; Lietuvas un Zviedrijas ordeniem. Arestēts 1941. g. TNA-10953/3; (av. Tēvija. 41. g. 14.08.)

Ošs Jānis. 9. MAP ķīm. dien. vad. 1941. g. arestēts Lazdonas Patmalniekos. Dz. 1905.12.03. TNA-15314/2. (av. Tālaviētis 41. g.)

Ošups Paulis. 3. LAP rotas k-ris. Dz. 1889.19.10. Galgauskas Stīgās. Bijis Ludzas krājkašaidz. s-bas vadītājs. Apb. ar TZO. 1941.14.06. arestēts Ludzā, Baznīcas ielā. TNA-21992/3. Izvesta arī s. **Sofija**, dz. 1889. g. TNA-21994/2; dēls **Pāvils**, dz. 1926. g.

Otto Viktors. AAP motorists. Arestēts 1941. g. Rīgā,

Blaumaņa 12—10. TNA-8205/3 21. g. vecs. Bijis RCC. Izsūtīts uz Krieviju. (av. Tēvija, 41. g. 12.07.)

Ozoliņš Jānis. 7. VAP k-ris. Bijis **Dz.AP** k-ris. Arī Dz. policijas pr-ks. Valkas apr. pr-ks. Dz. 1883. g. 1941. g. komunistu noslepkavots. Atrasts Baltezera masu kapos. Arestēts 1940. g. Ogrē. TNA-SL. Apbalvots ar LR un ārzemju ordeniem.

Ozoliņš Jānis Emīls. 1. TAP. Stendes—Spāres draudzes aizsargu mācītājs. Dz. 1902.26.02. Rīgā. Beidzis LU. Arestēts 1941.14.06. Stendes Dārzniekos. TNA-8177/2. Izsūtīta s. **Vilhelmīne**, dz. 1897.30.03. TNA-8162/2.

Ozoliņš Kārlis. 5. RAP rotas k-ris. Dz. 1901.14.01. Lauberes pag. Plintēs. Arestēts 1941.14.06. TNA-12737/2. 1942.12.05. Solikamskā nošauts. Izsūtīta s. **Vera**, dz. 1907.30.06. TNA-12733/2; meita **Baiba**, dz. 1939. g.; meita **Ināra**, dz. 1936. g.; meita **Gundega**, dz. 1934. g. (Veras Ozoliņas liecība)

Ozoliņš Otomārs Ādolfs. AAP nod. pr-ks. Dz. 1898.5.09. Valkas apr. Apb. ar LKO LA-ltnts (sk. 1. sēj. 335. l. p.) Arestēts 1940. g. sept. Bijis Intas nom. Sibīrijā sabijis 16. gadus.

Ozoliņš Nikolajs. 8. VAP kom. palīgs 1939. g. Dz. 1897.6.03. LA — kapteinis (sk. 1. sēj. 294. l. p.) Piedalījies 1. pas. karā kā brīvprātīgais. Bijis 8. Dkp 5. rotas k-ra palīgs. Arestēts 1941. g. Litenē. Apb. ar TZO; VO; TNA-8169/2. (av. Aizsargs 39. g. 853. l. p.)

Ozoliņš. 9. MAP Kraukļu pag. aizsargs. Noslepkavots Kraukļu pagastā. Tur noslepkavoti: **Elza Lūse** (kurai spīdzinot izdurtas acis); **Lerchs Puškaitis**; **Dūks**; **Cerbuks**; **Badiņš**; **Debešnieks**; **Kreigums**; **Beķeris**; **Driķis**; **Stankevičs**; **Krēmers**; **Gūts**; **Lazdups**. Vēl četrus nošāva Viranē un divus pie Lūšu ezera. Viens no upuriem — aizsargu formā. Tā ir daļēja uzskaitē par Madonas apr. divu pagastu (Kraukļu un Viranes) upuriem. Akcijās piedalījās majors Tarāsovs, Čurkins, IeM daļas priekšnieks Nehajevs, seržants Ivanovs — Elzas Lūses un citu pieminēto slepkavas. 1945.8.01. slepkavu vidū bija arī Hohlovs, serž. Blonskis, Bolotovs, Ņileiko, Stugijs, Labačs, Trimalnieks, Pujāts, Geikins, Jānis Tirzītis, Galovkins, Zolotovs, Ķikuts.

Ozols Arvīds, 19. AAP rotas k-ris — 1929. g. Dz. 1896.27.05. Vecpiebalgas pag. Brīvprātīgi iestājies LA neatkarības rotā. Bijis Ventspils prefektūras iec. pr-ks. Apb. ar LKO; TZO; VO; Arestēts 1941. g. Ventspilī, 15. maija 47—2. TNA-8160/3.

Ozols Augusts. 7. VAP Jērcēnu nod. aizsargs. 1941. g. komunistu noslepkavots. Ozolu 1941. g. 2. jūlijā vakarā aizsauca uz Jērcēnu pagastmāju un viņš vairs neatgriezās. Valkā tika noslepkavoti 13 cilvēki un Ozols bija viens no viņiem. Viņus sakropļoja līdz nepazīšanai. Milicijas pagalmā liķi nebija aprakti, bet apbērti ar zāģu skaidām pie malkas šķūnīša. Arī virsmežziņa Grenziona māsa, Strenču slimnīcas medmāsa tika turpat nobendēta un sakropļota — visa vienos dūrienos. TNA-SL. 45. g. veca. Ozols bijis brīvības cīņu dalībnieks, lauksaimnieka dēls.

Ozols Ernests. 10. CAP Kuduma nod. aizsargs. Dz. 1907. g. Cēsu apr. Dzīvojis Kuduma pag. Jaunķevīkos. Arestēts 1945.16.01. Panti: 58-1a; 58-11; Sods 10 g. 5 bez ties. Ieslodzījumā Mordovijas APSR Dubravlagā līdz 1954. g. 10. nov. Lieta Nr. 1842.

Ozols Jānis. 10. CAP Ērgļu nod. aizsargs. Baltklāvu māju saimnieks. Aizsargu labākais šāvējs. Bijis Nacionālais partizāns. Kritis kaujā ar SA (bēgošo) 1945. g. jūlijā. (av. grāmatā «Uz ežiņas galvu liku».)

Ozols Kārlis. 5. RAP rotas k-ris. Dz. 1903.1.10. Arestēts Madlienā. TNA-4350/2.

Ozols Kārlis. 10. CAP Sērmūkšu nod. aizsargs. Dz. 1908.4.03. Arestēts 1941.14.06. Sērmūkšu Lejas Dandēnos. Izvesta ģimene: Jānis, dz. 1871.27.03. TNA-15327/2; Katrīna, dz. 1873.12.02. TNA-15330/2.

Ozols Paulis. 9. MAP Kursas nod. k-ris. AO no 1938. gada. Dzīvojis Madonas apr. Kursas pag. Pienotavā. 1940. gadā iestājies pretpadomju organizācijā, uzturējies sakarus ar Krustpils nelegālo organizāciju. Arestēts 1941. g. 11.04. IeTK. Panti: 19-58-2; 58-11; Nāves sods. Lietas Nr. 9421. Dz. 1911. g. Valkas apr. Noslepkavots RCC. TNA-SL.

Pabērzs Arvīds. 4. JAP Elkšņu nod. pr-ks. Dz. 1910.9.02. Arestēts 1941.14.06. Elkšņu Āriņos. TNA-11089/2. 1942. g. 10. janvārī Pabērzs nomirst Vjatlaga nometnē ar plaušu karsoni. A. Stradiņš liecina: «Plaušu karsoni viņu no ambulances noved uz stacionāru, bet tur pavēl iet uz pirti. Slimība pieņemas un vairs nav ārstējama. Tā mans aizsargu rotas k-ris tiek aprakts Vjatlaga mežainajā kapsētā».

Pabērzs Sebastjāns. 18. DAP bataljona k-ris. Dz. 1889.10.06. Piedalījies brīvības cīņās. Bijis virsnieks. Dau-

gavpils apr. valdes pr-jis un Saeimas loceklis. Arestēts 1941.14.06. Višķu Pabēzros. TNA-15333/2.

Paegle Alberts. 5. RAP Kastrānes nod. aizsargs kopš 1924. gada. 1934. gada 15.05. notikumu laikā piedalījies valsts iestāžu apsardzē Rīgā. Dz. 1902. gadā Rīgas apr. Kastrānes pag. «Veckrusparu» māju saimnieks. Arestēts 1945. g. 7. janvārī. Apsūdzēts par sastāvēšanu aizsargu org. 1941. g. atjaunojis darbību AO. Tas acimredzot domāts — pašaizsardzībā. Piedalījies bruņotās sacelšanās grupas ieņemtā Kastrānes pag. valdes nama apsargāšanā. 1944. g. augustā izsaukts uz Rīgu divu nedēļu kaujas apmācībai aizsargu bat. sastāvā. 3. Baltijas frontes kara tribunāls 1945. gada 7. martā viņam piespriedis nāves sodu nošaujot. Nāves sods tika nomainīts ar 20 gadiem katorgas darbos un tiesību atņemšanu uz 5 gadiem. Miris ieslodzījumā Džezkazganā 1949. g. aprīlī.

Paegle Kārlis. 2. VAP Dundagas nod. aizsargs. Dz. 1901.12.02. Dzīvojis Dundagas Eņiņos. TNA-8572/3; 1941. g. S. armija nošāva. (liec. J. Krēķis).

Pakers (Paķers) Antons. Dz. AP aizsargs. Dz. 1893.16.09. Bijis dzelzceļa konduktors. 1941.14.06. arestēts Rīgā, Aizsargu ielā 81—3. TNA-8564/2. (av. Tēvija; 41.30.09.)

Pakrasts Jānis. 12. IAP Demenes nod. pr-ks. Dz. 1898.30.12. 1938.15.05. apbalvots ar ANK. Arestēts 1941.14.06. Demenes Pumpuros. TNA-19462/3.

Pakrasts Osvalds. 13. BAP aizsargs. Dz. 1898. g. Arestēts 1946. g. Bijis Ufā. Atgriezies Latvijā. Miris 1980. g. Apglabāts Bārbeles kapos.

Palkavnieks Konrāds. 7. VAP Gaujienas nod. pr-ks. Dz. 1911.17.03. 1941. g. arestēts Gaujienas Palkavniekos. TNA-8556/3; Ieslodzīts RCC. Tiesāts Astrahaņā 1941.22.10. Nāves sods. Sastāvējis LNL. (av. Tēvija; 31.9.07.)

Pantalons Fricis. 13. BAP Kurmenes nod. pr-ks. 1941. g. nošauts Baltezerā. Atrakts pēc krievu aiziešanas.

Pantalons Pēteris. 13. BAP Kurmenes nod. aizsargs. Dz. 1899. g. Bauskas apr. Bijis aizs. nod. k-ris no 1927.—40. g. Arestēts 1941.12.02. (IeTK) Pants 58-4. Sods; 10 g un 5 bez tiesībām. Ieslodzījumā bijis Kirova apg. Ivdēļlagā. Miris 1942. g. 31.03. Lietas Nr. 34483.

Parnickis Reinis. 16. JAP rotas k-ris. Dz. 1891.8.09. Bēnē. Piedalījies brīvības cīņās kā rotas k-ris. Apb. ar TZO; VO.

Paševics Bronislavs. 3. LAP Zvirgzdenes pulc. jaun-sargs no 1936—38. g. Dz. 1918.23.06. Ludzas apr. Zvir-gzdene pag. LA — 1. D-pils Jātn. pulkā, kaprālis. 1943. g. austr. frontē. Pēc kapitulācijas filtrācijas nometnē.

Pastors Bronislavs. 18. DAP Neretas nod. aizsargs no 1934.—40. g. 1934. g. 15.05. piedalījies zināmos notiku-mos. Dz. 1906. g. Dzīvojis Daugavp. apr. Neretas pag. Lones Ūdelēs. Arestēts 1951. g. 21.08. (VDM) Pants 58-4. Sods — 8 gadi. Ieslodzījumā bijis Komi APSR — Vorkutā līdz 1956. g. 23. jūnijam. Lietas Nr. 6211.

Pavlovics Augusts. 7. VAP Ziemeļu nod. vada k-ris. Arestēts 1941.14.06. Ziemeļu Tiltkalna mājās. TNA-19080/2; Izvesta arī ģimene: s. **Zenta**, dz. 1909.6.05. TNA-19081/2; dēls **Jānis**, dz. 1932. g.; meita **Meta**, dz. 1934. g.

Pavlovskis Alfrēds. AAP tehniskās nozares pārzinis. Dz. 1900.4.06. Apb. ar ANK 1935. gadā. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Marijas 105—8. TNA-4578/2. Izvesta s. **Olga**, dz. 1916.21.01. TNA-4579/2; dēls **Raimonds**, dz. 1938.20.11. Pavlovskis Alfrēds ieslodzīts Karagandas cietumā. Sieva **Olgā** mira Tomskā. Dēlu Raimondu pieņēma audzināšanā pulkv. ltn. Spilve. Viņš sacījis: «Neļausim, lai LA virs-nieka dēls kļūst par krievu...»

Pavlovskis Jānis. 16. JAP nod. k-ris. Dz. 1902.2.08. Bijis avīzes «Brīvā Zemgale» žurnālists. Arestēts 1941. g. Jelgavā, Viestura ielā 19—6. TNA-14169/2. Izvesta arī māte **Dore**, dz. 1881. g.

Pelcmanis Žanis. 15. LAP bat. k-ra palīgs. Dz. 1896.28.03. Piedalījies brīvības cīņās. Bijis ģimnāzijas skolotājs un skolas direktors. Apb. ar Atz. Kr. Līdz 1935. g. Liepājas pulka 1. rotas kom-ris. **15. LAP** štāba rotas k-ris. 1937. g. ievēlēts pulka goda tiesā. Arestēts 1931.14.06. Liepājā, Ausekļa 9. TNA-14177/3.

Pelkauss Felikss. 5. RAP Līgatnes nod. aizsargs. Dz. 1909. g. 1941.14.06. arestēts, bet aizbēdzis, taču, baidoties, ka arestēs māti, pats pieteicies... Dzīvojis Līgatnes Dob-lēs. TNA-1591/2 Bijis Novosibirskas apgabalā. Ziņas par turpmāko likteni nav.

Pelkauss Jānis. 5. RAP aizsargs kopš divdesmitajiem gadiem. Dz. 1901. g. Rīgas apr. Lauberes pag. jaunsaim-niecības «Urdzēni» īpašnieks. Arestējusi 3. Baltijas frontes pretizlūkošanas daļa «SMERS» 1945. g. 11.01. Tā paša gada 7.03. Kara trib. piespriedis nāves sodu nošaujot par «dzimtenes nodevību». Tika apvainots, piedalījies bruņotā grupā, kas 1941. g. jūnija beigās ieņēmusi Lauberes pa-

gasta valdes namu un pacēlusi virs tā sarkanbaltsarkano karogu. 1944. gada augustā no jauna iestājies aizsargu organizācijā, kurā bija darbojies divdesmitajos gados. 1944. gada sept. trīs nedēļas apmācījies ģen. Kureļa pārzinātajā militārajā nometnē Skrīveros, bet, fronteī tuvojoties, atgriezies «Urdzānos», kuru pēc dažām dienām sagrāva boļševiku aviācija. 1945. g. aprīlī PSRS Augstākā tiesas Kara kolēģija J. Pelkausam nāves soda vietā piešķieda 20 gadus katorgas darbos un ties. atņemšanu uz 5 gadiem. Pēdējā zīmite saņemta no Rīgas Terminietuma. Pēc čekas ziņām, bijis ieslodzīts Irkutskas apgabala Taišetas nometnēs, kur gājis bojā 1946.6.01. Sieva **Alma** ar divus gadus veco dēlu **Elmāru** pēc vīra aresta no Lauerberes aizbēga uz Ikšķiles pag. Turkalnes «Siliņiem» un represēta netika. (av. dēla Elmāra liecība)

Pēnavs Jānis. 4. JAP rotas k-ris. Dz. 1883. g. Jēkabpils apr. LA kopš 1919. g. kā izmeklētājs. AO kopš divdesmitajiem gadiem. No 1927. g. Zemn. Sav. biedrs. Arestē IeTK Biržu pag. Vagulānos. Pants: 58-13; 4; Nāves sods. Ieslodzījumā līdz 1942.10.01., kad nošauts. Lietas Nr. 38880.

Pētersons Arvids. 13. BAP Paņemūnes nod. aizsargs. Ierēdnis. Arestēts 1941. g.

Pētersons Bernhards AAP esk. k-ris. 1930. g. organizēja aviācijas vadu pie RAP tehniskās rotas. Bijis slavens izpletņlēcējs. Dz. 1899.3.10. LA ltnt., 1919. g. 1.06. brīvprātīgi iestājies Nac. armijā. Beidzis 1922. g. Kara aviāc. kursus. Arestēts 1941. g. Rīgā, 1. Udens ielā 9—4. TNA-16283/2.

Pētersons Francis. Dz. AP Valmieras nod. aizsargs. Dz. 1908.14.09. Arestēts 1941. g. Valmierā, Pleskavas 1a—2. TNA-4561/2 (av. Tēvija 41. g. 14.07.) Bijis **8. VAP** esk. k-ris.

Pētersons Mārtiņš. 16. JAP rotas k-ris. Dz. 1897.27.05. Ozolnieku pag. Beidzis LU un kara skolu. Piedalījies brīv. cīņās. Arestēts 1941.14.06. Olaines Lulaušos. TNA-8246/2.

Pētersons Kārlis. 5. RAP Aizkraukles nod. aizsargs. Dz. 1893. g. Dzīvojis Aizkraukles pag. Vītoļiņos. Pēc 2. PK sadarbojies ar nac. partizāniem. Apcietināts. Bijis RCC. Tad it kā nošauts. 2. PK laikā saimniekojis savā saimniecībā.

Pikāns V. 5. RAP aizsargs. Dzīvojis Rīgā, Miera ielā 54—10. Ekonomists 29. g. vecs. Arestēts 1941. g. Nošauts RCC.

Pinka Kārlis. 8. VAP aizsargs. Dz. 1904.9.11. Plāņu pag. Dzīvojis Valmieras muižā. 1941. g. jūnijā noslep-kavots Valmieras cietumā. TNA-SL. 1941. g. 6.11. J. Dā-līņš avīzē Tālavietis ievieto rakstu: «Kārli Pinku pie-minot.»

Pipurs. 19. AAP Rugāju nod. aizsargs. Apcietināts. Bijis Ostrovas cietumā. Vācu karaspēks viņu no cietuma atbrīvojis.

Pladers Jānis. AAP vada k-ris. Dz. 1913. g. Arestēts 1941.6.02. Rīgā, Codes 47—3. Ieslodzīts RCC. TNA-15356/3. (av. Tēvija 41.21.07.)

Plānkājs Miķelis. 1. TAP 1. bat. 2. rotas k-ris. 1937. g. ievēlēts pulka goda tiesā. Dz. 1893.27.11. Arestēts 1941.14.06. Stendes pag. Selekcijas st. TNA-11036/2. Iz-sūtīta s. Zenta, dz. 1904.18.05. TNA-11635/2.

Platacis Oskars. 5. RAP Aizsargu nama komandants līdz LAO likvidācijai. Dz. 1894.27.01. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Kalnciema 31—9. TNA-4508/3. Izsūtīta s. Millija, dz. 1903.3.03. TNA-12816/2.

Platacis Oskars. 5. RAP komandējošā sastāvā. Arestēts Rīgā, Brīvības 31. 1941. g. 40 g. vecs. Miris Sibīrijā — 1944. g. TNA-SL

Platups Artūrs. 5. RAP vada k-ris. 41 g. vecs. Dzīvojis Mellužu rajonā. Rīgas Jūrmalas valdes loceklis. Arestēts 1941. g. TNA-1709/4.

Plaudis Fricis. 14. KAP Skrundas nod. aizsargs. Dz. 1905. g. Kuldīgas apr. Skrundā. Stāvējis sardzē pie Aiz-sargu nama. Piedalījies 1934. g. 15.05. notikumos. Ares-tēts 1948. g. Sods 25 gadi. Miris Sverdlovskas nomētņēs 1956. g. 1949. g. izvesta arī ģimene. (sk. 1. sēj. 97. l. p.)

Plaviņš Kārlis. 10. CAP Ērgļu nod. aizsargs. Dzīvojis Ērgļos Varakalnu mājās. Arestēts 1945. g. Tiesāts. Vedot uz Vorkutu miris. (av. «Uz ežiņas galvu liku» 158. l. p.)

Plavnieks Pēteris Valdemārs. 5. RAP aizsargs. Dz. 1903.10.01. Būvuzņēmējs. Arestēts 1941. g. Rīgā, Kr. Ba-rona 28a—4. TNA-16292/2. (av. Tēvija 41.23.07.)

Plešānovs. Sastāvējis AO. Cīnījies partizānos pēc 2. PK.

Plikgalvis Jānis. 5. RAP Mārupes nod. aizsargs. Dz. 1912. g. Kā aizsargs ievainots cīņā ar zagļiem. Pēc SA aiziešanas nodarbojies paš aizsardzības vienībās. 1943. g. iesaukts latv. leģionā. Saņemts gūstā Vācijā. Bijis filtrā-cijā. Pēc filtrācijas atgriezies Latvijā 1946. g. Līdz 1949. g. dzīvoja pie radiem Pēternieku pagastā. Strādāja

ceļu būvē. 1949. g. čeka sāka meklēt. Arestē 1949. g. novembrī. Tiesā pēc 58-1a panta. Sods 25 gadi. Bijis Karagandas nometnēs līdz 1955. gadam. Miris 1956. g.

Plosmanis (Plosmenis) Pauls. 4. JAP Rites nod. gr. k-ris. Dz. 1900.7.06. Arestēts 1941.14.06. Rites Imantos. TNA-18400/2. Arestē arī s. **Vilmu**, dz. 1911.9.09. TNA-18401/2.

Plūme Arnolds. 8. VAP Ainažu nod. aizsargs. Dz. 1892. g. Valmieras apr. Dzīvojis Ainažu pag. Akmeņkalnos. Latvijas armijas pulkvedis Kažoks organizēja nelegālu aizsargu sanāksmi, kur aicināja uz bruņotu sacelšanos. Ainažu pagastā nodibinājās grupa, kurā ietilpa arī Plūme. Pēc viņa ieteikuma un norādījuma tika veikti pretpadomju pasākumi. 1944. g. 27. nov. Plūmi apcietina SMERS. Pants 58-1a. Nāves sods. Ieslodzījumā līdz 1945. g., kad nošauts. Lieta Nr. 43220.

Podmošinskis Dimitrijs. 19. AAP aizsargs. Dz. 1904. g. Opočkas pilsētā. Dzīvoja Abrenē, Rītupes ielā 8. 1940.5.11. arestē IeTK. Pants 58-10. 1. d. 58-11. Sods — 8 gadi un 4 g, bez tiesībām. Ieslodzījumā Komi APSR Vorkutā līdz 1943. g. 20.03, kad miris. TNA-28146/3. Lietas Nr. 7773.

Podnieks Kārlis. 7. VAP auto-moto rotas k-ris. Dz. 1898.4.12. Valkā. Beidzis LU un Latvijas kara skolu. Piedalījies brīv. cīņās. Darbojies kara būvniecības pārvaldē. Apb. ar TZO. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Valdemāra 73—1. TNA-11025/2. Izsūtīta s. **Irma**, dz. 1898.8.04. TNA-11026/2.

Polulis Jāzeps. 17. RAP Nautrēnu nod. aizsargs. Dz. 1885.12.04. Arestēts 1941.14.06. Nautrēnu Ivulānu c. TNA-24509/2. Arestēts arī s. **Leontīne**, dz. 1890.24.09. TNA-24510/2.

Polis Jūlijs. 4. JAP esk. k-ris. Dz. 1907.7.02. Arestēts 1941. g. Neretas Mazberģos. TNA-19871/2. 1942. g. 19.04. Vjatlaga nometnē. Pirms tam ieslodzīts karcerī par normu nepildīšanu. Izsūtīta arī **Polis Jūliana**, dz. 1881. g. 9.04. TNA-19872/2.

Pontags Roberts. 15. LAP mantzinis. 1938. g. 15.05. apb. ar ANK. 40 g. v. Arestēts 1941.14.06. Liepājā. Kūģinieku 8. TNA-14209/2. Izvesta arī ģimene: **Edvīns**, dz. 1906. g. TNA-14206/2; **Elza** — 60 g. v. TNA-14207/2; **Nora**, dz. 1906.21.04. TNA-14209/2.

Poruks Jānis. 9. MAP Viranes nod. pr-ks. Dz. 1905.26.05. Dzīvojis Viranes Beķos. Arestēts Madonā 1941.5.05. Ieslodzīts RCC. Darbojies pretestības kaujas grupā. TNA-8417/3 (av. Tēvija 41. g. 19.09.)

Potašs Konstantīns. 17. MAP Makašēnu nod. aizsargs no 1937. g. Dz. 1915. g. Makašēnu pag. Rēzeknes apr. Mikoļovā. 2. PK laikā leģionārs. Karojis Volhovā. Arestēts 1944. g. jūlijā. Sods 15 gadi. (Brāļa Potaša Kazimira liecība)

Prāms Elmārs Edgars. 8. VAP Pāles nod. aizsargs. Dz. 1908.2.03. Arestēts Pāles Malzemniekos. TNA-8406/2. Arestēta arī s. **Emīlija Leontīne**, dz. 1909.2.12. TNA-8405/2, meita **Sarmīte**, dz. 1939.20.01. (av. Tēvija. 42. g. 27.06)

Prančs Jānis. 17. RAP Maltas nod. aizsargs no 1930.—40. gadam. Dzīvojis Ozolmuižas dz. ēkā. Arestēts 1941.14.06. Tiesāts 1941.25.10. Vjatlagā. (Kirova apgabaltiesas kr. lietu tiesas kolēģija) Panti: 58-10-1. g; 58-4; — kontrevolucionāra aģitācija un palīdzības sniegšana starp buržuāzijai. Aktīvi cīnījās pret revolucionāru darbību, sistemātiski izdarīja aģitāciju, vērstu pret komunistisko partiju un padomju valsti. Spriedums — nošaušana. TNA-25713/2. Represēta arī ģimene. Lietas Nr. 44754.

Praudiņš Artūrs. 8. VAP Limbažu nod. aizsargs. Dz. 1912. g. Arestēts 1941. g. Limbažu Liepkraatos. TNA-1616/3. (av. Tēvija. 41.28.07) Nošauts Astrahaņā 1942. gadā.

Prauliņš Alfrēds. 8. VAP k-kris. 1931. g. Dz. 1891.20.01. Zvārtas pag. LA-kapteinis. (sk. 1. sēj. 295. l. p.) Bijis vairāku apriņķu p-ks. Arī 1921. g. 17. RAP k-ris. 1923. g. 12. IAP k-ris; 1925. g. 9. MAP k-ris. Apb. ar LKO; TZO; TZO; ANK; Arestēts 1940. g. Mārupē. Valkas cietumā spīdzināts un pēc tam nošauts. (av. LD)

Prauliņš Edgars. 7. VAP Plāņu nod. pr-ks. Dz. 1895.13.04. Plāņu pag. Bijis pag. valdes sekretārs kopš 1918. g. Apb. ar TZO. Arestēts 1941.14.06. Plāņu Elvančos. TNA-4482/2; Arestēta arī s. **Anna**, dz. 1900.13.07. TNA-4481/2; meita **Astrīda**, 12 g. v. dēls **Atis** 7 g. v.

Prauliņš Pauls. 8. VAP Vecates nod. pr-ks. Dz. 1901.24.09. Vecates Auziņos. Piedalījies brīvības cīņās. Arestēts 1948. g. Pēc gada atbrīvots, jo 2. PK neesot piedalījies... 1973. g. miris. (Annas Prauliņas liecība)

Prauls Kārlis. AO pr-ks. Dz. 1895. g. 2.05. Liestraupes Gaujas krogā. LA — ģenerālis. (sk. 1. sēj. 255. l.p.) Apb. ar LKO; TZO; Atz. kr. 1940. g. 25.07. Maskavas ieliktenis Kirhenšteins ar pavēli Nr. 2 piešķir ģen. Praulam 56 dienas atvaļinājumu, kura laikā viņu apcietina. Noslēpkavots pie Babītes un pēc SA aiziešanas atrasts masu kapos. TNA-SL.

Kārlis Prauls

Priede Jānis. 14. KAP k-ris. Bijis arī 2. VAP k-ris. Dz. 1891.7.06. Jaunpiebalgas pag. Piedalījies brīv. cīņās. LA — rotas k-ris, kapteinis. Apb. ar TZO; VO; TNA-15374/2. Arestēts Gatartas Avotkalnā 1941. g.

Priekulis Jānis. 2. VAP Zlēku nod. aizsargs. Dz. 1905. g. Ventspils apr. Dzīvojis Zlēku pag. Jaunrēdzniekos. No 1932.—40. g. strādā Jelgavā par tiesu izpildītāju. Arestēts 1946. g. 20. sept. Panti: 58-1a; 11; Ieslodzīts Kazanjas cietumā. 1948. g. 3. 01. nosūtīts nometinājumā uz Omskas apg. Moskaļenskas raj. Līdz 1957.30.11. L. Nr. 1217.

Priekulis Pēteris. 13. BAP Paņemūnes nod. aizsargs. Zemkopis. Arestēts 1941. g.

Preiss Alfrēds. 5. RAP rotas k-ris. Dz. 1900.3.05. Bebru pag. Piedalījies brīvības cīņās. Bijis Bebru pag. vecākais. Arestēts 1941.14.06. Bebru Vijās. TNA-8396/2.

Pubulis Jānis. 12. IAP k-ris. 1937. g. bijis 10. CAP k-ris. Dz. 1887.3.10. Aumeistaru pag. LA — virsltns. 1919. g. iecelts par Rīgas apr. 2. iec. palīgu. Apb. ar TZO; VO; ANK; Arestēts 1941. g. Sējas Murjānos. TNA-8454/3.

Pūce Roberts. 10. CAP 4. bat. k-ris 1929. g. Dz. 1895.13.01. Ternejas pag. Brīvības cīņās — virsnieks. Liepkalnes pamatsk. skolotājs. Apb. ar LKO; VO; Arestēts 1941.14.06. Liepkalnes Kēsterātā. TNA-20245/2. Arestēta arī ģimene.

Pudāns Jāzeps. 12. IAP 5. rotas mācītājs. Dz. 1903.6.01. Kalupes draudzē, Logocku ciemā. Arestēts 1941.14.06. Pils Paēnās. Nosūtīts uz Kirova rajonu. Prātina pirmo reizi 1941.10.11. Vjatlagā. Apsūdzība 58-4; 58-10-2; — palīdzības sniegšana starpt. buržuāzijai un kontr. agitācija un propaganda. Pieprasīts tiek nāves sods, bet 1942. g. 15.06. miris bada nāvē. Atradies 7. atsevišķā lēģerī Verhņekamenskas raj., Ļesnojes ciemā. Kapvieta nav zināma. (av. «Katoļu dzīve. 1992. g. 12. nr.)

Pulkšs Gustavs. 5. RAP aizsargs. Dz. 1914.31.05. Arestēts 1941. g. Rīgā, Pērnavas ielā 9. TNA-17809/2; Ceļā uz vergu nometnēm nošauts. (av. «Ozolviru pulki»)

Pūpols Osvalds. 4. JAP patšauteņu vada k-ris. 35. g. v. arestēts Jēkabpilī. Bijis skolotājs Daugavpilī. Bijis Mazpulku org. pulciņa vadītājs. TNA-15388/3; **Viktors Tarzieris** bijis ar Pūpolu vienā pagrīdes organizācijā (Viesturieši). Tarzieris raksturo Pūpolu kā enerģisku, možu, allaž smaidošu. Sabiedriskā dzīvē viņa enerģija bijusi neizsīkstoša. Aresta brīdī skapī atrasts aizsargu formas tērps. Bijis saistīts arī ar pagr. org. Tēvijas Sargi. 1941. g. augustā Pūpols satikts Astrahaņas cietumā.

Puriņš Jānis. 5. RAP Suntažu nod. pr-ks. Dz. 1902.11.01. Arestēts 1941. g. Suntažu Saliniekos. TNA-17235/2. Arestēta arī s. **Hilda**, dz. 1911.11.02. TNA-16672/2; dēls **Jānis**, dz. 1937.31.07. (av. Tēvija, 41. g. 19.07.)

Puriņš-Purvs Valdemārs. 1. TAP Upesgrīvas nod. pr-ks. Dz. 1903.21.07. 1937. g. ievēlēts pulka goda tiesā. Arestēts 1941.14.06. Upesgrīvas Vildēs. TNA-4456/2. Arestēta arī s. **Ērika**, dz. 1911.15.02. TNA-4462/2; dēli: **Indulis**, dz. 1935.25.04; **Guntis**, dz. 1936.13.12; **Uldis**, dz. 1938.20.06; meita — **Rūta**, dz. 1940.1.12. Un **Puriņš Trīne**, dz. 1878. 8.12. TNA-4458/2.

Purs Pēteris. Aizsargs pirms 2. PK. Kara laikā dienējis policijas bataljonos. Arestēts. Tiesāts. (liecina brālēns Zingis Elmārs 1. sēj. 353. l. p.)

Purviņš Pēteris. 9. MAP 4. rotas k-ris. Dz. 1893.22.03. Arestēts 1941.14.06. Kusas Izandos. TNA-12760/2.

Puzaks Donāts. 17. RAP Varakļānu nod. aizsargs no 1923.—40. g. Dz. 1891. g. Rēzeknes apr. 1919. g. iest. LA.

Bijis 1934. g. 15.05. notikumu dalībnieks. Arestēts 1941.14.06. Varakļānu Zaļniekos. Pants 58-4. Nāves sods. Ieslodzīts Kirovas apg. Vjatlagā līdz 1942. g. 12.01., kad nošauts. Lietas Nr. 44756.

Rancāns Jānis. 17. RAP Nautrēnu nod. aizsargs. Arestēts 1941.14.06. kopā ar ģimeni.

Rancāns Staņislavs. 17. RAP Maltas nod. aizsargs. Dz. 1892. g. Ludzas apr. 1937. g. ieguva 1. vietu jāšanas sac. Arestēts 1941.14.06. Maltas Kozlovkā. TNA-25740/3. Nosūtīts uz Vorkutas nometnēm. 1919. g. bijis LA. No 1920.—40. g. iecirkņa policijas pr-ks. No 1934. g. aizsargu vada k-ris. Lietas Nr. 7787.

Raps Eduards. Aizsargu org. štāba org. daļas pr-ks. **5. RAP** Inčukalna nod. pr-ks, vēlāk 2. bat. k-ris. Dz. 1890.1.01. 1918. g. 19. nov. — Pagaidu valdības apsardzē. Kalpaka bat. rindās piedalās cīņā par neatkarību. Pēc demobilizācijas iestājas AO. 1929. g. 2. bat. k-ra palīga. Tad pulka k-ra palīgs. Arestēts 1941.14.06. Vidrižu Vīgantēs. TNA-11185/2. Arestēta arī s. **Velta**, dz. 1895.14.09. TNA-11184/2.

Ratermanis Osvalds. 11. TAP 3. bat. k-ris. Dz. 1896 g. Arestēts 1941.14.06. Grenču Vadzemniekos. TNA-17272/2. Arestēta s. **Lidija**, dz. 1900. g. TNA-17278/2.

Ratnieks Konrāds. 5. RAP jūras divizionā stūrmaņu virsnieks. Dz. 1897.9.12. Rīgas Jūrmalā. Beidzis tālbraucēju jūras skolu. Rīgas pils. satiksmes valdes virskapteinis. 1941.14.06. Rīgā, Stabu 50—1. TNA-16676/2. Arestēta arī s. **Anna**, dz. 1894.27.12. TNA-16675/2.

Raugulis Valdemārs. 8. VAP aizsargs. Dz. 1911.11.08. Arestēts 1941. g. jūnija sākumā Valmierā, Rīgas 15. Ieslodzīts Valmieras cietumā. TNA-17282/3. (av. Tālaviētis. 41. g.)

Rāviņš Pēteris. 18. DAP Vīpes nod. pr-ks. Dz. 1904.27.04. Arestēts 1941.14.06. Vīpes Laudzēnos. TNA-18434/2. Arestēta arī s. **Elza**, dz. 1913. g. TNA-18433/2.

Reguts Ludvigs. 4. JAP komandējošā sastāvā. Dz. 1885.5.03. Elkšņu pag. Koktēlnieks. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Dzirnau 66—31. TNA-4733/2.

Reihmanis Konstantīns. AAP lidotājs no 1935. gada. Dz. 1904.25.09. Rīgā. Lidotāja gaitas uzsāka 1930. g. Vairākkārtīgi lēcis ar izplētni. Radiofona orķ. mūziķis. 1935./36. g. labākais aizsargu lidotājs. 1919. g. LA iestājas kā brīvprātīgais. Arest. 1940. g. TNA-15415/3. Čekas pagrābos atradies līdz 1941. g. aprīlim. Miris Sibīrijā

1942. g. 23.02. Reihmanis piedalījies dumpī, bet kaujās visi dumpinieki krituši. Reihmaņa sieva savās atmiņās saka: «Es lepojos ar savu vīru, ka viņš ir kritis varoņa nāvē.»

Reidzans Antons. 17. RAP Viļānu nod. aizsargs kopš 1937. g. Dz. 1909. g. Rēzeknes apr. Dzīvojis Viļānu pag. Kurpnieku sādžā. No 1944. g. bijis bruņotā pretpadomju grupā. Arestējis IeTK 1945.27.05. Pants 58-1a; Sods 10 gadi un 5 bez ties. Ieslodzījumā bijis Irkutskas apg. Ozer-nailagā līdz 1954. g. 20.12. Lietas Nr. 16586.

Reinholds Kārlis. 15. LAP Aizteres nod. pr-ks. Nodaļā no 1922. g. Arestēts 1914.14.06. Aizteres Krievos. TNA-21631/2. Izvesti: **Reinholds Anna**, dz. 1872. g. TNA-28170/2; **Kristaps**, dz. 1867. g. TNA-27172/2; **Mirdza**, dz. 1926.31.10.

Reintāls Vladimirs. 17. RAP aizsargs. Dz. 1909. g. Pēterpilī. Dzīvojis Rēzeknē Pulkveža Kalpaka ielā 44. Bijis organizācijas «Sokol» biedrs. Arestēts 1941. g. (VDTK) Panti: 58-4; 58-10-1. d. Nāves sods. Bijis ieslo-dzījumā līdz 1942. g., kad nošauts. Arestēta s. **Natālija** 29 g. v. **Ludmila** — 60 g. v. **Jēkabs** — 60 g. v. Lietas Nr. 42479.

Reķis Alfrēds. 15. LAP 2. rotas k-ris 1929. gadā. 1941.14.06. 42 gadu vecumā arestēts Grobiņā, Lielā ielā 107. TNA-26760/2. Arestēta arī ģimene: s. **Anna**, 38 g. v. TNA-26761/2; meitas: **Velta**, dz. 1931. g., **Dzidra**, dz. 1932. g., dēls **Imants**, dz. 1939. g.

Renckulbergs Boriss. Dz. AP Liepājas pulc. sportists. Dz. 1916.15.07. Arestēts 1941. g. Rīgā, Aspāzijas b. 3. TNA-11167/4. (av. Tēvija 41.25.09.)

Resnais Herberts. 5. RAP Babītes nod. aizsargs. Dz. 1898. g. Rīgas apr. Babītes pag. Apb. ar LKO. Arestēts 1945. g. Tiesāts. 10 gadi. Bijis Molotovas apg. Vācu laikā zemnieks Babītes pag. Sastāvējis policijā. Ģimene izsūtīta 1949. g. uz Omskas apg. līdz 1956. g. jūlijam. Izvesti: s. **Resnais Vilhelmīne**, dz. 1896. g. un dēls **Gunārs**, dz. 1933. g.

Resnis Mārtiņš. 13. BAP Bārbeles nod. aizsargs. Dz. 1889.9.11. Kad Baigā gadā plosījās aresti. izbēga, bet kad arestēja ģimeni, pats pieteicās... Sibīrijā miris. TNA-16338/2; Arestēta ģimene: s. **Zelma**, dz. 1910.29.05. Bār-beles Vaivados.

Riekstiņš Ernests. 11. TAP štāba darbvedis. Dz. 1905.24.11. Arestēts 1941. g. Tukumā, Dārza ielā 17/17.

TNA-4802/2. Arestēta arī sieva **Zelma**. (av. «Tukuma ziņas» 41. g.)

Rigerts. 13. BAP Iecavas nod. aizsargs. Pēc 2. PK arestēts. Izbēdzis no vagona pie Zilupes. Atgriezies mājās, kur čekisti viņu nošāva.

Rikmanis Edgars. 8. VAP Rozēnu nod. aizsargs. 1941. g. bijis nošaujamo sarakstos. (av. Tālavietis. 41. g. 14.08.)

Rikveilis O. 9. MAP Gulbenes pilsētas aizsargs. Pēc krievu otrreizējā iebrukuma Latvijā publiski pakārts tirgus laukumā. (av. Ozolvīru pulki)

Rimša Stepans. 3. LAP Pildas nod. pr-ks 1938. gadā. Dz. 1905. g. Arestēts 1941.14.06. Pildas Raibakazās. TNA-28177/2.

Riters Jānis. 5. RAP Ogres nod. rotas k-ris. Dz. 1879. g. Arestēts 1941.14.06. Ogres Ratličos.

Ritiņš. Bijis aizsargs. Strādājis par mežsargu. Arestēts 1952. g. Sods 15. gadi. Bijis Vorkutā, Mordovijā. Atgriezies Latvijā 1967. g. (sk. Ritiņa liec. 1. sēj. 190. l. p.)

Ritums (Trejs) Mārtiņš Reinholds. 5. RAP k-ris. **10. CAP** k-ris 1934. g. Dz. 1887. g. 10.07. Lēdurgas pag. LA kapteinis. 1925. g. bijis robežsargu dienestā. Cēsu un Rīgas apr. pr-ks. Apb. ar TZO; ANK; VO; 1941. g. nošauts. TNA-16680/2; Arestēts Rīgā, Melnsila 10—14. Arestēta 1941. g. s. **Margrieta**, dz. 1900.1.12. TNA-16670/2; dēls **Alfs**, 12 g. v.

Rīžiks Staņislavs. 3. LAP 3. rotas k-ris 1929. gadā. Dz. 1892.2.03. Arestēts 1941.14.06. Pasienas pastā. TNA-25757/3; Arestēti arī dēls **Teodors**, dz. 1930. g.; meita **Gerda**, dz. 1927. g.

Roga A. 7. VAP Cirguļu nod. vada k-ris. 1941. g. arestēts un pazudis bez vēsts. (av. Smiltenietis. — 1941. g.)

Roga V. 5. RAP aizsargs. 37 g. v. Arestēts 1941. g. Rīgā, Brīvības ielā 160/162. Notiesāts uz nāvi. 1941. g. 26. jūnijā nošauts RCC. (av. Latv. kar. 2. PK)

Rolmanis Jānis. 7. VAP Gaujienas nod. aizsargs. arestēts 1941.9.05. Gaujienas Vētrās. Ieslodzīts RCC. TNA-4686/3. Tiesāts 1941.22.10. Astrahaņā. Nāves sods. Sastāvējis LNL. (av. Tēvija. 41. g. 2.08.)

Ronis Roberts Valdemārs. 9. MAP Patkules nod. aizsargs. Dz. 1908.30.10. Arestēts 1941. g. sākuma mēnešos Patkules pag. Mežsargos. TNA-4679/3. Darbojies pretestības kaujas grupā.

Rozenšteins Valdis. 5. RAP Ogres nod. pr-ks. Dz. 1892. g. Arestēts 1941.14.06. Vecogres pag. TNA-4782/2. Arestēta arī ģimene: **Rozenšteini** — Indulis, dz. 1921. g., Jānis, dz. 1861. g., Kristīne, dz. 1865. g., Tāivaldis, dz. 1925., Zelma, dz. 1897. g.

Rubenis Kārlis Kristaps. Dz. AP Gostiņu nod. pr-ks. Dz. 1900.2.05. Arestēts 1941.14.06. Krustpils dz. st. TNA-25772/2. Arestēta s. **Minna**, dz. 1904.12.09. TNA-25773/2.

Rubļevskis Anatolijs. 18. DAP aizsargs. Kopš 1932. gada. Dz. 1896. g. Daugavpilī. Dzīvojis D-pilī Šķersielā 3. No 1918.—20. g. dienējis Armijā. Sastāvējis vairākās nacionālās organizācijās. Arestēts 1941.14.06. (VDTK) Tiesāts. Panti: 58-4; 58-10; 58-13; Nāves sods. Ieslodzījumā atradies Kirova apg. Vjatlagā. TNA-8609/2. Arestēta s. **Valentīna**, 46 g. v. TNA-8608/2.

Rubulis Kārlis. 14. KAP bat. k-ris. Dz. 1886.23.12. LA kapteinis (sk. 1. sēj. 296. l. p.) Bijis aizsargu bat. k-ris. Arestēts 1941. g. Arestēta un izsūtīta ģimene: s. **Alīse**, dz. 1905. TNA-4770/2; meitas: **Valda** 9 g. v., **Mirdza** 7 g. v., **Velta** 5 g. v., dēls **Gunārs** 8 g. v.

Rudzāts Jānis. 18. DAP Līvānu nod. aizsargs. 1945. g. bijis nacionālais partizāns. Darbojies Jāņa Zelčāna grupā. Viņu nošāva čekists Klimkāns, kas bij ielavījies partizānu vidū.

Rudzītis Hugo. 9. MAP Tirzas nod. jaunsargu vadītājs. Dz. 1908.2.06. Arestēts 1941.14.06. Krievciemā pie Krustpils, kur strādājis pie aerodroma būves. Dzīvojis Tirzas Roņos. TNA-17306/2. Arestēta arī s. **Elza**, dz. 1918.1.06. TNA-17305/2; dēls **Juris**, dz., 1939.25.10., meita **Velta**, dz. 1941.2.05.

Rumaks Kazimirs. 19. AAP Šķilbēnu nod. kora diriģents. Un vada k-ris. — 1938. g. Dz. 1912. g. Arestēts 1941.14.06. Abrenē. TNA-26269/2.

Runģis Arvids. 10. CAP Vaives nod. vada k-ris. Dz. 1898.21.09. Arestēts 1941.14.06. Vaives Ariņos. TNA-17314/2; Arestēta arī s. **Alda**, dz. 1905.28.04. TNA-17314/2; (av. Tālavietis. 41. g. 21.08.)

Rūtenbergs Kārlis. 5. RAP Ogres nod. aizsargs. Dz. 1904.13.09. Arestēts 1941. g. Ogrē, Meža prosp. 9. Nošauts Rīgas CC. 1941.26.06. TNA-4603/3; TNA-SL.

Rusāns Kārlis. 4. JAP Sēlpils nod. aizsargs. Dz. 1889.8.02. Jēkabpils apr. No 1920.—40. g. bijis AO. Arestēts 1940.30.08. Sēlpils pag. Pieturnos. Panti: 58-4; 58-13.

Nāves sods. Ieslodzīts Kirovas apg. Vjatlagā TNA-25777/2. Lietas Nr. 44752. Izsūtīta meita **Dzidra**, dz. 1926. g.

Rusovs Jānis. 10. CAP Vecpiebalgas nod. vada k-ris. Dz. 1908.12.03. Vecpiebalgas pag. Apb. ar ANK. Ir atrasta pavēle Rusova apcietināšanai, izdota 1941. g. 7.05. (slepeni) Uku pag. pilnvarotam (Šilde. Ardīevas Rīgai. 145. l. p.) Rusova tēvu noslepkavoja Cēsū čekā. Rusovs Jānis piedalās pagrīdes organizācijas Latvijas Nacionālā Apvienība dibināšanā. Ir viens no vadoņiem Nacionālajos partizānos 1944. g. Kritis 1945.23.09.

Rusovs Kārlis. 10. CAP nodaļas aizsargs. — 1937. g. Dz. 1916.30.11. Jaunpiebalgas pag. Pēc 2. PK ir Nacionālais partizāns, partizānu avīzes Sudrabota Saule redaktors. 1948. g. sagūstīts. Tiesāts 1949.10.12. Sods — 25 gadi. Bijis Vorkutas nometnēs. Latvijā atgriezies.

Rusovs Pēteris. 10. CAP Jaunpiebalgas nod. aizsargs. Dz. 1909.7.04. LA dienējis Štāba rotā. Aizsargu šaušanas sacensībās guvis apbalvojumus. Apb. ar ANK. 1941. g. izbēg no čekas un pāriet dzīvot nelegāli. Pēc 2. PK nacionālais partizānis. Kritis 1945.1.08. sadursmē ar SA karieivjiem — «mežu ķemmētājiem».

Ružāns Pēteris. 17. RAP Ružinas pag. aizsargs. Dz. 1893. g. TNA-26782/3. Arestēts 1941. g. jūnija beigās ap Jāņiem. Ir pamats domāt, ka Rēzeknē noslepkavots, taču visi nomocītie bijuši tā sakropļoti, ka piederīgie nav varējuši pazīt. (V. Štikānes liecība 2. sējumā.)

Rozēns Voldemārs. 5. RAP aizsargs, dz. 1908.29.10. Arestēts 1941.14.06. Turaidas Dzirkalnos. TNA-4656/2. Izsūtīta ģimene. Sieva **Zenta** atgriezusies. Par vīra likteni ziņu nav. (sk. Rozēnas Zentas liec. 2. sēj.)

Raits Jānis. 16. JAP motorizētais aizsargs. Sieva **Raita Elza** arī aizsardze. 1945. gadā Kurzemē **Raitu Jāni** Sarkanās bultas bandīti nošauj. (sk. Elzas Raitas liecību 2. sēj.)

Sakne Vilhelms. 12. IAP rotas k-ris. Dz. 1901.17.05. Arestēts 1941.14.06. Asares Spirta dedzinātavā. TNA-23247/2; LD. Miris Sibīrijā. Arestēta arī s. **Otilija** (Gāršenes Asares aizs. pulciņa pr-ce), dz. 1900.5.01. TNA-23246/2; dēls **Zigfrīds**, dz. 1926.22.03; meita **Valija**, dz. 1928.21.04.

Sala Andrejs. 13. BAP Zālītes nod. aizsargs. Zemkopis. Arestēts 1941.14.06. Zālītes Rankās. TNA-17320/2.

Saldenais Arvids. 13. BAP Stelpes nod. aizsargs. Dz.

1903.8.12. Arestēts 1941.14.06. Stelpes Saldenajos. TNA-19137/2. (av. Tēvija — 41. g. 3.12.)

Saliņš Mārtiņš. 5. RAP Ropažu nod. pr-ks. Dz. 1896. g. Arestēts 1941. g. Ropažu Caurēs. TNA-5027/2. Arestēta arī Saliņa ģimene. (av. Tēvija. — 41. g. 19.07.) Pētersone (1. sēj. 96. l. p.) liecina par Saliņu ģimenes likteni Sibīrijā. Latvijā atgriezušies tikai 2 bērni: **Saliņš Maija**, dz. 1930. g. un **Kārlis** 4 g. v. Dēls **Andris** miris Sibīrijā.

Salmiņš Rūdolfs. 13. BAP Jaunsaules nod. aizsargs. Zemkopis. 1941. g. arestēts Jaunsaules Siliņos.

Samiņš Jāzeps. 17. RAP k-ra palīgs. 1933. g. 8.07. ievainots dienesta pienākumus pildot. Apb. ar TZO; ANK. Arestēts 1941.14.06. Varakļānu Mālnieku c. Liktenis nezināms. TNA-25785/3.

Samtiņš Kārlis. AAP lidotājs. Arestēts pēc 2. PK. Bijis Tālajos Austrumos. Miris 1993. g. Rīgā. (av. Sievas liecība.)

Samulis Jānis. 5. RAP Lauberes nod. aizsargs no 1927. g.—1933. g. Dz. 1906. g. Rīgas apr. Lauberes pag. Cīruļu mājās. Arestēts 1944. g. 31.12. Apvainots «dzimtenes nodevībā», jo bijis aizsargs. No 1943. g. līdz 1944. g. 2. PK aizsargs. Kopā ar Artūru Timotu un Lauberes aizsargiem ierīkojis sešas ieroču un citu karamateriālu un munīcijas slēptuves iespējamai sacelšanās un paš aizsardzības darbībai pret boļševiku okupācijas varu. 1944. g. augustā izsaukts uz Rīgu kaujas apmācībai aizsargu bataljona sastāvā. 3. Baltijas frontes kara tribunāls 1945. g. 7. martā piespriedis nāves sodu nošaujot, vēlāk nomainot ar 20 gadiem katorgas darbos un tiesību atņemšanu uz 5 gadiem. (av. Lietas materiāli arhīvā)

Sāns Jānis. Aizsargu štāba apmācības daļas pr-ks. Līdz AO likvidācijai štāba pr-ka vietas pagaidu izpildītājs. Dz. 1904. g. 15.02. LA kapteinis (sk. 1. sēj. 296. l. p.) Arestēts 1940. g. TNA-9058/3. Liktenis nezināms.

Sausiņš Jānis. 13. BAP adjutants. Dz. 1898.27.03. Jaungulbenes pag. Aizsargu organ. no 1939. g. LA no 1919. g. — studentu rotā. 8. D. pils. k. p. leitnants. Apb. ar TZO. Arestēts Bauskā, Uzvaras 13—4. TNA-17332/2.

Savelis Voldemārs. 11. TAP aizsargs (sk. 1. sēj. 403. l. p.) TNA-9038/3 Miris Sibīrijā 1942. g. Apcietināts 1941. g. februārī. (av. Tēvija, 41.g. 19.07.)

Sedliņš Edgars. 2. VAP rotas k-ris. Dz. 1898.21.04. Ēdoles pag. Apb. ar VO. Arestēts 1941.14.06. Sakas spirta dedzinātavā. TNA-9030/3.

Sēja Alfrēds. 7. VAP Mālpils jaunsargu pulc. vadītājs. Lauksaimnieks. Dz. 1912.16.11. Arestēts Mārupes Puriņos 1941.14.06. TNA-17340/3.

Sēnals Andrejs. 13. BAP Paņemūnes nod. ķīmiskā dien. instruktors līdz AO likvid. Dzīvojis Paņemūnes pagastā. Arestēts 1941. g.

Senka Eduards. 13. BAP k-ra palīgs. Dz. 1896.18.03. Cēsu apr. 1928. g. komandēts IeM par aizs. instruktoru. Raksturots kā labs aizsargu audzinātājs. Apb. ar TZO; ANK; VO; Arestēts 1941. g. Bauskā, Zaļā ielā 1—3. TNA-17341/3. LA virsleitnants.(sk. 1. sēj. 310. l. p.) Izvesta arī sieva **Vaira Evelīna** — 13. BAP pulciņa pr-ce.

Sieks. 19. AAP Balvu nod. aizsargs. Baigā gadā apcietināts. Bijis Ostrovas cietumā. Vācu karaspēks atbrīvojis.

Sijāts Arnolds. 7. VAP Blomes nod. aizsargs. Dz. 1910. g. Valkas apr. Dzīvojis Blomes pagastā. Pēc Latvijas okupācijas 1940. gadā. darbojies pretestības kustībā. Arī pēc otrreizējās krievu okupācijas darbojies pagrīdē. 1944. g. 9.10. arestēts. (Arestē 54. armijas pretizlūkošanas nod. SMERS) Tiesāts. Pants 58-1a. Sods 10 g. un 5 gadi izsūtījumā. Lietas Nr. 43175.

Siliņš Andrejs. 11. TAP. nod. aizsargs. Dz. 1896.16.04. 1941.14.06. arestēts Užavas Silkājās. TNA-11324/2. Izvesta arī s. **Marija**, dz. 1898. g. 3.03. un meita **Anda**, dz. 1939.5.12.

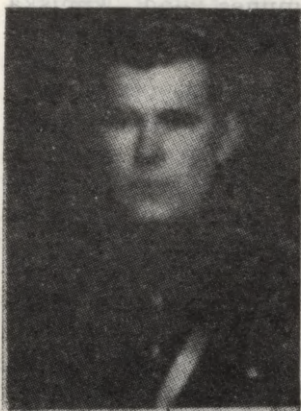
Silis Artūrs. 2. VAP kultūras nozares vad. Dz. 1904.30.06. Katvaru Dirbeiķos. Bijis Ventspils tautas konservatorijas diriģents. Arestēts 1941. g. Ventspilī, Peldu ielā 4—11. TNA-11320/2.

Simons Augusts. 13. BAP Skaistkalnes nod. gr. k-ris. Zemkopis. Dzīvojis Skaistkalnes Silakrastos. Arestēts 1941. g.

Simons Jānis. 13. BAP Bruknas nod. aizsargs. Zemkopis. Dzīvojis Bruknas Ceļmalniekos. Padomju vara arestējusi.

Sirbārdis Jānis. 13. BAP bataljona k-ris. Dz. 1897.24.02. Bērzaunes pag. Bijis Svītenes pag. vecākais. AO no 1926. gada, 27.09. LA virsltns. 1941.14.06. arestēts Svītenes Igaunīs. TNA-14346/3.

Sizass Aleksis. Bijis aizsargs. Apes igauņis. 2. PK laikā sastāvējis kārtības sargos. Pēc kara arestēts un aizsūtīts uz Sibīriju.

Jānis Raičs

Kārlis Skalders

Skalders Kārlis. Aizsargu štāba sanitārās daļas pr-ks. Dz. 1901.31.01. Lietuvā. Beidzis LU med. fakultāti. Apb. ar Igaunijas Ergļa ordeni. Arestēts 1941.14.06. Rīgā. (sk. 1. sēj. 394. l. p.) 1992. g. 14.06. pie Brīvības pieminekļa Skalders stāstīja: «50 gadus atpakaļ braucu uz Sibīriju. Cietumā man aziāti izdūra acis. Biju ārsts. Man vēl tagad sapņos rādās čekisti zilajās cepurēs. Man tā vien šķiet, ka es visu laiku vēl dzīvoju Sibīrijā. Jūs domājat, ja aizies armija mēs kļūsim brīvi? Nē, draugi! Mums ir tik daudz ienaidnieku: Rīga ir pilna ar atvaļinātiem virsniekiem un viņi dzīvo vislabākajos dzīvokļos. Mums jābruņojas ar lielu izturību, lai ienaidnieki — es ar to domāju krievus — mūs neiznīcinātu.»

Skangals Nikolajs. 17. RAP Rēzeknes nod. aizsargs. 45 gadi vecs. Arestēts 1941.14.06. Aizvests uz Sibīriju. Liktenis nezināms. TNA-SI. Arestēta arī ģimene.

Skaris Vilhelms. 7. VAP Gaujienas nod. aizsargs. Dz. 1903.23.11. Arestēts 1941. g. Gaujienas Atmatās. Tiesāts Astraļaņā. 1941.22.10. Nāves sods. Nošauts. Sast. LNL.

Skanstiņš Jānis. 4. JAP Sēlijas jātnieku nod. k-ris. — 1929. g. Dz. 1907.1.08. Arestēts 1941.14.06. Neretā Eimušās. TNA-19907/2; Arestēta arī s. Lilija, dz. 1897. g. TNA-19523/2.

Skazbārdis Alberts. 13. BAP Rundāles nod. aizsargs. Zemkopis. Dzīvojis Rundāles Liepkājās, Izsūtīts.

Skubiņš Roberts. 5. RAP Kastrānes nod. aizsargs. Dz. 1892. g. Kastrānes pag. Silciema mājās. Arestēts 1945. g. 7.01. Apvainoja «dzimtenes nodevībā», jo no 1926. g. bijis aizsargs. 1941. g. jūnijā piedalījies bruņotas sacelšanās grupas ieņemtā Kastrānes pagasta valdes nama apsargāšanā. 2. PK laikā atkal piedalījies aizsargu organizācijā. Pildījis uzdevumu — novērot krievu kara lidmašīnu lidojumus, lai fiksētu iespējamo izplētņu lēcēju parādīšanos pagasta teritorijā. 3. Baltijas frontes kara tribunāls 1945. g. 7. martā viņam piesprieda ieslodzījumu lēģeros uz 10 gadiem, tiesību atņemšanu uz 5 gadiem un mantas konfiskāciju. Nosūtīts uz Vorkutu. Miris 1945. gada decembrī.

Skuja Kārlis. 15. LAP Pērkones pag. aizsargs. Arestēts 1941. g. Nošauts 1941. g.

Skujenieks Alfrēds. 13. BAP Svītenes nod. kr-ris. Atvaļināts. Zemkopis. Arestēts 1941. g. Svītenes Raķos. Dz. 1879.26.01. TNA-17862/2; Arestēta s. Emīlija, dz. 1902.23.01 TNA-17863/; dēls Ansis, dz. 1927.28.12., meitas: Grieta, dz. 1930.11.02., Lija, dz. 1940. g.

Skujiņš Kārlis. 10. CAP 2. bat. k-ris un pulka štāba darbvedis. Līdz 1938. g. Pēc tam pārgājis uz Valmieru. Dz. 1898. g. 17.08.

Sloskāns Vladislavs. 3. LAP k-ra palīgs. — 1920. g. Dz. 1895.28.08. Ludzas apr. Evlesmuižas pag. LA virsltn. Apb. ar TZO; AKr. Arestēts. 1941.14.06. Ciblas Pumpuros. TNA-22270/2. Arestēta arī ģimene: **Sloskāne Tekla** 60 g. v., dēls **Antons**, dz. 1930. g. un **Vitālijs**, dz. 1924.31.12. TNA-22269/2.

Šmits Rūdolfs. 13. BAP štāba rotas aizsargs. Dzīvojis Bauskā, Vienības ielā. Padomju vara arestējusi.

Spalviņš Jānis. 13. BAP orķestra kapelmeistars. Bijis skolotājs. Dzīvojis Bauskā, Plūdoņa 22. 1945. g. arestējusi pad. vara.

Spolītis Kārlis. 10. CAP Jaunpiebalgas nod. aizsargs. Dz. 1907. g. Jaunpiebalgas pag. Lauksaimnieks. Žagaru mājās. No 1945. g. aprīļa J. Rusova partizānu grupā. Čekistu nošauts 1946. g.

Spolītis Pēteris. 10. CAP Jaunpiebalgas nod. aizsargs. Dz. 1905. g. Jaunpiebalgas pag. Bijis lauksaimnieks Tīrz-

nieku mājās. 1945. g. aprīlī pievienojies Rusova nac. partizānu grupai. Sadursmē ar čekistiem kritis 1948.3.07.

Spaude Fricis. 15. LAP Aizviķu nod. aizsargs. No 1922.—20. g. Dz. 1894. g. Liepājas apr. No 1919. g.—21. g. dienējis LA. No 1922.—34. g. bijis Zemnieku Savienības biedrs. No 1928.—39. g. Aizviķu pag. valdē. Arestēts 1941.14.06. Aizviķu pag. Karuļos. Pants 58-4. Nāves sods. Ieslodzīts Kirova apg. Vjatlagā līdz 1942. g. 15.01., kad nošauts. Lietas Nr. 42516.

Sprīģis (Spirģis) Jēkabs. 15. LAP Nīcas nod. pr-ks. Dz. 1867.15.01. Liepājas apr. No 1923.—24. g. Zemnieku savienībā. Aizsargs no 1919. g. līdz 1940. gadam. Arestēts 1941.14.06. Nīcas pag. Sprīģos. Pants 58-4. Nāves sods. Ieslodzīts Kirova apg. Vjatlagā līdz 1942. g. 15.01., kad nošauts. TNA-19175/2. Arestēta arī ģimene; s. **Anna, dz.** 1883.25.04., **Andrejs, dz.** 1911.—10.08., **Katrina, dz.** 1920.14.03. Lietas Nr. 44743.

Springis Fricis. AAP 2. esk. 3. nod. vada k-ris no 1934. gada. No 1925.—27. g. Aviācijas skolas seržants — motorists. Dz. 1904.15.05. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Aizsargu ielā 87—4. TNA-8847/2. Arestēta arī s. **Lija, dz.** 1898.19.10. ANA-8846/2. (av. Tēvija 41. g. 23.07.)

Sproģis Fridrihs. 11. TAP adjutants. Dz. 1899.28.07. Tukuma apr. Remtes pag. 1931. g. Valkas apr. policijas 3. iec. pr-ks. Bijis arī Tukuma apr. policijas pr-ka palīgs. Apb. ar TZO; ANK; TNA-22535/2. Izsūtīts 1941. g. no Gulbenes, Gaitnieku ielas 2—1.

Stabulnieks Jānis. 6. AAP 1. bak. k-ris. Ievēlēts pulka revīzijas komisijā. Dz. 1897.30.08. Arestēts 1941.14.06. Aizputē, 15. maija ielā 28. TNA-13016/2. Arestēta arī **Stabulniece Gundega, dz.** 1897. g. 30.08. TNA-13017/2. **Stabulniece Auguste, dz.** 1901.19.09. (sk. 2. sēj. repr. aizsardzes), meita **Rasma, dz.** 1925.1.08.

Stalgis Roberts. 16. AAP štāba bat. sakaru vada k-ris. — 1935. g. AO iestājies 1925. g. Dz. 1894.27.02. Bauskas apr. 1937. g. IeM dienestā. Apb. ar TZO; ANK; Arestēts 1941. g. Jelgavā, Lielā ielā 98—1. TNA-14388/2. Arestēta arī s. **Pauline, dz.** 1899. g. TNA-14388/2; meita **Biruta, dz.** 1931. g., **Skaidrīte, dz.** 1922.4.09.

Stalidzāns Augusts. 17. RAP Atašienes nod. pr-ks. Dz. 1875.8.12. Arestēts 1941. g. 14.06. Atašienes Ezer-Stalidzānos. TNA-21086/2. Arestēta arī ģimene **Antons, dz.** 1905.5.08. TNA-21084/2; **Apolonija, dz.** 1907. g. TNA-

21085/2; Jānis, dz. 1898.16.10. TNA-210087/2; Josefate, dz. 1879. g. TNA-21088/2; Tekla, dz. 1897.19.04. TNA-21089/2.

Stefāns Andrejs. 6. AAP jūras rotas vada k-ris. Dz. 1898. g. Nīcas pag. 1. PK — strēlnieks. Brīvības cīņās — Cēsu rotā. 1928. g. robežsargs — posteņa pr-ks. 1942.—43. g. 16. polic. bat. Par Neveles pārrāvumu ieguvis 2. šķ. Dzelzs krustu. 1944. g. krievi arestē. Slimības dēļ atbrīvo. Bet 1950. g. izsūta uz Taišetu — Novaicumu, kur 1952. g. uz Jāņiem inscenētā incidentā nogalināts.

Stegmanis Vladimirs. 16. JAP nod. pr-ks. Arestēts 1941.14.06. Salgales Keikuļos. TNA-25834/3.

Stelerts Andrejs. 2. VAP Ziras nod. aizsargs. Dz. 1898. g. Ventpils apr. Dzīvojis Ziras pag. Stabiņos. 1943. g. iestājas atjaunotajos aizsargos Sastāvējis «Meža kaķu» grupā. Arestēts 1950.3.07. Panti: 58-1a; 58-11; Sods 25 gadi. un 5 bez tiesībām. Ieslodzījumā Kazahijas republikā, Karagandas apg. 1952.31.10. miris.

Steps Jānis. 5. RAP sakaru bat. k-ris. Dz. 1897. g. 10.04. Lēdmanes pag. Piedalījies Brīvības cīņās Cēsu sk. rotā. Bijis virsnieks Valmieras k. p. Apb. ar TZO; AKr. Arestēts 1941. g. Nošauts Baltezerā. TNA-SL; LD.

Stilbe Arvīds. Sastāvējis AO. Arestēts 1945. g. Sibīrijā sabijis 8 gadus. Ģimene izsūtīta 1949.25.03. **Maija Stilbe** un divi mazgadīgi bērni.

Stivriņš Augusts. 18. DAP Izvaltes nod. pr-ks. Dz. 1890. g. Arestēts 1941. g. 21.04. Ieslodzīts Daugavpils cietumā.

Stradiņš Artūrs. 12. IAP 5. rotas k-ris. Dz. 1907.15.11. Arestēts 1941.14.06. Saukas pag. Kalnārēs. Notiesāts uz 10 gadiem. 1968. g. atgriezies Latvijā. TNA-12996/2. Miris 1986.10.01.

Straupe Jānis. 5. RAP Doles nod. pr-ks. Arestēts kopā ar ģimeni 1941. g. (av. Tēvija, 41. g. 4.08.)

Straupnieks Alfrēds. 16. JAP Rubas nod. pr-ks. — 1938. g. Dz. 1909.10.11. Arestēts 1941.14.06. Rubas Rengos. TNA-12992/2.

Strautiņš Andrejs. 13. BAP Bruknas nod. aizsargs. Dz. 1879.9.12. Bijis mūrnieks. Arestēts 1941.15.06. Bruknas Strautiņos. TNA-17366/2.

Strautiņš (Zābaks) Vsevolds. 5. RAP aizsargs. Bijis robežsargs. Dz. 1903.19.08. Arestēts 1941.26.06. Ķeguma spēkstacijā. TNA-16402/3. (av. Tēvija, 41. g. 18.08.)

Strautnieks Arvīds. 13. BAP rotas k-ris. dz. 1896.4.08. Taurkalnes pag. Piedalījies brīvības cīņās. Latgales pulka

virsnieks. Apb. ar TZO; AKr. Arestēts 1941.14.06. Taurkalnes Strautniekos. TNA-4852/2.

Strautnieks Pēteris. Aizsargs. Bijis Sibīrijā. Atgriezies Latvijā 1955. gadā.

Strazdiņš Arvids. 13. BAP 1. bat. fiz. audz. vad. Dzīvojis Bauskā. 1941. g. 35 g. v. Arestēts 1941. g. Liktenis nezināms. TNA-SL.

Strēle Artūrs. 5. RAP sakaru bat. 2. rotas ārsts. Dz. 1896. g. 29.04. Beidzis LU medicīnas fak. LA kapteinis ārsts. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Stabu 56—2. Miris Sibīrijā. TNA-8757/3; TNA-SL; LD.

Strogonovs Konstantīns. 3. LAP Nirzas nod. aizsargs. Dz. 1913.12.02. Arestēts 1941.14.06. Nirzas Divkšu c. TNA-23661/2. Arestēta arī s. **Broņislava**, dz. 1910. g. TNA-23660/2; dēls **Filosets**, 7 g. v. **Vladimirs**, dz. 1940. g. (av. Tēvija. 42. g. 14.02)

Strūve Pauls. 9. RAP vecākais ārsts. Dz. 1891. g. LA pulkv. ltns. (sk. 1. sēj., 279. 1. p.) Nošauts Rēzeknē 1941.30.06.

Stukēns Alfrēds. 19. AAP 2. jātn. esk. k-ris. Dz. 1903.7.06. Tilžas pag. Lūšu-Birzēs. Tilžas pag. vecākais. Bērzpils raj. mazpulku vecākais. Arestēts 1941.14.06. Izsūtīts uz Sibīriju. TNA-26311/3.

Stūre. 2. VAP Zlēku nod. aizsargs. «Pēc 2. PK tēvs slēpās, bet kāda čekas agente izsekoja un tēvs tika arestēts.» (av. dēla Lotara Stūres liec. 1. sēj. 210. 1. p.)

Svarens Kārlis. 9. MAP Liezeres pag. vada k-ris. Dz. 1905.6.08. Darbojies 1941. g. pretestības kustībā. Arestēts 1941. g. sākumā Liezeres pag. Norvuļu dzirnavās. Nošlepkavots. TNA-SL.

Sviestiņš Fricis. 6. AAP jātnieku divizona k-ris, adjutants. Dz. 1901.21.03. Arestēts 1941.14.06. Kazdangas fermā. TNA-2585/2.

Svilpe Alberts. 5. RAP Baldones nod. muzikants, bundzinieks. Dz. 1909. g. 1944. g. iesaukts pretgaisa aizsardzības formācijās. Pēc 2. PK nokļuvis filtrācijas nometnēs. Atgriezies Latvijā.

Svinskis Eduards. 7. VAP rotas k-ris. Kad notika izvešanas, Svinskis bēguļojis, bet, kad arestēta ģimene, viņš pats pieteicies Alūksnes milicijas iecirknī... Tur viņu dežurējošais milicis spārdījis kājām un lamājis, ka viņš izvairījies no taisnas tiesas un nav atrasts savās mājās. Vēlāk viņš pazuda bez vēsts.

Suķis Edvīns. 13. BAP Islīces nod. pr-ks. Zemkopis. Dz. 1903. Arestēts 1941.14.06. Islīces Tiltiņos. TNA-23664/2, kopā ar meitu **Ilgu**, dz. 1932. g.

Sunteiks Jānis. 13. BAP Bauskas nod. aizsargs. Dzīvojis Bauskas Sunteikos. Arestēts 1941. g.

Supe Pēteris. 19. AAP Purvmalas nod. aizsargs. Agromoms. Pēc 2. PK nac. partizāns ar segvārdu «Cinitis». Kritis Vidzemē 1947. g. martā.

Starķis Jānis. 5. RAP Lielvārdes nod. aizsargs. Bijis Lielvārdes pag. vecākais. Dz. 1886.14.03. (sk. Starķis Laimdotas liecību 2. sēj.)

Širins Staņislavs — 17. RAP rotas k-ris, Bērzgales pag. vecākais. Dz. 1905.19.10. Bērzgales pag. Apb. ar VO. 1941.14.06. arest. Sakstagales «Lipurās». TNA-27588/2.

Šķēle Eduards — 2. VAP Zlēku nod. aiz-gs no 1936. g. Dz. 1911.27.08. Izvests 1941.14.06. no Zlēku «Besteniem». TNA-15573/4 (skat. Šķēles E. liecību 2. sējumā).

Šlagonis Andrejs — 13. BAP Panemūnes nod. aiz-gs. Zemkopis; dzīvoja Panemūnes «Olājos». Arestējusi pad. vara.

Smitmanis Dāvids — 2. VAP k-ris un aprīņķa pr-ks. Dz. 1887.28.06. Jelgavas apr. Svētes pag. 1919. g. iecelts par Ventspils prefektu. Bijis apr. pr-ks līdz 1935. g. Vienīgo Smitmaņa bērnu **Vilhelmīni** 1919.30.01. Ventspilī lielnieki nošauj. 1941. g. noslepkavots Baltezerā. TNA-S1.

Šmuikšķis Jānis — 15. LAP 4. rotas kom-ris 1929. g. Dz. 1889.16.12. Liepājas apr. Nīcas pag. Brīvības ciņās — Kalpaka bat. Neatkarīgā rotā — leitnants. Arest. 1941. 14.06. Nīcas «Ozolniekos». TNA-19187/2. Arestētas arī: s. **Katrīne**, dz. 1908.4.01. TNA-19186/2; meita **Aina**, dz. 1932. g. Liecina **Aina Šmuikšķe**: «Mani un māti izsūtīja uz Krasnojarskas novadu «Novosjolovā» no 1941.—42. g. Pēc tam Turuhanskas novadā no 1942.—53. g. Tad no 1953.—54. g. Krasnojarskā. Atgriezāties 1959. gadā. Māte mirusi Rigā. Apglab. Liepājas raj. Nīcā. Tēva kapa vieta nav zināma.

Šnevelis Broņislavs — 17. RAP Ozolnieku nod. aiz-gs no 1926. g. Dz. 1904. g. Rēzeknes apr. Ozolnieku pag. «Bumbiskās»; zemnieks. No 1941. g. — «C» grupā (apsardzes). 1945.8.02. nokļūst Nižņij-Tagila noietnē. S.—7 g. Miris 1967.6.03. Apl. Ozolnieku kapos. (dēla Staņislava liecība).

Šņoriņš Jānis — 13. BAP 4. rotas kom-ris no 1934. g. Dz. 1897.8.01. Vecsaules pag. Aizsargu org. no 1919.26.09.

LA — virsleitn. Apb. ar TZO. ANK (1929. g.). Arest. 1941.14.06. Misas «Lubeniekos». TNA-5096/3.

Šalmanis Edvīns — 16. JAP sportists. Dz. 1918.14.07. 1940/41. g. pazudis bez vēsts. (avots — avīze «Nac. Zemgale» 1941.15.07.).

Štauers Jānis — 5. RAP Mārupes nod. aiz-gs no 1927.—40. g. Dz. 1897.4.10. Rīgas apr.; dzīv. Rīgas apr. Mārupes pag. «Druvās». No 1919.—1938. g. dienējis policijā — vec. uzraugs Madonā. Apciet. 1941.1.02. (IeTK). P. — 58-10. 1. d.; 58-4.; 58-13. — nāvessods. Ieslodz. līdz 1941.13.10., kad nošauts. TNA-9171/3.

Steinerts (vēlāk — Straumēns) Jānis — 11. TAP Remtes nod. pr-ks. Dz. 1898.7.10. Ciecērē. 1940.30.01. arest. un pazudis bez vēsts. Bijis apbalv. ar TZO.

Štrauss Dāvids — 6. AAP rotas kom-ris 1938. g. Dz. 1898.27.02. 1941.14.06. arest. Lazas pag. «Pilskalnos». TNA-15587/2. Arestētas arī: meita **Velta**, dz. 1931.6.03., s. — Lize, dz. 1898.27.01. TNA-15589/2.

Šumskis Jānis — bijis aiz-gs. Dz. 1900.21.01. Daugavpils apr. Kapiņu pag. Bijis Rēzeknes apr. Maltas pag. 1. apg. mežsargs. Apciet. 1946. g. janvārī. Bijis Rēzeknes cietumā, tiesāts Rēzeknē 1946. g. Bijis Vorkutā. It kā miris 1947. g.

Švedrevics Aleksandrs — 17. RAP fiz. audz. vad. Dz. 1899. g. 1941.14.06. arestēts Rēzeknē, Skautu 4. TNA-25882/2. Arest.: s. — **Elza**, dz. 1909. TNA-16437/2.

Tamanis Jānis Aleksandrs — 5. RAP aiz-gs. Dz. 1911. 6.04. Dzīv. Rīgā, Līvu ielā 22-1. Arest. 1941. g. Tiesāts Astrahaņā 1941.22.10. — nāvessods. Sast. LNL. TNA-9208/3.

Tars Eduards — 13. BAP štāba rotas aiz-gs 1940. g. Dzīv. Bauskā, Vienības gatvē. Arest. Baigajā gadā.

Tarzieris Viktors — 4. JAP jaunsargs no 1938 g.—40. g. Dz. 1921.18.11. 1940. g. sastāvēja pretpadomju org. «Viesturs». Arest. 1941. g. Bijis Sibīrijā. Atgriezies Latvijā. TNA-2118/3. (sk. Tarziera liec. 2. sēj.).

Tauriņš Arnolds — 5. RAP rotas kom-ris 1935. g. Bijis 40 g. v. 1941.14.06. arest. Rīgā, Brīvības 143-6. TNA-9220/2. Apciet. arī s. — **Irma**, dz. 1904.16.07. TNA-9221/2.

Tauriņš Jānis — 5. RAP Skultes nod. aiz-gs. Dz. 1900. g. Rīgas apr. Skultes pag. Dzīv. Skultes «Ūpitēs». Aktīvi piedalījās aizsargu organizācijā, — 1940/41. g. organizēja bruņotu sacelšanos un padomju varas gāšanu

Skultes pag. — apbruņojis aizsargus, un — kā Nac. partizāns cīnījās Limbažu raj. Apsargāja ceļus, bijis pag. vecākā vietn. Piedalījās 2. PK laikā sarkano partizānu un izpletņlēcēju aplenkšanā. 1944.30.10. PSRS IeTK arestē. 1944.7.12. Jā Kara tribunāls notiesā pēc p. 58-1a. S. — nošaušana. PSRS AP prezidijs apžēloja un apmaiņā nāvēssodu ar 20 gadiem katorgas darbos.

Tauriņš Leo — 5. RAP Jūras div. aiz-gs. Dz. 1889. 25.11.; dzīv. Rīgā, Tērbatas 28-4. TNA-2127/3. Strādāja par velosipēdu f-kas vec. grāmatvedi. Arest. 1940/41. g. (av. «Tēvija» 41.26.07.).

Teikmanis Viesturs — 5. RAP aiz-gs 1939. g. Dz. 1904.16.02. Pleskavā. Dzīv. Rīgā, Elizabetes 33-7. No 1928. g. strādāja Latvijas tiesu iestādēs; no 1935. g. — par Rīgas apgabaltiesas loc. Arest. 1941.20.06. (VOTK). P. — 58-4.; 58-13. Nāvēssods. Ieslodz. Vjatkas nom. L. Nr. 43946. TNA-2115/2. Repr. arī ģimene.

Telēķis Jēkabs — 15. LAP Aisteres nod. vada kom-ris. Dz. 1889.17.04. 1938. g. 15.05. apbalv. ar med. «Par centību». 1941.14.06. arest. Aisteres «Medniekos». TNA-21690/2. Arest. arī s. — **Līze**, dz. 1895.9.05. TNA-21691/2.

Teteris Alfrēds — 6. AAP Sakas nod. pr-ks. Dz. 1897. 15.07. 1941.14.06. arest. Sakas «Straumiņos». TNA-17429/2.

Teteris Jānis — 5. RAP rotas k-ris. Apbalv. ar TZO. Dz. 1890.22.10. Koknesē. Bijis agronoms. 1941.14.06. arestēts Rīgā, Daugavgrīvas 23. TNA-9241/2 (sk. 1. sēj. 395. lpp.).

Tērauds Arvids — 5. RAP aiz-gs. Dz. 1895. g. Dienējis policijā. Arestēts 1940. g. Rīgā. Miris Urālos 1942/43. g. LD. TNA-14497/3. LS.

Tikums Ernests — 13. BAP Jaunsaules nod. aiz-gs. Zemkopis. 1941. g. arest.

Timmermanis Manfreds — 13. BAP rotas k-ris. Dz. 1892.9.01. Abrenes pag. Bijis Cēsu pag. skolas pārzinis, Bārbeles pag. Mazpulku vec., Vecmuižas dr. pr-ks. 1941. 14.06. arest. Vecumnieku Viesturu pamatskolā. TNA-2122/3.

Timrots Artūrs — 5. RAP Kastrānes nod. aiz-gs. Dz. 1899. g. Rīgas apr. Kastrānes pag. «Muceniekos». Bija šo māju saimnieks. Arest. 1944.25.12. Viņš tika apvainots «Dzimtenes nodevībā», jo no 1928.—40. g. un no 1942.—44. g. bija aizsargs. Kopā ar dažiem citiem Kastrānes pag. aizsargiem piedalījies 1934. g. 15.05. notikumos

Rīgā. 1943. g. pildījis uzdevumu — novērot krievu kara lidmašīnu lidojumus, lai fiksētu iespējamo izpletņu lēcēju parādīšanos pagasta teritorijā. 1944. g. aug. kopā ar Lauberes pag. aizsargiem ierīkojis mežā 6 ieroču u. c. kara materiālu slēptuves (2 mīnmetēji, 1 balsta un 1 rokas ložmetējs, 18 šautenes, vairāk kā 200 rokas granātas) iespējamai sacelšanās un paš aizsardzības darbībai pret boļševiku okupācijas varu. 3. Baltijas Kara tribunāls 1945.7.03. viņam piesprieda nāvessodu nošaujot. Nāvessods tika nomainīts ar 20 gadiem katorgas darbos un tiesību atņemšanu uz 5 gadiem.

Tilips Fricis — Dz. AP aizsargs. 1945. g. strādājis uz dzelzceļa. Represēts.

Tomsons Kārlis — 5. RAP Krimuldas nod. pr-ks. Dz. 1895.24.10. Krimuldas «Kopenos». Bijis Skrudalienas lauks. biedr., ev.-lut. draudzes pr-ks. Skrudalienas pag. sekretārs. Apb. ar TZO. 1941.14.06. arest. Valmierā, Stacijas 1. TNA-30962/2. Arest. arī s. — **Elza**, dz. 1899.27.03. TNA-30961/2.

Torgani Andrejs — 9. MAP Saikavas nod. aiz-gs. Bijis 79 g. v., dzīv. Saikavas «Lāčkalnos». Izvests 1941. 14.06. TNA-9283/2. Repr. arī s. — **Alvīne** un meita **Lidija** (aizsardžu pr-ce).

Treimanis Edgars — 17. RAP Nautrēnu nod. pr-ks. Dz. 1897. g. 1941.14.06. arestēts Nautrēnu «Audzeniekos». TNA-23279/2. Arestēta arī ģimene: s. — **Antoņina**, dz. 1908. g., dēli **Pēteris** — 15 g. v.; **Edgars** — 13 g. v.; meita **Antoņina** — 15 g. v.

Tropiņš Konstantīns — 17. RAP rotas k-ris. Dz. 1901. 9.11. Barkavas pag. Piedalījies Brīvības cīņās. Apbalv. ar TZO. 1941.14.06. arest. Barkavas «Aizsargos». TNA-20325/3.

Tunis Kārlis — 6. AAP Kazdangas nod. aiz-gs.; dzīv. Kazdangas pag. «Silmačos». Bijis pagasta ziņnesis. Apcietin. 1948. g. Notiesāts par to, ka 2. PK laikā sastāvēja policijas rezervē.

Ūbelis Arnolds Oskars — 18. DAP — 18. DAP Jātn. nod. v. d. k-ris. Dz. 1905.17.02. Dzīv. Rudzātu «Zvaigznēs». Arest. 1941. g. TNA-15736/2. Arest. arī sieva **Tatjana**, dz. 1910.30.05. TNA-15737/2; meitas — **Aina**, dz. 1930. g., **Silvija**, dz. 1934. g., **Rita**, dz. 1938. g. No Rudzātu «Zvaigznēm». Izvesta arī **Ūbelis Anna**, dz. 1879. g. TNA-15735/2. (av. TNA. «Tēvija» 42.26.03.)

Ulpis Jānis — 9. MAP Dzelzavas nod. aiz-gs. 1941. 27.06. noslepkavots. Apglab. Dzelzavas kapos. (Av. «Tēvija», 41.18.07.).

Upenieks Aloīzs — 18. DAP Preiļu nod. aiz-gs. Dz. 1881. g.; dzīv. Preiļu «Upeniekos». Arest. 1941.28.02. Ieslodz. Daugavpils cietumā. (av. «Tēvija», 41.1.11.).

Upenieks Eduards — 16. JAP 1. bat. k-ris 1929. g. Dz. 1898.6.05. Kalnamuižas pag. «Puntēs». Piedalījies AO dibināš. darbā, kā Tērvetes nod. pr-ks; bija LĀ leitnants. Arestēts un aizvests 1941.14.06. no Sesavas «Maz-Juškēniem». Miris Kirova apg. cietumā. Izvesta arī ģimene; s. — **Beatrise**, māte **Mērija** (sk. liecību 2. sēj.); brālis **Gunārs**. Upenieka vadībā atklāja un sagūstīja Adamaiša bandu (sk. Upenieces Mērijas liecību 2. sēj.).

Upītis Kārlis — 12. JĀP kultūras nod. vad. 1937. g. Dz. 1898. g. arest. Ilūkstē, Vadoņa 35. TNA-20764/3. 1941. g.

Upenieks Otto — 8. VAP adjutanta v. i. no 1936. g. nov. Apciet. Valmierā, Dzirnau 8. TNA-26853/2. Apcietināts 1941. g.

Urdevics Boriss — 5. RAP bat. k-ris Bolderājā. Dz. 1875.4.06. Dienējis policijā. Arestēts 1941. g. Liktenis nezināms. LD. TNA-9339/2. LS. Arestēta arī s. — **Irma**, dz. 1890.24.05. TNA-4338/2.

Ušeravskis Jānis — 13. BAP Panemūnes nod. aiz-gs; zemkopis. Dzīvoja Panemūnes pag. Arest. padomju vara.

Uzāns Alberts — 4. JAP Rītes nod. pr-ks, arī adjutants 1929. g. Dz. 1898.16.10. Bijis Rītes pag. lauksaimnieks. Strādāja mežu resorā, kā virsmežsargs Slatē virsmežniecībā. P. Stradiņš liecina, ka bijis labs, godīgs cilvēks, ļoti disciplinēts. 1941.14.06. apcietināts Rītes «Uzānos». Bijis Vjatlagā kopā ar Stradiņu. TNA-18564. 1941. g. izsūtīta arī sieva ar bērniem.

Vāgners Arvids — 13. BAP Iecavas nod. vad. kom-ris. Dz. 1910.28.01.; zemkopis. 1941.14.06. arestēts Iecavas «Ratniekos». TNA-13258/2. Izsūtīta arī māte — **Matilde**, dz. 1872.26.11. TNA-13257/2.

Vaivods Bronislavs — 17. RAP Vārkavas nod. pr-ks. Dz. 1904.14.01. Bijis Anīnes pamatsk. pārzinis, Grāveru pamatsk. pārzinis. 1941.14.06. arestēts Vārkavas pamatskolā. TNA-18567/3.

Valdmanis Valdis — 4. JAP Mēmeles nod. pr-ks 1936. g. Dz. 1911.10.05. Arestēts 1941. g. Mēmeles «Vēžos». TNA-15652/2.

Valeika Alfreds — **AAP** eskadriļas k-ris. LA virsleitn. (sk. 1. sēj.). 1938.15.05. apbalvots ar ANK, arī ar TZO; VO; LKOK, saņēmis balvu no J. Ergļa 1940. g. maijā. 1941.14.06. arestēts Rīgā, Ezermalas 49-1. TNA-19565/2. 1941.16.09. Useļlaga Sumogas nometnē miris. Izvesta arī ģimene. Dz. 1889.20.01.

Valters Rūdolfs — **5. RAP** grup. kom-ris. Dz. 1900. g. Saņēmis apbalv. «Labākajam aizsargu pulka šāvējam», A. Bērziņa ceļojošo balvu — sudraba kausu. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Ezermalas 37. T-2237/2.

Valters Silvestrs — **18. DAP** Skaistas nod. pr-ks. Dz. 1909.18.11. 1941.14.06. arestēts Skaistas pag. «Ludviķos». TNA-19233/3.

Valtners Alberts — **16. JAP** Bukaišu nod. pr-ks. Dz. 1889.6.05. Apcietināts 1941.22.02. Bukaišu «Toriņos». TNA-11472/3.

Vanags Jānis — **13. BAP** Skaistkalnes nod. aiz-gs; zemkopis. Dzīvoja Skaistkalnes «Rožkalnos». Arestējusi padomju vara.

Vanags Jānis — **13. BAP** Codes nod. pr-ks 1940. g. Dz. 1912. g. Bija zemkopis. Arestēts 1941. g. Codes p. «Putrasmežos». T-11543/2.

Vanna Jānis — **13. BAP** Vecsaules nod. aiz-gs līdz likvidācijai. Zemkopis. Dzīv. Vecsaules «Upeskalnos». Arestēja pad. vara.

Vanna Teodors — **13. BAP** Vecsaules nod. aiz-gs. Dzīv. Vecsaules pagastā. Arestēja pad. vara.

Varsbergs Ivars — **5. RAP** aiz-gs no 1934.—40. g. Dz. 1913. g. Jūrmalā. Dzīv. Rīgā, Ausekļa 14-7. Iestājās Latvijas tautas savienībā. 1941.18.04. arestē IeTK. P. — 58-1a; 58-2.; 58-4.; 19-58.; 58-11. — nāvessods. Ieslodzīts līdz 1942.1.04., kad nošauts. L-38740.

Vasariņš Alberts — **13. BAP** Vecsaules nod. aiz-gs līdz likvidāc. Bija zemkopis. Dzīv. Vecsaules «Impenteļos». Arestēja padomju vara. Izsūtīts.

Vasariņš Ēvalds — **13. BAP** Vecsaules nod. pr-ks. Dz. 1907. g. 1938.15.05. apbalv. ar ANK. 1941.14.06. arestēts Vecsaules pag. «Līgoņos». T-23694/2. Represēti piederīgie: **Vasariņš Jānis**, dz. 1878. g. T-23700/2; **Valija** — T-23701/2; dēli: **Egils**, dz. 1929. g., **Jānis**, dz. 1937. g.; meita **Elga**, dz. 1933. g.

Vaskis Jānis — **14. JAP** 3. rotas kom-ris 1929. g., no 1935. g. — Goda tiesas loceklis. Arestēts 41 g. v. — 1941.14.06. Slātes «Strautiņos». T-9536/2; arestēta ģi-

mene: s. — **Paulīne**, dz. 1905. g. T-9534/2; dēli: **Jānis**, 8 g. v., **Tāivaldis**, 7 g. v., **Valdis**, 5 g. v.; meitas: **Līga** — 11 g. v., **Ruta** — 1 g. v.

Vāvere Herberts — **AAP** saimn. pr-ks. Dz. 1906.11.02. Karadienestā — virsseržants. Arestēts 1941. g. Kuldīgā, Dārza ielā 8. TNA-15667/2. Arestēts arī dēls **Herberts**, dz. 1923.12.08. TNA-15666/2.

Vāvere Vilis — **1. TAP** rotas k-ris. Dz. 1896.27.03. Kabiles pag. Bijis virsnieks latv. strēlniekos. Talsu apr. pr-ka palīgs. Lauksaimnieks. 1941.14.06. arestēts Kabiles pag. «Naglās». T-21702/2.

Veckalniņš Artūrs — **9. MAR** k-ris, **10. CAP** 10. rotas k-ris 1929. g., LA virsleitn. (sk. 1. sēj., 312. lpp.). Dz. 1889.20.03. Arestēts 1941. g. Jumurdas pag. «Liepainē», Jumurdas alusbrūzī. T-13231/2. Pēdējo reizi redzēts Madonas cietumā. Pēc tam par Veckalniņu nav nekādu ziņu.

Vectēvs Pēteris — Dz. **AP** Ventspils nod. vada kom-
ra vietn., Spāres dzelzce. stac. pr-ks. Biis brīvprātīgais latv. strēlnieks, piedalījies Ziemassvētku kaujās. Dz. 1898. 13.08. Arestēts 1941.14.06. Spāres pamatskolā. TNA-9529/2. Miris Vjatkā 1942.22.02. Arestēta arī sieva **Nikolīne**, dz. 1891. g. — strādāja par skolotāju, bija izvesta uz Krasnojarskas apg. Kazačinskas raj. Pjatkovu. Atgriezusies Latvijā 1947. g.; mirusi 1956. g. Kolkā; apglab. Rīgā.

Veidenbergs Ādolfs — **15. LAP** rotas k-ris. Dz. 1907. 10.10. Engures pag. Beidzis Rīgas skol. institūtu. Stendes pamatsk. pārzinis. 1941. g. arestēts Talsos, Gaismas ielā 3. T-2282/2.

Veidnieks (Veitmanis) Kornēlijs — **5. RAP** aiz-gs. Dz. 1899.31.03. Arest. Rīgā, Kalnciema 39b-1, 1940. g. Miris Kirova apg. četrdesmitajos gados. TNA-5310/3 LS Lb. Arestēta arī sieva — **Austra**, dz. 1910.13.03. TNA-5311/3 LS (1941. g.).

Vegners Roberts — **AAP** Liepājas esk. aiz-gs. Dz. 1920. g. Arestēts 1941. g. Liepājā, Rinķu ielā 23. TNA-28275/3.

Veikšins-Vīksna Boļeslavs (Veikšnis) — **17. RAP** Atašienes nod. vada kom-ris. Dz. 1900.17.01. 1941. g. arestēts Atašienes «Jauniešos». TNA-21292/2.

Veinbergs Alfrēds — **AAP** Rīgas nod. aiz-gs. Dz. 1911. g. Sējas pag. «Grāvju» dzirnavās. Tēvs — melderis. Pats strādājis par aptiekaru; apcietināts 1960. g. Pratināts Rīgā čekā. Tiesāts pēc 58-1a p. Apsūdzēts par to, ka bijis aizsargs. Nosūtīts uz Krasnojarsku. Represēts arī tēvs.

Veinbergs Pēteris — 4. JAP aiz-gs. Apcietināts 1940. g. 50 g. v. Jēkabpilī, Vadoņa ielā. Miris (nošauts) Astrahaņā 1942. g.

Veldre Jēkabs — 5. RAP Mellužu nod. pr-ks. 1941. g. arestēts Rīgas Jūrmalā, Ernesta 5. T-11251/2. Repr. piederīgie: **Emīlija**, dz. 1905. g. 25.12. T-11522/2; meita — **Biruta**, dz. 1934.5.08., **Veldre Lonija** — 35 g. v. T-11519/2.

Venters (Vinters) Kārlis — 5. RAP 1. bat. kom-riš no 1929. g. Dz. 1894.21.02. Dzīv. Rīgā, Alīzes 3. 1941. g. arestēts. T-29036/2.

Venšavs Eižens — 17. RAP Rēzeknes nod. aiz-gs. Dz. 1900.3.08. Dzīv. Rēzeknē, Atbrīvošanas ielā 72. Arestēts 1941.14.06. TNA-24632/2. Repres. arī ģimene: s. — **Martilde**, dz. 1900. g., meitas — **Ērika**, dz. 1934.17.06., **Anna** — 2,5 g. v. Miris Vjatlaga nometnē 1942.4.04.

Volkovskis Fricis — 6. AAP Basu nod. aiz-gs. Dz. 1905.13.04. Izvests 1941.14.06. (sk. Bundules Zeltas liec. 1. sēj.).

Vērpelis Jūlijs — 8. VAP k-riš. Dz. 1898.13.04. Ļaudonas pag. Piedalījies Brīvības cīņās. 1920. g. IeM darbinieks. Bijis polic. iec. pr-ks. Vecmuižā. 1937. g. Bauskas apr. pr-ks un 13. BAP k-riš. 1938. g. Valmieras apr. pr-ks. Apbalv. ar TZO. 1940. g. apcietināts. TNA-156773.

Vēzītis Jānis — 9. MAP Jaungulbenes nod. aiz-gs no 1935. g. Dz. 1909. g. Rīgā. Dzīv. Madonas apr. Jaungulbenes pag. «Pakalnos». No 1941. g. jūlija strādājis policijā. 1944. g. izveidojis SA aizmugurē izlūku grupu. 1944. g. 6.10. apcietināts. VDTK. P. — 58-1a.; 58-11. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzījumā līdz 1954.14.08. L. Nr. 12093.

Vidners Arnolds — 2. VAP Jātn. esk. kom-ra v. i. no 1938. g. Dz. 1908.24.09. 1941. g. arestēts Zūru pag. «Aizpuļķos». T-18605/3. Repr. piederīgie: **Eda**, dz. 1876.29.01. T-18606/2; **Kārlis**, dz. 1869.22.06. T-18608/2. Dzimis 1908.24.09.

Vidners Kārlis — 2. VAP Zūru pag. aiz-gs. Dz. 1910.11.05. 1941. g. arestēts Zūru pag. «Aizpuļķos». T-18609/3.

Viducis Jānis — 10. CAP bat. k-riš 1940. g. Dz. 1887. g. Arestēts 1941. g. Jaunpiebalgas «Aptiekā». T-9472/2.

Vīgants Valfrīds — AAP Kultūras nozares vadītājs. No 1919.4.06. Cēsu k. p. skolnieku rotā brīvprātīgais. Bijis 5. bat. sak. komandas kom-riš. Strādājis robežsardzē. Dz. 1899.27.12. Cēsu pag. «Braņķos». Stud. LU jurid. nod.,

pratis krievu, vācu, franču, angļu valodas. Strādājis Izglīt. min. un Izglīt. departamentā kā sekretārs. 1941.14.06. arestēts Rīgā, M. Medus ielā 5. TNA-2206/2.

Vilce Jānis Kristaps — 16. JAP Glūdas nod. aiz-gs no 1928.—40. g. Dz. 1889. g. Vecaucē. Dzīv. Jelgavas apr. Glūdas pag. «Vilcēs». 1944.07. iesaistījies Nac. partizānu vienībā. VDTK arestējusi 1941.1.09. P. — 58-1a.; S. — 10+2 g. bez ties. 1945. g. maijā miris ieslodzījumā. L. Nr. 11935.

Vilciņš Jānis — 13. BAP Panemūnes nod. ieroču instruktors-mantzinis. Zemkopis. Dzīv. Panemūnes Kukaču c. Arestējusi padomju vara.

Vombas (brāļi) — 7. VAP Annas nod. aiz-gi. Sagūstīti krievu zonā Vācijā un, kā aktīvi aizsargi uz vietas nošauti.

Vinauds Jānis — 5. RAP aiz-gs. Dz. 1912.18.01. Vecgulbenes pag. Arestēts Rīgā, reizē ar sievu no Marijas ielas 126—16. TNA-9466/3. Tiesāts Astraņā 1941. 22.10. — nāvessods.

Vincis Arnolds — 13. BAP Rundāles nod. pr-ks. Zemkopis. Dzīv. Rundāles pag. «Buliņos». Arestējusi pad. vara.

Vinavskis Aleksandrs — 13. BAP Taurkalnes nod. aiz-gs no 1919.—40. g. Dz. 1891.29.05. Bauskas apr. Taurkalnes pag. «Burtņiekos». No 1926.—34. g. Zemnieku Sav. biedrs. 1941.14.06. arestē VDTK. P. — 58-4. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodz. Kirovas apg. Vjatlagā. TNA-16465/2. L. Nr. 38810.

Vistiņš Heinrichs — 5. RAP aiz-gs, 50 g. v. 1940./41. g. arestēts Rīgā, Āgenskalnā. Noslepkavots 1941.26.06. RCC. TNA-LS.

Vītiņš Jānis — 5. RAP rotas kom-ris. Dz. 1905.28.01. Orlā. 1923. g. iestājās LNK (Latgales Nacionālā klubā). Līdz 1925. g. aktīvi cīnījās pret komunistisko kustību Latvijā. 1935. g. iestājās LAO. Bijis Sab. lietu ministrijas Darba kameras pr-js. Dzīv. Rīgā, Brīvības 35—12. 1941.22.05. arestēts. 1942. g. notiesāts (Dienvidurālu ap. KT). P. — 58-8.; 58-11. — nošaušana. Spriedums izpildīts 1942.24.04. TNA-9413/3.

Vītols Fricis — 15. LAP pulka kom-ra adjutants. Dz. 1890. g. Aucē. Piedalījies Brīvības cīņās; bijis medicīnas kapteinis. Izsūtīts 1941.14.06. TNA-9403/2. Izvesta arī ģimene (sk. 1. sēj. — repr. ārsti, 396. lpp. un 2. sēj. Vītolas Regīnas liecību).

Zaķis Kārlis Voldemārs — 8. VAP Rencēnu nod. aiz-gs. 1940/41. g. arestēts no Rencēnu «Vālēm». (av. «Tēviņa» 41.18.07.).

Zaķis Pēteris — 7. VAP aiz-gs. Dz. 1897. g. Valkas apr. Blomes pag.; dzīv. Blomes «Pāņos» Arestēja 1944.9.10. Pretizlūkoš. nod. SMERŠ. Tiesāts 1941.10.11. (Balt. Kara tribun.) P. — 58-1a. Apsūdzībā sacīts: «Bijis aizsargs pēc pad. varas nodibināšanas, noskaņots pret pad. iekārtu, pēc vāciešu izdzīšanas iesaistījies spiegošanas-diversijas grupās.» S. — 20 g.+5 g. izsūtījumā.

Zakss Pēteris — 1. TAP Mērsraga nod. pr-ks 1939. g. Dz. 1908.21.05. 1941. g. arestēts Mērsragā. T-9742/3.

Zalmanis Fricis — 2. VAP Auces nod. pr-ks. Dz. 1900.15.12. Piedalījies Brīvības cīņās. Apbalv. ar TZO. ANK. 1940. g. izlikts no mājām Auces «Ozoliņos». 1941.14.06. arestēts ar visu ģimeni un izsūtīts. 1943. g. miris Vjatlagā. Represētā ģimene: s. — **Alma**, dz. 1906.30.11. T-19580/2; meitas — **Lilija**, dz. 1932. g., **Austra**, dz. 1935. g.; dēls — **Dainis**, dz. 1940. g. Dēls miris, meitas atgriezās 1946. g. Sieva atgriezās 1956./57. g. (Meitas vīra Kajana liecība).

Zālītis Dailonis — 4. JAP Neretas nod. aiz-gs, kora diriģents. Dz. 1905. g. D 1941.14.06. arestēts Neretas pamatskolā. TNA-13314/3.

Zālītis Ernests — AAP spec. dienesta rotas kom-ris 1935. g. Dz. 1907.28.09. LA — virsleitn. (sk. I. sēj.). Arestēts 1941.14.06. TNA-9736/2.

Zālītis Jānis — Aizsargu štāba pr-ks. Dz. 1897.20.11. Māsēnu pag. LA — pulkv. ltn., apbalv. ar LKOK (sk. I. sēj., 280. lpp.). 1941. g. arestēts. T-9729/3. Maskavā nošauts.

Zālītis Vilums — 10. CAP Mārsnēnu nod. pr-ks. Dz. 1904.17.08. Bijis pagasta vecākais. 1941.14.06. arestēts Mārsnēnu pag. «Damjos». Izvesta arī ģimene: s. — **Zenta**, dz. 1912.11.08.; meita — **Rita**, dz. 1935.18.11. TNA-26370/2. (av. Tālavietis '41.16.09.).

Zanders Fricis — 2. VAP vada kom-ris. Dz. 1905.7.06. 1941. g. arestēts Ventspilī, Vaboļu 31. T-16473/4.

Zarāns Viktors — 13. BAP k-ris. Dz. 1892.24.03. Daugavpils raj. Jasmuižas pag. 1921. g. bijis IeM dienestā. 1925. g. — 17. RAP k-ris un apriņķa pr-ks. 1939. g. — Bauskas apr. pr-ks un aizsargu pulka k-ris. Apbalv. ar TZO. No 1941.10.02. dzīvojis Ainažos, Lepiņu mājās. Arestēts 1941. g. Bauskā, Straumēnu mājās. TNA-5440/2 SL.

Viktors Zarāns apcietinājumā

Tiesāts 1942.10.09. P. — 58-4.; 58-13. Apsūdzība — par darbību Latvijas policijā. S. — nošaušana. Ieslodzīts Krasnojarskas nov. Jeņisejskas cietumā no 1941.18.05. līdz 1942.10.10., kad nošauts. L. Nr. p-7800.

Zariņš A. — S. VAP Tūjas nod. aiz-gs. 1941. g. noslepka-vots Valmieras cietumā. (av. Tālavietis 41.18.09.).

Zariņš Jānis — 10. CAP aizs. rotas pr-ks. Dz. 1907.6.07. Kūduma pag. Drabešu pag. sekretārs. Apb. ar VO. 1941. g. arestēts Drabešu pagastnamā. T-16476/2. Repr. ģimene: s. — **Ella-Elvira**, dz. 1913.6.08. T-16475/2.; meita — **Elga Ella**, dz. 1936.9.06., dēls — **Valdis Guntis**, dz. 1934.10.10.

Zasters Aleksandrs — 5. RAP Kēču nod. aiz-gs. no 1930.1.12. No 1931. g. nod. pr-ks. Bijis rosīgs nod. pr-ka amatā, un ievērojami uzlabojis nod. materiālo stāvokli. Dz. 1901. g. Arestēts 1941. g. Ligatnes «Jaunbebros». TNA-11612/2. Arest. arī s. — **Alma**, dz. 1902. g. TNA-11611/2.

Zauers Kārlis — 5. RAP Daugmales nod. aiz-gs. Dz. 1901.9.08.; dzīvoja Daugmales «Lauros». TNA-16480/2.

Viktors Zarāns, 1942. g. augusts.

1941. g. izvesti: **Zauers Olga**, dz. 1900.26.08., TNA-16481/2 un dēls **Edvīns**. (Av. Tēviņa, '41.18.08.).

Zauers Vilis — 5. **RAP** Daugmales nod. pr-ks. Dz. 1903.11.03.; dzīv. Daugmales «Lauros». TNA-16482/2. 1941. g. arestēta arī sieva **Alma-Alīde**, dz. 1903.9.12. TNA-16478/2.; dēls — **Leons**, dz. 1928.3.05., dēls — **Egons**, dz. 1933.24.03. no Daugmales «Laurieņ» vēl izvesta **Zauers Jūla**, dz. 1870. g. TNA-16479/2 (av. Tēviņa, 41.18.08.).

Zeidaks Eižens — 13. **BAP** Bauskas nod. aiz-gs 1940. g. Dzīv. Bauskā, Pils ielā 50. 1941. g. noslepkavoja pad. vara.

Zeidemanis Jānis Alfrēds — 8. **VAP** bat. k-ris un karmeras loceklis. Dz. 1890.31.03. Limbažos. Piedalījies Brīvības cīņās. Virsnieks. Bijis tirgotājs. Apbalv. ar VO. 1941. g. arestēts Limbažos, Cēsu ielā 18. T-28738/2. Izsūtīts uz Soļikamsku, tur 1941. g. miris. Represēta ģimene: s. — **Elfrīda**, dz. 1904.30.05., T-28738/2.; dēli — **Andris**, dz. 1935.6.12., **Ivars**, dz. 1933.27.08.; meita — **Ināra**, dz. 1930.26.09.

Zeims (Zemis) Fricis — 15. **LAP** ložmetēju rotas kom-ris no 1935. g., vēlāk 1. rotas kom-ris. Dz. 1906.22.02. 1941. g. arestēts, izsūtīts. Bijis Vjatlaga. T-16492/2.

Zemītis Edgars — 5. **RAP** Skultes nod. aiz-gs. Dzīv. Rīgas apr. Skultes pag.; dz. 1908. g. Rīgā. 1944.30.10. arestē PSRS IeTK. 1942.7.12. tiesā Armijas Kara tribunāls. P. — 58-1a.; 58-11. Apsūdzība: aktīvi piedalījies aizsargu organizācijā, bruņotas sacelšanās un padomju varas gāšanas mēģinājumā. Skultes pagastā. Piedalījās aizsargu apbruņošanā. S. — nošaušana. L. Nr. 42009.

Zemītis Jānis — 5. **RAP** Aizkraukles nod. pr-ks. 1937. g. izcīna 21.—22. aug. Valsts Pres. balvu «Labākajam šāvējam». Dz. 1892.17.08. 1941.14.06. arestēts Aizkraukles «Kalna-Aurēnos». T-18642/2. Represēta arī — **Zemītis Elīza**, dz. 1868.9.10. T-1864/2.

Zeps Dominīks — 17. **RAP** Rēzeknes nod. aiz-gs. Dz. 1907. g. 1941.14.06. arestēts Rēzeknē, Lipšu sādžā. TNA-24647/3.

Zeps Jānis — 17. **RAP** Varakļānu nod. aiz-gs no 1931.—40. g. Dz. 1903. g. Rēzeknes apr. pag. Dzīvoja Varakļānu pag. «Vijolitēs». Piedalījies 1934.15.05. notikumos. 1941.14.06. arestē IeTK. P. — 58-4.; 58-10 p. — Nāvessods. TNA-11597/2. Represēta arī ģimene. L. Nr. 42645.

Zichmanis Roberts — 16. **JAP** Tērvetes nod. aiz-gs-jātnieks. Dz. 1905. g. Bijis Jelgavas pulka trešais labākais

šāvējs. 1941. g. Tērvetes pagasta partizāns. Piedalījies Kroņauces kaujā. Tiesāts 1944. g. nogalē. S. — 10 g. Atgriezies Latvijā. (Ielicina dēls — Zichmanis Modris) Bijis Kušvas lēģeri — Urālos.

Zilgalvis Jēkabs — 5. **RAP** Mores nod. aiz-gs. Dz. 1903. 21.11.; dzīv. Mores «Kalna-Višķos». Arestēts 1941.14.06. TNA-16502/2. Izvesta arī ģimene: s. — **Kristine**, dz. 1903. 28.11. TNA-16503/2.; dēls — **Zigurds**, dz. 1930.14.02., meita — **Spodra**, dz. 1931.25.09. (av. Tēvija, 41.27.08.).

Zilla-Zillaps Jānis — 4. **JAP** k-ra palīgs 1936. g., 1935. g. — IeM AP k-ra palīgs. Dz. 1903.14.08. LA — virsleitn. (sk. 1. sēj., 312. lpp.). Apbalv. ar Baltās rozēs med.; ar 1. šķiras Zelta krustu. 1926. g. Arestēts 1941. g. Valmierā. Miris Sibīrijā.

Ziraks Emīls — **AAP** lidotājs. Dz. 1919.8.01. Dzīv. Rīgā, Spūgas ielā. TNA-13279/3. Arestēts 1940/41. g. (av. Tēvija, 41.11.07.).

Zutis Fredis — AO no 1928. g. Dz. 1893. g. Rīgā. Dzīv. Rīgā, Brīvības 28—16. 1918. g. iestājās virsnieku rotā, un no 18 g. dien. LA. 1935. g. — POLITPĀRVALDES ierēdnis. 1940.7.10. arestē IeTK. P. — 58-13. Notiesā uz 10 g. + 5 g. bez ties. Ieslodzīts Komi APSR — Uhtā līdz 20. maijam. TNA-13264/3. Represēta arī ģimene. L. Nr. 7561.

Zuzulis Arvids — 7. **VAP** aiz-gs. 1941.29.06. nogalināts (av. Smiltēnietis, 41. g.).

Zvaigzne Vilis — 17. **JAP** Krustpils nod. 1. vada k-ris. Dz. 1914.27.03. 1941.14.06. arestēts Krustpils «Pēterniekos». TNA-24652/2. Arestēta arī sieva — **Alvīne**, dz. 1909. g. TNA-24651/2.

Zviedris Ernests — 15. **LAP** Bunkas nod. pr-ks. Dz. 1900.2.12.; dzīv. Bunkas «Zaņģelos». Arestēts 1941.14.06. Puikules stac. TNA-9594/2. (Av. Tēvija, 41.3.09.).

Zvirgzdiņš Mārtiņš — 5. **RAP** Aizkraukles nod. aiz-gs no 1930.—36. g. Dz. 1905. g. Aizkraukles pag. «Lejas-Pumpēnos». 1943. g. 2. PK aizsargos. No 1944. g. — Kureļa grupā. Pēc 2. PK arestēts, tiesāts. P. — 58-1a.; 11.; 19-58-9.

Zvirgzdiņš (Zvirgzds) Pēteris — 4. **JAP** Sunākstes Jātn. nod. vad. k-ris. No 1920. g. 05. līdz 1936. g. Dz. 1880. g. 1941. g. arestēts Sunākstes «Dambrānos». T-18661/2.

Zvirgzdiņš Teodors — 16. **JAP** Ozolnieku nod. aiz-gs. Dz. 1896.4.09. Dundagas pag. Piedalījies Brīvības cīņās 1919. g. pret lieliniekiem un Bermontu. Apbalv. ar LKO.

1940./41. g. arestēts Jelgavā, Lielajā ielā 81—5. TNA-11565/3.

Žebers Oskars — 13. BAP Īslīces nod. vada kom-ris 1940. g. Dz. 1907.21.05. Zemkopis. Arestēts 1941.14.06. Īslīces «Žeberos». T-23738/2. Represēta arī ģimene: s. — **Alma Milda**, dz. 1911.28.07. T-23734/2; dēls — **Guntis**, dz. 1937. g. T-23754/2;

Žebers Juris, dz. 1876.25.09. T-23735/2.

Balodis Mārtiņš — 13. BAP. Stelpes aizsargu riteņbrauc. vada kom-ris; dz. 1912.20.01. Stelpes «Baložos». Strādāja par skolotāju Īslīces pag. skolā no 1931.—36. g. Iesaukts LA 1934. g. LA pakāpe — virsn. vietn. No 1936.—1944. g. pavasarim Beķeru un Stelpes pag. skolās skolotājs un direktors. 1944. g. pavasarī iesaukts latviešu robežapsardzības pulkā. 1944. g. tika komandēts uz virsnieku karaskolu Rīgā, kur piešķīra leitnanta dien. pak. No 1945.05. līdz 1947. g. bija filtrācijas nometnēs Rīgā un Tallinā. Pēc atgriešanās no filtrāc. nom. strādāja par skolotāju Babītes pamatskolā. 1948. g. 11. tika apcietināts; bija čekā Stabu ielā. Tiesāts 1949.01. p. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. Nosūtīts uz Vorkutu; strādāja 6. un 29. šahtās. 1956.12. pēc amnest. nosūtīts pie izsūtītās ģimenes Omskas apg. Pavlogradskas raj. Nazarovkas ciemā. 1958.08., kopā ar ģimeni atgriezās Latvijā, Stelpes pag. — savās mājās netika ielaisti. Skolotāja darbā netika pielaists. Strādāja par cūkkopi. Pašlaik pensionārs.

Daubuss Kārlis. AAP. 1. eskadriļas 1. vada lidotāju kom-ris. Dz. 1916.24.10. Arest. 1940./41. g. TNA-3240/2. Dzivoja Rīgā, M. Jaunielā 4—3.

Gurds Ignāts — 18. DAP Višķu nod. aiz-gs. 1941.14.06. tiesāts Vorkutā uz 25 g.

Guds Kazimirs — 18. DAP Višķu nod. aiz-gs. Dz. 1905.27.04. Arest. 1941.14.06. no Daugavpils apr. Višķu pag. «Zušīnu» mājām. Atradās Sibīrijā Krasnojarskas nov. Kanskas raj. Irbejā līdz 1957.08. Miris. TNA-14993/2. Arestēta arī s. — **Veronika**, dz. 1916.7.02. un meita **Berta**, dz. 1941.13.02.

Kļava Arvīds — AAP 2. eskadriļas 1. nod. 1. vada lidotājs, kom-ris. LA — virsn. vietn. Dz. 1909.29.07.; dzīv. Rīgā, Elizabetes 25—4. TNA-27933/2.

Maniks Augusts Jēkabs — VAP Vilzēnu nod. aiz-gs. Arī 2. PK aiz-gs. Arest. pēc 2. PK. Tiesāts. Ieslodz. Sverdlovskas nom. Atgriezās 1950.-tajos gados (dēla liecība).

Šadurskis Pēteris — AAP štāba eskadriļas aiz-gs. Dz. 1893.14.05. LA — leitnants (atv.). Piedalījies 1. PK un Brīvības cīņās, kā Latgales Partiz. pulka rotas kom-ris. Arestēts 1940/41. g. Rīgā, Visbijas pr. 19. TNA-30536/2. Izvesta arī ģimene: meita **Helēna**, dz. 1929. g., dēls **Andrejs**, dz. 1933. g.

Sāvējs Arturs — 10. CAP Jaunpiebalgas nod. aiz-gs. Komunistu noslepkavots.

Šenbergs Augusts — 15. LAP 2. bat. mācītājs 1940. g. Dz. 1904.1.03. 1941.14.06. arestēts Nicas māc. mājā. TNA-19190/2. Nicas māc. mājā arest. arī **Šenbergs Andrejs**, dz. 1935.7.09. TNA-19191/2.

Brizga Miķelis. 15. LAP, Bārtas nodaļas aizsargs no 1922. gada. No 1936. gada — nodaļas priekšnieks. Dzimis 1899.5.04. Dunikas «Slamstos». LA — 11. DKP no 1919.11.10. līdz 1922.22.01. Arestēts 1941.14.06. Bārtas pag. «Podiņos». TNA-988/2. Miris 1942.19.06. Vjatkā. Izvesta arī sieva **Anna**, dz. 1904.3.01. TNA-988/2, dēls **Hāralds** — 12 g. v.

Cērmanis 6. AAP Gudrenieku nodaļas priekšnieks. Arestēts. Bijis Vorkutā kopā ar **Strazdu Frici** no Aizputes.

Groskops Ansis-Juris-Vidvuds. Bijis aizsargs, dz. 1913. gadā Kuibiševā. Bijis skauts, sastāvējis Pērkonkrusta organizācijā. LU izglītība. Dzīvojis Rīgā, Elizabetes 14—10. «Tēvijas sargs». Arestēts 1941. g. TNA-6631/3. Apsūdzēts pēc panta 19-58-2; 58-6; 58-11. Sods — nošaušana.

Heniņš Viktors. 16. JAP, Dobeles nodaļas aizsargs, dz. 1911. gadā Rīgā. «Tēvijas sargs». Arestēts 1941. gadā Dobelē, Zaļā ielā 8—6. Apsūdzēts pēc 19-58-2; 58-10. 1. d.; 58-11. TNA-6806/3. Nošaušana.

Ikaunieks Silvestrs. 18. DAP. Izvaltas nodaļas priekšnieks. Dzimis 1904.23.01. Varakļānu pag. Bijis skolas pārzinis. Rakstījis dzejoļus. Apbalvots ar ANK Vietējās krāj-kases priekšsēdis, mazpulku vadītājs. Arestēts 1941. gadā Izvaltā. TNA-2321/3.

Jakobsons Jēkabs. Dz.AP virsvaldes nodaļas aizsargs. Dz. 1891.17.12. Olainē. Studējis LU inženieru un Tieslietu fakultātē. Strādājis par grāmatvedi. Raksti Dz. s. Vēstnesī. Apbalvots ar TZO. Piedalījies «Vendia» dibināšanā. Arestēts 1941. gadā Rīgā, Zasuļauka ielā 4. TNA-3620/2. Arestēta arī sieva **Emīlija**, dz. 1900.04.02., TNA-36; meitas — **Millija**, dz. 1925.23.06., un **Maija** — dz. 1938.13.04.

1939. g. Aizsargu parāde Vienības laukumā. Priekšplānā 14. KAP štāba rota

Kalme (Karčevskis) Antons Otto. Ie.M aizsargu nodaļas instruktors. Dzimis 1900.08.09. Lazdonas «Baltiņos». 1919. g. — Armijas štāba jūras daļas noliktavas priekšnieks. 1927. g. strādājis Tiesu resorā Rīgas, Liepājas, Daugavpils un Jelgavas apgabaltiesā. 1933. g. — Rīgas apgabaltiesas prokurors. Tieslietu ministrijas juriskonsultants. Apbalvots ar TZO, Igaunijas un Zv. ordeņiem. Arestēts 1941.14.06. Rīgā, Valdemāra ielā 23—13. TNA-1142/3.

Kalpaks Eduards. 9. MAP 3. rotas komandieris, ritenbrauc. Dzimis 1896. gadā Meirānu pagastā. Bijis LA virsleitnants, 7. S.K.P. 3. bataljona sak. virsnieks Arestēts 1941.14.06. Meirānu «Lejas-Krītņiekos». TNA-15155/2. Izvests Madonā saformētā ešelonā. Līdz robežai paspējis izsviest 9 vēstules, ko radnieki saņēmuši. Pēc dažām liecībām var secināt, ka Kalpaks gājis bojā ceļā uz Sibīriju (iespējams pie Ullas). It kā Zilupē ešelons sabombardēts. Aiz Smoļenskas vīrieši izsēdināti no vagoniem un par viņu likteni liecību nav. Arhīva dati tomēr liecina, ka miris 1942. g. 04.08. Sverdlovskas apgabala nometnēs.

Krēsliņš Alberts. 13. BAP, Iecavas nodaļas aizsargs. Dzimis 1914. g. Arestēts un tiesāts pēc 2. Pasaules kara. Ieslodzījumā — Soļikamskā. Atgriezies Latvijā.

Krievs Dāvis. 6. AAP, jātnieku vada komandieris. Vēlāk eskadriļas komandieris. Pēc tam Valtāņu nodaļas priekšnieks. Dzimis 1895.03.09. Launkalnes pag. Arestēts 1941. gadā Gudenieku pamatskolā. TNA-15077/2. Arestēta arī sieva **Elizabete**, dz. 1904.21.03. TNA-15876/2 un meita **Astra Ligita**, dz. 1930.09.10.

Krimis Aleksandrs. 18. DAP sak. bataljona bibliotekārs, dz. 1903.12.05. Balvu pag. Bijis Daugavpils bankas pilnvarotais. Arestēts 1941. gadā Valkā, Poruka 19.

Krogzemis Ernests. 1. TAP tieslietu daļas vadītājs. Dzimis 1898.19.12. Salacas pagastā. Bijis Kandavas pagasta revīzijas komisijas loceklis. Arestēts 1941. gadā Kandavas pagasta namā. TNA-3880/3. Arestēta arī sieva **Ģertrūde** un meita **Maruta**, TNA-3879/3.

Kriģelbergs Dāvids. AAP štāba eskadriļas darbvedis no 1936. gada. Dzimis 1895.09.09. Jēkabnieku pagastā. Arestēts 1941. gadā Rīgā, Lāčplēša 35—27, TNA-12384/2. Arestēta arī sieva **Eiženija**, dz. 1897.17.10., TNA-12382/2, dēls **Jānis**, dz. 1935. g. un meita.

Kuļikovskis Jānis. 16. JAP Garozas nodaļas aizsargs. Dzimis 1914. gadā. Arestēts 1941.14.06. Garozas «Līčos». TNA-7151/2. Izsūtīts uz Krasnojarskas nov. Ačinskas raj. Atgriezies Latvijā 1956. gadā. Miris. 1941. gadā izvesta arī ģimene.

Kuļikovskis Kārlis. 16. JAP Garozu nodaļas aizsargs. Dzimis 1880. gadā. Arestēts 1941. g. 14.06. Garozas «Līčos». Gājis bojā 1942.01.05. Vjatlagā. TNA-7149/2. Izsūtīta arī ģimene.

Kīrsis Valdemārs. 8. VAP Alojās nodaļas vada komandieris. Dzimis 1901.03.09. Alojās pag. Bijis pagasta tiesas darbvedis. Arestēts 1941. gadā Alojā. TNA-1086/2. Arestēta arī sieva **Erna**, dz. 1910.06.04., dēli **Atis**, dz. 1937. 16.08., un **Valdis**, dz. 1933.31.01.

Liepiņš Jānis. 7. VAP Jercēnu nodaļas komandieris. Dzimis 1901.14.09. Arestēts 1941.14.06. Jercēnu «Brendās». TNA-17130/2.

Liepiņš Kārlis. 10. CAP 1. rotas saimniecības vada komandieris. Dzimis 1891.01.03. Jaunjelgavā. Bijis pagasta vecākais, lauks. biedrības priekšnieks. Arestēts 1941. gadā Rozulas «Asterēs». TNA-7628/2.

Mednis Kārlis Heinrihs. 2. VAP, komandiera palīgs. **6. AAP** komandiera palīgs, 1931. g. Dzimis 1900.13.08. Veresas pagasta «Jaunrozes mežs». LA leitnants (sk. 1. sēj. 335. lpp.). 1919.24.02. brīvprātīgi iestājies **6. R k. p.**

1919. gadā komandēts uz Kara skolu. 1930. gadā robežsargs Zilupes robežu apgabala posteņa priekšnieks. 1937. gadā pāriet robežsargu brigādē. Apbalvots ar TZO; ANK. Arestēts 1941.14.06. Augšpilī. TNA-10854/3.

Mežiņš Edgars. Sastāvējis aizsargu sporta klubā. Dzimis 1921. gadā Valgā (Igaunijā). Dzīvojis Rīgā, Brīvības ielā 186—32. «Tēvijas sargs». TNA-7947/3. Aps. p. p. 19-58-2; 58-10. 1. daļa; 58-11. Nošaušana.

Neretnieks Jānis. 16. JAP aizsargs. Dzimis 1917.08.07. Ropažos. Dzīvojis Vaiņodē, Kungu ielā. Sibīrijā 28 gadi (sk. liecību). TNA-10911/3. LA virsnieks, arestēts 1941. gadā.

Prūsis Ādolfs. 16. JAP, Dobeles nodaļas aizsargs. Dzimis 1910. gadā Dobelē, Jelgavas apriņķī. «Tēvijas sargs». 1941. gadā arestēts Dobelē, Uzvaras ielā 2. TNA-8456/3. Apsūdzības p. p. 19-58-2; 58-10. 1. daļa; 58-11. Nošaušana.

Puteklis Teodors. 18. DAP, Līvānu nodaļas aizsargs. Dzimis 1885. gadā. Arestēts Līvānos, Vecbaznīcas 13.

Foto no trīsdesmitiem gadiem. Ludza. 1. rindā no kreisās: M. Kalniņš plkv. ltn. 3. Ludzas aizs. rotas k-rs. 4. Ludzas garn. pr-ks. pulkv. ltn. Viksna. 5. Ludzas apr. un aizs. pr-ks. Aleksandrs Kalniņš. 7. Ludzas pils. galva Spridzāns.

TNA-28975/2. Izvesta arī ģimene — sieva aizsardze un 2 bērni (sk. represētās aizsardzes).

Rītums Kārlis. 15. JAP, Bērmuižas nodaļas aizsargs. Dzimis 1900.15.03. Jelgavas apr. Bērmuižas pag. Arestēts 1941. gadā. «Tēvijas sargs». Apsūdz. p. p. — 15-58-2; 58-11. TNA-14284/3. Nošaušana.

Smēķis Roberts Jēkabs. 5. RAP, Slokas nodaļas aizsargs. Dzimis 1907.16.11. Rīgas apr. Slokā. Arestēts Slokā, Raiņa ielā 30. LU izglītība. «Tēvijas sargs». TNA-8895/3. Apsūdz. p. p. 19-58-2; 58-4; 58-10, 58-11. Nošaušana.

Strazds Fricis. 6. AAP, Aizputes nodaļas aizsargs. Piedalījies 2. Pasaules karā — 19. divīzija (sk. Strazda liecību 2. sējumā). Arestēts 1945. gada septembrī. Tiesāts 1946. gada martā. Sods — 15 gadi katorgā. Nosūtīts uz Vorkutas nometni. Atbrīvots 1955. gadā. Izsūtījumā Omskas apgabālā.

Zariņš. 5. RAP, Lēdurgas nodaļas aizsargs. Zariņš Arnolds no Lēdurgas pagasta liecina, ka viņa brālis bijis aizsargs un bēgulojis.

Zeibots Voldemārs. 10. CAP, Cēsu nodaļas aizsargs. Dzimis 1913. gadā Cēsīs. Dzīvojis Cēsīs, Prof. Būmaņa ielā 31—2. Apsūdz. p. p. 19-58-2; 58-11. TNA-9676/3. Nošaušana.

Zigurs Aleksandrs. 17. RAP, komandiera palīgs no 1939. gada līdz AO likvidācijai 1940. gadā. Represēts.

**STĀSTA LIGATNES PAGASTA «DODU» MAJU SAIMNIEKS,
ATJAUNOTĀS LATVIJAS AIZSARGU ORGANIZĀCIJAS
DALĪBNIEKS AUGUSTS PELKAUS.**

1941. gada februāra vidū čekisti arestēja manu tēva brāli **Fēlikss Pelkauss**, kurš tolaik dzīvoja «Dodēs». Viņu apsūdzēja dalībā aizsargu organizācijā 1933.—1937. gadā, kā arī neatļautā revolvera glabāšanā. 14. jūnijā viņš tika ievietots izvedamo ešelonā, bet jūlija beigās nonāca Ziemeļurālu nometnēs Sverdlovskas apgabālā. Nākošajā gadā, tieši Jāņu dienā, sevišķā apspriede jeb «troika» ar tuberkulozi slimajam Fēlikssam piesprieda 5 gadu izsūtījumu attālos Novosibirskas apgabala rajonos. 1943. gada 16. februārī Novosibirskas apgabala Asinas rajonā (pēc pašreizējā administratīvā iedalījuma šis rajons ietilpst Tomskas apgabālā) nometinātais Fēlikss Pelkauss nomira — tikai trīsdesmit četrus gadus vecumā.

Bet jau 1941. gada 7. janvārī čekas jaunākais leitnants Meļņikovs parakstīja rīkojumu arestēt manu tēvu, 1905. gadā dzimušo «Dodu» māju saimnieku **Jāni Nikolaju Pelkahu**. Arī viņam «sēja klāt» neatļauto ieroča glabāšanu. Bez tam viņš esot piedalījies nelegālās sanāksmēs, vairākkārt lamājis Staļinu un «Staļina konstitūciju» necenzētiem vārdiem un izplatījis «sakāvnieciskas baumas», pareģojot drīzu komunistu varas galu. Bet noziegums jau patiesībā skaitījās arī tas, ka tēvam piedēvēja «Dodes» — 114 hektārus liela saimniecība, kurā Pelkahu dzimta tolaik saimniekoja jau trešajā paaudzē. 1942. gada 24. janvārī «troika» Astrahaņas cietumā piesprieda **Jānim Pelkahuam** desmit gadu ieslodzījumu lēģeros, taču viņam izdevās izdzīvot Karagandas noietnēs un atgriezties mājās.

Taču atgriezies viņš vairs nesastapa savu vecāko brāli Artūru. Korporācijas «TERVETIA» filistrs, kādreizējais 5. aizsargu pulka ārsts, pulkvežleitnants Artūrs Pelkaus palika neskarts Baigajā gadā, taču viņa liktenīgā stunda pienāca vācu okupācijas laikā. Ligatnes (pirms tam — Suntažu) ārsts A. Pelkaus dziedināja arī saslimušos krievu karagūstekņus, tie savukārt apmētāja viņu ar savām tifa utīm... Un tā vēl viens Pelkahu dzimtas loceklis kļuva par upuri «utainajiem». Bet Artūra Pelkaha atraitne **Helēna** (ārste zobu slimībās) ar trim dēliem devās trimdas gaitās uz ASV.

Porietis Osvalds 5. RAP aizsargs. arī Dz.AP aizsargs.
Dzimis 1910. g. 29. decembrī Rīgā pārtikušu amatnieku ģimenē.

1914. gadā pēc tēva iesaukšanas armijā, māte ar dēlu devās bēgļu gaitās uz Krieviju. Pēc Krievijas armijas sabrukuma, 1920. gadā ģimene atgriezās Latvijā. Mācījies Rīgas pilsētas 25. pamatskolā, Rīgas pilsētas 1. vidusskolā, studējis Latvijas Universitātē tautsaimniecību.

Strādājis pasta krājkases centrālē un kopš trīsdesmito gadu sākuma žurnālistikā. Kopš 1935. gada bijis informētors un redaktors Latvijas radiofona Informācijas daļā. Ziņu dienestā strādājis arī Padomju un Vācijas okupācijas laikā.

Dienējis Latvijas armijā Elektrotehniskā divizionā. No Latvijas armijas atvaļināts virsnieka vietnieka dienesta pakāpē.

1944. g. iesaukts Latviešu leģionā. Dienējis 19. divīzijā un 6. korpusā Kurzemē līdz kapitulācijai.

1945. g. 13. maijā saņemts gūstā un jūnijā nosūtīts uz filtrācijas nometni Gruzijā, Kutaisi pilsētā, kur būvēta auto fabrika Manheimā demontētai Opela autofabrikai. No filtrācijas atgriezies 1946. g. oktobrī un strādājis lauksaimniecībā Stelpes pagastā, Bauskas apriņķī. 1948. g. nodibinoties kolhozam, strādājis kolhozā.

1951. gadā, pēc atteikšanās turpināt darbu Latvijas PSR Radiokomitejā, apcietināts un tā paša gada rudenī Sevišķā apspriede pie PSRS Ministru padomes notiesājusi uz 10 gadiem. Sodū izcietis Vorkutā stingrā režīmā «Reč-lāgā» 10. nometnē pie 29. šahtas. Atbrīvots 1955. g. novembrī uz vispārējās amnestijas pamata. Atgriezies agrākā dzīves un darba vietā Stelpē.

Pensionārs, lauksaimnieks, Stelpes «Spudiņos».

Latvijas laikā bijis sporta biedrības «Latvju Jau-natne» aktīvs sportists, līdz Latvijas okupācijai 1940. ga-dā, Latvijas preses biedrības biedrs.

AIZSARGI, KURI 1940/41. G IESTĀJĀS PRETESTĪBAS KUSTĪBĀ (PARTIZĀNOS) UN KRITUŠI KAUVĀS AR SA UN ČEKISTIEM

Adminis. 5. RAP Vidrižu nod. pr-ks. Viņš uzņēmās Vidrižu partizānu grupas vadību. Mežos bija vietējo pagastu policisti un aizsargu rota, kas bija spējīga uzsākt kauju ar SA daļām. Apvienojoties ar plkv. leitn. Rekes grupu partizāniem (ap 80 vīru), rota devās uz Limbažiem. Vienu grupu (11 cilvēkus) vadīja virsleitn. Brunavskis. Ieņēma miliciju un izkāra sarkanbaltsarkano karogu. Divu dienu laikā partizāni kopā ar vietējiem aizsargiem pilnīgi iztīrīja Limbažus no čekistiem, miličiem un SA jūrniekiem, kas jau bija paspējuši pārgērbties privātās drēbēs. Kaujā izcēlās kaprālis Smiltens ar kaujas tanketi. 5. jūlijā Limbaži bija pilnīgi attīrīti. Limbažos par kārtību rūpējās turienes aizsargi. Kaujā krita vairāki virsnieki: vltn. Brunavs Gunārs, leitn. Kundrāts, v. v. Lauva; ievainoja kapt. Ķeseli.

Akmenis Artūrs. (Av. L. 93. p.) **16. JAP** Jaunsvirlaukas nod. aiz-gs; pagasta valdes loceklis. Dzīv. Jaunsvirlaukas Ķonešos. 1941.7.07. kaujā ar SA pie Cīruļiem ievainots un 20.07. miris. Apglab. Jāčuna kapos.

Anševics. 16. JAP Auru nod. vada kom-ris. Vadījis pretestības kustību 1941. gadā. (av. Nac. Zemgale 41.4.07.).

Atvarnieks Rūdofls. 6. AAP rotas kom-ris. Dz. 1915. g. Aizputes apr. 1941. g. deportēti divi brāļi. Pats vadījis dzimtajā pagastā pašaizsardzības grupu.

Baišmanis Romāns. 8. VAP Kocēnu nod. aiz-gs. Dz. 1898.3.11. Valmieras apr. Kocēnu pag. 1940/41. g. kopā ar sievu iesaistās partizānu kustībā. Apb. ar ANK. 1944. g. iesaukts leģionā.

Beļais Andrejs. 9. MAP Saikavas nod. aiz-gs. Kritis kaujā pret SA 1941.1.07. Sastāvēja Pērkonkrusta org. Jau 1919. g. bija modri stāvējis Tēvzemes sargu rindās. (av. Tēvija. 1941.11.07. Latv. str. 93.)

Biļinskis A. 17. RAP Nautrēnu nod. aiz-gs. 1941. g. kritis cīņā ar čekistiem. (av. Rēzeknes ziņas. 1941.22.11.)

Biezbārdis K. 16. JAP Jēkabpils nod. pr-ks. 1941. g. piedalījies partizānu kustībā.

Blaus. 9. MAP Liepkalnes nod. aiz-gs, «Priekšēnu» mājas saimnieks. Kritis kaujā ar SA 1941. g. jūnijā beigās. Partizānu rindās bijuši 25 vīri.

Bodnieks Vilhelms. Aizsargs. Ievainots 4. jūlijā Limbažos, vēlāk no ievainojumiem miris.

Brauns Ansis, aizsargs. 1941. g. jūnijā iekļāvās M. Cāliša bruņotajā vienībā, kura izcīnīja smagas kaujas ar SA pie Inčukalna. Grupā bija vairāki bijušie aizsargi.

Celherts. 16. JAP Auru nod. vada seržants. 1941. g. nosūtīts uz Garozas aērodroma būvi, izbēga, pretojās un bija apšaudēs.

Druķi — četri brāļi: **Bruno, Eduards, Valdis, Aleksandrs.** Visi **16. JAP.** Naudītes nod. aiz-gi. 1941.25.06. Bruno nodedzināja tiltus uz Auces—Jelgavas šosejas. Bruno kritis pie Penkules kaujā ar SA.

Feldbergs Ernests. 1. TAP Ārlavas nod. k-ris. Dzīvoja Ārlavas pag. «Čukās». Vadīja pēc 2. PK Ārlavas partizānu grupu. Kritis 1947. g. jūnijā.

Gadzāns. 18. DAP. Vārkavas nod. k-ris. Vadīja Kalupes—Vārkavas Nac. partizānu grupu. 1941. g. jūnijā beigās krita.

Ginters M. 16. JAP Jēkabnieku nod. aiz-gs. Kritis partizānu cīņā 1941. g. jūnijā.

Grintāls Kārlis. 10. CAP Drustu nod. aiz-gs. LA virsleitn., farmaceits. 1941.3.07. kritis kaujā pret SA. Nacionālais partizānis. Apglab. Drustu kapos. (av. Tēvija. 41.22.07.)

Jansons Roberts. 9. MAP Liepkalnes nod. aiz-gs. 1941.4.07. kritis cīņā pret čekistiem pie Vecliepkalnes. Apglab. 10.07. Liepkalnes kapos. (av. Tēvija. 41.13.08.)

Kalniņš Pēteris. 18. DAP rotas k-ris. Pēc 2. PK Nac. partizānu grupas k-ris.

Kalnozols Jūlijs. 1. TAP Lībagu nod. k-ris. Vadīja Lībagu—Stendes partiz. grupu. Kritis kaujā ar čekistiem.

Kampiņš. 9. MAP Lubānas aiz-gu nod. pr-ks. 1940/41. g. iegājis mežā. Nacionālais partizāns. Liktenis nezināms.

Kažotnieks R. 16. JAP Džūkstes nod. pr-ks. 1941. g. izglābies no aresta, izlekdams pa logu (ģimene izvesta). Izveidojis partizānu grupu, ieņēma pagasta namu, telefona centrāli. (av. Nac. Zemgale. 41.14.07.)

Kiperts Jānis. 16. JAP Vecauces nod. aiz-gs, ieroču meist. Dzimis 1906.4.07. Cīnījies Kalpaka bat. Piedalījies 1934.15.05. notikumos. Piedalījies Nac. partizānu kustībā Auces apkārtnē. Darbojies kā partizāns.

Krauze Artūrs. Aizsargs. Kritis 1941.9.07. Apbedīts 13.07.41. Ikšķiles kapos.

Krēslīņš D. 17. RAP Dricēnu nod. aiz-gs. 1941. g. darbojies kā partizāns. Latvijas Republikā strādājis līdz 1940. g., kā policists.

Krūmiņš Žanis. Kritis Lestēnē.

Lediņš A. 16. JAP Džūkstes nod. vada k-ris. Aktīvi darbojies 1941. g. Pretošanās kustībā.

Liepkalni (divi brāji) partizāni. Krituši Meņgelē.

Mednis Alfrēds Jēkabs. 9. MAP Cēsaines nod. pr-ks. Dz. 1895.13.05. Cēsaines pag. «Jaungigurtu» mājās. Latvijas atbrīvoš. karā piedalījies Latgales pulkā pie Veckalmiņa. Sākoties 2. PK, bija kapt. Brunnera pašaisardz. grupā. Sieva nokļuva Sibīrijā. Tur sabija 17 gadus. Pats nokļuva ar dēlu Otomāru trimdā. Apb. ar TZO, ANK.

Neiberts Jānis. 16. JAP Glūdas nod. pr-ks. 1941. g. vadīja pretestības kustību pret krievu okupantiem.

Ozoliņš Jēkabs. 10. CAP Straupes nod. aiz-gs. Kā pirmais ar pāris draugiem sāka pulcēt patriotus. Starp atkāpjošiem karavīriem bija arī latvieši... «Atklājām uguni, un latviešu karavīri prata to izmantot, iebēgot tuvējā mežā. Te mūsu pulciņš pieauga» (av. Latv. str. 1993.)

Pakulis Ādolfs. 9. MAP Dzelzavas nod. g. k-ris. 1941. 1.07. kritis kaujā ar SA. Apglabāts Ķīnderu kapos 8.07. (av. Tēvija, 1941.17.07.)

Panders Paulis, aizsargs. Kritis 1941.13.07. Daugavas krastā pie Aizkraukles. Apglab. 16.07. Aizkraukles kapos.

Pļaviņš Arnolds. 5. RAP Bīriņu nod. pr-ks. Dz. 1905. 13.05. Mangaļu pag., audzis Bīriņu pag. Bijis pag. vecākais. Piedalījies partizānu cīņās 1940/41. g. Pēc 2. PK nokļūst Vācijā. Izceļo uz ASV.

Putniņš Visvaldis. 11. TAP fiz. audz. instruktors. Dz. 1912.27.08. Kritis kaujā ar SA 1941. g. Apglabāts Allažu kapos.

Raimonds Mihails. AAP lidotāju k-ris. LU stud. mehān. 1941.2.07. kritis kaujā ar SA. Apgl. Siguldas kapos. (av. Tēvija, 1941.11.07.)

Riebkinskis. 17. RAP Dricēnu nod. vada kom-ris. 1941. g. darbojās Nac. partizānos pret SA. (av. Rēzeknes ziņas).

Riekstiņš. 8. VAP Kauguru nod. aiz-gs. Dzīv. Kauguru pag. «Jēriņu» mājās. Jūlija pirmajās dienās partizānu bija paliels pulks. Riekstiņš partizānu rindās bija viens no pirmajiem kopā ar LA seržantu M. Ozolu. Vadību uzņēma plkv. ltn. Jaunsnieķeris. (av. L. str. 93.)

Ritums V. 16. JAP Jēkabnieku nod. vada kom-ris. 1941. g. piedalījies partizānu cīņā pret okupantiem. (Nac. Zemgale, 41.11.07.)

Straupmanis Emīls. 11. TAP Smārdes nod. aiz-gs. Dz. 1914.30.09. Dzīv. Smārdes «Kalnažagaros». 1941.30.06. kritis kaujā ar SA. Apgl. 3.07. Sprostu kapos. (av. Tēvija, 41.25.07.)

Skudra Verners. 7. VAP Jaunlaicenes nod. aiz-gs. Lauksaimnieks. 1941.26.06. kritis kaujā ar atkāpjošās SA daļām. Apgl. Apekalna kapos. (av. Tēvija, 41.19.08.)

Smidris Jānis. 1. TAP Laidzes nod. aiz-gs. Dzimis 1911. g. Ogres apr. Dzīv. Talsu apr. Laidzes pag. 1941. g. no bijušajiem aizsargiem organizē paš aizsargu vienību. Bebru pag. 1944. g. iesaukts vācu armijā. Dienējis līdz kapitulācijai. 1949.28.09. arestē VDM. P. — 58-1-a. S. — 25+5 g. bez ties. Ieslodzījumā bijis Karagandas apg. L-3475.

Štats Alfrēds. 19. AAP Rugāju nod. pr-ks. 1940/41. g. darbojies Nac. partizānos (sk. Kraveļu liecību 1. sēj. 128. lpp.).

Ulpis Jānis. 9. MAP Dzelzavas nod. aiz-gs. Kritis 27.06.1941. Dzelzavā. Apgl. Dzelzavas Jaunajos kapos.

Valters V. 16. JAP Naudītes nod. pr-ks. 1941. g. piedalījies pretoš. kustībā. (Nac. Zemgale, 41.16.97.)

Valters Visvaldis. 5. RAP aiz-gs. Dzimis 1920.25.03. Rīgā. Darbojies aizs. sporta klubā, skautos. 1941. g. piedalījies partizānu cīņās Zemgalē, 1943. g. leģionā. Pēc kara emigrējies.

Vanadziņš Arturs. 18. DAP Krāslavas nod. pr-ks. Dzimis 1914.27.09. Krāslavā. 1941. g. iesaistīts bēgošo sarkanarmiešu vajāšanā. 1942. g. uz polic. batalj. Piedalījies kaujās, tad 15. divīzijā. 1945. g. sabiedroto gūstā, pēc tam izceļojis uz Austrāliju.

Zaķis A. 9. MAP Vecgulbenes nod. aiz-gs. Dzimis 1895. g. Vecgulbenē bijis pag. Blanta partizānu grupā. Kritis 1948.26.06., kā Nac. partizāns.

Zaķis Jānis. 8. VAP nod. aiz-gs. 1941. g. bijis nošaujamo sarakstā. (av. Tālavietis, 1941.14.08.).

Zelčāns Jānis. 18. DAP Līvānu nod. aiz-gs. Bijis partizāns. 1945. g. Līvānu apkārtnē.

Zīvers Jānis. 11. TAP Smārdes nod. aiz-gs. Smārdes lopkopības pārraugš. 1941.30.06. kritis kā partizāns kaujās ar SA. (av. Tēvija, 1941.5.07.).

Zviedris E. 5. RAP aiz-gs. Dzīv. Pārdaugavā. 1941. g. ievainots sadursmē ar SA. (av. Tēvija, 1941.14.07.).

AIZSARGI UN AIZSARDZES, KAS BIJUŠI ARESTĒJAMO SARAĶSTĀ 1940/41. G. PĒC «VENTAS BALSS» MATERIĀLIEM 41.21.10.

Apkalns Fr. 2. VAP aiz-gs. Dzīv. Ventspilī, Pils 35.

Blumberga H. Dz. Dz. AP Ventspils pulc. aiz-dze. Strād. Vandzenē.

Buntiks P. 2. VAP aizsargs.

Dālderis R. 2. VAP aiz-gs.

Jansone J. 2. VAP aiz-dze. Dzīv. Ventspilī, Saules 32.

Juzums K. 2. VAP aiz-gs. Dzīv. Ventspilī, Ezeru 16.

Krūmiņš J. Dz. AP Ventspils nod. aiz-gs. Strādājis Ventspils depo.

Liepiņš P. 2. VAP aiz-gs. Dzīv. Ventspilī, Pētera 4.

Moris K. Dz. AP nod. aiz-gs. Strād. Ventspils depo.

Picalcelms T. 2. VAP aiz-gs. Drēbnieks.

Rūms R. 2. VAP aiz-gs.

Salna R. 2. VAP aiz-gs. Dzīv. Ventspilī, Priežu 15.

Ūdris Ed. 2. VAP aiz-gs. Dzīv. Ventspilī, Rīgas 27-29.

Zaķītis A. 2. VAP aiz-gs. Dzīv. Ventspilī, Katoļu 18.

AIZSARGI OTRAJĀ PASAULES KARĀ

Abakuks Rolands. 1943. g. iestājās aizs. org. Dzimis 1919.16.08. Balvu pag. Represēts — 25 gadi (sk. 1. sēj. liecību).

Aboltiņš Jānis. 2. PK aizsargs. Dzimis 1916. g. Valkas apr. Blomes pag. «Kalnapuntūlos». Apsargājis objektus. 1944. g. iestājās izlūkošanas diversiju grupā. 1944. 7.10. arestē 54. armijas pretizlūkošanas nodaļa SMERS. Tiesāts 1944.10.11. BKT. P. — 58.-1a. S. — 15 plus 5.

Balodis Augusts. 1944. g. aug. izsaukts uz Rīgu un ieskaitīts 2. PK 5. RAP. kaujas apmācībām, taču pēc dažām dienām atgriezies mājās. Dz. 1901. g. Rīgas apr. Lauberes pag. «Cirtumniekos». Arestēts 1945.01.5. Apvainots dzimtenes nodevībā, jo bija aizsargs kopš 1943. g. 3. Baltijas frontes Kara tribunāls 1945.7.03. viņam piesprieda ieslodzījumu lēģeros uz 10 gadiem, tiesību atņemšanu uz 5 gadiem un mantas konfiskāciju. Bija ieslodzīts nometnēs «Ozerstroj», kur miris 1952.2.08.

Beimanis Kārlis. 1941. g. jūnijā iestājās pašaizsargos. Dzimis 1890. g. Tukuma apr. Annenieku pag. Dzīv. Bikstu pag. «Stūrišos». No 1941. g. bijis arī policijas palīgdienestā. 1945.4.04. apcietina SMERS. P. — 58.-1a. S. — 10+3 bez tiesībām, ar mantas konfiskāciju. Tiesa 1945. 7.05. Nr. — 40409. lieta.

Bergs Jānis. 1941. g. iestājās pašaizsargos, 1943. g. aizsargs. Dzimis 1909. g. Ventspils apr. Dzīvoja Ventspils apr. Ances pag. 1948. g. arestē VDM (25. sept.). P. — 58.-1a. S. — 25+5 bez ties. (1956.10.06. nomaina uz 10 g.). Ieslodzījumā līdz 1956.16.06. L. Nr. 12581.

Bērtulis Jānis iestājies aizsargos, bijis pašaizsardzības grupā. Dz. 1904. g. Valkas apr. Blomes pag. 1944. g. iestājies Blomes pag. izlūkošanas diversiju grupā. Dzīvojis Valkas apr. Blomes «Lejasplānos». Arestēts 1944. g. 9.10. (SMERS). Tiesāts 1944.10.11. (Balt. KT). P. — 58.-1a. S. — 15+5 bez ties. L. Nr. 43175.

Blūms Augusts no 1942.—44. g. strādāja pag. valdē un no 1944. g. bijis aizsargs. Dz. 1908. g. Valmieras apr., dzīv. Limbažu raj. Alojās pag. «Purviņos». 1948.16.08. apcietināts VDM. P. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. Ieslodzīts Vorkutā līdz 1956.14.07. L. Nr. 2189.

Braževičs Vitālijs — bijis aizsargu un Pērkonkrusta org. biedrs. Dz. 1910. g. Krāslavā. 1941. g. iestājās poli-

cijā. 1945.24.01. apcietina (IeTK). P. — 58-1a; 58-11. S. — 10 g. L. Nr. 647190.

Bormanis Ansis. Kara gados dienējis palīgpolicijas dienestā. 2. PK bijis aizsargs. Dz. 1917. g. Valmieras apr., dzīv. Burtnieku pag. «Ennītēs». 1948.10.09. arestē VDTK. P. — 58-1a. S. — 25+5 g. 1955. g. sodu samazina uz 10 g. Ieslodzījumā līdz 1955.13.10. L. Nr. 2217.

Briedis Arvids. 1944.14.09. iestājās aizsargos. Dzimis 1900. g. Rīgas apr. Lauberes pag. «Jaunboķu» mājās. Arestēts 1945.4.01. Viņu apvainoja dzimtenes nodevībā. Tiesāja 3. Baltijas frontes Kara tribunāls 1945.7.03. S. — 10+5 g. bez ties.+mantas konfisk. Sodu izcieta Kemerosvas apgabalā un Džezkazganā. Atbrīvots 1956. g.

Bruks Leopolds Teodors. Sastāvējis policijas palīgdienestā un aizsargos: 2. PK gados. Dz. 1906. g. Abrenēs apr. 1945.4.02. arestē IeTK. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzījumā līdz 1955.10.01. L. Nr. 14030.

Cekuls Arveds. Sastāvējis aizsargos 2. PK laikā. Dz. 1907. g. Cēsu apr., dzīv. Liepas pag. «Jaunbravkos». 1944.12.10. arestē SMERS. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzījumā līdz 1948.27.02. L. Nr. 43150.

Celmiņš Alfrēds. A. O. — 2. PK gados. Iestājies «Ivānova grupā». Dz. 1890. g. Bauskas apr., dzīv. Taurkalnes pag. «Celmiņos». 1944.28.09. apcietina SMERS. — P. — 58-1a. S. — 15+5 g. bez ties. L. Nr. 28372.

Cāčus Arnolds. 1941. g. jūnijā iestājās paš aizsargos. Dz. 1892. g. Tukuma apr. Dzīv. Bikstu pag. «Kļaviņās». Bijis Bikstu pag. vecākais. 2. PK piedalījās cīņā pret SA. Vēlāk — policijas palīgdienestā. 1945.7.04. arestē PSRS IeTK. p. — 58-1a. S. — 10+5 bez ties. ar mantas konfisk. Ieslodzījumā Soļikamskas nom. lūdz 1946. g. 12., kad miris. L. Nr. 40400.

Dakteris Spodris. Bijis 2. PK aizsargos. LNPA. Dz. 1925. g. Jelgavas apr., dzīv. Auru pag. «Dakteriņos». Nošauts 1951. g.

Dreimanis Andrejs. 1941. g. jūlijā iestājās paš aizsardzības grupā, tad aizsargos. Dz. 1906. g. Rīgas apr., dzīv. Turaidas pag. «Skrāpjos». Arestēts 1949. g. (VDIK) 15. aug. P. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. Ieslodzījumā līdz 1952.16.12., kad miris Karagandas ap. nometnē. L. Nr. 3627.

Dreimanis Jānis. 1941. g. iestājās paš aizsardzībā. 1948. g. nelegālā «aizsargu organizācijā». Dz. 1904. g. Rīgas apr., dzīv. Mangaļu pag. «Upmaļos». 1949.22.11.

arestē VDTK. P. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. Ieslodzīts «Mineraļņij» no metnē līdz 1956.30.06. L. Nr. 3627.

Druviņš Kārlis. 2. PK iestājies aizsargos. 1944. g. beigās iestājies «Meža kaķu» organiz. Dz. 1912. g. Talsu apr., dzīv. Talsu apr. Virbu pag. «Bellēs». 1945.3.05. apcietina SMERŠ. — P. — 58-1a. S. — 20+5 g. bez ties. Ieslodzīts Molotovas apg. Cusavā līdz 1947.12.04., kad miris. L. Nr. 25551.

Duravskis Jānis. 1941. g. jūn.—jūl. iestājās vienībā, kas cīnījās ar SA. Vēlāk iestājās aizsargos. Dz. 1909. g. Jelgavas apr. Jaunsvirlaukas pag. «Paļšos». 1944. g. 21.08. arestē IeTK. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. L. Nr. 11705.

Dzenītis (pulkv. leitn.). Liecina mācītājs A. Dzenītis: «Mans brālis vācu laikā bija visas AO vadītājs un tika arestēts pēc 2. PK. Atgriezās no Vorkutas, kur bija 10 gadus verdzībā. 1961. g. miris.»

Edolfs Jānis Rūdolfs. 2. PK aizsargs. 1944. g. iestājās organizācijā «Meža kaķi». Dz. 1915. g. Tukuma apr., dzīv. Kuldīgas apr. Kabiles pag. «Grauzdiņos». Arestē SMERŠ 1945.11.55. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzījumā Krasnojarskas apg. Noriļskā līdz 1954.20.12. no metnēs. Nometinājumā līdz 1955.18.09. L. Nr. 41314.

Eglītis Mārtiņš. Apsūdzēts, ka 1941. g. iestājies «paš-aizsargos». Kopš 1943. g. kā aizsargs saņem šauteni, patruļējis uz ceļiem. Dz. 1893. g. Ogres apr. VDM arestējusi 1948.28.10. P. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. Miris ieslodzījumā 1949.29.10. L. Nr. 2242.

Freiborks Arnolds. 1943. g. iestājās AO; 1944. g. — «Meža kaķos». Dz. 1914. g. Kuldīgas apr., dzīv. Vārmes pag. «Iesalniekos». 1945.26.05. arestē SMERŠ. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzīts līdz 1955.25.05. Nometinājumā līdz 1956.20.05. L. Nr. 41294.

Gailis Kārlis. 2. PK gados iestājies aizsargos. 1944. g. augustā tika ieskaitīts ģenerāļa J. Kureļa komandētajā vienībā. 2 nedēļas viņš apmācījās militārajā no metnē Skrīveros. Pēc tam tika ieskaitīts Kureļa vienības rezerves grupā un atlaists mājās. Dz. 1893. g. Rīgas apr. Bija Krapes pag. «Vecapsānu» māju īpašnieks; arestēts 1945. 11.01. — 3. Balt. frontes pretizlūkošanas pārvalde — SMERŠ. S. — 10+5 g. bez ties. plus mantas konfiskāc. Bijis Kazahijā un Kemerovas apgabalā. Pēc tam nometināts Tomskas apg. Tegulgetas raj. pie savas ģimenes, kura bija izsūtīta uz turieni. Miris Tegulgetā 1957. g.

Garlejs Andrejs. Izplatījies laikrakstu «Par Latviju». 1944. g. iestājies aizsargos, apsargāja aerodromu. Dz. 1898. g. Bauskas apr. Dzīv. Miera 19-1. 1945.6.11. apcietina VDTK. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzījumā līdz 1946.31.05., kad miris. L. Nr. 62.

Garlejs Visvaldis. Izplatījies laikr. «Par Latviju». 1944. g. iestājies aizsargos: apsargāja aerodromu. Dz. 1921. g. Rīgā, dzīv. Rīgā, Miera ielā 19-1. 1944. g. 2.11. arestē VDTK. P. — 58-1a. S. — 10+3 g. bez ties. Ieslodzījumā Magadanā apg. līdz 1952.31.12. Nometināts Magadanā apgabalā līdz 1956.26.04. L. Nr. 62.

Grinbergs Alfrēds. No 2. PK gadiem aizsargos. 1944. g. iestājies organizācijā «Meža kaķi». 1945.28.05. arestē SMERŠ. P. — 58-1a. S. — 10+3 g. bez ties. Ieslodzījumā līdz 1956.11.04. Dz. 1918. g. Tukuma raj. dzīv. Matkules pag. «Aizspieros». L. Nr. 28486.

Grinvalds Eduards. 1942. g. iestājies aizsargos. Dz. 1914. g. Ventspils apr. Ances pag. 1945.14.08. arestē IeTK kara prokurors. S. — 18+5 g. bez ties. L. Nr. 81390.

Grinvalds Juris. 1944. g. iestājās aizsargos. 1944. g. oktobrī — «Meža kaķos». Dz. Ventspils apr., dzīv. Zūru pag. «Straumēnos». 1945.29.10. arestē VDTK. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzījumā Mordovijas APSR, Dubravlagā līdz 1955.15.05. — L. Nr. 45054.

Grobiņš Jānis. No 1941. g. aizsargs. 1942. g. — policijas palīgdienestā. No 1943. g. dienējis SS leģionā. Dz. 1908. g. Rīgā; dzīv. Krapes pag. «Āpsēnos». 1948.7.10. apcietina VDM. P. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. Ieslodzījumā Kirov apg. Vjatlagā līdz 1955. g.

Grundmanis Kārlis. 1943. g. iestājies aizsargos. Dz. 1914. g. Ventspils apr. Arestēts 1950.30.08. P. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. Ieslodzījumā Vorkutā. L. Nr. 4100.

Imars Vilis Alfrēds. 1943. g. iestājies AO. 1944. g. iestājies org. «Meža kaķi». Dz. 1911. g. Ventspils apr. Dzīv. Zīras pag. «Lejasgalos». 1945.30.05. arestē SMERŠ. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzījumā Karagandas apgabalā līdz 1954.18.12., tad nometinājumā Karagandas apgab. līdz 1956.20.05. L. Nr. 42551.

Jansons Kārlis. Sastāvējis 2. PK aizsargos. Dz. 1921. g. Talsu apr. Dzīv. Ventspils apr. Dundagas pag. «Purgaļos». 1948.19.05. apcietina VDM. P. — 58-1a. S. —

25+5 g. bez ties. Ieslodzīts Minerālņajas nometnē līdz 1956.11.12. L. Nr. 1913.

Jēkabsons Arvids. 1943. g. okt. iestājās aizsargos. 1945. g. organizācijā «Meža kaķi». Dz. 1920. g. Talsu apr. dzīv. Vandzenes pag. Arestēts 1950.30.09. VDM. P. — 58-1a. S. — 20+5 g. bez ties. (1955. g. sods samazināts uz 7 g.). L. Nr. 4110.

Kalniņš Jānis. No 1943. g. aizsargos; no 1944. g. — Kureļa rotā. Dz. 1906. g. Rīgas apr. Dzīv. Lauberes pag. «Zilgalvjos». 1945.13.01. arestā SMERS. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzījumā Kazahijas PSR, Džezkazganā — Stepes nometnē līdz 1954.22.10. Pēc tam nometinājumā Karagandas apgab. līdz 1956. g. L. Nr. 28522.

Klieders Pēteris. Iestājās pašaizsardzības grupā 1941. g. Bijis aizsargs. Dz. 1906. g. Jelgavas apr., dzīv. Elejas raj. Abelītes ciema «Ziediņos». Arestē 1950.7.8. VDM. P. — 58-1a. S. — 20+5 g. bez ties. 1955. g. samazināja sodu uz 10 g. Ieslodzījumā līdz 1955.8.10. L. Nr. 4079.

Klims Rūdolfs. Sastāvējis aizsargu organizācijā un policijas palīgdienestā «C» grupā. Dz. 1912. g. Liepājas apr. Dzīv. Rāvas pag. «Liepiņos». 1948.3.11. arestē VDM. P. — 58-1a; 58-11. S. — 25+5 g. bez ties. (1955. g. samazina sodu uz 10 g.+3 g. bez ties.). Ieslodzījumā Kirova apg. Vjatkā līdz 1955.25.05. L. Nr. 2405.

Krēķis Fricis. Sastāvēja aizsargos. 1945. g. iestājās org. «Meža kaķi». Dz. 1902. g. Talsu apr.; dzīv. Valdemārpilī, Abavas ielā 27. 1945.24.05. arestē Ie.TK. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzīts Komi APSR līdz 1955.13.05. L. Nr. 43288.

Kurelis Gustavs. No 1941. g. aizsargos; no 1943.05. policijas palīgdienestā. Pēc tam 319. vācu bataljonā līdz kapitulācijai. 1947.19.08. arestē IeTK. P. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. 1956. g. sods samazināts uz 10 gadiem. Ieslodzījumā Omskas apg. nometnē līdz 1956.19.08. L. Nr. 1208. R. — 92.31.01. Dz. 1914. g. Valmieras apr.; dzīv. Sēļu pag. «Dravniekos».

Lāģis Rūdolfs. No 1942.—43. g. — aizsargs. Dz. 1900. g. Rīgas apr.; dzīv. Kastrānes pag. «Strautniekos». 1945.12.01. arestē SMERS. P. — 58-1a. Nāves sods (nomainīts uz 20+5 g. bez ties.). Ieslodzījumā Noriļskā līdz 1946.2.01., kad miris. Lietas Nr. 28522.

Lange Edmunds. 2. PK laikā bija aizsargs. Dz. 1913. g. Dzīv. Bārbeles pagastā. Arestēts 1949. g. Notiesāts uz

25 g. Atgriezies Latvijā 1956. g. Dzīvoja Bauskā. Miris 1970. g.

Legzdiņš Oļģerts. 1944. g. sastāvēja aizsargos, un 1944. g. iestājās «Meža kaķos». Dz. 1925. g. Tukuma apr. Dzīv. Matkules pag. «Ūlejās». 1945.28.05. arestē SMERS. Notiesā uz 10+3 g. bez ties. Ieslodzījumā nometnē Karagandas apg. līdz 1956.15.05. L. Nr. 28486.

Ludvigs Jānis. 1943. g. iestājās aizsargos. Apsargāja objektus armijas aizmugurē. Dz. 1916. g. Valkas apr. Blomes pag. Dzīv. Blomes «Burgaļos». 1944.11.10. arestēja SMERS. 1944.16.11. tiesāja Baltijas Kara tribunāls. P. — 58-1a. S. 7+5 g. bez ties. Nometnēs bijis Dienvidkaukāzā — Toštogales pilsētā līdz 1951.24.09.

Paulis Kārlis. Aizsargs no 1943. g. Bijis Tautas palīdzības organizāc. vadītājs. Dz. 1897. g. Dzīv. Jūrmalā, Mellužos, Dārza 35. 1949.27.12. arestēja VDM. P. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. Ieslodzījumā Irkutskas apg. Taišetā Ozerlagā līdz 1957.4.10. L. Nr. 3638.

Pāvelsons Kārlis. 1941. g. iestājās pašaizsardz. grupā, tad — aizsargos. Dz. 1899. g. Ventspils apr.; dzīv. Ugāles pag. «Jaunmuldās». VDM arestēja 1949.17.07. P. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. Ieslodzījumā nometnē Minerāl-naja. Atgriezies Latvijā 1956.20.07. L. Nr. 3024.

Polis Fridrihs. 1941. g. sastāvēja pašaizsardzības grupā, 1941. g. aug. iestājās organizāc. Pērkonkrusts. 1944. g. — aizsargos. Dz. 1903. g. Jelgavas apr.; dzīv. Talsu apr. Stendes pag. «Dambišos». 1949.20.10. arestēts (VDTK). P. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. Ieslodzījumā Kazahijas PSR, Karagandas Karлага nometnē līdz 1956.20.06.

Rebaks Kārlis. Iestājās aizsargos, apsargāja kara objektus. Dz. 1912. g. Ventspils apr.; dzīv. Puzes pag. «Saulēs». 1948.20.04. arestē IeM. P. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. Ieslodzījumā Intā Ž Č-8 līdz 1956.11.05.

Rozenkrans. 1944. g. iestājās aizsargos, bija šautene, patrulēja uz ceļiem. Dz. 1889. g. Valkas apr.; dzīv. Blomes pag. 1945.27.01. arestē VDTK. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzīts līdz 1952.7.09., kad nomiris nometnē (Peščanas LDK). L. Nr. 13516.

Rozentāls Edgars. No 1944. g. aizsargos, sastāvējis «Meža kaķu» organ. (Jagdverbandt). Dz. 1918. g. Talsu apr. Pēc 2. PK apcietināts. Tiesājis IeTK 1946.28.02. P. — 58-1a; 58-8; 58-11. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzījumā

Ivdēļlagā, Kazahijas PSR, Peščanlagā līdz 1955.28.01. Nometinājumā Karagandas apg. līdz 1956.20.05.

Rudzis Voldemārs. No 1943.—45. g. aizsargs. 1944. g. dec. iestājies organizācijā «Meža kaķi». Dz. 1912. g. Kuldīgas apr.; dzīv. Kurmeles «Stīpiņos». 1945.27.05. VDTK arestē. P. — 58-1a; 58-11. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzīts Arhangeļskas Molotaskas nometnēs līdz 1955.29.12. Nometinājumā Omskas apg. līdz 1956.27.07. L. Nr. 13975.

Saulītis Ilgonis. 1944. g. iestājies aizsargos un 1944. g. — arī «Meža kaķos». 1925. g. dzimis, dzīv. Zentes pag. «Mazmuižniekos». 1945.19.05. arestē SMERS. P. — 58-1a. S. — 10+3 g. bez ties. Ieslodzījumā Komi APSR līdz 1956.1.06. L. Nr. 42771.

Siliņš Rūdolfs. 1941. g. iestājās aizsargos, 1944. g. — Kureļa grupā. Dz. 1895. g. Rīgas apr.; dzīv. Rīgas apr. Jumpravas «Strautiņos». 1945.21.02. apcietina VDTK. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez tiesībām. Ieslodzīts Intā, Minerallagā līdz 1955.25.02. L. Nr. 16737.

Šmits Voldemārs. Sastāvējis 2. PK aizsargos, bijis vācu palīgpolicijas dienestā. Dz. 1907. g. Cēsu apr.; dzīv. Gaujienas pag. Dzērves ciema «Skranstos». 1951.15.04. apcietina VDM. P. — 58-1a. uz 25+5 g. bez ties. 1954. g. sodu samazina uz 10+5 g. bez ties. Ieslodzījumā KPFSR Kuibiševas apg. Stavropolē. L. Nr. 4596.

Sproģis Elmārs. 2. PK aizsargu k-ris. Aizsargu apmācības (1941. g.) vadītājs. Abrenes apr. pr-ks.

Strazds Kārlis. No 1941. g. pašaizsardzības grupā, no 1943. g. — aizsargos. Dz. 1901. g. Ventspils apr., dzīv. Ventas pag. 1950.25.04. arestē VDTK. P. — 58-1a. S. — 25 (samaz. uz 10 g.). Ieslodzījumā līdz 1956.7.03. L. Nr. 3672.

Strungs Kārlis. No 1941.—43. g. palīgpolicijā un aizsargos. Palīgpolicijā «C» grupā. Dz. 1901. g. Liepājas apr.; dzīv. Rāvas pag. «Strungās». 1948.22.12. arestē VDM. P. — 58-1a; 58-11. S. — 25+5 g. bez ties. (1955. g. sodu samazina uz 10+3 g. bez ties.). Atrodas ieslodzījumā Komi APSR, Vorkutā «Rečnaja» līdz 1956.11.07. L. Nr. 2405.

Turks Rūdolfs. 1944. g. bijis aizsargos Rīgas apr. sak. bat. kom-ris; vēlāk 2. PK laikā — Rīgas aizsargu pulka kom. palīgs atsev. uzdevumiem.

Vahšteins Johans Henrichs. 1941. g. jūlijā iestājās pašaizsardz. grupā, policijā. 2. PK laikā bijis aizsargos. Dz. 1909. g. Talsu apr.; dzīv. Oktes ciema «Bilavos».

1950.30.09. apcietina VDM. P. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. (1955. g. sodu samazina uz 10 g.). Ieslodzījumā līdz 1956.30.11. L. Nr. 4110.

Veide Jānis. Rīgas aizsargu k-ris. 2. PK laikā — Rīgas apr. pr-ks, policijas pulkvedis. 1944.27.07. noorganizē «Kureļa vienību». No «Kurzemes katla» mēģina emigrēt, bet kuģi sagūsta krievi un nogādā atpakaļ Ventspilī. No aresta izvairās, kļūst par Nac. partizānu. Raksta partizānu cīņas dienasgrāmatu, kuru nogādā Rietumos. Tiek arestēts. S. — 25 g., bijis dažādās nometnēs. Pēc 20 gadiem atgriežas Latvijā. Pēdējās mūža dienas nodzīvo Viļķēnu pag. Urgas muižas veco ļaužu mītnē. Miris.

Vīgants Jānis. 2. PK laikā aizsargs. Dz. 1906. g. Rietumu Sibīrijā. Dzīv. Valmieras apr. Dukeru ciema «Bukos». 1951.10.09. arestē VDM. P. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. (1956. g. sods samazināts uz 10 g.). Ieslodzīts Irkutskas apg. Bratskas raj. st. Vicharovska, Ozerlagā līdz 1956.10.02. L. Nr. 6402.

Zeltiņš Arnolds. Sastāvējis aizsargos; SS leģionā; Pretizlūkošanas (vācu) dienestā. Dz. 1925. g. Kuldīgas apr.; dzīv. Kuldīgas apr. Pampāļu pag. «Kuņčos». 1945. 19.05. apcietina SMERŠ. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzīts Stepes, Pečannajas nometnēs līdz 1954. 16.11. Nometināts Karagandā. L. Nr. 33115.

Zvirgzdiņš Valfrīds Jānis. No 1944. g. bijis aizsargos, no 1945. g. — «Meža kaķos». Dz. 1925. g. Tukuma apr.; dzīv. Zantes pag. «Aizupjos». 1945.5.06. arestē SMERŠ. P. — 58-1a. S. — 10+3 g. bez ties. Ieslodzīts Arhangel'skas apgabālā līdz 1954. g. novembrim. L. Nr. 42771.

Torgani Lidija. Latvijas aizsardžu priekšniece (instruktore), Sabiedrisko lietu ministrijas aizsargu štāba aizsardžu lietu referente. Dz. 1906.25.01. Saikavas pag. Apbalvota ar TZO un Igaunijas Baltā Ērgļa krustu.

«1919. gadā iestājos aizsargu organizācijā. Iedzīvotāji bija atsaucīgi. AO saņēma brīvprātīgos ziedojumus. Organizējās, lai cīnītos ar laupītājiem un likvidētu sarkanos ienaidniekus, kas slēpās mežos. Organizējamies Rīgā. Mana vecākā māsa **Milda** nodibināja Vidzemē pirmo aizsardžu pulciņu. Pēc tam organizējās arī citur. Sākumā sieviešu vidū atbalsts bija niecīgs, jo baidījās, ka būs šaušanās... Vēlāk interese pieauga un vērsās plašumā. Visur laukos organizēja aizsargus. Arī man tēvs bija aizsargs. Viņš piedalījās laupīšanu apkarošanā. Stučkas valdības laikā tika arestēts, bet izglābās, netika nošauts.

Izsūtīja mani uz Sibīriju kopā ar ģimeni. Sabiju Sibīrijā 20 gadus. Krasnojarskas apgabalā. Nokļuva kolektīvajā (valsts) saimniecībā. Tiem, kas nokļuva zvejas darbos, tiem bija smagāk. Tēvs nomira pirmā rudenī. Mūsu ešelonā brauca arī ģenerālis **Ezeriņš**. Mani tiesāja izsūtījumā. Sameklēja ap 40 lieciniekus, kas apliecināja, ka esmu pretpadomju izrunājusies. Izsūtījumā mums paziņoja, ka esam izsūtīti uz 99 gadiem. Mana dzimtene ir Škirotava. Priedulāji ir manas tēva mājas. Bet vārdam Škirotava tagad ir sājpu pieskaņa, jo no turienes izvesti tūkstoši. Mūsu ešelonā brauca arī kapteinis **Pēteris Dzelzkalns**. Viņš bija čempions vieglatlētikā. Apbalvots ar TZO. Sibīrijā mira. Jūrskolas direktors **Ernests Kalniņš** (no maniēm radiem) atrasts cietumā noslepkavots pēc drausmīgas sakropļošanas (TNA-SL). Viņu uzzīmēja, atrodot kabatas lakatiņu ar monogrammu, kuru pazina. Vīra māsiņas vīrs pl. ltn. **Jansons Artūrs — LKOK** — guļ Baltezera smiltājos. Savai meitai, 15-gadīgai Maijai tēvs aresta brīdī sacījis: «Meitiņ, neaizmirsti, par ko mirst tavs tēvs».

Atmiņa saglabājusi daudzus Latvijas brīvvalsts laika darbiniekus. Varu raksturot **Bolšteinu** kā ideālu cilvēku. **Tone** — idejiskā ziņā bija tāds, kādam **AO**, vadītājam vajadzēja būt. Taču — mazaktīvs. **Praulis** — visumā pakļāvās A. Bērziņa ietekmei. Pats **Bērziņš** — darbīgs. Gribēja izvirzīties, tikt uz priekšu, uz augšu. Aizsargi bija balsts, lai varētu iedzīvināties 15. maija ieceres un idejas. **Nikolajs Rusmanis** — aizsargu štāba apmācības daļas pr-ks — labs militārists. **Augusts Ausmanis** — strādāja aizsargu štābā — labs karavīrs. Noteikts, nosvērts. Palicis prātā Ilūkstes APK. Aizsargi bija neapmierināti, ka Latvijas valsts vadība neizsludināja pavēli cīnīties pret iebrucēju 1940. g. jūnijā. Acimredzot visu izlēma Prezidents un Bērziņš, un Prauls pakļāvās... Somu aizsargi, varētu teikt, bija pārāki kā Latvijas aizsargi. **Bērziņa** kundze vadīja Rīgas aizsargu pulciņu. Aizsargu Aviācijas un Dzelzceļu pulki tapa pēc 15. maija. Vairākas aizsardzes pārgāja uz šiem pulkiem (**Olava** kundze un citas). Parasti pulciņos aktīvas bija tikai nedaudzas.

Pēc tam, kad Latvijas valdība ielaida SA bāzes Latvijas teritorijā — aizsargi apjauta tuvojošās briesmas un traģēdiju. Noskaņojums bija briesmīgs. Protams — ja Vadonis toreiz sauktu — 40 tūkstoši aizsargu celtos cīņai.

Vēlāk, kā zināms, aizsargi uzsāka cīņu bez kāda aicinājuma. Aizsargi bija izcilākie savas tēvzemes patrioti. AO svešautiešu bija maz. Ja bija, tad pārlatviskojušies. Ilūkste bija ļoti poliska. Runāja, ka Ilūkstes aprīņķis nav valstisks. Stipras nacionālas aizsargu vienības bija Rucavā, Bārtā. Bet visnacionālākie aizsargi bija Vidzemē. Hugo Celmiņu neviens nevarēja aizvietot. Ģenerālis **Berķis** — viens no stabilākajiem virsniekiem.»

Upeniece Mērija, dz. 1926. g. (Liecība par **Upenieku Eduardu** — 16. JAP bat. k-ri, dz. 1898.6.05. — TNA-9352/2, dzīv. Sesavas Maz-Jurkēnos), māti **Beatrisi**, dz. 1897. g. — TNA-9353/2 un par sevi un brāli **Gunāru**, dz. 1928. g. Mūsu ģimēne tika izsūtīta 1941.14.06. (Tēvs mira Kirovas apg. cietumā.) Tēvs dzimis Jelgavās apr. Tērvetes pag. Puntēs. Šis mājas piederēja viņa tēvam Dāvidam. 16 gadu vecumā mans tēvs brīvprātīgi dodas kara gaitās. Visus četrus gadus ir kara laukā. Piedalījies arī Ziemassvētku kaujās. Dienējis 5. Zemgales strēlnieku pulkā. Karam beidzoties, atgriezies tēva mājās. Tēvs uzsāk zemnieka gaitas. Dibinoties Aizsargu organizācijai, ir viens no aktīvākajiem dibinātājiem. Tēvs 1934. g. 14. maijā aizbrauca uz Rīgu (tika aizsaukts). Rīgā viņš bija vairākas dienas. Labi atceros, kā gaidīja mājā 15. maija notikumu dalībniekus. Vilciens, meijām pušķots, nāca no Rīgas uz Auci. Stacijā daudz cilvēku. Gaidīja mājās savējos. Visi brauca mājās dziedādami. Vilciens gāja lēnām, cilvēki meta ziedus. Sākās tēva visaktīvākā sabiedriskā dzīve. Viņš bija pagasta vecākais, biedrs daudzās biedrībās. Māte bija aizsardžu pulciņa priekšniece (Tērvetē). Visu sabiedrisko pagasta dzīvi vadīja aizsargu organizācija. Tika svinēti skaisti valsts svētki, sporta, dziesmu, deju svētki; to visu organizēja aizsargi kopā ar pagasta valdi. Daudz tika vākti ziedojumi, lai palīdzētu veciem cilvēkiem. Tēvs daudz darīja, lai Kroņaucē taptu Annas Brigaderes skola. Aizsargi atbalstīja mazpulku un skautu organizācijas. Daudz laika paņēma sabiedriskais darbs, bet pie labības plaušanas tēvs vienmēr sēdās pats uz plaujmašīnas. Arī pie mēslu vešanas bija ierindā. Pie mums viesojās 16. JAP komandieris **Ausmanis**. Bija ciemos arī **Alfrēds Bērziņš** un ģenerālis **Prauls**. 1939. gadā par labu dienestu un skaistu lauku sētu prezidents K. Ulmanis dāvināja tēvam strādnieku māju. Atveda zelta atslēgu. Bija liela balle. Tikai — prieki bija īsi... 1940. gadā tēvu noņēma no amata

pagastā. 1941. g. martā nacionalizēja mājas. Un 1941. 14.06. tālais ceļš uz Kirovas nometnēm. Tur bija gandrīz visi Jelgavas apriņķa aizsargu komandieri. Visi arī tur nomira bada nāvē. Kāpēc krievi tā zaimoja un neieredzēja aizsargus? Atbilde ļoti vienkārša: viņi bija savas zemes īstie patrioti. Tāpēc jau 1941. g. 14. jūnijā nīcināja arī aizsargu ģimenes. Mani un brāli arestēja divus vien, ne tēvs, ne māte nebija mājās. Vecāki paši atnāca dienu vēlāk uz vagonu, kur bijām mēs ar brāli... Mēs ar brāli atgriezāmies Latvijā 1957. gadā. Nedeva ne darbu, ne arī vietu, kur dzīvot! Tēvs un māte bija nomocīti. Mana un brāļa jaunības gadi izpostīti.

Rozentāle-Ludviga (Škapare) Lidija. 2. VAP jūras rotas aizsardze. Mazirbē bija otrā Ventspils aizsargu pulka pirmā jūras rota un šīs rotas aizsardžu pulciņš. Rotas komandieris bija Rūdolfs Katlaps. 1933. gadā tiku nozīmēta par aizsardžu pulciņa priekšnieci. Rīkojām kursus, spēlējām teātri, dziedājām korī. Labs režisors bija dzelzceļa stacijas priekšnieks Emīls Krastiņš. Mazirbē vasaras mēdz pavadīt Kristaps Linde. Tad viņš mums bija režisors. Darbojās Volganskis. Viņa dēlu Kārli jau 1940. gadā apcietināja. Viņš bija darbīgs aizsargs. Viņa

2. Ventspils aizs. pulka jūras rotas aizsardzes rokdarbu nodarbībās. Ludviga-Rozentāle (Škapare) labā pusē ar acenēm.

jaunākais brālis Valdis 1940. gadā beidza kara skolu. Tālāk viņa gaitas — Noriņska...

Pienāca 1941. gada 14. jūnijs. Dežūrēju Mazirbes sakaru nodaļā. Kantorī ienāca divi ar šautenēm apbruņoti krievi un teica, lai ejot viņiem līdz. Es esot arestēta. Mani izveda no telpas un aizveda pie smagās mašīnas. Atveda arī manu vīru. Arī viņam lika kāpt mašīnā. Mūs aizveda uz Mazirbes staciju. Ar vīru tikām izšķirti un, kā vēlāk izrādījās, — uz mūžu. Viņš mira jau 1942. gadā Dudinkā.

Uz vagoniem bija ar kritu uzrakstīti lieli burti. Uz dažiem A, bet uz dažiem B. Jau Ventspilī ir bijis zināms, kuri no mums ir nolemti lēģeriem, kuri izsūtīšanai. Vēlākie, tā sauktie tiesas procesi, bija gluži lieka ierēdņu rosiņa... Pieminētie burti tulkojās: A — arestēts; B — izsūtīts. (No krievu «vislanie»).

Pēc 10 dienām bijām aizbraukuši līdz Babiņinas stacijai. Tur iznāca tikties ar Benjamiņa kundzi. Uz baraku sienām bija daudzi uzvārdi, kurus atstājuši Latvijas armijas virsnieki. Ceļš turipnājās. Netālu no Kirovas ir maza stacija Ļesnaja. Tas jau bija Vjatlags. Mūs izsēdināja. Sākās dzīve lēģeros. Darbs bija mežā. Sākās ziema. Liels sals, dziļš sniegs. Spēka palika arvien mazāk. Sākās miršana. Tam visam vēl palīdzēja barības trūkums ar savām «palīdzēm»: cingu, pelangru.

1943/44. g. ziemā vairs nevarēju ne zāģi pavilkt, ne ko panest, ne pati pāiet. Mani izglāba ārsts Čamanis — nozīmēja strādāt ambulancē par apkopēju un palīdzēt medmāsai. 1942. gadā man paziņoja, ka speciālā sapulce Maskavā mani sodījusi ar 10 gadiem lēģerī. Mūsu nometne nokomplektējās no desmitgadniekiem. Bija arī daži septiņgadnieki. 1948. gadā daļu no mums aizveda uz Intas lēģeriem. Vairākus izvietoja Abezā. Biju starp tiem. 1951. gadā man beidzās «sods» un vajadzēja braukt mājās, bet... no lēģera tiku nosūtīta uz Igarku mūža izsūtījumā.

Ludviga Minna izsūtījumā.

Taču pēc Staļina nāves varēju braukt uz Latviju. Ienaidnieka zemē — Krievijā — mūs neturēja par cilvēkiem. To pašu izjutu arī savā tēvzemē, kad iznāca saskare ar svešās zemes pārstāvjiem. Bija jādzird vārdi: «Tos latviešus visus vajadzētu apšaut.» Tagad lielās tautas ļoti draudzīgi palīdz krieviem. Laikam jau bailes no krievu plēsīgās dabas. Kaut varētu atstāt stāstījumu nākamām paaudzēm, cik briesmīgi ir pārdzīvot daudzus gadus lēģeros. Daži jau ir palikuši dzīvi, bet vairums palika tur — svešā zemē... Kad sākām gaitas lēģerī, saskaitīju no mūsu ešelona paziņas. Bija 44 cilvēki. Pēc desmit gadiem bijām dzīvi palikuši četri. Arī mūsu Mazirbes ārsts **Vidiņš** bija to četru skaitā. Man liekas, ka tiem, kas tur nebija, mūsu, lēģernieku, stāstījums nešķiet nekas briesmīgs. Vai mūsu tautai būs jāiet bojā? Valoda taču tiek izsmieta. Arī dažs labs latvietis savu valodu neciena. Cik grūti ir, kād gadiem ilgi dzird tikai ienaidnieku valodu.

TNA-12544/2 — **Ludviga Minna**, dz. 1910.27.10. Dzīv. Dundagas Zokos. TNA-12545/2 — **Ludvigs Kārlis**, dz. 1911.12.01.

REPRESĒTĀS AZSARDZES

Andersone Irma (dz. **Zeihauere**) — Saldus aiz-džu pulc. pr-ce. Dzīv. Jelgavā; apprecējusies ar Armandu Andersonu, dzīvoja Saldū. Pēc kara ar dēlu devās uz Vāciju, jo vīru krievi noslepkavoja.

Auguste Zelma — 13. BAP Bārbeles pulc. aiz-dze. Dz. 1908.23.03. Arestēta 1941.14.06. Bārbeles «Grāvīšos». TNA-15808/2. 1958. g. atgriezās. Mirusi 1988. g. Apglab. Bārbeles kapos. Vīrs Augusts Mārtiņš miris izsūtījumā 1942. g.

Balode Aina (dz. **Almane**). Iestājās Stelpes aiz-džu vien. 1935. g. Dz. 1914.2.04. Stelpes pag. «Rempos». Sastāvēja aizsargos līdz 1940. g. 1949.25.03. izsūtīta ar trīs mazām meitiņām uz Omskas apg. Parlograskas raj. Narovkas ciemu. Ar ģimeni atgriezās Latvijā 1958. g.

Balode Anna — no 1939.—40. g. bija Stelpes aizsardžu vienībā. Dz. 1922.28.03. 1945. g. ziemā tika apcietināta; tika turēta vairākās nometnēs Baškīrijā un Sverdlovskas apg. 1947. g. atbrīvota un atgriezās Latvijā.

Biere Nora, dz. 1906. g. Rīgas apr. Salas pag. 1944. g. iestājās aizsargos. Vāca no iedzīvotājiem miltus, cepa maizi, ko sadalīja ievainotiem vācu karavīriem un virsniekiem. Dzīvoja Salas «Sproģos», slēpa vīru līdz 1950. g. Arestēta 1950.14.12. (LPSR VDM). Tiesāja Kara tribunāls 1951.12.01. P. — 58-1a. S. — 25+5+mantas konf. 1954.24.09. spriedums nomainīts uz 5 gadiem. Ieslodzījumā bijusi no 1950.14.12. līdz 1954.25.10. L. 4192. R 91.15.05.

Bērtusa Kristīne (dz. **Goldberga**). Dz. 1903. g. Arestēta 1941. g. Rīgā, Brīvības 163-18. Vīrs — **Eduards**, arī **Dz. AP** aizsargs. (av. Tēvija, 1941.22.07.).

Bērziņa Aline (dz. **Šāberte**) — **5. RAP** vec. aizsardze. Dz. 1895. g. — sabiedrisko lietu ministra Bērziņa sieva; Rīgas aizsardžu pulc. pr-ce. Arestēta 1941.14.06. Nometinājumā bijusi Urālos, Kazahstānā u. c. 1956. g. 07. atgriezās Latvijā. (av. Jaunākās Ziņas 39.24.01. Atpūta Nr. 579).

Birzgale Alise — **8. VAP** Rozēnu pulc. aiz-dze. 1941. g. nošāvuši JSA kareivji. (av. Tālavietis, 41.14.08.).

Blanka Elizabete, dz. 1901.10.01. — **10. CAP** št. rotas pulc. pr-ce no 1939. g. Pulka k-ra A. Blanka sieva. 1941. 14.06. arestēta Bauņu «Unguros». T. — 11982/2. Arestēts arī vīrs (sk. 2. sēj. — repr. aizsargi).

Bundule Zelma (22 g. v.) no Aizputes apr. Basu pag. (sk. 1. sēj. Bundules lietu).

Egle Anna — **12. JAP** Lašu aizs. pulc. pr-ce. Dz. 1900.6.09. 1940. g. arestēta Lašu «Ausekļos». T-6501/2. Arestēts arī vīrs — **Alfrēds** — aizsargs.

Eglīte Katrīne — **11. TAP** Vecmoku aizsardžu pulc. pr-ce. Dz. 1895.12.06. Izsūtīta 1941. g. uz Tomskas apgab.; bijusi izsūtījumā no 1941.—47. gadam. Otrā deportācija Krasnojarskas apgabaja Kazačinskas novadā. TNA-16581/2. Deport. arī bērni — **Gunārs** un **Vilnis**, arī vīrs.

Eikerte Anna — **15. LAP** vec. aiz-dze. Dz. 1899.29.03. 1941.14.06. arestēta Skrundas «Smilgās». Arestēts arī vīrs — **Krists** — aizsargs. T-27819/2.

Ermansone Zelma — **4. JAP** aiz-dze. Dz. 1900.20.05.; dzīv. Jēkabpilī, Smilšu 17/19. TNA-26070/2. Izvesta 1941. 14.06. kopā ar meitām **Rasmu**, dz. 1929. g. un **Paiju**, dz. 1940. g. Ir dēli — **Tāļivaldis** un **Teodors** — dzīvo ASV.

Gadele Alma, dz. 1902.28.02. — aizsardze. Arestēta

1941.14.06. Katlakalna «Godeļos». TNA-3431/2. Izvests arī vīrs — aizsargs.

Grosvalde Līna — 1. **TAP** Vandzenes pulc. pr-ce. Dz. 1897.29.04. Arestēta Vandzenes «Plaušās». TNA-6625/2. Vīrs — **Fricis** — 1. **TAB** bat. k-ris — arī deportēts. Izvesta arī ģimene: meitas — **Omūļa**, dz. 1927. g., **Aldona**, dz. 1929. g.; dēls — **Egils**, dz. 1930. g. un **Grosvalds Alma**, dz. 1901.30.09. TNA-6627/2. (Av. Tālavietis, 1941. 7.08.).

Hofmane Lidija — 16. **JAP** Sņķeres pulc. pr-ce. Dz. 1901. g. 1941.14.06. arestēta Sņķerēs. T-26520/2. Repr. arī meita — **Skaidrite**, dz. 1928. g., vīrs — **Alberts** — aizsargs (sk. 2. sēj. Repr. aizsargi).

Kaktiņš Lūcija — 13. **BAP** aiz-dze. Dz. 1899.8.02. TNA-16042/2. Izvesta uz Ačinsku. 1958. g. atgriezās Latvijā. Mirusi. Apglab. Bārbeles kapos.

Kalēvica Vera — Aizsardžu Tieslietu daļas vadītāja. Dz. 1890.8.06. Izsūtīta 1941. g. uz Krasnojarskas apgabalu. Atgriezās Latvijā, pēc tam izbrauca pie meitas Sidnejā.

Kalniņa Alma — 4. **JAP** Krustpils pulc. aiz-dze. Dz. 1906. g. Bijusi Dramatiskās kopas dalībniece. Dzīv. Krustpilī, Krasta 164. 1941. g. noslepkavota. TNA-26193/2.

Kalniņš Tonija — 3. **LAP** vec. aiz-dze. Dz. 1890.9.02. Arestēta Ludzā, Baznīcas 20 1941. g. TNA-10661/2. Represēts dēls — **Uldis**, dz. 1930.30.01. **Kārkliņš Jēkabs** — apr. pr-ka darbvedis, 48 g. v. TNA-10651/2. (av. Tēvija, 41.11.10.).

Kalniņa Zelma — 5. **RAP** Taurupes pulc. sekr. no 1926. g. Dz. 1903.31.03. 1941. g. 14.06. arestēta Ropažu c.

Kaltniece Marija — Basu pag. aiz-dze. Dz. 1904.26.05. Izvesta no Basu «Kauliņiem», 1941.14.06. Izvesta arī ģimene: vīrs — **Jānis**, dz. 1901.22.06. — aizsargs; TNA-19377/2; dēls — **Voldemārs** (Pāvils).

Kārkliņa Otilija — 7. **VAP** Annas pulc. pr-ce. Dz. 1902.15.07. Strādājusi Annas pamatskolā par skolotāju. Arestēta 1941.14.06. Annas pamatskolā. TNA-10603/2. Izvesti arī dēli — **Dailonis**, dz. 1930.21.06., **Guntis** — 8 g. v. Arestēts arī vīrs (7. **VAP** 10. rotas k-ris) (Malienas ziņas, 1941.4.09.).

Karlsone Līze — 15. **LAP** Vērgaļu pulc. pr-ce 1937. g. Dz. 1876.12.04.; dzīv. Vērgaļu «Zemgaļos». 1941.14.06. iz-

sūtīta. TNA-15134/2. Izsūtīts arī vīrs — **Mārtiņš**, dz. 1903.24.11. TNA-15133/2.

Krūze Berta — **5. RAP** mantzīne Aizsargnamā (sk. 1. sēj. 134. lpp.). Dz. 1893.16.09. Vīrs LKOK arestēts Baigajā gadā, noslepkavots; atrasts masu kapā Baltezerā. 1941.14.06. Krūze Berta Šķīrotavā atšķirta no bērniem. Nokļuvusi Soļikamskā. Mirusi no bada 1943. g.

Kubuliņa Berta — **7. VAP** Pededzes pulc. aiz-dze. Dz. 1909.18.10.; dzīv. Pededzes «Mežmaļos». Izvesta 1941. 14.06. TNA-24425/2. Izvests arī vīrs — **Alfrēds** — aizsargs (sk. repr. aizsargi). (Malienas ziņas, 1941.28.08.).

Kuikulīte Blondīne — 1938. g. iecelta par **1. TAP** vecāko aizsardzi. Dz. 1900. g.; dzīv. Jelgavā, Pulkv. Brieža 9-1. 1941.14.06. izvesta, arī meita — **Astrīda** — 15 g. v., TNA-1147/2, arī vīrs — **Reinholds** — 50 g. v., TNA-1146/2.

Kūtāne Emma — **13. BAP** štāba rotas pulc. j-sardze. Dz. 1924.31.07.; dzīv. Bauskā, Pasta 11-7. Izvesta 1941. 14.06. TNA-7086/4.

Keikule Elza — **16. JAP** Jaunsvirļaukas pulc. pr-ce. Dz. 1908.23.07.; dzīv. Jelgavā, Elektribas 7-19. 1938.15.05. apbalv. ar med. «Par centību». Izvesta 1941.14.06. TNA-12487/2.

Lāčgalve Berta — **7. VAP** Kalncempju pulc. aiz-dze. Dz. 1909.17.08.; dzīv. Kalncempju «Spīvuļos». Izvesta 1941.14.06. TNA-22726/2. Izvests arī vīrs — **Pēteris Ādolfs**, dz. 1901.5.08. (nod. aizs. pr-ks) un dēls — **Kārlis**.

Lindemanes Almas liecība par vīru **Lindemani Jēkabu**. Lindemane Alma, dz. 1901.15.09. Mazsalacā darbojusies aizsargu organizācijā, bijusi Bauskas apr. Panemūnes pag. skolotāja. 1940/41. g. arestē vīru **Jēkabu**, dz. 1902.23.03. no Panemūnes «Straumaņiem». TNA-7597/3. Alma 1944. g. ar bērniem dodas bēgļu gaitās.

Ludviga-Škapare-Rozentāle Minna — **2. VAP** Jūras rotas aiz-dze Mazirbē. Dz. 1910.27.10.; dzīv. Dundagas «Žokos». TNA-12544/2. Vīrs — **Kārlis**, dz. 1911.12.01. TNA-12545/2. (sk. Rozentāla liecību 2. sēj.).

Mūzis Alma — **3. LAP** Nirzas pulc. pr-ce līdz 1939. g. sept.; vēlāk Zvirgzdenē; dzīv. Ludzā, Pulkv. Brieža 7. Izsūtīta 1941.14.06. TNA-12631/2. Izsūtīts arī dēls — 8 g. v., vīrs — **Mūzis Jānis**, dz. 1892.29.08. TNA-12630/2.

Neilande Erna (dz. Groša) — **16 JAP** Svītenes pag. aiz-dze. Dz. 1913. g.; dzīv. Bēnes «Gailišos». Izsūtīta

1941.14.06. TNA-8124/2. Izsūtīts arī vīrs — **Leopolds** un bērni (sk. repr. aizsargi).

Nolle Iza (Blūmfelde) aiz-dze — sporta pulc. vadītāja (sk. 1. sēj. repr.)

Oldberga Vera — 13. **BAP** Bārbeles pag. aiz-dze. Dz. 1898. g. Izsūtīta 1945. g., otrreiz — 1949. g. uz Omsku. Atgriezusies Latvijā 1958. g. Mirusi un apglab. Bārbelē. 1941. g. represēts vīrs — aizsargs; notiesāts uz 25 gadiem.

Oše Alise (dz. **Richtere**, vēlāk Lejiņa) — 16. **JAP** pr-ce. Dz. 1897.19.12. Jelgavā. Apprecējusies ar LKOK pulkv. Lejiņu. Pirmajā krievu laikā bijusi īsu laiku apcietinājumā. Otrreiz, SA iebrūkot Latvijā, bija pārcēlusies uz Kurzemi. Palīdzējusi latviešiem pārcelties uz Gotlandi. Pēc kapitulācijas apcietinājumā atradās vairākus mēnešus čekā un RCC. Uz laiku atbrīvo; tad uzņem sakarus ar partizāniem un piedalās meža gaitās (segvārds «Tante»). 1945. g. okt. izdodas izbraukt uz Zviedriju. Mirusi 1978. g.

Pilpe Emilija — 10. **CAP** Priekules pulc. aiz-dze. Dz. 1880.20.02.; dzīv. Priekules «Sārumos». 1938.15.05. apbalvota ar medaļu «Par centību». Izsūtīta 1941.14.06. TNA-17261/2. Izsūtīts arī vīrs — **Pēteris**, dz. 1878.13.01. TNA-17260/2.

Pučinska Aleksandra — aiz-dze. Arestēta 1940./41. gadā. (av. Tēvija, 1941.14.07.).

Puriņa Hermīne — Augšpils 19. **AAP** aiz-dze, 40 g. v. SA noslepkavota 1940. g. 9.06. TNA-(Ls.).

Raita Elza — 16. **JAP** aiz-dze. (sk. liecību 2. sēj.).

Ribaka Vera Tamāra — 7. **VAP** Pededzes pulc. aiz-dze. 1941.14.06. izvesta. TNA-19504/2.

Rulle Erna — 1. **TAP** Spāres pulc. aiz-dze, dz. 1901. 9.03. dzīv. Spāres Mordangas dzirnavās. Izvesta 1941. 14.06. TNA-22150/2. Izvesta arī ģimene; dēls — **Jānis**, dz. 1930.4.04.; meitas — **Grieta**, dz. 1934.28.12., **Vija**, dz. 1937.26.12. Arī — **Rulle Emma**, dz. 1878.11.11. TNA-22149/2; **Jānis**, dz. 1868.22.11. TNA-22151/2; **Laura**, dz. 1909.24.12. TNA-2215/2; **Osvalds**, dz. 190.11.01. TNA-22153/2.

Sakne Otilija — 12. **JAP** Gāršenes pulc. pr-ce. Dz. 1900.5.01.; dzīv. Asarē. Vīrs — 12. **JAP** k-ris (sk. repr. aizsargi 2. sēj.). Izvesta 1941.14.06. Izvesta arī ģimene: dēls, meita un vīrs.

Senka Vaira Evelīna — 13. BAP štāba pulc. sekcijas pr-ce līdz likvidācijai; mājsaimniece; dzīv. Bauskā, Zaļā ielā 3. Izvesta 1941. g. kopā ar meitu **Agitu-Vairu**, dz. 1933.26.08. Izvests arī vīrs — 13. BAP k-ra palīgs. TNA- (Ls.).

Skadule Anna — 5. VAP Vildagas aizs. pulc. pr-ce. Dz. 1897.16.03.; dzīv. Vildagas «Sprogās». Izvesta 1941. 14.06. TNA-8947/2. Arī **Skadulis Pēters**, dz. 1897.16.03. TNA-8945/3; **Rita**, dz. 1929.29.11. TNA-8944/2.

Skalbe Ida — 17. VAP Pededzes pulc. aiz-dze. Dz. 1904.24.04.; dzīv. Pededzes «Jaunpankulās». Izvesta 1941.14.06. TNA-25808/2; arī meita — **Ināra**, dz. 1931. g.

Skulte (dz. **Planberga**) **Leontīne** — 5. RAP aiz-dze. Dz. 1917. g. Izvesta 1949.25.03. kopā ar māti **Rozāliju** un meitu **Andu**. Bijusi izsūtījumā līdz 1952. g. Amūras apgabala **Simanovskā**; bijusi arī **Blagoveščenskā**. **Skulte Aleksandrs**, dz. 1912. g. Katlakalnā — 5. RAP aiz-gs; arestēts 1946. g. Tiesāts 1947. g. P. — 58-1a. S. — 10 g.; nokļuvis **Kuibīševā**.

Stabulniece Auguste — 6. AAP aizs. pulc. pr-ce (1937. g.). Dz. 1901.19.09.; dzīv. Aizputē, 15. maija ielā 28. Izvesta 1941.14.06. TNA-13018/2. Aizvestas arī meitas — **Rasma**, dz. 1925.1.08. un **Gundega**, dz. 1924.1.01.

Strautniece Olga — 13. BAP Taurkalnes pulc. pr-ce 1937. g. Dz. 1901.1.04.; dzīv. Taurkalnes «Strautniekos». Izvesta 1941.14.06. TNA-4851/2. Izvests arī vīrs — **Arvids** (sk. repr. aizsargi, 2. sēj.).

Tamuža Anna — 15. LAP Dunikas pulc. Kult. sab. darba vadītāja 1937. g. Dz. 1913.11.11.; dzīv. Dunikas «Sprīdišos». 1941.14.06. deportēta. TNA-18536/2. Izvesta arī ģimene.

Torgani Lidija — Aizsardžu instruktore, apbalv. ar TZO un Igaunijas Ērgļa Baltā krustu; bija Sabiedr. lietu ministrijā — aizsargu štāba aizsardzības lietu referente. Dz. 1906.25.01. Saikavas pag. 1941.14.06. deportēta no Saikavas «Lāčkalniem». TNA-9282/2. Deportēta arī ģimene: **Alvīne Torgani**, 58 g. v. un **Andrejs**, 79 g. v. (arī aizsargs). Sibīrijā bijusi 20 gadus (sk. Torgani liecību, 2. sēj.).

Torgane Lūcija — 9. MAP Saikavas nod. nod. pulc. aiz-dze. Izvesta no Lubānas.

Upīte Emma — aizsardze. Izsūtīta uz Sibīriju. (Torgani liecība).

Valta Minna, sastāvējusi aizsargu organizācijā. Dz. 1904. g. Jēkabpilī. Izplatījusi proklamācijas pret vēlēšanām. 1946.1.02. arestēta. P. — 58-10. 2. d.; S. — 10 g.+ 5 g. bez ties. Ieslodzīta līdz 1954.22.10. L-5431 R. 91.11.03.

Volkavska Lidija — aiz-dze no Basu pag. Dz. 1908. 31.01. Izvesta ar ģimeni 1941.14.06. (sk. 1. sēj. Bundules Zelmas liec.).

Vīnzarāja Elvīra — Aizsargu štāba aiz-dze. 1941. g. apcietināta un 26.06. nošauta. TNA (Ls).

Virbulis Anna — aiz-dze no Basu pag. Dz. 1906. g. Izvesta 1941.14.06. ar ģimeni (sk. Bundules liecību, 1. sēj.).

Zarāne Velta — 17. RAP aizsardžu pr-ce (1939. g.), 42 g. v.; dzīv. Rēzeknē, Aizsargu 1. Bija aizsarga V. Zarāna sieva (sk. repr. aizsargus). Izvesta 1941.14.06. TNA-5441/2. Liktenis nezināms.

Zeltiņa Minna (dz. Gludiņa) — 16. JAP Zaļenieku pulc. aiz-dze. Dz. 1898.24.08. Arestēta 1945. g. Bijusi Permas apgab. Soļikamskā — Berižņiku Ķīmiskā kombinātā. Atgriezās 1947. g. Mīrusi 1984.5.05. (pulkv. Anša Zeltiņa sieva).

Ziemele Anna — 16. JAP Platones pulc. aiz-dze. Vīrs — **Ziemelis Jānis** — lauksaimnieks, arī Platones nod. aizsargs. Anna Ziemele represēta pēc 2. PK. Vīrs no izvešanas izvairījās, aizbraukdams dzīvot uz citu pagastu.

Zarāne Velta

Ziverte Anna — 15. LAP štāba pulc. aiz-džu pr-ce 1939. g. Dz. 1901.16.05.; dzīv. Liepājā, Viestura 38—1. Izsūtīta 1941.14.06. TNA-14639/2 kopā ar dēlu — **Laimoni**, dz. 1922.4.07.

PRETESTĪBAS KUSTĪBA LATVIJĀ

Pēc padomju okupācijas 1940. g. jūnijā Latvijas pilsonība pirmā brīdī apjūk un nespēj orientēties politiskajos notikumos. Tad sāk veidot nacionālās kaujas grupas ar uzdevumu izvērst antikomunistisku propagandu, kuras pakāpeniski apvienojās. Aktīvākie ir aizsargi, pārkoņkrustieši, policisti, studenti, virsnieki.

Pretestība padomju varai strauji pieaug. Veidojas organizācijas. Lielākās un aktīvākās no tām: «JAUNLATVIEŠI». Ap 600 cilvēki. To izveido un vada pl. lt. **E. Grapmanis**, **A. Komsars** un **J. Kupners**. Līdz 1941. g. pavasarim izveido 20 grupas, kuras dēvē par blokiem, katrā 20—30 dalībnieki, kuri dalās 2—3 apakšgrupās.

RĪGĀ: Pērkoņkrustiešu bloki; Dz.AP bloks; «Selonija» un «Tālavija»; Jaunatnes organizācija «Vanagi»; Politiskās pārvaldes darbinieki; LU studenti; Rīgas 1. un 2. vidusskolas vecāko audzēkņu bloki.

VIDZEMĒ: 11 «Jaunlatviešu» bloki (Cēsīs — 2, Valmierā, Rūjienā, Alūksnē, Līgatnē un Jaunpiebalgas, Siguldas, Lielvārdes pag.). Vidzemes bloku vada Cēsu v-sk. skol. **Dž. Raudziņš**, palīgs — agronoms **E. Saulīte** (aizsargs). Aktīvākās Pērkoņkrusta grupas Liepupē (mācītājs **E. Bērziņš**), Rūjienā, Valkā, Trikatā, Vijciemā, Ērgļu-Ogres novadā, Valmierā un Madonas apr. Padomju orgāniem (NKVD) izdodas sagraut daļu no tām.

LATGALĒ: 4 bloki: — Daugavpilī — 2, Rēzeknē un Grīvā. Vada pārkoņkrustietis **Ed. Andersons**.

ZEMGALĒ: 3 bloki: — Jelgavā (Jelgavas un LLA grupu vada **F. Launags**), Bauskā un vienā Jelgavas apr. pagastā. Vada Latvijas arm. virsnieks **Kauls**.

KURZEMĒ: 7 bloki — Liepājā — 2, Aizputē, Kuldīgā, Ventspilī un 2 bloki Kurzemes pagastos. Vada **E. Rūja**. Pēc viņa aresta (14.03.41. g.) un šo bloku daļējas sagrāves turpina vadīt **H. Voldemārs**.

«Jaunlatvieši» izvērs pretpadomju propogandu, sabotē vietējās varas pasākumus, vāc ieročus, izplata pašu izdotu laikrakstu «Tautas balss».

«TĒVIJAS SARGI» — vada **V. Kļaviņš** (korporelis, namīpašnieka dēls)

«LATVIEŠU NACIONĀLAIS LEĢIONS». (LNL)

«KAUJAS ORGANIZĀCIJA LATVIJAS ATBRIVOSANAI». (KOLA)

«LATVIEŠU TAUTAS APVIENĪBA»

«JAUNĀ LATVIJA»

«VANAGI»

«DZELZS GVARDE».

Katrā no šīm grupām ir vairāki simti aktīvu dalībnieku. Grupu bruņojums dažāds, galvenokārt rokas šaujamie ieroči. Bijušais zemkopības ministrs Birznieks izveido un vada organizāciju, kura aptver daudzus Lejaskurzemes pagastus.

1940. g. novembrī «Jaunlatvieši» izdod uzsaukumu: «Aicinājums latviešiem». 6. novembrī nacionālisti aizdedzina sērskociņu fabriku «Vulkāns» (tā ir pirmā lielākā diversija).

1941. g. martā padomju drošības dienesti arestē daudzus no organizācijas KOLA Saldus brigādes, kurai Saldus apkārtnē ir ap 50 cilvēku. Daļa no tiem pāriet nelegālā stāvoklī. Sagrauj KOLA centru Rīgā un daļēji tās brigādes Jelgavā un Daugavpilī. Līdz kara sākumam arestē no KOLA's 82 cilvēkus.

Martā ar viltotiem dokumentiem uz E. Legzdiņa vārda, kā repatriants uz Vāciju aizbrauc G. Celmiņa tuvākais palīgs **E. Puksis**, kurš vadīja pagrīdi. Vadību uzņemas **A. Šilde**, kas Rīgā dzīvo nelegāli.

Pavasārī Berlīnē latviešu nacionālisti nodibina triecienvienības. Nosaukums — «LATVIEŠU NACIONĀLĀ KAREIVJU SAVIENĪBA». Organizācijas veidošanā darbojas: **A. Silgailis**, **V. Janums**, **E. Pētersons**, **E. Grapmanis**, **N. Karlsons**, **P. Celle**, **J. Taube**, **A. Bērziņš**. Aktīvi darbojās arī **P. Kovaļevskis-Klāns**, admirāļa T. Spādes brāļa dēls **J. Spāde**, **V. Voitkuss**.

1941. gadā no janvāra līdz maijam čeka arestē 120 cilvēkus no LNL. Arestēto skaitā aizsargs **J. Tamanis**, kaujas grupas k-ris plkv. **R. Ž. Briesma**, teroristu grupas vadītājs **N. Šmits**.

1941. gada pirmajos piecos mēnešos arestē arī vadošus Pērkonkrusta darbiniekus: **A. Švēdi**, **F. Kronbergu**, **H. Heini**.

Arestē 235 Latvijas politiskās pārvaldes un armijas štāba darbiniekus.

Liepājā un tās apkārtnē arestē vairākus simtus aktīvus pretestības kustību dalībniekus. Atklāj un arestē Madonas apr. grupu, ko vada **J. Vītolīņš**; Cēsvainē — vada aizsargu k-ri **J. Kvēps**; Liezerē — aizsargu vada k-ri **K. Svarāns**; Medzulā — aizsargs **J. Dāvids**; Kusā — aizsargu k-ri **P. Ozols**; Patkulē — aizsargs **R. Ronis**, Vānes un Dzelzavas pagastā — aizsargs **J. Poruks**. Izbēg Mēdzulas pag. saimnieks **P. Bite** un aizsargu vada komandieris **J. Rusovs** (Aktīvs «Latviešu tautas apvienības» dalībnieks, 1944. gadā partizānu vadonis).

Daļēji sagrauj organizāciju «Jaunlatvieši». Kad pie rezidenta Kupnera 1941. g. martā ierodās sakarnieks **J. Spāde**, čeka jau arestējusi «Jaunlatviešu» vadītāju **E. Rūju** un daudzus Rīgas, Liepājas, Aizputes u. c. bloku dalībniekus. Lielākā daļa jaunlatvieši pāriet pagrīdē.

Darbojās Rikarda grupas, kas sakļaujas ar «Jaunlatviešu» nearestētajiem vīriem. Rikards vada 16 grupas.

Kara pirmajās dienās pretestības organizāciju skaits pieaug ārkārtīgi strauji. Ir 12 tūkstoši organizētu pretpadomju organizāciju dalībnieki. Nacionālisti ar milzīgu enerģiju un naidu metas kaujā, lai satriektu padomju varu.

1941. gada 1. jūlijā pulkveža Veisa vīri ieņem Rīgas radiostaciju.

TEVIJAS SARGI

1940. g. kad Latviju okupēja Padomju Savienība, ne visi padevībā noliecās iekarotāju priekšā.

1940. g. septembrī Latvijas Valsts Universitātes students **Voldemārs Kļaviņš** izveidoja pretošanās grupu «Tēvijas Sargi». Nebija ne programmas, ne statūtu, bet bija dēvize «Par Latviju, nacionālu, daiļu un varenu» un ticība, ka tiks atgūta Latvijas neatkarība.

Organizācijas mērķis — cīņa pret okupāciju — atjaunot Latvijas neatkarību, izmantojot starptautisko stāvokli, jo Otrais pasaules karš jau bija sācies un sadursme Vācijai ar PSRS neizbēgama.

Organizācijas vadībā bija Voldemārs Kļaviņš, kas atbildēja par ārējiem sakariem, leitnants **Laimonis Sala** vadīja izlūkdarbus, žurnālists **Juris Cālītis** atbildēja par aģitāciju un propagandu.

Organizācijas «Tēvijas Sargi» grupas bija Rīgā, Latvijas Valsts Universitātē, Valsts tehnikumā, Rīgas apriņķī, Slokā, Jekabpili, Limbažos, Daugavpils apriņķī, Jelgavā, Zilupē, Cēsu apriņķī, Liepājas apriņķī, Ludzā, kuras sastāvā bija studenti, skolnieki, virsnieki, banku ierēdņi un daudzu profesiju pārstāvji, tie kuriem bija īsta patriota sirds.

Organizācija izdeva nelegālu avīzi «ZIŅOTĀJS». Paspeja izdot 6 numurus, vairāk nekā 80 eksemplārus. Nelegālā tipogrāfija bija Elvīras Ābolas dzīvoklī — Matisa ielā 52b dz. 33. Avīze «Ziņotājs» un nelegālie uzsaukumi tika izplatīti visās grupās.

Organizācijas praktiskā darbība bija radīt bruņotas grupas visā Latvijā, lai, karam sākoties, varētu atjaunot neatkarīgu Latvijas valsti.

Organizācijas atbalstītājs ir pulkvedis **Aleksandrs Plensners**, kas bija Latvijas militārais atašejs Vācijā jau pirms kara un, PSRS okupācijai sākoties, Latvijā neatgriezās.

Voldemārs Kļaviņš par organizāciju «Tēvijas Sargi» teica: ««Tēvijas Sargi» ir nacionāla organizācija un nekādā gadījumā neļausim to pārvērst par spiegu organizāciju.»

Bet vienošanās ar vācu izlūkdienestu notiek, jo Kļaviņš prasa informāciju par ārpolitiku, ieročus, materiālu palīdzību, no Kļaviņa prasa ziņas, kas interesē Vāciju un kas ir organizācijas rīcībā, nevis veikt speciālu darbību, lai tās sagādātu.

1941. g. martā Jelgavā bija paredzēta «Tēvijas Sargu» organizēta konference, kurā piedalītos arī pretošanās kustību pārstāvji no Lietuvas un Igaunijas.

«Tēvijas Sargu» organizācijai bija sakari ar vēl divām pretošanās organizācijām, kas darbojās Latvijā — «KOLA» — «Kaujas organizācija Latvijas atbrīvošanai» — 113 cilvēku, un «Latvijas nacionālais leģions».

Bija doma šīm trim organizācijām apvienoties, taču konspirācijas nolūkos to neizdarīja.

1941. g. februārī sākās aresti. Arestēja **Jura Čālīša** grupu un pēc pirmajām pratināšanām aizveda uz Čkalovas apgabala Solileckas cietumu, kur Latvijas patriotus notiesāja ar okupācijas zemes — PSRS pantiem Nr. — 58-1a — Dzimtenes nodevība un apakšpunktiem 2 — bruņota sacelšanās, 58-4 — palīdzība, kas sniegta starptautiskajai buržuāzijai, 58-10 — propaganda vai agitācija,

kas satur aicinājumu gāzt, graut, vājināt Padomju varu... kā arī tāda paša satura literatūras izplatīšana, izgatavošana vai glabāšana. 58-11 vainu pastiprinošs punkts, ja noziedzīgais akts plānots organizētā kārtībā.

J. Cāliša grupā tika notiesāti 32 cilvēki, 25 no tiem ar augstāko soda mēru — nošaušanu. V. Kļaviņa grupā Astrahaņā notiesāti 23 cilvēki, visi ar nāvessodu — 1941. g. 15. oktobrī. L. Salas grupā 1941. g. 11. novembrī Astrahaņas cietumā N-1. 7 cilvēki ar nāvessodu. Iznīcinātas bija arī organizācijas «KOLA» un «Latvijas nacionālais leģions». Taču tie cīnītāji, kurus nearestēja, bija aktīvi daļībnieki paš aizsardzības grupās, kas cīnījās pret jau bēgošajiem sarkanarmiešiem, kad vācieši tuvojās Rīgai.

Kara muzejā 1992. g. 3. maijā tika sarīkots piemiņas sarīkojums «Tēvijas Sargu» 50. nāves dienas — 1992. g. 28. aprīļa — atcerēi. Doma baznīcā bija aizlūgums par visiem «Tēvijas Sargiem», no kuriem lielākā daļa tika nošauti 28. aprīlī. Vienīgais dzīvais, kas piedalījās «Tēvijas Sargu» atcerē, bija **Vladislavs Bricis** (ar asarām acīs visu laiku).

Nebija velti ziedotas jaunās dzīvības. Šie Latvijas patrioti pierādīja, ka ienaidnieks baidās, ka nejutas drošs svešā zemē. Pretošanās kustība turpinājās, kaut arī bija tik lieli zaudējumi kā organizācijas «Tēvijas Sargi» iznīcināšana.

Ieva Kvāle

REPRESĒTIE UN NOŠAUTIE TEVIJAS SARGI LIETA Nr. 7326.

Sala Laimonis. Dzimis 1915. gadā, 30.10. Līdz arestam dzīvojis Rīgā, Marijas ielā 82/84—75. Latvijas armijā — leitnants. (sk. 1. sēj. 335. lpp.) Vadījis izlūkdienestu Tēvijas Sargu rindās. Arestēts 1941. g. 8. martā. Arestējis Latvijas PSR IeTK. Tiesāja Staļingradas garnizona kara tribunāls, saskaņā ar KPFSR KK (1926. gada redakcijā) 58-2; 58-10. 1. d.; 58-11 pantiem — (bruņota sacelšanās, kontrrevol. aģitācija — propaganda). 1940. g. novembrī iesaistīts pretošanās organizācijā «Tēvijas Sargi», ko vadīja Kļaviņš. Organizācijas uzdevums bija gāzt padomju varu Latvijā. Notiesāts ar soda mēru — nošaušanu. Ieslo-

Sala L.

Rubenis E.

Briedis L.

Lidacis Jānis

Kulis M.

Lazdiš E.

dzījumā atradās Astrahaņas cietumā Nr. 1 no 1941. g. 8.03. līdz 1941. g. 27.11., kad izpildīts spriedums.

Rubenis Eduards. Dz. 1913. g. Daugavpils apr. Vārka-vas pag. LA — leitnants. (sk. 1. sējumā 321. lpp.). Ares-tēts 1941. g. 6.05. (LPSR IeTK) Tiesāts 1941. g. 11.11. Piemēroti panti: 58-2; 58-10. 1. g.; 58-11. Iesaistījies kontr. org. «Tēvijas Sargi», ar nodomu gāzt padomju varu. Pie-spriests soda mērs — nošaušana. Ieslodzījumā atradās Astrahaņas cietumā Nr. 1 no 1941. g. 6. maija līdz 1941. g. 27.11., kad izpildīts spriedums.

Briedis Leonards. Dz. 1918.30.11. Petrogradā. Līdz arestam dzīvojis Rīgā, Lāčplēša 14—4. TNA-5770/3. Ares-tējis LPSR IeTK 1941.1.05. Tiesāts saskaņā ar pantiem: 58-2.; 58-10. 1. d.; 58-11. (bruņota sacelšanās). Sastāvēja pretošanās organizācijā «Tēvijas Sargi». Soda mērs — nošaušana. Ieslodzījumā Astrahaņas cietumā Nr. 1 no 1941. g. 1. maija līdz 1941. g. 27.11., kad izpildīts sprie-dums.

Lidacis Jānis. Dz. 1914. g. Cēsu apriņķī. Līdz arestam dzīvojis Rīgā, Tempļa 1—1. TNA-7699/3. Arestējis LPSR IeTK 1941. g. 6.05. Tiesāts 1941.11.11. Panti — 58-2.; 58-10. 1. d.; 58-11. (bruņota sacelšanās un kontr. propa-ganda). Iesaistījies org. «Tēvijas Sargi». Ieslodzījumā at-radās Astrahaņas cietumā Nr. 1 no 1941.6.05. līdz 1941. 27.11., kad izpildīts spriedums.

Kūlis Mārtiņš. Dzimis 1916.11.02. Rīgā. Līdz arestam 1941.1.05. Dzīvoja Rīgā, Kurpnieku ielā 4—3. Tesājis Sta-lingradas garn. kara trib. Panti: 58-2; 58-10. 1. d.; 58-11. (bruņota sacelšanās). Sastāvējis org. «Tēvijas Sargi». Soda mērs — nošaušana. Ieslodzījumā Astrahaņas cie-tumā Nr. 1 no 1941. g. maija līdz 1941.27.11., kad izpil-dīts spriedums. TNA-3833/3.

Varguzins Renārs Aleksandrs. Dzimis 1886. g. Petro-gradā. Augstākā izglītība. Bijis Deņikina armijas virs-nieks. Sastāvējis org. «Tēvijas Sargi». Arestēts. Tiesāts Arhangeļskā. Panti: 58-1a.; 19-58-2; 58-11.; 58-13. Sods — nošaušana. Spriedums izpildīts 1941.28.11.

Vīlītis Jānis. Dz. 1905. g. 6.02. Rīgā. Vidējā izglītība. Ierēdnis. Dzīvojis Rīgā, Matisa ielā 52a—2. TNA-9440/3. Tiesāts Astrahaņā. Panti: 19-58-2.; 58-6.; 58-11. Piespriests nāves sods. Nošauts 1941.28.11.

Dzilna Vilhelms Hugo. Dzimis 1913.30.09. Dzīvojis Cē-sīs, Rīgas ielā 10. TNA-432/3. Beidzis LU. Tiesāts Astra-

haņā. Panti: 19-58-2.; 58-6. 1. daļa; 58-11. Sods — nošaušana. 1941. g. 28.11. nošauts.

Groskofs Ansis Juris Vidvuds. Dz. 1913. g. (sk. represētie aizsargi 2. sēj.). Apsūdzēts kopā ar Tēvijas Sargu Kļaviņa grupu. Piespriests nāves sods, kas izpildīts Astraņas cietumā 1941.28.11.

Strazds Zigurds. Dz. 1921. g. 11.05. Dzīvojis Rīgā, Matīsa 52a—2. TNA-4870/3. Apsūdzēts pēc tiem pašiem pantiem, kā Groskofs Ansis un tāpat — nāves sods. Nošauts Astraņas cietumā 1941.28.11.

Smēķis Roberts Jēkabs. Dz. 1907. g. (sk. repr. aizsargi 2. sēj.). Apsūdzēts pēc pantiem: 19-58-2.; 58-4.; 58-10.; 58-11. Piespriests nāves sods — nošaušana. 1941.28.11. Astraņa nošauts.

Cedovics Voldemārs. Dz. 1913. g. Rūjienā, Valmieras apr. Bijis Valsts bankas ierēdnis. «Tervetia». Arestēts Rīgā, Visbijas prosp. 471. TNA-6182/3. Apsūdzēts, tāpat kā visa Kļaviņa grupa — par sastāvēšanu bruņotā organizācijā Tēvijas Sargi. Piespriests nāves sods. Nošauts Astraņas cietumā 1941.28.11.

Mežiņš Edgars. Dz. 1921. g. (sk. represētie aizsargi 2. sēj.). Piespriests nāves sods. Nošauts 1941.28.11. Astraņa kopā ar Kļaviņa grupu — Tēvijas Sargiem.

Kunkulis Vilis Artūrs. Dz. 1914.31.03. Jelgavas apr. Bērmuižas pag. Sastāvējis skautu organizācijā. TNA-7145/2. Dzīvojis Trijādības ielā 22—4. Apsūdzēts par sastāvēšanu org. «Tēvijas Sargs». Sods — nošaušana. Nošauts 1941.28.11.

Henriņš Viktors. Dz. 1911. g. (sk. represētie aizsargi 2. sēj.). Apsūdzēts kopā ar Kļaviņa grupu. Piespriests nāves sods. Nošauts 1941.28.11. Astraņa.

Prūsis Ādolfs. Dz. 1910. g. Jelgavas apr. Dobelē. (sk. represētie aizsargi 2. sēj.). Apsūdzība kopēja visai grupai (Kalniņa). Piespriests nāves sods. Nošauts 1941.28.11.

Langenfelds Arvīds. Dz. 1920. g. Tukuma apr. Blidenes pag. Merencu mājās. Dzīvojis Dobelē, Tirgus laukumā 2. TNA-7819/3. (dzimis 18. decembrī). Apsūdzēts (tāpat kā seši iepriekšējie — 19-58-2.; 58-10. 1. g.; 58-11.). Piespriests nāves sods. Nošauts 1941.28.11. Astraņa.

Zeibots Voldemārs. Dz. 1913. g. Cēsīs. (sk. repr. aizsargi 2. sēj.). Apsūdzība par sastāvēšanu org. «Tēvijas Sargs». Piespriests nāves sods. Nošauts 1941.28.11.

«TĒVIJAS SARGI» ČKALOVAS APG. SOĻ-ILECKAS CIETUMĀ
LIETA Nr. 7326.

Bāliņš Miķelis Edgars. Dz. Rīgā, Ģertrūdes ielā 68—8. Strādājis par fotogrāfu («Brīvais Zemnieks»). Arest. VDK — 1941.10.03. Panti: 58-1a; 58-11. par piedalīšanos pretpadomju organizācijā «Tēvijas Sargs». Nāves sods. Nošauts 1942.28.04. Čkalovas apg. Nošāvuši Čkalovas čekisti — NKVD. TNA-6116/3.

Bērziņš Alberts. Dz. 1912. g. Valmieras apr. Viļķenes pag. Arestējusi VDK Limbažos. Dārza ielā 8 — 1941. 20.05. Panti: 58-13.; 58-11. — Nāves sods. Nošauts 1942. 28.04. Čkalovas Soļ-ileckas cietumā. Šāvēji Čkalovas čekisti — NKVD. TNA-5969/3.

Ērdmanis Vladislavs. Dz. 1922.4.07. Ludzas apr. Šķaunes pag. Arestēts Šķaunes pag. Timanu dzirnavās. 1941. 5.04. Panti: 19-58-2.d. 58-11. Nāves sods. Nošauts 1942. 28.04. Čkalovas apg. (NKVD) TNA-29348/3.

Greste Jānis. Dz. 1915.8.08. Ļeņingradā. Arest. VDK — 1941.25.03. Rembates Apsēs. Apsūdzēts pēc pantiem 58-1a.; 58-11. Piespriests nāves sods. Nošauts 1942.28.04. Čkalovas apg. TNA-3404/3.

Imands Jānis Teodors. Cietuma uzņēmums.

Imands Jānis Teodors. Dz. 1919.10.07. Rīgas apr. Mālpils pag. Arestē VDK 1941.15.03. Rīgā, Valdemāra 23—21. Panti: 58-1a.; 58-11. Nāves sods. Nošauts 1942.28.04. Čkalovas apg. TNA-20120/3.

Ive Kārlis. Dz. 1911.2.04. Rīgā. Arestēts 1941.14.03. Panti: 58-1a.; 58-11. Nāves sods. Nošauts 1942.28.04. Čkalovas apg. TNA-6835/3.

Jansons Jānis. Dz. 1919.3.01. Valkas apr. Smiltenes pag. Arestējusi VDK 1941.5.04. Rīgā, Lāčplēša 82—1. Panti: 58-1a.; 58-11. Nāves sods. Nošauts 1942.28.04. Čkalovas apg. — NKVD. TNA-6978/3.

Jaunroze Rūdolfs. Dz. 1900.21.12. Rīgā. Arestēts 1941.30.04. Cēsīs Vecpiparos. Panti: 58-11.; 19-58-2. Nāves sods. Nošauts 1942.28.04. Čkalovas apg. NKVD. TNA-6946/3.

Kāpostīņa Minna. Dz. 1906. g. Daugavpils apr. Krustpili. Arestēta 1941.25.02. Rīgā, Puškina 18—4. Panti: 17-58-2.; 58-11. Nāves sods. Nošauta 1942.28.04. Čkalovas apg. — NKVD. TNA-7346/3.

Krauze Kārlis. Dz. 1904.2.02. Pleskavā. Arestēts 1941.15.03. Rīgā, Matisa 32—8. Panti: 58-1a.; 58-11. Nāves

Arestēti Tēvijas Sargu darbinieki: Znotiņš Jānis, Jordāns Aleksandrs, Škodis.

1. ģimnāzija. 1. no labās Brastiņš Austrums. (Tēvijas Sargs) priekšplānā — Tāļivaldis Pētersons. 3. no kreisās Bruno Saulītis. 5. no kreisās Kārlis Auškaps. 1. no kreisās Gunārs Jurjāns. (dzīvo Austrālijā) 1. ģimnāzija izdeva žurnālu: «Darbu krājums».

sods. Nošauts 1942.28.04. Čkalovas apg. — NKVD. TNA-3917/3.

Krēsliņš Mārtiņš Aleksandrs. 1919.28.10. Kuibiševā. Arestēts 1941.25.03. Panti: 58-1a.; 58-11. Nāves sods. Nošauts 1942.28.04. Čkalovas apg. — NKVD. Dzīvojis Rīgā, Bērzaunes 3a—5. TNA-1072/3.

Ķīrsis Rūdolfs Jānis. Dz. 1916.11.01. Jelgavas apr. Rubas pag. Arestēts (VDK) 1940.11.03. Rīgā, Stabu 70—4. Panti: 58-1a.; 58-11. Nāves sods. Nošauts 1942.28.04. Čkalovas apg. (NKVD). TNA-23909/3.

Līcis Andrejs. Dz. 1922.4.04. Rīgā. Arestēts 1941.13.06. Rīgā, Ģimnastikas 9/11—12. Panti: 58-10.; 58-11. Sods 10 gadi un 5 bez ties. TNA-7674/2.

Osīte Alma. Dz. 1917. g. Madonas apr. Arestēta 1941. 14.03. Rīgā, Dzirnauvu 34a—14. Panti 58-10. 1. d.; 58-11. S. — 10. g. un 5 bez ties. Ieslodzījumā Kazahijas PSR «Karlag» — līdz 1951. g. 14.03. Nometinājumā bijusi Krasnojarskas apg. līdz 1958. g. 22.12. TNA-4397/3.

Ozoliņš Voldemārs. Dz. 1920. g. Rīgā. Arestēts 1941. 9.06. Rīgā, Stokholmas 36. Panti: 58-10. 1. d.; 58-11. Sods 10 g. un 5 bez ties. TNA-1522/3.

Rolis Alfrēds Augusts. Dz. 1917. g. Ventspils apr. Arestēts 1941.15.03. Panti: 58-10. 1. d.; 58-11. S. — 10 g. un 5 bez ties. TNA-18454/3.

Skābene Gustavs. Dz. 1916.3.09. Rīgā. Arestēts 1941. 23.03. Rīgā, Pulkveža Briēža 6—8. Panti: 58-10. 1. d.; 58-11. S. — 10 g. un 5 g. bez ties. TNA-8948/3.

Skreija Voldemārs. Dz. 1920.29.09. Arestēts 1941.9.06. Bulduros, Viestura 6. Panti: 58-10. 1. d.; 58-11. S. — 5 g. un 3 g. bez ties. Ieslodzījumā Kazahijā, Aktjubinskā līdz 1946. g. jūnijam. Nometinājumā Krasnojarskas apg. līdz 1954. g. 6.09. TNA-4972/6.

Cālis Juris. Dz. 1910.8.10. Strādājis par žurnālistu. Arestēts Rīgā, Ģertrūdes 63—8. TNA-3127/3. «Tēvijas Sargu» propagandas nod. vadītājs. Tiesāts kopā ar citiem organizācijas dalībniekiem Čkalovas apg. Soļ-iļeckas cietumā. P. 19-58-2.

Ābols Elvīta. Dz. 1904. g. Viņas dzīvoklī tika gatavota «Tēvijas Sargu» avīze — «Zinotājs». Arestēta 1941. g. Rīgā, Matīsa ielā 52b—33. TNA-5676/3. Tiesāta Čkalovas apg. NKVD. Apsūdzēta pēc panta 58-10.

Vilks Alberts. Arestēts 1941. g. Rīgā, Garā ielā 14—2. TNA-5299/3. Tiesāts Čkalovas apg. NKVD.

Meldrājs Antons. Dz. 1909. g. Bijis aizsargs. TNA-7977/3. Arestēts 1941. g. Tiesāts Čkalovas apg. NKVD.

Matiss Viļums. Dz. 1912.8.11. Arestēts Rīgā, Matisa 41—20 — 1941. g. TNA-1371/3.

Kurcbaums Kārlis. Dz. 1908.15.02. Arestēts 1941. g. Dundagas Pūcēs. TNA-10433/3. Kopā ar visiem augstāk minētiem «Tēvijas Sargu» org. biedriem tiesāts Čkalovas apg. NKVD cietumā Soļ-iļecka. Visiem tā sauktās lietas Nr. 7326.

Bergs Eduards Artūrs. Dz. 1913. g. Limbāzos. (sk. repr. aizsargi 2. sēj.). Sadarbojies arī ar «Tēvijas Sargiem». Nošauts Astrahaņā. Lietas Nr. 1475.

Kalniņš Konstantīns. Dz. 1910.1.10. Bijis ierēdnis kredītbankā Ērgļos. No korporācijas «Tervetia». Dzīvojis Liepkalnes Kalna Augstijās. TNA-7491/3. Bijis Tēvijas Sargu rindās. Arestēts Baigajā gadā.

Aboliņš Edmunds. Dz. 1907.28.03. Dzīvojis Rīgā, Miera 29—11. Strādājis kredītbankā. Bijis korp. Tervetia. TNA-2781/2. Arestēts Baigajā gadā. Sastāvējis org. «Tēvijas Sargs».

Brastiņš Austrums. Dz. 1922. g. Jelgavas apr. (sk. repr. aizsargi 2. sēj.) Apsūdzēts kopējā grupā (Kļaviņa) Piespriests nāves sods. Nošauts 1941.28.11. Astrahaņas ciet.

Rumpe Atis Ernests. Dz. 1888. g. Rīgā. TNA-8545/3. Apsūdzēts par sastāvēšanu org. Tēvijas Sargs. Piespriests nāves sods. Nošauts 1941.28.11. Astrahaņā.

Šins Jānis. Dz. 1890.23.09. Cēsu apr. Apsūdzēts kopā ar citiem Tēvijas Sargu org. biedriem. Piespriests nāves sods. Nošauts 1941.28.11. Astrahaņā.

Ritums Kārlis. Dz. 1900. g. Jelgavas apr. Bērzmuižas pag. (sk. repr. aizsargi 2. sēj.). Apsūdzēts pēc pantiem (Krievu kodekss) 19-58-2.; 58-11. Piespriests nāves sods. Nošauts 1941.28.11. Astrahaņā.

Nāves sodus 22 Tēvijas Sargu org. biedriem (Šadzēvičam 25 gadi) piesprieda: 3. ranga kara jurists — Lemajevs, vecākais politdaļas vadītājs (politruks) Cigankovs. Muromcevs un Moisejevs. Visi nošautie Spriedumā nosaukti par PSRS pilsoņiem... Un viņu dzīves vieta — LPSR.

Lazdiņš Ernests Rūdolfs. Dzimis 1911. g. Rīgas apr. Ikšķiles pag. Līdz arestam dzīvojis Rīgā, Brīvības ielā 86—20. Arestējis LPSR IeTK 1941.25.03. Tiesāts 1941. 11.11. Pants: 58-12. (neziņošana). Zināja par organizāci-

jas Tēvijas Sargi pastāvēšanu, bet par to neziņoja padomju iestādēm. Sods — 10 gadi un tiesību atņemšana uz 5 gadiem. TNA-15202/3. LA leitnants.

Dambis Alfrēds Otto. Dz. 1917.25.02. Dzīvojis Rīgā, Baznīcas ielā 39—2. TNA-15893/4. Arestējis LPSR IeTK 1941.20.06. Tiesāts 1941.11.11. (Staļingradas kara tribunāls). Panti: 58-2.; 58-10. 1. d.; 58-11. (bruņota sacelšanās un kontr. propaganda). Sastāvēja pretošanās organizācijā «Tēvijas Sargi». Sods — nošaušana.

LIETA Nr. 25691:

Kļaviņš Vladimirs Valdis. Dzimis 1915.26.10. Tartu — Igaunijā. Dzīvojis Rīgā, Kokneses prospektā 17. LU students. 1940. gada oktobrī nodibinājis organizāciju «Tēvijas Sargi». Organizācijas uzdevums — bruņota sacelšanās un padomju varas gāšana. Organizācija sāka izdot laikrakstu «Zinotājs». Kļaviņš uzņēmas arī avīzēs redaktora pienākumus. 1941. gada 8. martā LPSR IeTK arestēja Kļaviņu un Astrahaņā tiesāja 1941. g. 24. un 25. oktobrī. Panti 58-1a.; 19-58-2.; 58-8.; 58-11. Piespriests nāves sods — nošaušana. Ieslodzījumā atradies Astrahaņas cietumā līdz 1941. g. 29.11., kad nošauts. TNA-7315/3.

Vitiņš Jānis. Dzimis 1897.13.10. Aizputes apriņķī. Vecāki — zemnieki. Bijis ierēdnis Valsts bankā. Līdz arestam dzīvojis Rīgā, Baložu ielā 15. Sastāvējis org. «Tēvijas Sargi». Apsūdzēts par gatavošanos bruņotam dumpim. Panti: 58-1a.; 19-58-2.; 58-11. Sods — nošaušana. Ieslodzījumā līdz 1941.29.11., kad nošauts. TNA-5278/3.

Skubiņš Jānis. Dzimis 1906. g. Rīgā. Videjā izglītība. Ierēdnis. Bijis aizsargs. Dzīvojis Rīgā, Miesnieku 8. Sastāvējis org. «Tēvijas Sargi». Tiesāts Astrahaņā kopā ar 22 citiem Tēvijas Sargu biedriem. Panti: 58-1a.; 19-58-2.; 58-11. Sods — nošaušana. Nošauts 1941. g. 29.11. Astrahaņas cietumā. TNA-8923/3.

Galviņš Olgerts. Dzimis 1905. g. Rīgā. No korporācijas «Tervetia». Līdz arestam dzīvojis Rīgā, Lāčplēša ielā 35—12. TNA-3464/3. Apsūdzība līdzīga kā iepriekš pieminētiem. Sods — nošaušana. Spriedums izpildīts 1941.29.11.

Sadzēvičs Rūdolfs. Dzimis 1923.17.04. Rīgā. Mācījās aresta brīdī Rīgas būvniecības tehnikumā 4. klasē. Bijis skauts. Kopā ar iepriekšminētiem tiesāts un piespriests nāves sods. Bet tā kā vecums mazāks par 18 gadiem — nāves sods nomainīts ar 25 gadiem un 5 gadi bez tiesībām

un mantas konfiskācija. Termiņa sākums no aresta dienas — 1941. g. 13.06. TNA-15469/2.

Pūpols Osvalds. Dzimis 1904. g. Ilūkstes apriņķī, Aknīstes pag. Beidzis LU. Strādājis par skolotāju. Bijis aizsargs. Tiesāts Astrahaņā 1941. 24—25. okt. Apsūdzēts: 58-1a.; 19-58-2.; 58-9.; 58-13. Aktīvs «Tēvijas Sargu» dalībnieks. Sods — nošaušana. Nošauts 1941.29.11. TNA-15388/3. Līdz arestam dzīvojis Jēkabpilī.

Laizāns Andrejs. Dz. 1914.23.10. Ludzas apr. Nautrēnu pag. Arestēts 1941.11.06. Nautrēnu Degšņos. Panti: 19-58-2.; 58-11. Nāves sods. Nošauts 1942.28.04. Čkalovas apg. — NKVD. TNA-23142/3.

Neimane Lavīze. Dz. 1905. g. Rīgā. Arestēta 1941. 28.02. Rīgā, Raudas 36—2. Panti: 17-58-2.; 58-11. Nāves sods. Nošauta 1942.28.04. Čkalovas apg. — NKVD. TNA-8119/3.

Pūce Rūdolfs

Pūce Rūdolfs. Dz. 1918. 10.06. Saratovā. Arestēts 1941. 18.02. Rīgā, Marijas 3—8. Panti: 58-1a.; 58-11. Nāves sods. Nošauts 1942.28.04. Čkalovas apg. — NKVD. TNA-11577/3.

Reinsons Normunds Verners. Dz. 1917.21.12. Cēsis. Arestēts 1941.15.03. Rīgā, Marijas ielā 82/84—43. Panti: 58-1a.; 58-11. Nāves sods. Nošauts 1942.28.04. Čkalovas apg. NKVD. TNA-1856/3.

Bogdānovs Kārlis. Dz. 1911. 4.10. Rīgas apr. Krimuldas pag. Arestēts 1940.15.11. Rīgā, Jelgavas 92—17. Panti: 58-10.; 58-11. Sods: 10 gadi un 5 gadi bez tiesībām. TNA-11968/3.

Bricis Pēteris. Dz. 1898. 28.05. Ludzas apr. Šķaunes pag. Arestēts 1941.7.06. Panti: 58-10.;

58-11. Par piedalīšanos pretpadomju organizācijā «Tēvijas Sargs». Sods — 5 gadi un 3 gadi bez ties. TNA-29314/3.

Bricis Vladislavs. Dz. 1921.24.12. Ludzas apr. Šķaunes pag. Arestēts 1941.27.05. Šķaunes pag. Lielbričos. Panti: 58-10.; 58-11. Sods — 10 g. un 5 g. bez tiesībām. TNA-29315/3.

Berga Leontine. Dz. 1907.4.09. Limbažos. Arestēta 1941.19.05. Rīgā, Pilsoņu 10—5. Panti: 58-2.; 58-11. Nāves sods. Nošauta 1942.28.04. Čkalovas apg. NKVD. TNA-5987/3.

Buka Mārtiņš Voldemārs. Dz. 1913.1.04. Arestēts 1941. 18.05. Rīgā, Mazā Nometņu ielā 73—7. Panti: 58-10. 1. d.; 58-11. Sods — 10 gadi un 5 gadi bez ties. TNA-275/3.

Jankovs Roberts. Dz. 1909.15.12. Rīgas apr. Lēdurgas pag. Arestēts 1941.20.05. Limbažos, Burtnieku 5. Panti: 58-10.; 58-11. Sods 10 gadi un 5 g. bez ties. TNA-16007/3.

Lediņš Johans-Herberts. Dz. 1910.2.05. Arestēts 1941. 17.05. Rīgā, Volguntes 33a—5. Panti: 58-10. 1. d.; 58-11. Sods 10 gadi un 5 gadi bez tiesībām. TNA-4081/3.

TEVIJAS SARGI, KAS IESTĀJĀS 1941. G., ARESTĒTI PĒC 2. PK.

Avens Jānis, dz. 1904. g. Alūksnes apr. 1941. g. 07. iestājās «Tēvijas Sargos». Arest. VDTK 1948.3.03. P. — 58-1a. S. — 25+5 g. bez ties. 1955. g. sods samazināts uz 10 g. Ieslodzījumā līdz 1955.17.10. L. Nr. 1665.

Birzgalis Artūrs, dz. 1913. g. Valkas apr. Dzīv. Valkas apr. Alūksnes pag. «Kaltiņos». 1941. g. iestājās org. «Tēvijas Sargi». Arest. 1946.6.03. SMERŠ. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodzīts Magadanā apg. līdz 1955. 29.10. L. Nr. 8990.

Dulpiņš Heralds Eduards, dz. 1921. g. Liepājā. 1942. g. apr. dien. 25. polic. bat., 1947. g. iestājās «Tēvijas sargos». IeM arestē 1953.1.04. Liepājā, Meža 8—6. P. — 58-1a.; 58-11. S. — 25+5 g. bez ties. (1956. g. samazina uz 10 g.). Ieslodzījumā Kazahijas PSR, Karagandas apg. Daļinskā līdz 1956.1.07. L. Nr. 21691.

Erlīhs Roberts, dz. 1910. g. Valkas apr.; dzīv. Alūksnē, L. Ezēra 8. 1941. g. iest. «Tēvijas sargos». Arest. Leningradas frontes Sev. daļā 1946.29.03. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodz. Sverdlovskas apg., Kazahijas PSR līdz 1956.8.10. L. Nr. 42942.

Mundure Valerija, dz. 1915. g. Bauskas apr. Dzīvojuši Daugavpils apr. Līvānu pag. 1945. g. iest. org. «Tēvijas Sargi», 1945. g. nov. — pretpad. organizācijā «Tēvijas aizstāvju apvienība» — vicepriekšsēdēt., bija izvirzīta Latvijas vald. sast. pēc pad. varas gāšanas. VDTK arestē 1945.5.12. P. — 58-1a. S. — nāvessods. Ieslodz. līdz 1946. 17.10., kad nošauta Rīgā. L. Nr. 22233.

Purviņš Jūlijs, dz. 1894. g. Madonas apr. 1941. g. iest. Kalsnavas pag. «Tēvijas sargos». Arestē 1eTK 1946.17.06. Madonas apr. Kalsnavas pag. «Alunānos». P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodz. Kazahijas PSR Stepenlagā līdz 1949.22.04., kad miris. L. Nr. 863.

Šolks Oskars Aleksandrs, dz. 1917. g. Valkas apr. 1941. g. 07. iestājās «Tēvijas sargos». pēc tam — policijas palīgdienestā. Arestē VDTK 1947.27.02. P. — 58-1a. S. — 10+5 g. bez ties. Ieslodz. līdz 1956.10.04., nometinājumā līdz 1956.30.06. L. Nr. 806.

Mēs varam iet caur visām mokām,
Mēs varam ciest vēl briesmīgāk, —
Jo pacels Dievs uz savām rokām
Mūs tad, kad mūsu diena nāks.

Leonids Breikšs

MARTIŅŠ BISTERS

Piecelties, leģionāri! — Kara tribunāls nāk...
Ļoti gribējās ēst... Lai daudz maz sasaldītos un atvirzītu izsalkumu, lēnām, uzmanīgi, taupot spēkus, sāku staigāt pa nelielo kameru. Atvērās kameras durvis, tajās parādījās čekas virsnieks ar papīra lapu rokās, aiz viņa cietumsargs. Virsnieks pavēlēja savākt visas personiskās mantas un atstāt kameru. — «Lūdzu, izsniegt man pienākošos maizes devu» uzstājīgi atgādināju virsniekam. — «Nepienākas!» Pēc brīža virsnieks nirdzīgi piebilda: — «Tribunāls pacienās ar maizi — šodien, 1941. g. 22. oktobrī mana sodīšanas diena...»

Mārtiņš Bisters 1941. g. pavarī RCC.

Pirmajā stāvā starp pirmo un otro kopkameru jau tupeja grupiņā latvieši. Ieraudzīju **Jāni Aivaru**. Noskaid-

rojām mūsu kopsakarību, visi esam iekrituši un arestēti Latvijas nacionālā leģiona (LNL) pagrīdnieki. Pēc brīža atveda **Oskaru Traukmani**. No plašā gaitēņa pa nelielām grupiņām visus 14 LNL dalībniekus pagaidām savstarpēji gandrīz nepazīstamus ieveda svešā telpā. Pavēlēja nesarunāties, apkārt neskatīties, nepiecelties, nepārvietoties, nesablīvēties. Izmeklētāji arestētos leģionārus no dažādiem Latvijas novadiem, kas atsūtīti un izvietoti Astrahaņas cietumā, bija pacentušies apvienot lielā pagrīdnieku grupā. Mums visiem bija labi zināmi jau agrāk Kara tribunāla piespriestie sodi; masveidīga slepkavošana, ko atļāvās čekisti, bija kompartijas atļauta un vadīta. Ienāca Kara tribunāla vīri. Kara tribunāla priekšsēdētājs iepazīstināja ar tiesas sastāvu: tribunāla priekšsēdētājs — trešā ranga kara jurists Lemajevs, dalībnieki: vecākie politiķi — Čigankovs un Muromcevs. Vietas pie mazākajiem galdiņiem ieņēma: prokurors, aizstāvis un tulks. Tiesātāju uzvārdiem nav praktiskas nozīmes, jo citos cietumos tie paši cilvēki maskēšanās nolūkos darbojās zem citiem uzvārdiem. Lemajevs: — «Vai kādam ir iebildumi pret Kara tribunāla sastāvu?» Kādi gan varētu būt iebildumi? Visi tiesātāji vienādi nelieši: izpilda un izpildīs jebkuru pavēli. Pats jautājums jau ir vistīrākā nīrgāšanās par cilvēkiem komunisma verdzībā. Turpmākajā procesā iepazīstināja ar apsūdzētajiem leģionāriem: 1. **Tamani Jāni Aleksandru**, — grupas vadītāju, dz. 1911. 6.04., no Rīgas. Arestēts 1941.8.01. Aizsargs. 2. **Briesmu Robertu Žani**, dz. 1891.7.09. no Tukuma. Arestēts 1941. 21.01. Pulkvedis; LA kadru virsnieks. Latvijas nacionālajā armijā piedalījies no 1918. g. 18. nov. Apbalv. ar LKO, TZO, VO, 1916. g. piedalījies kaujās pie Skangaļiem un Ložmetēju kalnā. 3. **Palkavnieks Konrads**, dz. 1911.17.03. no Gaujienas pag. lauksaimnieks, aizsargs. 4. **Rolmanis Jānis**, dz. 1907. g. dzīv. Gaujienas pag. «Vētrās», kalpotājs. Aizsargs. Arest. Rīgā. 5. **Brauns Jānis Jūlijs**, dz. 1913. g., no Vecpiebalgas, strādnieks. Darbojies sporta biedrībā «Vanagi». 6. **Skaris Vilhelms**, dz. 1903.23.11. no Gaujienas pag. lauksaimnieks, Aizsargs. 7. **Birzulis Indriķis**, dz. 1907. g. no Trapenes pag. lauksaimnieks, tirgotājs, aizsargs. 8. **Briedis Alfons**, dz. 1907.3.03. no Gaujienas pag. lauksaimnieks, aizsargs. 9. **Bisters Mārtiņš**, dz. 1925.3.02. no Rīgas, skauts, ģimnāzists. 10. **Trautmanis Oskars**, dz. 1923.4.12. no Rīgas konditorejas «Mateika», māceklis, skauts. 11. **Viņauds Jānis**, dz. 1912.18.01. no

Vegulbenes pag. strādnieks, aizsargs. Arest. reizē ar sievu. 12. **Aivars Jānis**, dz. 1922.16.01. no Rīgas, ģimnāzists, mazpulks. 13. **Vitols Alfreds**, dz. 1921.26.04. no Rīgas, students, skauts, mazpulks. 14. **Blese Pēteris**, dz. 1920.29.10. no Rīgas. Students, skauts.

LNL izveidojās pēc krievu okupācijas. No tautas saknēm, ilgām pēc zaudētās neatkarības. Ja mūsu valsts vadītāji bija apjukuši un neuzsāka aktīvu darbību, tad latviešu tauta saprata, kas ir kas, un apvienojās nacionālajos pagrīdniekos. Vasaras pavadiju Madonas apriņķī Kusas pagasta «Stuburos». Jau jūlijā no Ilmāra Grinberga saņēmu vēstuli. Satikāmies. Ilmārs mani iepazīstināja ar to, ka Latvijā sāk veidoties un darboties nelegālā pretošanās kustība okupācijas režīmam. Vēlāk, kad pretošanās kustība aptvēra visu Latviju, nodibinājās un sāka darboties LNL galvenā virsvadība. Darboties vajadzēja strauji, represiju apstākļos. Baigajā gadā Latvijā darbojās: LNL, Jaunlatvieši, Tēvijas sargi, Viesturieši (Jēkabpils apriņķī), Latvijas tautas savienība u. c. Ar to latviešu tauta apliecināja visai pasaulei savu tēvzemes mīlestību un mūžam nesamierināmo naidu pret krievu komunistu okupāciju Latvijā. Ieroči apbruņojumā ienāca ar arsenāla priekšnieka pulkveža K. Adamsona starpniecību. K. Adamsons miris 1941. g. 24.09. Sol-īļeckas cietumā. Baigajā gadā no LNL dalībniekiem tika atklāti un arestēti aptuveni 50—70 cilvēki, arī sievietes. 1941. g. 15.—16.06. no Latvijas izveda daudzus nacionālos pagrīdniekus. Neskatoties uz represijām, arestiem, izvešanām, LNL pagrīdnieki darbojās un paplašinājās visā Latvijā. Pulkvedis Briesma uzsvēra, ka izveidojusies nacionālā pagrīdes kustība būs pamats, turpinājums jaunajai Latvijas armijai. Pagrīdnieku vidū daudz mācību iestāžu audzēkņu. Tieši latviskā jaunatne ir mūsu drošā ķīla nākotnes Latvijas atmodai — atdzimšanai jaunā kvalitātē. Latviešu tauta nekad nedrīkst aizmirst, ka viņas ienaidnieks ir austrumos — krievi. ... Tā saucamā Kara tiesas sēde turpinājās. Tribunāla dalībnieki centās pazemot pulkvedi Zani Briesmu. Arī šo, vērmelēm pildīto kausu pulkvedis iztukšoja, paceltu gaivu, nicinājumu un pārākumu sejā. «Tribunālisti» visu dienu lasīja izvilkumus no mūsu LNL grupas krimināllietas Nr. 28562 diviem bieziem sējumiem. Viņi uzskatot, ka izmeklētāji savu izmeklēšanas darbu veikuši objektīvi, pārliecinoši, vispusīgi, ievērojot likumību un augstā juridiskā līmenī. Gandrīz par visiem inkriminētajiem punktiem pie-

nācās saņemt nāvessodu. Nevaru nepieminēt, ka no bēdīgi slavenā 58. panta un tā daudzveidīgā sazarojuma mums nebija nekādas zināšanas un priekšstata. Vērojot tribunāla absurdās domāšanas spējas, izveidojās pārliecība — ja mūsu grupas lielie un ļoti nozīmīgie pāridarījumi komunismam būtu turpinājušies vēl mēnesi, tad Padomju savienība varētu apgāzties ja ne visā teritorijā, tad Latvijā noteikti. Tiesāšana notika krievu valodā. **Rūdolfs Akmeņkalns** — policijas virsnieks, **Jānis Lapsa** — robežsargs, pulkv. ltn. LKOK, **Andrejs Kampe** — AM līgumu departamenta direktors, **Roberts Čuks** — policijas virsnieks, **Leonīds Breikšs** — dzejnieks, rakstnieks un daudzi citi vispirms tikām apvainoti par to, ka bijām sastāvējuši skautos, mazpulkos, biedrībās — par noziegumu uzskatīja dienestu Latvijas bruņotajos spēkos, policijā, aizsargos, jaunsargos, strādāšanu valsts iestādēs, darbošanos tirdzniecībā... Tiesas procesā konkrēts bija tas, ka **K. Palakavnieka** rīcībā bija trīs revolveri un 200 patronas. Bet man viena pistole un munīcija. Savstarpējās sarunās ar **Č. Briesmu**, **J. Tamani** tiesas procesa starplaikā tika pieminēts ģenerālis **Verners Teffers**. Kara prokurors runāja vairākas reizes. Draudoši pacēla balsi un roku pret mums: «Tiesājamo noziegumi pret Padomju savienību pierādīti visā pilnībā! Kategoriski pieprasu un uzstāju — visiem tiesājamiem piespriet augstāko soda mēru — nošaušanu!» Advokāts savā aizstāvības runā atkārtoja gandrīz visu to pašu, ko prokurors... Lai arī kā esot pūļējies, iepazīstoties ar tiesājamo lietām, nekādi nevarot atrast pat visniecīgāko iemeslu, lai lūgtu augsto Kara tiesu mikstināt prokurora ierosinājumu, visiem piespriet augstāko soda mēru — nošaušanu... Tiesas procesa laikā grupu dēvēja par Jāņa Tamaņa grupu, bet viņu uzskatīja par tās vadītāju. Neapšaubāmi galvenā persona mūsu vidū bija pulkvedis LKOK **Zanis Briesma**. Pēdējā vārda teikšanai tiesa kā pirmo izsauca tieši viņu, tikai tad pārējos. Pulkvedis lēnām piecēlās, nesteigdamies pārļaida skatu tribunāla zālei un tās iemītniekiem. Pēdējo vārdu iesāka ar aizrādījumu Kara tiesai par starptautisko tiesību neievērošanu. Bīdi klusēja, strupī nobeidza iesākto teikumu: «Sevi par vainīgu neuzskatu!» Neviens no mums nenozēloja izdarīto, bet klusībā drīzāk gan — maz padarīto... Nelūdzām piedošanu... Par to, ko mums piespriedīs, bija izlemts pirms tribunāla sēdes... Sekretārs Moisejevs iesāka lasīt spriedumu. Staļingradas garnizona Kara tri-

bunāls visiem Latvijas nacionālā leģiona leģionāriem nolēma piespriest augstāko soda mēru — nošaušanu un mantas konfiskāciju. Moisejevs ieturēja nelielu pauzi, tad turpināja lasīt: **Bisteram Mārtiņam, Trautmanim Oskaram**, Kara tribunālam, pamatojoties uz kaut kādiem likumiem, abiem nepilngadīgajiem ir tiesības piespriesto augstāko soda mēru — nošaušanu — atcelt un apžēlot. Nesatiksīmies pie Brīvības pieminekļa katra gada pirmajā janvārī no 12.00—18.00 ar baltu kabatas lakatiņu rokā, kā bija norunāts Astrahaņas cietuma kamerās...

Tikai pēc gadiem uzzināju, ka divpadsmit Latvijas patrioti nošauti — noslepkavoti 1942. g. 9.12. Astrahaņā. Parasti, ja piesprieda augstāko soda mēru, aptuveni pēc 40—50 dienām sodītos izsauca no kameras ar visām mantām. Tas notika otrdienu un piektdienu naktīs. Nevien nekad Astrahaņas cietumā šāvienus nav dzirdējis. Pēc nepārbaudītām ziņām, nošaujамie no cietuma izvesti dzīvi ar roku dzelžiem. Nošauti naktī Volgas deltā. Turpat aizvesti cietumā un tā saucamā slimnīcā miruši, ar plānu ādu apvilktie cilvēku skeleti. Mirstīgās atliekas samestas deltā, grants un dūņu iegūšanas bedrēs. Lai kur mani nemētātu bargais liktenis, ko latvju tautai piešķīra komunistiskā vergturu impērija, jebkuros apstākļos ar dažādiem paligmateriāliem iekārtoju tabeļu kalendāru; pat nāvinieku kamerā tas bija, zināju dienas un datumus. Manī izveidojās tāda nesagraujama pārliecība un ticība, ka katra nodzīvota diena nebrīvē mani tuvina brīvībai dzimtenē. Ar Kara tribunāla procesu Astrahaņā izrēķināšanās turpinājās Soļiļeckas cietumā. Tur no lielā vilciena sastāva, kas Rīgu atstāja 1941. g. 24.06. no Centrālcietuma, starp citiem arestētajiem bija nosūtīta liela grupa LNL pagrīdnieku. Turpmākajā informācijā var būt neprecizitātes; tā iegūta no dažādiem cilvēkiem. Soļiļeckas cietumā tribunāls iztiesāja krimināllietu Nr. 00986. Tiesāja LNL leģionārus. **Dāvis Jānis**, dz. 1913. g. no Rīgas. Arest. 1940.31.12.; **Smits Nikolajs**, dz. 1892.2.07. lauksaimnieks, dzīv. Valkā un Dobelē. Arest. 1941.10.01. **Upītis Andrejs**, dz. 1900.10.11. no Rīgas. Arest. 1941.10.01. **Špons Indriķis**, dz. 1914.26.10. no Rīgas, strādājis Rīgā, telef. centrāles tehniķis. Valm. apr. vadījis org. «Vanagi». Arest. 1941.8.01. **Grinbergs Ilmārs**, dz. 1922.25.09. no Rīgas. Skauts, ģimnāzists. Arest. 1941.8.01. **Lielbārdis Kārlis**, dz. 1911.5.11. no Rīgas. Arest. 1941.8.01. **Oja-Oija Valija**, dz. 1903.10.08. no Rīgas. Arest. 1941.8.01. **Oja-Oija**

Jochake, dz. 1904.18.03. no Rīgas. Arest. 1941.8.01. **Dumbrauckis Žanis**, dz. 1910.21.06. no Rīgas. Arest. 1941.10.01. **Kalns Alfons Ulrihs**, dz. 1902.30.06. no Rīgas. Arest. 1940.21.12. **Osis Jānis**, dz. 1906.19.05. no Rīgas. Arest. 1941.10.01. **Lars Oto**, dz. 1913. g. Arest. 1941.8.01. no Rīgas. **Bušs Leons**, dz. 1901.28.01. no Rīgas. Arest. 1941.8.01. **Stūrītis Kārlis Rūdolfs**, dz. 1922.6.01. no Rīgas. Arest. 1941.13.02. **Rimša Helmutš**, dz. 1925.2.12. no Rīgas. Arest. 1941.13.02. Mācījās Rīgas Valsts tehnikumā, mehānikas nodaļā. **Rudzītis Ēriks**, dz. 1925.31.01. no Rīgas. Arest. 1941.13.02. **Kodols V.** Arest. 1941.16.01. **Zeibe Eduards**, dz. 1920.1.12. no Rīgas. Arest. 1940.2.12. **Argals Laimonis**, dz. 1922.17.05. no Rīgas. Arest. 1940.14.12. **Ezeriņš Ojārs**, dz. 1924.8.10. no Rīgas.

Rimšam — aresta brīdī bija 15 gadi; Rudzītim — 15 gadi, Ezeriņam — 16 gadi. Visus pārējos nošāva 1942. g. 5.01. Soļiļeckas cietumā. 80—100 km no Orenburgas pilsētas dienvidu virzienā. Tiesāšanu centos aprakstīt visos sikumos. Lai komunistu izdarības saglabātos zināšanai visām ģimenēm, kuru tuviniekus bargais liktenis ieogrūda čekas cilvēku iznīcināšanas kompleksā. Aleksandru Grīnu nošāva 1941. g. 25. decembrī pirmajos Ziemassvētkos Astrahaņā.

Neviens nav notiesāts uz nakti
Neviens, kam sirds pēc gaismas slāpst:
Lai tūkstots kapi būtu rakti,
Reiz dzīvība tiem pāri kāps.

Leonids Breikšš

Atmiņu pieraksts — LNL biedrs ar segvārdu *Rozamunde*

1940. g. maijā Rīgas pilsētas Jorģa Zemītāna (9.) pamatskolā notika svinīgais akts. 6. klases absolventi nodeva glabāšanā Latvijas karogu jaunajai 6. klasei, soloties godam kalpot Latvijai un sargāt Tēvzemes brīvību, nezinot, ka pavisam drīz šis solījums būs jāīsteno dzīvē visiem spēkiem un līdzekļiem. 1940. g. mācību gads rudenī sākās vēlāk kā parasti, jo Latvijas valsts jau bija okupēta un sagrauta. Mūsu klasē sāka veidoties klusa pretošanās uzmācīgajai sarkano propagandai, jo vissviņu jaunais bija krasā pretrunā ar to, ko mums mācīja un ieaudzināja pamatskolā un mājās. Klasē izveidojās zēnu

grupa, kura nebaidījās atklāti iebilst politiskajam audzinātajam, kas viņu ļoti uztrauca, bet mums radīja prieku. Drīz vien viens no drosmīgākajiem zēniem — Helmut — bija atradis kontaktu ar pretošanās kustības organizāciju — LNL — un iesaistīja darbībā arī citus zēnus, kuri baudīja viņa uzticību, t. sk. arī mani. Sākās pagrīdes darbs. Es kļuvu par «Rozamundi». Sacerējām patriotiskus uzsaukumus, iespiedām (uz bērnu rotaļu tipogrāfijas «Ausma» izveidotās ierrīces) lapiņas, kuras izplatījām pilsētā. Mūsu sadarbību ar citām grupām koordinēja sakarnieks «Bisektrise». 1941. g. janvārī apcietināja mūsu grupas zēnus. Jūnijā sākās karš. Mūsu cerības, ka apcietinātie zēni būs tikuši brīvībā, nepiepildījās. Viņi pazuda, un viņu likteņi palika neizzināti. Es biju jau gandrīz 16 g. vecs (dz. 1925. g.) un domāju par iesaistīšanos latviešu bataljonos, kuri devās cīņā pret komunistiem frontē. Nācās tomēr vēl pagaidīt. 1943. g. aprīlī pieteicos Latviešu SS leģionā un uzsāku karavīra gaitas. 1943. g. jūlijā ar vienību (1. brīvprātīgo pulka 13. rotu) atrados artilērijas pozīcijās Volhovas frontē. Septembrī mani ievainoja labā pleca rokas locītavā. Ārstu komisija mani ieskaitīja «aizmugures dienestā». Nokļuva veselības rotā Jelgavā, bet izdevās beidzot nokļūt savā vecajā 13. rotā. Ar kaujām (pēdējā bija pie Mores) nonācām Rīgā. Cerēju, ka Rīgu bez kaujām neatdosim ienaidniekam. Mājās bija palikusi tikai mana māte, bet tēvs ar manas māsas ģimeni jau bija aizbraukuši uz Vāciju. Māte bija pagaidām palikusi, jo gribēja sagaidīt mājās mani un tad doties pie pārējiem ģimenes locekļiem. Bet šo nodomu izjauca mana slimība. Pēc dažām dienām Rīgā bez kaujām ienāca Sarkanā armija, un atkāpšanās ceļš mums bija slēgts. Slimība pastiprinājās, un bija jāmeklē ārstu palīdzība. 1945. g. 10. februārī naktī mājās ieradās čekisti un mani arestēja. Nokļuva Stabu ielas stūra mājā. Pratinātājs pēc vispārējas iztaujāšanas pārgāja pie lietās, un sākās pratināšana par manu darbību 1940. gadā LNL organizācijā. Pēc 3 nedēļām paziņoja apvainojuma «pantus» — 58.-1.a, 2. un 11. Tad pārveda uz Centrālcietumu. 1945. g. aprīlī sākās ceļojums uz plašo Krievzemi. Maija pirmajās dienās nokļuvām Urālos Nižņij-Tagilā. Decembrī man paziņoja spriedumu: Sevišķā apspriede, pie Sverdlovskas apgabala NKVD, piespriedusi 4 gadus labošanas darbus soda nometnē. Soda izcietu un saņēmu atļauju atgriezties Latvijā, bet bez tiesībām dzīvot Rīgā.

Pētersons Laimonis, dz. 1919. g. Tukumā. Dzīvoju Rīgā. Biju jūrnieks — kuģa mehāniķis. 1940. gadā dienēju flotē. Atvaļināja no dienesta 1940. g. decembrī. 1943. gadā mobilizēja vācu formācijās — flotē. 1944. g. augustā nokļuva Zviedrijā. Iesaistījos LCP (Latvijas Centrālā Padome). Sākām nodarboties ar bēgļu pārvešanu no Kurzemes uz Zviedriju. Vairāki braucieni izdevās. Tas bija tad, kad Kurzemē bija vācieši. Pēc Vācijas kapitulācijas vairāki no organizācijas ieradāmies Latvijā. 1945.5.11. krievu drošības orgāni mani apcietināja. Apsūdzība — 58-1a. Sods — 15 gadi. Cekas pagrabos sabiju 6 mēnešus. Pēc tam — Kotlasā, Arhangeļskā, Komi (līdz 1949. g.). No 1949. gada — Taišetā. Latvijā atgriezās 1956. gadā.

Ar mani reizē atbrauca jūrnieks — **Eduards Andersons** (Dz. 1919.22.10. Ventspils apr.). Viņam bija vairāki segvārdi: Laurents, Loris, Eidis. Viņu apcietināja reizē ar mani 1945. g. 5. nov. Piesprieda nāves sodu. Spriedums izpildīts 1947. g. 1.01. Andersons vadīja un organizēja visus pārvešanas pasākumus. Ar mani reizē atbrauca arī **Artūrs Arnītis**, kas bija iesaistīts LCP darbībā Rīgā. Inženieris. Vadīja Ventspils sakaru grupu. Vairākas reizes bija braucis pāri jūrai. Arnīti apcietināja 1945. g. oktobrī. Sods — 25 gadi. Atgriezās Latvijā 1956. gadā. Miris 1986. g. Apglabāts Straupē.

Cekas pagrabu kamerās 1946. gadā tikos ar **Miervaldi Ziedaini**. LA bijis lidotājs. Leģionā — 19. divīzijas artillerijas virsleitnants. Pēc Vācijas kapitulācijas organizējis Ziemeļkurzemes partizānu grupējumu. Apbalvots ar abu šķiru dzelzs kr. Viņa turpmākais liktenis man nezināms. (Ir ziņas, ka Rīgā nošauts...)

Biju kopā arī ar **Aleksandru Zuti**. Viņš palicis prātā ar to, ka dzimis tieši 1918. g. 18. novembrī. Leģionā bijis leitnanta pakāpē. Liktenis nezināms.

Vēl atceros **Jāni Šmitu**, apm. 33 g. vecu. Ar viņu kopā atbraucu no Zviedrijas. Apbalvots ar abu šķiru dzelzs krustiem. Notiesāts uz 25 gadiem. Miris Kemerovā.

Klibiķis Alberts, dz. 1913.4.04. Augstrozes pag. Līdz 1944. g. biju students. 1944. g. sept. iedalīja «Kurland» pulkā. Kad sāka runāt, ka sūtīs uz Vāciju (tas nozīmētu karot ar angļiem un amerikāņiem) dezertēju. Dzīvojām mežos, taču nekas kopējs ar Sarkanās bultas bandītiem mums nebija. Kara beigu posmā nokļuva frontē. Satikos

ar LCP pārstāvi — **Zandi** (Leinasaru). Man uzticēja vadīt laivu pārbraucienā uz Zviedriju, taču brauciens nenotika. Sakari ar LCP man bija nepārtraukti. Čeka mani arestēja 1945.31.10. Tiesāja kopā ar 34 LCP dalībniekiem. Apsūdzības pants — 58-1a. Sods — 25 gadi. Biju Kotlasā. Arhangeļskā tiku ieslodzīts soda lēģeros — režīma brigādēs. No 1949. g. atrados Taišetas lēģeros. Vēlāk atrasti dokumenti, kurā norādīts, ka Klibiķis Alberts likvidējams. Atgriezās Latvijā 1956. gadā.

Klibiķis Pēteris (mans brālis). Dz. 1917. g. 2. PK saistās ar Upelnieku. Pēc Vācijas kapitulācijas nokļuš filtrācijā. Pēc tam atgriezās Ventspilī. Kad tika organizētas laivas, lai izvestu no okupētās Latvijas bēgļus, Pēteris piekrīt piedalīties šajos braucienos. Pēteri Klibiķi apcietina 1946. g. sākumā. Tiesāts kopējā prāvā. Bijis Noriļskas noietnēs. Latvijā atgriezies 1956. gadā.

Anonīma liecība. Lasīju izdoto grāmatu «Uz ežinas galvu liku». Apstājos ar domām: — Kādēļ tam nodevējam — Margeram VITOLIŅAM, kurš ieģrūdis nāvē daudzus, atļauts šai nopietnā grāmatā piesmērēt ar saviem kārtējiem meliem veselu lapu (361.—362.)? Vēl gudro — vai tik tam īstenam čekas aģentam nenodarītu pāri! Viņš ir nepārprotami visu laiku, pēc 1945. g. 8. maija darbojies kā nodevējs. Bija norīkots no čekas darbā Aizputes rajonā. Vitoliņš iefiltrējās dzīvot pie Kazdangas tehnikuma «Sīļu» mājās — Ostnieku ģimenē, kura dēls **Alfrēds Ostnieks** — bijušais leģionārs, un apmācīts «Meža kaķis» dzīvoja (neoficiāli, neatklāti) un sadarbojās ar mežā esošiem Nacionāliem partizāniem — VALTAIKU grupu; tanī bija 14 cilvēki. Tas notika tā: kādu sestdienu, kad «Sīļu» māju saimniece, atlaidusies atpūsties, pie viņas ieradās vīrietis — VITOLIŅŠ no Rīgas, un lūdzis viņas mājās patvērumu: esot bijušais leģionārs, un Rīgā viņam klājosies grūti — viņu tur meklējot. Viņš varētu dzīvot «Sīļos» un palīdzēt visus darbus darīt, jo viņam patīkot strādāt. Ostniece saka «nē» un «nē». Tad Vitoliņš uz ceļiem pie viņas gultas un raudot ar īstām asarām. Viņa atcerējusies, ka dēls Alfrēds (kurš tad nav bijis mājās) arvien teicis: «Neielaidies sarunās ne ar vienu!» Un tomēr... tanī vakarā Vitoliņš tanīs mājās ieguvis naktsmājas. Tad pārnācis dēls, un drīz viņu starpā sarunas risinājušās tā, kā vajadzējis čekas aģentam. Vitoliņš bijis kara laikā Sarkanās armijas iz-

lūks, un pēc kara ticis speciāli sagatavots Anglijā, kursos Nacionālo partizānu ķeršanai. Šo stāstu man stāstīja pati Ostniece — «Sīļu» māju saimniece, kad 1947. g. no februāra atrados (pēc pārvietošanas no čekas, Stabu ielas Centrālcietumā, 2. korpusā, 27. kamerā (otrā stāvā)). Tā Vitoliņš palika «Sīļos» visu vasaru. Zīmējis tuvumā esošo portretus; atvedis rakstāmmašīnu; gatavojis pretvalstiskus, pret Staļinu — uzsaukumus. Devis tos Alfrēdam, lai tas tos ar Valtaiķu mežinieku grupu izplata. Alfrēdam Ostniekam bija tur netālu draugs Tomsons, kurš arī slēpās no čekas un aizvešanas uz Krieviju. Tomsons bija daļēji pašķīries ar savu sievu, kura dzīvojusi Rīgā. Rīgā pie Tomsona sievas, kā kavalieris (no čekas) ticis piekomandēts Vitoliņš. Tā arī Vitoliņam bija vieglāk «Sīļos» iekļūt un dzīvot. Arvien viņš vārdos atbalstījis visas akcijas pret čeku — Aizputes čeku, bet, kad organizētas, tās vienmēr nav iznākušas. Nekad Vitoliņš nav gājis uz mežu pie Valtaiķu partizāniem. 1946. g. novembra beigās, kad Aizputes rajona čeka vāca kopā visus meža partizānu atbalstītājus, man jau bija skaidrs par Vitoliņa darbu čekā. No sākuma arī Aizputē atvestie vīrieši no meža grupas nesaprata, — kā tā čeka visu zina. Kā nezinās, kad visas sarunas, visu, katra atsevišķās domas bija jau visu laiku uz čeku neltas! Ostnieka māte man stāstīja, ka dēls esot dažreiz Vitoliņam teicis, ka viņš redzot, «kādās kamanās Vitoliņš sēž». Un tomēr Vitoliņš tur «Sīļos» pastāvēja... Un, kad vltu rudenī visus iedzīvotājus «Sīļos» apcietināja, palika neskarta (neapcietināta) vienīgi kalpone, pie kuras Vitoliņš katru nakti gulēja. Tas vien jau pilnīgi liecina par Vitoliņa spēku čekā... Arī viņš tad tika ārā no cietuma. Tad, kad biju apcietināta un atrados Stabu ielā, kādu rītu čekas pagalmā ienāca maiņa no Aizputes. Mūsu, 33. čekas kamerā nokļuva Kables ārste KILEVIČA. Viņa stāstīja. — Vesti kopā, valējā mašīnā, gar malām čekisti, ar to, kurš nogalinājis tur jauno advokāti, un bijis to ap racis Misiņkalnā lapās; Kad advokāte tur aizgājusi, — aiznesusi savas vērtīgākās lietas, kā samaksu par to, lai tas svešais, ar ko viņa iepazinusies tanī 1946. g. rudenī, aizvestu uz Zviedriju. Čekas roka Aizputē tanī rudenī bija sevišķi gara. Tanī mašīnā (to stāstījusi nogalinātās advokātes draudzene, kura šo slepkavu atšifrējusi) slepkavam bijis pirkstā noslepkavotās gredzens. Draudzene tikusi apcietināta un vesta uz Stabu ielu par to, ka viņa

zinājuši, ka advokāte grib tikt uz Zviedriju, bet nevienam to čeka iepriekš nav teikusi. Tanī mašīnā ar viņiem kopā vests arī tas slepkava: čekas roka. Ceļā «istrebiķeļi» pret viņu izturējušies ļoti labi: runājuši, devuši smēķēt utt., kā jau īsti draugi. Un iespējams, ka no Stabu ielas pa otru pusi to izlaida arī ārā. Paldies Dievam, ka tad jau atrados apcietinājumā, apsargāta! Visu laiku jutu, ka kāds man sekoja. Vakaros slēģus lauza. Viņš sekoja visām, kurām nebija Staļina laika domāšana. Sis stāstījums neattiecās uz Vitoliņu, bet uz Aizputes čeku, kurā par atbalstītāju iznīcināšanu gādāja čekists SRUDE, kurš vēl tagad dzīvojot Liepājā. Sprūde ar savu komandu neskaitāmas reizes, kad mans brālis līdz 1948. gada septembrim dzīvoja nelegāli, mūs ar vecākiem kratīja, pratināja, aizturēja — arī naktis mājās nelaida. Nošāva mūsu māju gudro suni un piesolīja arī mūs tā nošaut.

Vitoliņš dzīvoja «Siļu» mājās 1946. g. vasarā, un sniedza par visiem Aizputes ciemā kārtīgu informāciju. Sprūde bija čekists par Valtaiķiem. Tuvojoties 1946. g. rudenim, Alfrēds Ostnieks, kā «Meža kaķis» gribēja sagādāt produktus ziemai meža noliktavā, jo ziemā mežinieki tā nevarēs staigāt. Mājās, no kurām viņš bija, visi lopi bija atņemti. Vienīgais regulārais uzturs viņiem skaitījās pie RUDZKROGA Ernesta (arī pats Ernests bija grupā), kura mājas nebija tik «apstrādātas» no pagasta. Tur kāda laba sieviete, vārdā Marija, katru vakaru vārīja biezputru no rudzu miltiem ar pienu, un tā katram mežiniekam viņa šķīvis bija. Manu vecāku mājas tika vienmēr no čekas vērotas, apsargātas. Kā Alfrēda Ostnieka ģimene no Rīgas — sieva ar mazo 5 mēnešus veco meitiņu nokļuva apcietinājumā? Bija tā, ka tanī 1946. g. rudenī augusta pēdējās dienās Vitoliņš organizēja, lai Rīgā iebrauktu partizānu pārstāvji no Kurzemes, Vidzemes, Latgales uz satikšanos. Tur tad došot pases uz citiem vārdiem. Vitoliņš sevi dēvēja par Anglijas emisāru, kur rūpējoties par Latvijā esošiem partizāniem. Arī mans brālis bija nozīmēts no mežinieku vidus (Vitoliņš pie viņiem nerādījās), lai brauktu uz Rīgu. Nekad brālis uz mājām nenāca, tomēr tanī reizē atnāca, lai paņemtu līdzī ko ēdamu. Sakarā ar mugursomu aizķērās ieroču sikсна; ierocis krita pret zemi, — sprādziens un ... brālis tika ievainots gurnā. Tad brauciens pie mājām tuvā ārsta POLIKĒVICA, un tad ceļš uz mājām, kuras netiek novērotas, apm. 10 km ... Drīz notika atbal-

stītāju apcietināšana. Tos, kuri iebrauca Rīgā uz satikšanās tanī reizē, visus apcietināja, jo tas bija čekas izprovocēts brauciens, kuru Valtaiķu grupai organizēja Margērs VITOLIŅŠ. Rīgā tanīs dienās kristīja Ostnieka Alfrēda 5 mēn. veco meitiņu. Alfrēds, piegājis pie loga un redzējis, ka māju aplenc karavīri. Pie galda sēdējis arī Margērs Vitoliņš. Alfrēds Vitoliņam teicis: «Es tevi tūlīt nošaušu!» Vitoliņš atbildējis: «Nesteidzies, Fredi, to varēsi arī vēlāk izdarīt. Nesteidzies, neesmu vainīgs...» Margērs Vitoliņš nekad nav vainīgs, jo čeka rūpīgi sagatavojusi šiem meliem... Tur bijusi arī Ostnieku mamma, kura to man atstāstīja Centrālcietumā... Visi dzīvokļi esošie aizvesti uz Stabu ielas čeku. Tā kā Ostnieka mazajai nesa katru dienu svaigu pienu uz cietumu, uzzināju, ka Vitoliņš pēc šīs apcietināšanas, kad visus aizveda, jau tuvākajās dienās redzēts staigājam pa Rīgas ielām... Protams, arī tālāk notiekošajos Kara tribunāla procesos Vitoliņš nebija. Mūs, no Aizputes, apcietināja vairāk kā 60 cilvēkus, un aizveda novembrī uz Rīgu. Kad mani tiesāja 1947.28.04., bijām grupā uz tiesu 14 cilvēku. Četrus notiesāja uz nāvi (vēlāk tie 25 gadi): **Segliņš** — mežsargs, brāļi **Tilgaļi** no Liepājas, un **Blūms** no Raņķiem. Vitoliņš nebija nekur izmeklēšanas gaitā, ne arī tiesā. Pēc tiesas tikāmies ar savas puses ļaudīm lielā kamerā, kurā apmēram 100 cilvēku. Viss tika izrunāts un izsvērts — Vitoliņš ir čekas spiegs bijis... Par to nav šaubu. Pirms tiesas, kad bijām vēl 2. korpusa 27. kamerā (2. stāvā), virs mums bija 3. stāvs. Tur atradās nāvīnieku kameras. Tieši virs mums kamera, kurā sēdēja **Alfrēds Ostnieks**. Alfrēds Ostnieks mums ziņoja, ka tas, kurš tiek ārā no cietuma, lai zina norēķināties ar Margēru Vitoliņu — šo slīpēto provokatoru. Tādi bija ielaisti meža visā Latvijā. Daktere **Kilēviča** no Kabiles teica, ka viņai aizbraucis pakal pats prokurors no čekas, kurš dzīvojis tur Kabilē — mežinieku grupā. Viņa vesta uz mežu, lai palīdzētu kādai sievietei dzemdībās. Pēc tā brauciena dakteri Kilēviču arestēja, notiesāja, jo viņai bijis jāziņo par to čekai. Tādi necilvēciski gājieni tais gados jau bija modē... Mani tiesāja 1947. g. aprīļa beigās. Tiesnesis bija liels, melns un ļauns kā velns... Pret sevi vērsto apsūdzību nepieņemu, neatzinu. Biju vienīgā 14 cilvēku grupā, kura neatzina nemaz. Pārējie teica pa daļai vai pilnīgi. Mani notiesāja pēc 58. p. 1.a uz 10 gadiem plus 5 bez atgriešanās tiesībām. Visiem bija vēl

pārsūdzība Maskavā. Maskavā mani attaisnoja pierādījumu trūkuma dēļ. Advokāte teica, ka tas ir rets gadījums, ka tik liels sods dots Rīgā. Maskavā attaisnots. Par Vītoļiņu, kā čekistu, varat vēl pilnīgāk uzzināt no sievietes, kura dzīvojuši tanī vasarā «Sīļu» mājās, un tika apcietināta. Atgrieziesies no notiesājuma, tagad dzīvo Aizputē. Ir gan invalīde — guloša. Ja ar viņu runāsi, neuztrauciet viņu. Ja izdosiet vēl kādu grāmatu par Nacionāliem partizāniem, neaizmirstiet ar labu vārdu pieminēt Aizputes ārstus — **Polikēviču** Valtaiķos un **Aivaru** Aizputē. Šie ārsti daudz palīdzēja, ja bija vajadzība, mežiniekiem. Tāpat mācītāji: Valtaiķos — **Daugulis** un Aizputē — **Krontāls**. Krontāls tika notiesāts un mira Krievijā. Nacionālais drošsirdīgais partizāns **Alfrēds Ostnieks** pēc otrreizējas bēgšanas no lēģera Krievijā nosists. Nodevēji un nelieši iefiltrējušies arī Daugavas Vanagu organizācijā. Esiet modri!!!

Daži dati par **Margeri Vītoļiņu**. Pēc 2. PK Vītoļiņš strādā nacionālās pagrīdes un partizānu iznīcināšanā. Kopā ar čekas dūžiem **A. Lukaševicu**, **Jāni Bunduli**, **Alfonu Noviku**, **Jāni Vēveri**, **Kazimiru Ķipuru**. Vītoļiņam izdodas iefiltrēties Siekstātes partizānu grupā, kuras vadītājs viņamoticēja. Uz Vītoļiņa sirdsapziņas ir arī **Puzes—Piltenes** grupa: virsleitnants **Brīvnieks**, **Ērmanis Viškins** — **Piltenes** polic. kārtibnieks. Abus nošāva 1947. g. pavasarī RCC. 1946. g. oktobrī apcietina visus to māju iedzīvotājus, kurus Vītoļiņš bija izspiegojis. Apcietinātos tiesāja kara tribunāls. Vītoļiņa upuris ir arī Aizputes aprīnķa priekšnieks **Jānis Lapiņš**. — Pēckara partizāns **Lapiņš** pēc apcietināšanas apzinās, ka Vītoļiņš ir čekists, bet jau par vēlu. Vītoļiņa upuru skaits sniedzas daudzos simtos. Vītoļiņš ir viens no visdrausmīgākajiem nodevējiem latviešu tautā. Varbūt vienīgi **Jānis Klimkāns** ir viņu pārspējis, jo **Klimkāns** daudzus partizānus ir nošāvis pašrocīgi, turpretī Vītoļiņš savus upurus atdeva čekistiem nošaušanai un spīdzināšanai.

Toms Bovers grāmatā «Sarkanā zirnekļa tīklā» plaši apraksta okupantu dižpalīga **Margerā Vītoļiņa** darbošanos. Šodien (1993. gadā) latvieti satrauc fakts, ka **M. Vītoļiņš**, tāpat kā **Alfons Noviks** un daudzi citi čekisti dzīvo nesodīti...

АВТОБИОГРАФИЯ

Vitolins, Valdis

Ar 1944. gada sākumu izpildījis sakarus ar
PSRS ierādnieku un ietilīti to
izpildījis.

1944. gada pirmās pusē dienesta
kā tālrunu komandieris.

1944. gada beigās bijis atbilstoši
organizācijai Lat. A.

No 1945. g. maijā atstājis strādāt
kā direktoru Ceļotāju Centru
grupā.

No 1946. g. bijis spiests aizpildīt rīcību
kā ar izpildītiem darbiem
grupā paspāvēs Latvijas mēģināt
1948. gada maijā aizpildīt uz
Anglijas izpildītiem.

Paa izpildītiem sekunģu, priekš
mūžam sekunģam. Tiesas ap-
balvots ar Krievijas Savienības
karoga ordeņa līdri.

1948. gadam atstādājis kā māksl-
nieks.

Anālis Valdītāldis mira 1969. g.
Anāli Anālis un Anālis - pensijas
lieta atstāda PSR ZA ministru
loģijai institūta. U. Vitolins

2.1X75,

Patrocīgi rakstītās biogrāfijas fragmenti

LATVIJAS TEVZEMES SARGU (PARTIZĀNU) APVIENTĪBA. (Tēvijas Aizstāvju Apvienība) Laikraksts: «Tēvzemes sargs»

Pirmās nacionālās pretētības grupas sāka veidoties jau drīz pēc Austrumlatvijas okupācijas — 1944. gada vasaras beigās. Tās formējās no ienaidnieka aizmugurē palikušajiem latviešu karavīriem, policistiem un aizsargiem. Viņiem pievienojās tie vīri un jaunekļi, kas izvairījās no iesaukšanas sarkanajā armijā, kā arī vācu izlūkdienestu savervētie patrioti, kuri bija izgājuši diversantu apmācības kursus un, labi apbruņoti un ekipēti, šķērsoja fronti, lai iesaistītos cīņā pret komunistisko režīmu. Partizānu grupas bija gandrīz katrā Daugavas vidusteces reģiona pagastā. (Daugavas Vidusteces reģions aptver Ilūkstes un Jēkabpils apriņķus, Daugavpils apriņķa rie-

tumdaļu, kā arī vairākus Rēzeknes un Madonas apriņķu pagastus. Šim reģionam nav precedentu Latvijas kultūrvēsturiskajā un administratīvajā iedalījumā. Pēc autora domām, tikai tā ir iespējams dēvēt šo apvidu, kura partizāni 1945. gada vasarā izveidoja vienotu partizānu rajonu, kurā ietilpa Sēlijas, Dienvidlatgales un Dienvidvidzemes partizānu grupas.) Tiesa, partizānu grupu vairākums izturējās pasīvi, gaidot, kā attīstīsies notikumi frontē. Tomēr dažviet partizāni jau 1944. gada rudenī — 1945. gada ziemā rīkoja terora aktus pret režīma aktīvistiem un padomju represīvajiem orgāniem. Līdz 1945. gada pavasarim šie partizāni necentās apvienoties vai koordinēt darbību, tomēr pakāpeniski viņi saprata, ka sekmīga cīņa iespējama tikai kopīgiem spēkiem. Līvānu apkārtnes partizānu apvienošanu uzsāka Juris Rudzāts. 1945. gada maija beigās viņš sasauca Līvānu, Rudzātu, Preiļu, Vārkavas, Nīcgales un Kalupes partizānu sapulci, kurā tika nolemts izveidot pretestības organizāciju, kuru nosauca par **Latvijas Tēvzemes Sargu (Partizānu) Apvienību**. (turpmāk **LTS(P)A**).

J. Rudzāts uzskatīja, ka sekmīgas militārās pretestības organizēšanai nepieciešama partizānu grupu pārformēšana pēc armijas principa — katrā pagastā viena rota (tajā ietilpst 2—4 vadi), vairāku kaimiņu pagastu rotas veido bataljonu, tie, savukārt, pulku. Jūnijā tika izveidots Latgales partizānu pulks, kurā ietilpa trīs bataljoni ar deviņām rotām (Štāba, Steķu, Rubenkalna, Rudzātu, Preiļu, Vārkavas, Aizkalnes, Kalupes un Nīcgales rotas). Pulka komandiera pienākumus uzņēmās **Juris Rudzāts** — «Rūsiņš», štāba priekšnieka — **Jānis Zelčāns** — «Zeltiņš».

Arī Ilūkstes partizānu apvienošana tika uzsākta maija beigās, kad, saņēmis Latgales pulka štāba instrukciju, Dvīetes partizāns **Otto Sudrabiņš** sasauca partizānu sapulci, kurā tika nolemts organizēt partizānu apakšvienības pēc armijas principa. Jūnija beigās apriņķa partizāni tika apvienoti Ilūkstes pulkā, par kura komandieri kļuva leitnants **Staņislavs Urbāns**, par štāba priekšnieku **Vilnis Baltmanis**. Pārējos reģiona apriņķos partizānu apvienošanās sākās dažus mēnešus vēlāk.

Jūlija vidū Latgales pulka štābā ieradās virsleitnants **Kārlis Blūms** (1944. gada rudenī bija vienā grupā ar brāļiem Rusoviem Jaunpiebalgas pagastā, vēlāk pārnāca

uz Vipes mežiem), kuru Rudzāts aicināja uzņemties 2. partizānu divīzijas komandiera pienākumus. (Divīzijā tika iekļauti Daugavpils (bij. Latgales) un Ilūkstes pulki; tuvākajos mēnešos pulki saformējās arī Jēkabpils un Rēzeknes apriņķos).

Oktoobrī — novembrī tika izveidota 3. partizānu divīzija. (Šāda numerācija izrietēja no pieņēmuma, ka 1. divīziju veido Kurzemes mežos esošie 19. divīzijas legiōnāri). Par 3. partizānu divīzijas komandieri kļuva kapteinis **Dāvis Timmermanis**. Šajā divīzijā ietilpa Madonas un Rēzeknes pulki, tās štābs uzturējās Meirānu—Lubānas mežos.

Divīziju un pulku štābi koordinēja apakšvienību darbību kopīgu akciju veikšanai, kā arī sniedza vispusīgu palīdzību organizatoriskajā darbā, ieroču un munīcijas sagādāšanā, partizānu kara taktikas apgūšanā. Tika izstrādāta detalizēta sakaru sistēma. Tā kā raidītāji bija liels retums (vācu izlūkdienestu savulaik dotajiem vairs nebija bateriju), sakaru uzturēšana notika ar kurjeriem. Pie divīzijas štāba bija sevišķo uzdevumu bataljons (pie pulku štābiem — rotas), kurš sastāvēja no štāba apsardzes un sakarniekiem. Sakarnieki (kurjeri) nogādāja pavēles un instrukcijas zemāko apakšvienību (pulku, bataljonu) štābos, kas šos sūtījumus tālāk sadalīja pa rotām. Bija arī otrs sakaru veids — tika noteikts konkrēts laiks (piemēram, katru trešdienu septiņos no rīta) un vieta, kurā apakšvienību sakarnieki un štāba darbinieki apmainījās ar informāciju. Apakšvienības regulāri sniedza ziņas par veikto darbību un izlūkošanas datus par padomju varas iestāžu, kā arī ienaidnieka bruņoto formējumu aktivitātēm. Vietējie iedzīvotāji, kuri sniedza izlūkošanas datus, izmantoja «pastkastītes» — slēptuves, par kuru atrašanās vietām informēti bija tikai šo ziņu sniedzējs un apakšvienības komandieris vai sakarnieks. Partizānu vadība prasīja ievērot stingru konspirāciju (obligāta segvārdu lietošana, militāru noslēpumu neizpaušana pat tuviniekiem, piesardzība un vairākkārtējas pārbaudes, uzņemot jaunus partizānus u. tml.). Augstākā līmeņa sakarus (īpašos gadījumos starp divīziju un pulku štābiem, kā arī ar citu reģionu partizāniem) uzturēja LTS(P)A vadības pārstāvji. Juris Rudzāts uzturēja sakarus ar Ilūkstes un Jēkabpils pulkiem, Jānis Zelčāns vairākkārt devās pie Vidzemes, Kārlis Blūms — pie Kurzemes partizāniem.

Kaut arī LTS(P)A veidošana tika uzsākta jau 1945. gada maijā, oficiālā dibināšanas sapulce notika tikai 24. augustā Vārkavas pagasta Beņu mežā, kur tikās LTS(P)A 2. divīzijas vadība ar Vanagu katoļu draudzes prāvestu **Antonu Juhņeviču** (no 1944. gada augusta līdz 1945. gada janvāra beigām vadīja pretestības kustību Līvānu apkārtnē, tad, izvairoties no aresta, nelegāli uzturējās pie Rubeņkalna partizāniem, vēlāk Vārkavas pagastā pie atbalstītājiem un viņu līdzgaitniekiem.) Šajā sapulcē tika izveidots LTS(P)A Prezidijs šādā sastāvā:

Priekšsēdētājs — **Antons Juhņevičs** — «Vientulis».

Vicepriekšsēdētājs — **Kārlis Blūms** — «Misters» (2. divīzijas k-ris).

Generālsēdētājs — **Jānis Zelčāns** — «Zeltiņš» (2. divīzijas štāba pr-ks).

Prezidija locekļi — **Juris Rudzāts** — «Rūsiņš» (2. divīzijas kom-ra vietnieks), — **Antons Gavars** — «Zvaigzne» (Daugavpils pulka k-ris).

Oktoobrī Prezidijā tika iekļauti vēl daži locekļi — **Valērija Mundure** — «Marta Skuja», **Dāvis Timmermanis** — «Mežsargs» (3. divīzijas kom-ris), **Staņislavs Urbāns** — «Kalpaks» (Ilūkstes pulka k-ris), **Andrejs Upenieks** — «Strauts» (septembra beigās kļuva par Daugavpils pulka komandieri, viņa priekštecis **Antons Gavars** tika iecelts par 2. divīzijas intendantu), **Staņislavs Sondors** — «Tālivaldis» (Rēzeknes pulka k-ris) un **Jānis** — «Viesturs» (Jēkabpils pulka k-ris). Jānis «Viesturs», pēc autora rīcībā esošām ziņām, LR Armijas kapteinis, uzvārdu nav izdevies noskaidrot...

Prezidijs izstrādāja LTS(P)A statūtus, kuri tomēr mazāk bija piemēroti partizānu kara apstākļiem, vairāk — LTS(P)A darbībai pēc neatkarības atgūšanas. Statūtos bija noteikti šādi mērķi: 1) Visu nacionāli noskaņotu nelegālistu apvienošana; 2) Vispārējās sacelšanās organizēšana, lai gāztu padomju varu; 3) Latvijas Republikas kā nacionāli demokrātiskas valsts atjaunošana.

Lai realizētu šos mērķus, LTS(P)A organizēja kā militāro, tā ideoloģisko cīņu pret padomju okupācijas režīmu. Apvienības militārā struktūra bija pielāgota vispārējās sacelšanās apstākļiem, nevis ilgstošam partizānu karam, jo tās veidotāji bija pārliecināti, ka karš starp Rietumu lielvalstīm un PSRS sāksies ne vēlāk kā

1945. gada rudenī un tāpēc partizāniem jābūt gataviem sākt totālu aizmugures karu, līdzko angļi un amerikāņi izsēdinās desantu Baltijā. Šī ilūzija bija galvenais cēlonis LTS(P)A sabrukumam novembrī — decembrī, jo, nesagaidījuši kara sākšanos (gan arī paļaujoties uz iekšlietu ministra ģenerālmajora Eglīša solījumiem), lielākā daļa partizānu izgāja no meža un padevās padomju varas iestādēm. Arī tos partizānus, kas turpināja cīņu, čekisti varēja iznīcināt, pateicoties LTS(P)A centralizētajai struktūrai, jo gandrīz visi brīvprātīgi padevušies partizāni čekai sniedza ziņas par mežā palikušajiem un viņu mītnes vietām. Savstarpēji nesaistītas partizānu grupas bija daudz grūtāk iznīcināt. (No šodienas skatoties, partizānu ilūzijas par Rietumu lielvalstu uzbrukumu PSRS liekas nenopietni naivas. Par to pamatotību var spriest, iepazīstoties ar bij. KGB arhīvā esošajiem LTS(P)A Prezidija sēžu protokoliem — partizāni bija visai labi informēti par Rietumu politiķu un specdienestu solījumiem militāri palīdzēt baltiešiem, kā arī par konfliktiem Potsdamas konferencē. Tomēr jāatzīmē, ka atsevišķi partizānu vadoni izplatīja nepamatotas ziņas par drīzu kara sākšanos. Šķiet, ka šīs dezinformācijas pamatā bija gan specdienestu spekulatīvie solījumi, gan cenšanās uzturēt kareivīgu garu partizānu vidū).

1945. gada oktobrī (pirms vispārējās legalizācijas) LTS(P)A padotajās apakšvienībās, pēc autora aprēķiniem, bija ap 1000 partizānu (Daugavpils pulkā — 300, Ilūkstes — 200, Jēkabpils, Rēzeknes un Madonas pulkos kopā ap 500). Bez tam bija liels skaits pretpadomju garā noskaņotu, legāli dzīvojošu cilvēku, kuri stātos partizānu rindās, sākoties karam, piemēram, Ilūkstes apriņķī bija ap 500 šādu rezervistu, tātad kopējo LTS(P)A rezervistu skaitu var lēst ap 3—4000).

Partizānu militārā darbība bija vērsta šādos virzienos: 1) terors pret komunistiskās paverdzināšanas politikas tiešajiem īstenotājiem — izpildu komiteju darbiniekiem un citiem režīma aktīvistiem; 2) terors pret režīma militārajiem balstiem — NKVD, armijas un iznīcinātāju apakšvienībām; 3) terors pret zemniecības un Latvijas valsts aplaupīšanas (lauksaimniecības produktu sagādes un mežizstrādes) organizētājiem un izpildītājiem; 4) diversijas nacionālizētajos (pareizāk teikt — komunistētajos) uzņēmumos — pienotavās, dzirnavās, veikalos utt.

Šīm akcijām bija divkāršs uzdevums — graut režīma ekonomiku un sagādāt pārtiku partizānu vajadzībām; 5) diversijas pret komunikācijas līdzekļiem (ceļu, tiltu, sakaru tiklu bojāšana).

Par partizānu kara apjomu priekšstatu sniedz kāda NKVD uzziņa — no 1945. gada 1. maija līdz 31. decembrim Daugavpils, Rēzeknes, Madonas, Ilūkstes un Jēkabpils apriņķos partizāni veikuši 404 akcijas (krieviski — bandprojavļeņije; šajā terminā jēdzieniski ietilpst gan partizānu sarīkto terora un diversijas akti, gan bruņota pretestība uzbrūkošajām NKVD u. c. padomju militāro formējumu apakšvienībām). — (LR Prokuratūras (bijušais KGB) arhīvs. Lieta Nr. 28785, 1. sēj. 448. lapa). Tā kā visu līdz šim zināmo partizānu akciju detalizēts apraksts aizņemtu vairākus simtus lappušu, šajā rakstā tās tikai uzskaitītas (sk. partizānu kara hroniku).

LTS(P)A veica arī plašu nacionāli patriotiskās audzināšanas darbu iedzīvotāju vidū. No 1945. gada jūnija līdz decembrim tika izdots laikraksts «Tēvzemes sargs», kurš gan iznāca tikai četros numuros un, atkarībā no pavairošanas iespējām, tā tirāža svārstījās starp 20 un 300 eksemplāru. Laikraksta izdošanas iniciators un galvenais veidotājs bija Jānis Zelčāns, autoru vidū bija J. Rudzāts, J. Klimkāns, K. Blūms, V. Mundure u. c. Tā saturā var izdalīt trīs virzienus: 1) informācija par vispārējo stāvokli Latvijā un komunistiskā režīma atmaskošana; 2) nacionālās pretestības kustības mērķu skaidrošana un partizānu darbība; 3) ziņas no ārpasaules, kurās akcents likts uz lielvalstu savstarpējām attiecībām un Baltijas jautājumu to ārpolitikā. Laikraksts tika izplatīts kā partizānu, tā vietējo iedzīvotāju vidū.

Vairākās LTS(P)A Prezidija, divīziju un pulku štābu pavēlēs partizāniem tika uzdots veikt izskaidrošanas darbu ar iedzīvotājiem, lai tos iesaistītu pretestības kustībā un aicinātu nepakļauties varas iestāžu prasībām nodot valstij pienu, gaļu un labību. Decembrī Prezidijs nolēma izveidot LTS(P)A apakšstruktūru — Tautas Palīdzību, par kuras uzdevumiem tika stādīta pagrīdes šūniņu veidošana, padomju iestāžu sabotāža, palīdzība represēto patriotu ģimenēm, kā arī pārtikas, medikamentu un ieroču vākšana partizānu vajadzībām.

LTS(P)A par vienu no svarīgākajiem uzdevumiem uzskatīja darbu ar jaunatni. Tā veikšanai tika izveidota nacionāli patriotiska organizācija «Jaunie Ērgļi».

Par tās centrālo vadītāju Prezidijs iecēla Jāni Klimkānu — «Kālu». J. Klimkāns 1945. gada LTS(P)A organizēšanas darbā iemantoja darbīga cilvēka autoritāti, novembrī tika ievēlēts Prezidijā. Nav noskaidrots, kurā brīdī Klimkāns pārdevās čekai, bet viņa vārds partizānu vēsturē ir ierakstīts melniem burtiem. Pēc autora rīcībā esošām ziņām, viņš pašrocīgi nošāvis Juri Rudzātu (17.11.45.), P. Supi — «Cinīti» un Henriku Ausekli — Tēraudu (1946. gada marta beigās), Rihardu Pārupu un vēl deviņus Krustpils — Kalsnavas partizānus (viņš ar vēl vienu čekistu uzdevās par LTS(P)A pārstāvi un naktī uz 1946.

Jānis Klimkāns. Pašrocīgi noslepkavojis daudzus nac. partizānus.

gada 3. jūliju nošāva aizmigušos partizānus). Bez tam Klimkāna nodevības dēļ krita D. Timmermanis, K. Blūms, K. Dankers un daudzi citi patrioti. Piecdesmitos gados Klimkāns pildīja KGB spiegošanas uzdevumus Anglijā, bet tika atmāskots). Līdz decembra vidum «Jauno Ērgļu» pulciņi bija izveidoti daudzās reģiona skolās, kā arī Universitātē un Konservatorijā. Rīgas «Jaunos Ērgļus» vadīja Universitātes Arhitektūras fakultātes students Voldemārs Veinbergs. Šajos pulciņos jaunieši apguvi Latvijas vēsturi, nacionālo kultūru, militārās zināšanas u. tml. Ar studentu palīdzību Rīgas augstskolās tika izplatītas LTS(P)A skrejlapas un «Tēvzemes Sarga» numuri.

LTS(P)A vadība lielu vērību veltīja sakaru uzņemšanai ar citu Latvijas reģionu, kā arī Lietuvas un Polijas partizāniem. Ar poļu garīdzniecību sakarus nodibināt apņēmas A. Juhņēvičs, bet tā kā oktobrī viņš pārstāja darboties Prezidijā, tas netika īstenots. Ilūkstes apriņķa partizāniem bija sakari ar dažām pierobežas lietuviešu grupām, bet uz Lietuvas partizānu Centrālo štābu neiz-

devās iziet. Kārlis Blūms vairākkārt gāja meklēt sakarus ar Latviešu Nacionālo Partizānu Organizāciju Kurzemē, bet cik zināms — bez rezultātiem. Jūlijā sakari ar LNPO bija Sēlpils — Seces partizāniem, kuru vadonis Pauls Pormalis bija uzņēmies veidot Jēkabpils pulku. Drīz tomēr pārtrūka gan sakari ar Kurzemi, gan ar 2. divīzijas štābu (par Jēkabpils pulka komandieri tika iecelts Jānis «Viesturs», jo štābā nonāca ziņa, ka P. Pormalis arestēts, kurš patiesībā krita tikai novembrī). Tomēr Jāņa Zelčāna gājieni uz Madonas apriņķi deva rezultātus — tur tika satikts kapteinis Timmermanis, kuram savukārt bija sakari ar Pēteri Supi — «Cīnīti» un citiem Ziemeļlatgales un Malienas partizānu vadoņiem. Andrejs Upenieks, savukārt, uzņēma sakarus ar Latviešu Tautas partiju, kura bija saistīta ar Ziemeļvidzemes partizāniem. Decembra sākumā LTS(P)A vadītāji tikās ar P. Supi, kurš informēja par Latviešu Nacionālo Partizānu Apvienību (tajā ietilpa apmēram 500 partizāni no Viļakas, Ludzas un Valmieras apriņķiem). Tika panākta vienošanās izveidot latviešu partizānu centrālo štābu, kurā pieaicinātu arī citus Vidzemes un Kruzesmes partizānu vadoņus. Tikšanās dalībnieki nolika nākošo sapulci uz 1946. gada 2. janvāri, uz kuru P. Supe uzņēmās uzaicināt arī Centrālvidzemes partizānu vadoni Kārli Rusovu un Ziemeļvidzemes partizānu apvienotāju Aloizu Circeni — «Vārpū».

Tomēr šiem plāniem nebija lemts piepildīties. 1945. gada 24. decembrī Meirānu pagasta «Dambišos» uz Ziemeļmassvētku svinēšanu bija ieradusies Prezidija loceklis, kuri bija pārcēlušies uz Meirāniem sakarā ar nepārtrauktajam mežu «ķemmēm» Līvānu apkārtnē. Ieradusies bija arī 3. divīzijas štāba bataljona vīri, kuri gaidīja sakarņiekus no Rīgas. Tomēr sagaidīja... NKVD karaspēku. Ir pietiekošs pamats domāt, ka par šo pulcēšanos čekistus bija informējis J. Klimkāns. Tomēr sargu modrības dēļ lielākajai daļai izdevās izglābties, bet Dāvis Timmermanis, Jānis Plonis (Daugavpils pulka štāba priekšnieks) un vēl daži vīri krita, cenšoties pārraut aplenkumu. Tie, kam izdevās izrauties, pazaudēja cits citu. K. Blūms kopā ar 3. divīzijas štāba priekšnieku Kārli Dankeru palika Meirānu mežos, Jānis Zelčāns devās uz Līvāniem. Tomēr čekistiem ar Klimkāna palīdzību izdevās iznīcināt gandrīz visu LTS(P)A vadību. 1946. gada 5. februārī Līvānu pagasta Krievu purva mītnē pēc īsas apšaudes če-

kisti saņēma ievainoto J. Zelčānu, 27. februārī, mēģinot izlauzties no aplenkuma, krita K. Blūms un K. Dankers, 16. aprīlī tika arestēta Valērija Mundure, 24. aprīlī — Antons Juhņevičs, 10. augustā — Andrejs Upenieks. No visiem Prezidija locekļiem (neskaitot Klimkānu) dzīvs palika tikai Ilūkstes pulka komandieris Staņislavs Urbāns, kurš 1945. gada oktobrī brīvprātīgi padevās NKVD un, saņēmis amnestijas garantijas, legalizēja 4/5 Ilūkstes pulka partizānus, tomēr tika notiesāts par piedotajiem nodarījumiem pēc trīsarpus gadiem.

Kaut arī Latvijas Tēvzemes Sargu (Partizānu) Apvienība beidza pastāvēt, partizāni Daugavas vidusteces reģionā, tāpat kā citur Latvijā, turpināja cīņu, kas jau no paša sākuma bija lemta neveiksmei. Vēl vairākus gadus komunistu vadoņi un viņu līdzskrējēji bailēs sarāvās, kad izdzirda pieminam brāļus Krēmerus Meirānos, Dzelzavā un Cesvainē; Andreju Lazdānu Nīcgalē un Vārkavā; Mārtiņu Pokļevinski Saukā un Viesītē. Šie bezkompromisa vīri apzinājās cīņas bezcerību, bet labāk izvēlējās nāvi kaujas laukā, nekā režīmam paklausīga glāvējuļa eksistenci.

Simtiem patriotu nolika savas galvas dzimtenes mežos un čekas pagrabos, tūkstošiem partizānu un viņu atbalstītāju nokļuva lēģeros. Gandrīz visi šie nepakļāvīgie jau iegājuši Mūžībā. Mūsu pienākums ierakstīt viņu vārdus Vēsturē.

KRITUSIE LTS(P)A PARTIZĀNI.

Apeins Jānis, Rudzātu gr. Kritis.

Antanavičiks Voldemars, Lietuva. Susējas—Slates gr. Kritis.

Avotiņš Alberts, dz. Krustpils pg. — D. Krustpils—Kaļsnavas gr. Nošauts 3.07.46. Vietalvas pg.

Belkevičs Francis, dz. Dvietes pg. — I. Dvietes gr. Miris no Bebrenes kaujā gūtā ievain. 23.—24.10.45..

Brenards Jānis, dz. Seces pg. — J. Sēlpils—Seces gr. Kritis 1945. g. rudenī.

Brenčuki (3 brāļi) Aknīstes gr. Krituši: divi Elkšņu mežā, trešais akcijas laikā Lietuvā.

Bimšteins Zigfrīds, dz. Krustpils pg. — D. Krustpils—Kalsnavas gr. Nošauts Vietalvas pg. 3.07.46.

Blūms Kārlis, dz. Krustpils pg. D. Jaunpiebalgas—Līvānu (LTS(P)A. 2. div. Kritis kaujā 27.02.46. Meirānu pag.

Bružaks Arturs, dz. Biržu pag. Biržu gr. Kritis kaujā 16.05.49.

Bružaka Irma, dz. Biržu pag. Biržu gr. Mirusi no ievainojuma kaujā.

Bružuks Mārtiņš, dz. Aknīstes pag. — 1. Aknīstes gr. Kritis kaujā Elkšņu mežā.

Bernāns Jānis. Rudzātu gr. Nomocīts čekā.

Bojārs Pēteris. Rudzātu gr. Kritis.

Buiķis Jānis, dz. Aknīstes pag. Nošauts čekā Jēkabpilī.

Butkāns, dz. Līvānu pag. — D. Vārkavas gr. Kritis.

Bruzgulis Jānis, dz. 1915. g. Līvānu pag. Līvānu gr. Pazudis bez vēsts (40. gadu beigās arestēts.)

Cakuls Antons, Rudzātu gr. Kritis.

Cakuls Bronislavs. Rudzātu gr. Kritis.

Cakuls Juris. Rudzātu gr. Kritis.

Cakuls Onufrijs. Rudzātu gr. Kritis.

Cakuls Pēteris. Rudzātu gr. Kritis.

Cakuls Vitālijs. Rudzātu gr. Kritis.

Caunāns Donāts. Gaļānu gr. Kritis 8.09.45. Olužnīcas kaujā (pie Varakļāniem).

Cīšs Andrejs, dz. Līvānu pag. Līvānu gr. Nomocīts čekā.

Civkulis Izidors, dz. 1913. g. Līvānu pag. — D. Līvānu gr. Nošauts Vanagu mežā 1945. g. martā-aprīlī.

Dankers Kārlis. Meirānu-Lubānas gr. Kritis 27.02.46.

Dārziņš Susējas gr. Kritis.

Dilāns Vladislavs. Dvietes pag. — I. Dunavas gr. Kritis Dunavas kaujā 22.07.46.

Engels, dz. Vārkavas pag. Vārkavas gr. Kritis.

Erglis Edgars, dz. Susējas pag. — I. Susējas gr. Kritis.

Frančevskis Jāzeps. Bebrenes gr. Kritis.

Gavars Antons, dz. Vārkavas pag. — D. Vārkavas-Līvānu gr. Kritis 1945. g. okt.-nov.

Geidāns Pēteris, dz. Aknīstes pag. — I. Aknīstes gr. Kritis Aknīstes Lielajā purvā.

Gercāns Pēteris, dz. Līvānu pag. — D. Rudzātu gr. Kritis 1945. g. dec.

Gilučs Pēteris, dz. Preiļu pag. — D. Preiļu-Rudzātu gr. Kritis 1945. g.

Graudīņš Ēvalds, Rudzātu gr. Kritis.

Grāvers Jānis, dz. Līvānu pag. — D. Līvānu gr. Kritis.

Gudļevskis Aloīzs, Rudzātu gr. Kritis.

Indāne Milda, dz. Aknīstes pag. — I. Aknīstes gr. Kritis.

Isalniks, Līvānu pag. — D. Līvānu gr. Kritis.

Juhna Ēriks, dz. Krustpils pag. — D. Krustpils-Kalsnavas gr. Nošauts Vietalvas pag. 3.07.46. g.

Juhņevičs Antons, dz. Gaigalavas pag. Rz. LTS(P)A. Prezidiņa pr-tājs, Vārkavas-Līvānu gr. Nošauts 4.02.47. Rīgas Centrālcietumā.

Kraševskis Pēteris, Daudzevas gr. Nošauts Daugavpils cietumā 1946. g.

Kaktiņš Leo, dz. Sēlpils pag. — J. Sēlpils-Seces gr. Kritis 1945. g. nov. Seces mežā.

Kalniņš Jānis, dz. Seces pag. — J. Sēlpils-Seces gr. Nošauts Daugavpils cietumā 1946. g.

Korklis, dz. Līvānu pag. — D. Līvānu gr. Kritis 1945. g. okt.-nov.

Kaminskis Eduards, Susējas gr. Kritis 1945. g. rudenī.

Kanevāls Ēriks, dz. 1929. g. Pļaviņu pag. — Rg. Krustpils-Kalsnavas gr. Nošauts 15.06.47.

Klaužs Kārlis, Rudzātu gr. Kritis Jaunkalsnavā.

Kozuļš Boļeslavs, dz. Gaļānu pag. — Rz. Gaļānu gr. Kritis.

Krūma Milda, dz. Aknīstes pag. — I. Aknīstes gr. Nomicīta čekā Jēkabpili vai Aknīstē.

Kursītis Miķelis, dz. 1921. g. Līvānu pag. — D. Līvānu-Vārkavas gr. Nošauts 1945. g. pavasarī Vanagos.

Krūms, dz. Aknīstes pag. — I. Aknīstes gr. Kritis.

Klimans Jānis, Dunavas gr. Kritis 2.07.45. Dunavas kaujā.

Krasovskis Pēteris, Kritis.

Lācis Alberts, Aknīstes gr. Kritis.

Lācis Juris Voldemārs, dz. Aknīstes pag. — I. Aknīstes gr. Kritis 1945. g. 14.02.

Lācis Aleksandrs, dz. Vietalvas pag. — M. Krustpils-Kalsnavas gr. Nošauts 3.07.46. Vietalvas pag.

Lācis Pēteris, dz. Vietalvas pag. — M. Krustpils-Kalsnavas gr. Nošauts 3.07.46. Vietalvas pag.

Lācis Jānis. Meirānu-Lubānas gr. 24.12.45. kritis Meirānu pag.

Lauskis Alberts. Vārkavas gr. Kritis 1945. g. okt.

Lazdāns Andrejs, dz. 1915. g. Kalupes pag. — D. Nīcgales-Kalupes gr. Nošauts Rīgas Centrālcietumā 1952. g. jūnijā.

Lazdāns Pēteris, dz. 1926. g. Krustpils-Kalsnavas gr. Nošauts 15.06.47. Jaunkalsnavā.

Lesņiks Juliāns, dz. Līvānu pag. — D. Līvānu gr. Kritis.

Levinskis Osvalds, dz. Aknīstes pag. — I. Aknīstes gr. Nošauts Elkšņu mežā.

Levinskis (Osvalda brālis), dz. Aknīstes pag. — I. Nošauts Elkšņu mežā.

Leitāns Jānis. Rudzātu gr. Kritis.

Mālnieks Jānis, dz. Līvānu pag. — D. Līvānu gr. Kritis.

Medveckis Gunārs. Asares gr. Kritis 1946. g.

Mežaraupe Marta, dz. Biržu pag. — J. Aknīstes gr. Kritis 1945.16.02.

Mežaraups Alfons, dz. Biržu pag. — J. Aknīstes gr. Nošauts 1946. g. Biržos.

Mežaraups Osvalds, dz. Biržu pag. — J. Aknīstes gr. Kritis kaujā 1945. g.

Mežaraups (Martas jaunākais brālis), dz. Biržu pag. — J. Aknīstes gr. Kritis kaujā 1945. g. rudenī Elkšņu mežā pie Žagaru krautuves.

Memļuks Pēteris. Līvānu gr. Kritis.

Mičulis. Aknīstes gr. Kritis.

Močs Alberts, dz. Līvānu pag. — D. Līvānu gr. Kritis.

Mundure Valērija, dz. Līvānu pag. — D. Līvānu gr. Nošauta 1946. g. Centrālcietumā.

Onckuls Francis, dz. 1926. g. Vārkavas pag. — D. Vārkavas gr. Kritis 1946. g.

Onckuls Staņislavs, dz. 1911. g. Vārkavas pag. — D. Vārkavas gr. Nošauts Vārkavā 16.09.45.

Ošāns Jānis, dz. 1913. g. Sunākstes pag. — J. Daudzevas gr. Kritis 1946. gada vasarā Daudzevas mežā.

Ozoliņš Arkādijs. Gaļānu gr. Nošauts 1949. g. ziemā Gaļānu pag. Aklajā mežā.

Pārups Rihards, dz. 1914. g. Krustpils pag. — D. Krustpils-Kalsnavas gr. Nošauts 2.07.46. g. Vietalvas pag.

Pastars Alfons, dz. Gaļānu pag. — Rz. Gaļānu gr.

Pastars Pēteris, dz. Gaļānu pag. — Rz. Gaļānu gr. Abi nošauti 1949. g. ziemā Gaļānu pag. Aklajā mežā.

Peisenieks Donāts, dz. 1912. g. Līvānu pag. — D. Līvānu gr. Kritis 27.02. 1953. g.

Peckojs Jānis, Rudzātu gr. Kritis.

Platkājs Eduards, dz. Rubenes pag. — I. Dunavas gr. Kritis 2.07.45. Dunavas kaujā.

Platkājs Voicehs, dz. Rubenes pag. — I. Dunavas gr. Kritis 2.07.45. Dunavas kaujā. (reizēm saukti par Platkāniem).

Platkājs Pēteris, dz. Vārkavas pag. — D. Vārkavas gr. Nomocīts čekā.

Plonis Jānis, dz. Vārkavas pag. — D. Līvāni, vēlāk Meirānu-Lubānas gr. Kritis 24.12.45. g.

Plonis Juliāns, dz. Vārkavas pag. — D. Vārkavas gr. Kritis.

Podnieks Staņislavs, dz. Vārkavas pag. — D. Rudzātu gr. Kritis.

Počs Donāts, dz. Vārkavas pag. — D. Rudzātu gr. Kritis 1945. g. vasarā.

Pormalis Pauls, dz. Sēlpils pag. — J. Seces-Sēlpils gr. Kritis 1946. g. aug.

Praulīņš, dz. Biržu pag. — Kritis kaujā.

Proņevskis Jāzeps, dz. Līvānu pag. — D. Vārkavas gr. Kritis 1945. g. rudenī.

Puduls Antons, dz. 1917. g. Gaļānu pag. — Rz. Gaļānu gr. Kritis 26.07.45. Preiļu pag.

Puduls Pēteris, dz. 1919. g. Gaļānu pag. — Rz. Gaļānu gr. Kritis 26.07.45. Preiļu pag.

Puduls Jānis, dz. 1912. g. Gaļānu pag. — Rz. Gaļānu gr. Smagi ievainots un pēc spīdzināšanas nošauts.

Purviņš Aleksandrs, dz. Līvānu pag. — D. Kritis.

Puida Arvīds, dz. Zasas pag. — I. Līvānu-Rudzātu gr. Nošauts Daugavpils cietumā. 1946.—47. g.

Reihmanis Jānis, dz. Sēlpils pag. — J. Seces-Sēlpils gr. Kritis 1945. g. nov. Seces mežā.

Resnītis, Aknīstes gr. Kritis.

Romāns Bēnjamiņš, dz. 1926. g. Vārkavas pag. — D. Vārkavas gr. Kritis 1946.02..

Rožāns, dz. Viļānos (Rodopoles pag.) — Rz. Gaļānu gr. 1945. g. vasarā kaujā pie Gaļānu pag. «Stabulniekiem» ievainots, vēlāk nomocīts.

Rubīns Jānis, Rudzātu gr. Kritis.

- Rudzāts Juris**, dz. 1915. g. Līvānu pag. — D. Līvānu gr. Kritis kaujā (pēc citas versijas nošauts no aizmugures) 17.11.45. Līvānu pag. «Augšmuktos».
- Rušiņš Alfons**. Rudzātu gr. Kritis.
- Rušiņš Henrihs**, dz. 1923. g. Līvānu pag. — D. Līvānu gr. Kritis.
- Saiminieks Andrejs**, dz. 1927. g. Gaļānu pag. — Rz. Gaļānu gr. Kritis Olužņicas (Varakļānu pag.) kaujā, 8.09.45. g.
- Saiminieks Antons**, dz. 1915. g. Gaļānu pag. — Rz. Gaļānu gr. Kritis Olužņicas (Varakļānu pag.) kaujā 8.09.45.
- Salinieks Vladislavs**, dz. Gaļānu pag. — Rz. Gaļānu gr. Nošauts Gaļānu pag. «Saliniekos» 1945. g. rudenī.
- Saliņš Pēteris**, dz. Aknīstes pag. — I. Aknīstes gr. Kritis.
- Silaraups Alfrēds**. Aknīstes gr. Kritis.
- Sūrāns Jānis**, Aknīstes gr. Kritis.
- Slipe Voldemārs**. Vīpes gr. Kritis 1945. g. janv.-febr.
- Stabulnieks**, dz. Gaļānu pag. — Rz. Gaļānu gr. Kritis 1945. g. vasarā.
- Strods Staņislavs**, dz. Viļānu pag. — Rz. Gaļānu gr. Kritis 1945. g. rudenī.
- Stulpiņš Rihards**, dz. 1923. g. Krustpils pag. — D. Krustpils-Kalsnavas gr. Nošauts 2.07.46. Vietalvas pag.
- Smits Uldis**, dz. Ungurmuižas (Medņu) pag. — D. Krustpils-Kalsnavas gr. Nošauts 2.07.46. g. Vietalvā.
- Šmits Teodors**, dz. Ungurmuižas (Medņu) pag. — D. Krustpils-Kalsnavas gr. Nošauts 2.07.46. Vietalvas pag.
- Smiltiņš Arnolds**, dz. 1910. g. Jumpravas pag. — Rg. Sērenes gr. Kritis 1945. g. oktobrī.
- Šadurskis Jānis**. Aknīstes gr. Kritis.
- Špaks**. Bebrenes gr. Kritis.
- Šulte Andrejs**, dz. 1918. g. Vārkavas pag. — D. Vārkavas gr. Kritis.
- Šulte Staņislavs**, dz. Vārkavas pag. — D. Vārkavas gr. Kritis.
- Švirksts Roberts**. Rudzātu gr. Nomocīts čekā.
- Tamanis Antons**, dz. Dvietes pag. — I. Dvietes gr. Kritis Bebrenes kaujā 23.10.45.
- Timmermanis Dāvis Roberts**, dz. 1909. g. Cēsīs. Kurzemē, vēlāk Meirānu-Lubānas gr. Kritis 24.12.45.
- Upenieks Andrejs**, dz. 1921. g. Preiļu pag. — D. Preiļu-Rudzātu gr. Nošauts Rīgas Centrālcietumā 1946. g.

Ušackis Francis, dz. 1924. g. Vārkavas pag. — D. Vārkavas-Vanagu gr. Nošauts Vanagos 1945. g. 16. sept.

Ušpelis Boļeslavs, dz. Vārkavas pag. — D. Vārkavas-Vanagu gr. Nošauts Vanagos 1945. g. 16.09.

Ušpelis Izidors, dz. Vārkavas pag. — D. Vārkavas-Vanagu gr. Nošauts Vanagos 1945. g. 16.09.

Ušpelis Francis, dz. Vārkavas pag. — D. Vārkavas-Vanagu gr. Kritis 1945. g. augusta sākumā.

Vilcāns Alberts, dz. 1923. g. Vārkavas pag. — Vārkavas-Vanagu gr. Kritis.

Vilcāns Jānis (segvārds «Mazais»), dz. Vārkavas pag. — D. Vārkavas-Līvānu gr. 1945. g. okt. devies no Līvāniem uz Kurzemi uzņemt sakarus ar Kuldīgas vai Dundagas partizāniem. Nav precīzu ziņu par tālāko likteni; pēc nēpārbaud. versijas — kritis.

Vilcāns Jānis, dz. Rudzātu pag. — D. Rudzātu gr. Kritis.

Vilcāns Juris, dz. Vārkavas pag. — D. Vārkavas gr. Kritis.

Vilcāns Kazimirs, dz. 1912. g. Vārkavas pag. — D. Vārkavas gr. Kritis Vanagos 1945. g.

Vilcāns Vladislavs, dz. 1926. g. Vārkavas pag. — D. Vārkavas gr. Nošauts 1945. g. rudenī.

Vilcāns, dz. Gaļānu pag. — Rz. Gaļānu gr. Nošauts 1944. g. rudenī.

Vilkaušs Aleksandrs, dz. Stirnienes pag. — Rz. Gaļānu gr. Kritis 1945. g. rudenī.

Vjakse Pēteris, dz. 1922. g. Līvānu pag. — D. Līvānu gr. Nošauts 1945. g. martā.

Voiceks Donāts. Bebrenes gr. Kritis 1945. g. nov. Bebrenes mežā.

Veinbergs Francis, dz. 1900. g. Sērenes pag. — J. Sērenes gr. Kritis 1945. g. oktobrī.

Zālītis Ēvalds, dz. Ungurmuižas (Medņu) pag. — D. Krustpils-Kalsnavas gr. Nošauts 2.07.46. Vietalvas pag.

Zarāns Jānis, dz. Vārkavas pag. — D. Vārkavas gr. Kritis.

Zariņķa Staņislavs. Dvietes-Bebrenes gr. Krita 23.10.45. g. Bebrenes kaujā.

KRITUSIE PARTIZĀNI, KURU UZVĀRDI NAV NOSKAIDROTI

Antons, dz. Līvānu pag. — D. Līvānu gr. Kritis kaujā Līvānu pag. «Krievu» purvā 9.02.46. Segvārds «Vilis».

Antons, dz. Vārkavas pag. — Vārkavas gr. Kritis Nezināms jauneklis, nošauts reizē ar **Vladislavu Salinieku**. Gaļānu gr. Nošauts 1945. g. rudenī Gaļānu pag. «Saliniekos».

Trīs nezināmi partizāni, Gaļānu pag. saimnieks **Zīmelis** un viņa dēls. Gaļānu gr. Krituši 1946. gadā, Zīmelis un viņa dēls pirms nāves spīdzināti.

Nezināms kurzemnieks, 1944. g. rudenī — 1945. g. pavasarī izgājis SS Jagdverband jeb «Meža kaķu» apmācību kursu. Aknīstes-Elkšņu gr. Kritis pie Apserdes.

Vācu karagūsteknis, izbēdzis no Krustpils karag. no metnes. Aknīstes-Elkšņu gr. Kritis Elkšņu mežā.

Ir ziņas arī par citiem LTS(P)A apakšvienību kritušajiem partizāniem, tomēr sakarā ar šo ziņu nekonkrētību tās netiek minētas.

PADOMJU LEĢEROS UN CIETUMOS MIRUŠIE

LTS(P)A PARTIZĀNI: (skat. arī augstāk minētos 15 čekā vai cietumos noslepkavotos)

Andžāns Ferdinands, dz. 1925. g. Rēzeknes apr. Bebru, vēlāk Kalsnavas gr. Miris 7.05.54. Berelokā (Kolimā).

Knauere Alise, dz. Pļaviņās — Rg. Krustpils-Kalsnavas gr. Nomirusi Centrālcietumā 1948. g.

Kīkauka Alberts, dz. Krustpils pag. — D. Krustpils-Kalsnavas gr. Miris Mordovijā 1971. g.

Rumaks Alberts. Rudzātu gr. Vorkutā (?).

Urbāns Staņislavs, dz. 1906. g. Līvānos. — D. Ilūkstes-part. pulks. Miris (pēc citas versijas — nošauts) Karagandā 1957. g.

Grāmatnieks Kārlis, dz. Ābeļu pag. — J., Sēlpils-Seces gr. Miris 1953. g. Mordovijā.

1) Rg — Rīgas apriņķis (pēc LR terit. dalījuma uz 1940. gadu). Rz. — Rēzeknes apr. D — Daugavpils apr. I — Ilūkstes apr. J — Jēkabpils apr. M — Madonas apr.

2) Neviens no sarakstā minētajiem vārdiem un datiem nevar tikt uzskatīts par absolūti precīzu, jo ziņas iegūtas no laikabiedriem, kuri ne vienmēr saglabājuši atmiņā visas detaļas, un no KGB arhīva, kur krievu tekstā latviešu uzvārdi nereti izkropļoti līdz nepazīšanai.

Andris Rūtiņš

P. S. Šajā sarakstā ievietoti tikai tie kritušie vai mirušie partizāni, kuri piederēja pie LTS(P)A un vēlāk pie tās apakšvienībām arī pēc tam, kad Apvienība vairs neeksistēja.

Kopumā šajā sarakstā iekļauti 172 partizāni.

Neskatoties uz šī saraksta apjomīgumu, tas jāuzskata par visai nepilnīgu, jo līdz šim nav uzziņāti daudzu partizānu uzvārdi un bojāejas apstākļi. Pavisam maz ziņu ir par tiem tūkstošiem uz Padomijas lēģeriem aizvesto, no kuriem liela daļa tur gāja bojā.

PARTIZĀNU KARA HRONIKA

DAUGAVAS VIDUSTECES REĢIONS

1944. GADA RUDENS — 1946. GADA VASARA

1944. g.

Septembris. Vīpes pagasta partizāni iznīcina sarkanās armijas mobilizācijas komisiju pie Trepes stacijas.

Līvānu pagasta Vanagu katoļu draudzes prāvests Antons Juhņevičs ar slēgtā katoļu garīgā semināra un Aglonas ģimnāzijas audzēkņiem izveido pagrīdes katoļu ģimnāziju, kura darbojas vienu semestri. A. Juhņevičs piedalās pretestības kustības organizēšanā Līvānu apkārtnē; daļa partizānu uzturas Vanagu draudzes mājas bunkuros, daļa tuvējos mežos un purvos.

Novembris. 2. A. Juhņevičs notur Svēto misi (katoļu dievkalpojums) mežā pie partizāniem. 7. Mises laikā A. Juhņevičs uzstājas pret padomju varu un tās kultivēto ateismu. Boļševiku 1917. gada apvērsuma svinībām Vanagu nepilnā vidusskola tiek dekorēta ar lielu Staļina portretu, bet naktī uz 7. novembri tas tiek no-rauts.

1945. g.

Janvāris. 28. NKVD un iznīcinātāju vienība aplenc Vanagu baznīcu, kur ieslēdzies A. Juhņevičs un 7 nelegālisti. Kamēr P. Onckuls un 3 klēriķi imitē izlaušanos pa galvenajām durvīm, A. Juhņevičs ar pārējiem izklūst pa citām durvīm un atšaudoties dodas pie Krievu purva partizāniem pēc palīdzības. Vakarā partizāni vairākos pajūgos dodas uz Vanagiem un piespiež aplencējiem bēgt. A. Juhņevičs ar pārējiem pārceļas uz Krievu purva partizānu mītni.

- Februāris.** Paula Pormaļa vadītā Sēlpils-Seces partizānu grupa pie Vīgantes skolas nošauj 4 NKVD vīrus, kuri devās arestēt partizānu atbalstītāju Kļavinsku ģimeni.
- Marts. 23.** Rudzātu partizāni nošauj partorgu A. Upenieku, pagasta IK locekli I. Vaivodu, padomju aktīvistus Paukovus (tēvu un 3 dēlus).
- Aprīlis. 5.** Vārkavas pagastā NKVDdarbinieki uzbrūk partizāniem brāļiem Ručiem, kuri tēva mājā zāgē malku. Apšaudē krit vairāki čekisti un abi brāļi. **6.** Rudzātu pagastā nošauti 2 komunisti. **8.** Rubenkalna partizāni nogalina Vanagu aktīvistu Zarānu ģimeni. **9.** Atriebnoties par brāļu Ruču nāvi, Vārkavas partizāni uzbrūk aktīva komunistam, pagasta IK locekļa Kazimīra Vaivoda mājai. Kad Vaivods atklāj uguni, partizāni pa logiem samet vairākas granātas, — māja aizdegas. K. Vaivods ar 2 meitām izlec pa degošās mājas logiem, pametot 2 mazgadīgus dēlus, kuri liesmās iet bojā. **9.** Nodedzināta Jersikas ciema IK ēka. **23.** Vārkavas pagastā partizāni uzbrūk nodevējam I. Dzenim. **25.** NKVD aplenc un daļēji iznīcina (8 krit, 5 gūstā, vairāki izglābjas) Vārkavas pagasta partizānu grupu, kas uzturējās mežā pie Zosēnu sādžas. Aprīlī partizāni nošauj Vanagu nepilnās vidusskolas direktori Elzu Puzuli, kas ir viena no aktīvākajām komunistiskā režīma veidotājām un čekas izpalīdzē.
- Maijs. 27.** Andreja Lazdāna («Robežnieka») vadītie partizāni nošauj Kalupes padomju aktīvistu Raščevski. Maija 2. pusē Juris Rudzāts sasauc Daugavpils apriņķa partizānu sapulci, kura pieņem lēmumu dibināt Latvijas Tēvzemes Sargu (Partizānu) Apvienību. Maija beigās Antona Gavara «Zvaigznes» grupa veic diversiju Vārkavas pienotavā. Maijā Paula Pormaļa grupas partizāni nošauj Sēlpils MTS direktoru Tauriņu, kurš 1941. g. 14. jūnijā vadījis iedzīvotāju arestus Sēlpils pagastā. Šajā mēnesī nodedzināta NKVD pilnvarotā māja Līvānu pagastā.
- Jūnijs. 21.** Lašu pagasta (Ilūkstes apr.) partizāni veic diversijas aktu Dirbeļu pienotavā un iznīcina dokumentus, kuros fiksēti valsts piena sagādes nepildītāju vārdi u. c. uzskaites dokumentus. **26.** Diversija un produktu konfiskācija Līvānu pag. Rožupes pienotavā. **27.** Diversija Bebreņu pag. (Ilūkstes apr.) Baltruņķu pienotavā. Jūnijā Ilūkstes apr. partizāni veic vēl šādas akcijas: ieņem Gārsenes, Rubenes, Prodes pagastu IK,

Dvietes pag. Zariņu ciema IK, Dvietes un Bebreņes veikalus. Dunavas partizāni no slēpņa nošauj Ilūkstes apr. NKVD priekšnieka vietnieku Kromanu, leitnantu Aņikejevu un ierindnieku Zili. Kad uz notikuma vietu dodas Dunavas NKVD pilnvarotais ar iznīcinātāju vienību, partizāni nošauj šo čekistu un 6 iznīcinātājus.

Jūlijs. 1.—2. Rubenes pag. Dunavas ciema «Platkānos» 16 partizāni ierodas uz mēslu talku. To pamana iznīcinātāji un dodas tos arestēt; taču, saņēmuši nīknu pretsparu, atkāpjas un izsauc NKVD karaspēka apakšvienību no Ilūkstes. Kad čekisti un iznīcinātāji aplenkuši plašu rajonu, sāk uzbrukumu. Partizāni mēģina izlauzties ar kauju. Astoņiem tas izdodas, bet astoņi (t. sk. komandieris Eduards Platkāns) krīt. Lielus zaudējumus cietuši arī uzbrucēji (precīzs skaits nav zināms). Tautas atmiņā šie notikumi ieguvuši Dunavas kaujas nosaukumu. **6.** Susējas partizāņu rota 15 vīru sastāvā (komandieris Grāvensons) uzbrūk pagasta IK, kur notiek aktivistu sanākums. Taču bruņotie aktivisti un iznīcinātāju apakšvienība, kas apsargā ēku, atklāj blīvu uguni uz partizāniem. Pēc ilgākas apšaudes partizāni atkāpjas, paredzot NKVD karaspēka ierašanos. Ir zināms, ka abās pusēs lieli zaudējumi, bet precīzu ziņu nav. **28.** Rubeņkalna partizāni veic diversijas aktu un produktu konfiskāciju Līvānu pag. Revotavas pienotavā. Vēl šajā mēnesī: Latgales partizāņu pulka štāba rota (to šoreiz vada pulka komandieris Juris Rudzāts) dodoties uzņemt sakarus ar Sēlijas un Zemgales partizāniem, pa ceļam nolemj uzbrukt Zesas pagasta IK, bet to apsargājošie iznīcinātāji izrāda sīvu pretestību. Partizāniem izdodas IK ēku aizdedzināt, bet tad ierodas NKVD papildspēki. Partizāni spiesti atšaudoties atkāpties uz mežu. J. Bruzguļa — «Maršala» vadītie partizāni veic diversiju Līvānu pag. Rožupes pienotavā. Andreja Lazdāna vadītie partizāni iebrūk Nīcgales veikalā un konfiscē preces, kā arī nošauj čekas ziņotāju mežsargu Grigorjevu. Pāvela Briškakas grupas partizāni nošauj Gaļānu pagasta (Rēzeknes apr.) iznīcinātāju Zepu un nodedzina viņa mājas. Rubenē, 2 km no pagasta IK, partizāni apšauda NKVD darbinieku mašīnu. Sēlpils-Seces partizāni izveido Nacionālo Partizāņu Organizāciju «Vilkači» (komandieris P. Pormalis, štāba priekšnieks Branards), kura sākumā saistīta ar LNPO (priekšsēdētājs Boriss Jan-

kavs, vietnieks Teodors Jansons, līdz Vācijas kapitulācijai — «SS Jagdverband Lettland» partizānu «mežakaķu» vienību organizētāji), kad sakari ar to pārtrūka, NPO «Vilkači» iekļāvās LTS(P) Apvienībā un P. Pormalis kļuva par Jēkabpils partizānu pulka komandieri. NPO «Vilkači» partizāni jūlijā-augustā bieži traucē mežizstrādes darbus un kokmateriālu izvešanu Seces mežniecībā. Šīs darbības rezultātā mežizstrādes darbi 1945. g. vasarā-rudenī netika turpināti.

Augusts. 2. Kārtējā diversija un produktu konfiskācija Rožupes pienotavā. **23.—24.** Līvānu partizāni nodedzina Birzaku ciema IK un pienotavu, un nogalina vairākus padomju aktivistus. **24.** Vārkavas pag. Beņu mežā notiek LTS(P)A dibināšanas sapulce. Vēl augustā veiktas šādas akcijas: LTS(P)A 2. divīzijas štāba bataljona partizāni arestē un pēc pratināšanas nošauj labības sagādes pilnvaroto — Sarkanās armijas kapteini. Preiļu un Rudzātu rotu partizāni veic kopīgu akciju (Andreja Upenieka — «Strauta» vadībā) — uzbrūk iznīcinātājiem, kuri konvojē zemniekiem atņemto labību no Rudzātiem uz Preiļiem. Tiek nošauti 4 iznīcinātāji; zemnieki ar pajūgiem partizānu pavadībā atgriežas mājās, kur labība tiek atdota aplaupītajiem zemniekiem. Dvietes partizāni (Zariņkas vadībā) iebrūk IK un arestē IK priekšsēdētāju Andersonu, kam partizānu tribunāls piespriež nāves sodu.

Septembris. 5. Vārkavas pagasta partizāni Antona Gavara — «Zvaigznes» vadībā iebrūk padomju aktivista Kazimira Kivlenieka mājā (K. Kivlenieks jau vairākkārt brīdināts pārtraukt kalpot padomju režīmam) un to nošauj. **9.** LTS(P)A 2. divīzijas štāba bataljona partizāni Jura Rudzāta vadībā uzbrūk Jersikas ciema IK (faktiski — mežniecības, jo vecā IK ēka nodedzināta jau aprīlī) ēkai, kur tobrīd uzturas IK priekšsēdētājs Serovs ar ģimeni, vairāki aktivisti un 3 NKVD virsnieki (majors un 2 kapteiņi), kuri vedot pārtiku no Daugavpils uz Krustpils vācu karagūstekņu koncentrācijas nometni, pa ceļam apstājās Jersikā. Pa pirmā stāva logiem sametuši granātas, partizāni aizdedzināja ēku un aicināja visus nākt ārā, apsot nevainīgos atbrīvot, pārējos tiesāt. Serova sieva un meitas iznāca, aktivisti un virsnieki sāka atšaudīties pa 2. stāva logiem. Partizāni atklāja divu «kaulu zāģu» un mašīnpistoļu krustuguni. No ēkā esošajiem tikai

Serovam izdevās izglābties, izlecot pa 2. stāva logu; viņš tika ievainots un, notēlojot beigtu, nemanīti ielida krūmos. Pārējie tika nošauti vai arī sadega dzīvi.

21. Preiļu rotas partizāni Staru sādžā nošauj Līvānu pagasta IK priekšsēdētāju Eduardu Stari. Diversija Aizupes pienotavā (Ilūkstes apr.). 22. 2. divīzijas štāba bataljona vīri uzbrūk Līvānu pag. Birzaku sādžas iznīcinātāja Silova mājai; to nošauj un māju nodedzina. Iznīcinātājus, kas ierodas notikuma vietā, piespiež bēgt.

23. Atkal diversija un produktu konfiskācija Rožupes pienotavā. 24. Antona Gavara vadībā Daugavpils pulka štāba rota veic diversiju Vārkavas II pasta nodaļā, pilnīgi iznīcinot sakaru mezglu. 27. Ilūkstes pulka štāba rotas un Dvietes rotas partizāni, kopā 20 vīri, uzbrūk Dvietes pag. Izpildkomitejai, ko apsargā 5 iznīcinātāji, pagasta NKVD pilnvarotais un Ilūkstes apriņķa NKVD partizānu apkarošanas nodaļas operpilnvarotais — leitnants Zdanovskis. Negaidītais trieciens IK sargus pārsteidz nesagatavotus — iznīcinātāji aizbēg. Zdanovski saņem dzīvu. Partizāni iegūst 22 šautenes, 1 krievu mašīnpistoli un daudz munīcijas. Visu IK dokumentāciju sadedzina, bet partorga dokumentus paņem līdzī. Turpinājumā partizāni iznīcina Dvietes sakaru mezglu, konfiscē veikala preces un nošauj 2 iznīcinātājus, kas paslēpušies mājās. Zdanovski nogādā pulka štābā Bebreņu mežā, kur pēc nopratināšanas to nošauj. Dažas dienas vēlāk Bebreņu mežā tiek aizturēti 2 sarkanarmieši, kas it kā nosūtīti mežizstrādes darbos, bet pratināti, atzīstas, ka nosūtīti izspiegot partizānu atrašanās vietu. Arī tos pulka štāba mītnes tuvumā pēc pratināšanas nošauj. 28. Dāvja Timmermaņa — «Mežsarga» vadībā 3. divīzijas štāba bataljona vīri no slēpņa apšauda NKVD karavīru mašīnu un nošauj 5 un ievaino 3 NKVD vīrus. Mēneša 2. pusē Andreja Lazdāna vadītie partizāni sarīko terora aktu pret Nīcgales aktivistu Geriņu. Septembrī čekisti arestēja daudzus partizānu atbalstītājus Sēlpils-Seces pagastos. Kā atbilde sekoja P. Pormaļa vadīto partizānu veiktā terora aktu sērija. Septembra beigās tika nošauti 2 aziātiskas izcelsmes vīrieši privātā, kas it kā «nejauši» atradās netālu no partizānu mītnes Seces mežā. Drīz pēc tam partizāni izgāja regulārās «medībās» uz Seces-Sēlpils lielceļa. Vispirms viņi mēģināja aizturēt kādu velosipēdistu, kurš —

kaut arī ievainots — tomēr aizbēga. Kā vēlāk noskaidrojās, tas bija NKVD pilnvarotais. Tajā pašā dienā tika nošauts iznīcinātājs Arnests un ievainots Skudrovs. 29. septembrī partizāni nošāva Sēlpils aktivistu Zaķi un pagasta IK priekšsēdētāju Grāvleju. Septembrī Līvānu apkārtnes partizāni iznīcina 3 svarīgākos tiltus pār Dubnu.

Oktobris. 13. Riharda Pārupa vadītie Krustpils partizāni uzbrūk Aiviekstes pagasta Brīzemnieku ciema IK ēkai, kur notiek aktivistu sapulce. 2 aktivisti tiek nošauti, Jēkabpils apriņķa komjaunatnes 2. sekretārs Makarovs — ievainots, partizāni tomēr spiesti atkāpties. 18. Vārkavas rotas partizāni nošauj aktivistu Antonu Pugo un jau otro reizi iznīcina sakaru mezglu Vārkavas 2. pasta nodaļā. 21. Gaļānu pag. Polkoronas ciemā (Rēzeknes apr.) nošauts ciema IK priekšsēdētājs Kaktiņš. Akciju vada Rēzeknes pulka komandieris Stanislavs Strods — «Tāļivaldis». 22.—24. Bebrenes kauja. 22. oktobra vakarā Otto Sudrabiņa — «Kronīša» vadītie Dvietes partizāni iebrūk Pilskalnes pagasta IK. Naktī ierodas Dvietes pag. IK priekšsēdētāja Tamaņa mājās, bet tā kā viņš nav mājās, partizāni konfiscē 2 cūkas un dodas uz savu mītni, kad pamana, ka pa viņu pēdām nāk NKVD apakšvienības. No slēpņa atklājot uguni, tiek nogalināti 4 čekisti, pārējie atkāpjas. Sudrabiņš nolemj doties uz pulka štāba mītni Bebrenes mežā, bet 2 km pirms tās paliek pārnakšņot. Pa to laiku no Ilūkstes jau bija ieradušies prāvi NKVD spēki un ar suņiem; tiem izdevās atrast Sudrabiņa naktsmītni. Partizāni steigšus atkāpās uz štāba mītni, kur kopīgi ar štāba rotu ieņēma loka aizsardzību un gandrīz diennakti ar vairākiem pārtraukumiem ilga partizānu aizstāvēšanās, kad 24. oktobrī no rīta biezā miglā partizāni pārrāva aplenkumu un, sadaloties vairākās grupās, atrāvās no sekotājiem. Līdz šim nav zināmi ne partizānu, ne čekistu precīzs kritušo skaits, jo sarkanie to centās noklusēt, bet par partizānu zaudētajiem vīriem nav skaidrs, vai tie krituši, sagūstīti, vai, izkluvuši no aplenkuma, devās uz citu rajonu. 30. Nākot no tikšanās ar Madonas apriņķa partizāniem, 2. divīzijas sakarnieki štāba priekšnieka Jāņa Zelčāna vadībā Barkavas pagasta Buzānu sādžā nošāva 2 sarkanarmiešus (leitnantu un seržantu) un 2 vietējos aktivistus. 31. Diversija Silajāņu (Rēzeknes apr.) piono-

tavā. Oktobrī veiktas vēl šādas akcijas: Andreja Lazdāna vadītā Nicgales-Kalupes bataljona partizāni veic terora aktu pret aktivistu Stūrišku un uz Daugavpils—Līvānu ceļa apšauda Daugavpils apriņķa komunistu partijas sekretāra Longina Avdjukeviča automašīnu, kurš brauc no aģitapulces par kolhoza dibināšanu Nicgalē. Uz Kalupes—Rimicānu ceļa Vārkavas partizāni apšauda iznīcinātājus.

Novembris. 17. Čekisti aplenc 3. divīzijas štāba grupu Līvānu pagasta «Augšmuktos». Cenšoties izlauzties no aplenkuma, krīt Juris Rudzāts — «Rūsiņš» — pirmais partizānu apvienotājs Līvānu apkārtnē. Pārējie partizāni izklūst no aplenkuma. **19.** Otto Sudrabiņa — «Kroniša» grupu aplenc NKVD karavīri, bet partizāniem izdodas izlauzties. **26.** Aleksandra Vilkaūša partizānu grupa veic terora aktu pret iznīcinātāju Broku un viņa ģimeni. Mēneša vidū Seces mežā kaujā ar čekistiem krīt partizāni: J. Reihmanis, L. Kaktiņš, mazliet vēlāk Pauls Pormalis — «Vilkaču» komandieris. NPO «Vilkači» beidz pastāvēt. Oktobrī-novembrī, vilušies Rietumu politiķu solījumos sākt karu ar PSRS un paklausot čekas komunistu apsolutītajai amnestijai, partizānu gaitas pārtrauc un padodas varas iestādēm apmēram 4/5 Daugavpils un Ilūkstes apriņķa partizānu, arī citu apriņķu partizāni lielā skaitā pārtrauc pretestību, tomēr nepakļāvīgie turpina cīņu.

Decembris. Decembra sākumā LTS(P)A un LNPA (vad. P. Supe — «Cinītis») tiekas pie Lubānas ezera un vienojas veidot kopīgu partizānu štābu. **5.** Rihards Pārups un Alberts Ķikauka Zilānu c. IK ēkā nošauj 2 Sarkanās armijas virsniekus — Kara komisijas locekļus; IK priekšsēdētāju Lazovski-Ivanovu un 2 iznīcinātājus. **20.** LTS(P)A Prezidija pēdējā sēde Meirānos. **24.** No devības rezultātā čekisti aplenc LTS(P)A vadību un 3. divīzijas štāba grupu. Krīt D. Timmermanis un J. Plonis; pārējie izlaužas. Decembrī uz ceļa Vārkava—Upenieki nošauts Vārkavas pag. IK loceklis P. Ceirāns.

1946. g.

Janvāris. 7. Apvienotie Krustpils-Kalsnavas partizāni R. Pārupa vadībā ieņem Gostiņus. 2 stundas saimniekojot pilsētā, pārupieši iznīcina pasta nodaļas telefonu komutatoru, izdemolē IK un apšauda 6 padomju aktī-

vistu un iznīcinātāju mājas. **9.** Pārupieši iebrūk Medņu pagasta IK, to izdemolē un uzspridzina, pēc tam uzbrūk veikalam, pēc īsas apšaudes piespiež bēgt tur patvērušos iznīcinātājus, konfiscē preces un ēku node dzina. **21.** Čekisti aplenc pārupiešu bunkuru Krustpils pag. «Kaķīšu» tuvumā, tomēr ar spēju triecienu partizāni pārrauj aplencēju loku un aiziet no vajātājiem.

29. Meirānu pagasta partizāni atsit iznīcinātāju uzbrukumu, krit viens iznīcinātājs. Janvārī uz ceļa Viļāni—Rēzekne S. Stroda vadītie partizāni nošauj vienu un ievaino vienu iznīcinātāju. Drīz pēc tam čekistiem izdodas Strodu (Rēzeknes pulka komandieri) arestēt.

Februāris. 9. Līvānu pagasta Krievu purva bunkuram uzbrūk čekisti. Krit viens partizāns, ievainoto J. Zelčānu sagūsta. **27.** Meirānu pagastā kauja ar NKVD karavīriem, krit K. Blūms — «Misters» un K. Dankers.

Aprīļa sākumā Vārkavas partizāni nošauj Daugavpils apr. lauksaimn. produktu sagādes pilnvaroto Antonu Vainodu, pēc tam partizāniem uzbrūk iznīcinātāji, bet tiek atsisti.

Maijs. 15. Pārupieši uzbrūk Aiviekstes pag. IK un nošauj IK priekšsēdētāju Steinbergu un 4 aktivistus. Pēc akcijas viņiem seko NKVD un iznīcinātāju apakšvienība, bet partizāni veiksmīgi atraujas no sekotājiem. Maijā Susējas partizāni uz Aknīstes—Asares ceļa nošauj Ilūkstes apriņķa čekas priekšnieku.

Jūnijs. 12. R. Pārūpa vadītie Krustpils-Kalsnavas partizāni iebrūk Mētrienas pag. (Madonas apr.) centrā, ieņem IK, NKVD mītni, iznīcina visus dokumentus, iegūst ložmetēju ar 1000 patronām. Sadursmē tiek nošauti 2, ievainoti 4 čekisti, partizāni zaudējumus necieš. Tajā pašā dienā pārupiešiem bruņota sadursme ar iznīcinātājiem Ļaudonas pagastā.

Jūlijs. Naktī no **2. uz 3.** Pļavas šķūnī — netālu no Vietavas-Kalsnavas pagastu robežas Jānis Klimkāns (partizānu segvārds «Kāls», čekas — «Pāvels») un čekists «Antons» apšauj aizmigušos pārupiešus. Tiek nošauts Rihards Pārups un 9 partizāni; četriem ievainotiem izdodas izglābties.

Ikaunieka Jāņa liecība. Līdz partizāna gaitu uzsākšanai cīnījies pret boļševikiem vācu armijas robežapsardzības bataljona sastāvā. Pēc vācu armijas atkāpšanās

no Madonas apriņķa kopā ar vairākiem ieroču biedriem palikām krievu aizmugurē, lai turpinātu cīņu nacionālo partizānu rindās. 1945. g. 10. augustā apmēram 40 cilvēku lielas partizānu vienības sastāvā uzsākām bruņotu cīņu ar okupācijas režīmu. Pirmā grupas dislokācijas vieta bija Lubānas klānu rajons. Pastāvīgas bāzes mums nebija, jo vismaz 95% vietējo iedzīvotāju atbalstīja nacionālo partizānu kustību. Savā darbībā izmantojām plašu atbalsta punktu tīklu un problēmu ar pārtiku un apmešanās vietām mums nebija. 1945. gada rudenī apmēram 20 mūsu grupas vīru iznāca no meža un padevās; taču grupā iesaistījās jauni cīnītāji, un vienība kaujas spējas nezaudēja. Lielākā problēma bija munīcijas trūkums. Uzsākot partizānu cīņu, kļuva skaidrs, ka ir nepieciešams nodibināt sakarus ar citām partizānu vienībām, lai veiksmīgi cīnītos ar milzīgo ienaidnieka pārspēku. Šim nolūkam uz Rīgu devās mūsu sakarniece A. Rāze, taču viņa no uzdevuma neatgriezās, jo — kā vēlāk uzzināju — tika arestēta, un par viņas tālāko likteni man ziņu nav. Tad 1945. g. decembrī uz Barkavas apkārtni devās J. Klimkāns, jo — pēc mūsu rīcībā esošajām ziņām — tajā rajonā aktīvi operēja vairākas vienības. Tas arī kļuva par iemeslu mūsu vienības sagravei. 1945. g. 25. februārī es un vēl 5 mūsu vienības vīri atradāmies Saikavas pagasta «Krieviņu» mājās, kur mums bija norunāta tikšanās ar Klimkānu, lai uzzinātu par viņa gājiena rezultātiem. Klimkāns ieradās līdz ar tumsiņu. Pēc kāda brītiņa viņš teicās iziet, lai paelpotu svaigu gaisu. Kopā ar viņu izgāju arī es. Klimkāns sūdzējās par galvassāpēm un rivēja pieri ar sniegu. Neko ļaunu nenojauzdams, atstāju viņu vienu un atgriezos istabā. Tikko pārkāpu sliksnim, kad pēkšņi logos sāka lidot rokasgranātas. Es tiku ievainots vairākās vietās (vēlāk slimnīcā ārsts saskaitīja 93 šķembu ievainojumus), taču man izdevās ierāpties virtuvē, kur lūdzu māju saimniekiem Krieviņiem mani nošaut, taču viņi atteicās. Kas notika istabā, nezinu, dzirdēju tikai čekistu automātu kārtas; acīmredzot — tur piebeidza manus biedrus. Pēc kāda brīža mani aiz kājām izvilka laukā sniegā un sameta virsū pārējos nošautos. Laukā bija krietns sals, un es neizturēju un sāku vaidēt. Dzirdēju, kā viens no čekistiem saka: — Re, viens bandīts vēl dzīvs —, un gaidīju, ka tagad piebeigs arī mani; taču čekisti iestiepa mani atpakaļ virtuvē un nometa uz grīdas. Tā es, asinīm noplūdis, nogulēju līdz rītam, kad mani iemeta ragavās.

un nogādāja Madonas slimnīcā, kur vakarā tiku operēts. 1946. g. maijā mani pārveda uz Madonas cietumu, ievietoja čekā, un sākās pratināšana. Mūsu kamerā atradās 6—7 cilvēki; no izmeklētājiem atceros kapteini Černovu un leitnantu Kumačovu. Čekā tika pielietotas fiziskas iespaidošanas metodes. Pie karcera griestiem bija pierīkots bloks; uz spīdzināmā rokām un kājām tika uzmetas virves cilpas, un tad viņš tika pievilktis pie griestiem. 1946. gada vasarā mani nogādāja Rīgā kādā čekas iestādē, kas atradās Raiņa bulvārī, blakus tagadējām Aeroflotes kasēm. Tur kāds 40 gadus vecs latvietis piedāvāja man sadarboties. Sevišķi viņu interesēja «Ciniša» un «Tērauda» grupas. Kamerā kopā ar mani bija inženieris Āboltiņš. Pēc pāris dienām notika atkārtota saruna un — tā kā mana nostāja nebija mainījusies, mani pārveda atpakaļ uz Madonu, kur turpinājās manas lietas noformēšana. Tā tika pabeigta 1946. g. novembra sākumā. Mani pārsūtīja uz Rīgas Centrālcietumu. Čekistu kļūdas dēļ šajā kamerā tika ievietots arī mūsu grupas loceklis E. Tiltiņš. Tiltiņš pastāstīja, ka pāris stundas pēc tam, kad viņš atstāja «Krieviņu» mājas, pie viņa negaidot ieradies Klimkāns. Ienācis istabā, kur Tiltiņš tajā brīdī ēdis vakariņas, viņš paķēris tā automātu un pavēlējis sekot. Uz ceļa jau stāvējusi čekistu automašīna, kuriem Klimkāns arī nodevis viņu. Tiesa notika 1946. g. 2.—3. decembrī. Apsūdzēto grupas sastāvā bija E. Tiltiņš, F. Zirnīte, P. Silovs, ltn. Fricbergs, A. un E. Krieviņi un es. Cik varēju spriest, viss tiesas sastāvs un arī prokurors sastāvēja no žīdu tautības personām. Spriedums tika pasludināts 1946. g. 3. decembrī, ap plkst. 18.-iem. Man, Tiltiņam un Fricbergam tika piespriests augstākais soda mērs — nošaušana, pārējiem — vidēji 10 gadi ieslodzījuma. Pēc sprieduma pasludināšanas tiku ievietots Centrālcietuma 42. nāvinieku kamerā. Atrados kopā ar Tiltiņu; atceros vēl — Gertsonu, Gangnusu, Kļaviņu un D. Krustu. Blakus kamerā — 43. — atradās — Fricbergs, Spicbergs. 1947. g. 27. janvārī pilnīgi negaidot man paziņoja, ka man piespriests nāves sods ir nomainīts ar 10 gadiem ieslodzījuma. Iesniegt pārsūdzību biju atteicies. Izrādījās, ka apzēlošanas lūgumu bija iesniegusi mana tēva māsa. Bez manis spriedums tika nomainīts vēl tikai Gertsonam, pārējiem augstākais soda mērs tika atstāts spēkā un izpildīts. 1947. g. februāra vidū tiku nosūtīts uz «Ivgeļlag'a» sistēmas nometnēm. Vēl uzskatu par nepieciešamu piebilst, ka par vai-

nīgu sevi neatzīstu, jo, iesaistoties bruņotā cīņā pret okupācijas režīmu nacionālo partizānu vienībās sastāvā, esmu godīgi izpildījis Latvijas Republikas pilsoņa pienākumu.

PIELIKUMS. J. Ikaunieka liecībā minēto personu rādītājs.

1. **Auseklis**. 1946.—47. g. izcietis sodu Ivgelļa nometnēs. Pašlaik dzīvo Lubānā.

2. **Āboltiņš**. Inženieris, 1946. g. jūnijā atradies NKVD Pretizlūkošanas nodaļas kamerā Rīgā, Raiņa bulv. Tālais liktenis nezināms.

3. **Balanda Voldemārs**. NP no Krēmera vienības. Bijis nometnēs. Atgriezies.

4. **Blūms K.** LL vltņ., Lubānas-Meirānu NP vienības militāro pasākumu plānošanas vadītājs. Kritis kaujā 1946. 25.02. Madonas apr. Saikavas pag. «Krieviņu» mājās.

5. **Broks Andrejs**. L-M NP vienības partizāns. Kritis kaujā.

6. «**Cinītis**» (segvārds). LA un LL virsnieks, NP vienības komandieris (operēja Lubānas-Pededzes-Rugāju raj.). Kritis kaujā 1945. g. decembrī, kopā ar citiem kritušajiem izlikts apskatīšanai Madonā. «Cinītis» — Supe.

7. **Černovs**. NKVD kpt., pēckara periodā — izmeklētājs NKVD Madonas apr. nodaļā. Tagad pensionārs.

8. **Dankers Kārlis**. L-M. NP vienības partizāns. Kritis kaujā 1946.25.02. Madonas apr. Saikavas pag. «Krieviņu» mājās.

9. **Fricbergs Kārlis**. LL ltn., L-M. NP vienības militāro pasākumu plānošanas vadītājs. Tiesāts KT Rīgā 1946. 2.—3.12., spriedums — ASM. Līdz sprieduma izpildīšanai atradies RCC 43. (nāvinieku) kamerā.

10. **Gangnuss**. NP no Valmieras (Valkas). 1946. g. decembrī ar spriedumu ASM atradies RCC 43. (nāvinieku) kamerā.

11. **Gertsons**. NP no Olaines. 1946. g. decembrī ar spriedumu ASM atradies RCC 42. (nāvinieku) kamerā. 1947. g. janvārī ASM nomainīts ar ieslodzījumu. Tālais liktenis nezināms.

12. **Hartmanis Aleksandrs**. NP no Liepājas. 1946. g. vasarā ielenkts kādās mājās un kritis kaujā ar čekistiem.

13. **Iecavnieks Konstantīns**. NP, kritis kaujā ar čekistiem. Apbedīts Barkavā, bij. grants karjerā.

14. **Inčs Jānis**. L-M. NP vienības partizāns. Kritis kaujā kopā ar māsu.

15. **Inča**. L-M. NP vienības partizāne. Kritusi kaujā kopā ar brāli.

16. **Karlsons Arvīds**. Var uzrādīt NP Dankera, Blūma un Ņevera apbedīšanas vietu. Dzīvo Madonas apr. Saikavas pag. «Viļņos».

17. **Klimkāns Jānis**. NKVD aģents, iestājās L-M NP vienībā 1945. g. decembrī. 1946. g. 25.02. nodeva čekistiem «Krieviņu» mājās sapulcējušos vienības vadību, personīgi arestējis un nodevis čekistiem NP Tiltiņu. Sodīts ar nāvi kā nodevējs 1946. g. Spriedumu izpildījusi kāda NP grupa. (?)

18. **Kļaviņš**. Apm. 18—20. g. v. NP no Valkas. Tiesāts par milicijas darbinieka likvidēšanu ar ASM. 1946. g. decembrī atradies RCC 42. (nāvinieku) kamerā.

19. **Kļaviņš Arnolds**. NP no «Tērauda» (jeb «Ciniša»?) vienības. 1946. g. pavasarī, ar kaujā sašautām kājām atradies Madonas slimnīcā. Tālākais liktenis nezināms.

20. **Krasovskis Alekss**. L-M. NP vienības partizāns. Kritis kaujā.

21. **Krēmers**. NP vienības komandieris (operēja aiz Cesvaines). Liktenis nezināms.

22. **Krieviņš Artūrs**. Madonas apr. Saikavas pag. «Krieviņu» māju saimnieks, NP atbalstītājs. Apcietināts 1946. 25.02. kopā ar sievu pēc L-M NP vienības vadības iznīcināšanas viņu mājās. Tiesāts 1946. g. 2.—3. decembrī KT Rīgā; spriedums 10 (?) gadi. Tālākais liktenis nezināms.

23. **Krieviņa Emīlija**. Madonas apr. Saikavas pag. «Krieviņu» māju saimniece, NP atbalstītāja. Apcietināta 1946.25.02. kopā ar vīru, tiesāta KT Rīgā, 1946. g. 2.—3. decembrī; spriedums — 10(?) gadi. Tālākais liktenis nezināms.

24. **Krupēns Jānis**. NP no Litenes. 1946. g. pavasarī ar kaujā sašautām kājām atradies Madonas slimnīcā. Tālākais liktenis nezināms.

25. **Krusts Donāts**. NP no Dricēniem. 1946. g. decembrī ar spriedumu ASM atradies RCC 43. (nāvinieku) kamerā.

26. **Kumačovs**. NKVD nopratināšana notikusi Madonas čekā nežēlīgi. Tālākais liktenis nezināms.

27. **Kevers Aldis**. L-M. NP vienības partizāns. Kritis kaujā 1946.25.02. Madonas apr. Saikavas pag. «Krievīņu» mājās.

28. **Rāze Anna**. NP L-M. vienības sakarniece. 1945. g. rudenī ar uzdevumu nodibināt sakarus ar PK pārstāvjiem devusies uz Rīgu. Pēc esošajām ziņām, arestēta. Tālākais liktenis nezināms.

29. **Silovs Pēteris**. NP L-M. vienības partizāns. 1946. 25.02. vienības vadības iznīcināšanas laikā viņam izdevies bēgt no aplenktajām «Krievīņu» mājām, taču pēc pāris dienām arestēts. Tiesāts 1946. g. 2.—3. decembrī KT Rīgā. Spriedums — 10(?) g. Tālākais liktenis nezināms.

30. **Spicbergs**. 1946. g. decembrī atradies RCC 42. (nāvinieku) kamerā. Tālākais liktenis nezināms.

31. **Šķēle (Šķēlis?) Jānis**. NP L-M. vienības partizāns. Kritis kaujā.

32. **Šķēlis Eduards**. LL no Kurzemes, NP L-M. vienības partizāns. Kritis kaujā.

33. **Šķēlis Pēteris**. LL no Kurzemes. NP L-M. vienības partizāns. Kritis.

34. «**Tērauds**» (segvārds) **Heinrichs Auseklis**. LA un LL virsnieks, NP vienības komandieris, operēja aiz Lubānas. Kritis kaujā ar čekistiem 1945. g. decembrī, kopā ar citiem kritušajiem izlikts apskatīšanai Madonā.

35. **Tiltiņš Eduards**. NP L-M. vienības partizāns. Aprietināts 1946.25.02. vakarā Saikavas pag. Tiesāts 1946. g. 2.—3. dec. KT Rīgā. Spriedums: ASM. Atradies RCC 42. (nāvinieku) kamerā.

36. **Timmermanis**. LA virsnieks, LL kpt. (ģen. Kureļa adjutants), NP L-M. vienības militārās plānošanas vadītājs. Neliela auguma, mati tumši, ļoti enerģisks. Kritis kaujā ar čekistiem 1945.20.12. Apbedīts netālu no Madonas.

37. **Tropiņš Jānis**. NP L-M vienības partizāns. Kritis kaujā.

38. **Tropiņš Juris** (dēls). NP L-M. vienības partizāns. Kritis kopā ar tēvu.

39. **Tropiņš Pēteris** (tēvs). NP L-M. vienības partizāns. Kritis kopā ar dēlu.

40. **Trops Aleks**. NP L-M. vienības partizāns. Kritis kaujā.

41. **Trops Konstantīns**. NP L-M. vienības partizāns. Kritis kaujā.

42. **Trops Oskars**. Bij. aizsargs. 1940.—41. g. komunistu aktivists un pilnvarotais; vācu okupācijas laikā — šucmanis; pēc krievu ienākšanas — iznīcinātājs. Piedalījies apcietināto NP spīdzināšanā. Dzīvo Madonas apr. Barkavas pag. «Būmeistaros».

43. **Voits**. 1947. g. atradies Ivgeļlaga nometnēs. Tālākais liktenis nezināms

44. **Zakers Donāts**. NP. L-M. vienības partizāns. Kritis kaujā.

45. **Zirnīte Emma**. 1946. g. 2.—3. dec. tiesāta KT Rīgā NP grupas sastāvā. Spriedums — 10 gadi. Tālākais liktenis nezināms.

46. .... **Zigfrīds** (uzvārds nezināms). NP no Kurzemes. Kritis kaujā ar čekistiem 1946.24.06. Barkavā. Apbedīts kopā ar Iecavnieku bij. grants karjerā.

Saīsinājumi:

ASM — Augstākais soda mērs. KT — Kara tribunāls. L-M. — Lubānas-Meirānu. LA — Latvijas armija. LL — latviešu leģions. RCC — Rīgas centrālcietums.

1992. g. 16.01. A. J.

Kalniņš Valdis, dz. 1923. g. Daugavpils apr. Vīpes pag. 1943. gada martā mani iesauca leģionā. Mums prasīja — kas grib brīvprātīgi doties uz fronti. Es pieteicos un tiku nosūtīts uz Paplaku, un tur apmācīts par sanitāru. Tad nosūtīja uz Volhovas fronti. Tiku iedalīts 19. divīzijas 2. pulka sanitārā transporta rotā. Es ar sanitāro mašīnu vedu ievainoto pulkvedi Veisu uz lidlauku, no kurienes viņš aizlidoja uz Rīgu, kur slimnīcā mira. Izgājām visus 19. divīzijas atkāpšanās kauju ceļus no Volhovas līdz Lubānai. Nomaldījāmies un iebraucām kādā purvā, kur iestīga mūsu mašīna. Satikām vietējos, kuri teica, ka mēs jau esam palikuši uzbrūkošo krievu daļu aizmugurē. Es aizgāju uz savu dzimto Vīpes pagastu, kur sāku slēpties. Toreiz daudzi slēpās, bet katrs atsevišķi. Tomēr pakāpeniski viens otru jau apzinājām, un uz 1945. gada pavasari apvienojāmies vienā grupā, kopskaitā 12 vīri. Grupas komandieris bija **Kalniņš Pēteris**, kurš Latvijas laikā bija Vīpes aizsargu rotas komandieris. Drīzumā uzņēmām sakarus ar Krustpils partizāniem, kuri arī bija kādi 17, arī ar rudzātņiekiem. Viņiem bija liela vienība, no tiem atce-

ros: brāļus **Zalānus, Rusiņus, Puidas**. Viņu komandieris **Gedušs** skaitījās visa Daugavpils partizānu pulka komandieris. Mūsu grupa veica uzbrukumus padomju varai un tās aktīvākajiem piekritējiem. Darbibas rajons aptvēra Vīpi, Kūkas, Mežāri un Atašieni. Rīkojām kopīgas akcijas ar Krustpils vai Rudzātu partizāniem. Partizānu štābs atradās Līvānu pagastā. No lielākajām akcijām atceros Vīpes un Rudzātu partizānu uzbrukumu «istreibiķeļiem» uz Rudzātu—Preiļu ceļa. Ziemā bija kritis partizāns **Slīpe Eduards**. Mēs paļāvāmies uz ārvalstu palīdzību Latvijas partizāniem, bet — kad nekādu militāro palīdzību nesagaidījām, cīņas spars noplaka. Ziemeļi nāca virsū, čekisti un istreibiķeļi mūs visu laiku vajāja. Ar mums uzņēma sakarus tāds pulkvedis **BRIEDIS** no armijas izlūkošanas daļas, kurš mums apsoliya, — ja brīvprātīgi padosimies, tad nekāds sods nebūs. Mēs piekritām. Bet vienu nakti kādās mājās, kur bijām apmetušies, iebruka NKVD vīri, mūs piekāva un apcietināja, un notiesāja. Mūs sita un spīdzināja vietējie istreibiķeļi un čekisti, tur tādi sitēji brāļi **IVANOVI**, bet tos nepadevušies partizāni vēlāk novāca. Mūs nosūtīja uz Daugavpils cietumu tur, kur Latvijas laikā kamerā bija 9 ieslodzītie, tagad mitinājās 30—35. Pratināšana notika naktīs. **Puida Arvīds** tika notiesāts uz nāvi. Pārējiem — no 5 līdz 25 gadiem. Man piešķīra piecus, brālēnam **Pēterim** desmit gadus. No Daugavpils mūs aizveda uz Rīgu. Tur bija kautiņš ar kriminālnoziedzniekiem, kuri bija apbruņoti ar dunčiem un citiem sitamajiem. Politiskie izlauza logus un nāras, un ar kokiem pamatīgi izšķaidīja tos žuļikus. Mūs pa etapu nosūtīja uz Komsomoļsku. Komsomoļskas lāģerī bija smagi jāstrādā 10 stundas dienā. Tas bija Svitlagā, kur bija jābūvē kāds slepens objekts — zem dzelzceļa apakšā tika būvēta kāda pazemes ēka. Mani izglāba tas, ka bija tāds liepājnieks **KOVA**, kurš pa kluso no noliktavas dabūja miltus, vārija miltu putru, ko man arī deva ēst. Tādā veidā es atlabu. 1948. gadā visus Komsomoļskas lāģeru politiskos savāca un aizveda uz Kolimu. Sākumā bijām Berlagā, vēlāk aizsūtīja 236 km uz ziemeļiem no Magadanā uz Dņeprovskas rūdas raktuvēm. Kad beidzās termiņš, uz mājām nelaida, — kas bija nokļuvis Kolimā, to vaļā nelaida, neskatoties uz termiņa beigām. Vaļā no Kolimas tiku tikai 1955. gadā.

Magnetofona lentē ierakstīja Andris Rūtiņš, Jēkabpils, 27.09.93.

Dzērve Voldemārs, dz. 1907. g. Jēkabpils apr. Sēlpils pag. «Vilkači». 1940. gadā, krievu karaspēkam ienākot Latvijā, strādāju savā saimniecībā Sēlpils pagasta «Sēņotos». Tajā rudenī pie manis atbrauca bijušais Jēkabpils ģimnāzijas direktors Lamberts. Mūsu ieskati sakrita, ka tāda saimniekošana, kādu es veicu, pie komunistiem nebūs iespējama. Es piekritu doties uz Jēkabpili. Kļuvi par «Turibas» nodaļas vadītāju. Tā es biju pasargāts no komunistu vajāšanām, un 14. jūnija izvešanām. No Sēlpils tika izvesti visi pagasta dzīves vadītāji un lielākie saimnieki. Tad sākās karš. Jau 28. jūnijā vācieši bija Sēlpilī. Bet vēl pirms tam sākās latviešu partizānu darbība — visādi traucējām krievu atkāpšanos un apkarojām vietējos komunistus. Toreiz Sēlpils skaitījās sarkans pagasts. Tie sarkanie, kuri nepaspēja aizmukt mežā, pie Daugavas bija ierīkojuši bunkuru. Mēs to dabūjām zināt, un viņus no turienes izkvēpinājām. Mūsu vienībā bija brāļi **Jānis** un **Pēteris Pusvācieši** un citi vīri, kuru vārds vairs neatceros. Tuvojoties kara beigām, mēs ierīkojām slepenas pārtikas noliktavas, kuras vēlāk lieti noderēja partizāniem. 1944. gada rudenī Sēlpils pusē izveidojās nacionālo partizānu vienība, kas pārsvarā formējās no leģionāriem, policistiem un citiem vīriem, kam draudēja komunistu vajāšanas. Šajā vienībā bija ap 30 cilvēku. Partizāni uzturējās Sēlpils—Seces—Sērenes mežos. Vēlāk mums pievienojās arī Daudzevas un Sunākstes partizāni. Partizānu komandieris bija **Pormalis Paulis**, viņam palīdzēja brālis **Jānis**. Vasarā mums pievienojās **Jānis Brenārds**, kurš kļuva par mūsu organizācijas idejisko vadītāju, uzsaukumu un aģitācijas materiālu tekstu autoru. Viņš vienlaicīgi bija arī Seces grupas vadītājs, Sērenes grupu vadīja **Kačkāns**, Sunākstes grupu — **Ārgulis**, citu grupu komandieri bija arī **Žagata Voldemārs**, **Skalbe**, **Kalniņš Jānis** un **Melnais Pēteris** (īstajā vārdā — **Pēteris Krasevskis**). Manā pārziņā bija sakari un apgāde. Es piegādāju arī medikamentus un pārsienamos materiālus. Bez tam sagādāju arī rakstāmmašīnu, ar kuru tika rakstīti rīkojumi un uzsaukumi, un radiouztvērēju. Partizāni klausījās BBC raidītāju, kurš vairākkārt pārraidīja Čerčila solījumus, ka Anglija nāks palīgā atbrīvot Baltiju no komunistu varas. Ticība šiem solījumiem bija naivums, kas tomēr uzturēja cerību uz sekmīgu cīņas iznākumu. Brāļi Jēgermaņi uzturēja sakarus ar pārupiešiem, kas darbojās Aiviekstes lejastecē; viņu vadonis

Pārups apmeklēja arī mūsu vīrus Secē un Sērenē, lai iepazītos ar «Vilkaču» spēku un apspriestu kopīgus cīņas plānus. No Līvānu partizānu apvienības pie mums ieradās sakarnieks **Stūrmanis**, ar kuru es vēlāk satikos čekas cietumā. Sēlpils—Seces partizāni šad tad patraucēja vietējos varasvīrus; aktīvāka darbība sākās 1945. g. vasarā, un it sevišķi rudenī, kad, atriebdamies par atbalstītāju arestiem, partizāni dažās dienās likvidēja grupu vietējo aktīvistu. Mani arestēja 1945. g. 17.09. Nakts laikā istrebiķeļi aplenca māju un, ielauzušies iekšā, paziņoja, ka esmu arestēts. Manis arestēšanā piedalījās aktīvistu Ratiņš un Ieviņš (kurš vēlāk bija izlaupijis manu saimniecību). Tajā naktī tika arestēti daudzi partizānu atbalstītāji. Šo akciju vadīja **Oškalns Otomārs**, kurš bija galvenais noteicējs Jēkabpils apriņķī, — viņš iecēla, kā apriņķa IK priekšsēdētāju, tā arī čekas priekšnieku. Oškalns bija LKP CK loceklis un tāds kā apriņķa pilnvarotais. Atbalstītājus nogādāja Seces Izpildkomitejā, kur atradās pats Oškalns. Pratināšanas laikā mēs tikām sisti un spīdzināti, citi mazāk, nepakļāvīgie vairāk. Prokuroru tā arī pa visu laiku neredzēju, bet runāja, ka tas esot bijis sēlpilietis Vitols. Mūs pratināja izmeklētājs Daumenko, galvenie sitēji bija leitn. Mamontovs, kuram bija 2 speciāli palīgi. Mūs reizē tiesāja 41 cilvēku, starp tiem daudzi organizācijas «Vilkači» partizāni un atbalstītāji: **Kalniņš Jānis**, **Kraševskis Pēteris**, Sunākstes mežzinis **Vismanis**, Sunākstes mācītājs **Cirulis** un daudzi citi. **Žagata un Brenārds** krita, novembrī krita arī mūsu komandieris **Pormalis Pauls**. **Jānim Kalniņam** un **Pēterim Kraševskim** piesprieda nāves sodu, pārējiem dažādus ieslodzījuma termiņus. Man bija piespriesti 10 gadi. Bija etaps uz Mordovijas Temņiku lāģeriem. Biju invalīds, ārsts Ēķis mani izārstēja. Temņiku lāģeru grupā bija 36 nometnes. No Poņmas dzelzceļa stacijas, uz Maskavas—Novosibirskas maģistrāles, bija sliežu atzars 100 km garumā uz ziemeļiem, kas apkalpoja tikai lāģerus. No latviešiem atceros gan mazliet negatīvā nozīmē 7. Siguldas kājn. pulka komandieri pulkv. Frickausu, kurš pēc Staļina nāves, kad atļāva sarakstīties ar tuviniekiem, tika iecelts par ieslodzīto korespondences caurskatītāju-cenzoru. Kad nomira mans kaimiņš un partizāns Grāmatnieks no Salas pagasta «Ābeļiem», nosūtīšanas adresē klāt pierakstīju: Grāmatnieks Kārlis miris. Labi, ka Frickauss to izlaida cauri. 1955. gada rudenī man pateica, lai aizsūtu

vēstuli uz vietu, kur gribu apmesties pēc atbrīvošanas (ne tuvāk par 101 km no Rīgas), lai no turienes atsūta izziņu, ka tie cilvēki ir ar mieru pieņemt mani. Ja nebija tādas izziņas, no lāģera neatlaida. Nu bija jāizdomā, kurš no paziņām 10 gadu laikā nav arestēts, nomiris vai mainījis dzīvesvietu. Uzrakstīju vairākas vēstules, bet saņēmu tikai vienu atbildi. Mani uzņemt piekrita Rāceņu ģimene no Jēkabpils, un tā es varēju atgriezties dzimtenē.

Magnetofona lentē ierakstīja Andris Rūtiņš, Jēkabpils, 27.09.93.

Juhņevičs Pēteris, dz. 1920. g. Daugavpils apr. Nīcgales pag. «Rasnačos» sīkzemeņa ģimenē. — Latvijas Nacionālo partizānu gaitu apraksts Ilūkstes apr. Dvīetes mežos, Urbāna («Melnās Bārdas») grupā. Pēc pamatskolas beigšanas iestājos Raiskuma mežsaimniecības skolā, kuru beidzu 1941. g. 11. aprīlī. Dzimtajā sādžā dzīvoja (Nīcgales pag. «Rasnačos») manas mātes brāļa dēls Aleksandrs Rasnačs, kurš par 30 sudraba grašiem sevi bija pārdevis sarkanajiem okupantiem. Bija dzērājs; bija savācis sev līdzīgus «istreibiņus» (iznīcinātājus) un atbrauca uz citu rajonu, t. i., uz Bebrenes pag. Kaldabruņā, meklēt pa skapjiem «banditus». Kaldabruņā tika ielenkta Vībāna māja, kuras saimnieks slēpās mežā. Glābjoties no laupītājiem, jo citādi viņus nosaukt nevarēja, bija izlēcis pa logu un viņu sašāva kājās. Aleksandrs Rasnačs zināja, ka man ir kara šautene — vācu sistēmas, viņam bija iemesls mani arestēt. Baltkalni tika ielenkti kā kāds cietoksnis un triecienā bija ieņemti. Par laimi es nebiju mājās. Par manas mājas okupāciju man tika paziņots. Tiku brīdināts un izglābos no drošas nāves, jo vēlāk noskaidrojās, ka bija nolemts savākt visas mantas un, vedot caur mežu uz Nīcgali, mani nošaut par bēgšanas mēģinājumu. Visu nakti viņi bija gaidījuši. No rīta leitn. palūdzta māsa pienu, jo šķūnī ratos guļot slimnieks. Māsa aiznesa pienu un... pazina savu brālēnu un sa-prata visu... Iegādājos Makarova sistēmas pistoli un nolēmu dzīvs nepadoties, vismaz sevi neļaušu nokaut kā jēru... Būtu toreiz zinājis, ka mežā dzīvo partizāni, neviens no viņiem nebūtu sasniedzis Nīcgali, jo bija jābrauc caur mežu apm. 12 km. Kādu dienu pie manis atnāca mans bērnības draugs un skolas biedrs pamatskolā Jānis Pakers, kurš tobrīd slēpās mežā un daudz ko pastāstīja: ka mežā ir daudz partizānu un ka varot viņu apsveikt ar izglābšanos no drošas nāves. Viņš man pastāstīja, lūk, ko:

Dunavā, Platkāju saimniecībā, četri brāļi slēpās mežā. Bijusi mēslu talka; bija ielūgti arī vēl 4, to starpā arī Jānis. Mijkrēslī pamanījuši, ka pilns pagalms ar bruņotiem iznīcinātājiem. Kērušies pie automātiem. Tika atklāta uguns no 8 automātiem. Rezultāti bijuši iepriecinoši — cik jau kravas mašīnā varējuši atbraukt, visi palika guļot pagalmā. Nodevis un izsaucis iznīcinātājus bija Izpildkomitejas priekšsēdētājs, par ko viņš vēlāk samaksājis augstāko likmi. Ieguvums: daudz ieroču un munīcijas. Bija saprotams, ka sekos atriebība. Mājas ir jāatstāj. Reizē ar brāļiem aizgājusi arī māsa. Nosprieduši, ka brauks lieli spēki, lai mājas iznīcinātu, kas vēlāk arī noticis... Protams, «ciemiņi» jāsagaida ar mūziku. Salasījās 16 drosminieku, kuri ieņēma pozīcijas uz ceļa mežā Rubeņi—Dunava. Parādījās vieglā mašīna un amerikāņu studabekers pilna ar iznīcinātājiem. Tika atklāta uguns no 16 automātiskiem ieročiem. Viegļā mašīna apsviedās apkārt un aizdegās, kā arī apstājās. Ieroču uguns bija tik spīva, ka neviens neesot izlēcis pār mašīnas bortu. Partizāni cēlās un gāja savākt ieročus, bet... ak vai... Izrādījās, ka no aizmugures brauca vēl 2 studabekeri pilni ar iznīcinātājiem. Nezināmu iemeslu dēļ bija apstājušies un dzirdējuši intensīvu apšaudi, izvērсуšies ķēdē un uzbrukuši partizāniem no meža. Bija jāatkāpjas pa klaju lauku. Uz lauka palikuši 8 partizāni, 3 bijuši ievainoti un ierāpojuši rudzos. Tie bija divi brāļi Platkāji, trešais nav zināms. Sešus atveda uz Rubeņu Izpildkomiteju. Tad sauca vietējos iedzīvotājus, lai atpazītu un varētu atriebties piederīgajiem. Bet neviens netika pazīts un nodots. Tagad tas ir noskaidrots. Starp kritušajiem bija: **Pēteris Bernāns, Valdis Būka, Valdis Abarūns un Alberts Klimans**. Visus piecus sadedzinājuši. Kādu dienu, ejot no savas darba vietas pa meža ceļu, tālumā ieraudzīju cilvēku, kurš, mani pamanījis, iebēga mežā. Tas bija Jānis Varoslavāns no Kankariešu sādžas. Viņš pastāstīja, ka esot sabraukuši iznīcinātāji; meklējot, kā vēlāk noskaidrojās, «banditus», jo okupanti mūs citādi nesauca. Es viņam jautāju: «Kāda velna pēc jūs dzīvojat mežā ar ieročiem rokās un ļaujāt terorizēt savus piederīgos? Ir jāpārmāca.» Ātri aizskrējām līdz bunkuriem. Izziņojām trauksmi. Tika nobloķēti visi ceļi, kas ved uz Dvieti. No slēpņa tika atklāta uguns pa iznīcinātājiem, kuri brauca pajūgos. Kauja bija nežēlīga un īsa. Krita 11 iznīcinātāji un 1 saņemts gūstā. Gūsteknis vēlāk tika

tiesāts un nošauts. Dvietes puisi jau sen viņu bija lenkuši, jo par daudz bija centīgs okupantu pakalpiņš — bija ložņājis ap mežā dzīvojošo partizānu māju pakškiem un logiem. Iegūti visi kritušo iznīcinātāju ieroči, to starpā arī divi rokas ložmetēji — krievu un franču ložmetējs ar attiecīgo municiju. Jāpiezīmē, ka pie Bebrenes vidusskolas bija pieminekļi Latvijas Atbrīvošanas cīņās kritušajiem karavīriem, kurš 1940. gadā tika saspridzināts, un tur tika pārāpbedīti nodevēji, kuri bija parakstījušies par cilvēku deportāciju uz nāves nometnēm jūnijā. Piebrauca kravas mašīna. Sākās taujāšana — cik bandītu nošauts, cik saņemts gūstā, jo sirojuma gaitās bija izbraukuši Bebrenes krievu tautības iznīcinātāji, kuri bija lieli latviešu nīdēji. Bet, kad tika atvērts borts, gaviles pārvērtās par asarām... 1944. g. 22.06. tiku izsaukts uz Dvietes Izpildkomiteju it kā lai sniegtu ziņas par meža izciršanas un izvešanas gaitu. Tas majoram neinteresēja. Man uzstāja, lai es pasakot, cik mežā bandītu un to bunkuru atrašanās vietas. Ejot mājās, meža malā uz ceļa mani sagaidīja apm. 30—40 bruņotu vīru grupa. Man jautāja, kur esmu bijis. Atbildēju, ka Izpildkomitejā. — Nu, ko majors prasīja? Atbildēju, ka man 3 dienu laikā jāuzrāda visi bunkuri. — Nu, ko tu darīsi? Atbildēju: «Puiši, manu pārliecību jūs zināt!» Pienāca mans draugs Pakers, uzkāra man plecos automātu un teica: «Labāk būs, ja nāksi kopā ar mums, jo ir tādas ziņas, ka drīz sabiedrotie sanāksot ragos, un mēs tiksim pa jaunam atbrīvoti no sarkanā mēra.» Ak vai! Cik mēs bijām naivi, ka ticējām šādām pasacīnām... Tā ar šo dienu biju stājies Latvijas Tēvzemes Partizānu rindās un tiku ieskaitīts St. Urbāna («Melnā Bārda») štāba rotā ar segvārdu «Cukurs». Septembra beigās 1944. g. bija ieņemta Dvietes Izpildkomiteja, un bija paņemtas preces no veikala. Bija iegūta 21 šautene, 800 patronu un viens automāts un iznīcināti dažādi dokumenti; saņemts un aizvests uz mežu viens operatīvais darbinieks, kurš mežā tika iznīcināts, un divas komjaunietes, kuras vēlāk tika atbrīvotas. Tiesas sēdē pret mani par «dzimtenes nodevību» bija kā liecinieces. Bija arī iznīcināts viens aktīvs iznīcinātājs — Vuškāns — nošauts.

Otrā akcija, kurā piedalījos, bija Pilskalnes un Zariņu ciema padomju ieņemšana. Tika iznīcināti nodevu plāna saraksti un citi dokumenti. Izpildkomitejas priekšsēdētājs bija labs sarkano pakalpiņš, jo iedzīvotāji sūdzējās par

viņa necilvēcību pret vietējiem iedzīvotājiem. Atstājām pēdējo brīdinājumu, lai izbeidz terorizēt iedzīvotājus, citādi nāks barga atmaksa. Es, Pakers un Grebežs dzīvojam atsevišķi, jo mums bija dabūta rakstammašīna, uz kuras es rakstiju proklamācijas un uzsaukumus latviešu tautai — nepakļauties sarkanajiem varmākām. Akcijā piedalījās no Sudrabiņa grupas. Bija izsaukta armija no Ilūkstes, un tā pa pēdām uzbruka Sudrabiņa bunkuriem un pārsteidza tos gulošus. Laimīgā kārtā visiem izdevās izglābties. Ja jau ir tik bezkaunīgi un bez vizītes pieteikšanas ieradušies ciemos mūsu mājās, nolēmām pārmācīt, kas arī izdevās. Kamēr šie mīlojās ar bunkuros atrastiem labumiem, Sudrabiņa bunkura apkaimē palika seši vai septiņi kritušie. Mūsu pusē krita viens partizāns — **Belkevičs**. Pēc manām domām, viņš atdeva dzīvību no mūsējo lodes, jo iešauts bija no mugurpuses. Mūsu rindās bija padsmiņnieki, galvu iebāzuši sūnās un tik plaucē! Nebija mūsu vidū neviena kārtīga virsnieka, jo — kur nav virsnieku, tur nav arī kārtības un disciplīnas.

Pienāca 1. novembris, kad pār mums savilkās negaisa mākoņi... Atskrēja viens no posteņa ar ziņu, ka pa ceļu virzās armijas daļas. «Melnā Bārda» nolēma pieņemt kauju, un lika tai sagatavoties. Ieņēmu pozīcijas ar rokas ložmetēju. Kauja turpinājās apm. 1,5 stundas. Tā kā mums bija trūcīgi ar munīciju, bija dota pavēle, lai atkāptos, atstājot sedzējgrupu. Kaujā krita daudzi sarkanarmieši. Manā lietā figurē 8 cilvēki. Mēs atkāpāmies. Mūsu pusē upuru nebija, pat ievainotu ne... Sakarā ar munīcijas trūkumu un tuvojošos ziemu Urbāns pateica — lai sadaloties mazākās grupās un lai glābjās, kā kurš var, jo tik lielā grupā — 60—70 cilvēku — bez munīcijas būtu lieli upuri. Legalizējos un aizbraucu uz Bauskas rajonu. Tiklīdz reģistrējos Bauskas komisariātā, tad čekai nebija problēmu mani atrast. 29. aprīlī mani arestēja. Daugavpils Kara tribunāls par «dzimtenes nodevību» tiesāja pēc pantiem: 58.1-a; p. 8., 9., 11. un 59. uz 25 gadiem labošanas darbu nometnēs un uz 5 gadiem izsūtījumā bez tiesībām.

Daugavpils cietumā, ejot pa gaiteni, izdzirdu mani saucam. Tas bija Antons Platkājs. Viņš pavēstīja, ka piespriests augstākais soda mērs. Tikai tagad noskaidrojās, ka mūsu komandieris St. Urbāns legalizējās ar noteikumu, ka neviens netiks sodīts un izgāja no meža ar visiem ieročiem. Vēlāk visi tika arestēti un katrs saņēma

pa 25 gadiem. Lāgerī pret Urbānu tika safabricēta kriminālieta it kā par sacelšanās organizēšanu un piespriests nāves sods.

Mičulis Eduards, dz. 1916. g. Rēzeknes apr. Gaļānu pag. Līdz 13 gadu vecumam gāju ganos; vēlāk strādāju smēdē. Pēc tam strādāju par mežsarga palīgu. 1938. g. iesauca armijā; dienēju Cēsis 8. Daugavp. p. 1. bat. 1. rotas 1. vadā; militārā specialitāte — snai pers. Vācu laikā iestājos Policijas C grupā; dabūju apsargāt tiltus u. c. civilos objektus. Vēlāk tiku iesaukts robežsargu dienestā, un 3 mēnešus Indras apkārtne apsargāju Latvijas robežu. Šad tad mums bija sadursmes ar Viļa Samsona komandu, kas nāca Latvijā zagt un laupīt. Ienākot krieviem, sākām slēpties. 1944. g. rudenī vēl bija maz partizānu — pārsvarā visi slēpās individuāli. Komunisti jau 1944. g. rudenī sāka teroru pret iedzīvotājiem. Nošāva vienu nelegālistu Vilcānu, kurš slēpās mājās. «Streboki» Groza un Fomins ieradās pie viņa Gaļānu pag. Cepurnieku sādžā, izveda no mājas un turpat pagalmā nošāva. «Saliniekos» slēpās kāds jauns puisis, dz. 1927. g., «streboki» nošāva gan viņu, gan mājas saimnieka Salinieka dēlu Vladislavu. Kad sarkanie sāka šitā izrikties, mēs vairs nestāvējām mierā, un sākām partizānu ciņu. Gaļānu mežā 1945. g. pavasarī izveidojās spēcīga partizānu vienība (vairāk kā 30 cilvēku). Lai mūs apkarotu, Gaļānos bija izvietots vesels «streboku» bataljons, ko komandēja kapt. Čapligins (nebija vietējais). «Streboku» nodaļas komandieris Sabaroks un galvenais partizānu un viņu spīdzinātājs un bende Serfejs Burilovs bija vietējie krievi. Pirmais Gaļānu partizānu komandieris bija viņānietis Rožāns. 1945. g. vasarā, kopā ar partizānu Stabulnieku pie Gaļānu pag. Stabulnieku sādžas viņus ielenca čekisti. Stabulnieks krita, bet smagi ievainoto Rožānu piesēja pie zirga un pa zemi aizvilka uz mežu. Viņš tika ilgi spīdzināts, lai piespiestu izstāstīt, kur atrodas pārējie partizāni. Rožāns tomēr nomiris klusējot. Pēc tam par komandieri kļuva Staņislavs Strods* (segvārds Tāļivaldis, arī viņānietis). Gaļānu vienība pievienojās Latvijas Tēvzemes Sargu — partizānu apvienībai, un tika pārdēvēta par LTSPA 6. bataljonu. Otra spēcīgākā partizānu grupa Rēzeknes apriņķī bija Gaigalavas—Nagļu vienība, kas uzturējās Lubānas ezera tuvumā. Taču arī St. Strodam nebija lemts ilgi būt par komandieri: drīz arī viņš, kopā ar partizānu Staņislavu Sondoru uzdūrās postenim un

krita**.

Pēc tam Gaļānu partizānu vadību uzņēmos es. Tā kā es vislabāk pazinu mežu, jo savulaik strādāju mežniecībā, tad jau pie Rožāna un Stroda galvenā atbildība gūlās uz mani. Gaļānu partizāni veica daudzus uzbrukumus vietējai varai un «strebokiem», sevišķi vērsāmies pret zemnieku aplaupītājiem — nošāvām Gaļānu pag. Izp. kom. priekšsēdētāju Kaktiņu un viņa sievu, kas bija varen sarkani un dzina nabadzībā apkārtnes zemniekus; nošāvām arī Izp. kom. sekretāru Ozoliņu un daudzus «strebokus». 1945. g. 26.07. Preiļu pagastā krita gaļānieši — brāļi Puduļi — Antons, Pēteris un Jānis. Tā kā čekisti nebija varējuši no sašautā Jāņa Puduļa iegūt ziņas par partizāniem, viņš tika nežēlīgi nomocīts. Jaunākais brālis Izidors (17 g. v.), kurš nebija partizānos, tika aizvests uz Izpildu komiteju, kur viņu sadistiski spīdzināja čekists Buriļovs. Izidors vēlāk teica, ka neesot bijis nevienas ķermeņa vietas, kura nebūtu sadauzīta. Lielākā kauja ar čekistiem mums bija 1945.8.09. pie Varakļāniem; mežā, kas saucas Olužnica. Visi Rēzeknes čekisti bija saukti. Sākās kauja. Trūka municijas. Čekas pusē bija kādi 15 kritušie, mēs zaudējām 3 vīrus: brāļus Andreju, dz. 1927. g. un Antonu, dz. 1909. g. — mūsu bataljona štāba priekšnieks), saimniekus un Donātu Caunānu (viņš bija mūsu vienības saimn. daļas priekšnieks). Mūs, pārējos, glāba tumsas iestāšanās. Tie nebija mūsu pēdējie zaudējumi. Rudzātu pagastā uz posteņa uzdūrās un atšaudoties krita varonīgais partizāns Aleksandrs Vilkauss. Krita arī Boļeslavs Kozuļs, bet nav zināms, kur un kādos apstākļos. 1946. g. vasarā Stirnienes pagastā sadursmē ar čekas patruļu es tiku smagi ievainots: ložmetēja lode izgāja cauri abām kājām. Bet draugi mani izvilka no apļenkuma... Mežā bijām visa mūsu ģimene — tēvs, māte, divi brāļi un māsa. Tēvu un māti čekisti un «streboki» bija nodauzījuši zilus, lai uzzinātu, kur mēs ar brāļiem esam. 1946. g. ziemā pie Varakļānu pagasta robežas ar Gaļāniem vienās mājās nošāva 3 partizānus. Māju saimnieku Zīmeli un viņa dēlu bija atveduši uz Gaļānu Izpildkomiteju, kur tie tika noslepkavoti. Kopā ar Alfonu un Pēteri Pastariem un Arkādiju Ozoliņu vienā bunkurā mēs slēpāmies līdz 1949. g. ziemai. Tad, lai labāk pārziemotu, mēs sadalījāmies: viņi visi trīs ziemā mežā bija aizturēti un turpat uz vietas nošauti. Tas notika Gaļānu Aklajā mežā. 1949. g. decembrī mani nodeva viens atbalstītājs. Par mani bija izsolīta 25 000 rubļu atlīdzība. Tā

cilvēka sievas māsa bija cietumā par zagšanu, un viņam čekisti bija apsolījuši, ka izlaidīs to sievas māsu un samaksās 25 tūkstošus, ja nodos mani. 1949.16.12. vakarā saimniece piesolīja glāzīti šņabja, lai sasildītos; taču šņabim bija piejauktas miegazāles, un es pamodos pēc diennakts Viļānu čekā ar saslēgtām rokām. Čekisti prasīja — kur brālis Aleksandrs. Tā kā atteicos runāt, mani aizveda uz Rīgu. Tur mani pratināja 3 čekisti — pulkv. Hļebņikovs un vēl otrs krievs, kā arī latvietis Millers. Millers bija mežonīgāks un nežēlīgāks par krieviem. Čekisti manu brāli rokā nedabūja, un viņš mežā nodzīvoja līdz 1957. gadam. «Tiesa» man bija šāda: 1950.1.04. mūs, kādus 50 cilvēkus no kopējās kameras, izveda koridorā, nostādīja vienā rindā pie sienas un teica: «Slušaīke pri-govor!*** Lielākajai daļai, arī man, bija piespriesti 25 gadi, pārējiem pa 10. Mani aizsūtīja uz Karagandu. Bija jāstrādā akmens lauztuvēs — akmensogļu šahtās. Karagandas lēģeros sabiju līdz 1957. g. beigām. Tur bija daudz latviešu: partizāns Čeičs un atbalstītājs Pēteris Skābs no Gaļānu pag. Atbalstītājs Francis Pastars no Preiļu pagasta. No virsniekiem atceros divus: kapt. Vito-liņš no Latv. Armijas — 5. pulka un Latgales atsev. ar-tiler. diviz. komandieris — pulkv.-leitn. Gusevs, kuram bija piespriesti 25 gadi. Vitiņš bija jau vecs un slimīgs. Liekas, ka lēģerī viņš arī mira. Bija arī 3 katoļu pries-teri — Jānis Pavlovskis, Čužāns un Broks. Kad atgriez-oz dzimtajā pusē, satiku brāli Aleksandru, kurš tā arī nebija notverts. Vēlāk uzzināju, ka partizāns Grīslis no Stirnieņu pag., kurš pēc Olužņicas kaujas no mums no-šķīries, bunkurā zem savas mājas nodzīvoja 30 gadus...

Zeiba Alberts — dz. 1923. g. Madonas apriņķī. Kad sāka dibināties brīvprātīgo vienības, mani draugi aizgāja uz fronti. Es aizbraucu uz Vāciju laimi meklēt. 1943. gadā atgriezoz Latvijā. Mani ieskaitīja policijas bataljonā un nosūtīja uz instruktoru rotu Bolderājā. 1944. gada beigās

Andra Rūtiņa paskaidrojumi

* Staņislavu Strodu LTSPA vadība iecēla par Rēzeknes par-tizānu pulka komandieri, tomēr šis pulks kā militāra apakš-vienība kopumā un vadošā struktūra, īsti nefunkcionēja.

** Arhīva lietā Nr. 28785 (par LTSPA vadītājiem) ir doku-menti, kas vedina domāt, ka vismaz St. Sondors ir dzīvs nokļuvis čekas pratinātāju rīcībā.

*** «Klausieties spriedum!»

mūs aizsūtīja uz Jonišķiem. Daudzi krita. Palikušie aizbraucām uz Liepāju. Vietējie varasvīri mūs uzskatīja par savējiem. It kā esot bijusi pavēle no Nacionālās Pado-
mes aizturēt katru latvieti, jo pienākšot laiks, kad katrs latviešu karavīrs būšot vajadzīgs. To pašu propagandēja arī no ārzemēm. Mēs, trijātā, nokļuvām Grenču pagastā pie saimnieka Grīnberga. Es sāku rakstīt uzsaukumus, lai latvieši neaizbrauc, jo katrs cilvēks būs vajadzīgs. Pie-
nāca pavēle doties uz Usmu pie ģenerāļa Kureļa, jeb pie kapteiņa Upelnieka. Pie Abavas upes žandarmi mūs are-
stēja. Atrada uzsaukumus. Mani nodeva Gestapo, aizveda uz Liepājas cietumu. Pratināja, bet ne jau kā pie krieva. Paziņoja, ka man piespriests nāves sods. Lika rakstīt apžēlošanas rakstu. 1944. gada 31. decembrī izveda no kameras, salādēja kuģi un aizveda uz Vāciju. Mani no-
rikoja uz 15. divīziju. Tad iedalīja triecienrotā, kas sastā-
vēja no Reihstāga apsardzes vīriem. Pēdējās kaujas bija Austrumprūsijā. Martā nokļuva krievu gūstā. Latviešus no vāciešiem atdalīja. Mūs, dažus latviešus, iedalīja krievu armijā. Ielika pirmajās līnijās, kaut kur pie Dan-
cigas. Mani kontuzēja. Tad nosūtīja uz hospitāli. No tu-
rienes uz Štrigovas lāģeri. Tur biju līdz 1946. gada jan-
vārim. Izgāju filtrāciju un tad mani nosūtīja uz Kenig-
sbergu meža darbos. Mani un Linē Edmundu ielika cie-
tumā. Jūnijā saformēja ešelonu, lai vestu uz Krieviju. Tie pārvešanas apstākļi nebija stingri. Iebraukuši Lietuvā, mēs četratā aizbēgām. Atgriezās mājās pie vecākiem Ces-
vaines pagastā. Sāku strādāt mežā, ceļa darbos, lai ne-
būtu jābrauc uz filtrāciju Rīgā. Zināju, ka darbojas meža brāļi. Stājos ar viņiem sakaros. Palīdzēju ar tiem iero-
čiem, kas man bija saglabājušies. Apmainījāmies arī ar zīmitēm. Mani sauca uz Cesvaines čeku. Jautāja par meža brāļiem. Tiku tikai iekaustīts.

Čevere no Lubānas pag. Ožupes ciema Mutenieku mā-
jām.

Pēc apšaudes partizānu grupa ieradās «Muteniekos», tuvākajās mājās mežmalā, jo steidzami bija jāpārsien ievainotais biedrs. Mājās bijusi iedzīvotāja Čevere. Lab-
prātīgi vai spaidu kārtā viņa sameklējusi un iedevusi tīrus auduma gabalus pārsiešanai. Vai vēl kāds bijis mājā, nav zināms, tomēr visdrīzākā laikā par šo «nozie-
gumu» bijusi informēta Lubānas čeka un milicija. Čeveri atveduši uz milicijas māju. Tur sieviete tikusi nomocīta

un spīdzināta līdz tādai pakāpei, ka viņu vairs nevarējuši rādīt cilvēkiem. Tā kā viņu nevarējuši ne pārvest uz citu cietumu, ne tiesāt, tad viņu uz vietas nobeiguši un kaut kur aprakuši.

Vēlāk mežā ganībās uz Stirku pusi aiz vecās vidusskolas sievas uzgājušas pusapraktu liķi. No uzbērtās zemes rēgojusies cilvēka roka. Baumoja, ka tā varētu būt nomocītās Čeveres roka...

Lubānā vēl uzturas viens no to laiku istrebiķeļiem — Reinis Lāža. Viņš dzīvo nelielā mājiņā aiz aptiekas. Esot galīgi nodzēries un staigājot apkārt tāds kā sajucis. Tas ir vienīgais cilvēks, kas šodien varētu pastāstīt par tā laika upuriem — kā viņi spīdzināti un kur katrs aprakts.

Liecinājusi: **Gaida Krēsliņa**, dzimusi Lāce.

Dambergs Kārlis no Rugājiem. Nošauts Morozā. Palikusi sieva ar trīs bērniem. Darbošanās laiks ap 1946.—47. gadu.

Par Kārli Dambergu savā laikā runāja Ošupes—Degumnieku apkārtnē. Tas ir Madonas apriņķis, Lubānas pagasts.

Dambergs bijis ievērojamas partizānu grupas vadonis. Izcēlies ar enerģisku rīcību un pārdomātām operācijām. Damberga un viņa grupas raksturošanai varu atstāt kādu viņa akciju Ošupes pienotavā. Gadu pēc tik ilgiem laikiem vairs skaidri neatceros.

Tas notika no rīta, kad Ošupē bija sabraukuši piena vedēji. Pēkšņi visu pienotavu aplenca bruņoti vīri. Zemniekiem pavēlēja palikt uz vietas līdz tam laikam, kamēr tiks atlaisti. Pakāpies uz kādiem ratiem, Dambergs uzstājās ar runu.

Ar šo pasākumu partizānu vadītājs bija ieplānojis izvilināt uz ceļa Lubānas istrebiķeļus, lai tur viņus apšaudītu. Šai nolūkā Dambergs devās uz pienotavas otro stāvu, kur tajā laikā bija Ošupes ciema padome. Seit atradās sekretāre Zenta Dzilna. Piedraudot ar ieroci, Zentai tika pavēlēts zvanīt uz Lubānas miliciju un paziņot, ka Ošupē sanākuši meža brāļi, vairāk ne vārda.

Drīz vien apbruņota istrebiķeļu grupa caur Lubānas silu strauji virzījās uz Ošupi. Bet silā ceļa likumā pie mežsarga mājas viņus jau gaidīja partizāni un atklāja uguni.

Par kaujas rezultātiem ziņas līdz mūsu dienām nav saglabājušās. No meža brāļiem vismaz viens bijis ievainots.

KRUSTPILS—VIETALVAS PĀRUPA GRUPA

Auziņš Alfrēds. 1945. gads. Bija 9. maija rīts. Ejot uz darbu, ceļā satieku pagasta partordzi, kura jau pa gabalu lielā pacilātībā sauc: «Miers virs zemes un cilvēkiem labs prāts!» Pārsteigumā un nesapratnē apstājos, taču jutu, ka kaut kas labi vairs nav. Pienākot tuvāk, viņa tādā pat pacilātībā sauca: «Kapitulācija! Kapitulācija!» Man sažņaudzās sirds un kājas pielipa it kā ar smagumu... Tātad... viss ir pagalam... Nelīdzēja ne puīšu cīņas spars, ne automātiskie ieroči, kuri bieži darbojās gandrīz vai ar baltkvēlē nokaitētiem stobriem. Sarkanais mēris kā vilnis gāzās uz priekšu, un šodien viņš ir panācis savu — uzvaru... Pēc neilga laika manas mājas apmeklēja čekisti. Sākās manas meža gaitas.

Vasaras otrajā pusē man pievienojās kāds mans tuvs kaimiņš, kurš bija izbēdzis no kādas darba nometnes Krievijā... Pienāca rudens. Sākām apskatīt vietu, kur celt ziemas mītni — bunkuru. Saņēmām ziņu, ka Krustpils grupa vēloties ar mums satikties. Visi no leģiona. Uzaicinājumu pieņēmām un devāmies uz satikšanās vietu — Artūžu kapiem... Atskanēja norunātais signāls. Pēc atbildes signāla iepazīnāmies (protams, pēc pieņemtajiem uzvārdiem). Uzzinājām, kur katrs esam bijuši vācu laikā. Pārupu zināju jau no 2. apsardzības rotas Krustpilī, kur viņš bija sardzes priekšnieks. Pēc tam uz neilgu laiku sadūrāmies atkāpšanās laikā pie Aizku-

Alfrēds Auziņš. Sibīrijā.

jas, kur viņš bija zenītlieģabala 8,8 cm komandieris. Višiem bija viena doma un apņemšanās: neļaut sarkanajiem mīdīt un postīt Latvijas zemi. Pārgājām pie krustpiliēšiem. Viņiem bija jau labi iekārtots bunkurītis. Viņi to bija iesaukuši par «mazo meža bunkurīti». Tāds viņš bija, jo atradās pavisam maza mežiņa nomalē, un galvenais — Krustpils čekai pie paša degungala!

Saņēmām ziņu, ka Vietalvas grupa vēloties uzņemt sakarus ar mūsu Krustpils grupu. Grupas sastāvs bija 5 cilvēki, bet viņiem līdzī bija atnākuši arī divi no Pļaviņu vidusskolas. Viņi bija ar stingru latvisku nacionālu nostāju, un bija pārliecināti par to, ka Latvijas zemei ir jābūt brīvai no sarkanajiem okupantiem... Tuvojās ziema, un tāpēc pacēlās doma, ka būtu vajadzīgi balti pārvalki. Uzzinājām, ka tāda drēbe esot Aiviekstes ciema veikaliņā. Lai «nacionalizācija» ciema veikaliņā neradītu lielas nepatīkšanas vadītājam, tika nolemts arī iebrukumus ciema Izpildkomitejas telpai, kur atradās sardze — «istrebiķeļi». Sākās apšaušana, kurā tika ievainots gurnā **Ķikauka**. Kā jau rudenī, notika labības kulšanas darbi. Kādā no vakariem, kad darbi vēl turpinājās pie saimnieka Caunes, mums izdevās saņemt pašu Cauni, kurš skaitījās Medņu pagasta aktivists un, pēc tautas stāstījuma, ar diezgan tumšu pagātni, arī tagadni. Izmantodams momentu, Caune nozuda tumsā... Kāds no tuvākajiem rītiem mums atnesa satraukumu visai dienai: postenis ziņoja par kaut kādiem neparastiem trokšņiem mežā. Uz to pusi izgāja **Pārups**, jo viņš bija tas, kurš vislabāk pārzināja šo mežu. Drīz atgriezās ar novēroto: notiekot meža akcija — ķemmēšana. «Ķemmēšana» notika pa valsts lielo mežu, un mēs no saviem krūmiņiem, kādus 100 metru attālumā, varējām vērot aizejošās ķemmētāju ķēdes. Pēc nedēļas ar uzdevumu divatā ar Asari kādā no naktīm devāmies Lauku ezera virzienā. Tās pašas dienas vakarā, kad izgājām mēs ar Asari, izgājuši arī **Pārups** ar **Ķikauku**, lai apciemotu Zilānos sakarnieci **Rasmiņu**. Tur uzzinājuši, ka Zilānos notiek Kara komisija, kuru būtu vēlams novākt. To arī izdarījuši, iebrūkot komisijas telpās. Rasma apšaudes laikā no telpas pazudusi.

Pienāca 1945.—46. gadu mija. Jauno gadu sagaidīt bijām aicināti pie Avotiņa viņa mājās. Pats **Avotiņš** arī vēlāk pievienojās grupai. Bija atnākusi arī Rasma no Zilāniem. Tā arī pastāstīja to, kas bija noticis Zilānos. Vis-

Richards Pārups leģiona formā.

pirms čekisti nevarējuši saprast, kā viņa bija palikusi dzīva. Gadu mijā tika sarīkota zīlēšana. Zem trijiem, uz galda apgāztiem šķīvīšiem bija: gredzens, kas nozīmēja laimi, brīvību, mīlestību; atslēga — brīvība, saimniecība, arī iespējams — cietumu; zeme — nāve, kaps. Meitenes gāja pirmās. Starp viņām bija arī saimnieka māsa **Marta**. Cik atceros, tad visas viņas pacēla atslēgu. Tā arī nosprieda: visas būs saimnieces. Pienāca kārtā vīriešiem; un pirmais koridorā izgāja **Pārups**. Izmainīja šķīvjiem kārtību; pēc tam Pārups ienāca; pacēla šķīvīti un ... zem tā — zeme... Drīz pēc Jaungada notika uzbrukums Medņu Izpildkomitejai. Logā tika iemesta agrāk sagatavota spridzekļu paka. Pēc neilga brīža bija sprādziens... un ēkas gals sabruka. Aplusa arī šaušana. Kādas dienas vēlāk pienāca ziņa par Rasmus arestu. Tuvojās janvāra beigas, un pēc vairākām atkušņa dienām pieturējās atkal stingrs sals. Tādā aukstā naktī bunkurā mūs uzmodināja apdullinošs sprādziens. Bumba bija pilna ar pulvera dūmiem un putekļiem; bunkurā bija iemests spridzeklis! Dzirdēju Pārupu saucam, lai sagatavoju rezerves izeju. Nokļuvis rezerves izejā, mēģināju pacelt lūku, taču tā pēc atkušņa bija tā iesalusī, ka visas pūles to atvērt bija veltas. Dzirdēju ārpusē sprādzienu un aizskrejošus soļus.

Pārups bija izmetis granātu un pēc sprādziena ar īsām automāta kārtām arī pats bija izkļuvis no bunkura. Ievainots bija **Asars**. Uzvilkā baltos pārvalkus, sakārtojamies gājienam viens aiz otra un uz priekšu! Mums nāca kā zvēriem pa pēdām. Steigā atšaudījāmies. Nokļuvām lielākā meža masīvā. Varejām mazliet atvilkt elpu un apdomāt, ko darīsim tālāk. Pārvācāmies jaunajā bunkurā.

Kādā pievakarē mani apmeklēja tēvs, lai pateiktu, ka mani meklējot kāds skolas biedrs. Tiesām, bija ieradies **Liniņš Arvīds**, Vietalvas grupas sūtīts.

No sakarnieces uzzinājām, ka pie «Joku» mājām rijā slēpjoties no «istrebiķeļu» nagiem izbēdzis vīrietis. Apmeklējām riju, un tur atradām melni nokvēpušu vīrieti ar uzvārdu **Viksna**, turpat no Krustpils pagasta. Slēpties bija sācis no 1944. gada, tūlīt pēc krievu ienākšanas. 1945. gada decembrī iznīcinātāji viņu bija arestējuši, aizveduši uz Medņiem. Tīcis daudzīts un micīts vienkārši prieka pēc. Licies, ka tūlīt pārsprāgs galvas «pods» un viss, kas tajā, izsprāgs uz ārpusi. Viņu pusdzīvu iemetuši priekšsēdētāja istabiņā, lai nākamajā dienā vestu uz Jēkabpili. Izmantodams sanga nevīžību, izlēcis pa logu, izbēdzis. Ar Pārupu viņi bija pazīstami jau no Latvijas laikiem.

Pienāca nakts no 14. uz 15. maiju, kad bija paredzēts reida gājiens pa pagastu. Kā pats Pārups teica, lai viņi — sarkanie — neaizmirst maiju un arī to, ka cīņa vēl nav galā... Iznākums bija — vairāki miliči un arī pats Izpildkomitejas priekšsēdis palika guļot pie Izpildkomitejas durvīm. Nākošajās dienās atpūšoties saņēmām vietējo avīzīti, kur vietējā vara izgāza savu žulti uz «Kaķīšu» asinssuni Pārupu, kurš ar savu bandu nežēlīgi izrēķinājušies ar latviešu tautas labākajiem dēliem — iznīcinātājiem: Grahoļski, Rublovski u. c., tos noslepkavojot». Tuvāko dienu naktī pārvietojāmies uz Krustpils—Medņū apvidus mežiem.

Rudzātiēši pastāstīja par drūmo stāvokli, kāds tur radies pēc čekistu uzbrukuma. Esot daudzi krituši. Atnesa arī jaunu dziesmu, kurā bija arī tādi vārdi:

Kas krīt, lai krīt, mēs mēs dzīvi vēl.

Kam dzīvības un drauga žēl,

Lai nenāk līdz.

Pienāca klāt 3 mežinieki no Medņū pagasta: **Šmits Teodors**, **Šmits Uldis**, **Zālītis** un **Bimšteins** no Krustpils.

Pie slimajiem atstāja mani un manu kaimiņu **Kalniņu**. 2. jūnija pēcpusdienā atsveicinājāmies, un lielākā grupas daļa aizgāja. Vienīgais glābiņš izdzīvošanai bija tautas palīdzība, un tā bija dāsna, jo sarkanos neviens neieredzēja, un pacieta tos kā zobu spēšes. Tad kādas dienas pievakarē mūsu kluso stūrīti apmeklēja mūsu sakarniece ar kādu mums pazīstamu sievieti. Tajā pat dienā sieviete esot bijusi Krustpīlī un tur dzirdējusi runājam, ka uz tirgus laukuma guļot apšautie pārupieši un arī pats Pārups. Ziņa bija briesmīga. Ir bijusi nodevība, jo visu tur guļošo izskats liecinot par to, ka ar viņiem tas ir noticis tad, kad vai nu ir gulējuši, vai pēkšņi pārsteigti. Bija gan 7 vai 9 nogalināto. Tātad, bija arī vēl dzīvie, tikai... kur viņi un kas ar viņiem? Vēl pēc kādas dienas atradās cilvēks, kurš visu bija apskatījis savām acīm. Gulējuši tur 9 nošautie. Pazinis Pārupu, jautājis par Ķikauku, jo to viņš pazina, tomēr Ķikauka tur neesot bijis. Bet Pārups gulēja uz tirgus laukuma. Un vēl tikai dažus gadus atpakaļ tika aiziets no Krustpīls ar vienu domu sirdi: «kaut ar velnu kopā, bet tikai pret šo sātānu!» Pēc apmācībām Lilastē kā zenīrtartilērijas kaprālis lielgabala komandieris sāka savas kaujas gaitas pie Volhovas. Neskaitāmie triecieni un prettriecieni, kad atkāpšanās kauju laikā ienaidnieks dažbrīd bija jau izlauzies arī līdz lielgabalu pozīcijām. Un tā līdz Kurzemei. Ritā, kad ticis paziņots par kapitulāciju, vēl izšāvis pa ienaidnieku munīciju, kura atradusies pie lielgabala, pēc tam saspridzinājis lielgabalu un kopā ar kaprāli no Lubānas aizgājuši mežā. Karavīrs, bezbailīgs un pat pārdrošs ar apbrīnojāmām spējām zibenīgi orientēties grūtos apstākļos un rast no tiem izeju; savu cīņu gaitas bija izbeidzis tik briesmīgi!

Sāka aktivizēties čekas darbinieku vienības un iznīcinātāji. Sākās pastiprināti aresti un, it kā pēc kāda noteikta saraksta, jo arestējamie bija vai nu mūsu atbalstītāji, vai arī sakarnieki. Cilvēkos zuda ticība kaut kādai palīdzībai no ārpuses. Tika arestēta sakarniece **Hermīne**. Vai tiešām nekas nemainīsies un Latviju aizjūrieši tā arī pametīs krievam iznīcināšanai?

Asars kopā ar **Ozolu** (Ozols pienāca pie mums ap to laiku, kad tika iznīcināta pamatgrupa Vietalvas pusē) no krustpīliešiem palika Lauku pusē, mēs trijatā pārgājām uz Medņu pusi. Pienāca ziņa, ka iznīcinātāji esot bijuši tie paši rudzātieši, ar kuriem satikāmies maija mēneša

beigās Krustpils—Medņu meža nometnē. Medņu pusē gadījās satikties ar kaimiņu **Liepiņu**. Pirmais mūsu sarunās bija Krustpils tirgus laukums un tas, kas tur bija noticis. Viņam esot gadījies tur būt tanī laikā, kad tie nokautie tur gulējuši. No tur gulošajiem viņš esot pazinis vienīgi **Šmitu Teodoru**. Viens gan esot bijis briesmīgi sakropļots; lai turētos kopā, esot bijis pat sasiets ar metāla vadu. (Tikai gadu vēlāk, uz tiesājamo sola kopā sēdot ar Ķikauku, uzzināju, ka tas ir bijis **Arnolds Avotiņš**). Atrodoties vienā kamerā Rīgas Centrālcietumā, 1947. gada augustā viņš pastāstīja par to dienu traģēdiju, kādā šķūnītī Vesetes plāvās. Kādā šķūnītī sagaidījuši sakarniekus no Rudzātiem tos pašus, kuri jau bijuši pirmoreiz Krustpils—Medņu mežā. Sakarnieki izteikušies, ka viņi nesot no lielās grupas vadības sveicienus un pateicību Pārupa grupai par varonību cīņā ar boļševistisko teroru. Pievakarē rudzātieši izteikuši uzslavu vadības vārdā un pasnieguši Pārupam zaļu lentīti, kas esot sākums domātajam Ķālpaka varonības krustam. Ķikaukam visa tā apbalvošana likusies dikti nejēdzīga. Viņam blakus sēdējis **Šmits Teodors**, kurš izteicis Ķikaukam savas domas, ka rudzātieši viņam izliekoties pēc īstiem čekistu purniem... Bijis ap pusnakti, kad devušies pie miera. Pamodies viņš no šāvīnu trokšņa. Kad atvēris acis, nakts un šķūnīša tumsā esot saskatījis cilvēku siluetus, no kuriem nākuši šāvieni. Tūlīt arī sajutis sitienu un sāpes kājās. Vēl pie dzīvības esošiem, cik varējis spriest, bez viņa bijis **Arnolds Avotiņš**, kurš dikti vaidējis, lamājis rudzātiešus un lūdzis lai kāds viņu nošautu. Kad Ķikauka, vilkdamies uz rokām, bijis pretī Avotiņam, atdevis tam savu granātu un saņēmis pārlicinošu atbildi, ka šāvēji esot bijuši rudzātieši. Kad esot bijis dažus metrus no šķūnīša, tur atskanējis sprādziens, pēc tam viss noklusis... Vilcies garām tikai dažas stundas atpakaļ izveidotajam galdam, pie kura daudziem bijušas beidzamās vakariņas. Sācis vilkties pretī straumei. Kurā brīdī apsikuši spēki, neatcerējās, bet, kad nācis pie apziņas, atradies līdz pusei ūdenī kārklu pudurī, kuram visapkārt augušas niedres... Redzējis ap šķūnīti darbojošos čekistus. Vēl pēc brīža no šķūnīša pacēlušies dūmu un liesmu mutulis... Vilkšanās pa mežu bijusi ilga un grūta. Ēdis dažādas lapas, sēnes; arī odi bijuši ēdami. Ložu caurumu bijis daudz, un ievainojumu vietās dzīvojuši pat tārpi. Arstēdamies pārdomājis pagātņi un arī, ko darīt nākotnē. Uz

kuru pusi doties... sakaru vairs nekādu. Dzirdējis arī par nemitīgiem arestiem. Ievainojumi sadzijuši labi, un jau sācis domāt par aiziešanu, kad kādā dienā sabraukuši čekisti un viņu arestējuši. Tālāk — izmeklēšana, Centrālcietums un tiesa.

Mežā satikām sievieti, kura pēc izskata likās diezgan divaina. Kad apturējām un sākām aprunāties, tad sieviete izrādījās vīrietis — Latvijas laika robežsargs **Roberts**. Viņš par savas dzīves vietu bija izvēlējies tālās meža pļavas šķūnīti. Nu bijām trijatā. Kad pēc dažām dienām Roberts atgriezās no kārtējā gājiena, viņš atnesa sev līdzī trīs Egliša uzsaukuma lapas. Roberta sieva kopā ar rakstnieka Jūlija Vanaga māsu Mariju bijušas Iekšlietu ministrijā, kur arī iedotas uzsaukuma lapas... Jau krēsloja, kad ar smagu sirdi tuvojāmies mežmalai. Uz rīta pusi sākām savu ceļojumu zirga aizjūgā. Sajūta bija riebīga un galvā zvanīja viena doma: tu esi sakauts, sakauts, sakauts — tevi samīs, tevi iznīcinās. Bet tu ne pirmais, ne arī beidzamais... Dežurante uzmeta mums briesmīgu skatienu un iemetās blakus telpā. Pēc nedaudz mirkļiem tās pašas durvis atvērās, un tajās stāvēja čekistu virsnieku formā neliela auguma vīrietis (kā vēlāk uzzināju, pats iecirkņa priekšnieks Romovs)... Tā izbeidzās manas meža dzīves gaitas...

Pēc desmit gadiem satiku Albertu Ķikauku Kolimā, lāģerī «Novaja Vetrennaja». Bija aizvadīti drūmi, briesmīgi un baigi gadi. 1958. gadā, kad no Kolimas tika izvesti sodītie ar 58. pantu, kopā arī ceļojām līdz Taišetas trases Čunas stacijai. Čunā mūs izšķīra, Ķikauku veda tālāk; es tiku ievietots kopā ar citiem 19. lāģerī. 1960. gada pavasarī tiku izvests no Sibīrijas uz Mordovijas nometnēm Pokmā un ievietots lāģerī «Javas Nr. 7». Tur satiku **Ozolu Alfrēdu**, kuri palika kopā ar **Asari** «Laukos». Ozols stāstīja: kad viņi kopā ar Asari kādās Asarim pazīstamās mājās tikuši pacienāti ar vakariņām, pēc vakariņām uznācis nogurums. Kad atmodušies, bijuši jau Krustpils čekā — kamerā.

1977. gadā uzzināju no **Alberta Stumbiņa**, kurš 1961. gadā tika ievietots Mordovijas nometnēs, par to, ka Alberts Ķikauka miris septiņas dienas līdz izešanai no ieslodzījumā pēc 25 pavadītiem gadiem; saslimis un miris arī **Alfreds Ozols**, ar kuru Stumbiņš kopā apmeklējuši komercskolu Jēkabpilī. Vēl pēc gadiem no **Andžāna** uzzināju, ka viņš bijis kopā ar **Lazdēnu Kārli** un **Konvālu**

Ēriku, kuri tajā tragiskajā naktī arī sašauti, no šķūnīša izbēguši kopā ar Knaueru. Knauers pēc nomainīšanās no posteņa nav atgriezies šķūnītī, bet nolicies gulēt turpat ārpusē zem eglītes. 1947. gada vasarā Rudzītis, kurš dzīvojis Jaunkalsnavā, paziņojis Lazdēnam, kurš bijis Rudzītim radnieks un ar kuru Lazdēns uzturējis sakarus, ka būšot uz Jāņiem alus un arī Jāņu siers, tikai pašiem jāatnāk pakaļ... To viņi arī trijatā darījuši. Rudzītis teicis, ka viss jau nogādāts mežā. Ieejot netālu mežā, Rudzītis teicis, ka «te jāpaskatās...» un iemeties priekšā esošajās eglītēs. Tūlīt no turienes atskanējuši šāvieni. Andžānam laimējies izbēgt — taču Lazdēns ar Konvālu tur nošauti. No notikuma vietas čekisti viņus aizveduši, taču — kur aprakti, nav zināms.

1961. gadā Mordovijas lāģeros sabira kāda Rīgas studentu grupa, kuras darbībai bijusi devīze — par brīvu sarkanu Latviju, neatkarīgu no Maskavas. Cik atceros, tad starp viņiem bija — **Rijnieki** un arī **Knuts Skujenieks**. Skujenieka skatījumā un arī pārliecībā mēs tur jau esošie no pēckara gadiem, bijām fašisti un bandīti, kuriem rokas līdz pleciem apraipītas ar nevainīgu cilvēku asinīm. Pat viņa sieva Rīgā bija izteikusies, — kaut nu tie fašisti tur viņas Knutiņu nesamaitātu... Nebija gan mums ne mazākās vajadzības vai vēlēšanās kaut kādu sarkano mirgu pārliecināt vai maitāt... Lai vārās vien tālāk savā sulā!

1947. gada septembrī ar Tribunāla spriedumu es un Ķikauka tikām notiesāti ar nāves sodu, kurš tika nomainīts uz 25 gadiem ieslodzījumā. 1948. gada martā etapā tiku nosūtīts uz Kirova rajona Vjatkas lāģeriem un ievietots 18. lāģerī. Meža darbi. Daudzi bija no leģiona: meža brāļi, arī citādi nepatīkami, padomju iekārtai nevēlami cilvēki. Cik atceros, no Liepājas bija lidotājs **Zariņš Laimonis**, no Zviedrijas atsūtītie: kapt. **Keselis**, **Laiva**; no mežiniekiem — **Nerets**, **Rapa**; no mežu departamenta — **Mitrevics Oskars**. Bija arī viens no tur aizsūtītajiem 1941. gadā — Latvijas armijas virsleitnants, kurš bija darbojies kā kurjers starp Valsts prezidenta pili un Kara ministriju. Lāģeris ar savām izdzīšanas metodēm bija briesmīgs. Cilvēki, lai tiktu prom, sevi centās sakropļot, cērtot nost sev kāju pēdas, rokām pirkstus...

1949. gada martā tiku pārvests uz Sibīriju trasē Taišeta—Bratska, un ievietots lāģerī Nr. 18. Darbi dzelzceļa līnijas izbūvē un nedaudz arī celtniecība. Režīms stingrs

un bija arī patvaļības no apsardzes puses, taču daudz ciešamāk nekā Vjatlagā... Lāgerī bijām tikai 58. pants, un vairāk kā 60 dažādas nācijas. Siltam laikam iestājoties, sākās mazo mušiņu (maška) uzbrukumi. **Lakevics** no Ventiņu puses tika tā sakosts, ka viņu aizveda uz slimnīcu Taišetā. Turpretī **Pakulis** varēja pat sauloties, no viņa mušiņas bēga. 1950. gada pavasarī mūs, kādus 20 cilvēkus, pārveda uz citu lāgeri, kurš atradās dziļā ielejā. Te **Pakulis** satika savas grupas cilvēku — **Liepu**, kuru uzskatīja par kritušu. Režīms lāgerī nežēlīgs. Darbā dažus dzina pat ar roku dzelžiem... Uz rudens pusi mūs pārdzina atkal uz jaunu lāgeri — tuvāk Bratskai. Pēc mēneša tiku nozīmēts etapam uz 24. lāgeri. Pirms izbraukšanas atvadījos no nometnes drauga, arī mežinieka, **Jansona Paula** no Ārlavas puses. Vasaras otrajā pusē atkal etapā. Pēc kādas nedēļas bijām galā: slavenajā «Vaņinā». Nu vairs nebija šaubu, ka tālākais ceļš uz Kollimu. Pēc nedēļas iebraucām Magadanā. Mani atstāja Magadanā, nosūtīja uz 18. lāgeri. Blakus ir sieviešu zona, kurā, kā uzzinu, atrodas Avotiņa māsa **Marta**. Rokot mājas pamatu, lūst stiprinājumi un nospiež 8 sievietes. To starpā arī vienu latvieti — **Naudiņu Rasmu**, dzimušu 1924. gadā. Pienāk 1953. gada pavasaris, kad pasaule atrīvojas no asinskāra despotiska tirāna. Priekšniecība raud, mēs — priecājamies. Iebraucot 18. lāgeri, saņem savu numuru: «Kz-948». Satieku arī mācītāju **Grāvīti**, kurš **Annas Sakses** grāmatā «Pret kalnu» bija kā prototips...

1956. gada pavasaris. Etapā uz «Susumanu». Nokļūstu ciematā «Čaiurja».

1957. gada pavasaris. Atkal etapā uz ciematu blakus «Susumanai» — «Čelbanju». Rudenī atkal etapā. Šoreiz uz diezgan patālo «Staraja Vetrennaja».

1958. gada pavasaris, un atkal tālāk — šoreiz turpat blakus uz «Novaja Vetrennaja». Te atkal pēc gariem gadiem satieku **Albertu Kikauku**. Pēc viņa stāstītā, viņš bija aizvadījis grūtus, baigus (pat bijis uz dzīves izdzīvošanas sliekšņa) gadus. Te satieku savu karalaika draugu **Bauci V.** No darba brīvajā laikā un arī svētdienās divatā ejam skalot zeltu. Rudenī atkal etapā, un šoreiz — līdz Magadanai. Tālāk kuģi un ostā «Nahodka» izlādējamies, bet tūlīt arī salādē mūs lopu vagonos un braucam zemes iekšienē. Apstājamies atkal Taišetā—

1965. g. septembrī Aresā. Pirmā rindā no kreisās: 1. Liepiņš Elmārs (no Annīnmuižas?) 2. Dūmiņš Voldis (no Bauskas — Dūmiņa grupas). 3. Sēlis Jānis (no Jēkabpils). Otrā rindā no kreisās: 1. Bļīgzna Zanis (no Kuldīgas). 2. Nerets Elmārs (no Kurzemes) 3. Pakulis Evalds (no Kurzemes). 4. Rapa Antons (no Rīgas?). 5. Auziņš Alfreds (no Aiviekstes). 6. Prikulis (no Rīgas).

Bratskas trasē «Čūnas» stacijā. Mūs ievietoja lāgerī Nr. 19 — invalīdu lāgeris.

1959. gada rudenī atkal tālāk turpat kaimiņos — lāgerī ar nosaukumu «Doks». Darbs pie kokmateriālu ielādēšanas vagonos.

1960. gada pavasarī atkal vagonos, un — brauciens līdz Mordovijas republikai, stacija Pokta. Tos, kurus izlādē, arī mani, ievieto «Javas» Nr. 7 lāgerī.

24. jūnijā tieku izsaukts uz izbraukuma tiesu. Sodu samazina uz 15 gadiem.

Latvijā atgriezties neatļauj. Tikai 1974. gadā atļauj izbraukt uz Latviju.

REPRESĒTIE VIRSNIIEKI (papildinājums)

KAPTEIŅI (LA UN LEĢIONĀ 2. PK LAIKĀ)

Apinis Jānis, dz. 1899.17.11. Lugažu pag. LA dienējis 5. Cēsu, 10. Aizp., 2. Ventsp. k. p., Kara skolā. Dep. 1941. 14.06. Miris Noriļskas nom. ar sirdstrieku (TNA-26384/2).

Apkalns Pēteris, dz. 1898.3.02. Kokneses pag. LA — 4. Valm. k. p., 1. bruņ. divizionā, Aviāc. div. Elektrotehn. div., Arm. štābā, Sakaru bat. 1941.—1942. g. — vācu gūstā. Vēlāk Leģiona būvbat. kom. aris Kurzemē. Izdots no Zviedrijas 1946.25.01.

Apsītis Hermanis, dz. 1893.19.11. Naukšēnu pag. LA: 1. Valm., 2. Cēsu, 6. Rīgas k. p., Kara tiesu pārvaldē. Atvaļin. 1926. janv. No 1934. g. Tieslietu ministrs. Dep. 1941. g. TNA-SL.

Bekers Voldemārs, dz. 1881.23.08. Ļaudonas-Odzienas pag. LA: Kara tiesā. Armijas Virsp. štābā kā izlūkoš. daļas priekšn. Atvaļ. 1920. Noslepkavots pie Baltezera 1941. g. (TNA-SL, dzīv. Rīgā, Brīvības bulv. 1—13).

Bernovskis Teodors, dz. 1894.14.11. Dobelē. LA: 1. Latv. strēln. (Troikas), Zemg. art. p., Daugavgrīvas art., Kurzemes art., un zenītart. pulkā. Dep. 1941.14.06. (TNA-5976/2).

Birnbaums Jānis, dz. 1893.3.06. Balvu pag. LA: Latg. partiz. p., Robežsargu brig. Atvaļ. 1940. Repr. Baigajā gadā Balvu pag. (sk. repr. Aizsargi 2. sēj.).

Breikšs Eduards, dz. 1888.30.03. Vecpiebalgas pag. LA: 2. Ventsp. k. p., Aviāc. parkā, Atvaļ. 1920. g. No 1927.—1940. g. policijā Cēsīs. Deport. (TNA-29819/2) 1941.14.06. kopā ar **Birutu B.** dz. 1927.14.09. no Veļķu p. Vētrām (TNA-31819/2).

Briedis Arvīds, dz. 1904.5.03. Grundzāles pag. LA: Zemg., Latg. art. p., Deport. 1941.14.06. no Litenes nom. (TNA-20050/2; dz. Cēsīs, Raunas 10—5).

Bušs Rūdolfs, dz. 1897.28.04. Kalnciema pag. LA: 3. Jelg. k. p., Armijas štābā. 1941. g. jūnijā aizrauts līdzī Sark. armijai. (TNA-5698/4, dzīv. Slokā, Kapteiņa Zolta 2—1.)

Cimmermanis Juris, dz. 1896.5.07. Kuldīgas pag. LA — Imantas, 12. Bauskas k. p., Zemg. diviz. štābā, Kara skolā, 9. Rēz. k. p. Deport. 1941.14.06. no Daugavpils. Miris 1942. g. Jeņisejskā. (TNA-3093/3).

Derups Heinrihs Arturs, dz. 1904.11.09. Rīgā. LA: 2. Ventsp., 9. Rēz. k. p., Deport. 1941.14.06. (TNA-6358/3).

Dzirnis Nikolajs, kpt.-ltn., dz. 1897.20.12. Cēsīs. LA: 8. Daugavp. k. p., Kara Satiksmes pārv., Robežsargu div., 10. Aizp. k. p., Robežsargu brigādē, Apgādes pārv. Deport. 1941.14.06. (TNA-26460/4, dzīv. Alūksnē, Pils 46—5.)

Eglītis Alfreds Johans, dz. 1904.24.02. Rīgā, LA: 5. Cēsu k. p., Arm. štābā. 1941. g. jūn. aizrauts līdzī Sark. armijai. (TNA-542/4, dzīv. Penkulē, Ceriņos)

Everts Jānis, dz. 1892.23.06. Kārļu pag. LA: Vecpiebalgas, Cēsu, Lejas-Kurzemes komandantūrā. Atvaļ. 1920. g. 09. Strādāja policijā — aprinča priekšnieks. Dep. 1941. g. (TNA-M-612/2 (sk. repr. Aizsargi. 2. sēj.))

Fricsons Andrejs. Farmaceits. kpt. TNA-21206/2, dz. 1889.22.07. Liepājā. LA: Liep. Kara slimn. Atvaļ. 1927.03. Arestēts kopā ar dēlu 1940. g. (TNA-6525/3). Noslepka-vots Rīgas Centrālcietumā.

Gargurnis Pēteris Ludvigs, dz. 1900.1.10. Vecpiebalgas pag. LA: 2. Ventsp., 12. Bauskas k. p. 1941. g. 06. aizrauts līdzī Sark. armijai no Litenes nom. (TNA-3458/4).

Ginters Eduards, dz. 1903.9.10. Rīgā. LA: Jātn. p., Aviāc. p. Dep. 1941. g.; miris Sibīrijā 1942. g. TNA-15962/2.

Gulbis Roberts, dz. 1905.5.06. Rīgā. LA: Vidz. art. p., Arest. Baigajā gadā (sk. 1. sēj. 304. lpp.).

Iļjukevičs Aleksandrs, dz. 1883.12.09. Brest-Litovskā. LA: Robežsargu div., Kara tiesu pārv., 4. Valm. k. p. Atvaļ. 1927. g. Dep. 1941. g. TNA-6872/3.

Jākobsons Vilis, dz. 1894.25.05. Jaunsvirlaukas pag. LA: Tukuma, Jelg. komandantūrā, Robežsargu div., Robežsargu brig. Deport. ar ģimeni 1941.14.06. no Valkas. TNA-7027/2 (sk. repr. Aizsargi, 2. sēj.).

Jumis Alfreds Vilhelms Pauls, (līdz 1940. g. 14.03. — Didrihsons) dz. 1899. 19.08. Kābiles pag. LA kapt.: Talsu apr. apsardz. kom., Kurz. div. Papildu bat., Rīgas pils. komandantūra, Arm. Virspav. štāba komendant. Dzīvokļu

pārv. Atvaļ. 1921.19.01. Kara sk. Artil. nod. Latg. art. p. Krustpīlī, Milit. slēp. k. Somijā, Art. virs. k. Rīgā, Kurz. art. p. Liepājā. Smagās art. p. Rīgā, 1940. g. pēc okup. atvaļin. kā nevēlams. Apciet. un deport. 1945. g. uz Sibīriju (no Kurzemes).

Jegers Eduards, dz. 1901.30.05. Dobeles pag. LA: Smagās art., Zeng. art. p., Artil. insp. štābā. Deport. 1945. g. no Dobeles pag. «Ružām». Miris 1946. g. pie Arhangel'skas.

Kārklīšs Ievalds, dz. 1900.14.02. Liepājā: LA: 11. Dob. k. p., Jūras aviāc. div. Atvaļ. 1936. g. 04. Deport. 1941. 14.06. no Asītes pag. «Vecvagariem». TNA-21206/2.

Kauliņš Jānis, dz. 1889.10.07. Rīgā. LA — Studentu rotā, Robežs. div. Atvaļ. 1921.02. No 1932. g. Iekšl., no 1934.—1935. — Zemkop. ministrs. Deport. 1941.14.06. (sk. repr. Aizsargi 2. sēj.).

Kessels Ernests, dz. 1894.9.01. Rīgā. LA — 7. Sig. k. p., Daugavgr. art. Atvaļ. 1920. g. 12. 2. Pas. karā — Leģ. div. 15. art. div. k-ris. Izdots no Zviedrijas 1946.25.01. LKOK.

Kraustiņš Kārlis Hermanis, dz. 1902.5.06. Jeru pag. LA: Latg. art., Zenītart. p. Deport. 1941.14.06. no Mangaļsalas nom. (TNA-7257/3, dz. Lielvārdes 8—4).

Kudrašs Jānis, dz. 1892.16.02. Susējas pag. LA: Augškurz. partiz., 3. Jelg., 2. Ventsp. k. p., Liep., Jēkabp. Kara apr. pārv. 1941. g. 06. noslepkavots Krustpīlīs aerodromā.

Laukers Arnolds, dz. 1904.3.08. Valmieras apr. LA: Daugavgr. art., Atsev. art. div. 2. Pas. karā leģionā. 1945. 26.11. Cēdelhemas nom. angļu komandants paziņo **Laukeram** un plkv. **Kripenam**, ka viņus izdos PSRS nopratināšanai Briselē. Plkv. mēģināja izdarīt pašnāvību, palika nometnē. Laukers aizvests.

Makarskis Aleksandrs, dz. 1900.22.02. Rīgā. LA: 9. Rēz., 2. Ventsp., 11. Dob. k. p. Deport. 1941.14.06. ar ģimeni (s. — **Akuļinu**, dz. 1900. g.; dēliem — **Ilmāru**, dz. 1929. g. un **Raimonu**, dz. 1924. g.) TNA-8070/2.

Martinsons Jūlijs, dz. 1895.24.04. Valmierā. LA: 11. Dob., 9. Rēz. k. p. Deport. 1941.14.06. no Ludzas TNA-15256/2. Izvesta arī ģimene (s. — **Mariana**, dz. 1890. g., m. — **Lilija**, dz. 1923. g.)

Millers Aleksandrs, dz. 1889.12.11. Rīgā. LA: Arm. Virsp. štābā, Radiotelegrāfā, Tehn. pārv., Arm. komand. štābā, Sakaru bat. Atvaļ. 1938. Deport. kopā ar dēlu 1941.

14.06. TNA-4171/2, dzīv. Rīgā, Brīvības 44/46; dēls — Aleksandrs, dz. 1925.16.06. TNA-4172/2.

Ozoliņš Augusts Voldemārs, dz. 1904.20.03. LA: Zemg., Krasta art. p. Deport. 1941.07. TNA-8193/4, dzīv. Ventspilī, Marijas 15—3.

Ozoliņš Voldemārs, dz. 1884.23.05. Vējavas pag. LA: Neatk. bat., 8. Daugavp., Satiksmes pārv., Tehn. pārv., Sapieru bat., 6. Rīgas k. p., Arm. štābā. Deport. 1941. 14.06. LKOK. TNA-27447/2, dzīv. Rīgā, Miera 86—30.

Ozols Markus, dz. 1895.23.02. Dzērbenes pag. LA — Stud. rotā, Aviāc. parkā, Arm. Virsp. štābā. Atvaļ. 1922.04. Darb. org. «Latvijas Vanagi». Deport. 1941. g.; miris Soļiļeckā 1942.6.08. LKOK (sk. 1. sēj. 308. lpp.) TNA-42249/3.

Press Kārlis, dz. 1901.28.06. Ramkas pag. LA: Kurz., Smagās art. p., Zenītart. p. Deport. 1941.14.06. no Gulbenes TNA-8488/2.

Priede Jānis, dz. 1891.7.06. Jaunpiebalgas pag. LA: 2. Ventsp. k. p., Latg. Part. p., 9. Rēz., 8. Daugavp., 6. Rīgas k. p. Atvaļ. 1935. g. Bija Ventsp. un Kuld. apr. p-ks. Dep. 1941.14.06. no Gatartas pag. «Avotkalna» TNA-15374/2 (sk. repr. Aizsargi. 2. sēj.).

Priedītis Emīls Eduards, dz. 1896.15.08. Sāvienas pag. LA: Ļaudonas Strenču komandantūrā, Liep., Grobiņas apr. komandantūrā. Atvaļ. 1921. g. Pēc 2. Pas. kara partiz. kustībā. Arestēts 1953. g. Atgriezās no izsūt. Latvijā, kur miris.

Pūce Roberts, dz. 1895. 13.01. Ternejas pag. LA: 4. Valm., 5. Cēsu, Latv. strēlnieku, 10. Aizp. k. p. Atvaļ. 1922. g. 06. Darb. Aizsargu org. Deport. 1941.14.06. no Liepkalnes pag. ar ģimeni. LKOK (sk. repr. Aizsargi, 2. sēj.).

Rībenis Jānis, dz. 1904.5.11. Ēdoles pag. LA: 1. Liep., 7. Sig. k. p. Deport. 1941. g. 06. TNA-12937/4, dzīv. Cēsis, Raunas 1.

Riekstiņš Arvids, dz. 1902.23.01. Siguldas pag. LA: 2. Ventsp., 3. Jelg. k. p. Dep. no Litenes nom. 1941.14.06. TNA-4708/4.

Rozenbergs Pāvils, dz. 1896.25.12. Valkā. LA: 6. Rīgas k. p., Kara sk., 5. Cēsu k. p., Vidz. diviz. pārv. 1939. g. aizbrauc uz Vāciju. 2. Pas. karā Pozenes milit. tulku skolas lektors. Gūstā 1945. g. Prūsijā. Bija Rīgas, Ļeņingradas cietumos: 25 g. par valsts nodevību. Atbrīv. 1956. g., atgriezies pie ģimenes Vācijā. Latvietis.

Rozentāls Boriss, dz. 1886.30.12. Sesavas pag. LA: Robežsargu brig. Atvaļ. 1939. g. 01. Bija Bauskas apr. polic. iec. p-ks. Deport. 1941. g. Dzīv. Rīgā, Uzvaras 8. TNA-4777/3.

Rutkis Pēteris, dz. 1892.16.03. Galgauskas pag. LA: Kara sat. pārv., Ilūkstes, Rēz. apr. komandantūrā, Tanku diviz., Tehn. pārv. Atvaļ. 1922. g. 06. Darb. Aizsargu org. Deport. ar ģimeni no Galgauskas pag. «Rudzišiem». LKOK. TNA-19146/2.

Sakelis Alberts Johans, dz. 1896.30.12. Kuldīgā. LA: Robežs. brig., Arestēts Daugavpilī 1940. g. Deport. 1941. g. TNA-23620/3. Dzīv. Jaunatnes ielā 19—4.

Skudra Alfreds, dz. 1892.15.06. Jelgavā. LA: Vidz. inžen. rotā, Tehn. pārv., Sapieru bat., Kara sk., 5. Cēsu k. p. Atvaļ. 1922. g. Strādāja policijā Bulduros. Deport. ar ģimeni 1941.14.06. no Rīgas. LKOK. TNA-11303/2. (dzīv. Rīgā, Mārstaļu 1—8).

Sloka Jānis, dz. 1895.9.12. Salaspils pag. LA: Neatkarības batalj., 10. Aizp. k. p. Atvaļ. 1920. g. 09. Lauksaimnieks Liepājas apr. Deport. ar ģimeni 1941.14.06. no Tāšu pag. Liepkalniem. TNA-17865/2.

Štrauss Emīls, dz. 1901.31.03. Vērgaļu pag. LA: 12. Bauskas, 1. Liep. k. p., Autotanku p. Deport. 1941.14.06. Dzīv. Rīgā, Šarlotes 33—3. TNA-22050/3.

Strazdiņš Vilis — Lē. kpt., dz. 1906.8.01. Bauskas pag. LA: 8. Daugavp. k. p., Atsev. artil. diviz., vltņ. 2. Pas. karā. Leģiōna rotas komand. (33. p.). Gūstā pie Zilupes. 1944. g. Latvijā atgr. 1956. g. Miris 1992.29.05. Rīgā.

Stūre Hugo, dz. 1897.23.07. Rīgā. LA: Imantas p., 8. Daugavp. k. p., Latg. diviz. pārv., 5. Cēsu k. p. Deport. 1941.14.06. no Talsiem, Turgus lauk. 1. TNA-4900/3.

Upītis Herberts Ernests Hugo — kpt.-ltņ., dz. 1904. 19.04. Kalnciema pag. LA: 9. Rēz., 8. Daugavp., 6. Rīgas k. p. Deport. 1941. g. no Rīgas, Miera 78—11. TNA-2178/3.

Ustups Pēteris, dz. 1901.3.09. Smiltenes pag. LA: 10. Aizp. k. p., Aviāc. p., 6. Rīgas k. p., Sm. art. p., Arm. štābā. Arestēts 1941. g. deport. no cietuma. TNA-13195/3.

Veinbergs Ernests Emīls Konstantīns, dz. 1897.5.08. Ventspilī. LA: 4. Valm., 9. Rēz. k. p., Atvaļ. 1935. g. 09. Arestēts Aizupes pag. «Imulās» 1941.30.04.; dep. LKOK. TNA-9516/3.

Zandersons Jānis Rūdolfs, dz. 1903.1.02. Rīgā. LA: no 1922. g. Pēc Kara sk. beigšanas 1924. g. dien. — 10. Aizp. k. p., Kurz. div. pr-js. No 1931. g. Zemg. div.

štābā, Sevišķu uzd. ziņņ. Atvaļ. 1940. g. vasarā. 1941. g. 02. Vecmoku pag. Paegļos arest.

Zariņš Jānis. Tēvs — Mārtiņš. Dz. 1905.22.06. Straupē. LA: 7. Sig. k. p., Auto-tanku p., Deport. no Litenes nom. 1941.14.06. Dzīv. Cēsīs, Vaļņu 11. TNA-19982/3.

Zavertkins Georgs, dz. 1892.27.04. Rīgā. LA: Krasta art. p. Deport. 1941.14.06. no Vilēniem. TNA-26887/2.

Zvirbulis Jānis Alberts, dz. 1898.3.02. Palsmanes pag. LA: 4. Valm., 8. Daugavp. k. p., Atvaļ. 1939. g. 07. 2. Pas. karā — Leģiona 32. p. štāba rotas komand. 1945. g. apciet. Plāteres pag. Mellužos. Miris Urālos nometnē, 1948. g.

Žigurs Alberts, dz. 1897.26.09. Jaunlaicenes pag. LA: Zemg. art. p., Sm. art. p., Zenītart. pulkā. Deport. 1941. 14.06. TNA-9775/2.

Baldemanis Erhards. Dz. 1902.10.12. Rīgā. LA no 1919. g. jūnija. Bijis 5. Ckp. 1924. g. Kara skolas izlaidums. Arestēts 1941. g. TNA-26927/3.

Briedis Jānis. Dz. 1890.24.10. LA kapteinis. Apcietināts 1941.14.06. Gulbenē. Atradies ešelona, kas bijis Daugavpili 1941.18.06. Pazudis bez vēsts.

Petriņš Verners LA kapteinis LKOK, nogalināts 1941. gadā. (sk. 1. sēj. 294. l. p.)
Foto 1929. g.

Pulkv. Daukšs Pēteris. Arestēts 1941. g. (sk. 1. sēj. 257. l. p.) Foto — 1934. g.

Eiza Juris. Dz. 1892.6.05. Pilsraunas pag. No 1915. g. — 3. Kurzemes latv. strēln. batalj. (pulkā) LA no 1919. 1.01. — Apsardzības ministrijas komandants; 2. Studentu rotas Kara saimn. pārvaldes virsnieks. Atv. 1921. g. dec. Deportēts 1941. g. (sk. Represētie aizsargi 2. sēj.).

Jaskovskis Nikolajs Romeo. Dz. 1896.25.01. LA no 1919. g. — 9. Rēzeknes pulkā. Atvaļināts 1936. g. dec. Deportēts 1941. g. no Rēzeknes Krasta ielas 47. TNA-15016/2. Miris 1942. g. Sibīrijā. Izvesta s. **Helēna**, dz. 1906. g. TNA-15015/2; meitas: **Alīna** 14. g. v.; **Jolanta** 13. g. v.; **Ameranda** 2. g. v.

Konrāds Fricis. Dz. 1889.10.03. Jaunpils pag. 1. PK virsnieks. LA no 1919. g. dec. Dienējis 12. Bkp. Atvaļināts 1935. g. Kapteinis-leitnants. Arestēts 1941. g. Daugavpili, Teātra 18. TNA-20551/2. Arestēta s. **Antonija** 45. g. v. TNA-20550/2; meita **Silvija** 18. g. v. TNA-50552/2.

Liepa Vilis. Dz. 1880.20.11. Daugmales pag. LA no 1919. g. dec. Dienējis 12. Bkp. Arī Daugavpils un Jaunlatgales kara apr. pārvaldē. Atvaļināts 1936. g. dec. LA — kapteinis-leitnants. Arestēts 1941. g. TNA-7647/3.

Mednis Kārlis. Dz. 1896.13.04. Dzērbenes pag. No 1916. g. dienēja Krievijas armijā. No 1917. g. 4. Latviešu strēlnieku pulkā. No 1918.20.12. Latvijas armijā. Virsnieks Studentu rotā, Armijas Virspavēlnieka štāba komandatūras rotā un štāba komandatūrā. Atvaļināts 1921. g. maijā. Bijis Aizsargu aviācijā. Arest. 1941.14.06. LKOK AAP št. esk. aizsargs. TNA-25631/2. Dzīv. Rīgā, Alberta 11—16.

Reinbergs Indriķis. Dz. 1894.19.10. Ārlavas pag. No 1914. g. Krievijas armijā. 1918. g. darbojās Savinkova-Brieža org.-jā. LA no 1919. g. augusta Aizputes apr. komandants, Vidzemes-Latgales gūstekņu nometnes pr-ka palīgs, Pildas iec. komandants. Atvaļināts 1921. g. martā. LKOK Arestēts 1941. g. Rīgā. TNA-12962/3.

Salkovs Nikolajs. Dz. 1892.14.12. Harkovā. No 1910. g. Krievu armijā. 1918. g. dec.—1919. g. maijam SA. 1919. g. maijā arestēts. 1919. g. novembrī bēga un ieradās Latvijā. LA no 1919.9.10. Virsnieks. Artilērijas rezervē, vēlāk Latgales art. pulkā. Atvaļināts 1924. g. janvārī. Arestēts 1941. g. Valmierā. TNA-15475/2. Dzīv. Valmierā, Rīgas 60. Arestēta: s. **Livija**, 30 g. v. dēli: **Genādijs**, dz. 1928. g. **Nikolajs**, dz. 1936. g.; meita **Raisa**, dz. 1926. g.

Strēle Artūrs. Ārsts — kapteinis. (sk. 1. sēj. 394. lpp. un 2. sēj. repr. aizsargi). Dzimis Cīravas pag. LA no

1920. g. jūlija. Dienējis 4. Vkp. 6. Rkp. līdz 1940. g. Arestēts 1941. g. TNA-8757/3; SL; LD; Miris Sibīrijā.

Stūrītis Andrejs. Dz. 1886.26.09. Durbes pag. No 1914. g. — Krievijas kara flotē kā virsnieks. 1918. g. 3.11. laivā aizbēga no Kronštates uz Somiju un 18. novembrī ieradās Liepājā. LA no 1919.28.01. Bijis Nicas, Bārtas komandants. Vadījis Liepājas aizstāvību pret bermontiešiem. Atv. 1920. g. Arest. 1941.14.06. Liepājā. TNA-14432/2.

Dzintars Oļģerts, dz. 1892.9.05. Talsu apr. 1. PK — virsnieks 6. Tukuma Latv. strēln. pulkā. LA — no 1919. 4.02. — virsnieks 1. Kazd. divizionā; Kurz. div. štābā, Kara tiesā. Atv. 1921.05. Deport. 1941.14.06. no Laidzes pag.

Eipurs Vilis. Dz. 1897.27.05. Rīgā. Pied. 1. PK. LA no 1919.07. Par kaujas nopelniem paaugst. par virsn. Dienēja Kuldīgas, Daugavp. komand-rā, Zemg. art. pulkā, Latg. art. p. Atvaļ. 1930.01. Deport. 1941.14.06. no Rīgas.

Grāvelis Roberts. Dz. 1891.30.12. Rīgā. I PK — virsnieks krievu sap. daļās. LA no 1918.20.11. Dienēja 1. Rīgas apsardzes rotā; 1. Neatkar. rotā, Rez. inžen. rotā, Latg. inž. rotā, Sapieru bat.-na (pulkā). Atv. 1928.06. Dep. 1941.

Jūrmalietis Jānis. Vetārsts. Dz. 1890.29.07. Dzelzavas pag. Beidzis Tērbatas Vet. inst. I PK — Krievijas armijā. LA — no 1921.21.08. — Jātnieku pulka vec. vet. ārsts. Atv. 1928.06. Arest. Rēzeknē 1940. g. Noslepkavots Rēzeknes cietumā.

Lude Jānis. LKOK, dz. 1897.3.09. Ceraukstes pag. I PK — virsn. 7. Bauskas latv. strēln. pulkā. LA no 1919.06. Dienēja 10. Aizp., 5. Cēsu, 4. Valm. k. p. Atvaļ. 1940.01. II PK — Vērmachta 18. sap. btl. k-ris. Armiju grupā «Centrs». Kara beigās — vācu arm. pulkv-dis. No 1945.—1956. g. — Padomju gūstā. Miris Vācijā, Manheimā 1960.7.09.

Mengelsons Aleksandrs Augusts. Dz. 1896.1.02. Slokas pag. I PK — virsn. krievu art. daļās. LA no 1919.15.10. Dienēja Art. rezervē, Kurz. art. pulkā, Art. inspektora štābā, Kara tiesā. Atv. 1925.02. Deport. 1941. g.

Ozols Jānis, dz. 1904.28.02. Zālītes pag. 1921. g. iest. Kara sk., kuru beidz 1929. g. LA virsn. LA Art p.; II PK Vērmachta leģionā. Kurzemē ievainots 1945.05. Hospit. Talsos; izsūtīts uz Sibīriju. Nav atgriezies.

Sņiķeris Vilis. Dz. 1894.6.06. Zūru pag. I PK — virsn. 7. Bauskas latv. strēln. pulkā; LA no 1919.04. Dienēja

6. Ats. bat., Rīgas pils. kom-rā un Kara skolā. Atv. 1926.05. Dep. 1941.14.06.

Tammanis Kārlis. Dz. 1892.28.05. Allažu pag. I PK — krievu arm. btl. k-ris. LA — no 1930.—1933. g. — kā šķ. kara ierēdnis, budžetu un kredītu pārvaldē. Dep. 1941. 14.06. no Allažu pag.

Upens Eižens. Dz. 1890.10.11. Rīgā. 1. PK — virsn. krievu armijā. LA — no 1919.12. Dienēja Daugavgrīvas māc. btl.; bija Stukmaņu komandants. Daugavp. un Liep. Kara slimnīcā. Atv. 1930.01. Dep. 1941.14.06. no Liepājas.

Vicups Otto — kpt. Izdeva «Meldo grāmatu» I, II. Atvaļ. pēc Brīv. cīņām. Dz. 1899., dzīv. Rīgā, Elizabetes 18—4. TNA-21376/3.

Vitkovskis Konstantīns. — kpt. Dz. 1891.26.01. 1. PK — virsn. krievu daļās. No 1919.03. — Imantas pulkā. Bija pulka k-ra palīgs un k-ra v. i. Vēlāk dienēja 9. Rēz. k. p. Atv. 1924.01. Deport. 1941. g.

Siliņš Andrejs. Pulkv.-ltņ. LKOK, dz. 1893.7.09. 1. PK — virsn. 2. Rīgas latv. strēln. pulkā. LA — no 1922.01. Dienēja Latg. Partiz., Kara Akad. kursos, Kara skolā, 2. Ventsp., 8. Daugavp. k. p. No 1943. g. batalj. kom-ris 15. diviz., 33. pulkā. Arestēts Baldonē 1949.25.02.; tiesāja Kara tribunāls. Tālākais liktenis nezināms.

Dance Arvīds. LKOK. Dz. 1895.28.08. LA iestājies 1918. 9.12. Studentu rotā. Bijis IeM dienestā. Arestēts 1941. g. Izvests no Šķirotavas. TNA-3234/2. Dzīv. Rīgā Duntē ielā 12/22. Latvijā nav atgriezies. Bijis virsleitnants.

Dumbrājs Voldemārs. Dz. 1916. g. Dzīvojis Rīgā, Ādmiņu ielā 8. No 1944. g. marta līdz 1945. g. maijam dienējis 19. divīzijā. Bijis leitnants. Arestējis IeTK 1945.27.09. Pants: 58-1a. S. — 10 g. 5 bez ties. Ieslodzīts Karēļu-Somijas APSR.

Pulkvēdis Nikolajs Ābeltiņš. LKOK 1941. g. represēts. Atgriezies Latvijā (sk. 1. sēj. 256. l. p.)

Ģenerālis Jānis Indāns. Nošauts Maskavā. (sk. 1. sēj. 253. l.p.)

1937. g. Pa kreisi plkv. ltn. Mārtiņš Kalniņš. Pa labi kapt. Birnbaums — robežsargs.

Labojumi un papildinājumi pie informācijas par M. Kalniņu 1. sēj. 269. lpp.

Kalniņš Mārtiņš, Dz. 1893.3.08. Umurgas pag. Stinķos. Bijis 8. Dkp un 12. Bkp rotas k-ris. No 1936.—38. g. 1. Dagdas robežsargu bat. k-ris. No 1938.—40. g. Zilupes robežsargu bat. k-ris. Pakāpe — pulkvežleitnants. Arestēts 1941. g. 13.03. Apsūdzēts par «aktīvu cīņu pret revolucionāro kustību un padomju varu pilsoņu kara laikā». (Bijis Krievijā «Imantas» pulka sasiāvā.) Pēc aresta ieslodzīts Staļingradas apg. Astraņas cietumā. Tiesāts 1942. g. 7.02. (Sevišķā apspriede). Pants: 58-13. Nošauts 1942. 16.03. TNA-12525/3.

Kļūdaini 1. sējumā minēts par ģimenes deportāciju. Robežsarga Mārtiņa Kalniņa ģimene nav izvesta. 1. sējumā ir sajaukts ar citu M. Kalniņu — **5. RAP** nod. pr-ku.

Krūzes Veltas papildus liecība par 1941. g. Baltezerā nošauto tēvu **Krūzi Jāni** (1. grām. 134. lpp.)

Mans tēvs Krūze Jānis, dz. 1891.31.03. Suntažu raj. Kastrānes pag. «Kuplaju» mājās zemnieku ģimenē. Par piedalīšanos 1905. gada zemnieku nemieros mana tēva tēvs, arī Jānis Krūze, muižā smagi pērts. Vectēvs Jānis Krūze 1908. g. 20. jūnijā mirst ar sirdstrieku. 1915. gadā tēvu Jāni Krūzi iesauca cara armijā un nosūtīja uz Gatčinas praporščiku skolu. 1919. gadā tēvs pārgāja Latvijas brīvības cīņāju rindās — 2. Cēsu kājnieku pulkā kapteiņa pakāpē, un piedalījās cīņās Zemitāna vadībā pret Landesvēru. Par varonību cīņās pie Jaunraunas, Cēsīm un Juglas apbalvots ar Trīszaigzņu

Plkv. Itn. J. Krūzes ģimene.

ordeni un 1937. gadā ar Igaunu Engļa ordeni. Pēc Ziemeļvidzemes atbrīvošanas 1919. g. 5. jūlijā satika Otto Ivansonu (miris 1938. gadā, apglabāts Brāļu kapos), kas manu tēvu uzaicināja pāriet Latvijas armijas Iekšējās drošības dienestā. 1920. gada oktobrī Iekšlietu un Apsardzības ministri uzskatīja par lietderīgu apvienot Kriminālpolicijas politisko un armijas virspavēlnieka štāba izlūkošanas nodaļas, nodibinot Politisko apsardzību, kura kā civiliestāde iekļāvās Iekšlietu ministrijas resorā. Jānis Krūze dienēja Latvijas armijas operatīvās Iekšējās drošības daļā kapteiņa pakāpē no 1919. g. 1. augusta līdz 1920. g. 27. novembrim. 1920. g. 27. novembrī demobilizējās un pārgāja strādāt Iekšlietu ministrijas Politiskajā pārvaldē kā izmeklētājs, tā paša gada decembrī tika iecelts Izmeklēšanas nodaļas priekšnieka amatā, vienlaikus izpildot Politiskās pārvaldes priekšnieka prombūtnes laikā priekšnieka pienākumus līdz 1940. g. 5.07. Savu tēvu atceros kā stingru, principiālu, bet ļoti taisnīgu un godīgu cilvēku. 1940. g. 7.08. boļševiki viņu arestēja. 1941.10.04. Piebaltijas speciālais Kara tribunāls tēvu notiesāja pēc Padomju Krievijas kriminālā kodeksa pantiem 58-1-B, 58-4. un 58-13 (kā Latvijas pilsoni, kas strādāja Latvijas

Jāņa Krūzes foto apcietinājumā.

brīvvalstī, drikst tiesāt pēc padomju likumiem?) ar augstāko soda mēru — nošaušanu. Slepkavība tika veikta Baltezerā speciāli šim nolūkam izbūvētā Jēkabsona varšņīcā. Ģimenē bijām 3 bērni: Laimonis, dz. 1923.27.09., Velta, dz. 1926.4.02. un Jānis, dz. 1931.28.03. 1941.14.06. mūsu atlikušo ģimeni izveda uz Torņakalna preču staciju, kur nākošā dienā mums atņēma māmiņu, un mūs — bērnus vienus izsūtīja uz Sibīriju (atmiņu liecība 134. lpp. I grām.). Māte tika nosūtīta uz Solikamskas lēģeriem; 1943. g. 25.06. Komi republikā notiesāta uz 10 gadiem pēc 58-10. p. 2. daļas. Tā paša gada 22. oktobrī Ustjvimplaga lēģerī mirusi.

Labojumi represēto kapteiņu sarakstā
(1. sēj. 281.—299. lpp.)

- 1.) Nevis Aleksandrs, bet k-pt. **Aleksandrovs Jānis**.
- 2.) Nevis Āboliņš, bet **Āboltiņš Kārlis**.
- 3.) **Cevers Pēteris** ir LA ltn., kurš Leģionā sasniedza kapt. pakāpi. Viņš ir represēts pēc 2. PK.
- 4.) Nevis Dzintars Arnolds, bet **Dzintars Alfreds**, un viņš ir dienējis nevis Zenīrtartilērijas, bet Zemgales artilērijas pulkā.
- 5.) Nevis Fimbergs, bet **Fimberis Nikolajs**.
- 6.) **Mencis Hermanis** bija LA ltn., kurš Leģionā sasniedza kapt. pakāpi. Dep. pēc 2. PK.
- 7.) **Mangols Ernests** un **Mangolds Herberts**, bet nevis abi — Mangoldi.
- 8.) **Pope Kārlis Nikolajs** nav deportēts 1941.14.06., bet ir miris Klīvlendē 1984.28.02.
- 9.) **Porietis K.** — Kara skolas 1939. g. izlaidums nekādi nevarēja būt sasniedzis kapt. dienesta pakāpi. (arī ne virsltn.)
- 10.) **Rudgalvis Jānis** nav deportēts, bet miris Rīgā no kaujās ar sark. partizāniem gūtiem ievainojumiem 1943. 30.09. Apglab. Garnizona kapos. **5. RAP** kom. palīgs.
- 11.) **Šēnfelds K.** Ģen. Skaistlauka brālis nav noslepkavots Litenes nometnē, viņš kopā ar citiem virsn. bija vācu gūstā Austr. Prūsijā līdz 1942. g. Miris Latvijā pēc 2. PK.
- 12.) Kapt. **Vilks** nav deportēts 1941. g. Viņš atgriezās pie sava vecā uzvārda Žuravskis un bija viens no retajiem,

kas sadarbojās ar krieviem, bet nepaspēja atkāpties kopā ar krieviem un, tēlojot patriotu, kļuva par Kandavas komandantu 1941. g. jūl. sākumā. Tomēr drīz ieradās vācu drošības iestādes un viņu aizturēja.

13.) **Ziediņš (Pēteris)** nav nošauts 1941. g. jūnijā. Viņš ir kritis kaujā ar padomju tankiem 1944.24.12. pie Džūkstes.

Labojumi attiecībā uz **J. Viksnes** un **Z. Audzes** liecībām

380. lpp. 16. rindā no augšas jābūt «Pavlovkas».

380. lpp. 33 rindā no augšas jāsvītro «atkal vecajā» (t. i., 1949. g. izsūtījumā bijām citā vietā nekā 1949.—50. g., gan tajā pat Krasnojarskas novadā).

380. lpp. 38. rindā no augšas jābūt «Zigfridu». un apakšējā rindā jābūt «Viksne».

381. lpp. jābūt: Ivara Audzes rakstītā vēstule mātei.

382. lpp. Miršanas apliecība izdota par Arnolda Viksnes nāvi. (Šis cilvēks nebija no mūsu ģimenes) 6. rinda no apakšas jābūt «Audze» un «Viksne».

383. lpp. 7. rinda no apakšas — Ādis vēstulē nozīmē: Ādolfs Jaunronis.

385. lpp. 17. rindā no apakšas jābūt «11. klasē» un 10. rindā no apakšas — «Viksne».

386. lpp. apakšējā rindā — komandkapteinis Grīniņš.

387. lpp. 20. rindā — «Virsaitis».

469. lpp. Ā. Jaunroņa dāņu ordenis attēlā apgriezts otrādi un parādīts reversā: RC («Rex Christian X»).

479. lpp. 12. rindā no apakšas jābūt: Kūlis Mārtiņš (plkv. ltn. 264, 387. Kūlis Mārtiņš, ltn. — 319. (jo ir divi Mārtiņi Kūļi — tēvocis un brāļa dēls).

Gedrovics Gunārs. Dz. 1928.5.04. Rīgā. 1944. g. iesaukts «Gaisa spēku izpalīgos». Dienesta vieta: Bolderāja — Spilve. Tad atkāpšanās caur Kurzemi uz Liepāju. 1945. g. 9. maijā nepadevos. 1948. g. arestēja Kenigsbergā, jo gribeju nokļūt Rietumos. Tiesāja 1948. g. 31. dec. Sods — 25 g. 5 g. bez tiesībām. Biju Solikamskas nometnēs. Strādāju meža darbos. Bēgšana bija tikpat kā neiespējama, jo bēgļus allaž noķēra un nošāva. Apsargos bija tā sauktie «melnie», no dienvidu republikām. Kad viņus nedaudz aizvainoja, pavēlēja rāpus list ...

Atbrīvoja 1955. g. No nometnes atceros **Uldi Mednī**, kuram par robežas pāriešanas mēģinājumu palielināja sodu. Atmiņā saglabājos, ka 1945. g. 8. maijā plkst. 12-05 uzlidoja krievu lidmašīnas un daudzus ar ložmetējiem apšāva.

Jurkovskis Juris. Dz. 1914. g. Liepājā. Dzīvoju Aizputes apr. Nīkrāces pag. Vilku mājās. 1943. g. febr. iesauca leģionā. 1945.5.01. arestē SMERŠ (pretizlūkošana). 1945.3.03. kara tribunāls piespriež 10 gadus. Pants — 58-1a. Ieslodzījumā biju Noriļskā. Mans tēvs **Jānis Jurkovskis** aizgāja bojā Kurzemes katlā.

Juris Jurkovskis Sibīrijā.

Nometnēs satiktie cilvēki: **Celms Jānis** no Iecavas — atgriezās Latvijā. **Sēdolis** no Ēdoles. Arī atgriezās. Biju kopā ar LA pulkvedi **Židu**. — Atgriezās Latvijā. Bija virsleitnants **Ziemeļis**. **Birkenfelds Jānis** no Liepājas. **Brimčs Jānis** (meža kaķis) no Rīgas. **Zemītis Valdis** no Nīkrāces. **Frickauss Fricis** — aizsargs. **Akerfelds Mārtiņš** — 6AP Nīkrāces vada komandieris. Arestēts 1941. g. **Lāma Heinis**. Dz. 1910.12. Rendas pag. Pēdējā dzīvesvieta Kuldīgas apr. Rumbas ciemā. LA gatavots izlūku darbam. Bija kaprāļa pakāpe. 1944. g. iesauca armijā. Armijā neaizgāju, bet pievienojos **Mārtiņa Krišjāņa** grupai. Mežos ciņa risinājās pret Sarkano bultu. Sastāvēju «Meža kaķos». Mani ievainoja 1945. g. 6. martā. Kapitūlācijas laikā izbēgu no slimnīcas Aizputē. M. Krišjāņa grupa bija iznīcināta, kad «ķemmēja» mežus. Arestēja mani 1945.10.07. Notiesāja uz 8 gadiem un 5 bez tiesībām. No RCC aizveda uz Karagandu. Strādāju būvdarbos kopā ar kriminālistiem. Kautiņā ar tiem tiku sakropļots. 5 gadus nogulēju slimnīcā (no tiem trīs gadus uz muguras). Jāatzīmē, ka nometnēs praktizēja no malējām rindām pagrūst (gājienā uz darbu) un pagrūsto nošāva. Tā nošāva igauni Tupu. Grūdējs dabūja machorku. Nošāvējs — atvaļinājumu. Liels dumpis pret kriminālistiem bija 1949. gadā. Kādam lietuvietim atņēma paciņu. Izcēlās kautiņš. Nāca brigāde no darba un kautiņa apmēri brieda. Kriminālistiem — piķi. Politiskie izjauca krāsni un preto-

Heino Lāma 1932. g. Dau-
gavpilī.

Heino Lāma 1950. g. no-
metnē.

jās ar ķieģeļu palīdzību. Kriminālisti bija spiesti bēgt. Iebēga aizliegtā zonā. Sargi uz tiem šāva. Politiskie uzvarēja. Kriminālistus aizvāca uz citu noietni.

Atceros nobendēto medmāsu **Lidiju Pētersoni**. Viņu 1945. g. arestēja par to, ka bija ārstējusi vāciešus. Viņa nomira. Kailu iesvieda bedrē. Noietnē mira arī **Jānis Rasa** no Jumpravas. Tas bija Karagandā. Rasa bija apmēram piecdesmit gadus vecs. Mira no tifa. No Sibīrijas atgriezās 1953. gadā. Radnieki bija represēti. Ģimene izlikta no dzīvokļa.

Brūveris Nikolajs, dz. 1927.28.01. Kuldīgas apr. Kabi-
les pag. Kabiles mežos dzīvoju arī pirms aresta. Vecāki —
laukstrādnieki; biju kalpu zēns. Tēvs mira agri. Armijā
netiku iesaukts. Karoju tikai Kurzemes mežos. Pēc kara
biju partizānos. Cerējām sākt brīvības cīņas ar Rietumu
palīdzību. 1945. gadā noslēpos no filtrācijas noietnes.
Vēlāk mani apcietināja; aizdzina uz Rendu. Nedēļu notu-
rēja pagrabā. Pārtiku krievi atņēma, tad aizveda uz Kul-
dīgu. Drīz atlaida vaļā. Mežos pulcējās legionāri — orga-
nizācija «Meža kaķi». Es apgādāju viņus ar informāciju
un pārtiku. Pats sastāvēju organizācijā «Mazais latvis».
Mani gribēja iesaukt krievu armijā, — biju uz pratinā-

šanu. Uzzināja par manām aktivitātēm. Atnāca divi bruņoti vīri, lai mani apcietinātu, bet es pa logu aizbēgu uz mežu. Krievi ķemmēšanas laikā krūmos nelīda, jo baidījās. Pēc grupas apšaušanas, kurā es sastāvēju, sāku dibināt savu grupu. Atbruņojām komunistus. Drīz arestēja manus draugus un paziņas. Man bija norunāta satikšanās kādā mājā ar skolas biedru Jāni Paulīti, bet tur atnāca čekisti un mani apcietināja. Tas notika 1948.6.06. Tam sekoja čekas pagrabi Rīgā — Stabu ielā. Tur pratināja, sīta — iestājās pilnīgas vienaldzības stāvoklis — gulēt neļāva, sekoja halucinācijas. Tiesāts neesmu. Sevišķā apspriedē man piesprieda 25 gadus. Aizveda uz Maskavu, tad sekoja 16 gadi Vladimiras cietumā. Ar mani kopā bija ģenerālis **Balodis**, ārlietu ministrs **Munters** — abi ar sievām. **Munters** uzrakstīja rakstu «Pravdai» un tika mājās. **Balodis** mira tur. Varējām saņemt divas vēstules gadā, 10 rubļus mēnesī, nekādas satikšanās. Avīzes pienāca ar divu mēnešu nokavēšanos. Strādāt nelika. Daudz kriminālistu, kuri brīvībā gandrīz nav bijuši. Tie mūs neaiztīka, bet atņēma pārtiku. Krieviem par brīnumu, izrādīju apmierinātību ar apstākļiem. 1958. vai 59. gadā jaunie ienācēji, spēka pilni, rīkoja bada streiku; vecie piekrita. Baroja piespiedu kārtā. No Maskavas atbrauca komisija, bet viss beidzās ar tukšiem solījumiem. 1963. gadā nokļuva Mordovijas nometnē, kur pavadīju nepilnu gadu. Strādāju galdniecībā, smagi darbi tur nebija. **Hruščovs** manu apcietinājumu atzina par nelikumību, un 1964. gada rudenī mani atbrīvoja. Nelegāli iebraucu Latvijā, apmetos laukos pie mātes. Mans biedrs **Jānis Kitekss** rakstīja savai mātai, es atcerējos adresi un atbraucu uz Rīgu. Strādāju celtniecībā, dzīvoju kopmītnēs. Apžēlošanas lūgumu neesmu rakstījis, rehabilitāciju neesmu prasījis.

Lēģera biedri: **Maigonis Upenieks** — Liepāja, **Jānis Strauss** — Saldus, **Arvids Freimanis**, inženieris **Ķīsis**.

Apcietināta tika mana māte **Anna Brūvere** — 10 gadi Irkutskā meža darbos, sakarā ar manu rīcību pēckara laikā. Viņu tiesāja Tribunāls 1949. gadā. Viņa atgriezās 1959. gadā.

Krēsliņš Arnolds, dz. 1930.10.06. Jelgavas apr. Pēternieku pag. 1950. g. tieku arestēts kopā ar tēvu un māti. Tiesa notika 1950.8.03. Pants: 58-1a. Sods — 25 g. Tēvu **Jāni** (dz. 1888.4.04. Jelgavas apr.) apsūdzēja par palīdzības sniegšanu puslegāli dzīvojošam **Jānim Plikgalvim** (Mārupes pag. aizsargs un leģionārs). Sods tēvam —

Noriļskā 1954. gadā 18. sept. Vidējā rindā, vidū Arnolds Krēsliņš.

25 gadi. Arī māti **Bertu**, dz. 1889.11.11. notiesā uz 25 gadiem. Māte nokļūst Astraļaņā. Atgriezās 1955. g. Tēvs bijis Urālu nometnēs. Atgriezās Latvijā 1955. g. Pats tiku nosūtīts uz Jermakovas, Dudinkas, Noriļskas lēģeriem. Atgriezās Latvijā 1955. g. Represēta radniece **Grunde Alma** no Rīgas. Brālēnam Plikgalvim tika piespriesti 25. gadi. Atgriezās 1955. g.

Plikgalvis Jānis. Dz. 1912. g. Bijis aizsargs. Okupantiem (krievi) atkāpjoties darbojies pašaizsardzībā. 1943. g. iesaukts leģionā. Saņemts gūstā Vācijā. 1946. g. atradies filtrācijas lēģeros. Līdz 1949. g. strādājis Pēternieku pagastā. Arestēja 1949. g. Pants: 58-1a. S. — 25 gadi. Bijis Karagandā. Atgriezās Latvijā 1955. g. Miris 1956. gadā.

Čubikovs Rūdolfs, dz. 1918.23.04. Māļupes pag. Izvests no Māļupes 1949.25.03. kopā ar māsām **Mildu** (1915.) un **Valiju** (1932), kā arī ar māti **Bertu Čubikovu**, kas tai laikā bijusi slima ar plaušu karsoni. Viņa tad arī Tomskā,

īsi pirms «iekraušanas» kuģi, lai pa Obu vestu uz Parabelu, mirusi tai pat pavasarī. Aizvests arī viņa brālis **Arnolds** (1924.), kas bijis arī vācu armijā, bet pēc tam dzīvojis Alūksnē, aizvests uz citu vietu Amūras apgabalā. Parabelā R. Čubikovs strādājis kolhozā, vēlāk meža darbos; māsas par slaucējām. Atgriezušies Latvijā 1957. gadā. Māsa Milda apmetusies Mārupē, bet Rūdolfis ar māsu Valiju pilsētā. Pēc krievu armijas ienākšanas Mārupē 1944. gada rudenī Čubikovs izvairījies no iesaukšanas sarkanarmijā, slēpjoties mežā kopā ar citiem mārupiešiem — **Pilskalnu, Atslēgu** u. c. Piedalījies Mārupes centra ieņemšanā 1945. gadā ap siena laiku. Labu laiku darbojies kopā ar Bitāna-Mieziša nacionālo partizānu grupu, kas bāzējusies Sāmuļu purvā pie Dobju sila (Baltā sila).

Aglenieks Bruno, dz. 1929.23.02. Balvu raj. Tirzas pag. «Krišjāņos». Tēvs kalējs. 1944. gadā iesauca armijā. Apmācības Bauskā. Guvu ievainojumu kaujā Veļikije Lukos. Aizveda uz Vāciju. Mācījos instruktoru skolā, tad iestājos 15. divīzijā. Rotas komandieris — Skuja. 9. februārī Kurzemes frontē, tiku ievainots. Biju 3. grupas komandieris. Mani saņēma ciet mājās pie Blīdenes stacijas. Tas bija pēc kapitulācijas. 1946. gadā izmuku no iesaukšanas krievu armijā, un aizbraucu mājās. 1947. gadā mani noķēra, tiesāja; iedeva 10 gadus. 1943. gadā kopā ar Albertu nošāvām spiegu, bet otru palaidām vaļā, jo tas bija latvietis; tas arī mani nodeva. Biju filtrācijas noietnē. Mani tiesāja Maskavā (58. pants). No sākuma biju Mordovijā, sieviešu lāģerī, kur remontēju šujmašīnas. Tad nokļuva Omskā, naftas pārstrādes fabrikā; strādāju kalēja darbu. Omskā biju līdz 1955. gada oktobrim. Paliku Vičugamskā kādā ekspedīcijā, jo atgriezties nevarēju: mani meklēja.

Kopā ar mani bija: **Tompsons, Pļaviņš** (Rīga), **Janaitis, Kārklīņš**. Manis dēļ katorgā tika izsūtīta mana māsa **Marija Meijere**, arī brālis **Alberts Aglenieks** tika tiesāts 1947. vai 1948. gadā.

Jaudzems Donāts. Brālis Ādams kopā ar māsām aizbrauca bēgļu gaitās Rīgas virzienā. Kurzemē viņš bija «Kureliešu armijā», beigās krievu gūstā. Izbēdzis, nokļuvis Polijā — Augustovā. Dabūjis zināt, ka pēc Staļina pieprasījuma sūtīs atpakaļ, lai sodītu par dzimtenes nodevību, brālis aizgāja mežā kopā ar citiem poļiem, kas nevarēja paciest komunistu režīmu. Bunkuru Augustovas mežā aplenca karaspēks, sagūstīja visus, un tiesāja Augustākā tiesa Augustovā. Brālim prokurors prasīja nāves

sodu. Tiesa notiesāja **Ādamu Jaudzemu**, dzimušu 1917. gadā, ar mūža ieslodzījumu cietumā. Nosēdēja 7 gadus.

Jaunzems Oskars, dz. 1924.22.01. Beidzis Balvu ģimnāziju. 1943. gada jūnijā iesaukts Latviešu leģionā. Dienestu uzsācis Jelgavā — pulkv. Skaistlauka artilērijas pulkā, kur bijis 7. baterijas sakaru vada komandieris. Piedalījies cīņās frontē Austrumos no Ostrovas līdz Opočkai. Pēc tam tālākās atkāpšanās kaujās līdz Rīgai. Rīgu atstājuši 1944. g. 13. oktobra naktī. Turpinājis cīņu leģiona rindās «Kurzemes katlā» līdz Vācijas kapitulācijai 1945. g. 9. maijam. Nonācis gūstā Gaiķu pagastā. Sarokanarmiešu pavadībā tai pat dienā kājām aizdzīti uz Zagari Lietuvā. Tur palikuši karantinā 2 nedēļas. Pēc tam atkal kājām no turienes uz Jelgavu. Tālāk ceļš lopu vagonos uz Tambovas apgabala Maršanskas pilsētu. Tur gūsta apstākļos līdz 1945. g. beigām strādājis Tambovas—Maskavas gāzes vada celtniecībā. 1946. gada janvārī nosūtīts darbos uz Baškīrijas pilsētu Tuimazu. 1946. gada jūlijā ticis atkal pārsūtīts — šoreiz uz Dienvidurāliem. Tur Urgalas stacijā strādājis meža izstrādes darbos smagos darba apstākļos. Tikai 1946. gada decembra nogalē caur Ufu atgriezies Latvijā — Gulbenes rajona Litenē. 1947. gada janvārī atkal sēdies vidusskolas 11. klases solā, jo padomju vara nav atzinusi par pilntiesīgu viņa 1943. gadā ģimnāzijas beigšanas dokumentu. Tā nu 1948. gada pavasarī vidusskolu beidzis otreiz. Tā paša gada rudenī sācis strādāt Litenes vidusskolā par vācu un latīņu valodas skolotāju, turpinot mācīties.

Tunis Alberts, dz. 1925.19.10. Kazdangā. Pirms iesaukšanas armijā dzīvoju tēva mājā Kazdangas pagasta «Silmačos». 1944. g. augustā mani iesauca Aizputē un tūlīt aizveda uz Liepājas kara ostu. Tur mēs kādu laiku dzīvojām, kamēr vienu brīdi jutām, ka būs jābrauc uz Vāciju. Nākošā dienā gājām uz kuģi «Gottenland» un izbraucām ap 5.—6. augustu. Iebraucām no rīta Dancigas ostā, sāka sadalīt pa dažādām vietām. Mani iedalīja 15. divīzijā 33. pulkā; rotas komandieris bija virsnieka vietnieks **Ozoliņš**. Saslimu un man pateica, ka jāiet uz veselības rotu, bet pārējie aizgāja uz fronti. Sākās krievu uzbrukums. Mēs sākām iet pa Tesinas—Rostokas ceļu, kur gribējām tikt pāri angļu pusē. Satikām karavīrus, kuri nāca atpakaļ un teica, ka tilts esot uzspridzināts. Tā mēs palikām mežsarga mājā. Otrā ritā mūs pamodināja krievu bruņumašīna. Mums pateica, lai ejot uz Rostoku.

Tur bija daudzi savākti. Tur bija dīķis, kur peldējās gulbji. Krievi piedzērušies brauca ar laivu un gulbjus nošāva. Sākās pratināšana. Apkārt mūsu zonai zāli nevarēja redzēt, jo tā bija noplūkta un izvārīta. Sekoja gājiens uz Maskavas apgabalu — Uzlovajas šahtā Nr. 1. Tur priekšā bija poļu gūstekņi. Sākām strādāt maiņās. Es biju 33. brigādē. Istabā bijām: **Smits Edvins** no Saldus, **Apfelbaums-Auns** un **Genmbergs** no Rīgas. Tā 1946. g. 3.08. atvēra vārtus. Iebraucu Rīgā 1946. g. 8. novembrī. Pārbraucot mājā, tūliņ atkal norīkoja pie Kuldīgas «Ušosdor» strādāt uz ceļa. Būvējām tiltu Aizpute—Kuldīga pie «Vārsbergu» mājām.

STEPLAGS

Ozols Ādolfs Gunārs, dz. 1923. g. Leģ. seržants, 19. div. 19. zenitdivīziona no 1943.28.06. līdz 1945.9.05. Notiesāts pēc 58-1a-11. p. 1947.6.—7.08. uz 10 +5 gadiem. Līdz 1948.31.12. atrados OLP-2, t. i., lāģerī pie centrālcietuma. 1949.3.01. no pārsūtīšanas cietuma Rīgā ceļā uz cietoni, kurā savākti ieslodzītie no citiem lāģeriem, cietumiem — apm. 600 cilvēki. — tikām vesti nezināmā virzienā. Tikām izlādēti Kazahijā, Karagandas apg. Džezkazgan-Rudņik. Pirmie iespaidi bija satriecoši — skatījāmies novājinātus, dzeltenus pusgūdenus, lupatās ietērtus — no Latvijas cietumiem un lāģeriem visi bijām labi apgērbti, nenovājināti. Šajā lāģerī arī pavadīju visu savu tiešā ieslodzījuma laiku līdz 1955.9.06. Izsūtījumā arī paliku turpat; par šiem gadiem biju nopelnījis 512 rubļus; nekur aizbraukt nevarēju. Izsūtījuma laiks nebija garš: 1956.15.05. man izdeva pasi (ar nolikumu par pasēm), nevarēju tikt pierakstīties Rīgā un citās lielās pilsētās. Steplags tika izveidots uz «Karlaga» bāzes Karagandā, slavenākā soda vieta no kara laikiem. Steplagu aptver milzīga stepes teritorija, bada rajons, bagāts krāsainā metāla rūdām, sevišķi varu. Rudņikā bija 2. un 4. lāģera nodaļa; tad vēl Kingira, Džezdi, Baikanūra (to gan 1949. g. ziemā izvāca un pārņēma armija (tā man stāstīja no turienes atsūtītais **Rēdozis Kārlis** — tagad tur kosmodroms), Spaska — nodzīto un invalīdu nodaļa. Uz darbu tikām vesti kolonnās pa 5 zem rokām, apsardze ļoti stingra ar suņiem. Sekcijas pēc paēdināšanas tūlīt tika noslēgtas. Brīvdienas retas — parasti notika kratīšanas, atūtošanas, atblaktošanas. Komunistu svētkos tāpat mūs ieslēdza, bet jūtams labums

bija — varējām izgulēties, un tas ir daudz. Mums nebija grūti kā kara laikā Noriļskā, Magadanā, kur tika nomocīti un apšauti latviešu virsnieki un arī izsūtīto (1941. g.) liktenis bija briesmīgāks. To secinu pēc lasītā. Cietumā arī vēl ir cietums — t. s. būris. No sākuma, t. i., 1944. g., maza baraka, bet vēlāk uzbūvējām īstu cietumu. Sacelšanās dienās to salauzām; tad visi redzējām tā iekārtojumu — neko neatšķirās no Stabu ielas kamerām: koridoros paklāju gan nebija. Vienīgais latvietis, kas cietuma kamerā mira, bija **Rusko Ēvalds** (bij. centrālcietuma pr-ka palīgs, par to 1. gr. raksta Balanda). Steplaga pārvaldes pr-ks pulkv. Gusevs — Lietuvas PSR Iekšl. ministrs. 2. nod. pr-ki bija vairāki — visi nežēligi. 1949.—52. g. bija vec. ltn. Kalmikovs, no pulkveža degradēts par vec. ltn. — viņš bija personīgi nošāvis pie sahtas stobra 10 moldāvu mūķenes par atteikšanos strādāt pazemē. Viņš atklāti pateica: «Jūs neesat šeit atsūtīti izciest sodu, bet nosprāgt strādājot.» Lāgera slimnīcā galv. ķirurgs Fusters (spānietis, Spānijas kom. part. biedrs, pēc Pilsouņu kara Spānijā nokļuvis Francijā, izmācījies par ārstu, tur saklausījies par brīnumzemi — Padomiju, un atbraucis uz Maskavu. Redzēdams šo darbaļaužu paradīzi, uzrakstījis Molotovam lūgumu atgriezties Parīzē. Dažu dienu laikā «Troika» notiesājusi un atkratīts uz Džezkazganu — spējīgs ķirurgs; lādēja nepārtraukti komunistisko PSRS; to man stāstīja **Actiņš Arvids**, kas strādāja par Fustera asistentu). 1950. gadā sākās cīņa pret t. s. «stukačiem» — tie tika pamazām novākti ar nažiem, āmuriem, laužņiem. Likvidācijas process nežēlīgs, bet citādi nevarēja atmaksāt un glābt sevi — šis likvidēšanas iedzina bailes visiem draņķiem un neliešiem. Attīrīšanas procesā stimulu vēl vairāk nostiprināja no Ekibastusas atsūtītais etaps, — tie bija darījuši līdzīgu cīņas veidu; viņu vidū arī daži latvieši. Bijām kopā ar **Šternbergu Raimondu**, **Onckuli Pēteri** — morāli stipri un noteikti vīri; viņi bija kopā arī mūsu sacelšanās dienās Rudņikā. Slimnīca un ārsti: latvieši — **Tiesnieks**, **Dzirkalis**, **Vekmanis**, **Actiņš**; feldšeri — **Ezeriņš Roberts**, **Subris** (Krievijas latvietis); ķirurgs **Tiesnieks** — LKOK — mira ar vēzi, viņu pēc paša vēlēšanās operēja Pecolds, bet slimība tādā stadijā, ka vairs nav aiztiekama. Pie T. slimības gultas līdz beigām bija sanitārs **Zelmenis Arnolds**, **Dzirkalis** — terapeits, **Vekmanis** — ķirurgs. Par **Actiņu** būs mana atsevišķa svarīga liecība. Latviešu ārstus ieslodzītie cienīja.

Streiki jeb sacelšanās. Zinājām, ka sacelšanās jau notiek Kingirā; tur ieslodzītās bija mūsu sievietes. Atbrauca Kazahijas PSR Iekšlietu ministrs — ģenerālmajors. Tika pateikts, ka nav jēgas mocīties 25 gadus un vēl dzīviem palikušiem kropļiem smakt izsūtījumā. Tas vecis laikam savā čekista mūžā to nebija pat pieļāvis, ka numurētie uzdrošināsies tā izteikties. Norunājām atkal iziet darbā, bet, ja mēneša laikā solītais netiks izpildīts, tad darbā vispār neiet. Galvenais izpildīts mēneša laikā netika. Tuvojās mēneša beigas, un uz Jāņiem darbā neizgājām. Bija jau Kingiras piemērs — tie nestrādāja jau vairāk kā 30 dienas. Visus uzraugus palūdzām atstāt lāģeri, virsniekus ieskaitot. Viss notika klusi, saskaņoti. Vēl šodien brīnos, kā to varēja panākt tik daudzas tautas kopā. Pat armijā tādas disciplīnas nevarēja būt. Starpsienas, kas šķīra lag. punktus, izlauzām un satikāmies pārvietojoties. Čekistu naids bija liels. Sestajā dienā sardze ielaida 2. punktā 6 ieslodzītos, un viņi stāstīja, ka atvesti no Kingiras, kur redzējuši lāģeri pēc tanku iebraukšanas — liķus un dažādas drausmīgas lietas un skatus. Tās pašas dienas pievakarē atvērās lielie vārti un ienāca 2 ģenerālleitnanti un 1 privātās drēbēs ar zaļu hūti. Viens ģenerālis, ejot caur izlauzto starpsieniu, teicis: «Visus apšaut!» Tika ieslēgts reproduktors, — kaut ko tak šiem Maskavas lielajiem priekšniekiem vajadzēja runāt! Priekšā stādījās Gulaga pr-ks — ģenerālleitnants Dolgihs. Viņš teica: Es jums lielākais priekšnieks un tūlīt aicinu un pavēlu iziet darbā jau naktis maiņai... Vakar bijām spiesti pielietot ieročus. Kingirā ir arī upuri. Ja neiziesiet darbā, ieročus pielietosim arī pret jums.

Nakts maiņa darbā negāja. No rīta sekcijā ieskrēja viens ukraiņis un uzsauca: «Puiši, mūs aplenc tanki!» Tūlīt arī bija nezināmās un slepenās vadības lēmums — lai nepieļautu asinsplūdus — iziet darbā. Pirmo dienu neviens nestrādāja; sapratām, ka vēl viss nav beidzies. Kas būs vakarā lāģerī? Ejot uz lāģeri, konvojs bija mierīgs. Lāģerī bija notikusi sīka kratišana. Apmēram 12 cilvēki bija paņemti, un tā arī viņi neatgriezās — vairāki katoļu garīdznieki — poļi. Uzņēmums paziņojums, ka plkst. 21.00 sapulce. Dzirdēju Dolgihu: meloja par Kingiru — upuri tur esot, bet maz. Patiesībā upuru bija ļoti daudz, un neželība vēl līdz šim plaši un publiski pastāstīta — cerams, šī grāmata tam kalpos; Kingiras aculiecinieki vēl ir dzīvi. Valstij rūda un mūsu darbs vajadzīgs.

Komisijas tiešām sāka darboties, galvenokārt un vispirms attiecās uz tiem, ko sodījusi «Troika», t. i., uz 25-niekiem. Komisija sastāvējusi no trīs locekļiem: P.K. pārstāvis, partijas apg. kom. sekretārs kā pr-tājs, ģenerālis no Iekšl. min. (čekiists). Bet ne jau visus atbrīvoja, sodus samazināja tā, ka vēl joprojām jāvergo. Es 1955. g. 9.06. beidzu termiņu un ne uz kādu komisiju izsaukts netiku, un paliku turpat izsūtījumā.

Liecība par **Actiņu Pēteri Arvīdu**. Sadraudzējāties, kad viņš strādāja par ārstu slimnīcā. Kas bija Arvīds Actiņš? Viņš bija latvietis, kas pelnījis, ka viņa tautību rakstītu ar lielo burtu. Med. students; noslēgts, apdāvināts, jūtu cilvēks, kas savus pārdzīvojumus vairāk paturēja sevī, enerģiju un prātu veltīja ļoti nopietniem jautājumiem un mērķiem, kas ne katram saprotami. Savā ziņā fantasti. Palīdzēja iespēju rozežās tautiešiem, cik varēdams, bet, galvenais mērķis — bēgt un nokļūt ASV un risināt latviešu un Latvijas problēmas ar Amerikas valdību. Līdzī viņš aicināja vairākus. Sarunas notika tikai divatā; nevienam nepietika drosmes un gribasspēka sekot viņam. Bēgšanas gadījumi bija, bet nesekmīgi, tūlīt jeb pēc dažām dienām visi tika noķerti. Sagatavojās Arvīds savam tālajam ceļam ļoti pamatīgi un pārdomāti: sagādāja glikozi, strofantīnu, streptocīdu, pārsienamos materiālus u. c. zāles. Futrāli špricei viņam meistarīgi izgatavoja J. Kārkliņš (tagad jau miris). Slimnīcā nebija viņam noņemts puskažociņš ar brezenta pāršuvī, tam nebija arī N vietās izgriezuma. Diemžēl šis brezenta puskažociņš viņu iegāza, pēc tā čekisti atklāja visu. Uztura jautājums atrisinājās vieglāk. No paciņām spējis tika pārkausēts taukos, maize sacepta taukos, cukurs iekrāts. Lai man piedod mani draugi, ka dažreiz nedalījos no sūtījuma ar viņiem — daļu vajadzēja Arvīdam. Arī tuvākie Arvīda draugi darīja tāpat. Līdz Taškentai, Alma-Atai ļoti tāls un vienmēr bīstams ceļš. Kazahja — tumša klejotāju tauta — baltos cilvēkus neieredzēja, tos visus uzskatīdami par krieviem, no kuriem viņiem izpostīta ierastā dzīve. Ūdens trūkums — galvenās bēgļa problēmas. Atrunājams no iedomātā Arvīds nebija, to nevarēja arī admirālis Spāde. Lai tiktu pie īsta ieroča, Arvīds pats uztaisīja TT pistoles maketu, pat čekisti, to ieraudzīdami, brīnījušies, kā tādu var uztaisīt. Viss tika sagatavots un mantas iemūrētas objekta pieliekamā jeb ogļu šķūnīti ar nebiezu sienīņu, lai ātrāk pārgērbtos un attālinātos no

Rudņika pilsētiņas. Objekts tika nodots, un manta jau «brīvā» pasaulē. Tagad atlika tikai pašam tikt ārā. Vienu vakaru pavadīju viņu līdz sekcijai, un tā arī bija pēdējā reize pirms katastrofas, kas jau bija notikusi — mēs tikai to nezinājām. Otrā vakarā Arvīds vairs pie manis neatnāca. Naktī paņemts. Pēc pāris mēnešiem viņu no ciema izlaida un iedalīja soda brigādē. Bet tomēr man izdevās pat vienu nakti pie viņa pavadīt, un tur tad arī uzzināju, kā viss noticis. Nodotajā dzīvojamo ēku objektā ievākušies iedzīvotāji. Pie šķūnīša, kur iemūrētas Arvīda mantas, atkritumu kastē atrasts tikko dzimuša bērna liķis. Atbraukusi milicija ar suņiem, un suņi sākuši ostīties ap mūri, spriedām, ka varēja būt maizes, eļļas, tauku smarža. Suņa jeb suņu rosīšanās ap mūri darījusi uzmanīgus arī milicīus. Mūris ticis uzlauzts, un mantas atrastas. Liktenīgs ir bijis puskažociņš. Arvīda brigadieris Dragančuks pateicis: «Tas ir mūsu doktora.» Gadu precīzi nepateikšu, bet 8. augustā, pārnākot no darba, mani jau pie vārtiem sagaidīja dr. Dzirkalis un pateica: «Noņem cepurīti, tava drauga Arvīda vairs nav.» No apglabātāja uzzināju, ka Arvīda finiera plāksnīte ir Nr. 42. Tūlīt pēc iznākšanas no lāģera kapus sameklēju; tādu Nr, ne vispār nekādu kapu nebija, tikai padziļa tranšeja. Zināju, ka Arvīdam ir meitene Dziedātāja Velta, arī ieslodzītā. Viņu sameklēju Magadanā un paziņoju bēdu vēsti. Tā aizgāja bojā Āctiņš Arvīds.

Gaigals Laimonis. Ar viņu liktenis satuvināja arī Rudņikā. Arī viņš bija cilvēks, kas uz bada robežas tomēr sapņoja par darbiem, kas jāveic, lai nākotnē cilvēcei paliktu liecības par visu ļauno, ko komunistiskais režīms atnesis mazajai latviešu tautai. Starp citām apsūdzībām lietā figurējot arī Centrālcietuma masu kapu atrakšanas filmēšana 1940. g. Viņš teica: «Kopijas man ir tā noslēptas, ka tās nu viņi neatradīs!» Runājām par to, ka vienai filmai jāśākās apm. uz tāda fona — izrādē, atveras lāģera vārti, tos aplenc sargi ar suņiem, un pa vārtiem iznāk pa pieci zem rokām, vates lupatās tērpti dzīvie mironi. Satikāmies 1989. gadā. Laimonis bija uztaisījis filmu «Vai vēstures plankumi ir balti?» Filmā Gaigals intervē latviešu tautas bēdi Alfonu Noviku. Filmā izmantoti arī viņa 1940. g. uzņemtie masu kapu kadri. Filmu demonstrēja sarīkotajā filmu skatē Koknesē. Laimonis stāstīja, kā pie viņa atbraukuši vesels autobuss ar čekistiem, arī Zukuls. Četras stundas pratinājuši, un tei-

kuši: «Tu mums biji izslidējis no uzmanības loka. Ja būtu zinājuši kas esi, filmas nebūtu.»

1941. g. 13. jūnijs. Pie Tirzas aptiekas stāvēja krievu mašīna ar kaut kādiem maisiem un pakām; uz tās sēdēja mana jaunsargu vadītāja Rudzīša Hugo sieva Elza ar bērniņu rokās. Mašīnu apsargāja mongoloidas rases karēivji ar garām šautenēm. Aizbraucu pie pienotavas, pastāstīju redzēto. Vairums piena vedēju tūlīt bija zirgos, un aizauklešoja mājās. Izrādījās: tani rītā no Tirzas pagasta bija uz Gulbenes staciju aizvestas trīs ģimenes. Tirzas aptiekars, Tirzas aizsargu nod. pr. Kleizbergs, viņa sieva, meita Ksenija, dēls Paulis, Tirzas aizsargu nod. jaunsargu vadītāja Rudzīša ģimenes locekļi — sieva Elza ar diviem bērniņiem, jaunākajam — 2 nedēļas, sievas māte. Ērmaņu ģimenes locekļi — sieva un divi bērni. Paši — Rudzītis un Ērmanis paņēmti Krievciemā pie Krustpils, tur pagasta cilvēki strādāja pie aerodroma būves. Par šiem cilvēkiem nekas vairāk nav zināms.

No Cēsaines valsts ģimnāzijas audzēkņiem vēl aizvesti Zāle Jānis — mazpulku diženais no Dzelzavas. Viņš saņēmts kūtī mēslus mēžot. Nav mazgājis pat kājas, teikdams: «Paņēmsu līdzī kaut Latvijas mēslus!» Nav atgriezies. Saleniece Aina no Jaungulbenes. Valdmanis J. no Liezeres. Angļu valodas skolotāja Ivāne no Dzelzavas. Tie ir cilvēki, ko noteikti atceros.

Vulfsons Mavriks. 1940. g. pēc LA pārdēvēšanas par TA un politiķu iekļaušanas vienībās ar komandieru tiesībām M. Vulfsons bija politiķs — tas tika publicēts toreizējos laikrakstos. Kara laikā tāds viņš bija Sarkanarmijā. Atceros tikai faktu, kā viņš aicināja leģionārus pāriet boļševiku pusē, un skaļruni stādījās arī priekšā, nosaucot dienesta pakāpi un uzvārdu. Tas varēja būt pie Ostrovas 1944. g. marta kaujās, varēja būt arī Vidzemes kaujās. Visā Padomijas okupācijas laikā — lielākais politiskais melis un apziņas indētājs ne tikai radio un televīzijā, bet arī Mākslas Akadēmijā. Viņš ar savu žīda degunu saoda komunisma ēras šķietamo sabrukumu un nezinošo latviešu priekšā izspēlēja Molotova—Rībentropa kārti, vienlaikus apvainojot latviešu tautu genocīdā pret žīdiem. Ne jau tauta šāva žīdus, bet atsevišķi cilvēki un droši vien tādi, kuri stipri cietuši no žīdiskās čekas un Sustina. Arī tagad, brāļojoties ar neapzinīgiem jeb viltus patriotiem, viņš ar pasaules cionistiem apkauno latviešu

tautu Amerikas kontinentā — «Life» publikācijas nevar būt bez viņa ziņas un līdzdalības.

Latvieši, ar ko kopā biju ilgus gadus «Gulaga» no-
metnēs: **Actiņš Arvids** — Rīga; **Sterns Ēriks** — Vāne;
Jansons Jānis — leģionārs; **Vitols Pēteris** — skautu vad.,
Sigulda; **Kārklīņš Jānis** — nac. part. «Atamans»; **Enkū-
zens Roberts** — Medze; **Eglājs Normunds** — skolotājs;
Sika — skolotājs, Liepāja; **Valģis Andrejs** — stud., ta-
gan ārsts, Jūrmala; **Licis Viktors** — žurnālists, Rīga; **Lie-
piņš Voldemārs** — mehāniķis, Rīga; **Balanda Volde-
mārs** — nac. part., Cesvaine; **Rīdūzis Kārlis** — Cesvaine;
Zelmenis Arnolds — Zemgale, **Kreišmanis Jānis** — Tirza;
Ģērmanis — skolotājs, muziķis; **Rutulis Rūdolfs**; **Vadzis
Jānis** — ārsts, Jaunpiebalga; **Dzirkalis** — ārsts, Ma-
dona; **Vekmanis** — ārsts, Kuldīga; **Tiesnieks Kārlis** —
ārsts, Liepāja; **Dravnieks Herberts** — mehāniķis; **Muce-
nieks Mārtiņš** — skārdnieks, Kuldīga; **Zemulis Jānis** —
būvnieks, Zemgale; **Zemulis** — Jāņa brālis; **Šternbergs
Raimonds**, Rīga; **Licis Raimonds** — Jelgava; **Vitoliņš Pē-
teris**; **Ruska Ēvalds** — Rīga; **Mūrnieks** — ar otro ter-
miņu; **Strautiņš Jānis** — krimināluzraugs, ar otro ter-
miņu; **Spāde Teodors** — admirālis; **Evele Jānis** — pag. v.
sekretārs; **Silarājs** — Rīga; **Tonīgs Rihards** — Rīga;
Ezeriņš Roberts — feldšeris, katordznieks; **Šetohins** —
katordznieks; **Sidoropulo** — katordznieks, Rīga; **Ozols
Jānis** — nac. part. Ērgļu apvidū; **Ginters Armands** —
Kursa; **Radovičs Gunārs** — Kursa; **Jonass Harijs** —
Kursa; **Gūža Gunārs** — Kursa; **Mikas Krišs** — Kursa;
Vērpe Haralds — Kursa; **Subris** — feldšeris+ Sibīrijas
latvietis; **Pavasars** — ltn; **Roze Ēriks** — kapt.; **Ozol-
lāpa** — ltn.; **Kessels** — kapt. (kopā čekas kamerā); **Mal-
donis Jānis** — grāmatvedis, Tirza; **Ķirsis Arturs** — nac.
part., Tirza; **Maldone Vera** — Tirza; **Zars Austrā** —
Tirza; **Veismanis Arturs**; **Miķelsons**; **Balodis**; **Bērziņš**;
Sala Voldemārs — mežzinis; **Pintāns Jānis**; **Onckulis
Pēteris** — katoļu garīdznieks; **Grūbe**; **Šteinbergs**; **Kro-
nis**; **Atvars Valdis**; **Ozoliņš Laimonis** — stud. būvinž.;
Bērziņš Alfreds — Skujene **Krontāls** — ev. lut. mācītājs
(biju kopā Rīgā).

Manā gara acu priekšā vēl simti latviešu, kuriem:
«Sapnis par dzimteni pagalvi», bet gadi un atmiņa man
izdzēsuši viņu uzvārdus un vārdus — lūdzu dzīvos un
mirušos to piedot!

Neilands Aleksandrs, dz. 1919. g. Rīgā. Kad nogranda pirmie kara šāvieni, iestājos pašaizsardzības vienībā, lai palīdzētu tvarstīt bēgošos komunistus. 1943. g. pavasari nodibinājās Latviešu leģions. Iestājos tanī un devos uz Austrumu fronti, lai atriektu par Baigajā gadā nodarītām pārestībām. Kad 1944. g. rudenī Rīga nonāca krievu rokās, manā Rīgas dzīvokli ievilkās padomju līdzskrējēji. Leģiona 19. divīzija palika Kurzemes ielenkumā, un, karam beidzoties, devos uz Rīgu, bet pa ceļam mani apcietināja padomju «Smerš» vienība un piesprieda 15 gadus spaidu darbos. Nelīdzēja mani apgalvojumi, ka neesmu nekāds PSRS, bet gan Latvijas pilsonis, un ka man nekādu pienākumu pret PSRS nevar būt. Pratināšanas laikā man uzstādīja jautājumu, cik PSRS pilsoņu esmu nošāvis. Uz to atbildēju, ka neesmu skaitījis. Tas manu pratinātāju pamatīgi satracināja, un mani pasteidzinātā kārtā nodeva Lauku karatiesai (Tribunālam). Ar mani cietumā kamerā bija 84 g. v. mācītājs, — ļoti kluss un pacietīgs cilvēks. Etapā uz Vorkutu mūs dzina lopu vagonos, kopā ar kriminālnoziedzniekiem. Tie terorizēja tos notiesātos, kam bija kaut kas līdzīgs no mājām iedots. Tad nu man pavērās iespēja šos banditus patramdīt. Kaut gan viņi man piedraudēja acis izdurt, es tomēr pasargāju savu ceļabiedru mantas. Vorkutā nonākuši, tikām sadalīti pa brigādēm kopā ar dažādu tautību ieslodzītajiem. Bija drausmīgi redzēt, ka dūšīgi lauku jaunekļi izkusa kā svecītes, palika vāji un nevarīgi. Pirmos trīs gadus mūs turēja ieslēgtus barakās. Barakā bija jāguļ uz cietām koka nārām bez matrača, bez spilvena un bez segas, pie tam — netirās drēbēs, jo bija tikai vienas: darba drēbes. Mūsu šahta bija mitra, tur nepārtraukti pilēja ūdens. Vates apģērbs šo mitrumu uzsūca sevī, un, kad iznācām no šahtas, tad laukā salā drēbes sasala ragā, jo Vorkuta atrodas pašos Eiropas ziemeļos, aiz Polārā loka, kur 10 mēnešus gadā ir ziema un tikai divi mēneši vasara. Uz pirti veda reizi desmit dienās. Tā kā mazgāšanai tiek kausēts sniegs, tad deva ir pavisam niecīga — divi litri ūdens koka ķipīti. Uz plaukstas uzpilina pieckapeiku lielumā šķidrās ziepes un — dari, ko nu māki... Parasti iesmērē ziepes galvā, un ar to sākas mazgāšanās. Par cik ūdens ir tik ļoti maz, tad arī ar galvas mazgāšanu beidzas visa šī procedūra, jo citām ķermeņa daļām ūdens vienkārši nepietiek, bet — ja iesi un prasīsi vēl ūdeni — riskēsi dabūt ar smeļamo kausu pa kaklu. Lai gan Vor-

kutas ogļu šahtas atrodas dziļi tundrā, un izbēgt ir vispār gandrīz neiespējami, tad tomēr dažiem izdevās izbēgt. Bet tālu viņi nebija tikuši, jo apkārtējiem iedzīvotājiem — ņenciem — bija izsolītas prēmijas par bēgļu noķeršanu. Sos bēgļus tad vienkārši nošāva un izstādīja pie zonas vārtiem. Kad gājām uz darbu, tad sardze mūs ņirgādāmās brīdināja — kas mūs sagaida, ja bēgsim... Cilvēki mira — mira vai ik dienas, galvenokārt no pārpūlēšanās, no pārmērīgas novārgšanas, no dizentērijas u. c. slimībām. Tādu mirušo izgērba pavisam kailu, piesēja pie kājas pirksta birku un ievietoja lielā koka kastē pie zonas vārtiem. Kad kaste bija pilna, sastādīja briģādi, kam bija jāizvadā mirušie. Tos kā malkas pagales sakrāva ragavās un pie zonas atstāšanas katram mirušajam sargs ar āmuru iecirta caurumu galvaskausā, lai nodrošinātos pret bēgšanas mēģinājumiem, izliekoties par mirušu. Nekāda apbedīšana neiznāca, jo mūžīgā sasaluma augsnē bedri izcirst bija neiespējami. Visbiežāk izveda labi tālu no zonas tundrā, apbēra ar sniegu un atstāja polārlapsām... Pašnāvības gadījumi bija ļoti reti, un varbūt arī tāpēc, ka katram bija kaut kāda cerība tomēr vēl palikt dzīvam. Mūsu noņemtes punktā sacēlāmies pret kriminālnoziedznieku patvaļu, un viņus pamatīgi apstrādājām. Bet noņemtes administrācija uz šo lietu raudzījās no cita viedokļa, un mūsu labo darbu novērtēja kā organizētu dumpi. 1955. gada beigās mani no noņemtes atlaida uz Latviju, bet savā dzimtajā pilsētā Rīgā man bija liegts apmesties. Apmetos Dobelē, un nodzīvoju tur 10 gadus. Uz katra soļa man atgādināja, no kurienes esmu ieradies, kas es esmu bijis. Pilnīgi atklāti nekautrējās rādīt uz mani ar pirkstu un nosaukt par fašistu. Dobele ir garnizona pilsēta, un tur no krieviem mudž, tāpat kā Rīgā... Uzskatu, ka vēl šodien visur teikšana ir vecajiem funkcionāriem — gan valdībā, gan tā saucamajā «Parlamentā». Visa saimnieciskā vadība ir bijušo funkcionāru un čekistu rokās, Latvija vēl ir pilna ar šurp sabraukušajiem laimes meklētājiem un mūsu tiešajiem apspiedējiem.

Purs Pēteris, dz. 1910.23.01. Liepnas pag. «Katlešos». 1943. g. 23.10. tiku mobilizēts 319. policijas bataljonā, kura komandieris bija kapt. Krūmiņš. Pēc neilgas apmācības tiku nosūtīts dzelzceļu apsardzē no boļševiku bandidiem Latgales—Baltkrievijas robežu rajonā. 1944. g. jūlija mēnesī tiku pārdislocēts uz Bausku, kur nonācu

frontes 1. līnijās cīņai ar Sarkanu armiju. Rotas komandieris ir leitnants latvietis Krafsts. Oktobra sākumā atrodos Tīreļpurvā pie Ložmetējkalna, kur rok tranšejas cīņām Rīgas aizstāvēšanai, bet jau 13. oktobrī Rīga krit boļševiku rokās, tā arī šīs tranšejas netika izmantotas, kaut gan 1. Pasaules karā šeit notika niknākās kaujas Latvijas vēsturē. Daļa cīnītāju ieročus nenolika izsludinātajā kapitulācijas dienā; cīņu turpināja Nacionālo partizānu rindās. Tā darija arī bataljona komandieris Krūmiņš, kurš kapitulācijas laikā sirsnīgi atvadījās no saviem cīņu biedriem, katram paspiežot roku, nojaušot, kādus moku ceļus būs jāiziet šiem cīnītājiem, paziņojot, ka viņš dzīvs boļševikiem nepadosies. Par viņa likteni nav izdevies neko uzzināt... Kā karagūstekņi, kolonnā iesoļoju Jelgavā, jau Sarkanās armijas «štiku» ielenkts. Latviešu leģiona grenadierus un policijas bataljona cīnītājus Jelgavas meitenes ielās sagaidīja ar gaviļēm, metot kolonnās puķes, tā izsakot solidaritāti ar latvju cīnītājiem, kuri nebija domājuši vēl ieroci nolikt, saka Pēteris Purs. 1945. g. 23. maijā salika preču vagonos, kuru priekšgals atradās Austrumu virzienā... 1945. g. jūnijā sasniedza Komsomoļsku — filtrācijas nometni, kur līdz 1946. g. decembrim būvēja dzelzceļu. Atgriezās dzimtenē 1946.—47. gada ziemā.

Vigants Jūlijs, dz. 1911.11.08. 1926. gadā iestājos Valsts Rīgas Tehn. Kult. nodaļā, kuru beidzu 1930. gadā. Tanī pat gadā iestājos Latvijas Universitātes Inž. fak. Kultūrtehnikas nodaļā. Beidzu 1939. gadā. 1944. g. augustā tiku mobilizēts vācu armijā — sākumā policijas bataljonā, bet no oktobra — Latviešu leģionā, 15. divīzijas art. pulkā. Pēc kapitulācijas dzīvoju ar citu uzvārdu. Mani arestēja 1951. g. 20.08. un notiesāja uz 25 (+5) gadiem. Biju Taišetas lēģeros. Atbrivoja 1956. g. 6. jūnijā.

Vigants Jānis, dz. 1906.21.10. Beidzis Bērzaines vidusskolu Cēsīs 1924. g. Iestājies Latvijas Universitātes Lauksaimniecības fakultātē, un to beidzis 1930. g. ar agronoma grādu. Strādājis par skolotāju Kazdangas lauksaimn. vidusskolā, bet vācu laikā pārcēlās uz Ranku, kur vadīja Mājturības skolu. 1945. g. Komsomoļskā gada laikā izgājis filtrācijas lēģeri un atgriezies Latvijā. Uz sācis darbu Lauksaimniecības kultūru šķirņu izmēģinājumu iecirknī Valmierā. 1951. g. sept. apcietināts un notiesāts uz 25 (+5) gadiem. Atbrīvots no Taišetas lēģe-

riem 1956. g. februārī. Miris 1993. g. 28.03. Apglabāts Kocēnu kapos pie Valmieras. (Stāsta Jūlijs Vigants).

Smits Juris, dz. 1940.21.05. Izvests 1941.14.06. kopā ar ģimeni — tēvu Voldemāru, dz. 1904. g. TNA-5098/2, māti — Valiju, dz. 1913. g. TNA-5097/2 un brāli Uldi, dz. 1932. g. no Rīgas, Laimdotas 18-2. Izvešana no Šķirotavas stacijas. Stacijā tēvs atšķirts. Tēvs no Sibīrijas atgriezās 1961. gadā. Bijis Solikamskā. Es ar brāli Latvijā atgriezpos 1946. gadā. Bijām Tomskas apg. Parabelas raj. Kačanova kolhozā. Māte pēc 1946. gada palika Sibīrijā, un tikai 1958. gadā atbrauca uz Latviju.

Puriņš Juris, dz. 1927. g. Dezertēja pēc 2. PK no SA. Slēpās Babitē. Radnieki atbalstīja. Arestēja 1949. gadā. Tiesāja 18.08. S. — 25+5 gadi bez tiesībām. Nosūtīja uz Karagandu. Pirms krievu okupācijas, 1940. gadā dzīvoja Jelgavas apr. Pēternieku pag. Uzvaras Līdumos. Šo saimniecību (pavisam tādu bija tur 16) Ulmanis dāvāja Atbrīvošanas cīņu dalībniekiem, kāds bija Jura tēvs — (2. Ventspils pulkā). Par Jura Puriņa atbalstīšanu, slēpšanu apcietināja radniekus — **Riekstiņu Jēkabu**, 50 g. v. Tiesāja kopā ar Juri Puriņu. S. — 25 gadi; **Riekstiņu Jēkabu**, dz. 1929. g. — 25 gadi. Ieslodzīti Karagandas lēģeros; **Valteri Alvīni**, 50 g. v. Ieslodzīta vergu nometnēs; **Spalviņu Līzi**, 48 g. v.; **Vilks Kārli**, dz. 1929. g. Puriņš Juris Karagandā apprecēja latvieti no Bauskas jauniešu grupas — Intu. Visi atgriezās Latvijā 1956. gadā.

1949. g. 18.08. tiesāja arī **Spalviņu Augustu**. Apsūdzēja par Jura Puriņa pabalstīšanu, un arī par to, ka bijis 2. PK laikā policijas bataljonos. **Puriņu Voldemāru** (55 g. v.) izveda 1949. gadā no Babītes kopā ar sievu. Pēternieku pagastā Uzvaras Līdumos arestēti pēc 2. PK — **Jansons Mārtiņš**, dz. 1900. g. un **Krūmiņš Laimonis**, dz. 1926. g. no Pēternieku pag. «Dārziņu» mājām. Pēc nometņu laika palika Krievijā, jo Latvijā nebija iespējas atrast dzīves vietu. Liecina **Kārlis Puriņš** — Jura brālis.

Silaraups Rolands. (Riharda Silaraupa dēls), dz. 1965.18.10. Politieslodzītais. Aizturēts 1986.21.03. un apcietināts 1986.24.03. Apsūdzēts pēc Latvijas PSR KK 65. p. 1. d. Izskatot krimināllietas materiālus, LPSR Augstākās tiesas krimināllietu tiesas kolēģija konstatēja, ka Rolands Silaraups no 1985. g. pavasara līdz 1986. g. martam, būdams naidīgi noskaņots pret padomju varu, nolūkā graut un vājināt to, sistemātiski nodarbojās ar

pretpadomju aģitāciju un propagandu, aicināja uz cīņu pret padomju varu un par buržuāziskās iekārtas atjaunošanu Latvijā. To izdarīja mutvārdos, kā arī izplatot iespiestus darbus — pretpadomju literatūru — septiņus vācu fašistiskās okupācijas laika žurnālus «Laikmets», kas izdoti no 1943.—1944. gadam un J. Sārta «Pieviltie», kurā apmelota Padomju vara un tās atjaunošanas apstākļi Latvijā no 1940.—1942. gadam. Sarunās ar paziņām Silaraups apgalvoja, ka PSRS it kā esot okupējusi Afganistānu.

Tiesā Silaraups apstiprina, ka savus uzskatus par padomju varu nav mainījis. Tiesas spriedums ir: Silaraupu Rolandu Riharda d., dzimis 1965. gadā, atzīt par vainīgu nozieguma izdarīšanā, kurš paredzēts Latvijas PSR KK 65. p. 1. daļā, un sodīt pēc šā panta ar brīvības atņemšanu uz pieciem gadiem un ar nometinājumu uz diviem gadiem. Soda izciest stingra režīma labošanas darbu kolonijā. Soda izciešanas sākumu skaitīt no 1986. g. 25. septembra, ieskaitot izciestā soda laikā iepriekšējo apcietinājumu no 1986. g. 21. marta līdz 25. septembrim. Lietiskos pierādījumus — divas magnetofona kasetes ar ierakstiem, J. Sārta grāmatu «Pieviltie», septiņus žurnālus «Laikmets» — iznīcināt. Spriedums kasācijas kārtībā nav pārsūdzams vai noprotestējams un stājas spēkā ar tā pasludināšanas dienu.

Priekšsēdētājs **J. Kaksītis**

Tautas piesēdētāji **N. Baltais, L. Krečeris**

Sodu izciest Rolandu Silaraupu izsūtīja uz Mordovijas Autonomo republiku, Baraševu, uz ZH-385/3-5 nometni. Atbrīvots tika 1987. gada 2. februārī (sakarā ar M. Gorbačova pavēli). Pēc atgriešanās Latvijā iestājās «Helsinki-86» grupā. 1987. g. 14. jūnijā vadīja ziedu nolikšanu pie Brīvības pieminekļa 1941. g. 14. jūnija no Latvijas represēto upuru piemiņai. Jau nākošajā dienā Rolandu izsauca uz čekū un pavēlēja atstāt Latviju. Ar Izraēlas vīzu kabatā, bez pavalstniecības, viņš atstāja Latviju 1987. g. 24. jūlijā. (Tagad dzīvo ASV).

Silaraups Rihards, dz. 1918.16.12. Latvietis. Legionārs (no 1942. gada). Cīnījies Volhovas frontē, 19. divīzijā. Pēc tam Kurzemē cīnījies līdz kapitulācijas brīdim. Ticēdams, ka Latvijā turpināsies cīņas par pilnīgu Latvijas atbrīvošanu, gūstā nav padevis. Kopā ar citiem Latvijas brīvības cīnītājiem Kurzemes mežos. Tikai 1945. g. vēlā rudenī sagūstīts. Notiesāts uz 10 gadiem un izsūtīts

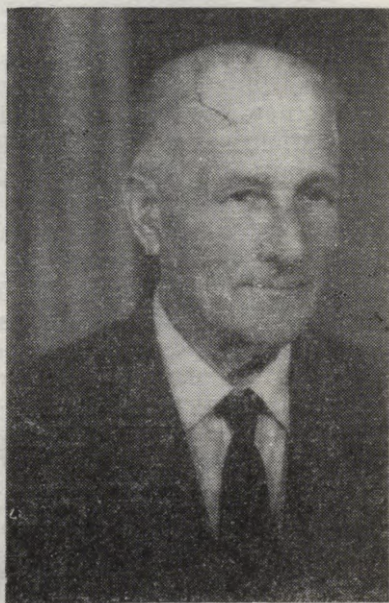
soda izciešanai uz Kolimas zelta raktuvēm. Ar stipri iedragātu veselību atgriezies dzimtenē 1955. gada ziemā. Rīgā dzīvot un strādāt sākumā aizliegts. Dzīvo Ogrē; vēlāk — Rīgā. 1980. gadā miris. Apglabāts Lāčupes kapos.

Klauberģs Magnuss Roberts, dz. 1916. g. Dzīvojis Rīgā. LA dienējis Kara flotē. 1941. g. brīvprātīgi iestājies latvju bataljonos. Pēc tam 19. divīzijā. Vada komandieris Ādamsons. Pēc kapitulācijas arestēts. Nokļuvis Krasnojarskā. 1948. g. atgriezies Latvijā. Saukts uz čeku, pratināts, taču otrreizēja izsūtīšana nav notikusi. Liecina dēls **Klauberģs**.

Tiltabrencis Dāvis, dzimis Vijciemā. 1949.25.03. kopā ar sievu Almu izvests no Trikātas «Kampiņiem». Miris Sibīrijā, Tomskā 1952. g. Liecināja **Tiltabrencis Vilis**.

Veģeris no Trikātas. Izvests no Trikātas pag. «Bukšiem». Arī ģimene: sieva un 3 bērni. Pēc Staļina nāves atgriezās Latvijā. (liecina **Tiltabrencis Vilis**).

Ozoliņš Pēteris Ludvigs, dz. 1907.7.09. Vidzemes ziemeļos, Zvārtavas pag. «Birznieku» mājās. Ģimenē četri bērni — Elmārs, Artūrs, Pēteris, Ludvigs un Herta. 1972. 7.07. Drošības vīri arestē un notur apcietinājumā četrus mēnešus. Tajā pat laikā apcietina arī viņa domu biedrus — divus jauniešus — **Pūci Andreju** un **Nikmani Feliksu** par tā saucamo «pretpadomju darbību un agitāciju». A. Pūce uzvilka Latvijas karogu Skrīveros un noņēma sarkano karogu. Viņam (P. L. Ozoliņam) piesprieda 3 gadus stingrā režīma noietnē, un tos viņš pavadīja Mordovijā — Baraševā. Arī abus pārējos notiesāja uz 3 un 4 gadiem.

P. Ozoliņš 1972. g. pirms apcietināšanas.

1979. gadā veselība pasliktinājās, un 1980. g. 14.07. viņš aiziet uz Aizsaules dārziem. Apglabāts Valmieras pilsētas kapos.

Brasliņš Agris. Dz. 1936.19.09. Skrundā. Kopā ar ģimeni izvests 1949. g. martā. Tēvs **Fricis Brasliņš** notiesāts 1948. gadā. (Dz. 1907. g.) Sods — 25 gadi un 5 bez t. Nosūtīts uz Vorkutu. Tur 1950. g. miris. 1949. g. **Imants**, dz. 1933. g., brālis **Laimonis**, 1945. g. māsa **Zeltīte**, dz. 1944. g. Izsūtīja uz Omskas apg. Aleksejeva sādžu, (Gorkijas raj.) Tur sabijām līdz 1958. gadam. Tad atgriezāmies Latvijā. Tēvs bija karojis leģionā — Volhovā. Bijis filtrācijā, bet tad apsūdzēts «dzimtenes nodevībā». Atceros, ka Omskā dzīvojām velēnu būdās. Dažkārt pat vairākas ģimenes. Kad mūs veda prom, tad mirušos no vagoniem iznesa un, kur viņus apglabāja, tas palika nezināms. Izsūtījumā katru nedēļu vajadzēja iet atzīmēties. Bijām kopā ar **Vanagu** ģimeni, par kuru ir rakstīts 1. sēj. 246. lpp. Izsūtīja arī **Brasliņu** ģimeni no Ažu mājām.

Beriņš Rūdolfs. Dz. 1924. g. Pirms iesaukšanas leģionā mācījos tehnikumā. Leģionā nokļuvi 15. divīzijā — Skaistlauka artilērijas pulkā. Drīz vien aizsūtīja uz Austrumu fronti. Ta atkāpšanās cauri Latvijai. Palikusi prātā kauja par Barkavu. Sākumā krievi to ieņēma, tad viņus no turienes izdzinām. Pilsēta dega. Mūsu artilērijas zirgi lauzās cauri degošai pilsētai. Paši aptinām galvas ar segām. Vācijas kapitulāciju sagaidīju lazarētē — Laucijas skolā. Lai gan sadabūju privātas drēbes, tomēr tika visi vīrieši paņemti uz tā saukto filtrāciju. Pūre — Jelgava. Tad Belamora kanāls. Nometnes. Darbs — malakas zāgēšana. Bija miršanas gadījumi. Grūti klājās smēķētājiem — puse no maizes devas tika atdota par tabaku. Plosījās dizentērija (baroja ar nemizotiem kartupeļiem). 3 vīri izbēga. Tika noķerti un stipri sasisti. Sakarā ar saslimšanu — 1945. g. Ziemassvētkos ļāva atgriezties Latvijā. Ierados Valkā. Tur sievas pārdeva maizi, taču man nebija naudas, lai gan ēst gribējās ļoti. Kad uzziņāja, ka esmu atgriezies no Belamorkanāla, visi saņāca ap mani un prasīja par saviem piederīgiem. Paēdināja un pat naudu sadeva. Mēģināju naudu neņemt, bet sievas sacīja: gan kaut kur kāds atkal tāpat palīdzēs mūsu vīriem un brāļiem. Pēc atgriešanās turpināju mācības tehnikumā, lai gan bija pateikts, ka Rīgā dzīvot nedrīkstu.

Par represētiem radiem: Izvesta tika mātes māsa **Rozenberga Emma**, un viņas māsa **Alvine (Roze)** — bērni **Verners** un **Juris**. Pēc 2. PK arestēja **Rozenbergu Ernestu**. Viņš bija aizsargs Vecates pagastā. Nokļuva Tālos Ziemeļos. Strādājis par pirtnieku. Atgriezās Latvijā. Tagad miris. Sibīrijā mira arī viņa māte **Līze Pedere**.

Oldbergs Valdis, dz. 1925. g. Novgorodas apg. Kolomovkas sādžā. Arestēts Liepājā 1947. gadā 10.05. Tiesāja IeM Kara tribunāls. Pants — 58-10. (pretpad. propaganda un agitācija). Sods — 10 gadi un 5 bez tiesībām. Ieslodzījumā biju Arhangeļskas apg. «Kazlaga» nometnēs. Par bēgšanu no nometnes tiku no jauna sodīts pēc panta 58-14. Tiesa bija 1949.28.07. Slimības dēļ atbrīvo 1954. g. 3.08. Jau Rīgā čeka vervēja par ziņotāju. Atteicos. Atceros, ka 1953. gada beigās piedalījos incidentā ar

**СВИДЕТЕЛЬСТВО О СМЕРТИ
ПАСВЕДАЧИННЕ АБ СМЕРЦІ**

Гражданин (ка) *Oldbergs Valdis*
Гражданство (ка) *Латвия* гражданин — гражданин
или гражданин Латвии

Умер (ла) *20.05.1953* время, место, год, месяц, день
смерти
Место смерти *Москва* в городе или в селе
или в местности — деревня или иначе

в возрасте *28* лет, в том числе зарегистрирован в смерти
за УРСР *28* лет, в том числе в книге регистрации актов гражданского состояния

19 *25* года *Января* месяц *1925* год

Кроме этого записан на *23* число
смерти *Рассстрельный* место
Причина смерти

Место смерти: город, село или
Место смерти: город, село
район
область, край
область, край
республика
республика

Место регистрации *Росстат - Москва*
Место регистрации *Москва* наименование и местонахождение органа ЗАГС
или наименование органа ЗАГС

Дата выдачи *21.05.1953* число, месяц, год
Дата выдачи *1953* год

М. П. *Oldbergs* Директор или сотрудник (лицо)
который лично зарегистрировал смерть
гражданина (лица)
или кто автор государственного акта

И-РО № 287890

Liecība par nāvi. Voldemārs Oldbergs. Nāves iemesls: nošauts

kriminālistiem. Rezultātā — kriminālistus atdalīja no politiskajiem. Kāds no apcietinātajiem zināja stāstīt, ka 1941/42. gadā no Karlaga nometnēm tika nosūtītas baržas ar arestantiem. Kuteris vilcis 3 baržas. Kuteris pavisam aizvedis sešas baržas, taču visas — gājušas bojā. Oficiāli ziņoja, ka pirmo vedumu nogremdējusi vācu zemūdene, bet otras trīs — aviācijas uzlidojums. Taču runāja, ka apcietinātie kopā ar baržām tikuši nogremdēti jūrā...

Oldbergs Valdemārs, dz. 1898.12.11. Taurkalnē (Valles) pagastā. (Liecina dēls Valdis Oldbergs). Tēvs dienēja strēlnieku pulkos. Pēc šo pulku izformēšanas 1920. gadā atgriezās Latvijā. Iestājās LU inženieru fakultātē. Saistās ar sociāldemokrātiem un 1923. gadā nokļūst Padomju Savienībā. Tēvu apcietina 1937. gadā 25.10. un apsūdz spiegošanā Vācijas labā. 1938.16.05. aizmuguriski piespriež nāves sodu. Nošauj 1938.20.05.

Silamiķelis Valentīns.

Silamiķelis Valentīns, dz. 1924. g. Rīgā inženiera ģimenē un mācījies 1. Rīgas pils. ģimnāzijā. «Baigajā gadā» par pretpadomju izteikšanos pratināts čekā un izslēgts no skolas. Kara laikā darbojies skolotāja Julijs Brača vadītajā jaunatnes grupā «Nacionālā Sardze», kas bij. čekas kamerās, pētīja NKVD pamestos dokumentus, sienu uzrakstus un izveda 12400 apmeklētājus cauri šīm telpām kā informātori-pavadītāji.

Kad PSRS otrreiz iebruka Baltijā, viņš, uzskatīdams, ka jāpretojas ar ieročiem rokās, pēc gada nepakļaušanās piespiedu mobilizācijai aizgāja leģionā. Kā sakarnieks piedalījās Ziemeļsvētku, Janvāra un Februāra kaujās Kurzemē 19. divīzijas Laumaņa bataljona triecienlielgabalu pavadvadā, kuru komandēja «dzelzskrustnieki» ltn. **Bruno Stilbiņš** un ltn. **Artūrs Vaidziņš**. Pēc atkārtotas saslimšanas ar dzeltenu kaiti nosūtīts uz lazareti Rendā. Kapitulācijas laikā ar triecienlaivu, kuru vadījis vācu instruktors, bij.

zvejnieks Hugo Koenigs, viņam kopā ar dr. **Helmāru Eihfūsu-Atvaru**, ltn. **Georgu Matisonu** un 14 vācu karavīriem laimējies tikt pāri vētraiņai Baltijai.

Neraugoties uz protestiem, latvieši internēti kā vācu armijai piederīgi, kaut karš bija beidzies. Vēlāk viņiem un vēl 170 baltiešu karavīriem Zviedrijā bija jāzīcina tā kara pēdējā kauja, kurā tāpat bija kritušie un ievainotie. Tad, kad viņi pēc 3 nedēļu bada streika, memorandiem, smagiem savainojumiem un vairākām pašnāvībām, tika izdoti ienaidniekam. Arī Silamiķelim gandrīz izdodas pašnāvība, mēģinot ielēkt pie kuģa «Beloostrov» jūrā.

Zviedru tautas demonstrācijas pret izdošanu, karaļa nostāja, un pasaules preses kampaņa liek padomju valdītājiem izdarīt viltīgu pretpropagandu. Viņi pēc pusgada «filtrācijas» visus, izņemot 4 — ltn. **Pēteri Ziemeli**, ltn. **Oskaru Rēķi**, kapr. **Ernestu Balodi** un ritmeist. (kapt.) **Voldemaras Langys**, kurus laikam gan nošauj, un tos dažus, kuri uzdodas par vāciešiem — ltn. **G. Matisonu**, ltn. **Lengveli Vyngu**, vlt. **Jonu Janči** un par krievu — **Voldemaru Krilovu** un laikam vēl maj. **Pranu Ambražiunu** — pārējos visus atbrīvo Latvijā. Pat plkv-ltn. **Kārli Gailīti** un kapt. **Ernestu Keseli**, kuriem vēlāk piespriež nāves sodu. (Sakarā ar tā atcelšanu to neizpilda. Atbrīvo pēc 17! gadiem).

Kaut gan pēc pusgada gandrīz visi izdotie tika atbrīvoti, tomēr pēc gada sāka no jauna viņus apcietināt un sodīt. No 152 izdotajiem vēlāk vismaz 50 tika katorgā Gulagā un 6 nāvē.

Silamiķeli pēc pašu latviešu jaunieša Luda Pakalnieša denūciācijas 1951. g. notiesā uz 25 gadiem un nosūta spaidu darbos uz Vorkutu. It kā par darbību bij. čekas pagrabos, bet būtībā par Zviedriju un leģionu. (58-1a un 10 panti).

Starplaikā viņam ir izdevies iestāties un studēt LVU arhitektūru un satikt «dzīves otru pusi» Ilgu Nimandi. Apprecēt mēnesi pirms aresta. Kā speciālistu viņu norīko projektēšanas darbos. Ieslodzīto nometnē paceļas pirmā projektētā ēka — ēdnīca 500 vietām un pārvietojamās mājiņas ģeologiem, bijušajiem ieslodzītajiem. Tikko rodas iespēja satikties, uz Vorkutu pārceļas viņa sieva, ārste. 1955. g. amnestija atbrīvo lielāko daļu politisko ieslodzīto un Silamiķeli abi kopā atgriežas dzimtenē.

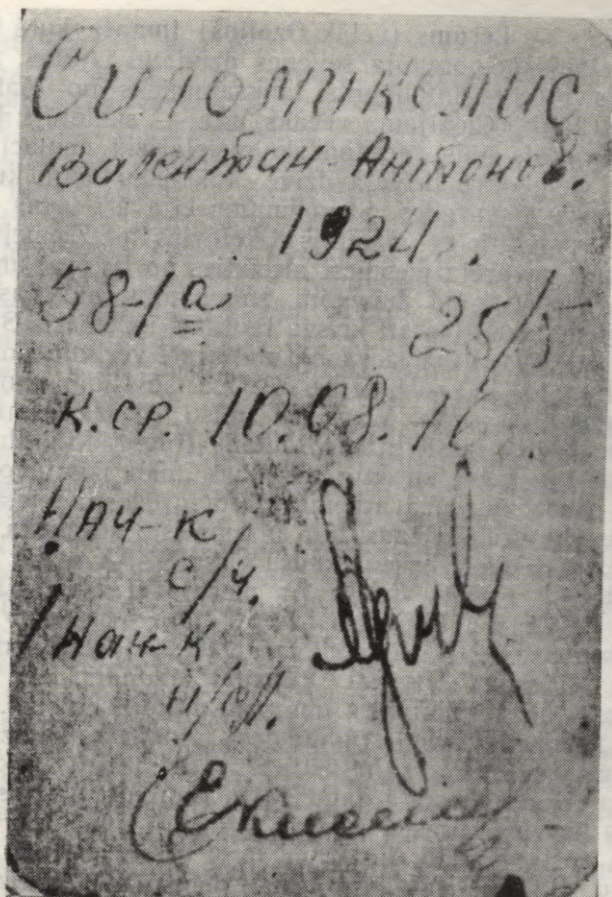
Viņiem ir 3 bērni un 10 mazbērnu.

Valentīns pēc dažiem gadiem pabeidz pirms 15 gadiem sākto arhitektūras fakultāti. Norīkots tiek lauku projektēšanas darbā. Noorganizē un vada projektēšanu un celtniecību Jelgavas raj. kolhozā «Nākotne». Pēc 4 gadu darba, biogrāfijas dēļ, ir spiests no turienes, tāpat kā no darba projektēšanas institūtos, aiziet. Pēdējā laikā izstrādājis Vecrīgā restaurācijas projektus 5 ēku kompleksam starp Kaļķu, Laipu un Meisteru ielām. Piedalījies to izbūvē. Sieva Ilga strādā kā ārste-psihiatre Jelgavā.

Valentīna Silamiķeļa atmiņas.

1952. g. 8.03. mani atveda Vorkutā. 9. nometņu punkts (OLP) pie 8. šahtas Rudņika ciemā. Sahtā lifts bija tikai priekš oglēm, strādniekiem bija ik dienas pēc 10 stundu darba vēl jākāpj (it kā 100 stāvus) — 300 m augšup. Daudzi aizgāja bojā, mēģinot pacelties augšā ar kravu kopā... Redzama (no Rudņika) bija arī 2. šahta, kurā 1955. g. vasarā ieslodzītie streikoja. Streiku izbeidza vienkārši — torņos uzstādīja un iedarbināja ložmetējus. Krituši esot ap 300 un ievainoti ap 1000 zeku. Streiku bija organizējuši baltieši, tāpēc daudzus no mums aizsūtīja vēl 1955. g. augustā uz soda nometnēm. Visai Baltijai ir viens liktenis — un tas ir mūždien jāatceras! Vai tāpat kā frontē, te nebija — labākie?

Neko mums neprasot un nepaskaidrojot, mūs sadalīja, jo «tautas ienaidnieki» un «fašisti» neskaitījās cilvēki, bet gan numurēts darba materiāls. Mani aizveda pāri upei uz 8. šahtu Rudņikā. Tad pirmoreiz dzirdējam klasisko konvojnieku pantiņu (laikam vienīgo, ko tie spēja iemācīties no galvas pēc pusgada dienesta): «Solis pa labi, solis pa kreisi skaitās bēgšana — šaušu bez brīdinājuma! Nesarunāties!» Nometnes pelēkajā ikdienā jauna etapa ienākšana ir interesanta. Kas jauns? tas bija jautājums rītos un vakaros. Prasīju, lai gan tas bija lieks jautājums: «Vai latvieši te ir?» Nu protams! Mūsu grupā «pagastvecākais» bija inženieris **Rudzītis Oļģerts**, kurš strādāja kā nometnes elektriķis. Viņam palīgos bija **Salna Rūdolfs**. Viņiem bija būda blakus mūsu barakai. Tur, labodams apavus un velteņus, strādāja arī kara invalīds ar zaudētu kāju **Platacis Voldemārs**. Kompānijā ar mums bija divi studenti **Ramiņš Egils** no LLA veterināriem un **Jaunzems Andris**, mediķis. Kā feldšeris ambulancē viņš bija visai aizņemts, jo tur darba netrūka. Viņus abus gaidīja ligavas mājās. Andri nesagaidīja: viņš soda nometnes cietumā, kur viņu aizsūtīja kā «streika

Silamiķeļa ieslodzītā kartiņa, pēc kuras izsauca gan uz darbu, gan pārbaudēm. Karti parakstījis nometnes pr-ks. plkv. Vdanko, uzraugu dien. pr-ks. Kisilevs.

organizētāju», it kā izdarījis pašnāvību. Droši vien tika speciāli, vai no krimiķiem «nomušīts», jo bija stingrs puisis un liels patriots... Mūziķi **Kļaviņu**, kura pirksti turēja ogļu kapli pazēmē, vēlāk, kad to atļāva, apciemoja sieva, taču mājās pašu vairs nebija gaidījusi. Ne visas bija ar mieru gaidīt... Vairāk tomēr bija tādas, kuras uzticīgi gaidīja. Pats imponantākais un autoritatīvākais starp mums bija pēdējais Rīgas ostas un evakuācijas komandants vācu laikā kapt. **Albats**, visjaunākais un vis-

liriskākais — **Lērum**s (vēlāk **Ozoliņš**) **Imants**, kurš kādos 100 dzejoļos atspoguļoja šejienes dzīvi un izjūtas. Šahtā strādāja plecīgs inteliģents lauksaimnieks no Matīšiem **Āboliņš Jānis**. Cienījams vecāks vīrs — skolotājs **Blomkalns Andrejs** mūs šad tad skolmeistariski pamācīja un prasīja vienu otru brīvajā dzīvē ikdienišķu lietu, kura te gūstā sāka aizmirsties. Starp mums bija arī viens priesteris — pareizticīgo mācītājs **Okolovičs** no Ziemeļvidzemes, kuru nevarēja piespiest atteikties no ticības, un **Brūveris**, ar kuru kopā būvējām saliekamās mājiņas. Pie «mūsējiem» skaitījās arī krievu tautības inženieris **Sļotovs Saša** no Rīgas. Viņa sieva un meita arī vergoja nometnē Intā. Par to, ka sastāvējuši Rēriha biedrībā, saņēmuši 10 gadus ilgu sodu. Viens no mūsu «vecākajiem» bija Latvijas kadru virsleitnants **Līdums Hugo**. Viņš strādāja mehāniskajā cehā un bija tas, kurš man izgatavoja tērauda gredzenu, čekā atņemtā zelta gredzena vietā. Pat cietumnieka drēbēm cauri bija jūtama īsta virsniņa stāja. Šajā šahtā cieta vēl viens kadru virsniņš — mans Zviedrijas biedrs **Knoks Valdis**. Ar piedzīvoto Zviedrijā mēs nekur daudz neplātījāmies. Vienu daļu «stukaču» zinājām, bet ne visus. Nometnē ar 3000 ieslodzītajiem bija vairāk kā simts latviešu. **Rudzītis Nikolajs**, arī kadru virsniņš, no Lielplatonēs, nometnē mūrēja krāsni. Kāds jauns puisis **Zilpaušs** strādāja lejā, viņam virsū uzskrēja vagonete un norāva kāju. Gāju viņu apraudzīt — ķirurgs pateica: «Miris.» Šahtā daudzi tika ievainoti un nospiesti. Par to neviens nerakstīja, tikai norakstīja un viss... Rēķināja vēsi un reāli, ka viens ogļu ešalons prasa vienu dzīvību. Bet tas jau ogļu cenu nepalīdzināja. Dzīvības atsūtīja vietā. **Skadiņš** no Babītes gāja bojā, kad 1955. g. augustā bija atsūtīti kriminālisti, lai pamazām te nomainītu politiskos. Pēc kautiņa ar ukraiņiem, kuri ieskrēja mūsu barakā, krimiķi to aizdedzināja. Visus, kuri skrēja ārā no degošās barakas, sita un nosita. Skadiņš esot lēcis ārā pa logu un, pirms paspējis teikt, ka no vecajiem iemītniekiem, nosists. Jauniņais partizāns **Logins** strādāja lejā. Viņa stāstītais par karu pēc kara liekas pāri cilvēku iespējām izturībā, varonībā un pašizliedzībā. Stāstīja, kā uzbrūkošie čekisti un «istrebiķeļi» zaudējuši 100 ievainotu un kritušu, kad ielenktie uzspridzinājuši mīnas ap savu purva apmetni. Kā viņu vadītāju **Supi** ņēmuši ciet. Kad istabā iebrukuši čekisti, Supes māsa vairākus nošāvusi un nošāvusi pati sevi.

Latviešu sievietē. Kas un kad viņai cels pieminēkli? Logina 14 gadus veco jaunāko brālīti pratinājis ordeņotais ģenerālis **Vēveris**. Pēc «pratināšanas» puisītis nomiris. No kāda lēģera izsauca ķirurgu **Katlapu**. Tur satiku diriģentu **Deķi Krišu**. Viņš visai slikti atsaucās par vienu savu bijušo kolēģi — diriģentu **Dūmiņu**, kuram esot bijusi arī kāda loma viņa liktenī. Šajā nometnē vēl bija inženierzinātņu students **Zaļkalns** un Leģiona virsleitnants **Muncis**. 40. šahtas mehāniskajā cehā strādāja no Zviedrijas izdotais virsnieka vietnieks **Čikste Ervins**. Blakus nometnei bija māju būves darbnīca. Šīs darbnīcas vadītājs — brīvlaistais, bijušais aizsargu lidotājs **Lāma Fricis** novergoja no 1940. līdz 1950. gadam, jeb — kā te teica — «no zvana līdz zvanam». No tiem simtiem, ar kuriem viņš reizē atvests, dzīvi palikuši tikai divi. Viņš — mierīgs un gaišs: liela auguma virs, ar latvisku seju un izturēšanos — iedvesa arī mums paļāvību, jo tak bij varēts izturēt daudz, daudz grūtākos apstākļos toreiz...

Spilgta figūra nometnē bija vācu profesors **Jensens**, filozofs un gaišs cilvēks. Viņš bija draugs baltiešiem un sevišķi **Albatam**. Jensena spējas tika izmantotas kā dieniniekam — slaukot grīdas. Kāds «lielkrievs» baltēmigrantants no Dienvidslāvijas bija klausījis padomju aicinājumiem un atgriezies dzimtenē. Pēc dažiem mēnešiem saņemts ciet kā spiegs. Viņš teica: «Neviens krievs nav internacionālists, bet vienalga — balts, sarkans vai melns — zemapziņā ir šovinists, kurš nerēķinās, pat nīst citas tautības. Citādi jau tādu impēriju nebūtu radījis un noturējis.» Nepārspējamu cieņu iemantoja mazais melnīgsnējais somu virsnieks **Piparinens**. Viņš lēģerī vispār nerunāja ar apsardzi vai administrāciju. Ikrīta un vakara pārskaitīšanās viņa vietā atsaucās kaimiņi. **Lērums Imants** stāstīja, ka vienu laiku strādājis kopā ar **Raulu Vallenbergu**. Iespējams. Toreiz kāds zviedrs šajā daudzū tautu saimē maz ko interesēja. Ists spiegs, angļu slepenā dienesta «Secret Service» virsnieks bija Anglijas Lorda — zīmoglabātāja **Butlera** dēls. Nozagts Parīzē uz ielas un «atmodies» Maskavā. Pēc bezgalīgām pratināšanām, arī fiziskām, nosūtīts katorgā uz Vorkutu. (Katordznieki «Kt» atšķīrās no zekiem, ieslodzītajiem «Zk», ar to, ka tiem bija numuri ne tikai uz rokas un kājas, bet arī uz muguras un cepures, un oficiālās 2 vēstules gadā nebija atļautas. Arī uzturs bija sliktāks. Taču praktiski nekādu starpību, izņemot numuru un norikojumus sliktākos darbos, nemanī-

jām.) Vecie stāstīja, kā pirmie 5000 vīri atvesti šurp pa Pečoras upi un tālāk dzīti kājām. Pa priekšu tām 2 liel-laivām, ar kurām atvesti, un kuras tālāk vilkuši traktori. Tajās bijusi pārtika, primitīvi instrumenti un sargi ar priekšniekiem nepieciešamajām beztiesīgajām sievietēm. Priekšējās rindas, kuras minušas sniegu, mainījušās... Galā nonākuši 500. Dzīvojuši izkašātās bedrēs. Ūdens knapi pieticis dzeršanai, tāpēc aizmirsuši, kas tas ir: nomazgāties. Gulošie ārējās malās parasti vairs neatmodušies — nosaluši. Līķi sakrauti patālāk un aprakti vasarā, kad zemes virskārta atlaidusies un smaka priekšniekiem kļuvusi neciešama. Zoga apkārt nav bijis, jo tādā stāvoklī bēgšana nav bijusi iedomājama. Tomēr daži blatniji vēlāk bēguši. Viņi ņēma līdzi, kā barības rezervi, kādu dūšīgāku vai lētīgāku politisko, kuru ceļā nosītuši un apēduši.

Cesbergs Oskars, dzimis 1923. gadā Pļaviņās. Es augu patriotiskā ģimenē, jo tēvs bija latviešu strēlnieks, un pie viņa pulcējās domubiedri. 1941. gadā, kad sākās izvešanas, māte bija aizbraukusi pie savām māsām, un es tovar kar biju aizklīdis. No rīta, atgriežoties mājās, mani brīdināja, lai neeju, ka mani tur gaidot. Vāciešiem ienākot, aizgāju brīvprātīgi dienēt. Vienu laiku dienēju vācu Vērmahtā, pēc tam, kad sāka dibināties latviešu leģioni, pieteicos 15. divīzijā. Nonācu pie pulkveža Januma, kas bija kādreiz rotas komandieris manam tēvam. Īsi pirms Ziemassvētkiem aizbraucām uz Novosokolņikiem. Sākās kaujas. Mani ievainoja; nonācu lazaretē Rīgā. Pēc tam atkal atgriezos Januma pulkā. 1945. gada janvārī braucu uz Kurzemi kapteiņa Blūma vadībā, kopā 1200 vīri. 8. maijā nonācām Ventspilī. Dabūjām privātās drēbes un aizgājām uz Ugāles mežiem. Izveidojās Latvijas Nacionālo partizānu organizācija (LNPO). Pie mums uzradās tāds Dimza — skrējējs (vēl tagad ir dzīvs). Viņš bija izlūk-vīrs. Viņš savu darbu nostrādāja kārtīgi. Arestēja kādus 39 cilvēkus. 8. decembrī mani saņēma ciet. Bija tāds majors Gavars no paziņotājiem. Ap pusdienas laiku mēs — viena daļa — atradāmies verandā, tad viena no sievietēm apķērās riņķī sargam un uzsauca, lai mūkot. Es izlēcu pa logu un aizmuku. Tālāk — braucu uz Rīgu. Tur jau mani gaidīja. Atjēdzos čekā. 1946. g. 22. aprīlī sākās tiesa. Tiesāja Baltijas Kara apgabala tribunāls, kas atradās Kr. Valdemāra 65. Citiem iedeva Augstāko soda mēru, citiem mazāk. Man iedeva augstāko. Man atnāca apžēlo-

šana apm. pēc 33. diennakts nosēdēšanas. Esmu notiesāts pēc 58.-1a — 11. panta par sastāvēšanu kontrrevolucionārās organizācijās. Aizveda uz Intu. Tur biju līdz 1956. g. 11. aprīlim; pēc tam atgriezos Latvijā. 1953. gadā no metnē bija sacelšanās. Uz mums atklāja uguni, un tad vakarā pa vienam salika mašīnās un aizveda uz citiem lēģeriem. Biju kopā ar **Šķiņķi Ādolfu**, **Vaci Edžu**, mācītāju **Aleru**, **Gulbi Arvidu**, **Putnu Oskaru** (Rīgas elektroiņženieris), **Meijeru Arturu** no Rīgas, **Nauci Aivaru**, **Kalniņu Rihardu**, **Šennu Leonu**, **Bīpa Jāni**.

Lapiņa Jāņa atmiņas. Dz. 1937. g. 1949.25.03. man bija jāiet uz skolu pēc liecības. Tajā skolā mācījās arī mana māsa. Mēs ar māsu dzīvojām Rīgā kopā ar papu, bet mamma dzīvoja 18 km no Rīgas, kur bija viņas vecāki un vēl trīs mānas jaunākās māsas. 24. martā mamma bija atbraukusi uz Rīgu. Viņa mums sagatavoja ēdienu, sakārtoja istabas, un vakarā mēs pavadījām viņu uz vilcienu. Paps ar mammu sarunājās: «Kas tas ir, ka šovakar pilnas ielgas ar smagām mašīnām?» Parka ielā, kā šķērsielā, bija mašina pie mašīnas. Atvadījāmies no mammas, un viņa teica, ka rīt pēc liecību saņemšanas lai mēs tūdaļ braucam pie viņas. Naktī, ap pusdiemem paps ienāk istabā, kur mēs ar māsu gulējām, un bēdīgā balsī saka, lai mēs ceļamies augšā. Teica, lai mēs meklējam savas drēbītes un liekam katrs savā maisā. Mēs neko nevarējām ne atrast, ne saprast. Otrā istabā ieraudzīju četrus armijas drēbēs tērptus cilvēkus. Viņi pratināja papu: lai sākot — kur ir sieva un pārējie bērni. Paps atbildēja, lai viņu nošaujot, bet viņš to neteiks. Sētā jau rūca mašina. Paps prasīja, kur mūs vedīs. Viņi atbildēja, ka 80 km ārpus Rīgas. Sētā iekāpām smagajā mašīnā. Tur bijām: es ar māsu, paps un **Grava Zelma** no 8. (?) dzīvokļa ar savu veco māti un dēlu, kurš mācījās mūsu skolas pirmajā klasē. Meitu Māriti viņi bija paspējuši ieprūst blakus istabā, kur dzīvoja irniece. Mēs braucām pa Rīgu uz Ropažiem. Vidzemes šoseja bija pilna ar mašīnām. Mūsu vagoni bija piektais no beigām. Bērni raudāja, raudāja arī lielie. Tad pie pieciem bērziem, kas auga pie pārbrauktuves ceļa, kur mēs nogriezāmies uz ešelonu, piebrauca melns limuzīns. No tā izkāpa Vilis Lācis un turpat pie limuzīna parakstīja kaut ko un aizbrauca. Braucām divdesmit vienu dienu. Pa Urāliem divas lokomotīves vilka sastāvu, bet trešā stūma no muguras. Pēdējais bija liķu vagoni, dažus raka turpat grāvī. Sāka mūsu sastāvs sa-

mazināties. Pa naktīm daži vagoni pazuda. Vagonā sākām aprast. Pretējā pusē otrajā stāvā bija mazs puisītis — **Zarums Haris**. Viņš skaisti lasīja «Eža kažociņu». Brīnījāties, kur tik mazs puisēns prot lasīt. Izrādās, viņa vecmāmiņa Pētersona kundze — bija viņam visu «Eža kažociņu» iemācījusi no galvas. Mūsu vagonu atāķēja Orgas stacijā. Nokļuvām Spicino sādžjā... Pirmā nomira **Pētersona kundze**. Viņai bija pāri par 80 gadu. Latvieši izraka kapu Spicinas kapsētā. Nākošajā dienā cūkas stāigāja pa kapiem un visu izpostīja. Kādā mājā apmetās **Mežbrakška kungs** ar **Briedes kundzi** no Babītes. Blakus veikalam apmetās vecāks kungs **Grabis** ar dēlu. Dēls bija zīmētājs. Tajā pašā mājā ielika dzīvot **Jaungaiļa Jāniti** — jaunu puisi, kurš bija paņemts no Rīgas tikai vienā uzvalkā. Šajā mājā ielika arī **Zarumu Mildu**, viņas brāli **Kārli** un dēlu **Hari**. Vēlāk viņi pārcēlās uz Seriševu, kur **Haris** vairs nemaz nerunāja latviski. Kad bija jābrauc uz Latviju, nomira **Milda**. Sādžas pēdējā mājā ielika **Jura Jātņieka** ģimeni, ar sievu somieti un meitu **Liliju**. Tajā pašā mājā ielika **Druļļa** kungu ar viņa kundzi. Viņš bijis skolas direktors un arī zīmēšanas skolotājs, bet viņa sieva — latviešu valodas skolotāja. Vēl bija **Molčanovā Jaunzeme** ar diviem maziem bērniem — **Māri** un **Astrīdu**. Viņa bēga ar bērniem uz Latviju, bet viņus noķēra un atveda atpakaļ. Lielā mājā pie Popovkas kapiem dzīvoja **Freimaņa** ģimene — pats **Freimanis**, sieva — stalta sieviete un dēls. Popovkas viņā galā izmetināja **Eihvaldi Olgu** ar veco 90 gadīgo māti **Sudrabiņa** kundzi. Olgas vīrs — **Eihvalda** kungs vēlāk atbrauca pēc soda izciešanas no ziemeļiem, un dzīvoja kolhozā pie Olgas. Visi, kas atbrauca pēc soda izciešanas, tika pataisīti par spēcpereselenciem, tāpat kā mēs — pārējie. Mans tēvs — **Jānis Lapiņš** — strādāja kolhozā trīs amatos. **Zelma Grava** strādāja par uzskaitvedi. Viņai bija plaušu karsonis. Viņa nomira. Apglabāta Krasnojārovas kapos, tā ceļa pusē, kas iet uz dzirnavām. Zelmas vīrs **Grava Magnuss**, kas bija izsūtīts agrāk, kā politiskais Komi APSR, stacija Inta, atgriezās Rīgā un satika savu dēlu Ingu un meitu Mārīti. Paps pēc atgriešanās no Amūras nodzīvoja vēl 10 gadus.

Klēsmite Elvira, dz. 1877. gadā Mazsalacas pag. «Deženu» mājās, lauksaimnieku ģimenē. Viņas tēvs bija iepircis lauku mājas no muižnieka. Tika izsūtīta 1949.25.03. uz Omskas apgabalu Asinas novadu, 72 gadu vecumā. Pēc diviem gadiem viņa bez atļaujas atbrauca Rīgā, kur

apmetās pie pazistamiem, bez pases. Tad pārnāca uz Liepāju, Salmu ielā 4. Viņa nomira 1962. g. 25. septembrī. Paglabāta Mazsalacas kapos, blakus tēvam. Liecina dēls.

Kļavniece Ērika, dzim. 1910. gadā Rīgā. Tēvs strādāja Bolderājas kuģubūvētavā, pēc profesijas galdnieks; māte — mājsaimniece. Es strādāju par skolotāju Ventspilī un Gaujienā. Apprecējos; kad piedzima meita, vairs nestrādāju. 1941. g. 13. jūnijā vīra brālis, korespondents «Jaunākās Ziņās», brīdināja mūs, bet vīrs nebija pārliecināts. Trijos naktī Bolderājā mūs apcietināja. Kopā ar čekistu bija vīra skolas audzēkņi, kas bija izslēgti no skolas par zādzībām. Mums atļāva ņemt līdzi tik, cik var panest, bet — tā kā abas ar meitu bijām slimas — ar šarlaku, tad panest neko nevarēju. Mašīnā bija **Vēveru** ģimene, kuras dēls **Oļģerts** gāja bojā aiz Polārā loka. Vīrus aizveda citur. Pēc trim dienām Šķirotavā pēdējo reizi redzēju savu vīru. Kāda sieviete nogalināja savus bērnus un sevi. Tikai Novosibirskā dabūjām siltu zupu. Apstājamies Krasnojarskā, Kanskā varēja izkāpt. Vilcienā atbildīgais par sarakstu bija latvietis **Cinis**. Sievas ar bērniem atdalīja atsevišķi. Ja bija nauda, varēja kaut ko nopirkt. 22. jūlijā ar smago mašīnu mūs aizveda uz Tasejevu. Paši aizgājām pie saimniekiem. Vajadzēja iet strādāt. Nesu ķieģeļus pa 5 kg katrs. Lika nest pa divi, pa trim. Es to neizturēju. Kolhozā vedu mēslus ar govīm, jo zirgu nebija. Tas ilga 3 gadus. No pārpūles rokas palika nejutīgas. Gāju strādāt bērnu namā. Saņēmu viduvēju atalgojumu, nostrādāju 4 gadus. Pēc kara atgriezās krievi, un darbu nācās pamest. Saņēmu goda zīmi par labu darbu un daudz pārmetumus. Liels bija mans pārdzīvojums, kad meitu skolā arestēja. Vēlāk viņas slimība. 1955. gadā mani izsauca uz NKVD, ļāva braukt prom, bet ne uz Latviju. Bērns paliek uz mūžu notiesāts. No braukšanas atteicos. Meita beidza vidusskolu ar sudraba medaļu, jo krievu valodā «pieci» dabūt nevarēja, arī pašu medaļu nedabūja. 1956. gadā braucām prom. Pārdevām visu iedzīvi, ko nevarēja paņemt līdzi, māte palīdzēja no Latvijas.

Latvijā strādāju par sekretāri-mašīnrakstītāju 20 gadus (sk. 2. sēj. repr. aizsargi — Kļavnieks Kārlis).

TNA-11517/2 — **Vēveris Erna**, dz. 1904.16.03., dzīv. Bolderājā, Gaigalas 1—1.. dēls — **Oļģerts**, dz. 1925.9.02.; dēls — **Ilgvars**, dz. 1934.26.02.

Kļavniece Ieva, dzim. 1937. g. 4. maijā Rīgā. Tēvs — Kļavnieks Kārlis — vijolnieks, Bolderājas skolas direktors. Māte — Kļavniece Ērika, tolaik nestrādāja. 1941. gada jūnijā mūs arestēja, man bija 4 gadi. Tēvu aizveda atsevišķā ešelonā, no tā laika mēs neesam viņu redzējuši, ne par viņu dzirdējuši. Mani un māti nosūtīja uz Krasnojarskas apgabalu, Tasajevas ciemu. Mūs izvietoja klubā, pēc tam pie vietējiem iedzīvotājiem. Bijām kopā ar kāda bagāta cilvēka sievu un meitu. Māte kolhozā tirīja govju kūtis. Pirmais gads bija ļoti grūts. Nopelnīt varēja gaužām maz. Saņēmām 100 gr. maizes dienā. Daudzi slimoja, arī māte. Ziepjū nebija. Citi ēda beigtus kaķus un suņus. 1942. gadā daudzus aizsūtīja aiz Polārā loka, arī bagāto sievu. Meita tur nomira (**Zigrīda Vistucis**). Tad dzīvojām kopā ar **Kalniņa** kundzi un viņas trīs bērniem. Māti sāka vajāt komandants; naktīs sauca uz pratināšanu. Skolā nevarēju iet, jo nebija ko vilkt kājās. Saslimu ar malāriju — lēkmes mocīja katru dienu, zāļu nebija. 1947. gada vasarā Padomju valdība bērniem ļāva atgriezties, ja bija kur atgriezties. Atbraucu uz Latviju pie vecvecākiem. Slimība pārgāja. 1953. g. 23. janvārī mani skolā arestēja. Ievietoja Rīgas Centrālcietumā. Lika braukt pie mātes, jo esot jādzīvo kopā. Man bija 15 gadi. Braucu kopā ar **Mārīti Vidiņu** uz Tasajevas ciemu. Rīgas cietumam sekoja Maskavas cietums, kurš bija pārpildīts ar ebrejiem, kamerā apmēram 60 cilvēki, kopā ar kriminālistiem. Tad Sverdlovskas cietums, 10 dienas šausmīgos apstākļos; Krasnojarskas cietums, Kanskas cietums, un beidzot Tasejeva. Man teica, ka tas esot mūža izsūtījums. Psiholoģiskā traģisma ietekmē saslimu ar tuberkulozi. Dzīvojām trūcīgi; māte bija sekretāre skolā; mums bija dārzs, vecāmāte sūtīja paciņas. 1956. gadā mani atbrīvoja. Atgriezos Latvijā, iestājos Latvijas Universitātē.

Atceros latviešus: **Kalniņa** kundze ar dēliem **Aivaru** un **Ojāru**, **Kreicbergs Ansis** (Rīga), **Ziediņa** kundze un viņas meita, **Tetera** kundze, **Kulmane**, **Benze**, **Dimitla** kundze.

Tasajevas skolā valdīja īpašs psiholoģisks klimats. Vādītāja sieva — staļinisma fanātiķe, skatījās, kurš neraud par Staļina nāvi. Direktora dēls vienu lietuviešu zēnu nošāva militārajā stundā. Lai kā nemācītos, labas atzīmes dabūt nevarēja. Par vietējiem neko sliktu nevar teikt, pašiem gāja grūti, un viņi bija atsaucīgi. Mans tēvs nošauts 1942. gada aprīlī Soļikamskas noietnē.

TNA-11494/2. **Vistucis Zigrīda Anna**, dz. 1925.15.06., dzīv. Rīgā, Melnsila 10—7. TNA-11495/2. **Vistucis Ernestīne**, dz. 1892.28.03. TNA-11496/2. **Vistucis Alberts**, dz. 1874.31.03.

Legzdiņa Lilija (tagad Lepa), dzim. 1929. gadā Vitebskā. Tēvs un māte jau bija pensionāri. Kad mani apcietināja, vecākiem atņēma pensiju līdz mūža galam. Mācījos Valmieras Pedagoģiskajā skolā. 1947. gadā mani apcietināja. Man bija 18 gadi (8. janvāris). Apcietināja par līdzdalību ar partizāniem, jo es tos materiāli uzturēju. Mani apcietināja mājās, aizveda uz Valmiermuižas cietumu. Tur tiku pratināta. Cietumā strādāju — mazgāju veļu. Valmierā mani tiesāja Baltijas apgabala Kara tribunāls. Tas notika 10. maijā. Augustā mani aizveda uz Rīgas pārsūtīšanas punktu. Man piesprieda 10 gadus. Septembra sākumā mani veda uz Krasnojarskas apgabala Rešotiem. Strādāju meža darbus. Biju kopā ar kriminālistiem no Rīgas. Vagonā tās (kriminālistes) atņēma mantas un pārtiku; norisinājās kautiņi gandrīz katru dienu. Ēdienu sadalīja kriminālistes. Brauciens ilga 1 mēnesi. Nonākot galā, tūlīt lika pie darba. Apģērba vecās skrandās, dzina pa sniegu gāzt kokus. Darba rīki neasi, bet norma bija jāizpilda. Pēc ārstu komisijas visus sadalīja trīs kategorijās. No tā bija atkarīgs normas lielums. Mums bija jāpilda arī «blatnoju» normas, kamēr tās sildījās pie uzraugu uguns kuriem. Tur sita un kāva pēc patikas, jo augstākais soda mērs bija atcelts. Arī sargi šāva, daudzi mira nelaiemes gadījumos, mocīja slimības. Vienreiz mēģinājām dedzināt komandantūru. 1951. gadā visus aizveda uz Kazahiju, Akmoļinskas apg. Strādāju akmeņlauztuvēs. Pēc tam ķieģeļu rūpnīcā. Darbs bija tikai naktīs, pa dienu strādāja vīrieši. Par to nevienam nemaksāja. Mani atbrīvoja 1954. gadā, jo atzina, ka tiku sodīta nepilngadīga, kaut gan tā nebija: 18 gadi man palika 3. janvārī. Kļūdu atklāja, bet mājās palaida.

Kopā ar mani bija: **Ozoliņa Rasma**, **Strēlis Lilija** (Liepāja), **Everta** kundze no Rīgas, **Lapsas** kundze no Rīgas (sajuka prātā un nomira). 1954. gada jūnijā atgriezās Latvijā. Darbā pieņēma. Strādāju mežniecībā Valkas rajonā, vēlāk skolā, grāmatvedībā.

Atceros nežēlīgu sievieti — **Elzu Brīvuli** — Valmieras cietuma uzraudzi (tagad dzīvo Valmierā, nevienu iekšā mājās nelaiz). Cietumā viņa sita, mocīja ieslodzītos, me-

loja apmeklētājiem. Runā, ka viņa esot dažus arī nošāvusi, bet pati gan saka, ka šāvusi neesot.

Mancevičs Ādolfs, dz. 1921.2.11. Abrenes apr. Viļakas pag. «Lugos». Viļakas pag. laukstrādnieks tēva mājā. Tēvs — Jāzeps, māte — Jevgeņija — laativieši. Tēvs Pirmajā pasaules karā — latviešu strēlnieks, cīnījies Tīrelpurvā, Ložmetējkalnā. Vācu armijā aizgāju brīvprātīgi 1942. g. 2.03. Biju 672. latviešu sapieru bataljonā. Bataljona komandieris — kap. **Saulītis**. Biju Opočkas, Polockas, Staraja Rusas, Demjanskas purvā — maisā. Pēc ievainojuma izārstēšanas Daugavpilī karoju Pleskavas apg., tad Latvijā pie Baltinavas. Pēc slimnīcas — kaujās Jaunannā, Alūksnē. Pie Ropažu muižas, sedzot atkāpšanos, tiku gūstā. Aizsūtīja uz Novosibirsku, pēc tam Kemerovas apg. ogļu raktuvēs. Pēc gūstekņu nometnes Latvijā dzīvot nevarēja, aizgāju partizānos, biju vienu gadu. Komandieris — bijušais aizsargs, virsnieka vietnieks **Plešanovs** (nav starp dzīvājiem). Apcietināja 1947.25.08. Tiesāja Maskavas «Osoboje soveščanije». Pants 58.1a; 11. — uz 25 gadiem. Sodū pasludināja Pleskavas cietumā. Aizveda uz Komi autonomo republiku. Pēc liela kautiņa ar kriminālistiem, viņus aizvāca. Nometinājumā biju 12 ar pusi gadus. Pats nekur nerakstīju, strādāju visu laiku ogļu raktuvēs. Bija sacelšanās, arī bēgšana. No latviešiem bēga tikai viens, tas tika līdz Ļeņingradai, viņu atveda atpakaļ pusdzīvu un pielika iepriekšējo sodu.

No radiem izsūtīts brālēns — bijušais aizsargu vada komandieris, viņš dzimtenē neatgriezās; bija izsūtīta māsiņa, atgriezās dzimtenē, te arī nomira. Tēvu nomocija ar visādām pratināšanām, viņš mira 1945. gadā.

Mūsiņa Aina, dz. 1933. g. rudenī Liepājā. Tēvs — grāmatvedis Latvijas bankā Liepājā; māte — skolotāja. Mani izveda tāpēc, ka tēvs bija aizsargs. Tēvs bija armijā un gūstā pie vāciešiem. Piedalījies vairākās kaujās, bijis Baloža adjutants. Kad mūs izveda, tēvs nebija mājās, bet tam nebija nekādas nozīmes. Aizveda: māti, mani (7 g. v.) un māsu (2 g. v.) Vecāmāte pati atbrauca līdzī. Nokļuvām Krasnojarskas novada Novosjолоvas rajonā (400 km uz dienvidiem no Krasnojarskas) Svetlologova ciemā. Mamma un es saslimām ar malāriju. Dzīvojām istabiņā trīs ģimenes no Liepājas. Sibīrijā sāku tūlīt iet skolā. Mamma strādāja smagus lauku darbus. Tie bija smagi bada gadi. Zagti neviens nekautrējās. Māte ganīja lopus, vienu laiku

strādāja skolā par grāmatvedi, gāja pēc naudas 20 km, no turienes vilka mājās kartupeļus. Vecāmāte saslima un nomira. Pārcēlāties uz Igrišu, turpināju mācīties. Mamma strādāja skolā. Vietējo krievu attieksme bija dažāda. Māsa gandrīz nomira, bet tomēr izturēja. Pārcēlāties uz rajonu centru, jo man vajadzēja vidusskolu. Pēc kara atrakstīja mammas tēvs ar ziņām par radiem. Mamma nopirka pusi mājiņas. Citi bērni brauca uz Latviju, man nebija kur braukt. Man gribējās studēt, bet nekur nelaida. Rakstīju iesniegumu uz Krasnojarskas Medicīnas institūtu, bet iestājos Pedagoģiskajā institūtā. Mācījos labi, bet kopmītnes man liedza. Māte divas reizes gadā sūtīja man produktus. Vienreiz aizbraucu pie mammas ziemas laikā. Institūtu pabeidzu labi, vajadzēja 3 gadus atstrādāt. Mani nosūtīja uz Ziemeļiem. Studēju kopā ar **Laimu Ziediņu**. Mammu vēl joprojām neatbrīvoja. Strādāju Pokosova ciemā — darbs uz liguma pamata. Mammu atbrīvoja 1957. gadā. Atgriezāties 1958. gadā Latvijā. Jau iepriekš atvaļinājumu laikā braucu uz Latviju. Latvijā māsu augstskolā neuzņēma. Es dabūju darbu Džūkstē.

Atceros latviešus: **Veidemane**, **Misiņu** ģimene; vecāmāte — **Jūlija Mūsiņa**, māsa **Māra**, māte — **Alma**, tēvs — **Kārlis**. Tēvs palika Latvijā. Aizgāja vācu armijā. Mūžu beidza pašnāvībā.

TNA-14123/2. **Mūsiņa Alma**, dz. 1906.5.02. Arest. Liepājā, Sienu 8; meitas **Māra**, dz. 1939. g.; **Aina**, dz. 1933. g. ANA-14124/2. **Mūsiņa Jūlija**, dz. 1864.12.03.

Raļļa Aija (tagad **Medne**), dz. 1945. g. aprīlī Saldus rajonā.

1949. g. 25. martā mani izveda kopā ar tēvu, māti un brāli. Vecāki bija jaunsaimnieki — **Raļļa Voldemārs** un **Raļļa Milda**, brālis — **Imants**. Mūs aizveda uz Omskas apgabalu, Azovas rajonu; nometināja kolhozā. Māte saslima ar vēzi un 1954. gadā Sibīrijā nomira. Dzīvojam pie mātes brāļa **Voldemāra Krecera**, kurš bija izsūtīts kopā ar ģimeni. Tēvs strādāja meža darbos, es gāju skolā. 1957. gadā atgriezos Latvijā. Sibīrijā no sākuma dzīvojam pie vietējiem — gulējām uz klona grīdas, kas bija apklāta salmiem. Pārtiku mums nozaga, jo arī vietējie dzīvoja pusbadā. Gājām uz mežu zagt skābenes un zemenes. Atgriežoties Latvijā, dzīvoju pie tēva māsas **Slokā**; pabeidzu tehnikumu. Atceros krusttēva sievas vecākus — **Baložu** ģimeni, kuri bija ar mums kopā. Latvijā mani darbā nepieņēma — biogrāfijā bija jāmelo. Strādāju Rīgas Po-

litiskā institūta sabiedriskās ēdināšanas pārvaldē, vēlāk bērnodrāzā. Starp citu, — brāli nepieņēma mācīties arī Omskā.

Smīmanis Leopolds, dz. 1920.19.10. Rīgā. Tēvs — pil-sētas valdes ierēdnis. Es mācījos 30. pamatskolā un 2. Rīgas Valsts ģimnāzijā. Tad mācījos LU veterinārmedicīnas fakultātē. 1943. gadā tiku iesaukts Latviešu leģionā. Mani ierakstīja 15. pulkā, jo zināju medicīnu. Esmu iz-gājis dažādus kauju ceļus — pa Latviju, Vāciju. Tiku ievainots. Komandēju atkāpšanās grupu, draudēja nošau-šana, ilgu laiku mocījos ar kāju paralīzi, kas bija apsal-dēšanās rezultāts. Mani saņēma gūstā, aizveda uz Ber-līni, pratināja, sita. Man piesprieda nāves sodu, tad «ap-žēloja» — uz 15 gadiem spaidu darbos. Vagonos biju kopā ar vāciešiem. Mūs spīdzināja krievu čekisti. 1946. gadā nokļuva Vorkutā — šahtās. Tiku iedalīts lauku bri-gādē — zāģēju malku. Darbs bija grūts. Cilvēki gāja bojā, iebrūkot šahtām. Visus sauca pēc numuriem. 1955. gadā noņēma konvoju: palika vieglāk — varēja kaut ko nopirkt, maksāja naudu. Vācu karavīrus atbrīvoja. Izbraukuma tiesā nav sapratuši, par ko es tiku tiesāts, un paļāva am-nestijai. Bijām kopā ar kriminālistiem. Viņi prasīja lai arī viņiem mūsu radi kaut ko atsūta, tad neaiztikšot... Jo vairāk lamājies, jo tev lielāks respekts. Citās šahtās notika sacelšanās, to organizēja ukraiņi. Apžēlošanu ne-esmu rakstījis. 1955. g. 14. oktobrī devos uz Latviju. Darbu nedeļa. Neklātienē pabeidzu Bioķīmijas fakultāti. No-metnē satiktie latvieši: **Pērkons** (Cēsis), **Bērziņš**, majors **Munts**, leitnants **Nesaule**, **Strazdiņš**, **Klaubers** (Talsi). No ģimenes nav represēti.

Vasiļevska Lidija, dz. 1920. gadā Krievijā, kur mani vecāki bija bēgļu gaitās. 1920. gadā kopā ar vecākiem atgriezāmies Latvijā. Neesmu arestēta, esmu gan čekā — Stabu ielā pratināta. Pirms 1941. gada biju studente. Tēvs bija senators. Leģionā iestājos brīvprātīgi. Esmu pēc pro-fesijas zobārste. Nokļuva 2. sanitārajā rotā 19. divīzijā. Mans toreizējais uzvārds **Auziņš**. Kad bija kapitulācija, man nebija grūti noslēpties, jo man bija pase un civil-apģērbs. Es dzīvoju pie radiem Talsu apriņķī, Jaunmuižā. Nezināju, kur mana — 13. rota, kur mans komandieris **Miervaldis Ziedainis**. Pēc nedēļas viņš man atsūtīja vēs-tuli, — no kuras uzzināju, ka viņš saucas tagad **Mikēlis Pētersons**. Sākām satikties. Sinī laikā viņš jau sāka no-darboties ar partizānu organizēšanu. Miervaldi apcietināja

oktobra sākumā 1945. gadā. Kaut gan mans tēvs bija domājis braukt uz Vāciju, viņš bija pēdējā brīdī iekēries Rīgā. Tēvam dabūjām viltotu pasi, tad viņš saucās **Liepiņš**. 1948. gada pašā rudenī pārcēlos uz Jaunpiebalgu. Tā pagāja 7 gadi, mans tēvs nebija atklāts. Pienāca 1952. gads. Biju aizbraukusi uz Rīgu. Kad atbraucu atpakaļ, uzzināju, ka ir atbraukusi melna volga un viņu paņēmusi. Tēvu tiesāja — piesprieda 25 gadus un mani ... dīvainā kārtā — lika mierā. Mana tēva brālis bija Daugavpils apgabaltiesas tiesnesis. 1941. gadā viņu izsūtīja ar visu ģimeni: **Ankravs Aleksandrs**; viņa sieva **Marta**, dēls — 4 g. v. — **Jānis**. Viņus aizsūtīja kaut kur Krasnojarskas rajonā. 1946. gadā atnāca vēstulīte no viņiem, no Krasnojarskas. Tēva brālis tad jau bija miris. Tur bija palicis viņiem dēliņš 10—11 gadus vecs. Mans tēva brālis miris 1942. gadā.

1992. gadā rudenī sāku domāt, ka man vajadzētu oficiāli nokārtot ziņu, ka esmu bijusi leģionā. Izrādās, ka par mani ziņu nav ... Kad es tur aizgāju, man par lielu pārsteigumu, dabūju tādu ziņu, ko bija atvedis, šķiet, no Sverdlovskas, no čekas, kur par mani bija sarakstīts dosjē: Esmu bijusi vācu armijā, bijusi sakaros ar angļu spiegu **Fredi Launagu**, es esot slēpusi nelegālistu. Fredis Launags bija mans skolasbiedrs. Šis dosjē ir sastādīts. 1952. gada 9. jūnijā. Manam tēvam tiesa bija aprīlī. 1952. gada rudenī es atjaunoju atkal pazišanos ar vienu no saviem skolas biedriem — **Visvaldi Šveicu**. Vienā brīdī šis Vilis, kā mēs viņu saucām, Šveics man saka tā: «Fredis gribētu iebruukt Latvijā, bet viņam vajadzētu, kur palikt.» Bija 1952. gads; tas nebija 1946./47. gads, kad vēl varēja kaut ko cerēt ... Teicu, ka padomāšu. Domāju visu nakti: no vienas puses, es kā patriote taču nedrīkstu nedot patvērumu, no otras puses, es atkal nonācu draudos ... Un vai ir jēga? Tiek apdraudēta mana mazā ģimēnīte; es esmu tā, kas viņu uztur. Bet kāda jēga šodien, 1952. gadā? Visa pasaule šodien noskaņota savādāk ... Nākamā rītā es pateicu «Nē!».

Tad parādījās filma «Vilkači». Tur čeka lielijās, ka viņi ar savu aģentu palīdzību ir atvilinājuši uz šejieni cilvēkus no Rietumiem. Tad jau Vilis Šveics bija miris. Tur viņi rāda fotogrāfiju «Mūsu aģents Šveics, tik un tik dabūjis no Zviedrijas šurp». Es paliku bez valodas. Man bija skaidrs, ka mani tišām gribēja izmantot kā ēsmu ... Kaut gan es biju atteikusies dot to māju, tomēr viņi mani

paturēja kā ēsmu. Kāda jēga viņiem būtu mani apcietināt? Diezgan jau bija, kas viņiem tos grāvjus vai tās ogles raka. Mans tēvs — **Jānis Ankravs** — no 1921. gada strādājis visu laiku tiesu sistēmā. Viņš tika tiesāts par to, ka likumīgā Latvijas valstī izpildījis likumīgu darbu. Smieklīgi bija tas spriedums: notiesāja uz 25 gadiem, 58. pants... Viņš tika atsūtīts atpakaļ. Nodzīvoja līdz 1963. gadam.

Veckalne Milda. Mūsu ģimeni arestēja 1941.14.06.: tēvu — **LKOK Andreju Veckalnu**. TNA-25919/2, dz. 1877. g., dzīv. Rīgā, Zenīt. lauk. 1—8, māti — **Ķērstu**, pēc profesijas masieri, mani — 5. kursa LVU med. fak. studenti un māsu — **Laimu**, tikko baletskolu beigušu. Tēvu no mums atšķīra, un viņu nekad vairs neredzējām. Pie Sverdlovskas (22.06.) uzzinājām, ka sācies karš. Novosibirskā pārvietoja baržās, un pa Obas upi veda uz Ziemeļiem. Ceļā satiku docenti dr. **Mildu Veisu**, pie kuras kārtāju eksāmenus. Centāmies glābt bērnus, bet tomēr daudzi mira, jo nebija, ar ko barot. Mūs izsēdināja Novo-Teraizas ciematā. Tur 1941. gada ziemā nomira dr. **A. Sprukta** un sab. darbiniece un rakstniece **B. Pīpiņa**. Strādājām kolhozā — labības novākšanā, malkas zāgēšanā. Dzīves apstākļi: gulējām uz grīdas (7 cilvēki vienā istabīnā), daudz blakšu. Uz darbu jāiet 7 km. Mainīju drēbes pret pārtiku. Taigā, uz ceļiem nokritusi, lūdzu Dievu — lai nav tik ilgi jāmocās. Man bija 23 gadi, mātai 18. Kad beidzās karš (1945. g.), māte aizrakstīja Vilim Lācim, lai atļauj atgriezties, bet atnāca atbilde, ka «latviešu tauta nevēlas jūsu atgriešanos». Paraksts — Vilis Lācis.

Rīgā atgriezāmies 1957. gadā.

Zilla-Zillaps Jānis Voldemārs, virsleitnants, dz. 1903.14.08. Valmieras apr. Kocēnu pagastā. Meitas **Sarmas Gestes**, dz. Zilla-Zillaps, stāstījums.

Beidzis Valmieras vidusskolu. 1923. gadā uzņemts Latvijas Karaskolā jātnieku nodaļā. Pēc pirmā kursa beigšanas par sevišķi izcilām sekmēm mācībās paaugstināts kadeta-kaprāļa dienesta pakāpē. Karaskolu beidzis 1926. gadā tās 5. izlaiduma sastāvā. Ar Valsts Prezidenta pavēli armijai un flotei Nr. 143 ticis paaugstināts par leitnantu un iedalīts Jātnieku pulkā Daugavpilī. No Jātnieku nodaļas 1926. gada izlaiduma 11 kadetiņiem viņš beidzis kā piektais. No 1926. gada līdz 1929. gadam dienējis 5. eskadronā Daugavpilī. 1929. g. 9. jūnijā ar Jāt-

nieku pulka 5. eskadronu pārcelts uz Jelgavu, kur dienējis līdz 1936. gadam. No 1936. līdz 1939. gadam piekomandēts Jēkabpils Aizsargu pulkam, kādu laiku dien arī remonta eskadronā Svētes muižā. No 1935. gada bijis piekomandēts Staņislavam Kursītim par komandanta palīgu No 1939. līdz 1940. gadam Zilla-Zillaps dienējis atkal Daugavpilī Jātnieku pulkā. 1940. gada vasarā ticis atkal pārcelts uz remonta eskadronu Svētē, bet no turienes nokļūst Litenes nometnē, kur 1941. g. 14. jūnijā arestēts kopā ar citiem virsniekiem un nosūtīts uz Sibīriju — Noriļsku. Cik zināms, virsleitnants Jānis Voldemārs Zilla-Zillaps tur 1942./43. gada ziemā miris dizentērijas dēļ. Virsleitnants Zilla-Zillaps savā dienesta laikā ar labiem panākumiem piedalījies daudzās jāšanas sacensībās, ieguvis daudz balvu. Vislielākos panākumus guvis ar ķēvi «Etimoloģija» 1931. g. septembrī Starptautiskās sacīkstēs Rīgā. «Etimoloģijai», kā sevišķs gods parādīts, izpušķojot to ar lauru vainagu. 1926. gadā virsleitnants Jānis Voldemārs Zilla-Zillaps saņēmis Zviedrijas karaļa Gustava Ādolfa ordeni par piedalīšanos jātnieku goda sardzē Zviedrijas karaļa sagaidīšanā Rīgā. 1929. gadā ar Jātnieka 5. eskadronu piedalījies atkal karaļa Gustava uzņemšanas parādē Rīgā.

Kārklīņš Fridrihs. Dzimis 1912.5.07. Gudrinieku pagastā. Mācījies Ēdoles pamatskolā, vēlāk Jūrskolā. Divus gadus braucu pa jūru, tas man nepatika. Studēju Rīgā ģeodēziju. Karadienesta laikā beidzu Karaskolu. Strādāju armijas štābā, kā kara topogrāfs. Mani iedalīja Kurzemes artilērijas pulkā, Liepājā. 21. jūnijā naktī mani aizveda uz Mazās Ģildes sētu pie kāda krievu majora. Izgriezta pogas, atņēma naudu, fotoaparātu, aizveda uz pagrabu, kur bija divi nošautie. Pārbaude ik pēc pusstundas. Tad lika rakstīt uz mājām. Mūs ar sievu izšķīra uz 17 gadiem. Iekādēja rokas, aizveda uz Šķirotavu, tad uz Ogri, Līvāniem. Uz papirosu kastītes uzrakstīju zīmīti, sieva to saņēma, turpretim citas — no vilciena izvīstās zīmītes — čekisti uzlasīja. Babiņino visus sašķīroja. Ģimenes sadalīja. Biju virsnieku nodalījumā. Mūs iesēdināja Stolipina vagonos ar militāro apsardzi. Nepaklausīgos turpat nošāva. Kupejā ap 15 cilvēki, braucām 3 nedēļas. Krasnojarskā bija kratīšana. Krievi uzskatīja mūs par gūstekņiem — vāciešiem. Lēģerī izsniedza 800 gr. maizes. Dzīvojām starp Jeņisejas upi un pilsētu. Bija stingra uzskaitē un kontrole. Mums lika stumt ar ķerrām cementa

maisus ostā. «Tačkas» skaitīja viena bāba ar vaļeņkiem kājās. Divas nedēļas braucām ar zemūdeni pa Jeņisejas upi uz jūru. Dakteris **Skaidrais** saslima un nomira. Izsēdināja Dudinkā. Aizveda uz Noriļsku. Atkal notika kratišana. Izgājām sanitāro apstrādi. Barakas bija pusceltas, jumti vēl nebija. Pēc darba šahtās taisījām barakas. Darbā katrai dienai bija sava norma — 25 tonnas ogles dabūt virszemē. Kriminālisti bija par čekistu palīgiem. Viņiem bija savs dalījums pa kārtām. Bieži notika kautiņi. Tā bija normāla parādība. Apkārt mētājās liķi, kurus apgrauza pūces un lapsas. Mūs mocīja drausmīgs aukstums: pa nakti piesalām pie nārām. TNĀ-7423/3. Dzīvojis Rīgā, Tērbatas 82a—29.

PERSONU RĀDITĀJS

- Abakuks Rolands 330
 Abaruks Valdis 413
 Abela Marija 76
 Abels Fricis 25; 26
 Abels Jēkabs 76
 Actiņš Pēteris Arvīds 452; 454;
 457
 Adamoviča Emīlija 149
 Adamoviča Laima 52
 Adamoviča Lilija 52
 Adamovičs 149
 Adamovičs Ludis 24; 52
 Adamovičs Valdis 52
 Adamoviču ģim. 163
 Aglenieks Alberts 449
 Aglenieks Bruno 449
 Aigare 147
 Aigare Aina Ingrīda 223
 Aigare Austrā 223
 Aigars Jānis 223
 Aigars Normunds 223
 Aivars 378
 Aivars Jānis 367; 368
 Aivars Visvaldis 98; 99; 100
 Akrifelds Mārtiņš 218; 445
 Akmenis Artūrs 325
 Akmens ģim. 81
 Akmentiņš Aleksandrs 126
 Akmeņkalns Rūdolfs 369
 Akots Paulis 223
 Alberts 209; 469; 471
 Alberte Milija 192
 Aldermane Ēlza 163
 Aldermane Gena 163
 Aldermanis Alfons 163
 Aldermanis Fabians 163
 Aleksahins 141
 Aleksandrovs Jānis 443
 Alks 24
 Alksnis Antons 223
 Alksnis Arnolds 223
 Alksnis Fricis 94
 Alksnis Oļģerts 223
 Alksnīte Anete 223
 Alksnītis Hermanis 223
 Altbergs Kārlis 164
 Alutis Roberts 26
 Ambražinnu Pranu 467
 Ampermanis Jānis 223
 Ancāns 138
 Andermanis O. 26
 Andersone Irma 342
 Andersons Alfreds Johans 223
 Andersons Armands 342
 Andersons Eduards 372
 Andersons Nikolajs 223
 Andreika Krišjānis 223
 Andžāns Ferdinands 394; 427
 Anerauda Anna 224
 Anerauda Gaida 224
 Anerauda Gita 224
 Anerauda Zenta 224
 Anerauds Eduards Verners 223
 Anerauds Jānis 224
 Anerauds Oskars 223
 Ankrāva Marta 481
 Ankrāvs Aleksandrs 481
 Ankrāvs Jānis 481; 482
 Anševics 325
 Anšmits Jānis 225
 Antanavičiks Valdemārs 387
 Antenišķis Augusts 26
 Antens Paulis 27; 225
 Antēns Pēteris 225
 Aparnieks Artūrs 225
 Apeins Jānis 387

Apfelbaums-Auns 451
 Apinis Jānis 225; 431
 Apinītis Pēteris 28
 Apkalns F. 329
 Apkalns Pēteris 431
 Aplociņa Emīlija 226
 Aplociņš 218
 Aplociņš Hermanis 212; 226
 Apogs Ernests 28
 Apogu ģim. 28
 Apsīte Elionora Silvija 226
 Apsīte Otīlija 226
 Apsītis Hermanis 226; 431
 Apsītis Kārlis 226
 Apsītis Viktors Gunārs 226
 Apsolons Arnolds 209
 Apša Jānis 193
 Apša Velta 193
 Apšenieks Jāzeps 224
 Apšvalka Aina 226
 Apšvalka Erna 226
 Apšvalks Arvīds 226
 Arabejs Francis 49
 Arāja Lidija 73
 Arāja Mirdza 224
 Arājs Arvīds Mārtiņš 224
 Arājs Ādams 50
 Arājs Jānis 227
 Arājs Voldemārs 127
 Arbūzovs Vasilījs 226
 Argals Laimonis 371
 Arkliņš Voldemārs 224
 Arkmanis Vilis 224
 Arnītis Artūrs 372
 Aronietis Pēteris 210
 Asaris 424; 427
 Astra G. 75
 Atmata Betija 224
 Atmata Velta 224
 Atmats Alfrēds 224
 Atvarnieks Rūdolfs 326
 Atvars Valdis 457
 Audi
 Audze Aleksandrs 224
 Aufmane Anna 224
 Aufmane Zigrīda 224
 Aufmanis Voldemārs Oto 224
 Aufmanis Zanis 224
 Augstkāja Dorē 224
 Augstkāja Marija 224
 Augstkājis Jānis 224
 Auguste Alise Zelma 224; 342
 Augusts Mārtiņš 224; 342
 Auniņš 46
 Auniņš Anatolijs 224
 Auniņš Jānis 217
 Auna Late 225
 Auna Šarlote Lida 225
 Auns Fricis 224
 Auns Jānis 224
 Auseklis 405
 Auseklis Heinrihs 407
 Auseklis Henriks 385
 Austrums 211
 Austrums Jānis Augusts 225
 Auškaps 209
 Auškāps Jūlijs 225
 Auziņa Lidija 480
 Auziņš Alfrēds 395; 421; 430
 Auziņš Augusts 85
 Aveniņš Jānis 32
 Avens Antons 225
 Avens Boriss 225
 Avens Jānis 365
 Avota Lizete 227
 Avotiņa 150
 Avotiņa Astra
 Avotiņa Marta 429
 Avotiņš Alberts 387
 Avotiņš Arnolds 426
 Avotiņš Eduards 226
 Avotiņš Jānis 226
 Avots Ivars 227
 Avots Jānis 227
 Avots Kārlis 227
 Ābelīte Alberts 222
 Ābelkoka Laima 25
 Ābels Valdis 73
 Ābeltiņš Nikolajs 439
 Ābeltiņš Vladimīrs 126
 Ābola Elvīra 361
 Āboliņa Aija 222
 Āboliņa Lidija 222
 Āboliņa Liliņa 26
 Āboliņa Vija 222
 Āboliņš Edmunds 362
 Āboliņš Jānis 26; 222; 470
 Āboliņš Konstantīns 222
 Āboliņš Ludis 222
 Āboliņš Vilnis 222
 Ābols Fr. 228
 Ābols Jānis 143; 330
 Āboltiņš 404; 405
 Āboltiņš Kārlis 443
 Ādmins 182; 325
 Āpsis 220
 Ārenta Milda 226
 Ārents Valdis 226

- Badiņš 283
 Baišmanis Romāns 326
 Bajāre Anna 103
 Bajārs Jēkabs 103
 Bajārs Voldemārs 227
 Bakāns Aleksandrs 227
 Balanda Voldemārs 405; 457
 Balande-Bērziņa Biruta 28
 Balčūne Lidija 28
 Baldemanis Erhards 436
 Balode Aina 342
 Balode Anna 29; 342
 Balode Valija 29
 Balode Zaiga
 Balode Zelma
 Balodis 457
 Balodis Arnolds 238
 Balodis Augusts 330
 Balodis Emīls 228
 Balodis Ernests 467
 Balodis Gunārs 146
 Balodis Harijs 29
 Balodis Jānis 228; 447
 Balodis Kārlis 135; 222; 228
 Balodis Mārtiņš 228; 318
 Balodis Osvalds 228
 Balodis Pēteris 211
 Balodis Vilis 29
 Balodis Voldemārs 228
 Baložu ģim. 52; 479
 Baltiņš Kārlis 238
 Baltmane Helēna 30
 Baltmane Ludviga 30
 Baltmane Vera 30
 Baltmane Zelma 29
 Baltmanis Jānis 30
 Baltmanis Vincents 30
 Bambergis Kārlis 11
 Bangerskis 206
 Bankovičs Vilnis 30
 Baranovskis Jāzeps 228
 Barševska Daila 32
 Barons 183
 Barons-Rudenkova Antoņina 32
 Barona Emma 229
 Barona Matilde 229
 Barons Rūdolfs 229
 Batulāns Antons 32
 Baucis V. 429
 Baumanis 229
 Baumanis Alfrēds 229
 Baumanis Arnolds 229
 Baumanis Georgs 229
 Baumanis Kārlis 219
 Baušķis Kārlis 229
 Bāliņš Dāvids 228
 Bāliņš Miķelis Edgars 359
 Bāra 53
 Bāra Beatrise 229
 Bāra Dagmāra 229
 Bārbale Antonija 30
 Bārda 114
 Bārs Edmunds 229
 Beikmanis Aleksandrs 156
 Beikmanis Kārlis 230; 330
 Bekmanis Jānis 230
 Bekers Voldemārs 431
 Beķeris 283
 Beķeris Kārlis 208
 Belaruss 114
 Belkevičs Francis 387; 415
 Beļais Andrejs 326
 Benjamiņa Emīlija 24; 340
 Benjamiņš 205
 Benze 476
 Benze Alma 239
 Benze Ģirts 239
 Benze Jānis 239
 Benze Kārlis 238
 Beriņš Rūdolfs 464
 Berga Leontine 365
 Bergholcs Mārtiņš 230
 Bergmane Gaida 191
 Bergmane Lūcija 191
 Bergmanis Jānis 230
 Bergs Eduards Artūrs 230; 362
 Bergs Jānis 34; 330
 Bergs Juris 230
 Bergs Regina 34
 Bergs Rūdolfs 230
 Berķe 94
 Berķe Ilga 95
 Berķis 105; 339
 Berķis Kārlis 231
 Bernāne Genovefa 32
 Bernāne Veronika 32
 Bernāne Zuzanna 32
 Bernāns Aleksandrs 32
 Bernāns Jānis 388
 Bernāns Nikola 32
 Bernāns Pēteris 32; 413
 Bernāns Vitālijs 32
 Bernovskis Teodors 431
 Bernšteins 105
 Bernvalds Vilis 176
 Bertaitē Milda 230
 Bertaitis 230
 Bertaitis Atis 230
 Bertuse Kristīne 231
 Bertuss Eduards 231

- Bethere Vera 230
 Bethers Pāvils 230
 Bedelis Jānis 230
 Beka Vilis 230
 Bērtulis Jānis 330
 Bērtulsone Kornēlija 33
 Bērtulsons 166
 Bērtusa Kristīne 343
 Bērtuss Eduards 343
 Bērziņa 158; 205
 Bērziņa Aline 343
 Bērziņa Elvīra 33
 Bērziņa Milda 28
 Bērziņa Rasma 33
 Bērziņa Vija 33
 Bērziņš 214; 457; 480
 Bērziņš Alberts 359
 Bērziņš Alfrēds 229; 339; 343;
 457
 Bērziņš Andrejs 239
 Bērziņš Arnolds 32
 Bērziņš Eduards 231
 Bērziņš J. 118
 Bērziņš Jānis 33; 113
 Bērziņš Jānis Voldemārs 231
 Bērziņš Kārlis 174; 231
 Bērziņš Ludvigs 231
 Bērziņš Rūdolfs 28
 Bērziņu ģim. 156; 157
 Bibers Mārtiņš 231
 Bickis 182
 Biedriņa Nora 231
 Biedriņa Velta 231
 Biedriņš Roberts 231
 Biedriņš Tālrits 231
 Bielais Oskars 231
 Biere Nora 343
 Biezbārdis K. 326
 Bieriņš 93
 Bika P. 231
 Bikše Otto 43
 Bikuss E. 118
 Biļinskis A. 326
 Bikšteins Zigfrīds 388
 Birikovs 222
 Birkenfelds Jānis 445
 Birkenšteins
 Birķis Hugo 232
 Birnbaums Jānis 232; 431
 Birnbaums 440
 Birze Astra 81
 Birze Elvīra 81
 Birzgale Alise 343
 Birzgalis Artūrs 365
 Birzniece 185
 Birznieks Jānis 43; 208; 210
 Birzule Māra 232
 Birzule Pauline 232
 Birzulis Indriķis 232; 367
 Birzulis Jānis 232
 Bisters Mārtiņš 268; 366; 367;
 370
 Bite 71
 Bite P. 351
 Bite Pēteris 232
 Bitmanis Eduards 232
 Bilmanis Alfrēds Fricis 231
 Binava Lilija Leontīne 232
 Binava Milda Irēna 232
 Binavs Fricis 232
 Binavs Ilmārs 232
 Bīpa Jānis 473
 Blanka Arvids 232
 Blanka Elizabete 232; 343
 Blaus 326
 Blāķis Jānis 232
 Blāzma Anna
 Blesē Pēteris 368
 Blīgzna 197
 Blīgzna Zanis 430
 Blomkalns Andrejs 470
 Blumberga H. Dz. 329
 Blumbergs Ernests 232
 Blumbergs Jānis 207
 Blumbergu ģim. 171
 Blūms 90; 377
 Blūms Augusts 330
 Blūms K. 385; 387; 402; 405
 Blūms Kārlis 381; 382; 386;
 387; 388
 Blūms Paulis 233
 Bodnieks Vilhelms 326
 Bogdānovs Kārlis 364
 Bojārs Pēteris 388
 Bokis Artūrs 233
 Boldane Agate 234
 Boldane Konstancija 234
 Boldans Bronislavs 234
 Boldans Francis 234
 Bolšteins Ludvigs 153; 234
 Bomberovs Aleksandrs 220
 Bomitis Jānis 234
 Bormanis Ansis
 Bračkus Kārlis 234
 Branaburgs 84
 Brasliņa Zeltīte 464
 Brasliņš Agris 464
 Brasliņš Fricis 464
 Brasliņš Imants 464
 Brasliņš Laimonis 464

- Brašņiņš Austrums 360; 362
 Brašņiņš Ernests 9
 Brauna Anna 220
 Brauns Ansis 326
 Brauns Gunārs 220
 Brauns Jānis Jūlijs 367
 Brauns Voldemārs 220
 Braževičs Vitālijs 330
 Breikša Biruta 431
 Breikšs Eduards 431
 Breikšs Konstantīns 234
 Breikšs Leonīds 234; 369
 Brektere Alma 235
 Brekters Visvaldis 235
 Brenards Jānis 388; 410; 411
 Brenčuks 388
 Brensone Anna 266
 Brensons Andrejs 266
 Brensons Arnolds Zanis 266
 Brēdermane Ella 34
 Bricis Pēteris 364
 Bricis Vladislavs 364
 Briede 474
 Briede Kārlīne 235
 Briede Tija 37
 Briede Zelma 235
 Briedis 235; 236; 409
 Briedis Alfons 235; 367
 Briedis Andris 235
 Briedis Arvids 331; 431
 Briedis Emīls 35
 Briedis Gastons 36
 Briedis Heinrichs 235
 Briedis Indriķis 235
 Briedis Jānis 436
 Briedis Kārlis 235; 267
 Briedis Leonards 355; 357
 Briedis Māris 235
 Briedis Pēteris 235
 Briesma Roberts Zanis 350;
 367; 368; 369
 Briģis Jānis 236
 Briško 210
 Briško Aleksandrīne 37; 39
 Briško Augusts 37; 39
 Briško Ieva 37; 39
 Briško Juris 37; 39
 Brimcš Jānis 445
 Brizga Anna 319
 Brizga Haralds 319
 Brizga Miķelis 319
 Brīvnieks 378
 Broderis Alberts 236
 Broka Vera 236
 Brokāns Jānis 114
 Broks 206; 209; 418
 Broks Andrejs 405
 Broks Kārlis 236
 Bromulds 144
 Brože Kārlis 237
 Bruks Leopolds Teodors 331
 Brunavs Gunārs 325
 Brunere Minna
 Bruners Edgars 213
 Bruners Eduards 205; 237
 Brušvite Rasma 237
 Brušvite Valda 237
 Brušvits Imants 237
 Brušvits Jānis 237
 Bruzgulis Jānis 388; 397
 Bružaka Irma
 Bružaks Arturs 388
 Bružāns Jānis 237
 Bružuks Mārtiņš 388
 Brūvere Anna 447
 Brūveris 470
 Brūveris Nikolajs 446
 Budļevskaja 205
 Budļevska 214
 Budrevskis Artenijs 237
 Budrevsku ģim. 237
 Buiķis Jānis 388
 Buivids Roberts Alfrēds 236;
 237
 Buka Mārtiņš Voldemārs 365
 Bukāns Haralds 238
 Bulāne Dārta 237
 Bulāne Skaidrīte 237
 Bulāns Jānis 205; 208; 237
 Buliņš P. 118
 Bullis Guntars 12
 Bullīte Auguste 237
 Bullīte Emilija 237
 Bullītis 237
 Bullītis Jānis 237
 Buļbika Marija 237
 Buļbiks Jānis 237
 Buļbiks Valdis 237
 Bumbieris 84
 Bundule Zelma 343
 Buntiks P. 329
 Burģelis Augusts 216
 Burmeistars Jānis 238
 Burtiece Anda 39
 Burtiece Helēna 39
 Burtnieks Andris 39
 Burtnieks Aleksandrs 39
 Burtnieks Uldis 39
 Buse Voldemārs 238
 Bušs Artis 238

- Bušs Atis 238
 Bušs Kristaps 238
 Bušs Leons 238; 371
 Bušs Rūdolfs 432
 Butāns Kārlis 209; 211; 213
 Butkāns 388
 Butkus Marija 238
 Butkus Milda 238
 Butkus Mirdza 238
 Butkus Zanis 238
 Butlers 471
 Būka Valdis 413
 Būmanis 238
 Cakuls Antons 388
 Cakuls Bronislavs 388
 Cakuls Juris 388
 Cakuls Onufrijs 388
 Cakuls Pēteris 388
 Cakuls Vitālijs 388
 Canders 105
 Caunāns Donāts 388; 417
 Caunīte Marija 239
 Caunīte Valentīna 239
 Caunītis Kārlis 239
 Caunītis Mārtiņš 239
 Caunītis Valentīns
 Cābulis Roberts 239
 Cālītis Arnolds 219
 Cālītis Juris 351; 352; 361
 Cedovics Voldemārs 358
 Ceiners Konrāds 239
 Cekule Marta 39
 Cekuls Arveds 331
 Celherts 326
 Celmiņš Alfrēds 331
 Celms Jānis 445
 Celms Rūdolfs 34; 35; 239
 Cepītis Vilis 39; 40
 Ceplīte Zelma 93
 Ceplītis Artūrs 239
 Ceplītis Roberts 53
 Ceplītis Rūdolfs 239
 Cesbergs Oskars 472
 Cerbuks 283
 Ceriņa Elizabete 40
 Ceriņa Vera 40
 Ceriņš Aleksandrs 40
 Cērmanis 146; 319
 Cielaviņa Marta 239
 Cielaviņš Pēteris 239
 Cifersons-Mežstilba 98; 100
 Cimmermanis Juris 432
 Cinis Olga
 Cinitis 405
 Ciris Ādolfs 240
 Cirkēlis E. 240
 Cirulis 411
 Cirulis Jānis 240
 Cirulis Kārlis 240
 Cirulis Roberts 135
 Cirulis Tāivaldis 40
 Cirulis Leo 240
 Cišs Andrejs 388
 Cukurs Viktors 240
 Čača Helēna 240
 Čača Jevgēnija 240
 Čača Marija 240
 Čačs Francis 240
 Čagušs Miķelis 240
 Čakste Inta 41
 Čakša Tatjana 240
 Čakšs Jānis 240
 Čakšs Juris 240
 Čakšs Viktors 240
 Camanis 209; 210; 215; 220; 341
 Čapāns Voldemārs Ernests 240
 Čariņš Artūrs 210; 220
 Čāčus Arnolds 331
 Čeičs 418
 Certs Elmārs 182
 Čevere 419
 Čevers Pēteris 443
 Čibalis Haralds 240
 Čikste 151
 Čikste Ervins 471
 Čirpiks Aleksandrs 222
 Čivkulis Izidors 388
 Čubikova Berta 448
 Čubikova Milda 448
 Čubikova Valija 448
 Čubikovs Rūdolfs 448
 Čudars Kārlis 241
 Čuders Jānis 240
 Čuibe Arnolds 241
 Čuks Roberts 369
 Čužāns 418
 Čužāns Edmunds 136
 Dabris Rūdolfs Kārlis 241
 Dakteris Spodris 331
 Dalbiņš Jānis 241
 Dambergs Kārlis 420
 Dambis Alfreds Oto 363
 Dambītis 244
 Damroze Pēteris 241
 Dance Arvids 439
 Dankers Kārlis 385; 387; 388;
 402; 405

- Danne Augusts 241
 Dardzāne Berta 241
 Dardzāns 211
 Dardzāns Jānis 241
 Daškēvičs Aleksejs 206
 Daubuss Kārlis 318
 Daudišs Staņislavs 241
 Daugavietis Jānis 126
 Dauge 192
 Dauge Alīda 175; 192; 193
 Dauge Eda 175
 Dauge Pēteris 241
 Daugulis 378
 Daugulis J. 281
 Daugulis Paulis 241
 Daugurs Roberts 244
 Daukšts Pēteris 436
 Daukste Voldemārs
 Daukšis
 Dālderis R. 329
 Dāliņa Velta 241
 Dāliņš Roberts 241
 Dāliņš Uldis 241
 Dārziņš 146
 Dārziņš Kārlis 241
 Dārznieks 388
 Dāvju ģim. 45
 Dāvids J. 351
 Dāvids Jānis 241
 Dāvis Jānis 370
 Debešnieks 283
 Deisons Kārlis 242
 Deķis Krišs 471
 Delle Eižens 242
 Dempe 209
 Derkēvics Edgars 41
 Derups Heinrihs Arturs 432
 Dilāns Vladislavs 388
 Dimants 207
 Dimitla 476
 Dimza Jānis 242
 Dimze Voldemārs 242
 Dinga 211
 Dinsberga Zenta 242
 Dinsbergs Aleksandrs 242
 Dinsbergs Oļģerts 242
 Dišlere Ilga 43
 Dišlere Minna 43; 45
 Dišlers Kārlis 43; 45
 Dolejs Ansis 242
 Dobelis Alfrēds 242
 Dobulāne Marta 242
 Dobulāns Andrejs 205; 208; 242
 Dobulāns Imants 242
 Dombrovskis Andrejs 242
 Drava Jānis 191
 Dravnieks Herberts 457
 Dreibante 61
 Dreibante Irēna 61
 Dreiblats Emils 207
 Dreimanis 207
 Dreimanis Andrejs 331
 Dreimanis Bruno 243
 Dreimanis Jānis 243; 331
 Dreimanis Jēkabs 243
 Driķis 283
 Driķītis Juris 243
 Druķis Aleksandrs 326
 Druķis Bruno 326
 Druķis Eduards 326
 Druķis Valdis 326
 Druļļu ģim. 474
 Druva Jūlijs 93
 Druviņš Kārlis 332
 Dubicka Leona 243
 Dubickis Anatolijs 243
 Ducmanis Kārlis 207; 209
 Dulpiņš Haralds Eduards 365
 Dumbrauckis Zanis 371
 Dumbrājs Voldemārs 439
 Duravskis Jānis 332
 Dūda Anastasija 243
 Dūda Elizabete 243
 Dūda Jānis 243
 Dūks 283
 Dūmiņš Voldis 430
 Dūms Augusts 48
 Dūrmanis 183
 Dzeguze 104; 106
 Dzelzgalve Elza 243
 Dzelzgalve Liza 243
 Dzelzgalvis Alfrēds 243
 Dzelzgalvis Ilmārs 243
 Dzelzgalvis Imants 243
 Dzelzīte Alicija 244
 Dzelzītis Hugo 243
 Dzelzskalns Pēteris 338
 Dzenīte Margrieta 244
 Dzenītis 332
 Dzenītis Andrejs 244
 Dzenītis Oļģerts 244
 Dzenītis Visvaldis 244
 Dzērve Voldemārs 410
 Dzērvens A. 244
 Dziedātāja Velta 455
 Dzilna Vilhelms Hugo
 Dzilna Anna 45
 Dzilna Gunārs 45
 Dzilna Vilhelms Hugo 357
 Dzilna Voldemārs 45

Dzintarnieks Indriķis 244
Dzintars Alfreds 443
Dzintars Oļģerts 438
Dzirkalis 452; 455; 457
Dzirnis Nikolajs 432

Edolfs Jānis Rūdolfs 332
Edomskis Aleksandrs 244
Eglājs Normunds 457
Egle 207
Egle Alfrēds 244; 343
Egle Anna 244; 343
Eglīte Andrejs 100
Eglīte Jānis 100; 246
Eglīte Katrine 343
Eglīte Kristīne 100
Eglīte Līvija 45
Eglīte Zenija 45
Eglītis 84
Eglītis Alfreds Johans 432
Eglītis Gunārs 343
Eglītis Kārlis 45
Eglītis Mārtiņš 332
Eglītis Vilnis 343
Eidiņš Aleksandrs 244
Eiduks 150
Eiduks Kārlis 149
Eihelis 244
Eihvalde Olga 474
Eihvalds 474
Eikerte Anna 244; 343
Eikerts Kristis 244; 343
Eipurs Vilis 438
Eiza Juris 244; 437
Ekharde Ella 245
Ekhardis Johans 245
Eklons Vilhelms 246
Ekmane Milda 245
Ekmane Skaidrīte 245
Ekmanis Voldemārs 245
Elksnis Ansis 208
Elksnis Artūrs 45; 47
Elleris Arvids 245
Elmis 122
Elmis Augusts 245
Elmis Emīlija 245
Elmis Kārlis 245
Elmis Jānis 245
Elmis Voldemārs 245
Elsbergs Kārlis 49
Elsiņš 24; 208
Engels 388
Epalte Nellija 245
Epalte Marina 245
Epalts Alfrēds 245

Epnere Lūcija 47
Epnere Rasma 47
Epnere Vera 47
Epners Arvids 47
Epners Ludvigs 47
Erlats
Erlīhs Roberts 365
Ermansone Paija 343
Ermansone Rasma 343
Ermansone Zelma 246; 343
Ermansons 207; 209
Ermansons Teodors 207; 246;
343
Engels 388
Enkūzens Roberts 457
Ešots Artūrs 246
Etvija Anene 70
Everte 82; 477
Everts Jānis 246; 432
Ezergaile Marija 246
Ezergaile Velta 246
Ezergailis Arvids 246
Ezergailis Edvīns Mintauts 246
Ezergailis Rodrihs 246
Ezergailis Oskars 246
Ezeriņš Kārlis 49
Ezeriņš 338
Ezeriņš Ojārs 371
Ezeriņš Roberts 452; 457
Ezis Ernests 43

Ēķis 191; 411
Erdmanis Vladislavs 359
Erenfrida Ruta 47
Erenfrīds Voldemārs 47
Ērgle Milda 245
Ērglis Augusts 245
Ērglis Edgars 388
Ērglis J. 203
Ērglis Jūlijs 47; 49; 245
Ērglis Kārlis 245
Ērglis Valters 245
Ērgelniēks Jānis 245
Eriksons Imants 49
Evele Jānis 457
Feldbergs Ernests 326
Feldmanis Kārlis 50; 219; 220
Feldmanis Vilis
Filipoviča Marija 183
Filipsone Vera 50
Filipsons Osvalds 50
Filipsons Valdis 50
Fimbers Nikolajs 443
Finks 142; 156; 205

- Folkmanis 206
 Folkmanis Arvids 215
 Foma Jakovļevs 50
 Frančevskis Jāzeps 388
 Freibergs Jānis 106
 Freiborks Arnolds 332
 Freidenfelde Astrīda 172
 Freidenfelde Kristīne 172
 Freidenfelds Arnis 172
 Freidenfelds Juris 172
 Freimane Aina 51
 Freimane Ieva 51
 Freimane Marija 51
 Freimanis 59; 144
 Freimanis Arvids 447
 Freimanis Gunārs 10
 Freimanis Halmiārdi 51; 115
 Freimanis Verners 51
 Freimanis Voldemārs
 Freimaņu ģim. 171; 474
 Fricbergs Kārlis 404; 405
 Frickauss 412
 Frickauss Fricis 445
 Fricsons Andrejs 432
 Fusters 452
- Gadele Alma 343
 Gadzāns 326
 Gaigala Lūcija 51
 Gaigals Laimonis 51; 455
 Gaile Maiga 47
 Gailis 92
 Gailis Kārlis 332
 Gailīte Helēna 246
 Gailītis Kārlis 467
 Gailītis Markuss 207; 214; 251
 Gailītis Pēteris 246
 Galdiņš Jānis 216; 219
 Galeja Natālija 52
 Galeja Velta 52
 Galejs 24
 Galejs Oļģerts 52
 Galiņa Austra 246
 Galiņš Jānis 246
 Galiņš Jēkabs 246
 Galviņš Jānis 247
 Galviņš Oļģerts 363
 Gangnuss 405; 406
 Gargurnis Pēteris 432
 Gariņš 105; 106
 Garklāvs Kārlis 193
 Garlejs Andrejs 333
 Garlejs Visvaldis 333
 Garoza 222
 Gasiņš Pēteris 53
- Gavare Livija 163
 Gavars 148; 155
 Gavars Antons 388
 Gavars Jānis 43
 Gavaru ģim. 163
 Gedrovics Gunārs 444
 Geidāns 207
 Geidāns Pēteris 388
 Geide 43
 Geldners Arnolds 247
 Geumbergs 451
 Gercāns Pēteris 389
 Gertsons 404; 406
 Gilučs Pēteris 389
 Ginters Armands 457
 Ginters Eduards 432
 Ginters M. 326
 Ginters Roberts 220
 Girgenšons 141
 Glāznieks Eriks 115
 Glāznieks Osvalds 58
 Goba Emma 61; 81
 Goba Paulis 61; 81
 Goba-Svarcbaha Brigita 59
 Goba-Svarcbaha Emma 59
 Goba-Svarcbaha Zigrīda 59
 Goba-Svarcbahs Paulis 59
 Gobu ģim. 61
 Goba Vizbulīte 61
 Goba Zigrīda 61
 Gobu ģim. 81
 Godelis Gustavs 247
 Godļevskis Jānis 59
 Godzenis 208
 Goldmanis Aleksis 247
 Goppers 105
 Gorbunova Zenta
 Goris Andrejs 247
 Grabis 474
 Graudmane Auguste 247
 Graudmane Ilga 247
 Graudmane Maiga 247
 Graudmanis Alfrēds 247
 Graudmanis Osvalds 247
 Grantiņš Eduards 247
 Grants
 Graubiņš Edgars 171
 Graudiņa Biruta 248
 Graudiņa Elfrīda 248
 Graudiņa Jausma 248
 Graudiņš Eduards
 Graudiņš Ēvalds 389
 Graudiņš Jānis 247
 Graudiņš Kārlis 114; 247
 Graudiņš Mārtiņš 248

- Graudiņš Rūdolfs 248
 Graudiņš Zigfrīds 248
 Graudums Jānis 248
 Grava Jānis Roberts 248
 Grava Magnuss 474
 Grava Pēteris 248
 Grava Zelma 473; 474
 Gražauskis Aleksandrs 248
 Grābekle Līne 247
 Grābeklis Jānis 247
 Grāmatnieks Kārlis 394; 412
 Grāveris Jānis 389
 Grāvelis Roberts 438
 Grāvītis 429
 Grāvītis Oskars 248
 Grenču ģim. 167
 Greste Jānis 359
 Grēbers 49
 Grēbers Krišs 249
 Gribulis Pēteris 114
 Griģorjeva Jevgeņija 60
 Griģorjevs Igors 59
 Griģorjevs Oļģerts 60
 Grigora Inta 249
 Grigora Mudīte 249
 Grigora Raita 249
 Grīģors Adelheide 249
 Grīģors Jānis 249
 Grīģulis Jānis 211; 249
 Grīģulis Vilis 217
 Griķis Jānis Eduards 249
 Grintāls Kārlis 326
 Grišāns 207
 Grišāns Meikulis 251
 Grišāns Pēteris 250
 Griška Jevģrāfs 60
 Grišūns 211
 Grizāns Antons 136
 Grīnģberģa Inta 249
 Grīnģberģa Millija 249
 Grīnģberģs Alģfrēds 333
 Grīnģberģs Benģjamiņš 249
 Grīnģberģs Ilģmārs 370
 Grīnģberģs Kārlis 249
 Grīnģberģs Miķelis Juris 249
 Grīnģblate Marianna 51
 Grīnģfelds Georģs 249
 Grīnģfeldu ģim. 249
 Grīns Alģksandrs 371
 Grīns Eduards 205; 207; 214
 Grīns Zanis 50
 Grīnģpaks Jānis 249
 Grīnģvalds Eduards 333
 Grīnģvalds Juris 333
 Grīslis Arnolds 250
 Groziņš Jānis 333
 Grosberģa Hedģviga 250
 Grosberģa Laima 250
 Grosberģs Andreģs 250
 Groskofa Anna 62
 Groskofa Anna-Laima 61
 Groskofš Ansis-Juris 61; 319;
 358
 Groskofš Jēkabs 62
 Grosvalde Aldona 344
 Grosvalde Alma 344
 Grosvalde Lina 344
 Grosvalde Omula 344
 Grosvalds Egģils 344
 Grosvalds Fricis 250; 344
 Grugule Anna 250
 Grugule Eleonora 250
 Grugule Ieva 250
 Grugule Ruta 250
 Grugulis Adams 250
 Grugulis Vitālis 250
 Grunde Alma 448
 Grunde Alģberts 180
 Grunde Jēkabs 210; 211; 222
 Grundmanis Arnolds 212
 Grundmanis Kārlis 333
 Grundmanis Zanis 250
 Grundule Minna 250
 Grundulis Dailonis 250
 Grundulis Kārlis 250
 Grunģpensķis 207; 216
 Grunģpensķis Evalds 219
 Grunte Didģus 216
 Grunte Egons 126
 Grunģtģpensķis J. 208
 Grūbe 457
 Grūbe Alģfrēds 250
 Guda Berta 318
 Guda Veronika 318
 Guds Kazimirs 318
 Gudģlevķis Aloģzs 389
 Gudovičs Jānis 114
 Gulģbis Arģvids 473
 Gulģbis Jānis 114; 250; 251
 Gulģbis Roberts 432
 Gurds Ignāts 318
 Gusevs 155; 418
 Gusevs Leonģds 251
 Gusevs Vasģliģs 251
 Guģu ģim. 129
 Guģa Gunārs 457
 Gūtmanis 151
 Gūtmanis Kārlis 218; 251
 Gūts 283
 Gūģa Andreģs 251

- Gēģeris Jānis** 247
Gērmanis 457
- Harmsons** 71; 72
Hartmane Marta 62
Hartmane Rūta 62
Hartmanis Aleksandrs 406
Hartmanis Augusts 62
Heimanis Osvalds 251
Heine H. 350
Helmane Marta 219; 252
Helmanis Hugo 292
Helmūte 185
Helmūts Arnolds 185
Helmūts Inārs 185
Helviga Olga 252
Helviga Valija 252
Helvigs Arnolds 251
Helvigs Auseklis 252
Helvigs Dāvis 252
Henriņš Viktors 358
Hermanis
Hermansons Fricis 252
Hochločovs Aleksandrs 252
Hofmane Lidija 344
Hofmane Skaidrīte 344
Hofmanis Alberts 344
Hunts 121
- Iecavnieks Konstantīns** 406
Ievadnieks Arvīds 252
Ievkalne Milda 252
Ievkalns Fricis 252
Ievkalns Zigurds 252
Ikaunieks Jānis 403
Ikaunieks Silvestrs 319
Iļļukevičs Aleksandrs 432
Imands Jānis Teodors 359; 360
Imars Vilis Alfrēds 333
Inča 406
Inčs Jānis 406
Indāne Milda 389
Indāns Jānis 252; 440
Ingeborga Vīgante
Insberga Lidija 158; 252
Insbergs 106
Insbergs Andris 158; 252
Insbergs Ivars 158; 252
Insbergs Valdemārs 158; 252
Irbe A. 252
Irbēns Jānis 252
Irbīte Jānis 252
Ivanovska 157
Ivanovska Auguste 253
Ivanovska Leontīne 253
- Ivanovskis Arnolds** 253
Ivanovskis Fricis
Ivans Pēteris 253
Ivulāne Anna 253
Ivulāne Emīlija 253
Ivulāne Marija 253
Ivulāne Veneranda
Ivulāns Jānis 253
Ivulāns Jāzeps 66
Ivulāns Jezups 253
- Isalniēks** 389
Ivāne 456
Ive Kārlis 360
- Jakimovičs** 201
Jakobsone Emīlija 319
Jakobsone Maija 319
Jakobsone Millija 319
Jakobsons Jēkabs 319
Janaitis 449
Janči Ions 467
Janiškāns Antons 253
Jankava 150
Jankers Roberts 156
Jankovs Roberts 365
Jankoviča Natālija 62
Jankoviča Ruta 62
Jankovičs Aleksandrs 62
Jankovičs Juris 62
Jankovskis Voldemārs 62
Jansbuga Lidija 253
Jansberga Marija 253
Jansberga Olga 253
Jansbergs Nikolajs 214; 253
Jansbergs Valdemārs 253
Jansone Amilda 254
Jansone Anna 254
Jansone Austra 126
Jansone Fannija 254
Jansone J. 329
Jansone Valentīna 254
Jansons 218
Jansons Alfrēds 61
Jansons Aleksandrs 253
Jansons Arnolds 253
Jansons Artūrs 254; 338
Jansons Arvīds 254
Jansons Augusts 254
Jansons Ernests 254
Jansons Fricis 254
Jansons Indriķis 254
Jansons Jānis 360; 457
Jansons Kārlis 333
Jansons Mārtiņš 254; 461

Jansons Nikolajs 254
 Jansons Paulis 254
 Jansons Pauls 429
 Jansons Roberts 327
 Jansons Zanis 254
 Jansonu ģim. 61
 Jaskovska Alīna
 Jaskovska Ameranda
 Jaskovska Helēna 437
 Jaskovska Jolanda 437
 Jaskovskis Nikolajs 437
 Jaunarājs Jānis 222
 Jaungailis Jānis 474
 Jaunķīkis Voldemārs 255
 Jaunroze Rūdolfs 360
 Jaunzeme 474
 Jaunzeme Astra 255
 Jaunzeme Astrīda 474
 Jaunzeme Emma 255
 Jaunzeme Rīta 205; 209
 Jaunzems 191
 Jaunzems Andris 468
 Jaunzems Ādams 449
 Jaunzems Donāts 449
 Jaunzems Ernests 255
 Jaunzems Ēriks 255
 Jaunzems Māris 474
 Jaunzems Oskars 450
 Jākobsons Auguste 253
 Jākobsons Ausma 253
 Jākobsons Velta 253
 Jākobsons Ansis 253
 Jākobsons Vilis 432
 Jāņkalne Rēzija 62
 Jātniece Lillija 474
 Jātnieks Juris 474
 Jegers Eduards 433
 Jegorova Ausma 157
 Jensens 471
 Jēciņš Roberts 255
 Jēkabsons Arvīds 334
 Jēkabsons Frīdrihs 255
 Jēkabsons Z. 118
 Jogints Staņislavs 255
 Jonass Harijs 457
 Jordāns Aleksandrs 360
 Jozups Ādolfs 255
 Jubasu ģim. 44
 Judēģinu ģim. 61
 Juhna Ēriks 389
 Juhņevičs Antons 382; 386; 387;
 389; 395; 396
 Juhņevičs Pēteris 412
 Jumis Alfreds Vilhelms Pauls
 432

Jurēvics Pēteris 255
 Juriksons Aleksandrs 255
 Jurjāne Milda 63
 Jurjāns Jēkabs 63
 Jurjāns Juris 63
 Jurjāns Māris 63
 Jurka Alfrēds 256
 Jurkāns Adeljons 256
 Jurkovskis Juris 256; 445
 Juzums K. 329
 Jūrmaliētis 148
 Jūrmaliētis Jānis 438

 Kacens 59
 Kakse Alīna
 Kaksis Osvalds
 Kaktiņa Ausma 63
 Kaktiņa Laimdota
 Kaktiņa Lūcija 256; 344
 Kaktiņa Valērija 63
 Kaktiņš L. 401
 Kaktiņš Leo 389
 Kaktiņš Mārtiņš 256
 Kaktiņš Voldemārs 63
 Kalējs Jānis 63
 Kalējs Kārlis 63
 Kalējs Oskars 256
 Kalevica Vera 344
 Kaliksons 59
 Kallers 36
 Kalme Antons Oto 320
 Kalniete Alīda 256
 Kalnietis Ilmārs 256
 Kalnietis Jānis 256
 Kalnietis Valdis 256
 Kalniņa 476
 Kalniņa Aīda 257
 Kalniņa Alma 344
 Kalniņa Nina 257
 Kalniņa Tonija 344
 Kalniņa Zelma 257; 344
 Kalniņš 150; 258
 Kalniņš Aivars 476
 Kalniņš Alberts 256
 Kalniņš Andrejs 64
 Kalniņš Ansis 256
 Kalniņš Artūrs 257
 Kalniņš Ernests 338
 Kalniņš Jānis 257; 334; 389;
 411
 Kalniņš Jānis Ādolfs 257
 Kalniņš Konstantīns 362
 Kalniņš Ludvigs 297
 Kalniņš Mārtiņš 257; 440; 441
 Kalniņš Nikolajs 257

- Kalniņš Ojārs 476
 Kalniņš Paulis 209; 210
 Kalniņš Pēteris 257; 327; 409
 Kalniņš R. 133
 Kalniņš Richards 257; 473
 Kalniņš Rūdolfs 257
 Kalniņš Uldis 344
 Kalniņš Valdis 408
 Kalniņš Viktors 257
 Kalniņu ģim. 171
 Kalnozols Jūlijs 327
 Kalnriekstiņš Eduards 216
 Kalns Alfons Ulrihs 371
 Kalns Ansis 258
 Kalns Jānis 258
 Kalpaks Eduards 320
 Kalpiņš Ulrihs 258
 Kalnprūsis Augusts 258
 Kaltnece Marija 344
 Kaltnieks Jānis 258; 344
 Kaltnieks Voldemārs 344
 Kalvāns Aleksandrs 258
 Kalve Antoņina 258
 Kalve Jezups 258; 262
 Kaļķis 88
 Kaminska Dzidra 95
 Kaminskis Eduards 389
 Kaminskis Jānis 206; 207
 Kaminsku ģim. 94
 Kāmpars Viktors 258
 Kampe Andrejs 369
 Kāmpiņš 327
 Kanberga Alisa 65
 Kanbergs Edvīns 65
 Kanbergs Paulis 65
 Kanbergs Pēteris 65
 Kanders Jēkabs Valters 258
 Kanevāls Ēriks 389
 Kangare Mirdza 259
 Kangars Jānis 213; 258
 Kaniševskis Jānis 43
 Kannītis Pēteris 58
 Kaņepājs 214
 Kaņepājs Jānis 205
 Kaņeps 63
 Kaņeps Arvīds 114
 Kaplere 150
 Kaps Zanis 259
 Kālsone Līze 344
 Karasins 151
 Karlsons Arvīds 406
 Karlsons Mārtiņš 345
 Katlaps 471
 Kauce Rūdolfs 259
 Kaugurs 182
 Kauliņš 183
 Kauliņš Jānis 259; 433
 Kauliņš Miķelis 222
 Kazaka Biruta 65
 Kazaka Edīte 65
 Kazaka Emilija 65
 Kazaks 207
 Kazaks Aleksandrs 65
 Kazaks Jānis 65
 Kazaks Valdis 65
 Kazaks Aleksandrs 260
 Kazāks 205
 Kazāks Voldemārs 260
 Kazāks Voldemārs
 Kazlovska Hedviga 66
 Kazlovskis Adolfs 66
 Kazlovskis Herberts 66
 Kazlovskis Jānis 66
 Kazlovskis Rolands 66
 Kazlovskis Staņislavs 66
 Kažotnieks R. 327
 Kāns 259
 Kāns Josifs 213
 Kāpostiņa Minna 360
 Kāpostiņš Mārtiņš 259
 Kāposts Vilis 259
 Kārkliņa Lina 259
 Kārkliņa Otilija 344
 Kārkliņš Aleksandrs 259
 Kārkliņš Dailonis 344
 Kārkliņš Guntis 344
 Kārkliņš Ernests 259
 Kārkliņš Ēvalds 433
 Kārkliņš Fridrihs 483
 Kārkliņš 259; 449
 Kārkliņš J. 454
 Kārkliņš Jānis 259; 457
 Kārkliņš Jēkabs 259; 344
 Kārkliņu ģim. 156
 Kedars Fricis 260
 Keisteris 34
 Keselis 428
 Kessels 457
 Kessels Ernests 433
 Kiesners Osvalds 260
 Kilēviča 375; 377
 Kiperts Jānis 327
 Kirē ģim. 52
 Kitoks Jānis 447
 Klabe Lūcija 260
 Klabis Alberts 260
 Klabis Jānis 260
 Klapers 80
 Klaubergs Magnuss Roberts
 463

Klaubergs 480
 Klaužs Kārlis 389
 Klāne Velta 260
 Klāns Vilis 260
 Kleizberga Ksenija 456
 Kleizbergs Paulis 456
 Kleizbergu ģim. 456
 Klešenkovs-Čukurs Vasilijš
 Klešenkovu ģim.
 Klēšmite Elvira
 Klibiķis Alberts 372
 Klibiķis Aleksandrs 261
 Klibiķis Pēteris 372; 373
 Klibiķu ģim. 261
 Kliers Pēteris 334
 Kliezbergs Pēteris 261
 Kliezbergu ģim. 261
 Klimans Alberts 413
 Klimans Jānis 389
 Klīms Rūdolfs 334
 Klucis 261
 Kļava Arvīds 318
 Kļava Jānis 66
 Kļavinsku ģim. 396
 Kļaviņa Anna 260
 Kļaviņa Ruta 260
 Kļaviņš 405; 406; 469
 Kļaviņš Andris 260
 Kļaviņš Antonijs 260
 Kļaviņš Arnolds 406
 Kļaviņš Boriss 264
 Kļaviņš Edgars 73
 Kļaviņš Visvaldis 128
 Kļaviņš Vladimirs-Valdis 363
 Kļavniece Erika 261; 475; 476
 Kļavniece Ieva 261; 476
 Kļavniece Sarmīte 261
 Kļavnieks Kārlis 261; 476
 Kļešenkova Praskovija 67
 Kļešenkovs-Čukurs Vasilijš 67
 Knaģe 216
 Knaģis Emīls 208
 Knauere Alīse 394
 Knāķis Zanis 261
 Knovs Valdis 470
 Knoriņa Milda 67
 Kodoliņš Jēkabs 126
 Kodols V. 371
 Kodols Vilis 261
 Koka Marija 261
 Koks Imants 261
 Koks Indulis 261
 Koks Juris 261
 Konrāde Antonija 437
 Konrāde Anna 129
 Konrāde Biruta 67
 Konrāde Marija 67
 Konrāde Silvija 437
 Konrāde Sofija 67
 Konrāde Velta 67
 Konrāds 148
 Konrāds Alfrēds 129
 Konrāds Fricis 437
 Konrāds Harijs 67
 Konrāds Jānis 67
 Konrāds Jēkabs 43
 Konrāds Linards 67
 Konrāds Ludvigs 67
 Konrāds Vilhelms 261
 Konrāds Ēriks 427
 Kopmanis 207; 208; 209
 Kopštāle Fanija 261
 Kopštāle Livija 261
 Kopštāls Andrejs 261
 Kopštāls Tāivaldis 261
 Kopštāls-Kļava Jānis 263
 Korklis 389
 Korneliuss Anna 157
 Korneliuss Harijs 157; 263
 Korņiljevs Vasilijš 262; 263
 Košķins Augusts 263
 Kova 409
 Kovaļevskis Staņislavs 263
 Kovaļevsku ģim. 183
 Kozuļš Boļeslavs 389; 417
 Kraģis 263
 Krancs Normunds 67
 Krasņikova Margarita 67
 Krasovskis Alekss 406
 Krasovskis Pēteris 389
 Kraševskis Pēteris 411
 Krastiņš Alfrēds Verners 263
 Krastiņš Kārlis Hermanis 433
 Krastiņš Rūdolfs 68
 Kraševskis Pēteris 389; 410;
 411
 Krauja Kārlis 216
 Krauklis Augusts 263
 Krauklis Artūrs 263
 Krauze Artūrs 327
 Krauze Kārlis 360
 Kravalis Jāzeps 263
 Krecers Voldemārs 479
 Kreicbergs Ansis 68; 476
 Kreicbergs Ādams 263
 Kreicbergs Jānis 179; 263
 Kreicbergu ģim.
 Kreicums Edgars 263
 Kreigums 283
 Kreisters

- Kreišmanis Jānis 457
 Krēķis Fricis 334
 Krēmers 283; 406
 Krēsliņa Berta 448
 Krēsliņš Alberts 320
 Krēsliņš Arnolds 447; 448
 Krēsliņš D. 327
 Krēsliņš Jānis 447
 Krēsliņš Mārtiņš Aleksandrs 361
 Krēvics Antons 264
 Krieviņa Emīlija 406
 Krieviņa Emma 69
 Krieviņš 264
 Krieviņš A. 404
 Krieviņš Artūrs 406
 Krieviņš Ādolfs 68
 Krieviņš E. 404
 Krieviņš Gatis
 Krieviņš Guntis 69
 Krieviņš Jānis 264
 Krieviņš Paulis 68
 Krieva Astra Ligita 321
 Krieva Brigita 264
 Krieva Elizabete 321
 Krieva Erna 264
 Krievs Dāvis 321
 Krievs Haralds 264
 Krilovs Voldemārs 467
 Krīgelberga Eiženija 321
 Krīgelbergs Dāvids 321
 Krīgelbergs Jānis 321
 Krīgena Katrine Marta 264
 Krīgens Gaitis Ivars 264
 Krīgens Juris 264
 Krīgens Tāivaldis Juris 264
 Krims Aleksandrs 321
 Kripens 433
 Krišjānis Mārtiņš 264
 Kriškalns Jānis 264
 Kristapsons Ernests 264
 Kristiņš Juris 264
 Krodere Herta 52
 Krodere Roberta 52
 Kroders 178
 Kroders Gunārs 52
 Kroders Oļģerts 52
 Kroderu ģim. 178
 Krogzeme Gertrīde 321
 Krogzeme Maruta 321
 Krogzemis Ernests 321
 Krogzemju ģim. 156
 Kroje Alberts Fricis 265
 Kromanis Staņislavs 69
 Kronbergs Atis 265
 Kronbergs F. 350
 Kronis 457
 Krontāls 378; 457
 Krupēns Jānis 407
 Krusts Donāts 405; 407
 Krūklis 43
 Krūma Milda 389
 Krūmiņa Marta 69
 Krūmiņš 191
 Krūmiņš Andrejs 69
 Krūmiņš Eduards 265
 Krūmiņš J. 329
 Krūmiņš Jānis 69; 84; 265
 Krūmiņš Oskars 69
 Krūmiņš Laimonis 461
 Krūmiņš Pēteris 265
 Krūmiņš Voldemārs 69
 Krūmiņš Z. 265
 Krūmiņš Zanis 327
 Krūms 389
 Krūze Berta 345
 Krūze Jānis 441; 443
 Krūze Laimonis 443
 Krūze Roberts 36
 Krūze Velta 441; 443
 Krūze Zanis 177
 Kubuliņa Aina 71
 Kubuliņa Astrīda Irēne 67
 Kubuliņa Berta 265; 345
 Kubuliņa Edīte 67
 Kubuliņa Mētra 69
 Kubuliņa Sofija 69
 Kubuliņš Alberts 69
 Kubuliņš Alfrēds 265; 345
 Kubuliņš Gunārs 265
 Kubuliņš Jānis 265
 Kubuliņš Voldemārs 67
 Kubulniece Lūcija 73
 Kubulnieks Arturs Edgars 71
 Kubulnieks Edgars 73
 Kucis 113
 Kudiņa Staņislava 265
 Kudiņa Valentīna 265
 Kudiņš Antons 265
 Kudrašs Jānis 433
 Kugrēns Zanis 266
 Kuģenieks 146
 Kuģenieks Kārlis 265
 Kuikulīte Astrīda 345
 Kuikulīte Blondīne 345
 Kuikulītis Reinholds 345
 Kukainis Kārlis 58
 Kukaiņu ģim.
 Kukurs Jānis 266
 Kulmane 476
 Kulmanis Jānis 210

- Kuļikovskis Jānis 321
 Kuļikovskis Kārlis 321
 Kundračs 325
 Kundziņa Vilma 266
 Kundziņš Eduards 266
 Kunkulis Vilis Artūrs 358
 Kupča Elza 31
 Kupčs Haralds 80
 Kupfere Marija 266
 Kupfere Milda 267
 Kupfers Eduards 266
 Kupfers Jānis 266
 Kupfers Vilis 267
 Kuplā Tatjana 73
 Kuplais Kārlis 73
 Kupris Donāts 266
 Kupris Jānis 266
 Kurcbaums Kārlis 362
 Kurelis Gustavs 334
 Kurēlis Jānis 160
 Kurēna Alida 267
 Kurēns Alfrēds 267
 Kurpniece Lonija 73
 Kurpnieks 208; 215
 Kursītis Miķelis 389
 Kursītis Staņislavs 267
 Kurzemnieks Ārijs 73
 Kurzemnieks Egons 73
 Kuzina Biruta 74
 Kuzins Vladimirs 74
 Kuzņecovu ģim. 179
 Kužukovs Jānis 267
 Kūlis Mārtiņš 356; 357
 Kūtāne Edda 345
 Kveturs Ludvigs 265
 Kvēps J. 351
 Kvēps Jānis 265
 Kviesis Oskars 221
 Kviešu ģim. 167

 Kauķis Alfrēds 267
 Kāve Marija 267
 Kāvis Gunārs 267
 Kāvis Jānis 267
 Keikule Elza 345
 Kemere Ausma 268
 Kemere Biruta 268
 Kemere Māra 268
 Kemere Olga 268
 Kemere Sniedze 268
 Kemers Alfrēds 267
 Kemers Valdis 268
 Kēnga Ādolfs Ansis 268
 Kēnga Ilgvars 268
 Kēnga Lonija 268

 Kēnga Mārtiņš 268
 Kēniņš Ilmārs 148
 Kešelis 325
 Kešelis Ernests 467
 Kevers Aldis 407
 Kēre Anna 32
 Kērpis Miķelis Filips 268
 Kīkaura Alberts 131; 132; 133;
 394; 401; 422; 427; 429
 Kīmenis Edmunds 75
 Kīpure 197
 Kīrse Erna 321
 Kīrsis Arturs 457
 Kīrsis Atis 321
 Kīrsis Rūdolfs Jānis 361
 Kīrsis Voldemārs 321
 Kīrsis Valdis 321
 Kīrsona ģim. 156
 Kīrsons 156
 Kīte 105
 Kīvulītis 210
 Kīsele Milda 268
 Kīselis Aivars 268
 Kīselis Eriks 268
 Kīselis Jānis 260; 268
 Kīselis Osvalds 268
 Kīsis 447
 Kīvulis Voldemārs 268

 Labovikova 155
 Ladusāns 114
 Laģis Rūdolfs 268
 Lagzdiņa Dagmāra 158
 Lagzdiņa Silvija 76
 Lagzdiņš Sergejs 269
 Laicāns Jānis 76
 Laiva 428
 Laiviņa Elza 269
 Laiviņa Vija 269
 Laiviņš Jānis 269
 Laizāns Aleksandrs 58
 Laizāns Andrejs 364
 Laizāns Jānis 132; 133
 Lakevics 429
 Lakstīgala 171
 Lancis Voldemārs 467
 Landmanis 211; 213
 Landovskis Imants
 Lange Edmunds 334
 Langenfelds Arvīds 358
 Lapiņa Marija 269
 Lapiņš 156; 207; 209; 211
 Lapiņš Artūrs 77
 Lapiņš Fricis 269
 Lapiņš Jānis 269; 378; 473; 474

- Lapiņš Miervaldis 269
 Lapiņš Osvalds 269
 Lapiņš Roberts 269
 Lapiņš Valfrīds 269
 Lappa Leo 270
 Lappa Millija 270
 Lapsa 477
 Lapsa Jānis 369
 Lapsa Krišjānis 270
 Lars Oto 371
 Lase Vera 62
 Lasmane Alise Marta 270
 Lasmane Lidija 193
 Lasmane Rita 270
 Lasmane Sarmīte 270
 Lasmanis Arvids 193; 270
 Lasmanis Aleksejs 270
 Lasmanis Adolfs 270
 Laudenskis Imants 67
 Laukers Arnolds 433
 Laukgals Ludvīgs 270
 Lauksargs Mārtiņš 218
 Laumīte Erika 190
 Lauskis Alberts 390
 Lauva 325
 Lauva Emīlija 79; 270
 Lauva Jānis 270
 Lauva Juris 270
 Lauva Mārtiņš 270
 Lauva Roberts 270
 Lauva Valdis 79; 270
 Lauva Voldemārs 79
 Lazda Lībe 174
 Lazda Zanis 113
 Lazdāns Andrejs 390; 396;
 398; 400; 401
 Lazdāns Kārlis 427
 Lazdāns Pēteris 390
 Lazdiņš 209; 211; 215
 Lazdiņš Ansis 216
 Lazdiņš Ernests Rūdolfs 356;
 362
 Lazdiņš Pēteris 270
 Lazdovska Elvira 270
 Lazdovska Inta 270
 Lazdovska Zenija
 Lazdovskis 209
 Lazdovskis Jānis 270
 Lazdovskis Jānis Dainis 270
 Lazdups 283
 Lābans 114
 Lāce Olga 279
 Lācis Alberts 205; 389
 Lācis Aleksandrs 389
 Lācis Andrejs 268
 Lācis Indriķis 268
 Lācis Jānis 390
 Lācis Juris Voldemārs 389
 Lācis Pēteris 389
 Lācītis 213
 Lācītis A. 268
 Lāčgalve Herta 268; 345
 Lāčgalvis Kārlis 345
 Lāčgalvis Pēteris 268
 Lāčgalvis Pēteris Adolfs 345
 Lāģis Rūdolfs 334
 Lāma Ansis 269
 Lāma Fricis 269; 471
 Lāma Heino 445
 Lāma Zelma 269
 Lediņa Pārsla 270
 Lediņa Valija 270
 Lediņš Valdis 270
 Lediņš A. 327
 Lediņš Jānis 270
 Lediņš Johans Herberts 365
 Legzdiņa Lilija 477
 Legzdiņš 105; 106
 Legzdiņš Jānis 270; 271
 Legzdiņš Jēkabs 271
 Legzdiņš Oļģerts 335
 Legzdiņš Voldemārs 84
 Leiboms Kārlis 79
 Leimane Anna 271
 Leimane Emīlija 271
 Leimane Marta 271
 Leimanis 77
 Leimanis Eduards 271
 Leimanis Jānis 117; 271
 Leimanis Kārlis 80; 271
 Leimanis Mārtiņš 271
 Leimanis Rūdolfs 271
 Leitāne Antonija
 Leitāns Jānis 58; 390
 Leitāns Jāzeps 30
 Leitis Jānis 58
 Leitnante Anna
 Leitnante Emīlija
 Leitnants Rūdolfs
 Lejšu Valdis 63
 Leja Alfons 61; 80; 272
 Leja Vera 61; 80; 272
 Lejiņa Elga 272
 Lejiņa Zelma 272
 Lejiņa Zigrīda 272
 Lejiņš Jānis 272
 Lejiņš Juris 276
 Lejmalnieks Leons 272
 Lejnieks Kārlis 218; 221
 Lembergs Ernests 272

Lengvelis Vings 467
 Lepiene 149
 Lepo Lilija 81
 Lepše Tāivaldis 272
 Lerchs Puškaitis 283
 Leščanovs Antons 82
 Lešinskis Andrejs 272
 Levens Alfrēds 272
 Lēgeris Mārtiņš 270
 Lēmane Hedviga 272
 Lēmanis Alfrēds 272
 Lēmanis Kārlis 272
 Lēmanis Rudolfs 272
 Lēvems Imants 470; 471
 Lēvens Evalds 272
 Liberta Alma 85
 Liberts Alberts 85
 Liberts Edgars 85
 Liberts Indriķis 85
 Liberts Jānis 85
 Liberts Valdis 85
 Liberts Vizulis 85
 Līberts Uldis 85
 Liebergs J. 50
 Liekne Emīlija 273
 Lieknis Artūrs 273
 Lielais Kārlis 15
 Lielbārdis Jānis 58
 Lielbārdis Kārlis 371
 Lielkalne Milda 18
 Lielkalns Aleksandrs 21
 Lielkalns Augusts 21
 Lielkrasts J. 273
 Liepa Alma 100
 Liepa Daina Ingrīda 100
 Liepa Edīte Māra 100
 Liepa Jānis 100
 Liepa Līvija Astrīda 100
 Liepa Marija 100
 Liepa Vilis 497
 Liepa 183; 429
 Liepiņa Dzīdra 159
 Liepiņa Ella-Marta 87
 Liepiņa Ida 87
 Liepiņš Ādams 87
 Liepiņš Elmārs 132; 133; 430
 Liepiņš Jānis 43; 321
 Liepiņš Kārlis 321
 Liepiņš P. 329
 Liepiņš Teodors 273
 Liepiņš Voldemārs 87; 457
 Liepkalni 327
 Liepu ģim.
 Ligers Jānis 155
 Liguts Verners 87
 Linarte Silva-Veronika 90
 Linbergs Roberts Kristaps
 Lindberga Emīlija 273
 Lindbergs 183
 Lindbergs Jānis 273
 Lindbergs Roberts Kristaps 273
 Linde 98; 215
 Linde Aleksandrs 91
 Linde Ernests 274
 Linde Vladimirs 274
 Lindermane Millija 274
 Lindermane Olga 274
 Lindermane Valentina 274
 Lindermanis Jēkabs 345
 Lindermanis Matiss 274
 Lindermanis Viktors 274
 Linē Edmunds 419
 Linkēvičs Jānis 274
 Lintere Biruta 274
 Lintere Līga 274
 Lintere Milda 274
 Linters Artūrs 274
 Linters Valdis 274
 Lipske 274
 Lipskis 275
 Lītaunieks Vladislavs 275
 Lībis Eduards 273
 Lidacis Jānis 355
 Lidums Hugo 85; 470
 Līcis Andrejs 361
 Līcis Raimonds 457
 Līcis Viktors 457
 Line Velga 274
 Līnis Jānis 274
 Lismanis Jānis 275
 Lobovikovs Nikolajs 218
 Lodziņš 211
 Logins 470
 Lonfelds Andrejs 275
 Lorens Arvīds Krišjānis 275
 Losbergs Alfrēds Ģederts 275
 Lože Anna 159
 Lože Jānis Roberts 159
 Lože Marta 159
 Lubānietis Luciāns 275
 Lucāns 58
 Ludborža Anna 275
 Ludboržs Antons 275
 Lude Jānis 438
 Ludviga Minna 341; 342; 345
 Ludvīgs Jānis 355
 Ludvīgs Kārlis 341; 345
 Lukaševičs Pēteris 275
 Lukašonoks Jānis 164
 Lukašonoks Vladimirs

- Lukina Valija 275
 Lukins Kārlis 275
 Luks 275
 Luksts 218
 Lundmanis Fricis Alberts 275
 Luters 183
 Lūse 35; 109
 Lūse Elza 283
 Lūsis Alberts 91

 Ļeņņiks Juliāns 390
 Ļevinskis 390
 Ļevinskis Osvalds 390
 Ļuto 183

 Maceiko Voldemārs 276
 Mačs 105
 Mailepors Kristaps 276
 Maizels 24
 Makarska Akušina 433
 Makarskis 207
 Makarskis Aleksandrs 433
 Makarskis Ilmārs 433
 Makarskis Raimonds 433
 Malcenieks 105
 Malcenieks Voldemārs
 Maldavs Udo 276
 Maldovala Vera 457
 Maldonis Jānis 457
 Malvesa Emma 276
 Malvess Aleksandrs 276
 Mangolds Herberts 443
 Mangols Ernests 443
 Maniks Augusts Jēkabs 318
 Markovskis Mārtiņš 66
 Markuss 183
 Martinšone Lilija 433
 Martinšone Marianna 433
 Martinšons Jūlijs 433
 Martinova Erna 276
 Martinova Ida 276
 Martinova Irēna 276
 Martinova Zenta 276
 Martinovs Gunārs 276
 Martinovs Imants 276
 Martinovs Jūlijs 276
 Martinovs Pēteris 276
 Martinovs Voldemārs 276
 Martinovs Zigfrīds 276
 Masulis 149
 Masuļu ģim. 149
 Matcats Arvīds 277
 Mateja Emīlija 93
 Mateuss Kārlis 277
 Matisons G. 467

 Matisons Pēteris 277
 Matizena Zinaida 93
 Matiss Viļums 362
 Mauriņš Eduards 277
 Mazpale Valija 82
 Mažuļskis Donats 155
 Mājniece Ermīne 276
 Mājnieks Alberts 276
 Māliņš Antons 221
 Māļmane Anna 93
 Māļmane Irēna 93
 Māļmanis Pēteris 93
 Māļnieks Jānis 390
 Mārtinšons 219
 Mārtinšons A.
 Mārtinšons Alfrēds 276
 Mārtinšons Arnolds 276
 Mārtinšons J. 277
 Mārtinšons Mārtiņš 277
 Mārtinšons Teodors 277
 Mārtinšons Z. 118
 Mārtinšons Ziedonis 117
 Mediņš Jānis 277
 Medne Emma 95
 Medne Inta 278
 Medne Milda 278
 Medne Olīta 95
 Mednis 171
 Mednis Aleksandrs 277
 Mednis Alfrēds Jēkabs 327
 Mednis Jānis 277
 Mednis Kārlis 325; 437
 Mednis Kārlis Heinrihs 321
 Mednis Rūdolfs 277
 Mednis Uldis 445
 Mednis Vilis 278
 Medveckis Gunārs 390
 Megne Kate 278
 Megnis Pēteris 278
 Meijere Marija 449
 Meijers Artūrs 437
 Meikšāns Jānis 278
 Meinards Donāts 220
 Meinerte Irma 278
 Meinerts Juris 278
 Meinerts Kārlis 278
 Meirupskis Pēteris 43
 Melbārds Kārlis 278
 Meldrājs Antons 278; 362
 Mellēns Aleksandrs 6; 43
 Melnieks 105
 Melnītis Jānis 278
 Meļņikovs 143
 Memļuks Pēteris 390
 Mencevičs Adolfs 478

Mencis Arnolds 278
 Mencis Hermanis 443
 Mendriks 49
 Mengelsons Aleksandrs Augusts 438
 Meržinskis Fricis 206
 Mežaraupe Marta 390
 Mežaraups 390
 Mežaraups Alfons 390
 Mežaraups Osvalds 390
 Mežājeva Alma Emilija 278
 Mežājeva Helēna 278
 Mežājeva Irēna 278
 Mežājevs Kazimirs 278
 Mežājevs Pēteris 278
 Mežbraksis 474
 Mežinskis 210
 Mežinskis Fricis
 Mežiņš Edgars 322; 358
 Mežītis Jānis 217
 Mežsargs 278
 Mežulis Gustavs 279
 Mežulis Kārlis 279
 Mičulis 84; 390
 Mičulis Eduards 416
 Miesnieks 121
 Mieze Emma 93
 Mieze Mirdza 93
 Mieze Ruta 93
 Mieze Vera 93
 Miezis Jānis 93
 Miezītis 106
 Miezītis Augusts 98
 Miezītis Jānis 279
 Miezone Anna 94
 Mikas Krišs 457
 Miķelsone Inese 279
 Miķelsone Marta 96
 Miķelsone Matilde 279
 Miķelsone Zigrīda 279
 Miķelsoni 113
 Miķelsons 457
 Miķelsons Jānis 279
 Miķelsons Juris 279
 Miķelsons Kārlis 279
 Miķelsons Māris 279
 Miķelsons Nikolajs 279
 Miķīte Dagna 279
 Miķīte Milda 279
 Miķītis Artūrs 279
 Millers Aleksandrs 433
 Milts Rūdolfs 280
 Minkeviča Leonora 97
 Minkevičs Leopolds 97
 Minkevičs Pēteris 97
 Mireks Jānis 141
 Misiņa 185
 Misiņš 220
 Misiņu ģim. 479
 Mitrevics Oskars 428
 Mituļu ģim. 233
 Mizāns 214
 Mirone Anna 94
 Milberga Biruta 280
 Milberga Janīna 280
 Milberga Vilma 153; 280
 Milbergs Gotfrīds 153; 279
 Milbergu ģim.
 Milgrāvis Mārtiņš 280
 Mocāns 183
 Močs Alberts 390
 Mološevics Grigorijs 165
 Moris K. 329
 Morozs Vladimirs 98
 Mozers 182
 Mozerte Elza 280
 Mozerts Fricis 280
 Muceniece Margarita 190
 Mucenieks Artūrs 280
 Mucenieks Mārtiņš 457
 Muncis 471
 Mundure Valerija 365; 382; 384; 387; 390
 Munters 447
 Munts 480
 Musina Ināra 97
 Muške Inta 280
 Muške Jūlijs 280
 Muške Velta 280
 Mūrniece Alma 280
 Mūrnieks 457
 Mūrnieks Alberts 280
 Mūrnieks Kārlis 216
 Mūsiņa Aina 478
 Mūsiņa Alma 479
 Mūsiņa Jūlija 479
 Mūsiņa Māra 479
 Mūsiņš Kārlis
 Mūzis Alma 345
 Mūzis Jānis 345
 Nagle Antons 97
 Naglis Leonards 280
 Naucis Aivars 127; 473
 Narbatovica Alīse 280
 Narbatovics Kārlis 280
 Naudiņš Rasma 429
 Naumova Marija 231
 Nāposts 217
 Nāposts Vilis 280

- Neiberģs 24
 Neiberts Jānis 327
 Neiburģa Karlīne 280
 Neiburģs 78
 Neiburģs Andrejs
 Neiburģs Ervīns 180
 Neiburģs Ojārs 280
 Neiburģs Zanis 280
 Neidere Zenija 281
 Neiders Alberts 281
 Neilande Aija 281
 Neilande Alma 281
 Neilande Erna 281; 345
 Neilande Vita 281
 Neilands Aivars 281
 Neilands Aleksandrs 255; 458
 Neilands Jānis 281
 Neilands Leopolds 281; 346
 Neilands Sergejs
 Neilands Visvaldis 281
 Neimane Lavīze 364
 Neimanis Fricis 281
 Neretnieks Jānis 322
 Nerets Elmārs 428; 430
 Nesaule 480
 Nesaule Bruno 63
 Nikmanis Fēlikss 75; 463
 Nikuradze 141
 Nīgrande Vera 281
 Nīgrands Andris 281
 Nīgrands Feliks 281
 Nolle-Blūmfelde Iza 21; 346
 Nolle H. 24
 Norvilis Pēteris 52
 Novickis Oto 281
 Nullītis Arnolds 188
- Oberts Aleksandrs 281**
 Oglevica Lonija 281
 Oglevica Minna 281
 Oglevics Nikolajs 281
 Oglevics Visvaldis 281
 Oja-Oija Valija Jochane 371
 Okolovičs 470
 Oldberģa Vera 346
 Oldberģs Hermanis 281
 Oldberģs Voldemārs 465; 466
 Oldberģs Valdis 465
 Oltiņš Aleksandrs 208
 Oļukalns Fricis 281
 Onckuls Francis 390
 Onckuls Pēteris 396; 452; 457
 Onckuls Staņislavs 390
 Opicāns Nikolajs 282
 Osis Jānis 371
- Osis Kārlis 282
 Osīte Anna 282
 Osīte Alma 361
 Osīte Erika Vija 282
 Osītis Rūdolfs 282
 Ostnieka ģim. 376
 Ostnieks Ālfreds 374; 376; 377
 Ostrovska Otilija 282
 Ostrovska Vilma 282
 Ostrovskis Antons 282
 Ostrovskis Kazimīrs 282
 Ošāns Jānis 390
 Oše Alise 346
 Ošiņš Nikolajs 282
 Ošs 146
 Ošs Jānis 282
 Ošupe Sofija 282
 Ošups Paulis 282
 Ošups Pāvils 282
 Otaņķis 143
 Otto Viktors 282
 Ozola Katrīna 284
 Ozoliņa Baiba 100; 283
 Ozoliņa Gundega 100; 283
 Ozoliņa Ināra 100; 283
 Ozoliņa Rasma 82; 190; 477
 Ozoliņa Vera 100; 283
 Ozoliņa Vilhelmine 283
 Ozoliņš 121; 170; 283
 Ozoliņš Arkādijs 390; 418
 Ozoliņš Augusts Voldemārs 434
 Ozoliņš Imants
 Ozoliņš J. 203
 Ozoliņš Jānis 214; 283
 Ozoliņš Jānis Emīls 283
 Ozoliņš Jēkabs 327
 Ozoliņš Juris 97
 Ozoliņš Kārlis 100; 283
 Ozoliņš Laimonis 457
 Ozoliņš Ojārs 98
 Ozoliņš Otomārs Ādolfs 283
 Ozoliņš Nikolajs 283
 Ozoliņš Pēteris Ludvīgs 463
 Ozoliņš Valdemārs 100
 Ozoliņš Voldemārs 216; 361; 434
 Ozollapa 457
 Ozols 63
 Ozols Alfrēds 427
 Ozols Arvīds 283
 Ozols Augusts 284
 Ozols Ādolfs Gunārs 451
 Ozols Ernests 284
 Ozols Fricis 216

- Ozols Jānis 284; 438; 457
 Ozols Kārlis 284
 Ozols P. 351
 Ozols Paulis 284
 Ozols Markus 434
 Ozols Voldemārs 242
- Pabērzs** 209; 210
 Pabērzs Arvīds 284
 Pabērzs Sebastjāns 284
 Paegle Alberts 284
 Paegle Kārlis 284
 Pakalns O. 118
 Pakalns Oļģerts 80
 Pakers Antons 285
 Pakrasts Jānis 285
 Pakrasts Osvalds 285
 Pakrasts Zanis 138; 141
 Pakule Ilga 32
 Pakulis 429
 Pakulis Ādolfs 327
 Pakulis Ēvalds 430
 Pakulis Kārlis 220
 Pakuls Ēvalds 32
 Pale Baiba 103
 Palkavnieks Konrāds 285; 367;
 369
 Panders Paulis 328
 Pantalovs Fricis 285
 Pantalovs Pēteris 285
 Paparde
 Parfena Helga 103
 Parnickis Reinis 285
 Pastars Alfons 390; 418
 Pastars Francis 418
 Pastars Pēteris 391; 418
 Pastors Bronislavs 286
 Pašēvičs Bronislavs 286
 Paulēns 183
 Paulis Kārlis 335
 Pauliņš Jāzepts 136; 138; 139
 Paulītis Jānis
 Pauniņš Aleksandrs 11
 Pauže Jānis 127
 Pavasars 457
 Pavārs Jānis 205; 209; 212
 Pavārs Pēteris 215
 Pavlovica Meta 286
 Pavlovica Zenta 286
 Pavlovics Augusts 286
 Pavlovics Jānis 286
 Pavlovska Dore 286
 Pavlovska Olga 156; 286
 Pavlovskis Alfrēds 286
 Pavlovskis Atis 156
- Pavlovskis Jānis 286; 418
 Pavlovskis Raimonds 156; 286
 Pavlovsku ģim. 61
 Pārups Rihards 385; 390; 400;
 401; 402; 403; 422; 425
 Pāvelsons Kārlis 335
 Pāvuliņš Ernests 209
 Peciņš 24
 Peckojs Jānis 391
 Pecolds 452
 Pedere Lize 465
 Peisenieks Donāts 391
 Pelcmanis Zanis 286
 Pelkauss Felikss 286; 323
 Pelkauss Jānis 286; 824
 Pelše Georgs 104
 Pelše Igors 103
 Pelše Rūdolfs 104
 Pelše Visvaldis 104
 Pencis Joahims 104
 Perro Alberts 104
 Pers Vladislavs 106
 Petrauskis Arturs 98
 Petrīts Verners 436
 Petrova Vera
 Petrovs 137
 Petrovskis 221
 Pēnavs Jānis 287
 Pērkons 104; 480
 Pētersone 474
 Pētersone Biruta 108
 Pētersone Dace 108
 Pētersone Elizabete 108
 Pētersone Lidija 446
 Pētersone Velta 192
 Pētersons Arvīds 287
 Pētersons Beinhards 287
 Pētersons Francis 287
 Pētersons Laimonis 371
 Pētersons Mārtiņš 287
 Pētersons Miķelis 480
 Pētersons Kārlis 108; 287
 Pētersons Tāivaldis 360
 Pētersons Valdis 108
 Picalcelms T. 329
 Pickars 171
 Pikāns V. 287
 Pikurs E.
 Pinka 90
 Pinka Kārlis 288
 Pintāns Jānis 457
 Pilpe Emilija 346
 Pilpe Pēteris 346
 Pilskalns 183
 Pilskalns Arvīds 183

- Piparinens 471
 Pipurs 288
 Pitāns Jānis
 Pilaps 148; 155
 Pipiņa B. 482
 Pladers Jānis 288
 Platece Millija 288
 Platacis Oskars 288
 Platacis Voldemārs 468
 Platkājs Antons 416
 Platkājs Eduards 391; 397
 Platkājs Pēteris 391
 Platkājs Voicehs 391
 Platkāns Eduards 397
 Platups Artūrs 288
 Plaudis Fricis 288
 Plānkājs Zenta 288
 Plānkājs Miķelis 288
 Plekšņa Staņislavs 219
 Plešānovs 288
 Plikgalvis Jānis 288; 447; 448
 Plonis Jānis 386; 391; 402
 Plonis Juliāns 391
 Plosmane Vilma 289
 Plosmanis 208
 Plosmanis Pauls 289
 Plotkāns Daniels 164
 Plūdums Alfrēds 217
 Plūme Arnolds 289
 Pļaviņš 449
 Pļaviņš Arnolds 328
 Pļaviņš Kārlis 288
 Pļavnieks Pēteris Valdemārs 288
 Podmošinskis Dimitrijs 289
 Podniece Irma 289
 Podnieks Kārlis 289
 Podnieks Staņislavs 391
 Počs Donāts 391
 Pokļevinskis Mārtiņš
 Polikēvičs 378
 Polis Frīdrichs 335
 Polis Jūliana 289
 Polis Jūlijs 209; 216; 217; 289
 Polule Leontīne 289
 Polulis Jāzeps 289
 Pontaga Elza 289
 Pontaga Nora 289
 Pontags Edvīns 289
 Pontags Roberts 289
 Ponte Kārlis 218
 Pope Kārlis Nikolajs 443
 Popovs 121
 Porietis 220
 Porietis K. 443
 Porietis Oskars 57; 58
 Porietis Osvalds 324
 Pormalis Pauls 386; 391; 400; 401; 411
 Poruks J. 289; 351; 396
 Potašs Konstantīns 290
 Prange 209
 Prančs Jānis 290
 Praudiņš Artūrs 290
 Prauliņa Anna 290
 Prauliņa Astrīda 290
 Prauliņa Inta 109
 Prauliņš Alfrēds 290
 Prauliņš Attis 290
 Prauliņš Edgars 290
 Prauliņš Pauls 290
 Prauls Kārlis 203; 290; 291; 339
 Prāma Emīlija Leontīne 290
 Prāma Sarmīte 290
 Prāms Elmārs Edgars 290
 Preiss Alfrēds 291
 Press Kārlis 434
 Priede 207
 Priede Jānis 291; 434
 Priedītes 179
 Priedītis Emīls Eduards 434
 Priedola Elvīra 179
 Priedola Elza 179
 Priedols Arnolds 179
 Priedols Daumants 179
 Priedols Zanis 179
 Priekulis Jānis 291
 Prikša Ruta 159
 Prikulis 430
 Prikulis Pēteris 291
 Proņevskis Jāzeps
 Prūsis Ādolfs 322; 358
 Pučinska Aleksandra 346
 Pudavskis Valdemārs
 Pudāns Jāzeps 211; 212; 292
 Pudule Astrīda 109
 Pudule Helēna 109
 Pudulis Antons 417
 Pudulis Donāts 109
 Pudulis Izīdors 417
 Pudulis Jānis 291; 417
 Pudulis Pēteris 417
 Pudulis Vitolds 109
 Puduls Jānis 391
 Puduls Pēteris 391
 Pūda Arvīds 391; 409
 Puide Valija 109
 Pūids Arvīds 109
 Pukste Veronika 109

Pukše 106
 Pukšs Andrejs 178
 Pukšu ģim. 178
 Puķe 105
 Pumpurs 105
 Punge
 Pupiņš 121
 Pupure Alise 110
 Pupure Veronika 110
 Pupurs Alberts 110
 Pupurs Indriķis 110
 Pupurs Uldis 110
 Pulkšs Gustavs 292
 Puriņa Ērika 292
 Puriņa Hermīne 346
 Puriņa Hilda 292
 Puriņa Rūta 292
 Puriņa Trīne 292
 Puriņš 166; 205; 215
 Puriņš Arvids 110
 Puriņš Guntis 292
 Puriņš Indulis 292
 Puriņš Jānis 213; 292
 Puriņš Juris 461
 Puriņš Uldis 292
 Puriņš Valdemārs 292
 Puriņš Voldemārs 461
 Pūrs Pēteris 292; 459
 Purviņš 59; 206
 Purviņš Aleksandrs 391
 Purviņš Jūlijs 366
 Purviņš Pēteris 292
 Putklis Teodors 322
 Putku Oskars
 Putniņš 139; 140
 Putniņš Visvaldis 328
 Putns Oskars 473
 Puzaks Donāts 292
 Puzings 170
 Pužulis Ludvigs 113
 Pūce Andrejs 463
 Pūce Roberts 292; 434
 Pūce Rūdolfs 364
 Pūpola Ilga 110
 Pūpols A. 75
 Pūpols Arnolds 28
 Pūpols Osvalds 292; 364
 Pūris Genādijs 113

 Radovičs Gunārs 457
 Ragauskis Ringolts 188
 Raimonds Mihails 328
 Raskums Zīgurd 114
 Raita Elza 114; 297; 346
 Raita Māra 114

 Raitis Jānis 114; 297; 300
 Rakovskis J. 118
 Ralļa Aija 479
 Ralļa Imants 479
 Ralļa Milda 479
 Ralļa Voldemārs 479
 Ramiņš Egils 468
 Rancāns Jānis 293
 Rancāns Staņislavs 293
 Rande Milda 53
 Randere Valentina 116
 Randers Viktors 116
 Rands Aivars 53
 Rands Jānis 53
 Rapa 133; 428
 Rapa Artūrs 191
 Rapa Antons 430
 Rapa Grieta 191
 Rapa Velta 293
 Raps Eduards 293
 Rasa Jānis 446
 Rasmanis Ernests 217
 Rasums 217
 Ratenieks 113
 Ratermane Lilija 293
 Ratermanis Osvalds 293
 Ratniece Anna 293
 Ratnieks Konrāds 293
 Raudiņš 90; 161
 Raugulis Voldemārs 293
 Rāva Kārlis 116
 Rāviņa Elza 293
 Rāviņš Pēteris 293
 Rāze Anna 403; 407
 Rebaks Kārlis 335
 Regats 204
 Reguts 208
 Reguts Ludvigs 293
 Reidzans Antons 294
 Reihmanis Jānis 391; 401
 Reihmanis Konstantīns 293
 Reinbergs Indriķis 437
 Reinholde Anna 294
 Reinholde Mirdza 294
 Reinholds Kārlis 294
 Reinholds Kristaps 294
 Reinsons Normunds Verners 364
 Reintāle Ludmila 294
 Reintāle Natālija 294
 Reintāls Jēkabs 294
 Reintāls Vladimirs 294
 Reiznieks 150
 Reķe Anna 294
 Reķe Dzidra 294
 Reķe Velta 294

- Reķis Alfrēds 294
 Reķis Imants 294
 Remiņa Minna 63
 Rempis Voldemārs 114
 Renckulbergs Boriss 294
 Resnais Gunārs 294; 301
 Resnais Herberts 294
 Resnais Vilhelmīne 294
 Resnais Vilhelms 301
 Resne Zelma 294
 Resnis Mārtiņš 294
 Resnītis 391
 Rēders Sergejs 219; 220
 Rēdūzis Kārlis 451
 Rēķis Oskars 467
 Rēvalds Andrejs 161
 Ribaka Vera Tamāra 346
 Ribenis Jānis 434
 Ribins Artūrs
 Ribkinskis 328
 Riekstiņa Maiga 61
 Riekstiņa Zelma 295
 Riekstiņš 328
 Riekstiņš Arvīds 434
 Riekstiņš Ernests 294
 Riekstiņš Jēkabs 461
 Rijnieki 428
 Rinmanis Edgars 295
 Rinveilis O. 295
 Rimbenieks 186
 Rimeika Astra 118
 Rimeika Maija 118
 Rimeika Vilhelmīne 118
 Rimeiks Antons 118
 Rimeiks Jānis 118
 Rimeiks Valdis 118
 Rimša 21
 Rimša Helmuts 371
 Rimša Stepans 295
 Rinmane Jūlija 177
 Riņģelis E. 118
 Risberga Erna 119
 Risbergs Augusts 119
 Rituma Margrieta 295
 Ritums Alfs 295
 Ritums Kārlis 323; 362
 Ritums Mārtiņš Reinholds 295
 Ritums R. 43
 Ritums V. 328
 Rizika Gerda 295
 Rižiks Staņislavs 295
 Rižiks Teodors 295
 Ribens Arturs 80; 116; 118
 Ridūzis Kārlis 457
 Rīģerts 295
 Ručs 396
 Ruskis Ēvalds 452
 Rūters Jānis 295
 Rūtiņš 295
 Robežnieks 92
 Rode G. 75
 Roga A. 295
 Roga V. 295
 Roga Zanis 119
 Roja 217
 Rolis Alfrēds Augusts 361
 Rollis Edgars 205
 Rolmanis Jānis 295; 367
 Romanovskis Leonards 121
 Romāns Benjamiņš 391
 Ronis R. 351
 Ronis Roberts Voldemārs 295
 Ross Kārlis 209; 221
 Rošāns Eduards 212
 Roze Alvine 465
 Roze Ēriks 457
 Rozenberga Emma 465
 Rozenbergs 139
 Rozenbergs Ernests 465
 Rozenbergs Juris 465
 Rozenbergs Pāvils 434
 Rozenbergs Verners 465
 Rozenfelde Ilga 191
 Rozenfelds Andrejs 43
 Rozenfelds Auseklis 191
 Rozenšteine Kristīne 296
 Rozenšteine Zelma 296
 Rozenšteins Indulis 296
 Rozenšteins Tāļivaldis 296
 Rozenšteins Valdis 296
 Rozenkrams 335
 Rozentāle Lidija 340
 Rozentāls 146
 Rozentāls Boriss 435
 Rozentāls Edgars 335
 Rozēna Zenta 121; 297
 Rozēns Uldis 122
 Rozēns Valdis 122
 Rozēns Voldemārs 297
 Rožāns 391; 416
 Rubene Milda 123
 Rubene Minna 296
 Rubenis 151
 Rubenis Eduards 354; 357
 Rubenis Kārlis 296
 Rubīns Jānis 391
 Rubļevska Valentīna 296
 Rubļevskis Anatolijs 296
 Rubule Alīse 296
 Rubule Mirdza 296

Rubule Valda 296
 Rubule Velta 296
 Rubulis Gunārs 296
 Rubulis Kārlis 296
 Rudevičs 89
 Rudgalvis Jānis 443
 Rudiņš Ansis 124
 Rudovskis Voldemārs 125
 Rudzāts Jānis 296
 Rudzāts Juris 380; 382; 384;
 392; 396; 401
 Rudzis Voldemārs 336
 Rudzīte E. 109
 Rudzīte Elza 296; 456
 Rudzīte Velta 296
 Rudzītis Eriks 371
 Rudzītis Hugo 296; 456
 Rudzītis Juris 296
 Rudzītis Oļģerts 468
 Rudzītis Roberts 125
 Rudzītis Nikolajs 470
 Rugaine 179
 Ruka Ausma 109
 Ruka Kristīne 109
 Ruka Zenta 109
 Ruks Alfrēds 109
 Rulle Erna 346
 Rulle Emma 346
 Rulle Grieta 346
 Rulle Laura 346
 Rulle Līvija 127
 Rulle Olga 53
 Rullis Jānis 126; 346
 Rullis Osvalds 346
 Rumava Emilija 127
 Rumavs Alberts 394
 Rumavs Kazimirs 296
 Rumba Jānis 114
 Rumbeniece Katrīna 127
 Rumbeniekis Jānis 127
 Rumbeniekis Viesturs 127
 Rumpe Atis Ernests 362
 Ruņģe Alda 296
 Ruņģis Arvids 296
 Ruņķis 183
 Ruperts A. 43
 Rusāne Dzidra 297
 Rusāns Kārlis 296
 Ruska Ēvalds 457
 Rusovs J. 351
 Rusovs Jānis 297
 Rusovs Kārlis 297; 386
 Rusovs Pēteris 297
 Rušiņš Alfons 392
 Rušiņš Henrihs 392

Rutkis 144
 Rutkis Andris 130
 Rutkis Ģirts 130
 Rutku ģim. 106
 Rutkis Herta 130
 Rutkis Marga 130
 Rutkis Marta 130
 Rutkis Pēteris 130; 435
 Rutulis Rūdolfs 457
 Ružāns Pēteris 155; 297
 Rūja E. 349; 351
 Rūms R. 329
 Rūse Valija 67
 Rūtenbergs Kārlis 296
 Sadzēvičs Rūdolfs 363
 Saimnieks Andrejs 392
 Saimnieks Antons 392
 Sakelis Alberts Johans 435
 Sakne Otilija 297; 346
 Sakne Valija 297
 Sakne Vilhelms 297
 Sakne Zigfrīds 297
 Saksone Melita 127
 Saksons Freidentāls 127
 Saksons Jūlijs 127
 Saksons Rolands 127
 Saksons Vilhelms 128
 Sakša Tekla
 Sala Alvīne 128
 Sala Andrejs 128; 297
 Sala Andris 128
 Sala Laimonis 353; 354
 Sala Līvija 128
 Sala Mirdza 128
 Sala Uldis 128
 Sala Voldemārs 457
 Salaka Erna 70
 Saldenais Arvids 297
 Saldenieku ģim. 45
 Saleniece Aina 456
 Saleniekis Aloīzs 128
 Saliniece Annele 129
 Saliniece Lūcija 129
 Saliniece Vera 129
 Salinieks Dominiks 129
 Salinieks Vladislavs 392
 Saliņa Maija 298
 Saliņš Andris 298
 Saliņš Kārlis 298
 Saliņš Mārtiņš 298
 Saliņš Pēteris 392
 Salkova Līvija 437
 Salkova Raisa 437
 Salkovs Genādijs 437

- Salmiņš Jāzepts 298
 Salmiņš Rūdolfs 298
 Salna R. 329
 Salna Rūdolfs 468
 Salzemnieks 105
 Samtiņš Kārlis 298
 Samulis Jānis 298
 Sapugo Leopolds 128
 Sauka 183
 Sauleskalns 187
 Saulīte Vija 129
 Saulītis Ilgonis 336
 Saulītis Rūdolfs 182
 Saulkalns 210
 Sausiņš Jānis 298
 Sauša Tekla 129
 Savelis Voldemārs 298
 Saviča Dora 50
 Sāns Jānis 298
 Sedliņš Edgars 298
 Segliņš 377
 Semeņuks 121
 Senka Agita Vaira 347
 Senka Eduards 299
 Senka Vaira Evelīna 299; 347
 Sēdolis 445
 Sēja Alfrēds 299
 Sēlis Jānis 430
 Sēnals Andrejs 299
 Sērdiene Rītere 185
 Sidoropulo 457
 Sidrabs 79
 Sijāts Arnolds 299
 Sika 457
 Silamiķelis 467; 469
 Silamiķelis Valentīns 466
 Silaraups Alfrēds 392
 Silaraups Rihards 462
 Silaraups Rolands 461
 Silarājs 105; 457
 Silavs 267
 Silārs 129
 Sildeģis 156
 Silenieks Donāts 129
 Siliņa Anda 299
 Siliņa Marija 299
 Siliņš 28; 205
 Siliņš Andrejs 299; 439
 Siliņš Rūdolfs 336
 Silovs Pēteris 404; 407
 Silzemnieks 105
 Simsons Augusts 299
 Simsons Jānis 299
 Sirmbārdis Jānis 299
 Sivgalis 155
 Sizass Aleksis 299
 Silis Artūrs 299
 Skadiņš 470
 Skadule Anna 347
 Skadule Rita 347
 Skadulis Pēters 347
 Skaidrais 434
 Skalbe Ināra 347
 Skalbe Ida 347
 Skalderis 34
 Skalders Kārlis 300
 Skangals Nikolajs 300
 Skakstiņa Lilija 300
 Skakstiņš Jānis 300
 Skaris Vilhelms 300; 367
 Skazbārdis Alberts 301
 Skābene Gustavs 361
 Skābs Pēteris 418
 Skrauce Marga 130
 Skreija Voldemārs 361
 Skribo Auguste 130
 Skribo Kārlis 130
 Skribo-Koškina Rasma 130
 Skrīde Jānis 133
 Skride L. 133
 Skride Laimonis 131
 Skrinda Antons 91
 Skrinda Gertrūde 91
 Skrinda Lidija 91
 Skrinda Marija 91
 Skrinda Silvija 91
 Skubiņš Jānis 363
 Skubiņš Roberts 301
 Skudra 151; 220
 Skudra Alfrēds 435
 Skudra Balva 52
 Skudra Gaida 52
 Skudra Ilga 52
 Skudra Jānis 206; 207
 Skudra Velta 52
 Skudra Verners 328
 Skudru ģim. 52
 Skuja 28
 Skuja Anita 133
 Skuja Elza 133
 Skuja Ināra 133
 Skuja Jānis 133
 Skuja Kārlis 301
 Skuja Nikolajs 156
 Skuja Osvalds 98; 100
 Skujeniece Emīlija 301
 Skujeniece Grieta 301
 Skujeniece Lija 301
 Skujenieks Alfrēds 301
 Skujenieks Ansis 301

Skujeniņš Knuts 428
 Skujiņš Kārlis 301
 Skuju Frīdis 153
 Skulte Aleksandrs 347
 Skulte Anda 347
 Skulte Leontīne 347
 Skulte Rozālija 347
 Skurstenis 183
 Slimbaha Vera 52
 Slimbahs Ernests 53
 Slipe Eduards 409
 Slipe Voldemārs 392
 Slobodjane Rita 133
 Sloka Jānis 435
 Sloskāne Tekla 301
 Sloskāns Antons 301
 Sloskāns Vitālijs 301
 Sloskāns Vladislavs 301
 Šotovs Saša 470
 Smēķis Roberts Jekabs 323;
 358
 Smildziņš Ādams
 Smilga Jekabs 84
 Smiltiņš 209
 Smiltiņš Arnolds 392
 Sniķeris Vilis 438
 Solovjovs Levs 226
 Sondors Staņislavs 382; 417
 Spalviņa 191
 Spalviņa Līze 461
 Spalviņš 92
 Spalviņš Augusts 461
 Spalviņš Jānis 301
 Spaude Frīcis 302
 Spāde Teodors 454; 457
 Speke Andrejs 114
 Spēks K. 114
 Spicbergs 407
 Spilva 156; 286
 Spilva Dagmāra 156
 Spilves ģim. 156
 Spolītis Kārlis 301
 Spolītis Pēteris 301
 Sprīģe Anna 302
 Sprīģe Katrīna 302
 Sprīģis Andrejs 302
 Sprīģis Jekabs 302
 Sprīģe Lija 302
 Sprīģis Frīcis 302
 Sprīģis Jānis 79; 219
 Sprogis Elmārs 336
 Sprogis Frīdrihs 302
 Sprudzāns Aloīss 135
 Sprudzāns Dominiks 134
 Sprukta A. 482
 Stabulniece Auguste 302; 347
 Stabulniece Gundega 302; 347
 Stabulniece Rasma 302; 347
 Stabulnieks 392; 416
 Stabulnieks Jānis 302
 Stalģe Biruta 302
 Stalģe Paulīne 302
 Stalģe Skaidrite 302
 Stalģis Roberts 302
 Stalidzāne Apolonija 302
 Stalidzāne Josefate 303
 Stalidzāne Tekla 303
 Stalidzāns Antons 302
 Stalidzāns Augusts 302
 Stalidzāns Jānis 303
 Stanga 183
 Stankevičs 283
 Starkis Jānis 135; 305
 Starkis Laimdota 135
 Starkis Maija 135
 Staucis 156
 Stefāns Andrejs 303
 Stegmanis Vladimirs 303
 Stelerts Andrejs 303
 Steps Jānis 303
 Stikuts Antonijs 136
 Stilbe Arvīds 303
 Stilbe Maija 303
 Stilbe Milda
 Stilve Aleksandrs 141
 Stilve Antonija 141
 Stilve Mirdza 141
 Stilve Valdis 141
 Stilve Zenija 141
 Stiprā Ida 141
 Stiprā Kristīne 141
 Stiprā Maiga 141
 Stiprais Jānis 141
 Stiprais Roberts 141
 Stīvriņš Augusts 303
 Stopacāns Jānis 141
 Stradiņš Artūrs 52; 204; 222;
 303
 Stradiņš P. 309
 Straumēns Jānis
 Straupe 146
 Straupe Jānis 303
 Straupmanis Emīls 328
 Straupnieks Alfrēds 303
 Strauss Jānis 447
 Strautiņš Andrejs 303
 Strautiņš Jānis 457
 Strautiņš Vsevolods 303
 Strautniece Olga 347
 Strautnieks Arvīds 303; 347

- Strautnieks Pēteris 165; 304
 Strauts Staņislavs 142
 Strazdiņš 480
 Strazdiņš Arvids 304
 Strazdiņš Vilis 435
 Strazds Bronislavs 143
 Strazds Fricis 144; 145; 319;
 323
 Strazds Jānis
 Strazds Kārlis 336
 Strazds Kristaps 144
 Strazds Zigurds 358
 Strāls L. 133
 Strēle Artūrs 304; 437
 Strēle Lilija 82; 477
 Strēlnieks Ernests 205; 214
 Strode Pauline 146
 Strods Eduards 146
 Strods Jāzeps 146
 Strods Staņislavs 392; 402;
 417
 Strogonova Bronislava 304
 Strogonovs Filosets 304
 Strogonovs Konstantīns 304
 Strogonovs Vladimirs 304
 Strungs Kārlis 336
 Strūve 155
 Strūve Pauls 304
 Stukēns Alfrēds 304
 Stulpiņš Rihards 392
 Stumbrs 92
 Stumbiņš Alberts 427
 Stuss V. 75
 Stūre 191; 304
 Stūre Hugo 435
 Stūre Visvaldis 180
 Stūritis Andrejs 438
 Stūritis Kārlis Rūdolfs 371
 Stūrmanis 411
 Subris 452; 457
 Sudniks 183
 Sudrabiņa 474
 Suķe Ilga 305
 Suķis Edvīns 305
 Sunteiks Jānis 305
 Suze 470
 Suze P. Juris 385; 401
 Suze Pēteris 305; 386
 Sūzāns Jānis 392
 Svarāns K. 351
 Svarens Kārlis 304
 Sviestiņš Fricis 304
 Svilāns A. 43
 Svilpe Alberts 304
 Svinskis Eduards 304
 Šadurska Helēna 319
 Šadurskis Andrejs 319
 Šadurskis Jānis 392
 Šadurskis Pēteris 319
 Šadzēvičs 362
 Salmanis Edvīns 306
 Šavējs Arturs 319
 Senns Leons 473
 Šetohins 457
 Šēnbergs Andrejs 319
 Šēnbergs Arturs
 Šēnbergs Augusts 319
 Šēnfelds K. 443
 Širins Staņislavs 305
 Šins Jānis 362
 Šķēle Alma 150
 Šķēle Biruta 150
 Šķēle Eduards 150
 Šķēle Jānis 407
 Šķēlis Eduards 305; 407
 Šķēlis Pēteris
 Šķiņķis Ādolfs 473
 Šķipars Jānis
 Škodis 360
 Šlagonis Andrejs 305
 Šlesere Austrā 146
 Šmidis Jānis 328
 Šmitmane Vilhelmīne 305
 Šmite Valija 461
 Šmitmanis Dāvids 305
 Šmits 46
 Šmits Edvīds 451
 Šmits Hermanis 138; 139
 Šmits Jānis 372
 Šmits Juris 461
 Šmits V. 350
 Šmits Nikolajs 370
 Šmits Rūdolfs 301
 Šmits Teodors 392; 426
 Šmits Teofilis 152
 Šmits Uldis 392; 461
 Šmits Voldemārs 336; 461
 Šmīmanis Leopolds 480
 Šmukšķe Aina 305
 Šmukšķe Katrīna 305
 Šmukšķis Jānis 305
 Šneiders 207
 Šneiders Jānis 42
 Šnevelis Bronislavs 305
 Šņoriņš Jānis 305
 Šolks Oskars Aleksandrs 366
 Šotmanis Jānis 221
 Špaks 392
 Špons Indriķis 370
 Štats Alfrēds 328

Stauers Jānis 306
 Stāls Ernests 146
 Stegmanis 210; 220
 Steinbergs 182; 457
 Steinbergs Augusts 213
 Steinbergs Bruno 215
 Steinerts Jānis 306
 Steinerts Paulis 211
 Steinharde Ilze 29
 Steinharde Lidija 28
 Steinhards Arnolds 28
 Steklijs Alfrēds 98
 Sternbergs Raimonds 452; 457
 Stelmahers T. 118
 Sterns Eriks 457
 Stikāne Viktorija 153
 Stikāns Pēteris 155
 Stolcs 182
 Strausa Līze 306
 Strausa Velta 306
 Strauss 214
 Strauss Dāvids 306
 Strauss Emīls 435
 Strāls Laimonis 132
 Sturcs Valentīns 155
 Sulce Ilga 156
 Sulce Matilde 156
 Sulcs Arnolds 156
 Sulcs Augusts 157
 Sulcs Fr. 118
 Sulcu ģim. 156
 Sulte Andrejs 392
 Sulte Staņislavs 392
 Šumskis Jānis 306
 Svāns Voldemārs 171
 Svedrevica Elza 306
 Svedrevics Aleksandrs 306
 Svēde A. 350
 Svirksts Andrejs 212
 Svirksts Roberts 392

 Tamanis Antons 392
 Tamanis J. 350
 Tamanis Jānis Aleksandrs 306;
 367; 369
 Tammanis Kārlis 439
 Tamuža Anna 347
 Tars Eduards 306
 Tarzieris Viktors 242; 292; 306
 Taube A. 118
 Tauniņa Irma 306
 Tauniņš Arnolds 306
 Tauriņš Jānis 306
 Tauriņš Leo 307
 Tebere Ausma 157

 Tebere Vija 157
 Teikmanis Viesturs 307
 Telēke Līze 307
 Telēkis Jēkabs 307
 Teša Ģertrūde 191
 Tetere 476
 Tetere Vija 157
 Teteris Alfrēds 307
 Teteris Jānis 307
 Tērauds Arvids 307
 Tiesnieks Kārlis 452; 457
 Tikums Ernests 307
 Tilgailis 377
 Tilips Fricis 308
 Tiltabrencis Dāvis 463
 Tiltiņa Amalda Anna 159
 Tiltiņa Dora 159
 Tiltiņa Dora Konstance 158
 Tiltiņa Dora Lilija 159
 Tiltiņa Konstance 159
 Tiltiņa Lilija 159
 Tiltiņa Milda 159
 Tiltiņš Eduards 404; 406; 407
 Tiltiņš Henrihs 159
 Tiltiņš Mārtiņš 158; 159
 Timmermanis 407
 Timmermanis Dāvis 381; 382;
 385; 386; 391; 399; 402
 Timmermanis Manfreds 307
 Timms Romans 159
 Timrots Artūrs 298; 307
 Tomans Jānis 213
 Tompsons 443
 Tomšone Elza 308
 Tomšons Kārlis 308
 Toniga Līvija 159
 Tonigs Rihards 457
 Torgane Lūcija 347
 Torgani Alvīne 308; 347
 Torgani Andrejs 308; 347
 Torgani Lidija 308; 337; 347
 Trasuns Jāzeps 140
 Trauciņš Ivars 98
 Trautmanis Oskars 367; 368;
 370
 Treids Arnolds 179
 Treikalis Antons 216
 Treikalis Vikentijs 215; 216
 Treiliba Austra 159
 Treilibs Rūdolfs 159
 Trejmane Antoņina 308
 Treimanis Edgars 308
 Treimanis Pēteris 308
 Tresteris Leons 114
 Tropiņš Jānis 408

- Tropiņš Juris 408
 Tropiņš Konstantīns 308
 Tropiņš Pēteris 408
 Trops Alekss 408
 Trops Konstantīns 408
 Troska Leonards 159
 Trošku Nisifors 30
 Trukšāns Antons 90
 Tučs G. 118
 Tukuma Ilga 63
 Tulinska Aleksandra 93
 Tulinska Helēna 93
 Tulinska Leongrīna 93
 Tulinska Valija 93
 Tulinskis Jānis 93
 Tulinskis Miķelis 93
 Tulinskis Viktors 93
 Tumis Alberts 450
 Tumis Kārlis 308
 Turks Rūdolfs 336
 Ulmane Gertrūde 81
 Ulmanis Laimonis 160
 Ulpis Jānis 309; 328
 Upe Ernests 219; 221
 Upeniece Beatrise 309; 339
 Upeniece Mērija 309; 339
 Upenieks 211; 221
 Upenieks Aloīzs 309
 Upenieks Andrejs 382; 386;
 387; 392
 Upenieks Eduards 309; 339
 Upenieks Gunārs 309; 339
 Upenieks Maigonis 447
 Upenieks Oto 309
 Upens Arnolds 160
 Upens Eižens 439
 Upišu ģim. 179
 Upīte Emma 347
 Upīte Irma 193
 Upītis Andrejs 370
 Upītis Herberts 435
 Upmale Ārija 24
 Urbanovičs 165
 Urbāns Staņislavs 381; 382;
 387; 394
 Urdevica Irma 309
 Urdevics Boriss 309
 Ustups Pēteris 435
 Ušacka Daina 63
 Ušackis Francis 393
 Ušeravskis Jānis 309
 Ušpelis Boļeslavs 393
 Ušpelis Francis 393
 Ušpelis Izidors 393
 Uzars Kārlis 50
 Uzāns 218
 Uzāns Alberts 206; 213; 309
 Uzāns Aleksandrs 206
 Ūbele Aina 308
 Ūbele Anna 308
 Ūbele Rīta 308
 Ūbele Silvija 308
 Ūbele Tatjana 308
 Ūbelis Arnolds Oskars 308
 Ūdre Ērika 193; 200
 Ūdris Ed. 329
 Ūdris Jānis 115
 Vabulis Jānis 161
 Vachramējeva Zenta
 Vachramējevs Jēkabs
 Vachramējevs Sergejs
 Vacis Edžus 473
 Vadzis Jānis 457
 Vahšteins Johans Heinrichs
 336
 Vaičulēna Anna 163
 Vaiķulis Eduards 161
 Vaiss 106
 Vaitekaite Biruta 162
 Vaitele Ilze 21
 Vaitele Lilija 21
 Vaitele Rūta 21
 Vaitels Jānis 21
 Vaivodis Bronislavs 309
 Valainis 183
 Valainis Jāzeps 214
 Valdmanis J. 456
 Valdmanis Valdis 309
 Valeika Anna 163
 Valeika Alfrede 163; 310
 Valeika Oļģerts 162
 Valeiku ģim. 310
 Vallenbergs Rauls 471
 Valta Minna 348
 Valtaiķu Frīdis 221
 Valtere Alvine 461
 Valtere Veronika 157; 158
 Valters Rūdolfs 310
 Valters Silvestrs 310
 Valters V. 328
 Valters Visvaldis 329
 Valtners Alberts 310
 Valģis Andrejs 457
 Vanadžiņš Arturs 329
 Vanags 143; 183
 Vanags Jānis 310
 Vanagu ģim. 65; 464
 Vanagravs Eduards 165

- Vangravs Vilis 163
 Vankins Herberts 58
 Vanna Jānis 310
 Vanna Teodors 310
 Varguzins Renars Aleksandrs
     357
 Varness Herberts 165
 Varsbergs Ivars 310
 Vasariņa Elga 310
 Vasariņa Valija 310
 Vasariņš Alberts 310
 Vasariņš Egils 310
 Vasariņš Ēvalds 310
 Vasariņš Jānis 310
 Vasermanis 24
 Vasiļevska Lidija 480
 Vaska Līga 311
 Vaska Pauline 311
 Vaska Ruta 311
 Vaskis Jānis 310
 Vaskis Tāivaldis 311
 Vaskis Uldis 3
 Vaskis Valdis 311
 Vaskis Jānis 207
 Vaskis Uldis 131; 132; 133
 Važe Imants 170
 Važovs Georgs 177
 Vāgnere Matilde 309
 Vāgners Arvids 309
 Vārpiņa Marija 166
 Vārpiņš Alfreds 166
 Vārpiņš Jānis 166
 Vārpiņš Pēteris 166
 Vārsbergs Ivars 152
 Vāvere 183
 Vāvere Herberts 311
 Vāvere Matilde 158
 Vāvere Vilis 311
 Veckalne Kēsta 482
 Veckalne Laima 482
 Veckalne Milda 482
 Veckalniņš Artūrs 311
 Veckalns 205
 Veckalns Andrejs 482
 Vectēva Nikolīna 311
 Vectēvs Pēteris 311
 Vegners Roberts 311
 Veģeru ģim. 463
 Veide Jānis 337
 Veide Roberts 182
 Veidemane 479
 Veiders Bruno 171
 Veidenbergs Ādolfs 311
 Veidnieks (Veitmanis) Kornē-
     lijs 311
 Veidniece Austra 311
 Veikšins-Viksna Boļeslavs 311
 Veinberga Emīlija 171
 Veinberga Rasma 171
 Veinbergs Alfreds 311
 Veinbergs Ernests Emīls 435
 Veinbergs Francis 393
 Veinbergs Jānis 171
 Veinbergs Pēteris 312
 Veisa Milda 482
 Veismanis Arturs 457
 Veitners Italo Reinholds 172
 Veitners Jānis 156
 Vekmanis 452; 457
 Veldre Biruta 312
 Veldre Emīlija 312
 Veldre Jēkabs 312
 Veldre Lonija 312
 Veldrums Voldemārs 218
 Venšans-Lapkaša Anna 172
 Venšans-Lapkaša Matilde 172
 Venšans-Lapkašs Eizens 172
 Venšans-Lapkašs Ēriks 172
 Venšava Anna 312
 Venšava Ērika 312
 Venšava Matilde 312
 Venšavs Eizens 312
 Venters Kārlis 312
 Vepers 211
 Vesmaņu ģim. 61
 Vēbers 59
 Vērpe Haralds 457
 Vērpelis Jūlijs 312
 Vēvere Erna 475
 Vēveris 58
 Vēveris Ilgvars 475
 Vēveris Oļģerts 475
 Vēveru ģim. 475
 Vēzītis Jānis 312
 Vicinskis Fricis 43
 Vidiņa Mārite 476
 Vidiņš 341
 Vidnere Eda 312
 Vidners Arnolds 312
 Vidners Kārlis 312
 Vidriķe Zenta 172
 Viducis Jānis 312
 Vikmanis Rūdolfs 169
 Viķelis Zigfrīds 173
 Vilaine Guna 175
 Vilcāns 393; 416
 Vilcāns Alberts 393
 Vilcāns Jānis 393
 Vilcāns Juris 393
 Vilcāns Kazimirs 393

- Vilcāns Vladislavs 393
 Vilcānu ģim. 163
 Vilce Jānis Kristaps 313
 Vilciņa 31
 Vilciņš Arnolds 58
 Vilciņš Jānis 313
 Vilciņš Pēteris
 Vilenčika Terēza 108
 Vilitis Jānis 357
 Vilkaušs Aleksandrs 393; 417
 Vilks 443
 Vilks Alberts 361
 Vilks Kārlis 461
 Vilsons 144
 Vinauds Jānis 313; 368
 Vinavskis Aleksandrs 313
 Vincis Arnolds 313
 Vinklers Mārtiņš 176
 Vinters 114
 Vipule Alma 177
 Vipule Astra 177
 Vipulis Aivars 177
 Vipulis Arnolds 177
 Virbule Anna 348
 Vismanis 411
 Vistiņš Heinrihs 313
 Vistuce Ernestīne 477
 Vistuce Zigrīda 476; 477
 Vistucis Alberts 477
 Visocka Jūlija 177
 Visocka Kornēlija 177
 Visockis Antons 177
 Višķins Ermanis 378
 Vitkovskis Konstantīns 439
 Vitkuss Laimonis 177
 Vitmane Ausma 45
 Vitmaņu ģim. 45
 Vīcups Oto 439
 Vīgants Jānis 337; 460
 Vīgants Jūlijs 460
 Vīgants Valfrīds 312
 Vīksna 322; 424
 Vīksna Rūdolfs 211
 Vīksniņa 105
 Vīksniņš 58
 Vīķe Anete 174
 Vīķis Vilhelms Jānis 174
 Vītiņš 418
 Vītiņš Jānis 313; 363
 Vītoliņš J. 351
 Vītoliņš Pēteris 457
 Vītola Helēna 177
 Vītola Marta 179
 Vītola Regīna 177
 Vītola Tija 179
 Vītoliņš 418
 Vītols 215
 Vītols Alfrēds 368
 Vītols Fricis 177; 313
 Vītols Jānis 179; 213
 Vītols Pēteris 218; 457
 Vītols Tālvāldis
 Vinzarāja Elvīra 348
 Vjakse Pēteris 393
 Voiceks Donāts 393
 Voiti 38
 Voits 408
 Vojceha Anna 181
 Vojceha Helēna 181
 Vojceha Kristīne 181
 Vojcehs Antons 180
 Vojcehs Jāzeps 181
 Vojcehs Juris 181
 Vojcehs Marjans 180
 Volganskis Kārlis 340
 Volganskis Valdis 340
 Volkovska Lidija 348
 Volkovskis Fricis 312
 Vombas (brāļi) 313
 Voss Jānis 180
 Vujcika Halina 181
 Vujciku ģim. 181
 Vuškāns Jāzeps 181
 Zakers Donāts 408
 Zaks Pēteris 314
 Zaķe Elza 20
 Zaķis A. 329
 Zaķis Jānis 329
 Zaķis Kārlis Voldemārs 314
 Zaķis Pēteris 314
 Zaķītis A. 329
 Zalcmane Alma 314
 Zalcmane Austra 314
 Zalcmane Lilija 314
 Zalcmanis Dainis 314
 Zalcmanis Fricis 314
 Zalcmanis Zigrīds 115
 Zande 114
 Zanders Fricis 314
 Zandersons Jānis Rūdolfs 435
 Zarāne Velta 348
 Zarāns Jānis 393
 Zarāns Viktors 314; 315; 348
 Zariņa Daina 184
 Zariņa E. 184
 Zariņa Elga Ella 315
 Zariņa Ella Elvira 315
 Zariņa Marija 149
 Zariņka Staņislavs 393

Zariņš 50; 323
 Zariņš A. 315
 Zariņš Arnolds 126
 Zariņš Eduards 216
 Zariņš Elmārs 63
 Zariņš Jānis 315; 436
 Zariņš Laimonis 428
 Zariņš Oļģerts 184; 186
 Zariņš Valdis Guntis 315
 Zariņš Zigurds 184
 Zariņu ģim. 149
 Zars Austra 457
 Zaruma Milda 474
 Zarums Haris 474
 Zarums Kārlis 474
 Zastere Alma 315
 Zasters Aleksandrs 315
 Zaļkalns 471
 Zauere Alma Alīde 316
 Zauere Jūla 316
 Zauere Olga 315
 Zauers Edvīns 315
 Zauers Egons 316
 Zauers Kārlis 315
 Zauers Leons 316
 Zauers Vilis 316
 Zauls 214
 Zavertkins Georgs 436
 Zāle Jānis 456
 Zālīte Rita 314
 Zālīte Velta 22
 Zālīte Zenta 314
 Zālītis 104
 Zālītis Dailonis 314
 Zālītis Ernests 314
 Zālītis Evalds 393
 Zālītis J. 118
 Zālītis Jānis 314
 Zālītis Pēteris 114
 Zālītis Viļums
 Zeiba Alberts 419
 Zeibe Eduards 371
 Zeibolds Voldemārs
 Zeibots Voldemārs 323; 358
 Zeidaks Eižens 316
 Zeidemane Elfrīda 316
 Zeidemane Ināra 316
 Zeidemanis Andris 316
 Zeidemanis Ivars 316
 Zeidemanis Jānis Alfrēds 316
 Zeims Fricis 215; 316
 Zelčāns Jānis 329; 380; 382;
 384; 386; 387; 401; 402
 Zelmenis Arnolds 452; 457
 Zeltiņa Minna 348
 Zeltiņš Arnolds 337
 Zemīte Elīza 316
 Zemītis 78
 Zemītis Edgars 316
 Zemītis Jānis 316
 Zemītis Valdis 445
 Zemulis 457
 Zemulis Jānis 457
 Zeps Dominiks 316
 Zeps Jānis 316
 Zerviņš H. 118
 Zgirsķis 50
 Zichmanis Roberts 234; 316
 Zieberga Marija 256
 Ziedainis Miervaldis 372; 480
 Ziediņa 476
 Ziediņa Laima 479
 Ziediņš Pēteris 444
 Ziemele Anna 348
 Ziemelis 34; 445
 Ziemelis Jānis 215; 348
 Ziemelis Pēteris 467
 Ziemeļniece Margarita 188
 Ziemeļu ģim. 34
 Zilgalve 95
 Zilgalve Kristīne 317
 Zilgalve Spodra 317
 Zilgalvis Jēkabs 317
 Zilgalvis Zigurds 317
 Zilkalns 105
 Zilla-Zillaps Jānis 317; 482
 Zilpaušs 470
 Ziņģis Aleksandrs 194
 Ziņģis V. 194
 Zirņīte Emma 404; 408
 Zibarte Anna 188
 Zibarts Jānis 188
 Zimelis 394; 418
 Zīraks Emīls 317
 Zīvers Jānis 329
 Zīverte Anna 349
 Zīverte Milda 195
 Zīverts Laimonis 349
 Zīverts Teodors 195
 Znotiņš Jānis 360
 Zobena Ruta 192
 Zondaka Nora 195
 Zorgenbergs 146
 Zutis Aleksandrs 372
 Zutis Fredis 317
 Zuzulis Arvids 317
 Zvaigzne Alvine 317
 Zvaigzne Erna 192
 Zvaigzne J. 7

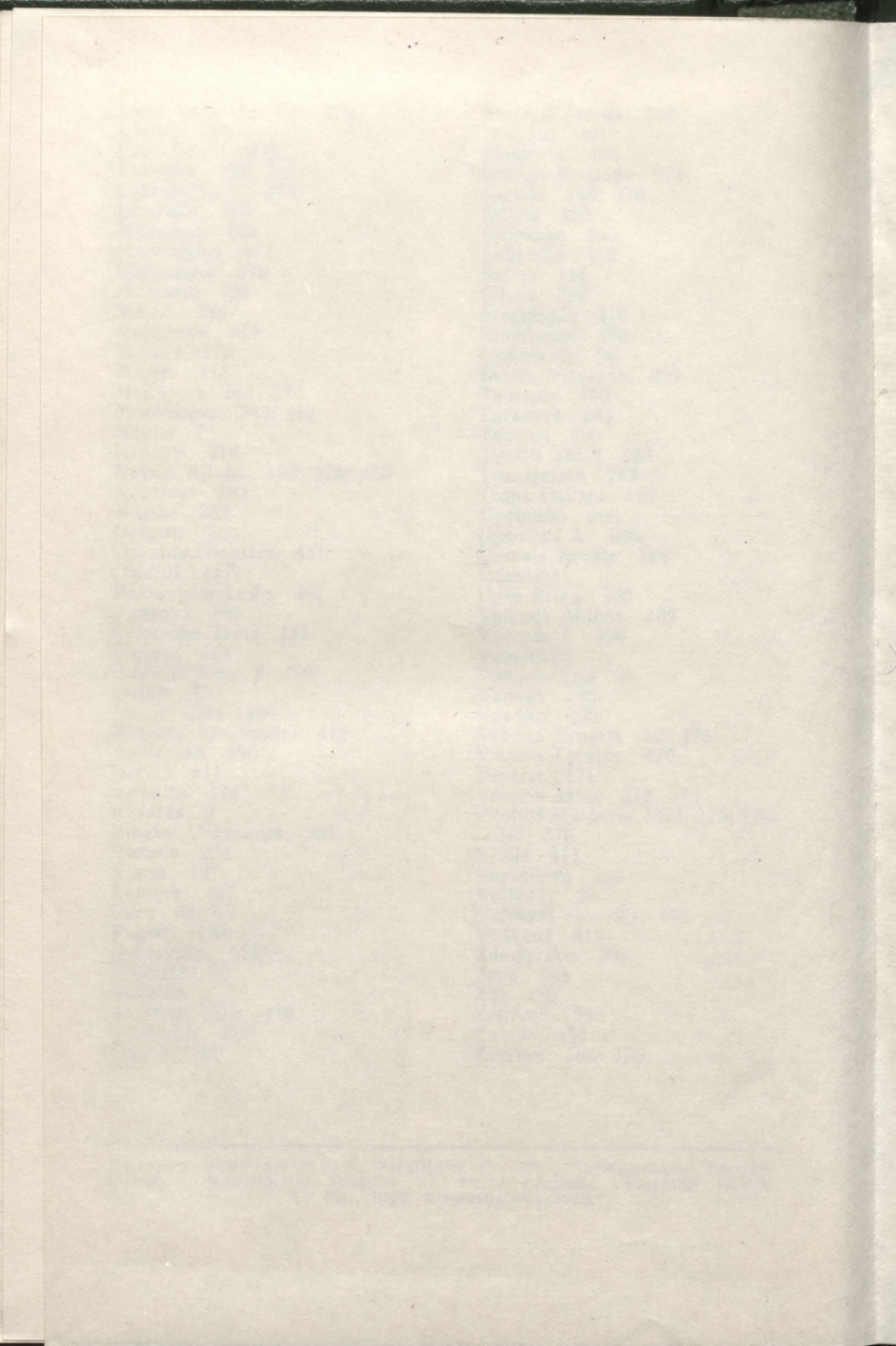
- Zvaigzne Vilis 317
 Zvejniece 185
 Zvejniece Benita 185
 Zvejnieks 114
 Zviedris E. 329
 Zviedris Ernests 317
 Zviedrs 202
 Zvilna Andrejs 202
 Zvilna Leons 201
 Zvirbulis Alberts 162
 Zvirbulis Jānis Alberts 436
 Zvirgzdiņš Mārtiņš 317
 Zvirgzdiņš (Zvirgzds) Pēteris 317
- Zvirgzdiņš Teodors 317
 Zvirgzdiņš Valfrīds Jānis 337
- Žagata 411
 Zakars Mārtiņš 217
 Zebere Alma Milda 318
 Zebers Guntis 318
 Zebers Juris 318
 Zebers Oskars 318
 Zids 445
 Zīgurs Alberts 436
 Zīgurs Aleksandrs 323
 Zmuidriņa Antonija 191

REPRESETĀJI

- Andersons 398
 Aņikejevs 397
 Avdjukevičs Longins 401
 Ārnests 400
 Balodis Dainis 153
 Baltais N. 462
 Batarags 9
 Bernvalds Vilis 176
 Bērziņš 9
 Blonskis 283
 Bolotovs 283
 Brīvule Elza 477
 Broks 401
 Bundulis Jānis 378
 Buriļovs Sergejs 416; 417
 Buse 9
 Caune 422
 Cigankovs 362; 367
 Cinis 475
 Čapliņš 416
 Čeirāns P. 402
 Černovs 404; 405
 Čurkins 283
 Daumenko 411
 Dembovskis 75
 Dolgihs 453
 Dragančuks 455
 Eglītis 125
 Eglītis Kārlis 124
 Eglītis Krišs 50
 Fomins 416
 Gavars
 Gavriļovs 176
 Geikins 283
 Geriņš 400
 Gogiļevs 87
 Golovkins 283
- Grahoļskis 424
 Grāvējs 400
 Grigorjevs 398
 Groza 416
 Gusevs 452
 Hļebņikovs 418
 Hohlovs 283
 Ieviņš 411
 Iļins 208
 Indāns
 Ivanovi 409
 Ivanovs 283
 Jēkabsons 125
 Johansons 9
 Kaksītis J.
 Kaktiņš 417
 Kalmikovs 452
 Kalojevs 114
 Kalva Benedikts
 Kaksītis 462
 Kaktiņš 400
 Kauka 75
 Kisiļevs 469
 Kivlenieks Kazimirs 398
 Kļevinskis 205
 Klimkāns Jānis 296; 378; 384;
 385; 387; 403; 406
 Krečeris L. 462
 Kromans 397
 Krupa 190
 Krustiņš 121
 Krūmiņš Aivars 9
 Kumačovs 404; 407
 Kikuts 283
 Kipurs Kazimirs 378
 Labāčs 283
 Lazovskis-Ivanovs 401

- Lācis Vilis 96; 132; 473
 Lācītis 213
 Lāža Reinis 420
 Lenajevs 362; 367
 Lukaševičs A. 378
 Lebedevs 210
 Makarovs 400
 Mamontovs 411
 Marčukova 210
 Matisons 190
 Melnis 145
 Meļņikovs 324
 Mikāns 176
 Millers 418
 Moisejevs 362; 370
 Muromcevs 362; 367
 Naglis 7
 Nāposts 218
 Noviks Alfons 190; 378; 455
 Nehajevs 283
 Ņileiko 283
 Oškalns 204
 Oškalns Otomārs 411
 Ozoliņš 417
 Pakalniētis Ludis 467
 Pankovs 396
 Pētersons Jānis 121
 Pudāns 121
 Pugo Antons 9; 400
 Pujāts 283
 Puzule Elza 396
 Rasnačs Aleksandrs 412
 Raščevska 396
 Ratiņš 411
 Redelihs 174
 Rēvalds 9
 Ribaks Aleksandrs 208
 Rimelis 208
 Rimša 107
 Romovs 427
 Roze 64; 65
 Rubens 124
 Rublovskis 424
 Rudenko 87
 Rudzītis
 Samsons Vilis 416
 Saulkalns 210
 Serovs 399
 Staris Eduards 399
 Stūrišs 401
 Skudrovs 400
 Smilga Kristaps 274
 Sprūde 145; 376
 Stūģis 283
 Sušcenko 266
 Šabaroks 416
 Šalms 145
 Šilovs 399
 Štegmanis 210
 Šteinbergs 402
 Štokmanis 50
 Sveics Visvaldis 481
 Tamanis 400
 Tarasovs 283
 Tauriņš 396
 Tirzītis Jānis 283
 Trimalnieks 283
 Trops Oskars 408
 Upelnieks 208
 Upenieks A. 396
 Upmals Arvids 124
 Ūdentiņš
 Ūdre Erika 200
 Vaivods Antons 402
 Vaivods I. 396
 Valdemārs
 Vanaga Vija 59
 Vanags 145
 Vdanko 469
 Vēberis Ernests 50; 176
 Vēberis Linards 176
 Vēveris 471
 Vēveris Jānis 378
 Vītoliņš Marģeris 374; 375; 376;
 377; 378
 Vītols 411
 Vorošilovs 198
 Vulfsons 85
 Vulfsons Mavriks 456
 Vuškāns 415
 Zdanovskis 399
 Zeps 398
 Zīle 397
 Zolotovs 283
 Zukuls 455
 Zverevs 196; 199

Ls 2.59

Kontroleksemplārs

LĀTVIJAS NACIŅĀLA BIBLIOTEKA

0302020537

93-3
-528 II